

Ellen G. White Estate

VELKÝ SPOR VEKOV

Ellen G. Whiteová

Vel'ký spor vekov

Ellen G. White

**Copyright © 2021
Ellen G. White Estate, Inc.**

Information about this Book

Overview

This eBook is provided by the [Ellen G. White Estate](#). It is included in the larger free [Online Books](#) collection on the Ellen G. White Estate Web site.

About the Author

Ellen G. White (1827-1915) is considered the most widely translated American author, her works having been published in more than 160 languages. She wrote more than 100,000 pages on a wide variety of spiritual and practical topics. Guided by the Holy Spirit, she exalted Jesus and pointed to the Scriptures as the basis of one's faith.

Further Links

[A Brief Biography of Ellen G. White](#)
[About the Ellen G. White Estate](#)

End User License Agreement

The viewing, printing or downloading of this book grants you only a limited, nonexclusive and nontransferable license for use solely by you for your own personal use. This license does not permit republication, distribution, assignment, sublicense, sale, preparation of derivative works, or other use. Any unauthorized use of this book terminates the license granted hereby. (See [EGW Writings End User License Agreement](#).)

Further Information

For more information about the author, publishers, or how you can support this service, please contact the Ellen G. White Estate at

mail@whiteestate.org. We are thankful for your interest and feedback and wish you God's blessing as you read.

Obsah

Information about this Book	i
Predslov	vii
Úvod	ix
1. kapitola — Zničenie Jeruzalema	xvi
2. kapitola — Prenasledovanie v prvých storočiach	xxxii
3. kapitola — Postupné odpadávanie od viery	xl
4. kapitola — Vernosť aj v utrpení	l
5. kapitola — Ján Viklef	lxiv
6. kapitola — Hus a Jeroným	lxxvii
7. kapitola — Muž, ktorého potrebovala doba	xcv
8. kapitola — „Tu stojím, inak nemôžem,,	cxv
9. kapitola — Reformácia vo Švajčiarsku	cxxxv
10. kapitola — Postup reformácie v Nemecku	cxlvi
11. kapitola — Protest kniežat	clvi
12. kapitola — Začiatok reformácie vo Francúzsku	clxvii
13. kapitola — Svetlo pravdy na severe	clxxxviii
14. kapitola — Reformácia na britských ostrovoch	cxciv
15. kapitola — Biblia a francúzska revolúcia	ccx
16. kapitola — Za slobodu do Nového sveta	ccxxviii
17. kapitola — Prísľub návratu	ccxxxvi
18. kapitola — Nové svetlo v Novom svete	cccl
19. kapitola — Svetlo preniká tmou	cclxxi
20. kapitola — Veľké náboženské prebudenie	ccclxxx
21. kapitola — Zavrhnuté varovanie	ccxcv
22. kapitola — Polnočné volanie	cccvii
23. kapitola — Tajomstvo svätyne	cccxxi
24. kapitola — Nebeský zástanca	cccxxxii
25. kapitola — Nezmeniteľnosť Božieho zákona	cccxxxix
26. kapitola — Dielo obnovy	cccliii
27. kapitola — Klúče nebeského kráľovstva	ccclxi
28. kapitola — Tvárou v tvár súdu	ccclxxv
29. kapitola — Pôvod zla	ccclxxxv
30. kapitola — Najväčší nepriateľ človeka	ccxcv
31. kapitola — Padlí anjeli?	cd

32. kapitola — Najväčší podvodník	cdv
33. kapitola — Tajomstvo nesmrteľnosti	cdxv
34. kapitola — Môžeme hovoriť s mŕtvymi?	cdxxx
35. kapitola — Ohrozená sloboda svedomia	cdxxxix
36. kapitola — Nastávajúci boj	cdliv
37. kapitola — Naša jediná istota	cdlxiii
38. kapitola — Záverečné varovanie	cdlxxi
39. kapitola — Doba súženia	cdlxxix
40. kapitola — Vyslobodenie	cdxcv
41. kapitola — Ukončená minulosť	dviii
42. kapitola — Víťazstvo lásky	dxv
Dodatky	dxxviii
Dodatok č. 1. Pápežský titul	dxxviii
Dodatok č. 2. Neomylnosť	dxxix
Dodatok č. 3. Zákaz Biblie	dxxx
Dodatok č. 4. Uctievanie obrazov	dxxxii
Dodatok č. 5. Konštantínov zákon o nedeli	dxxxiii
Dodatok č. 6. Prorocké časy	dxxxiv
Dodatok č. 7. Falšované listiny	dxxxv
Dodatok č. 8. Dokonalosť cirkvi	dxxxvii
Dodatok č. 9. Očistec	dxxxviii
Dodatok č. 10. Odpustky	dxxxix
Dodatok č. 11. Omša	dxxxix
Dodatok č. 12. Prvotné kresťanstvo v Anglicku	dxlii
Dodatok č. 13. Valdenské kresťanstvo a sobota	dxlii
Dodatok č. 14. Valdenský preklad Biblie	dxlii
Dodatok č. 15. Dekréty proti valdenským	dxliii
Dodatok č. 16. Rozkol v cirkvi	dxliii
Dodatok č. 17. Zneužívanie v duchovných veciach	dxliv
Dodatok č. 18. Kostnický koncil	dxliv
Dodatok č. 19. Obchod s odpustkami	dxlv
Dodatok č. 20. Jezuiti	dxlv
Dodatok č. 21. Inkvizícia	dxlvii
Dodatok č. 22. Príčiny francúzskej revolúcie	dxlix
Dodatok č. 23. Úsilie o potlačenie Biblie	dl
Dodatok č. 24. Ľud a privilegované triedy	dli
Dodatok č. 25. Rozšírenie Písma svätého	dlii
Dodatok č. 26. Zahraničné misie	dlii

Dodatok č. 27. Zemetrasenie v Lisabone	dliii
Dodatok č. 28. William Miller	dliv
Dodatok č. 29. Prorocké dátumy	dliv
Dodatok č. 30. Pád Otomanskej ríše	dliv
Dodatok č. 31. Zákaz Biblie v materinskej reči	dlv
Dodatok č. 32. Počítanie času v prorocte	dlv
Dodatok č. 33. Trojité posolstvo	dlvi
Dodatok č. 34. Nadvláda rímskych biskupov	dlvii
Dodatok č. 35. Mocenské opatrenia rímskej cirkvi	dlvii
Dodatok č. 36. Cirkevná tradícia	dlvii
Dodatok č. 37. Etiópska cirkev a sobota	dlviii

Predslov

Táto kniha nechce čitateľovi pripomenúť, že na svete existuje zlo, zármutok a bieda. Každý to dobre vie. Nechce ani presvedčať, že medzi duchovným svetlom a duchovnou tmou, nevinou a hriechom, spravodlivosťou a nespravodlivosťou, právom a bezprávím, životom a smrťou je nezmieriteľný boj. Bytostne si to všetci uvedomujeme a vieme aj to, že do tohto zápasu sme sami strhávaní a zúčastňujeme sa na ňom.

Každý z nás však občas zatúži dozvedieť sa o tomto dejinnom spore niečo viac. Ako sa začal? Odkedy existuje? Kto s kým v tomto zložitom konflikte bojuje? Ako sa v ňom mám správať ja? Nie som zaň nejako zodpovedný? Na svet som predsa neprišiel z vlastného rozhodnutia. Je to pre mňa dobre alebo zle? O aké princípy v tomto boji ide? Dokedy ešte potrvá a ako sa skončí? Prepadne sa táto planéta, ako tvrdia niektorí vedci, do hlbín večnej, temnej a studenej noci? Alebo ju čaká skvelá budúcnosť?

Otázku si môžeme položiť ešte osobnejšie: Ako môžem zápas medzi rastúcim sebecstvom a hasnúcou láskou, ktorý prebieha aj v mojom srdci, usmerniť ku konečnému a trvalému víťazstvu dobra? Čo o tom hovorí Biblia – Božie slovo? Akú odpoveď nám na túto dôležitú otázku dáva Boh?

Poslaním tejto knihy je pomôcť ľuďom nájsť správne riešenie naznačených problémov. Napísala ju žena, ktorá okúsila Božiu dobrotu a z úprimného vzťahu k Bohu i štúdiom poznala, že Božie tajomstvo chápu ľudia, ktorí majú k Bohu úctu a Boh s nimi dosiaľ uzaviera zmluvu.

Aby sme lepšie pochopili podstatu odvekého boja, v ktorom ide o bytie celého vesmíru, približuje nám ho pisateľka knihy prostredníctvom známych príkladov z dejín, ktoré sa odohrali v priebehu posledných dvoch tisícročí.

Knihy sa začína poslednými tragickými udalosťami z dejín starovekého Jeruzalema – Bohom vyvoleného mesta – potom, čo odmietlo Muža z Golgoty, ktorý prišiel zachrániť ľudstvo. Nasleduje

[8] veľké putovanie národov, rozpráva o prenasledovaní Božieho ľudu v prvých storočiach kresťanského veku, o veľkom odpadnutí Božej cirkvi a o vzniku reformácie, ktorá jasne odhalila niektoré princípy veľkého sporu. Kniha pripomína následky odmietnutia Božích zásad vo Francúzsku, ako aj oživenie záujmu o Bibliu a jej blahodarný vplyv. Témou, ktorej autorka venuje osobitnú pozornosť, je náboženské prebudenie 19. storočia s mimoriadnym dôrazom na význam biblických prorociev.

Autorka v závere knihy upozorňuje práve na tie prorocké signály, ktoré dávajú odpoveď na už uvedené otázky o zmysle odvekého sporu s výhľadom na konečné víťazstvo dobra nad zlom, pravdy nad lžou, svetla nad tmou, radosti nad zármutkom, nádeje nad zúfalstvom, slávy nad hanbou, života nad smrťou a neskonale trpezlivej lásky nad pomstychtivou nenávisťou. Kniha teda jednoducho, zrozumiteľne a presvedčivo predstavuje prebiehajúci boj, hlavné zásady, o ktoré v ňom ide, s neprepočiteľným dôrazom na skutočnosť, že v tomto spore nikto nemôže zostať bokom.

Anglický originál tejto knihy vyšiel prvýkrát v roku 1888. O necelé štvrté storočie (1911) ho autorka v prepracovanej podobe pripravila na druhé vydanie. Kniha odvtedy vyšla v miliónových nákladoch vo všetkých hlavných svetových jazykoch. Predošlé vydania usmernili mnohých ľudí k dobrému Pastierovi – Ježišovi Kristovi. Vydavatelia sprevádzajú toto vydanie s prianím, aby kniha splnila svoje svedecké poslanie a bola požehnaním.

Prví ľudia mali pred pádom do hriechu priame spoločenstvo so svojim Stvoriteľom. Prestúpenie Božieho zákona ich odlúčilo od Boha a celé ľudstvo pripravilo o túto prednosť. Východiskom sa stal plán vykúpenia, ktorý umožňoval ďalšie spojenie medzi obyvateľmi tejto planéty a nebom. Boh sa zhováral s ľuďmi prostredníctvom svojho Ducha. Svet osvecovalo Božie svetlo, ktoré dostávali Boží vyvolení služobníci cestou zjavenia. „*Duchom Svätým vedení hovorili svätí ľudia*„, [2. Petra 1,21](#).

V dávnych vekoch, kým ľudia nemali písané Božie zjavenie, vedeli o Bohu z rôznych jeho prejavov a jeho vôľu oznamovali otcovia deťom z pokolenia na pokolenie. Písomné zaznamenávanie Božieho slova súvisí s Mojžišom. Z postupne prijímaného zjavenia vznikala inšpirovaná kniha. Tento proces pokračoval počas dlhých šesťnástich storočí – začal sa Mojžišom a skončil sa Jánovým svedectvom.

Aj keď pôvodcom Biblie je podľa jej vlastného svedectva sám Boh, na stvárňovaní jej posolstva do podoby ľudsky zrozumiteľného prejavu mali účasť rôzne obdarení ľudia. Všetky pravdy tvoria „*Bohom vnuknuté písmo*„, vyjadrené ľudskou rečou. Z inšpirovaných písomne zaznamenaných zjavení vznikla inšpirovaná kniha. Boh svojím Duchom osvecoval myseľ i srdce každého zo svojich povolaných služobníkov, v snoch a videniach im obrazne a symbolicky zjavoval pravdu, ktorú mali zachytiť do krehkých pojmov a myšlienok ľudskej reči.

Podľa Písma je oznamovateľom i pisateľom Desatora sám Boh. Je to jeho dielo. Biblia obsahujúca Bohom zjavené pravdy vyjadrené ľudskou rečou je teda výrazom podvojného pôsobenia – Božieho i ľudského. V istom zmysle je tu určitá podobnosť s Kristovou podvojnou prirodzenosťou – Kristus je Syn Boží i Syn človeka. O Biblii možno teda povedať to, čo o Kristovi – „*slovo sa stalo telom, prebývalo medzi nami*„, [Ján 1,14](#).

Jednotlivé knihy Biblie napísali v rôznych dobách ľudia rozmanitých duševných a duchovných predpokladov, rôznych schopností,

[10] rozličného postavenia a povolania, a preto je aj ich podoba stvárnenia Božieho posolstva odlišná. Rôznorodé sú aj námety, o ktorých hovoria. Pisatelia používali rôzne výrazové prostriedky. Kým jeden zvýraznil tú istú pravdu úsporne až stroho, druhý písal o nej rozšafnejšie. Keď že viacerí pisatelia rozoberali tú istú tému z rôznych hľadísk, povrchnému, nepozornému či zaujatému čitateľovi sa môže zdať, že ich opisy sa rozchádzajú, alebo si až protirečia. Rozvážny a trpezlivý čitateľ však pri hlbšom pohľade pozná, že viaceré zdanlivo odlišné mienky sa navzájom dopĺňajú.

Keď že v zjavenej pravde určitého pisateľa výraznejšie oslovila jedna stránka, zdôraznil to, čo zodpovedalo jeho skúsenosti, alebo čo ho zaujalo, kým ďalší si v téme všimol niečo iné. Aj keď teda každý pod vedením Ducha Svätého písal o tom, čo naňho z Božieho zjavenia zapôsobilo najsilnejšie a predstavil iný lúč pravdy, ich výsledný súlad je nepochybne zrejmý. Takto zjavené pravdy tvoria dokonalý celok, ktorý zodpovedá potrebám ľudí vo všetkých podmienkach a situáciách ich života.

Boh sa rozhodol oznámiť svoju pravdu svetu prostredníctvom ľudí. Duch Svätý vybral určitých jedincov a duchovne i duševne ich pripravil tak, aby zverené poslanie mohli splniť. Pri písaní viedol ich myseľ správnym smerom. Aj keď pravdu zveril hlineným nádobám, tento poklad v nich pochádza z neba. Božie svedectvo tmočí nedokonalá ľudská reč, no napriek tomu je to Božie svedectvo. Poslušne veriaci človek v ňom postrehne slávu Božej moci, plnú milosti a pravdy.

Keď že Boh vo svojom Slove zjavuje ľuďom cestu vedúcu k spáse, Písmo sväté treba prijímať ako autoritatívne, neomylné zjavenie Božej vôle, a teda ako kritérium viery a skúšobný kameň skúsenosti. *„Každé Bohom vnuknuté Písmo je aj užitočné na učenie, na karhanie, na naprávanie, na výchovu v spravodlivosti, aby Boží človek bol súci a pripravený na každé dobré dielo,“* [2. Timoteovi 3,16.17](#).

Skutočnosť, že Boh zjavil ľuďom svoju vôľu prostredníctvom svojho Slova, ešte neznamená, že stála prítomnosť a pomoc Ducha Svätého je už zbytočná. Naopak, náš Spasiteľ sľúbil, že Duch Svätý bude jeho služobníkom objasňovať Božie slovo, vysvetľovať jeho učenie a ukazovať, ako majú podľa neho žiť. Pretože Bibliu inšpiro-

val Boh, nie je možné, aby učenie Ducha Svätého odporovalo tomu, čo učí Božie slovo.

Duch Svätý nebol a nikdy ani nebude daný nato, aby nahradil Bibliu. Ved' Písmo výslovne hovorí, že Božím slovom treba merať každé učenie a posudzovať každú skúsenosť. Apoštol Ján napísal: „*Neverte každému duchu, ale skúmajte duchov, či sú z Boha, lebo do sveta vyšlo mnoho falošných prorokov.*“, 1. Jána 4,1. A Izaiáš vyhlásil: „*K zákonu a k svedectvu! Ak nehovorí podľa tohto slova, je to preto, že v nich nieta nijakého svetla.*“, Izaiáš 8,20 – podľa KJV.

Veľkú škodu pôsobí dielu Ducha Svätého bludy tých, čo tvrdia, že ich vedie Duch Svätý, a preto už nemusia brať ohľad na Božie slovo. Zvádžajú ich pocity, ktoré pokladajú za vnútorný Boží hlas. Neovláda ich Boží Duch, ale nejaký iný duch. Zanedbávanie Písma a podliehanie vlastným pocitom môže viesť len do sebaklamu, zmätku a do záhuby. Z toho sa teší len satan. Keďže pôsobenie Ducha Svätého v Kristovej cirkvi je životne dôležité, satan sa snaží pomocou rôznych bludov, výstredností a fanatizmu zviest' ľuďi k tomu, aby pôsobenie Ducha Svätého nebrali vážne a aby si Bohom ponúknutý zdroj spásy nevšimli. [11]

Podľa Božieho slova bude Duch Svätý konať svoje dielo po celý čas zvestovania evanjelia. V dobe vzniku Starej a Novej zmluvy neprestával Duch Svätý oznamovať pravdu rôznym jednotlivcom i mimo zjavenia, ktoré sa nachádza v Písme. Sama Biblia hovorí o tom, ako Duch Svätý ľuďi upozorňoval, napomínal a poučal v záležitostiach, ktoré s písaným Božím slovom nesúviseli. Písmo sa zmieňuje aj o tom, že v rôznych obdobiach pôsobili proroci, ktorých výroky nikto nezaznamenal. Podobne to bolo aj neskôr, keď kánon Písma bol uzavretý. Duch Svätý pokračoval vo svojom diele, osvecoval, napomínal a povzbudzoval Božie deti.

Pán Ježiš sl'úbil svojim učeníkom: „*Spomocník, Duch Svätý, ktorého pošle Otec v mojom mene, ten vás naučí všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám hovoril.*“, „*Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do celej pravdy...* a zvestuje vám aj to, čo príde.“, Ján 14,26; 16,13. V Písme čítame, že tento sl'ub neplatil len v dobe apoštolov, ale pre Kristovu cirkev zostáva v platnosti stále. Spasiteľ svojich nasledovníkov ubezpečil slovami: „*Ja som s vami po všetky dni až do konca sveta.*“, Matúš 28,20. Podľa apoštola Pavla Kristus udelil svojej cirkvi dary a prejavy Ducha, „*aby pripravovali svätých na*

dielo služby, na budovanie Kristovho tela, až kým všetci nedospějeme k jednote viery a poznania Božieho Syna v dokonalého človeka, ktorého mierou dospelosti je plnosť Krista., Efezským 4,12.13.

Za veriacich v Efeze sa apoštol Pavol modlil týmito slovami: *„Prosím, aby vám Boh nášho Pána Ježiša Krista, Otec slávy, keď ho poznávate, dal Ducha múdrosti a zjavenia, aby osvietil oči vášho srdca, aby ste vedeli, k akej nádeji vás povolal,... a aká nesmierne veľká je jeho moc pre nás, ktorí veríme., Efezským 1,17-19.* Požehnanie, o ktoré apoštol prosil pre efezský zbor, pôsobí Duch Svätý, ktorý osvecuje rozum a odhaľuje ľuďom hĺbky Božieho slova.

Po úžasnom prejave Ducha Svätého na Turíce vyzval apoštol Peter svojich poslucháčov, aby sa kajali a dali sa pokrstiť v mene Ježiša Krista na odpustenie hriechov, a povedal: *„Prijmete dar Ducha Svätého. Ved' tento sl'ub platí vám a vašim det'om, ako aj všetkým vzdialeným, ktorých si povolá Pán, náš Boh., Skutky apoštolov 2,38.39.*

Keď Boh nechal prostredníctvom proroka Joela opísať príchod veľkého dňa Pánovho, sľúbil aj mimoriadne pôsobenie Ducha Svätého (Joel 2,28 - ROH; Joel 3,1 - ECAV). Toto proroctvo sa síce čiastočne splnilo zoslaním Ducha na Turíce, ale dokonale sa splní v prejave Božej milosti, ktorá bude sprevádzať záverečné pôsobenie evanjelia.

Čím bližšie bude koniec času, tým viac sa bude stupňovať ten odveký spor medzi dobrom a zlom. Satanov hnev voči Kristovej cirkvi sa prejavoval vo všetkých dobách a Boh štedro udeľoval svojmu ľudu milosť i dary Ducha Svätého, aby veriaci mali dostatok síl odolávať v boji proti mocnostiam zla. Keď mali Kristovi učeníci rozšíriť evanjelium po celom svete a zaznamenať ho pre budúce veky, Duch Svätý ich zvláštnym spôsobom poveril. Čím viac sa cirkev blíži k svojmu konečnému vyslobodeniu, tým zákernejšie bude na veriacich pôsobiť satan. Zostúpi na zem *„veľmi nasrdený, vediac, že má málo času., Zjavenie Jána 12,12.* Bude pôsobiť *„so všetkou mocou, znameniami a lživými zázrakmi., 2. Tesaloničanom 2,9.* Počas šiestich tisícročí sa tento britký majstrovský rozum satana, kedysi najprednejšieho z Božích anjelov, celkom venoval dielu podvodu a skazy. Celý um a dôvtip, ktorý satan získal v priebehu veky trvajúceho zápasu, všetku krutosť, ktorú si vypestoval, použije v konečnom boji proti Božiemu ľudu. V takej nebezpečnej dobe

majú Kristovi nasledovníci upozorňovať svet na druhý príchod Ježiša Krista. Má sa pripraviť ľud, ktorý bude pred Kristom pri jeho príchode „nepoškvrnený a bez úhony,“, [2. Petra 3,14](#). V tom čase bude cirkev potrebovať taký zvláštny dar Božej milosti a moci, aký sa prejavil za čias apoštolov.

Pod vplyvom Ducha Svätého som smela sledovať výjavy z dlhého zápasu medzi dobrom a zlom. Pán mi občas dovolil pozorovať, ako v rôznych dobách prebiehal veľký spor medzi Kristom, Pánom života, Pôvodcom nášho spasenia, a satanom, prvým priestupníkom svätého Božieho zákona, pôvodcom hriechu a zla. Satan svoje nepriateľstvo voči Kristovi prejavuje nenávisťou voči jeho nasledovníkom. V celých dejinách môžeme sledovať stále rovnaký odpor voči zásadám Božieho zákona, rovnaký klam, ktorého cieľom je vydávať blud za pravdu, Boží zákon nahrádzať ľudskými príkazmi a ľuďi zvädzať k tomu, aby namiesto Stvoriteľa uctievali stvorenie. Satan sa v každej dobe vytrvalo snažil zlomyseľne predstavovať Božiu povahu. Následkom falošnej predstavy Stvoriteľa ľudia prichádzali k nemu viac zo strachu než z lásky. Satan sa snaží odstrániť Boží zákon a otupiť v ľuďoch zmysel pre závažnosť jeho požiadaviek. Prenasleduje verných, ktorí sa odhodlali odmietnuť jeho podvody. Satanovo úsilie je rovnaké v celých dejinách patriarchov, prorokov, apoštolov, mučeníkov a reformátorov.

[13]

Satan sa bude v záverečnej fáze odvekého sporu správať rovnako, bude bojovať rovnakým spôsobom v snahe dosiahnuť rovnaký cieľ, ako vo všetkých predošliých vekoch. Zopakuje sa to, čo tu vždy bolo. V nastávajúcom boji bude však príznačná jeho intenzita, akú svet dosiaľ nezažil. Satanove zvody budú rafinovanejšie, jeho útoky rozhodnejšie. Keby bolo možné, zvedol by aj vyvolených. (Pozri [Marek 13,22](#)).

Keď mi Boží Duch predstavil významné pravdy svojho Slova a ukázal mi minulé i budúce výjavy, vyzval ma, aby som ľuďom oznámila, čo mi zjavil. Mala som z dejín odvekého zápasu upozorniť na niektoré historické udalosti tak, aby sa objasnil rýchlo sa blížiaci boj. Preto som sa snažila vybrať z cirkevných dejín tie udalosti, na ktorých možno sledovať, ako ľudia postupne poznávali spásne pravdy, ktoré Pán zjavoval svetu v rôznych obdobiach. Tieto pravdy, ktoré roznecovali satanov hnev a vyvolávali nepriateľstvo zosvetáčtenej

cirkvi, udržiavali svedeckú službu ľuďí, ktorí „nemilovali svoj život až po smrť“, [Zjavenie Jána 12,11](#).

Tieto udalosti môžeme pokladať za predobraz zápasu, ktorý je pred nami. Sledovanie tohto boja vo svetle Písma a pod vplyvom Božieho Ducha nám pomôže rozpoznať vražedné zámary kniežat' a temnôt, ako aj nebezpečenstvo, ktoré musia prekonať tí, čo chcú byť pri druhom advente Spasiteľ'a nájdení „bez viny“.

Veľké historické udalosti, ktoré v dejinách znamenali pokrok reformácie, patria minulosti. Protestantský svet ich dobre pozná, všeobecne uznáva a nemožno ich poprieť. Uvádzam ich stručne v súlade so zámerom knihy. Potreba stručnosti viedla k tomu, že faktom zostalo toľko priestoru, aby sa z nich dali odvodiť závery, ktoré uvádzam. V knihe citujem výroky historikov, ktorým sa podarilo zoradiť udalosti tak, aby poskytlí súhrnný pohľad, alebo zhrnúť podrobnosti vhodným spôsobom.

Vo väčšine prípadov autori nie sú výslovne uvedení, ich slová nie sú vyznačené úvodzovkami, neodvolávam sa na ne ako na authority, citujem ich preto, lebo ich výroky sú vhodné a výstižné. Podobným spôsobom postupujem pri opisovaní zážitkov a názorov tých, čo pokračujú v diele obnovy v súčasnosti.

[14] Cieľom tejto knihy nie je podať nové historické poznatky o zápasoch minulých vekov, ale skôr poukázať na skutočnosti a zásady, ktoré sa týkajú budúcich udalostí. Celé toto rozprávanie o minulých udalostiach, videné ako časť boja medzi silami svetla a tmy, nadobúda nový význam, osvetľuje budúcnosť a cestu ľuďí, ktorí podobne ako reformátori minulých storočí budú povolani, aby aj za cenu straty pozemského vlastníctva dosvedčili „Božie slovo a svedectvo Ježiša Krista“, [Zjavenie Jána 1,2](#).

Zámerom tejto knihy je vyznačiť priebeh odvekého sporu medzi pravdou a bludom, odhaliť nástrahy satana a naznačiť spôsoby, ako im odolať; predstaviť uspokojujúce riešenie problému zla tým, že osvetľuje pôvod a konečné následky hriechu – aby sa plne prejavila Božia spravodlivosť a milosť v jeho zaobchádzaní so stvorením, ako aj ukázať svetu nemennú podstatu Božieho zákona. Mojou najvrúcnejšou modlitbou je, aby pod vplyvom tejto knihy boli ľudia vyslobodení z moci temna a stali sa „účastníkmi dedičstva svätých vo svetle“, na chválu toho, ktorý si nás zamiloval a obetoval sa za nás.

E. G. W.

1. kapitola — Zničenie Jeruzalema

„Kiežby si aj ty, aspoň v tento deň spoznalo, čo ti slúži na pokoj! Teraz je to však skryté pred tvojimi očami. Lebo prídu na teba dni, keď t'a tvoji nepriatelia oboženú valom, obkl'účia t'a a zovrú zo všetkých strán. Zrovnajú t'a so zemou i tvoje deti v tebe, a nenechajú ti kameň na kameni, pretože si nepoznalo čas svojho navštívenia.,, Lukáš 19,42-44.

Keď Ježiš hl'adel z Olivového vrchu na Jeruzalem, vynárala sa mu pred očami úchvatne dojímavá scenéria. Bola práve Veľ'ká noc a zo všetkých krajín sa sem schádzali Jákobovi potomkovia na slávnosť veľ'kého národného sviatku. Uprostred záhrad, viníc a zelených úbočí, na ktorých si návštevníci stavali svoje stany, sa dvíhali terasovité pahorky, veľ'kolepé paláce a mohutné múry hlavného mesta Izraelcov. Budilo to dojem, akoby si dcéra Siona pyšne navrávala: *„Sedím ako kráľ'ovná a neokúsím zármutok.,, Vo svojom pôvabe sa nazdávala, že sa môže bezpečne tešiť z priazne neba, ako o tom pred stáročiami spieval kráľ'ovský pevec: „Na radosť celej zeme krásne sa vypína vrch Sion – mesto veľ'kého Kráľ'a.,, Žalm 48,3. Pohľ'ad na majestátny chrám bol úchvatný. Lúče zapadajúceho slnka, ktoré zvýrazňovali belosť a lesk jeho mramorových múrov, sa odrážali od zlatej brány, veže a cimburia. Chrám sa tu skvel v dokonalej kráse ako pýcha židovského národa. Ktorý Izraelec by zniesol pohľ'ad na toľ'kú nádheru bez záchvevu radosti a obdivu? Ježiš však myslel na niečo celkom iné. „Keď sa už priblížil a uzrel mesto, zaplakal nad ním.,, Lukáš 19,41. Pri všeobecnom jasote slávneho vjazdu, keď mu ľudia mávali palmovými ratolest'ami a z kopcov sa vracala ozvena nadšeného „Hosana.,, a keď ho tisícové davы prevolávali za Kráľ'a, Vykupiteľ'a sveta, prepadol ho náhly a nepochopiteľ'ný smútok. On, Boží Syn, Prisľ'úbený Izraelovi, ktorý zvíť'azil nad smrť'ou a jej zajatcov vyviedol z hrobu, teraz plakal. Jeho slzy neboli prejavom obvyklého zármutku, ale nevýslovne prudkej smrteľ'nej úzkosti.*

Ježiš neplakal nad sebou, hoci dobre vedel, kam smerujú jeho kroky. Pred ním bola Getsemanská záhrada, miesto jeho blížiaceho

sa smrteľného zápasu. Na dohl'ad bola aj Ovčia brána, ktorou po stáročia Izraelci vodievali obetné zvieratá, a tá sa otvorí aj jemu, keď bude „ako baránok vedený na zabitie,“ [Izaiáš 53,7](#). Ned'aleko odtiaľ bola aj Golgota, dejisko ukrižovania. Na cestu, ktorou čoskoro pôjde Kristus, padne hrôza strašnej temnoty, keď sa sám obetuje za hriechy sveta. V týchto chvíľach radostného jasotu ľuďí ho netiesnili myšlienky na to, čo ho čaká. Toto sebaobetavé srdce nezvierala predtucha vlastného nadľudského utrpenia. Kristus oplakával tisíce obyvateľov Jeruzalema, žiaval nad slepotou a tvrdošijnosťou tých, ktorých prišiel požehnať a zachrániť.

[16]

Ježiš videl v duchu vyše tisícročné obdobie, v ktorom Boh prejavoval vyvolenému ľudu mimoriadnu priazeň a starostlivosť. Tu na vrchu Mórija sa dal bez odporu pripútať k oltáru Izák, „syn zasľúbenia,“ ako symbol obete Božieho Syna. Tu bola Abrahámovi, „otcovi veriacich,“ potvrdená zmluva požehnaní, slávne mesiášske zasľúbenie ([1. Mojžišova 22,9.16-18](#)). Tu obetné plamene z humna Jebuzejca Ornána vystupovali k nebu a odvrátili meč anjela zhubcu ([1. Paralipomenon 21](#)), boli výstižným predobrazom obete Spasiteľa a jeho príhovorných prosieb za hriešnikov. Boh poctil Jeruzalem pred celou zemou. „Hospodin si vyvolil Sion, chcel ho mať za príbytok,“ [Žalm 132,13](#). Proroci tu po celé veky oznamovali Božie varovné posolstvá. Z kňazských kadidel'nic sa tu vznášala k Bohu vôňa kadidla spolu s modlitbami veriacich. Dennodenne sa tu obetovala krv zabitých baránkov, ktorá symbolizovala obeť prisľúbeného Božieho Baránka. Tu zjavil Hospodin svoju prítomnosť v oblaku slávy nad vrchnákom truhly zmluvy. Tu bol začiatok onoho tajomného rebríka, ktorý spájal zem s nebom ([1. Mojžišova 28,12](#); [Ján 1,52](#) - ROH; [Ján 1,51](#) - ECAV) – rebríka, po ktorom zostupujú a vystupujú Boží anjeli a ktorý otvára svetu cestu do najsvätejších miest. Keby bol Izrael ako národ zostal Bohu verný, mohol Jeruzalem, Božie vyvolené mesto, zostať navždy zachovaný ([Jeremiáš 17,21-25](#)). Dejiny tohto národa zahrnutého toľkou Božou priazňou sú však dejinami ustavičného odpadávania od Boha a vzbury proti nemu. Tento národ pohrdol Božou milosťou, zneužil prednosti svojho vyvolenia a premárnil svoje príležitosti.

Napriek tomu, že Izraelci „zosmiešňovali Božích poslov, opovrhovali jeho slovami a hanobili jeho prorokov,“ ([2. Paralipomenon 36,16](#)), Boh sa im stále zjavoval ako „Boh milosrdný a ľútostivý, zho-

vievavý a hojný v milosti a vernosti,, 2. Mojžišova 34,6. Aj keď ho opätovne odmietali, Božie milosrdenstvo ich ustavične sprevádzalo. S láskou neskonale prevyšujúcou nežnú otcovskú lásku k synovi posielal Boh „prostredníctvom svojich poslov včas a naliehavo napomenutia, lebo mal súciti so svojím ľuďom a svojím príbytkom,, 2. Paralipomenon 36,15. Keď nepomáhali výzvy, prosby, ba ani karhanie, Boh poslal Izraelcom ten najvzácnejší nebeský dar, ktorým im dal vlastne celé nebo.

[17] Tvrdošijné mesto prišiel viesť k pokániu sám Boží Syn. Bol to vlastne on, kto z Egypta vytrhol Izrael ako vínny kmeň (Žalm 80,9). Vlastnou rukou pred ním vyhánal pohanov. Zasadil ho „na žírnom kopci,,. Starostlivo ho ohradil. Zveril ho služobníkom, aby ho opatrovali. Spýtal sa: „Čo ešte bolo treba spraviť na mojej vinici, čo by som nebol na nej urobil?,, Izaiáš 5,1.4. Keď očakával chutné hrozno, rodila trpčiaky; napriek tomu neprestával dúfať, že hrozno sa urodí. V záujme novej záchrany pred záhubou navštívil vinicu osobne. Okopal vinič, prerezal ho a ošetril. Všetmožno sa snažil zachrániť to, čo sám zasadil.

Pán svetla a slávy žil tri roky medzi svojím ľuďom. „Chodil, dobre robil a liečil všetkých diablom posadnutých,, uzdravoval skrúšených srdcom, oznamoval zajatým prepustenie, slepým vracal zrak, hluchým sluch, chromí chodili, malomocných očistoval, kriesil mŕtvych a chudobným zvestoval evanjelium (Skutky apoštolov 10,38; Lukáš 4,18; Matúš 11,5). Milostivo volal k sebe všetkých ľudí bez rozdielu: „Pod' te ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preť ažení; ja vám dám odpočinutie,, Matúš 11,28.

Aj keď sa mu za dobro a lásku odplácali zlom a nenávisťou (Žalm 109,5), Kristus svoje láskyplné poslanie konal ďalej. Nikdy neodmietol tých, čo ho žiadali o milosť. V snahe ul'ahčiť biedny údol iných a ponúknuť im dar života, sám žil ako chudobný a potupený pútnik bez domova. Jeho zľ'utovný prístup k ľuďom narážal na zatvrdnuté srdcia, a to v ňom vyvolalo ešte hojnejší príliv nevýslovnej, súcitnej lásky. Izrael sa však odvrátil od svojho najlepšieho Priateľa a jediného Pomocníka. Ponukou jeho lásky pohrdol, jeho rady odmietol, jeho výstrahy zosmiešnil.

Čas nádeje a odpustenia sa rýchlo míňal a dlho odkladaný kalich Božieho hnevu sa takmer naplnil. Dlhodobou hromadenou mračnou odpadlivosťou a vzbúrou zhustli natoľko, že nad hriechom národom hrozila

ich strašná prietrž. Pred blížiacou sa záhubou ich mal zachrániť ten, ktorého znevažovali, tupili, zavrhli a onedlho hodlali ukrižovať. Kristus visiaci na golgotskom kríži bude izraelskému národu znamením, že čas Božej priazne a požehnania sa mu nenávratne skončil. Strata jediného človeka je nekonečne väčšia než zisky a poklady sveta. Kristus pri pohľade na Jeruzalem videl pred sebou údel mesta i celého národa – ľudu, ktorý bol v minulosti Božím vyvoleným ľuďom a vzácnym klenotom.

Proroci plakali nad odpadnutím Izraela a nad strašnými ranami, ktoré postihli tento ľud za jeho hriechy. Jeremiáš si prial mať oči ako prameň slz, aby mohol dňom i nocou oplakávať zabitú „*dcéru svojho ľudu*“, Božie stádo, ktoré pôjde do zajatia ([Jeremiáš 9,1](#) - ROH; [Jeremiáš 8,23](#) - ECAV; [Jeremiáš 13,17](#)). Aký žiaľ musel prežívať Kristus, ktorý prorocky predvídal nielen roky, ale celé veky! Videl anjela zhubcu s mečom vytaseným proti mestu, v ktorom bola tak dlho zjavná Božia prítomnosť. Z Olivového vrchu, miesta, ktoré neskôr obsadil Titus so svojím vojskom, cez slzy hľadel Kristus ponad údolia na posvätné nádvorie so stĺporadím a čítal strašnú budúcnosť hradieb obkľúčených cudzím vojskom. Počul dupot blížiacich sa armád i nárek hladujúcich matiek a detí v obľahnutom meste. Videl, ako pustošiace plamene zmenili nádherný chrám, jeho paláce a veže na hromadu obhorených ruín.

Kristus pri pohľade do ďalekej budúcnosti videl, ako sa vyvolený národ musí rozutekať do okolitých krajín a bude ako stroskotaná loď na pustom brehu. V tomto časnom treste, ktorý onedlho pocíti jeho ľud, videl Kristus prvé kvapky z kalicha hnevu, ktorého obsah pri poslednom súde bude musieť tento národ vypiť do dna. Boží súcit a úprimnú lásku vyjadrujú tieto žalostné slová: „*Jeruzalem, Jeruzalem, ktorý vraždíš prorokov a kameňuješ tých, čo boli k tebe poslaní! Kol'kokrát som chcel zhromaždiť tvoje deti, ako sliepka zhromažďuje svoje kuriatka pod krídla, ale nechceli ste!*“, [Matúš 23,37](#). Kiežby si ty, Božou priazňou nad iné národy obdarený ľud, bol poznal čas svojho navštívenia i to, čo ti mohlo priniesť pokoj. Zadržal som anjela spravodlivosti, vyzýval som ťa na pokánie, no márne. Neodmietol si len Božích služobníkov, poslov a prorokov, ale zavrhol si aj toho Svätého v Izraeli, svojho Vykupiteľa. Svoju záhubu si si pripravil sám. „*Vy nechcete prísť ku mne, aby ste mali život*“, [Ján 5,40](#).

[18]

Kristus pri pohľade na Jeruzalem videl predobraz sveta zatvrdnutého v nevere a vzbure, ktorý stihnú blížiace sa odvetné Božie súdy. V tiesni nad utrpením padlého ľudstva sa trpkó rozplakal. V ľudskej biede, slzách a v krvi videl zrejmé stopy hriechu. V jeho srdci plnom hlbokého súcitu so stiesnenými a trpiacimi obyvateľmi zeme bola úprimná túžba pomôcť všetkým. Príval ľudského utrpenia však nemohla zadržať ani jeho ruka. Len málokto bude hľadat Zdroj skutočnej pomoci. Kristus bol ochotný zomrieť pre záchranu ľudstva, no len málokto k nemu príde, aby mohol žiť.

[19] Majestát neba v slzách! Syna večného Boha skl'učuje a tiesni úzkosť! Pri pohľade naňho žaslo celé nebo. Tento výjav prezrádza, ako krajne zhubný je hriech a aká ťažká je to úloha aj pre Všemohúceho, zachrániť hriešnika pred následkami prestupovania Božieho zákona. Kristus prorocky videl posledné ľudské pokolenie sveta v zajatí klamu, ktorý viedol k záhube Jeruzalema. Zavrnutím Krista spáchali Židia veľký hriech a veľkým hriechom kresťanského sveta bude zavrnutie Božieho zákona, základu Božej vlády v nebi i na zemi. Ľudia si nebudú vážiť Božie prikázania a zavrhnú ich. Milióny hriechom zotročených satanových sluhov, odsúdených na druhú smrť, odmietne poslúchať slová pravdy v deň ich nešťastia. Aká strašná slepota, aké strašné poblúdenie!

Keď Kristus dva dni pred Veľkou nocou odišiel naposledy z chrámu, kde odsúdil pokrytectvo židovských vodcov, znova vyšiel s učeníkmi na Olivový vrch. Tam sa s nimi posadil na trávnaté úbočie, odkiaľ bol dobrý výhľad na mesto. Znova sa zadíval na jeho hradné múry, veže a paláce a znova pozeral na chrám v jeho osľňujúcom majestáte ako na krásny diadém, ktorý bol ozdobou posvätného vrchu.

Pred mnohými stáročiami žalmista ospevoval priazeň, ktorú Boh preukázal Izraelcom svojou prítomnosťou vo svojom svätostánku: „V Šáleme je jeho stánok, na Sione má svoj príbytok.“, Boh si „vyvolil kmeň Júdov, vrch Sion, ktorý miloval. Postavil svätyňu pevne ako nebesá.“, [Žalm 76,3; 78,68.69](#). Prvý chrám bol postavený v čase, keď sa Izraelcom viedlo najlepšie. Kráľ Dávid nahromadil neslýchané poklady a pod Božím vedením boli vypracované plány na výstavbu chrámu ([1. Paralipomenon 28,12-19](#)). Šalamún, najmúdrejší izraelský vládca, výstavbu začal i dokončil. Tento chrám bol najslávnejšou stavbou vtedajšieho sveta. No napriek tomu o druhom

chráme Hospodin ústami proroka Haggea povedal: „*Budúca sláva tohto domu bude väčšia ako prvotná.*„ „*Zatrasiem i všetkými národmi a prídu skvosty všetkých národov, a naplním tento dom slávou, hovorí Hospodin mocnosť.*„ [Haggeus 2,9.7.](#)

Po tom, čo Nebúkadnecar jeruzalemský chrám zničil, bol asi päť sto rokov pred narodením Krista znova postavený; budovali ho tí, čo sa z dlhodobého zajatia vrátili do spustošenej a takmer vyľudnenej krajiny. Medzi navrátilcami boli aj starci, ktorí si pamätali na slávu Šalamúnovho chrámu a pri znovuvýstavbe Božieho príbytku žiaľili nad tým, že stavba sa nevyrovnala predošlej. Dojemné sú o tom slová proroka: „*Kto ostal medzi vami z tých, čo videli tento dom v jeho prvotnej sláve? Ako ho vidíte teraz? Či sa nezdá vašim očiam ako číre nič?*„ [Haggeus 2,3;](#) [Ezdráš 3,12.](#) Podľa prísľubu mala teda sláva tohto druhého chrámu prevýšiť slávu predchádzajúceho.

Nádherou a vznešenosťou sa druhý chrám nemohol rovnať prvému. Nebolo v ňom nijakých zjavných znamení Božej prítomnosti. Pri jeho vysviacke sa neprejavila nijaká nadprirodzená moc. Nezjavil sa v ňom ani oblak slávy, ktorý by naplnil nový svätostánok. Z neba nezostúpil oheň, aby strávil obeť na jeho oltári. Vo veľsvätyni sa medzi cherubmi už neprejavovala Božia sláva a nebola tu truhla zmluvy s vrchnákom, ani dosky zákona. Z neba nezaznieval hlas, ktorý by kňazovi oznamoval Hospodinovu vôľu.

Stáročia sa Židia márne snažili dokázať, ako sa splnilo Božie zaslúbenie, ktoré oznámil Haggeus. Pre svoju pýchu a neveru však Izraelci skutočný význam prorokových slov nepochopili. Oblak Božej slávy sa v druhom chráme síce nezjavil, ale poctila ho skutočná prítomnosť toho, v ktorom prebývala plnosť Božstva telesne – sám Boh zjavený v tele. Do svojho chrámu prišiel skutočný „*skvost všetkých národov.*„ [Haggeus 2,7.](#) Bolo to vtedy, keď Muž z Nazareta v chrámových nádvořiach učil a uzdravoval. Jedine Kristovou prítomnosťou prekonal druhý chrám slávu prvého. Izrael však zavrhol ponúkaný Dar neba. Božia sláva navždy opustila tento chrám vtedy, keď skromný Učiteľ prešiel jeho zlatou bránou naposledy. Splnili sa Spasiteľove slová: „*Váš dom sa vám zanecháva pustý.*„ [Matúš 23,38.](#)

Kristova predpoveď o zborení chrámu učeníkov zhrozila a vyľakala, preto chceli lepšie porozumieť zmyslu jeho slov. Snaha o zvýšenie slávy tohto chrámu v priebehu vyše štyridsaťročnej vý-

stavby pohltila veľké bohatstvo, vyžiadala si mnoho pracovného vypätia a staviteľského umu. Herodes Veľký na to použil príspevky Ríma, poklady Židov a štedro prispel aj sám. Ťažké, na tento účel z Ríma dovezené kvádre bieleho mramoru takmer neuveriteľných rozmerov tvorili časť chrámu; a práve na ne upozornili učenici svojho Majstra: „*Pozri, učiteľ, aké kamene a aké stavby!*“, [Marek 13,1](#).

Ježiš im vážne a prekvapivo odpovedal: „*Amen, hovorím vám, že tu nezostane kameň na kameni, ktorý by nebol zborený*“, [Matúš 24,2](#).

Učenici spájali so zničením Jeruzalema udalosť Kristovho slávneho osobného príchodu na zem, aby zasadol na trón svetovej ríše, potrestal nekajúcných Židov a národ zbavil potupného rímskeho jarma. Pán im o svojom druhom príchode povedal, a preto sa pri zmienke o zničení Jeruzalema rozpamätali na jeho slová. Na Olivovom vrchu sa ho potom spýtali: „*Kedy sa to stane a čo bude znamením tvojho príchodu a konca sveta?*“, [Matúš 24,3](#).

[21] Budúcnosť však učeníkom zostala milosrdne zahalená. Keby boli už vtedy pochopili dve strašné skutočnosti – Vykupiteľovo utrpenie a smrť, ako aj zničenie mesta a chrámu, bola by ich premohla hrôza. Sled významných udalostí záverečných dejín sveta im Kristus predsa len naznačil. No úplný význam jeho slov však vtedy ešte nechápali. Ten sa vyjasní, keď Boží ľud bude potrebovať jeho poučenie. Kristove prorocké výroky mali dvojaký význam: Pri zmienke o zničení Jeruzalema sú spomenuté aj hrôzy posledného veľkého dňa.

Ježiš hovoril učeníkom o súdoch, ktoré postihnú Izrael pre spreneveru. Zvlášť sa pritom zmienil o odplate za odmietnutie a ukrižovanie Mesiáša. Pred hrôzyplným vyvrcholením dejín sa objavia neklamné znamenia. Strašná hodina príde náhle a rýchlo. Spasiteľ upozornil svojich nasledovníkov: „*Keď potom uvidíte na svätom mieste ohavnosť spustošenia, o ktorej je reč u proroka Daniela, kto číta, nech pochopí, vtedy tí, čo budú v Júdsku, nech utečú do hôr*“, [Matúš 24,15.16](#); [Lukáš 21,20.21](#). Keď sa na „*svätom mieste*“, – niekoľko sto metrov za mestskými hradbami – objavia modloslužobné predmety Rimanov, vtedy Kristovi nasledovníci majú utiecť do hôr. Pri týchto znameniach nemali ani chvíľu otáľať. V celom Júdsku a priam v Jeruzaleme musia hneď poslúchnuť signál na útek. Kto by bol na streche domu, nemá sa doň vracieť, aj keby mu šlo o záchranu čohokoľvek cenného. Ak by bol niekto na poli alebo vo vinici, nemá

sa vracat' po odev, ktorý si pri práci v dennej pál'ave odložil. Ani chvíľu nesmú otáľat', aby ich nezastihla všeobecná pohroma.

Jeruzalem za vlády Herodesa vynikal nielen vonkajšou nádherou, ale mal aj zdanlivo nedobytné vybudované veže, hradby a pevnosti. Ak by bol vtedy niekto verejne predpovedal jeho skazu, určite by ho pokladali za blázna a panikára, ako svojho času Nóača. Kristus však povedal: „*Nebo a zem sa pomínú, ale moje slová sa nikdy nepomínú,*„ [Matúš 24,35](#). Hriechy Jeruzalema vyvolali Boží hnev a mesto svojou neverou spečatilo svoj osud.

Prostredníctvom proroka Micheáša Boh oznámil: „*Počujte toto, predáci domu Jákovovho a náčelníci domu Izraela, ktorým sa právo oškľiví a ktorí všetko rovné krivíte, ktorí krvou budujete Sion a Jeruzalem bezprávím. Jeho predáci súdia za úplatok, jeho kňazi poučajú za odmenu a jeho proroci veštia za peniaze; pritom sa spoliehajú na Hospodina a vravia: Či Hospodin nie je medzi nami? Nič zlého sa nám nestane,*„ [Micheáš 3,9-11](#).

Tieto slová pravdivo odhaľujú skazených a farizejsky sa správajúcich obyvateľov Jeruzalema. Tvrdili, že predpisy Božieho zákona dôsledne zachovávajú, zatiaľ čo všetky jeho zásady prestupovali. Krista nenávideli preto, lebo čistotou a svätosťou svojho života odhaľoval ich nepravosti. Označovali ho za príčinu všetkých ťažkostí, ktoré pre svoje hriechy museli znášať. Dobre vedeli, že nijaký hriech nespáchal, no napriek tomu naliehali, že v záujme záchrany národa jeho smrť je nevyhnutná. Židovskí vodcovia vraveli: „*Ak ho necháme tak, všetci v neho uveria, prídu Rimania a vezmú nám toto miesto, aj národ,*„ [Ján 11,48](#). Ak Krista zabijú, znova sa môžu stať mocným, zjednoteným národom. Preto dospeli k záveru a k súhlasu s rozhodnutím svojho veľkňaza, že bude lepšie, ak zomrie jeden človek, než by mal zahynúť celý národ.

Krvou teda vybuodovali židovskí vodcovia „*Sion a Jeruzalem bezprávím,*„ [Micheáš 3,10](#). Nielenže svojho Spasiteľa usmrtili, pretože ich karhal za hriechy, ale pokrytecky sa ďalej pokladali za národ zahrnutý Božou priazňou a očakávali, že Hospodin ich vyslobodí spod vlády utláčateľa. Prorok ďalej vraví: „*Preto kvôli vám bude Sion zoraný na pole, Jeruzalem sa zmení na zručaniny a chrámové návršie na lesnaté výšiny,*„ [Micheáš 3,12](#).

Odvtedy, čo Kristus povedal, aký údel stihne Jeruzalem, uplynulo takmer štyridsať rokov a Pán odkladal svoje súdy nad mestom a

národom. Božia zhovievavosť k tým, čo odmietali jeho evanjelium a ukrižovali jeho Syna, bola obdivuhodná. Božie zaobchádzanie so židovským národom vystihuje podobenstvo o neplodnom strome. V ňom sa hovorí: „*Vytni ho! Načo zbytočne vyčerpáva zem?*“, [Lukáš 13,7](#). Božie milosrdenstvo ho však ešte nejaký čas trpelo. Medzi Židmi bolo stále veľa tých, čo o Kristovej povahe a o jeho diele nič nevedeli. Deti nemali ešte príležitosť poznať svetlo, ktoré ich rodičia zavrhlí. Podľa Božej vôle ich mala osvietiť zvesť apoštolov a ich nasledovníkov. To im pomôže uvidieť splnenie proroctva nielen v Kristovom narodení a živote, ale aj v jeho smrti a vzkriesení. Deti neboli odsúdené za hriechy rodičov, ale keď poznali plné svetlo, ktoré svietilo rodičom, a odmietli aj to, ktoré osvietilo ich, samy sa stali spolupáchateľmi nepravostí svojich rodičov, čím naplnili mieru vlastných vín.

Božia zhovievavosť voči Jeruzalemu len utvrdila Židov v ich vzdorovitej nevere. Vo svojej nenávisťnej krutosti k Ježišovým učeníkom zavrhlí aj poslednú ponuku Božej milosti. Boh ich potom už nechránil a prestal uzdiť aj útoky satana a jeho služobníkov; národ prenechal nadvláde vodcu, ktorého si ľud vybral. Deti tohto ľudu pohrdli Kristovou milosťou. Tá im mala pomôcť krotiť zlé pohnútky, ktoré potom nad nimi zvíťazili. Satan rozpútal v ľuďoch tie najprudšie a najzvrhlejšie vášne, takže stratili rozvahu, neriadili sa rozumom, ale pudmi, ktoré podnecovala slepá zúrivosť. Vo svojej nespútanej krutosti sa správali priam diabolsky. V celom národe, vo všetkých spoločenských vrstvách zavládla nedôvera, závisť, nenávisť, spory, vzbury a vraždy. Nikde nebolo bezpečia. Príbuzní a priatelia sa navzájom podvádzali. Niekde rodičia zabíjali vlastné deti a inde si zas deti povraždili rodičov. Ovládať sa nevedeli ani sami predstavitelia národa. Pod vplyvom svojich vášní sa správali tyransky. Ľudia prijali falošné svedectvo, aby odsúdili Božieho Syna. Krivé obvinenia nakoniec ohrozili ich samých. Svojím konaním už dávno dávali najavo: „*Ustúpte z cesty, uhnite z chodníka, dajte nám pokoj so Svätým Izraela!*“, [Izaiáš 30,11](#). Teraz sa im ich pranie splnilo. Božia bázeň ich už prestala znepokojovať. Národ ovládal sám satan a riadil vrcholné občianske i náboženské úrady.

Vodcovia rôznych opozičných skupín sa občas účelovo spojili, aby mohli lupiť a mučiť svoje zúbožené obeť. Potom sa však znova navzájom bez milosti zabíjali. Ich strašnú zúrivosť nemohla skrotiť

ani posvätnosť chrámu. Kristových vyznávačov zabíjali pred oltárom a ich mŕtve telá znesväcovali svätyňu. Ba ešte aj pôvodcovia tohto diabolského vyčíňania vo svojej slepej trúfalosti verejne vyhlasovali: „*Nebojíme sa, že by Jeruzalem mohol byť zničený, ved' je mestom samého Boha.*“, Vo svojom úsilí ešte viac si upevniť moc úplatne získali falošných prorokov, aby ľuďom tvrdili, že vyslobodenie majú čakať od Boha, hoci už rímske légie obliehali chrám. Mnohí naozaj uverili, že Najvyšší zasiahne a ich nepriateľov porazí. Izrael však Božiu ochranu zavrhol a teraz sa mu už nedalo pomôcť. Ohrozený Jeruzalem rozdrobovali vnútorné roztržky, v jeho uliciach tiekla krv navzájom sa zabíjajúcich obyvateľov a nepriateľské vojská dobývali jeho opevnenia a zabíjali jeho bojovníkov.

Všetky Kristove predpovede o zničení Jeruzalema sa bez zvyšku splnili. Židia skúsenostne poznali pravdu jeho varovných slov: „*Lebo akým súdom súdite, takým budete súdení.*“, [Matúš 7,2](#).

Prítomnosť znamení a divov neveštila nič dobré. V polnočnej temnote zažiarilo nad chrámom a oltárom nadprirodzené svetlo. Pri západe slnka bolo vidieť vozy a vojsko prichystané na boj. Keď kňazi, ktorí mali onej noci vo svätyni službu, počuli tajomné zvuky, veľmi sa vyľakali. Zem sa chvela a ozývalo sa volanie: „*Odíd' me odiaľ to.*“, Veľká a ťažká východná brána, ktorú len s námahou vedelo zavrieť dvadsať mužov a ktorú zabezpečovali silné železné tyče vsadené hlboko do pevnej kamennej dlažby, sa o polnoci otvorila bez toho, aby bolo zjavné, kto jej závory uvoľnil (Milman, *History of the Jews*, kniha 13).

Sedem rokov chodieval po jeruzalemských uliciach muž a mestu predpovedal pohromu, ktorá postihne jeho obyvateľov. Dňom i nocou zaznieval tiesnivý žalospev: „*Hlas z východu, hlas zo západu, hlas zo všetkých štyroch strán, hlas proti Jeruzalemu a proti chrámu, hlas proti ženíchom a nevestám, hlas proti celému národu!*“, Tento podivný muž bol uväznený a zbičovaný, no z úst mu nevyšlo jediné clivé slovo. Na urážky a nadávky odpovedal: „*Beda, beda Jeruzalemu; beda, beda jeho obyvateľom!*“, Volanie a náreky tohto muža neprestali, kým pri obliehaní, ktoré sám predpovedal, nebol zabitý (Josephus, *The Wars of the Jews*, VI. kap. 5).

Pri zničení Jeruzalema ani jediný kresťan nezahynul. Kristus dal svojim učeníkom radu a tí, čo jeho slovám uverili, čakali na sľúbené znamenie. Povedal: „*Keď uvidíte, že vojská obkľúčujú Jeruzalem,*

vedzte, že sa blíži jeho spustošenie. Vtedy tí, čo budú v Judsku, nech utečú do hôr. Tí však, čo budú dnu v meste, nech z neho odídu, a tí, čo budú na vidieku, nech doň nevchádzajú,, [Lukáš 21,20.21](#). Rimania pod velením Cestia mesto obklúčili, ale keď sa zdalo, že všetko svedčí o výhode okamžitého útoku, obliehanie bolo nečakane prerušené. Obklúčenie sa bez nádeje na ďalší úspešný odpor už chceli vzdať, keď veliteľ rímskeho vojska bez akéhokoľvek zjavného dôvodu svoje sily stiahol. Božia milosrdná prezieravosť usmerňovala udalosti v záujme Kristových nasledovníkov. Čakajúci kresťania dostali prisľúbené znamenie a všetci mali možnosť poslúchnuť Spasiteľovo varovanie. Udalosti sa zbíjali tak, že úteku kresťanov nemohli zabrániť ani Židia, ani Rimania. Len čo Cestius ustúpil, Židia vyrazili z Jeruzalema a začali prenasledovať jeho ustupujúce vojsko. Keďže vojská oboch strán boli vzájomným útokom zajaté, kresťania mohli z mesta odísť. V tom čase tam nebol nijaký nepriateľ, ktorý by im v tom bránil. Židia boli počas obliehania práve zhromaždení v Jeruzaleme a slávilí Sviatok stánkov, takže kresťania mohli z krajiny nerušene utiecť. Bezodkladne teda odišli do bezpečného mesta Pella v zajordánskej oblasti Perea.

Izraelci zúrivo prenasledovali Cestia a na zadný oddiel jeho vojska dorážali tak prudko, akoby ho mali celkom zničiť. Rimanom sa len s vypätým úsilím podarilo ústupom vyviaznuť zo záhuby. Židia nemali takmer nijaké straty a do Jeruzalema sa víťazne vrátili s korisťou. Tento zdanlivý úspech im však bol osudný. Naplnil ich vzdorovitým odporom voči Rimanom a odsúdené mesto rýchlo postihlo nevýslovné utrpenie.

Pohroma, ktorá postihla Jeruzalem, keď mesto znova obklúčil Titus, bola strašná. Bolo to práve na Veľkú noc, keď sa v Jeruzaleme zišli milióny Židov. Zásoby potravín, ktoré by pri starostlivom uskladnení mohli vystačiť na roky, boli zničené z nenávisti a z pomsty znesvärených skupín, a preto teraz museli znášať útrapy hladu.

[25] Mierka pšenice sa predávala za talent. Hlad doľahol tak tiesnivo, že muži hrýzli kožu opaskov, obuvi a povlaky svojich štítov. Mnohí sa v noci vykrádali za hradby mesta a zbierali divorastúce byliny. Mnohých pritom chytili, kruto stýrali a zabili. Tých, čo sa bezpečne vrátili, často olúpili o to, čo s veľkým nasadením života nazbierali. Najneľudskejšie týrali tí, čo boli pri moci. Biednych vedeli pripraviť o posledný zvyšok skromnej zásoby, ktorú mali niekde skrytú. Tejto

krutosti sa najčastejšie dopúšťať ali ľudia, ktorí ešte mali čo jesť, no lakomo sa chceli zásobiť pre neistú budúcnosť.

Hlad umoril tisíce ľudí. Zdalo sa, že prirodzený súcit a náklonnosť celkom vymizli. Muži a ženy sa v rodinách vzájomne olupovali. Bolo vidieť, ako deti brali jedlo od úst starým rodičom. Keď sa prorok pýtal: „Či zabudne žena na svoje nemluvňa?“, Odpoveď z múrov odsúdeného mesta znela: „*Ruky žien, čo bývali milosrdné, uvarili vlastné deti; ony sa im stali pokrmom pri skaze dcéry môjho ľudu*„ [Izaiáš 49,15](#); [Plač Jeremiášov 4,10](#). Znova sa splnila varovná predpoveď spred štrnástich storočí: „*Aj najnežnejšia a najroztopašnejšia žena spomedzi vás, ktorá sa nepokúsila ani len nohou stúpiť na zem pre rozmazanosť a precitlivosť, bude závistlivým okom hľadiet na svojho vlastného muža, na svojho syna a na svoju dcéru... i na svoje deti, ktoré zrodila, lebo ich bude potajomky jesť pre nedostatok všetkého za obl'ahnutia a v tiesni, ktorými ťa stiesni tvoj nepriateľ v tvojich osadách*„ [5. Mojžišova 28,56.57](#).

Rimania sa snažili strachom a hrôzami prinútiť Židov, aby sa vzdali. Vzдорujúci zajatci boli bití, mučení a pred mestskými hradbami ukrižovaní. Denne bolo takto usmrtených stovky Izraelcov. Toto príšerné dielo trvalo dotiaľ, kým v údolí Jozafat a na Golgote nestálo toľko krížov, že sa medzi nimi sotva dalo prejsť. Tak strašne sa splnili slová, ktoré zaklínavo odzneli pred Pilátom: „*Jeho krv na nás a na naše deti!*„ [Matúš 27,25](#).

Titus hodlal skončiť s týmito príšernými výjavmi a zachrániť Jeruzalem, aby sa jeho údel neprejavil v plnom rozsahu. Pri pohľade na hromady mŕtvol ležiacich v údoliach bol zhrozený. Uchvátený pohľadom z Olivového vrchu na veľkolepý chrám vydal rozkaz, aby sa nikto nedotkol čo i jediného kameňa tejto stavby. Skôr ako by sa zmocnil chrámu, vyzval židovských vodcov, aby ho nenútili znesvätiť posvätné miesto krvou. Ak vyjdú a budú bojovať na inom mieste, nikto z Rimanov svätosť chrámu nenaruší. Sám Jozef Flávius presvedčivo žiadal a zaprisahával Židov, aby sa vzdali a zachránili seba, mesto i chrám. Odpovedali mu však hrubými nadávkami. Keď tam stál a zaprisahával ich, zasypali šípami tohto svojho posledného sprostredkovateľa. Židia už predtým odmietli prosby Božieho Syna a teraz ich dohováranie a zaprisahanie ešte utvrdilo v odhodlaní odolávať do samého konca. Márne boli Titove snahy zachrániť

chrám. Ktosi vyšší, než bol on, predpovedal, že tu nezostane kameň na kameni.

Slepá vzdorovitosť židovských predstaviteľov, odporné zločiny spáchané v obkl'účenom meste, vyvolali hrôzu a roztrpčenie Rimanov. Titus sa nakoniec rozhodol zmocniť sa chrámu útokom. Chcel ho dobyť, ak sa dá, bez poškodenia. Na jeho rozkaz však nikto nedbal. Keď sa na noc utiahol do svojho stanu, Židia vyšli z chrámu a napadli vojakov, čo stáli pred ním. Počas tohto boja vhodil jeden z vojakov do predsiene horiacu fakľu a miestnosti okolo svätyne obložené cédrovým drevom boli okamžite v plameňoch. Titus sa v sprievode svojich veliteľov a vojakov poponáhlal na miesto a bojovníkom prikázal oheň uhasiť. Jeho rozkaz však nikto neposlúchol. Rozvášnení vojaci rozšírili požiar do ďalších miestností v blízkosti svätyne a pobili množstvo tých, čo sa sem uchýlili. Krv tiekla po chrámových schodoch ako voda. Vtedy zahynulo tisíce Židov. Bojový pokrik prehlušoval volanie: „*Ichabod!*“, – odišla sláva.

„Keď Titus videl, že vyčíňaniu vojska nemôže zabrániť, vošiel so svojimi dôstojníkmi do chrámu a prehliadal si vnútrajšok posvätnej budovy. Všetci žasli nad toľkou nádherou. Keď že plamene dosiaľ svätyňu nezasiahli, urobil posledný pokus o jej záchranu. Vrhol sa dopredu a vojakom prikázal, aby pálenie skončili. Stotník Liberalis sa snažil vynútiť si u svojich vojakov poslušnosť, ale ich surovú nenávisť voči Židom, dravú bojovnosť a neukojenú túžbu po drancovaní nevedela potlačiť ani úcta k cisárovi. Keď vojaci videli, ako to všetko okolo nich trblietajúce sa zlato v blčiacich plameňoch žiari, tušili, že vo svätyni musia byť poklady nedozernej ceny. V nestráženej chvíli vhodil jeden z vojakov horiacu fakľu medzi veraje dvier a v okamihu vzbĺkla celá budova. Oslepujúci oheň a dusivý dym prinútil veliteľov odísť a skvostná stavba zostala ponechaná svojmu osudu.

Pre Rimanov to bol strašný pohľad, no ešte strašnejší pre Židov. Celý vrch, ktorý sa týčil nad mestom, blčal ako sopka. So strašným rachotom padala do ohnivej priepasti jedna stavba za druhou. Strechu z cédrového dreva zachvátili plamene naraz zo všetkých strán. Pozlátané veže žiarili ako do červena rozžhavené klince. Z veží pri bráne vyšľahávali z dymu dlhé ohnivé jazyky. Žiara ohňa osvecovala okolité pahorky. S hrôzou a úzkosťou sledovali pustošenie skupiny ľudí. Na hradbách a vyvýšeninách horného mesta bolo vidieť mnohé

vystrašené a zúfalé tváre, kým iné prezrádzali pomstu. Výkriky zmätene pobehujúcich rímskych vojakov, nárek vzbúrencov hynúcich v plameňoch sa miesili s hlučným blkotom ohňa a hromovým rachotom padajúcich trámov. Krik tých, čo stáli na vyvýšených miestach sa ozvenou vracal z okolitých kopcov a popri hradbách bolo všade počuť vzlykanie a nárek; hladom zmorení ľudia z posledných síl prejavovali svoju úzkosť a zármutok.

Krviprelievanie v chrámových priestoroch bolo oveľa strašnejšie, než ako sa javilo divákovi. Pobití boli všetci muži a ženy, starí i mladí vzbúrenci a kňazi, bojovníci, ako aj prosiaci o zľutovanie. Viac bolo zabitých než tých, čo zabíjali. Vojaci mohli pokračovať vo vraždení len cez hromady mŕtvol., (Milan: History of the Jews, zv. 16).

Po zničení chrámu padlo do rúk Rimanov celé mesto. Židovskí vodcovia opustili svoje nedobytné veže a Titus ich našiel prázdne. Keď si ich s údivom prehlíadal, vyhlásil, že mu ich dal do rúk sám Boh, pretože nijaká zbraň, nech by bola akokoľvek úderná, by toto opevnenie nemohla zdolať. Mesto i chrám boli do základov zrovnané so zemou a pozemok, na ktorom stál posvätný príbytok, bolo zorané „na pole“, [Jeremiáš 26,18](#). Počas obliehania a následného krviprelievania zahynulo viac ako milión ľudí. Tí, čo prežili, šli do zajatia a ako otroci boli odvečení do Ríma, aby zvýšili slávu dobyvateľovho víťazstva. Tam boli v arénach hádzaní divej zveri alebo rozohnaní po celej krajine ako tuláci bez domova.

Izraelci si sami pripravili svoj údel a pohár pomsty si naplnili sami. V záhube, ktorá ich ako národ postihla, i v následných pohromách po rozptýlení, žali len ovocie vlastnej sejby. Prorok hovorí: „Zničím ťa, Izrael“, [Hozeáš 13,9](#). Utrpenie Židov sa často vykladá ako Boží trest. Práve to chce ten veľký podvodník. Vzдорovitým odmietaním Božej lásky a milosti sa Židia sami pripravili o túto priazeň a satan ich mohol ovládať podľa svojej vôle. Neslýchaná krutosť, ktorá sa prejavila pri pustošení Jeruzalema, bola prejavom satanovej pomsty nad tými, ktorých si zotročil.

Nechápeme, akí vd'áčni by sme mali byť za pokoj a ochranu, ktorú nám dáva Kristus. Chráni nás len Božia moc a len ona bráni, aby sa ľudstvo nedostalo celkom beznádejne pod satanovu nadvládu. Neposlušní a nevd'áčni ľudia majú dost dôvodov na vd'áčnosť. Na vd'áčnosť voči Bohu za jeho milosrdnú zhovievavosť, s akou zadržuje zákerne krutú satanovu moc. Keď však ľudia prekročia

[28] medze Božej trpezlivosti, svojvoľne sa pripravia o pomoc Božej ochrany. Boh nezaobchádza s hriešnikmi ako vykonávateľ rozsudku za prestúpenie. Kto Božiu milosť odmieta, zožne len to, čo sám zasial. Odmietnutý lúč svetla, pohrdnuté či zanedbané varovanie, tajná neovládnutá vášeň alebo prestúpenie Božieho zákona sú zasiatym semenom, ktoré prinesie istú žatvu. Hriešnika, ktorý svojvoľne vzdoruje Božiemu Duchu, tento Duch nakoniec opustí a potom už nijaká moc neovláadne hriešne pohnútky ľudskeho srdca a človek zostane bez ochrany pred zhubnou zlobou satana. Zničenie Jeruzalema je strašnou a závažnou výstrahou všetkým, čo ponuku Božej milosti zľahčujú a pôsobenie Božieho milosrdenstva si nevšímajú. Zničenie Jeruzalema je najpresvedčivejším svedectvom toho, ako Boh nenávidí hriech, a dôkazom nezmyselného trestu, ktorý postihne vinníka.

Spasiteľovo proroctvo o potrestaní Jeruzalema sa však splní ešte aj inak a strašná pohroma, ktorá postihla mesto, bola len slabým náznakom. V osude tohto vyvoleného mesta môžeme vidieť osud sveta, ktorý odmieta Božiu milosť, pošliapava Boží zákon. Záznamy ľudskej biedy na zemi počas stáročí zločinu desia. Pri úvahách o tom sa srdce zvieria a myseľ ochabuje. Následky odmietania Božej moci sú tiesnivé. Ešte tiesnivejšie sú však výjavy, ktoré sa odohrajú v budúcnosti. Minulé udalosti – dlhý sled búrok, sporov a predstáv, „každá hrmotne dupotajúca obuv a v krvi pováľaný plášť“, ([Izaiáš 9,5](#) - ROH; [Izaiáš 9,4](#) - ECAV) sú ničím v porovnaní s hrôzami dňa, keď chrániaci Boží Duch prestane byť záštitou hriešnikov a nebude krotiť ľudské vášne a uzdiť satanov hnev. Len vtedy svet uvidí, ako nikdy predtým, výsledky satanovej vlády.

V ten deň však podobne ako počas ničenia Jeruzalema bude Boží ľud vyslobodený, teda „každý, kto je v Jeruzaleme zapísaný k životu“, [Izaiáš 4,3](#). Kristus povedal, že príde znova, aby zhromaždil svojich verných: „Všetky kmene zeme budú nariekať a uzrú Syna človeka prichádzať na nebeských oblakoch s veľkou mocou a slávou. On pošle svojich anjelov s veľkou poľnicou a oni zhromaždia jeho vyvolených zo štyroch strán sveta, od krajov až po kraje nebies“, [Matúš 24,30.31](#). Neposlušných vtedy „zahubí dychom svojich úst a zničí nádherou svojho príchodu“, [2. Tesaloničanom 2,8](#). Tak ako sa sám zničil Izrael, tak sa aj hriešnici zahubia sami; zničí ich vlastná

neprávosť. Hriešny život im tak poznačí povahu, že opustia Boha a prejav jeho slávy im bude spaľujúcim ohňom.

Ľudia by mali pozorne dbať na Kristove poučné slová. Kristus pri zmienke o zničení Jeruzalema pripomenul učeníkom znamenia blížiacej sa pohromy, aby mohli utiecť, a tým upozornil aj svet na deň konečného zúčtovania. Uviedol znamenia svojho príchodu, aby všetci, ktorí chcú, mohli uniknúť pred blížiacim sa Božím hnevom. Ježiš povedal: *„Na slnku, na mesiaci i na hviezdach budú znamenia. Národy na zemi budú plné úzkosti a zmätku,“* [Lukáš 21,25](#); [Matúš 24,29](#); [Marek 13,24-26](#); [Zjavenie Jána 6,12-17](#). Kto uvidí znamenia jeho príchodu, pozná, *„že je blízko, pred dverami,“* ([Matúš 24,33](#)). Výzva znela: *„Bdejte teda!“,* [Marek 13,35](#). Ostražití nezostanú v temnote a ten deň ich nezastihne nepripravených. Na ľahostajných *„Pánov deň príde ako zlodej v noci,“* [1. Tesaloničanom 5,2-5](#).

[29]

Dnešný svet rovnako neochotne prijíma posolstvo, ako Židia neboli ochotní prijať Spasiteľovu výstrahu o zničení Jeruzalema. Nech Boží deň príde kedykoľvek, pre bezbožných to bude nečakane. Keď v pokojnom priebehu udalostí budú ľudia pohrúžení do zábav, podnikania a zarábania peňazí, keď náboženský vodcovia budú vychvalovať pokrok a osvietenosť sveta a ľud sa uspokojí falošnou istotou, vtedy, ako sa zlodej o polnoci vkráda cez nestrážené dvere, tak náhle prepadne záhuba ľahostajných hriešnikov a *„neuniknú,“* [1. Tesaloničanom 5,3](#).

[30] 2. kapitola — Prenasledovanie v prvých storočiach

Ježiš Kristus názorne predstavil svojim učeníkom, čo sa stane s Jeruzalemom, a naznačil spôsob svojho druhého príchodu. Prozreteľ ne predpovedal aj to, čo čaká jeho nasledovníkov po jeho odchode dotiaľ, kým sa v moci a sláve nevráti, aby ich vyslobodil. Spasiteľ videl z Olivového vrchu aj búrlivé udalosti, ktoré zastihnú apoštolskú cirkev. Pri pohľade do ďalekej budúcnosti zahliadol prudké, ničivé zvraty, ktorých svedkami budú jeho nasledovníci v ďalších storočiach duchovného temna a prenasledovania. Niekoľkými desiatimi výrokmi predpovedal údel, ktorý Božej cirkvi pripraví mocní tohto sveta ([Matúš 24,9.21.22](#)). Kristovi nasledovníci budú musieť prejsť podobnou cestou pokorenia, potupy a útrap, akou šiel ich Pán. Odpor ľudí voči Spasiteľovi sveta sa prejaví aj voči tým, ktorí uveria v jeho meno.

Dejiny prvokresťanskej cirkvi sú svedectvom naplnenia Spasiteľových slov. Pozemské i pekelné mocnosti sa spojili proti Kristovi a budú bojovať proti jeho nasledovníkom. Keďže pohania pochopili, že šírenie evanjelia ich pripraví o chrámy a oltáre, rozhodli sa spoločným úsilím zničiť kresťanstvo. Kresťanov začali prenasledovať, pripravili ich o majetok a domov. Kresťania podstúpili „*veľký boj v utrpeniach*„ [Židom 10,32](#). „*Zakúsili výsmech a bičovanie, ba i okovy, aj väzenia*„ [Židom 11,36](#). Mnohí spečatili svoje svedectvo vlastnou krvou. Nemilosrdne boli zabíjaní ľudia vznešení i otroci, bohatí i chudobní, vzdelaní i jednoduchí.

Kruté prenasledovanie, ktoré sa začalo za cisára Nera, približne v čase mučeníckej smrti apoštola Pavla, pretrvávalo viac-menej aj v ďalších storočiach. Kresťania boli bezdôvodne obviňovaní z najstrašnejších zločinov. Pohania ich osočovali a označovali za pôvodcov každej pohromy – hladu, moru, ba aj zemetrasenia. V ovzduší všeobecného podozrievania a nenávisť voči nim sa vždy našlo dost' udavačov, čo kvôli zisku ochotne zrádzali nevinných. Kresťanov odsudzovali ako buričov proti ríši, ako nepriateľov náboženstva a ľudí škodiacich spoločnosti. Mnohí z nich boli v amfiteátroch hádzaní

dravej zveri alebo zaživa upálení. Iní boli ukrižovaní alebo zašití do zvieracích koží a v aréne predhodení zúrivým psom. Ich mučenícka smrť bývala často hlavným bodom zábavy. Zhromaždené davy sa zabávali pri pohľade na ich smrteľný boj a sprevádzali ho smiechom a potleskom. [31]

Vrchnosť prenasledovala Kristových nasledovníkov ako divú zver, nech sa skrývali kdekoľvek. Boli nútení hľadať skrýšu na pustých, nehostinných miestach. „*Trpeli núdzu, útlaky, príkoria. Tí, ktorých svet nebol hoden, blúdili po púštiach a po horách, po jaskyniach a roklinách zeme.*“, [Židom 11,37.38](#). Tisíce kresťanov našlo útulok v katakombách. Pod povrchom pahorkov a vrchov za hradbami Ríma sa skrývali dlhé chodby. Temná a spleť týchto podzemných chodieb merala niekoľko kilometrov. V týchto úkrytoch pochovávali Kristovi nasledovníci svojich mŕtvych a tu nachádzali aj útočisko pred podozrievaním a prenasledovaním. Keď Darca života zobudí k večnému životu všetkých bojovníkov v „*dobrom boji viery*“, mnohí mučeníci pre vieru v Ježiša Krista vyjdú práve z týchto temných jaskýň.

Kristovi svedkovia si aj v časoch najkrutejšieho prenasledovania zachovali čistú vieru. Hoci ich prenasledovanie pripravilo aj o to posledné pohodlie, ba zbavilo aj lúčov slnka, takže museli žiť v temnom, no predsa len útulnom náručí zeme, nereptali. Vzájomne sa povzbudzovali slovami viery, trpezlivosti a nádeje. To im pomáhalo ľahšie znášať útrapy a prenasledovanie. Pokušenie sľubného pohodlia ich nezlákalo, aby sa zriekli viery v Ježiša Krista. Skúšky a prenasledovanie pokladali len za stupne k pokoju a ku konečnej odmene.

Tak ako Boží služobníci v predošlých dobách aj títo ich nasledovníci „*boli mučení a neprijali oslobodenie, aby dosiahli lepšie vzkriesenie.*“, [Židom 11,35](#). Pamätali na slová svojho Pána, aby sa v prípade, že budú preňho prenasledovaní, radovali, pretože v nebi ich čaká veľká odmena; pred nimi boli totiž podobne prenasledovaní aj Boží proroci. Tešili sa, pretože utrpenie pre pravdu si pokladali za veľkú česť. Ich oslavné piesne leteli do neba ešte aj spomedzi šľahajúcich plameňov. Hľadeli k nebu a vierou videli Ježiša Krista i jeho anjelov, ako ich z nebeských výšin s hlbokým záujmom pozorujú a hodnotia ich vytrvalosť. Od Božieho trónu počuli slová: „*Bud' verný až do smrti, a dám ti veniec života!*“, [Zjavenie Jána 2,10](#).

[32] Satanovo úsilie zničiť Kristovu cirkev násilím bolo márne. Veľký spor, v ktorom Kristovi učeníci položili svoj život, sa smrťou týchto verných svedkov viery neskončil. Smrť spečatila ich víťazstvo. Robotníci síce padli, ale Božie dielo pokračovalo ďalej. Evanjelium sa šírilo a jeho vyznávačov pribúdalo. Radostná zvesť sa dostala aj ta, kam nemohli doletieť ani rímske orly. Pohanským vládcom, ktorí vytrvalo pokračovali v prenasledovaní, istý kresťan oznámil: „*Môžete nás zabíjať, mučiť, odsudzovať... , vaša nespravodlivosť je dôkazom, že sme nevinní... Nepomôže vám ani vaša krutosť.*“, Tým dávali príklad ďalším k podobnej vytrvalosti. „*Čím viac nás kosíte, tým viac nás pribúda; krv kresťanov je sejba.*“ (Tertullian, Apologeticum, kap. 50).

Tisíce kresťanov bolo uväznených a zabitých, no k cirkvi sa pripojili ďalší, ktorí sa postavili na miesta padlých. Mučeníci pre vieru patria Kristovi a on ich pokladá za víťazov. Bojovali „*dobrý boj viery*“, a čaká ich „*veniec slávy*“, ktorý im dá Ježiš Kristus pri svojom druhom príchode. Utrpenie ich vzájomne zbližovalo a spájalo s ich Vykupiteľom. Ich životný príklad a svedectvo ich smrti zostali trvalým dôkazom pravdy. Ľudia sa vymaňovali zo satanovej moci a nastupovali pod Kristovu zástavu aj tam, kde sa to dalo najmenej očakávať.

Satan sa v záujme účinnejšieho boja proti Božej moci rozhodol vztýčiť svoju zástavu priamo vo vnútri kresťanskej cirkvi. Ak sa mu podarí Kristových stúpencov oklamať a zviest' k tomu, aby sa Bohu znepáčili, potom určite ochabnú, stratia odhodlanie a vytrvalosť a ľahko sa stanú jeho korisťou.

Odveký nepriateľ chcel podvodne získať to, čo nemohol docieľiť násilím. Namiesto skončeného prenasledovania prišlo diabolské pokušenie dočasného blahobytu a svetských pôct. Pohaniamali možnosť prijať kresťanskú vieru aj napriek tomu, že nechceli uznať niektoré podstatné zásady kresťanstva. Vyznávali, že Ježiša Krista prijali ako Božieho Syna, že uverili v jeho smrť a zmŕtvychvstanie, no neboli presvedčení o svojej hriešnosti, takže necítili potrebu zmeny srdca ani ochotu kajáť sa. Urobili síce určité ústupky, no kvôli jednote na spoločnom základe viery v Ježiša Krista požadovali niektoré ústupky aj od kresťanov.

Cirkvi hrozilo veľké nebezpečenstvo. V porovnaní s tým sa žalároveň, týranie, upalovanie a zabíjanie kresťanov zdali byť

požehnaním. Niektorí kresťania zdôvodňovali svoj neoblomný postoj tým, že nemôžu urobiť nijaký ústupok. Iní prejavili súhlas s úpravou, ba aj s odstránením niektorých bodov viery a ochotne sa spojili s tými, ktorí kresťanstvo prijali len povrčne. Nazdávali sa totiž, že len takto sa im podarí priviesť pohanov k úplnému obráteniu. Verní nasledovníci Krista prežívali veľký zármutok a úzkosť. Pod plášťom predstieraného kresťanstva sa skrýval satanov zámer votrieť sa do cirkvi, kresťanom rozvracať vieru a odvádzať ich od pravdy.

Väčšina kresťanov sa nakoniec rozhodla zlaviť zo svojich zásad. Kresťanstvo teda pozvoľna dostávalo znaky pohanstva. Uctievači modiel síce tvrdili, že prijali kresťanstvo a vstúpili do cirkvi, no v skutočnosti ďalej zostávali v otroctve pohanského modlárstva. Keď začali uctievať obraz Ježiša Krista, Márie a svätých, šlo len o zámenu uctievania osôb za uctievanie predmetov. Tak sa do cirkvi dostal zhubný kvas modlárstva s účinným rozkladným vplyvom. Kresťanskú vieru a bohoslužbu prenikli falošné nauky, poverčivé úkony a modlárske obrady. Zjednotením nasledovníkov Krista s modlármi sa kresťanstvo znehodnotilo a cirkev stratila svoju čistotu a silu. Niektorých kresťanov však tieto zhubné vplyvy nezviedli. Zostali verní Pôvodcovi pravdy a uctievali len pravého Boha.

V spoločenstve vyznávačov Ježiša Krista boli vždy dve skupiny. Jednu tvorili tí, čo skúmali Spasiteľov život, zbavovali sa svojich nedostatkov a chceli napodobňovať svoj Vzor. Do druhej skupiny patrili tí, čo odmietali aj tie najzákladnejšie z praktických právd, ktoré odhaľovali ich chyby. Ani v najlepších časoch neboli v cirkvi len tí praví, čistí a úprimní členovia. Podľa Spasiteľových slov nemajú byť do cirkvi prijímaní tí, čo vedome zotrávajú v hriechu. Pán však neodmietal spoluprácu s tými, ktorí mali svoje povahové nedostatky. Požehnaným vplyvom svojho učenia a príkladu im dal príležitosť poznať a zbaviť sa svojich nedostatkov. Medzi jeho dvanástich učeníkov sa dostal aj zradca. Ježiš prijal Judáša nie preto, že mal povahové nedostatky, ale napriek tomu, že ich mal. Medzi učeníkmi mohol pod vplyvom Pánovho učenia a príkladu poznať kresťanský charakter, pochopiť svoje chyby, kajaa sa a mocou Božej milosti, ktorá vedie k „poslušnosti pravde“, získať nové srdce. Judášovi však nešlo o svetlo, ktoré ho tak milostivo osvecovalo. Zhovievavosťou voči vlastným hriechom povoloval satanovmu po-

[33]

kušeniu. Nakoniec ho premohli ničivé sklony jeho povahy. Podliehal moci temna a neznášal napomínanie. Pozvoľna dozrieval k svojmu najohavnejšiemu zločinu, k zrade svojho Pána. Podobne sa správajú všetci, ktorí sa k zbožnosti hlásia len ústne, no so záľubou páchajú zlo. Títo vyznávači nenávidia všetkých, ktorí ich znepokojujú tým, že im varovne pripomínajú ich hriešnosť. Pri najbližšej vhodnej príležitosti ako Judáš zradia tých, ktorí im v záujme ich vlastného blaha niečo vytkli.

[34] Apoštolovia sa v cirkvi stretávali aj s tými, čo sa ústami k zbožnosti síce hlásili, ale tajne páchali zlo. Ananiáš a Zafíra konali podvodne, keď predstierali, že Bohu odovzdávajú všetko, a pritom si časť toho sebecky ponechali. Skutočnú povahu týchto pokrytcoz zjavil Duch pravdy a Boží súd odstránil z cirkvi túto poškvrcu na jej čistote. To bol zrejmy dôkaz, že v cirkvi pôsobí Kristov Duch, ktorý odhaľuje skutočnosť. Ten vyl'akal všetkých pokrytcoz a páchatel'ov zla. Podobní ľudia nemohli dlho zostať v spoločnosti tých, čo svojím správaním a postojmi trvalo predstavovali Pána Ježiša. V čase skúšok a prenasledovania cirkvi sa Kristovými nasledovníkmi stali len tí, ktorí kvôli pravde ochotne opustili všetko. Cirkev počas prenasledovania zostala pomerne čistá. Len čo sa však príkorie skončilo, pristupovali k cirkvi aj ľudia nie celkom obrátení a Bohu odovzdaní. Satanovi sa tým naskytlá možnosť, aby sa v cirkvi udomácnil.

Keďže Pán svetla sa nemôže zjednotiť s kniežat'om temnoty, nemôžu sa zjednocovať ani ich nasledovníci. Len čo sa kresťania rozhodli prijať medzi seba poloobrátených pohanov, vykročili na cestu, ktorá ich stále ďalej odvádzala od pravdy. Satan jasal, že úspešne zvedol toľkých Kristových nasledovníkov. Preto sa sústredil na poloobrátených a navádzal ich, aby začali prenasledovať tých, ktorí zostali Bohu verní. Nikto tak účinne neporážal kresťanstvo ako ľudia, ktorí ho predtým obhajovali. Odpadlí kresťania spolu s polopohanskými spojencami upriamili svoj útok na tie najdôležitejšie prvky Kristovho učenia.

Verní kresťania museli podstúpiť zúfalý boj a neochvejne odolávať všetkým zvodom a ohavnostiam, ktoré sa v kňazskom rúchu vkrádali do cirkvi. Písmo sväté prestávalo byť jediným meradlom viery. Za blud sa pokladalo učenie o náboženskej slobode, a tí, čo sa k nemu hlásili, stali sa terčom nenávisti a prenasledovania.

Po dlhom odstupe času a po prudkých sporoch sa malá skupina verných rozhodla prerušiť akékoľvek styky s odpadlou cirkvou, kým sa nezriekne bludov a modlárstva. Úprimní veriaci pokladali rozchod za nevyhnutný, ak mali aj naďalej poslúchať Božie slovo. Neodvažovali sa prehliadať bludy, ktoré ohrozovali ich spásu, a tým dávať príklad, ktorý by podkopával aj vieru ich detí a vnukov. Kvôli pokoju a jednote by radi ustúpili v tom, čo by neoslabovalo ich vernosť Bohu. Pochopili však, že záchrana jednoty a pokoja obetovaním zásad by bola príliš drahá. Ak by sa jednota mala zachovať len ústupkami na úkor pravdy a spravodlivosti, potom je lepší rozchod, v krajnom prípade i boj.

Cirkvi i svetu by prospelo, keby v srdci tých, čo sa hlásia k Bohu, ožili zásady, ktorých sa kedysi pridržali Kristovi verní nasledovníci. Dnešná ľahostajnosť voči základným bodom kresťanského učenia zaráža. Šíri sa mienka, že na učení vlastne ani nezáleží. Tento úpadok však pomáha satanovým stúpencom, a preto tisíce ľudí, čo sa dnes hlásia ku kresťanstvu, ochotne prijíma falošné učenie a osudné bludy, ktorým verní kresťania minulých storočí odolávali, ktoré odhalovali a proti ktorým s nasadením vlastného života bojovali.

[35]

Prví kresťania boli naozaj zvláštni ľudia. Ich príkladné správanie a neochvejná viera boli trvalou výčitkou, ktorá znepokojovala hriešnikov. Hoci Kristových nasledovníkov bolo spočiatku málo a nemali bohatstvo, postavenie, ani čestné tituly, predsa sa stali postrachom páchatel'ov zla všade, kde ľudia poznali ich učenie a povahu. Preto ich zlomyseľníci nenávideli, tak ako Ábela nenávidel jeho bezbožný brat Kain. Z rovnakého dôvodu, z akého Kain zabil Ábela, Kristových nasledovníkov zabíjali tí, čo zavrhlí pôsobenie Ducha Svätého. Z rovnakého dôvodu aj Židia zavrhlí a ukrižovali Krista – jeho čistota a svätá povaha boli stálou výčitkou ich sebecka a skazenosti. Od čias Ježiša Krista až dodnes vyvolávali verní Kristovi nasledovníci nenávisť a odpor tých, ktorí si obľúbili hriešny spôsob života.

Ako teda možno evanjelium nazývať posolstvom mieru? Keď prorok Izaiáš predpovedal narodenie Mesiáša, nazval ho „*Kniežat'om pokoja*„. Keď anjeli zvestovali pastierom, že sa narodil Kristus, nad betlehenskými pahorkami spievali: „*Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle*„, [Lukáš 2,14](#). Uvedené prorocké výroky sa na prvý pohľad podstatne líšia od slov samého Krista:

„Nenazdávajte sa, že som prišiel priniesť pokoj na zem. Neprišiel som priniesť pokoj, ale meč., [Matúš 10,34](#). Správne pochopené oba tieto výroky sú však v úplnom súlade. Evanjelium je posolstvom pokoja. Kresťanstvo je určitý systém, ktorý mohol celému svetu priniesť pokoj, súlad a šťastie, keby ho boli ľudia prijali a podľa neho žili. Kristovo náboženstvo spája do úzkeho bratského zväzku všetkých, ktorí ho prijmú. Ježišovým poslaním bolo zmieriť človeka s Bohom, a tým aj ľudí navzájom. Satan, hlavný nepriateľ Ježiša Krista, však ovláda takmer celý svet. Ľudia odmietajú evanjelium, pretože im predkladá celkom odlišné zásady života, než na aké sú zvyknutí a ktoré im lahodia. Nenávidia čistotu, lebo odhaľuje a odsudzuje ich hriechy; prenasledujú a zabíjajú tých, ktorí ich upozorňujú na spravodlivé a sväte požiadavky Božieho slova. Evanjelium sa nazýva mečom v tom zmysle, že zvestovaná pravda vyvoláva nenávisť a odpor.

[36] Keďže Božia nevyspytateľná prozreteľnosť dovoľuje, aby nespravodliví prenasledovali spravodlivých, ľudia slabej viery bývajú často na rozpakoch. Podaktorí z nich strácajú dokonca dôveru v Boha, keď vidia, ako sa bezstarostným ľuďom v živote darí a okrem toho smú sužovať a trýzniť tých najlepších a najčistejších. Pýtajú sa, ako je možné, že spravodlivý, milosrdný a všemohúci Boh takú nespravodlivosť a tyraniu vôbec trpí? Nemáme právo klásť také otázky. Boh svoju lásku dostatočne prejavil. Nemáme právo pochybovať o jeho добрote len preto, že nevieme pochopiť cesty jeho prozreteľnosti. Keďže Spasiteľ predvídal, aké pochybnosti budú jeho učeníkov v čase skúšok a neistoty tiesniť, povedal im: „*Spo-meňte si na slová, ktoré som vám povedal: Sluha nie je väčší ako jeho pán. Ak mňa prenasledovali, budú prenasledovať aj vás.*“, [Ján 15,20](#). Ježiš pre nás vytrpel od bezbožných ľudí viac, než koľko môže vytrpieť ktokoľvek z jeho nasledovníkov. Ľudia povolání nato, aby znášali prenasledovanie a muky, idú len cestou drahého Božieho Syna.

„*Pán nemešká so svojím zaslúbením.*“, ([2. Petra 3,9](#)), nezabúda na svoje deti a nezanedbáva ich, ale dopúšťa, aby zlí ľudia odhalili svoju pravú povahu, aby nikto z tých, čo chcú žiť podľa Božej vôle, nebol životom bezbožných ľudí zvedený. Rovnako však platí aj to, že spravodliví sa dostávajú do vyhne utrpenia preto, aby boli v skúškach očistení, aby svojím príkladom presvedčili iných o skutočnej

viere a zbožnosti a aby ich dôsledný život bol napomenutím pre bezbožných a neveriacich.

Boh dovoľuje, aby sa zlým ľuďom darilo a aby vyjavili svoje nepriateľské zmýšľanie voči nemu preto, aby po naplnení miery svojej neprávosti mohli všetci ľudia vidieť Božiu spravodlivosť a milosť aj v tom, keď jeho odporcovia nakoniec zahynú. Rýchlo sa blíži deň Božej odplaty, keď všetci priestupníci jeho zákona a utláčatelia jeho ľudu dostanú spravodlivú odplatu za svoje skutky. Boh vtedy potresce každý prejav krutosti a nespravodlivosti voči jeho verným, akoby bol spáchaný proti samému Kristovi.

Do pozornosti dnešných cirkví patrí aj ďalšia otázka. Apoštol Pavol napísal, že *„všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, budú prenasledovaní,“* 2. Timoteovi 3,12. Prečo sa potom zdá, akoby prenasledovanie do značnej miery prestalo? Jedinou odpoveďou je to, že cirkvi sa prispôbili svetu do tej miery, že už nevzbudzujú u neveriacich odpor. Náboženstvo dneška nevykazuje čistotu a svätosť, ktorou sa vyznačovala kresťanská viera v dobe Ježiša Krista a apoštolov. Je to následok kompromisov s hriechom, ľahostajnosti voči pravdám zjaveným v Božom slove, ako aj následok ochabnutia úprimnej zbožnosti medzi kresťanmi. Preto je dnes kresťanstvo na svete také populárne. Keby ožila úprimná viera a duchovná sila prvotnej cirkvi, ožil by aj odpor a Boží ľud by sa znova ocitol v paľbe prenasledovania.

3. kapitola — Postupné odpadávanie od viery

Apoštol Pavol vo svojom Druhom liste Tesaloničanom predpovedal veľké odpadnutie, ktoré malo vyvrcholiť ustanovením pápežského mocenského systému. Napísal, že skôr ako svitne Pánov deň, „*musí prísť odpadnutie a zjaviť sa človek neprávosti, syn zatratenia, ktorý sa protiví a povyšuje nad všetko, čo sa nazýva Bohom alebo čo sa uctieva tak, že sa posadí do chrámu Božieho a bude sa vydávať za Boha*„. Apoštol ďalej upozornil spoluveriacich, že „*tajomstvo neprávosti už pôsobí*„ (2. Tesaloničanom 2,3.4.7), lebo už vtedy videl, ako sa do cirkvi vkrádajú bludy, ktoré pripravujú pôdu pre vznik určitého mocenského systému.

Pozvoľ na, najprv opatrne a v tichosti, no neskôr už zjavnejšie, podľa toho, ako silnelo a získavalo nadvládu nad zmýšľaním ľudí, toto „*tajomstvo neprávosti*„ konalo svoje zvodné a rúhavé dielo. Do kresťanskej cirkvi prenikali pohanské zvyklosti takmer nepozorovane. Ochotu k ústupkom a kompromisom stlmilo na čas kruté prenasledovanie cirkvi zo strany pohanov. Len čo však prenasledovanie prestalo, kresťanstvo začalo prenikať na kráľovské dvory a do palácov, kristovskú a apoštolskú skromnosť a jednoduchosť začala nahrádzať pompéznosť a samolúbosť pohanských kniežat a vládcov. Namiesto Božích príkazov prišli ľudské názory a tradície. Na začiatku 4. storočia prijali kresťania s veľkým nadšením formálne obrátenie cisára Konštantína. Keď pod plášťom spravodlivosti sa do cirkvi vkrádal svet, veľmi rýchlo postupoval jej rozklad. Pohanské učenie, obrady a povery značne ovplyvnili vierouku a bohoslužbu povrchno zmýšľajúcich Kristových nasledovníkov.

Dohodou na základe vzájomných ústupkov začal medzi kresťanstvom a pohanstvom pôsobiť „*človek neprávosti*„, o ktorom proroctvo predpovedalo, že sa bude stavať proti Bohu a vyvyšovať sa nad neho. Veľkolepá sústava falošného náboženstva je majstrovským dielom satanovej moci, pomníkom jeho úsilia o dosiahnutie trónu, aby mohol vládnuť svetu podľa svojej vôle.

Satan kedysi chcel dosiahnuť dohodu s Kristom. Prišiel za Božím Synom na púšť, ukázal mu všetky kráľovstvá sveta v ich sláve s ponukou, že mu dá všetko, ak Kristus uzná nadvládu kniežat' a temnoty. Kristus pokarhal opovážlivého pokašiteľa a prinútil ho odísť. Keď satan podobným spôsobom zvádza ľudí, obvykle má veľké úspechy. Tento nepriateľ nahovára aj cirkev, aby sa uchádzala o priazeň a podporu mocných tohto sveta; len tak môže získať svetské výhody a pocty. Cirkev tým vlastne zavrholá Krista a začala podliehať vplyvu odpadlíckeho systému, ktorého predstaviteľom sa stal rímsky biskup.

[38]

Jeden z hlavných bodov učenia rímskeho katolicizmu predstavuje pápeža ako viditeľnú hlavu Kristovej všeobecnej cirkvi. Biskupi a kňazi celého sveta mu prisúdili zvrchovanú autoritu a dali mu aj božské tituly. Oslovovali ho „*pán boh pápež*“, a nakoniec ho vyhlásili za neomylného (pozri Dodatky č. 1 a 2). Vyžaduje úctu od všetkých ľudí. Takú istú požiadavku, akú na púšti vyslovil pokašiteľ, kladie prostredníctvom rímskej cirkvi vlastne dosiaľ a mnohí mu túto poctu ochotne vzdávajú.

Tí, čo uznávajú a uctievať Boha, reagujú na takéto rúhanie podobne, ako na opovážlivý nárok podvodného nepriateľa a reagoval Kristus: „*Pánovi, svojmu Bohu sa budeš klaňať a len jemu budeš slúžiť*“, **Lukáš 4,8**. Boh vo svojom slove nenaznačil, že za hlavu cirkvi ustanovuje nejakého človeka. Učenie o pápežskej zvrchovanosti priamo odporuje učeniu Písma. Rímskemu biskupovi nepatrí moc nad Kristovou cirkvou; on si ju môže nárokovať len neprávom.

Rímski katolíci obviňujú protestantov z poblúdenia a zo svojvoľnej odľuky od pravej cirkvi. Toto obvinenie však skôr patrí iným. Práve oni odložili Kristovu zástavu a opustili „*vieru raz navždy odovzdanú svätým*“, **Júdu 1,3**.

Satan dobre vedel, že Písmo sväté umožní ľuďom odhaliť jeho klamstvá a odolať jeho moci. Ved' slovami Písma odrážal diablove útoky aj sám Spasiteľ. Kristus nastavil štít večnej pravdy proti každému útoku a bránil sa slovami: „*Písané je*“, Proti každému návrhu protivníka postavil Kristus múdrosť a moc Božieho slova. V snahe udržať si nadvládu nad ľuďmi a utvrdiť moc rímskeho vládcu, satan musel ľuďom brániť v poznávaní Písma. Keďže Biblia vyvyšuje Boha a ľuďom vymedzuje ich patričné miesto, preto tá snaha o utajenie a potlačenie jej posvätných právd. Rímska cirkev prijala

túto argumentáciu a po stáročia nedovoľovala šíriť Písmo. Ľuďom ho zakázala čítať alebo vlastniť (pozri Dodatok č. 3). Bezzásadoví kňazi a preláti vykladali učenie Písma tak, aby podoprelo ich domnelé nároky. Tak sa rímsky biskup stal takmer všeobecne uznávaným zástupcom Boha na zemi s nárokom na moc nad cirkvou i štátom.

[39] Keď satan pripravil cirkev o to, čo mohlo odhaliť jeho podvody, mohol konať podľa svojej ľubovôle. Biblické proroctvá predpovedali, že „*bude chciet' zmenit' časy sviatkov i zákon,*“, [Daniel 7,25](#). O to sa vlastne aj pokúsil. Keď formálne obráteným pohanom dal náhradu za uctievanie modiel, ul'ahčil im prijať kresťanstvo. Do kresťanskej bohoslužby zaviedol uctievanie obrazov a sviatkov. Tento modloslužobný systém potvrdili nakoniec svojimi rozhodnutiami všeobecné cirkevné snemy (pozri Dodatok č. 4). Rím sa v snahe zavrieť toto znesväcujúce dielo opovážil odstrániť z Božieho Desatora druhé prikázanie, zakazujúce uctievanie obrazov a symbolov, a kvôli zachovaniu počtu desiate prikázanie rozdelil.

Ústupčivosť pohanstvu otvorila cestu k ešte väčšiemu prehliadaniu Božej autority. Prostredníctvom neposvätených vodcov v cirkvi satan pozmenil aj štvrté prikázanie a pokúsil sa odstrániť odvekú sobotu – Bohom požehnaný a posvätený deň odpočinku ([1. Mojžišova 2,2.3](#)). Na jej miesto povýšil sviatok, ktorý zachovávali pohania ako „*ctihodný deň Slnka,*“. Pokus o túto zmenu nebol spočiatku verejný a zjavný. V prvých storočiach zachovávali sobotu všetci kresťania. Horlivo uctievali Boha a boli presvedčení o nezmeniteľnosti Božieho zákona, a preto tak úzkostlivo zachovávali jeho predpisy. Satan sa však prostredníctvom svojich pomocníkov chytrácky snažil dosiahnuť svoj cieľ. V úsilí obrátiť pozornosť ľudu na nedeľu, bol tento deň vyhlásený za sviatok na počesť Kristovho vzkriesenia. Nedeľa sa stala bohoslužobným dňom. Sobota bola dosiaľ dňom odpočinku a naďalej zostala v úcte ako svätý Boží deň.

Satan ešte pred príchodom Ježiša Krista zvedol Židov k tomu, že sobotu obťazkali najtvrdšími predpismi, čím sa jej zachovávanie stalo bremenom. To bol jeho prípravný zámer k cieľu. Tým sa sobota dostala do nesprávneho svetla. Ľudia pozvoľna začali hľadiet' na tento deň s opovrhnutím, ako na židovské ustanovenie. Kresťania pokladali nedeľu všeobecne za deň radosti. Satan ich pritom viedol k tomu, aby sobotu prežívali ako smutný a pochmúrny deň pôstu na znamenie svojho odporu k židovstvu.

Začiatkom 4. storočia vydal cisár Konštantín nariadenie, ktorým vyhlásil nedeľu za všeobecne záväzný sviatok v celej Rímskej ríši (pozri Dodatok č. 5). Deň Slnka uctievali jeho pohanskí poddaní a zachovávali ho aj kresťania. Cisárovi šlo o spojenie protichodných záujmov pohanstva a kresťanstva. Vymáhali to na ňom ctibažní a mocensky zameraní biskupi, ktorí postrehli, že ak budú kresťania a pohania svätit' ten istý deň, pohania ľahšie prijmú kresťanstvo, a tým rýchlejšie vzrastie moc a sláva cirkvi. Hoci mnohí verní kresťania boli postupne vedení k tomu, aby nedeľu začali pokladať za deň do istej miery posvätný, pravú sobotu mali stále ako Boží svätý deň a zachovávali ju podľa štvrtého prikázania. [40]

Arcizvodcovo dielo sa tým neskončilo. Bol rozhodnutý zviest' celé kresťanstvo pod svoju zástavu a ovládnuť ho prostredníctvom svojho predstaviteľa v cirkvi, ktorý sa samozvane pokladal za Kristovho zástupcu. Svoj cieľ dosiahol pomocou napoly obrátených pohanov i ctibažných, svetsky zmýšľajúcich cirkevných hodnostárov. Občas sa konali veľké snemy, na ktorých sa schádzali predstavitelia cirkvi z celého kresťanského sveta. Takmer pri každom snemovaní význam Božej soboty klesal tou mierou, akou sa význam nedele preceňoval. Tak sa stalo, že kresťania nakoniec uctievali pohanský sviatok ako Božie ustanovenie a biblickú sobotu vyhlásili za pozostatok židovstva. Na tých, čo ju zachovávali, potom uvalovali cirkevné tresty.

Božiemu nepriateľovi sa podarilo vyvýšiť sa „nad všetko, čo sa nazýva Bohom, alebo čo sa uctieva,“, 2. Tesaloničanom 2,4. Odvážili sa uskutočniť zmenu tohto príkazu Božieho zákona, ktoré ľudstvu trvalo pripomína pravého a živého Boha. Štvrté prikázanie predstavuje Boha ako Stvoriteľa neba a zeme, a tým ho odlišuje od všetkých falošných božstiev. Siedmy deň Boh oddelil a posvätil ako deň odpočinku pre človeka preto, aby mu pripomínal skutočnosť stvorenia. Tento deň mal ľuďom navždy predstavovať Boha ako zdroj života a cieľ úcty a velebenia. Satan sa všemožne snaží o to, aby sa človek spreneveril Bohu a neposlúchal Boží zákon, preto sa predovšetkým zameriava proti tomu prikázaniu, ktoré predstavuje Boha ako Stvoriteľa.

Protestanti teraz tvrdia, že Kristovým zmŕtvychvstaním v nedeľu sa z tohto dňa stala kresťanská sobota. V Písme však o tom nenájdem nijaký dôkaz. Kristus ani jeho apoštolovia nedeľu nesvätili.

Svätenie nedele ako kresťanského ustanovenia má svoj pôvod v „*tajomstve neprávosti*„ (2. [Tesaloničanom 2,7](#)), ktoré začalo pôsobiť už za života apoštola Pavla. Kedy a ako uznal Pán tento výmysel cirkevnej vrchnosti? Možno naozaj zdôvodniť zmenu, ktorú Písmo nepozná?

[41] V 6. storočí bol pápežský systém už upevnený. Jeho sídlom sa stalo cisárske mesto Rím a rímsky biskup sa vyhlásil za hlavu cirkvi. Pohanstvo ustúpilo a čoskoro ho nahradilo pápežstvo. Drak dal šelme „*svoju silu, svoj trón i svoju moc*„ [Zjavenie Jána 13,2](#); (pozri Dodatok č. 6). Potom sa podľa prorockej predpovede z knihy Daniel, ako aj z knihy Zjavenie začalo obdobie pápežského útlaku trvajúceho tisícdvestošesťdesiat rokov ([Daniel 7,25](#); [Zjavenie Jána 13,5-7](#)). Kresťania sa museli rozhodnúť, či sa vzdajú svojej čistoty a prijmú pohanské obrady a bohoslužbu, alebo budú tráviť život v žalároch a podstúpia mučenícku smrť v plameňoch zapálených hraníc alebo pod sekerou kata. Začali sa plniť Ježišove slová: „*Zradia vás aj rodičia, bratia, príbuzní a priatelia, a niektorých z vás aj usmrtia. Všetci vás budú nenávidieť pre moje meno*„ [Lukáš 21,16.17](#). Začalo sa prenasledovanie verných s oveľa väčšou zúrivosťou než prenasledovanie predošlé. Svet sa stal veľkým bojiskom. Kristova cirkev po stáročia nachádzala útočisko v odľahlých skrýšach. Prorok to predpovedal slovami: „*Žena utiekla na púšť, kde jej Boh pripravil miesto, aby ju tam živil tisícdvestošesťdesiat dní*„ [Zjavenie Jána 12,6](#).

Nástup rímskej cirkvi k moci znamenal začiatok doby temna. Pribúdaním tejto moci sa prehlbovala duchovná temnota. Z Krista, jediného Základu cirkvi, sa viera upínala na rímskeho biskupa. Namiesto toho, aby ľudia verili v Božieho Syna a aby odpustenie hriechov a večnú záchranu očakávali len od neho, začali to očakávať nielen od pápeža, ale aj od kňazov a prelátov, ktorým pápež udelil určitú právomoc. Ľudia mali veriť, že v pápežovi majú svojho pozemského sprostredkovateľa a že k Bohu môžu prísť len prostredníctvom neho. Boli poučení, že pápež zastáva miesto Boha, a preto ho treba bezpodmienečne poslúchať. Neuposlúchnutie jeho príkazov sa pokladalo za dostatočný dôvod, aby priestupníkov stihli tie najprísnejšie telesné a duchovné tresty. Tak sa záujem ľudí odvracal od Boha k omylným, blúdiacim a krutým ľuďom, ba k samému vládcovi temnoty, ktorý prostredníctvom týchto ľudí uplatňoval svoju

moc. Hriech sa zahalil do rúcha svätosti. Kedykoľvek sa Písmo dostáva do úzadia a človek sa začne pokladať za zvrchovanú autoritu, možno očakávať len podvod, klam a nepravosť. Vyvyšovanie ľudských ustanovení a tradícií prináša úpadok ako nevyhnutný následok ľudského zabúdania na Boží zákon.

Kristova cirkev sa ocitla vo veľmi nebezpečnom období. Úprimne verných nasledovníkov Ježiša Krista zostalo len málo. Aj keď pravda mala vždy svojich svedkov, v určitých obdobiach sa zdalo, že bludy a povery celkom zvíťazili a že pravé náboženstvo je odsúdené na zánik. Ľudia strácali zo zreteľa evanjelium, no na druhej strane ich tiesnilo bremeno prísnych požiadaviek a pribúdalo náboženských obradov.

Predstavitelia cirkvi vstúpili ľuďom nielen to, aby v pápežovi videli svojho zástupcu pred Bohom, ale aj aby verili, že svojich hriechov sa môžu zbaviť vlastnými zásluhami. Ďalšie púte, kajúčne skutky, uctievanie ostatkov, budovanie chrámov, kaplniek a oltárov, značné príspevky na cirkev a mnoho podobných skutkov ukladali ľuďom s tvrdením, že tak zmiernia Boží hnev a získajú Božiu priazeň, ako keby Boh bol podobný človekovi a hneval sa pre malichernosť a akoby ho mohli uzmierniť len dary či kajúčne skutky. [42]

Napriek tomu, že šíriaca sa nerest neobišla ani predstaviteľov rímskej cirkvi, zdalo sa, že vplyv cirkvi stále vzrastá. Koncom ôsmeho storočia začali pápežskí hodnostári tvrdiť, že v prvých storočiach mali rímski biskupi rovnakú duchovnú moc, akú majú teraz. Na potvrdenie tejto mienky potrebovali nejaký autoritatívny doklad. Na to ich naviedol „otec lži“. Mnísi vyhotovili falzifikáty starých spisov. Zrazu sa objavili uznesenia dávnych koncilov, ktoré dovtedy nikto nikdy nevidel a podľa ktorých pápež údajne dostal zvrchovanú moc už v počiatočnom období cirkvi. Cirkev, ktorá odmietla pravdu, tieto podvrhy ochotne uznala (pozri Dodatok č. 7).

Malá skupina verných, ktorí stáli na pravom „Základe“, (1. Korint'anom 3,10.11) bola zmätená, keď videla, ako falošné učenie ochromuje Božie dielo. Niektorí z nich – podobne ako staviteľia jeruzalemských hradieb za Nehemiáša – vraveli: „Poklesla sila nosičov, sutín je primnoho a my nevládzeme budovať na hradbách“, Nehemiáš 4,10 - ROH; Nehemiáš 4,4 - ECAV. Vyčerpaní utrpením zo strany nepriateľov, unavení bojom proti lži, nepravosti a ostatným prekážkam, ktoré mohol vymyslieť len diabol, aby maril ich dielo

pravdy, niektorí z verných staviteľov stratili odvahu. V túžbe po pokoji a zabezpečení života i majetku opustili jediný základ viery. Iných však prenasledovanie nezastrašilo a smelo vyhlásili: „*Nebojte sa ich! Myslite na veľkého a hrozného Pána.*“, [Nehemiáš 4,14](#) - ROH; [Nehemiáš 4,8](#) - ECAV. Pokračovali v diele s mečom po boku.

Podobná nenávisť a odpor voči pravde ovláda Božích nepriateľov v každej dobe, a preto sa aj od Božích služobníkov očakáva rovnaká bdelosť a vernosť. To, čo Ježiš Kristus povedal prvým učeníkom, platí aj jeho nasledovníkom na konci času: „*Čo hovorím vám, hovorím všetkým: Bdejte!*“, [Marek 13,37](#).

Zdalo sa, že temnoty pribúda. Zovšeobecnelo uctievanie modiel, ľudia sa pred obrazmi modlili a zapalovali sviečky. Šírili sa nezmyselné povery a zvyky, ktoré natoľko zaujali myseľ ľudí, akoby sa zdravý úsudok celkom vytratil. Keďže svetským zábavám, hriechnej zlomyseľnosti a všeobecnej skazenosti prepadli aj mnohí kňazi a biskupi, dalo sa len očakávať, že ľud, ktorý mali viesť, upadne vo svojej nevedomosti do záhuby.

[43] Cirkevno-mocenská opovážlivosť urobila ďalší krok, keď v 11. storočí pápež Gregor VII. oznámil svetu dokonalosť rímskej cirkvi. Vo svojom vyhlásení tvrdil, že cirkev sa nikdy nemýlila a nikdy sa nezmylí, ako to údajne sľubuje Písmo. Biblia však nič také nepozná. Spuný pápež si zároveň osoboval právo zosadzovať panovníkov. Vyhlásil, že jeho rozhodnutia nemôže nikto zmeniť, zatiaľ čo sám má právo zvrátiť rozhodnutie všetkých (pozri Dodatok č. 8).

Tyranská povaha tohto obhajcu neomylnosti sa zvlášť výrazne prejavila v jeho zaobchádzaní s nemeckým cisárom Henrichom IV. Ten sa totiž odvážil pochybovať o autorite Ríma, na čo pápež vyhlásil, že ho vylučuje z cirkvi a zosadzuje z trónu. Henrich IV. sa zľakol hrozieb, že ho opustia kniežatá, ktoré pápežský vyslanec podnecoval k vzbure, a preto uznal, že sa s Rómom musí zmieriť. V sprievode svojej manželky a verného sluhu prekročil uprostred zimy Alpy a prišiel sa pred pápeža pokoriť. Keď dorazil k zámku, kde Gregor práve sídlil, dovedli ho bez jeho sprievodu na vonkajšie nádvorie, kde ho v krutej zime s nepokrytou hlavou, bosými nohami v chatrnom oblečení nechali čakať na pápežovo dovolenie predstúpiť pred neho. Len po troch dňoch pôstu a pokánia sa pápež rozhodol, že mu odpustí. Podmienil to však tým, že cisár vyčká, kým mu pápež dovolí prevziať vládarske žezlo a začať vládnuť. Povzbudený týmto

vít' azstvom začal Gregor vyhlasovať, že je povinný krotiť pýchu kráľov.

Aký protiklad medzi pýchou tohto veľkňaza a pokorou láskyplného Ježiša Krista, ktorý stojí pri dverách ľudskeho srdca a prosí, aby mohol doň vojsť so svojím odpustením a pokojom! On svojim učeníkom povedal: „*Kto by chcel byť medzi vami prvý, nech je vaším sluhom,*“, [Matúš 20,27](#).

V priebehu ďalších storočí bludov v učení rímskej cirkvi pribúdalo. Učenie pohanských filozofov ešte pred vznikom pápežstva pýtalo pozornosť cirkvi a ovplyvňovalo ju. Mnohí povrchno obrátení kresťania sa aj ďalej pridržali zásad pohanskej filozofie. Ďalej ju skúmali a presviedčali ostatných, aby ju pokladali za prostriedok šírenia svojho vplyvu medzi pohanmi. Tým sa do kresťanskej vierouky dostali závažné bludy. Predné miesto zaujalo medzi nimi učenie o prirodzenej nesmrteľnosti človeka a jeho vedomia. Toto falošné pohanské učenie sa stalo základom, o ktorý Rím oprel vzývanie svätých a uctievanie panny Márie. Tu pramení aj bludné učenie o večných mukách hriešnikov v pekle, ktoré pápežstvo čoskoro prijalo do svojej vierouky.

Tak bola pripravená cesta na zavedenie ešte ďalšieho pohanského výmyslu, ktorý Rím nazýva očistcom a používa na zastrašovanie ľahkoverných a poverčivých ľudí. Podľa tohto bludného učenia existuje určité miesto útrap, kde duše tých zomretých, ktorí si nezaslúžia večné zatratenie, musia za svoje hriechy pykať, aby odtiaľ po odpykaní hriechov boli prijaté do neba (pozri Dodatok č. 8).

[44]

Ak Rím chcel ďalej ťažiť zo strachu a hriešnosti svojich stúpenčov, potreboval ďalší vynález. Stalo sa ním učenie o odpustkoch. Úplné odpustenie hriechov minulých, prítomných a budúcich a oslobodenie od utrpenia a trestov mali prisľúbené všetci, čo sa zúčastnia v bojoch za rozšírenie pozemskej vlády pápeža, potrestania jeho nepriateľov a hubenia tých, čo sa odvažujú upierať mu duchovnú nadvládu. Kňazi učili veriacich, že za peniaze odovzdané cirkvi sa môžu zbaviť hriechov nielen vlastných, ale vyslobodiť môžu aj duše svojich zomretých priateľov, ktoré boli odsúdené na záhubu v plameňoch. Takto si Rím plnil svoje pokladnice, aby mohol žiť v nádhere, prepychu a umožnil nerestný spôsob života tým, čo sa

pokladali za zástupcov Pána, ktorý nemal kde skloniť hlavu (pozri Dodatok č. 10).

Obrad Večere Pánovej, o ktorom sa zmieňuje Písmo, bol nahradený obet'ou pri omši. Kňazi tvrdili, že svojou obradnou mágiou premieňajú obyčajný chlieb a víno na skutočné „*telo a krv Ježiša Krista*„. (Cardinal Wisemans Lectures, 8. odd 3. par. 26). S rúhovou opovážlivosťou verejne vyhlasovali, že majú moc stvoriť Boha, všemohúceho Stvoriteľ'a. Od kresťanov sa potom pod trestom smrti žiadalo, aby vyznávali vieru v tento blud, ktorý uráža Boha. Mnohí to odmietli, aj keď za to museli zaplatiť životom (pozri Dodatok č. 11).

V 13. storočí bola ustanovená inkvizícia, najstrašnejší zo všetkých nástrojov pápežstva. Predstavitel'ov cirkevnej hierarchie k tomu viedlo samotné knieža zla. Pri tajných poradách viedol skazené mysle cirkevných hodnostárov sám satan so svojimi služobníkmi. Neviditeľ'ní Boží anjel zaznamenával ich strašné uznesenia a ukruté činy, o ktorých sa ľudia nemali nikdy dozvedieť. „*Veľký Babylon*„ bol „*opitý krvou svätých*„. Zohavené telá miliónov mučeníkov volali k Bohu o pomstu nad touto odpadlickou mocou.

Pápežstvo sa stalo krutovládcom sveta. Nariadeniam rímskeho pápeža sa podriad'ovali králi a cisári. Zdalo sa, že pápež rozhoduje o časnom i večnom osude ľudí. Väčšina kresťanov po stáročia prijímala učenie Ríma v celom rozsahu a bez výhrad, zbožne konala jeho obrady, zachovávala jeho ustanovené sviatky, ctíla a štedro podporovala jeho kňazov. Rímska cirkev nedosiahla nikdy väčšiu slávu, veľkoleposť a moc.

[45] „*Poludnie pápežstva bolo polnocou sveta*„ (J. A. Wylie: History of Protestantism, zv. 1, kap. 4). Božie slovo bolo neznáme nielen obyčajným ľuďom, ale nepoznali ho ani kňazi. Predstavitelia cirkvi – tak ako kedysi farizeji – nenávideli svetlo, ktoré odhaľovalo ich hriechy. Keď odstránili Boží zákon, ktorý je meradlom spravodlivosti, presadzovali vlastnú neobmedzenú moc a hýrivo sa oddávali nerestiam. Vládla lož a podvod, chamtivosť a neviazanosť. V honbe za bohatstvom či postavením sa ľudia neštítali nijakého zločinu. Pápežské a prelátske paláce boli miestom najohavnejšieho smilstva. Niektorí z pápežov sa dopúšťali takých odporných zločinov, že sa ich svetskí vládcovia snažili zosadiť ako netvorov, ktorých zvrhlosť sa už nedala znášať. Európa po stáročia nezaznamenala pokrok vo

vede, umení ani v rozvoji civilizácie. Kresťanstvo bolo morálne a intelektuálne ochromené.

Stav sveta pod rímskou nadvládou bol strašným naplnením slov proroka Hozeáša: *„Môj národ zhynie pre nevedomosť, keďže ty si zavrhol poznanie, zavrhnem aj ja teba. Zabudol si na učenie svojho Boha, i ja zabudnem na tvojich synov., „Nieto vernosti ani lásky, ani poznania Boha v krajine. Preklínanie a lož, vraždy a krádeže, cudzoložstvo a násilie, a krvná vina stíha krvnú vinu.,* [Hozeáš 4,6.1.2.](#) Také boli následky odmietnutia Božieho slova.

4. kapitola — Vernost' aj v utrpení

Tma, ktorá počas dlhej cirkevno-mocenskej nadvlády dol'ahla na zem, nemohla svetlo pravdy celkom zatemniť. V každom období žili Boží svedkovia, ktorí verili v Ježiša Krista ako jediného Sprostredkovateľa medzi Bohom a človekom. Títo ľudia pokladali Písmo sväté za jediné pravidlo života a zachovávali pôvodnú sobotu. Koľko vd'áčnosti dlhuje svet týmto ľudom, to sa ich potomkovia nikdy nedozvedia. Nepriatelia ich upal'ovali ako kacírov, spochybňovali ich pohnútky, hanobili ich charakter, ničili alebo zlomysel'ne prekrúcali ich spisy. Títo svedkovia aj napriek tomu zostali roky neoblomní a zachovali si čistú vieru ako sväté dedičstvo pre ďalšie generácie.

Aj keď ľudské záznamy venujú dejinám Božieho ľudu len málo pozornosti, jeho dejiny v stáročiach temna sú podrobne zapísané v nebi. Niekoľko zmienok o verných Božích svedkoch nachádzame v žalobách, ktoré na nich podávali ich prenasledovatelia. Rím potláčal každý náznak nesúhlasu so svojím učením či rozhodnutím. Snažil sa zničiť všetko, čo pokladal za kacírske, či šlo o ľudí alebo o spisy. Stačil prejav nedôvery alebo zapochybovania o pravdivosti pápežských dogiem, aby ľudia bohatí či chudobní, vznešení alebo jednoduchí prišli o život. Rím ničil aj záznamy o ukrutnostiach, ktoré páchal na tých, čo mu chceli odporovať. Koncily prikazovali zničiť všetky knihy a spisy, v ktorých by boli takého záznamy. Pred vynájdением tlače bolo málo kníh, a aj z tých sa len máloktorá zachovala. Rímu sa v uskutočňovaní jeho zámerov dalo ťažko zabrániť.

V oblastiach rímskej právomoci sa nijaké spoločenstvo veriacich nemohlo dlho tešiť zo slobody svedomia. Len čo pápežstvo získalo moc, prenasledovalo všetkých, ktorí odmietali uznať jeho nadvládu. Postupne sa jeho moci podriadili všetci kresťania.

Kresťanstvo sa v Anglicku udomácnilo veľmi skoro. Evanjeliom, ktoré jeho obyvatelia prijali v prvých storočiach, nebolo narušené rímskym bludmi. Jediným darom Ríma Angličanom bolo prenasledovanie pod vedením pohanských cisárov, ktoré preniklo až

k týmto vzdialeným brehom. Pred prenasledovaním museli mnohí kresťania ujsť z Anglicka do Škótska, odkiaľ sa potom pravda dostala do Írska. Ľudia v týchto krajinách ju prijímali radostne (pozri [47] Dodatok č. 12).

Keď Sasi obsadili Anglicko, v zemi prevládlo pohanské náboženstvo. Dobyvatelia nechceli prijímať poučenie od svojich otrokov. Kresťania museli hľadať útočisko v neprístupných horách a močariskách. Svetlo, načas skryté, však svietiť neprestalo. O storočie neskôr zažiarilo v Škótsku tak jasne, že preniklo aj do vzdialených krajín. Z Írska pochádzal istý zbožný muž menom Columbo. Ten s niekoľkými svojimi spolupracovníkmi zhromaždil rozohnaných veriacich na osamelom ostrove Iona a urobil z neho stredisko svojho misijného diela. Medzi jeho evanjelistami bol aj človek, ktorý zachovával biblickú sobotu, a tak sa pravda o sobote dostala medzi ľuďmi. Na ostrove Iona vznikla škola, z ktorej vychádzali misionári nielen do Škótska a Anglicka, ale aj do Nemecka a Švajčiarska, ba aj do Talianska.

Rím bol však rozhodnutý dostať Anglicko pod svoju vládu. V 6. storočí boli tu poslaní rímski misionári, aby obrátili pohanských Sasov. Arogantní barbari ich ochotne prijali a misionárom sa podarilo tisíce Sasov obrátiť na rímske náboženstvo. Keď sa vyslanci Ríma a obrátení Sasi pri svojej činnosti stretávali s ľuďmi žijúcimi podľa zásad pôvodného kresťanstva, spoznali, že sa od nich líšia. Títo kresťania žili jednoducho, skromne a svojou povahou, učením a zvykmi zodpovedali Písmu, zatiaľ čo misionári a ich stúpenci boli poverčiví a správali sa honosne a povýšenecky. Rímsky vyslanec žiadal, aby biblicky žijúce kresťanské zbory uznali zvrchovanosť rímskeho veľkňaza. Angličania pokojne odpovedali, že chcú milovať všetkých ľudí, pápež však neoprávnene vládne cirkvi, a preto mu môžu preukazovať len takú poddanosť, ako každému inému nasledovníkovi Krista. Rím sa ešte niekoľkokrát pokúsil podriať si ich. Týchto skromných kresťanov zarážala spupnosť rímskych vyslancov, no vždy im rozhodne pripomínali, že okrem Krista iného pána nepoznajú. Pápežstvo potom prejavilo svojho pravého ducha. Rímsky vyslanec vyhlásil: „*Keď nechcete prijať bratov, ktorí vám prinášajú pokoj, stretnete sa s nepriateľmi, ktorí vám prinesú boj. Keď sa nechcete spojiť s nami, aby sme Sasom ukázali cestu života, dostanete od nich smrteľný úder.*“ (J. H. Merle D'Aubigné, History

of the Reformation of the Sixteenth Century, zv. 17, kap. 2). Nezos-talo len pri slovnej hrozbe. Svedkom biblickej viery bol vnútený boj, museli čeliť intrigám a podvodom, kým zbory biblických kresťanov v Anglicku neboli vyhubené či nútené podriaďiť sa cirkevnej moci.

[48] V krajinách, do ktorých moc Ríma nesiahala, žili po stáročia skupiny kresťanov, ktorých sa skazonosný vplyv pápežstva nedotkol. Keď že po stáročia žili v pohanskom obkľúčení, postupne podľa hli niektorým bludom pohanstva. Písmo sväté však stále pokladali za jediné pravidlo viery a zostali verní mnohým z jeho právd. Verili v nemennosť Božieho zákona a svätili sobotu podľa štvrtého prikázania. Kresťanské zbory, ktoré zachovávali túto vieru a podľa nej žili, pôsobili v strednej Afrike a medzi Arménmi v Ázii.

Cirkevným nárokom Ríma najviac vzdorovali valdenskí kresťania. V krajine, v ktorej malo pápežstvo svoje hlavné sídlo, sa prejavil najrozhodnejší odpor proti jeho bludom a zvrátenostiam. Stáročia si kresťanské zbory v Piemonte udržiavali svoju nezávislosť. Prišiel však čas, keď Rím žiadal ich bezpodmienečnú podriadenosť. Po neúspešnom odboji proti rímskej tyranii boli predstavitelia týchto zborov prinútení uznať nadvládu moci, ktorej sa zdanlivo podrobil celý svet. Niektorí z nich sa však nechceli podriaďiť pápežovi a prelátom. Rozhodli sa pre vernosť Bohu a pre čistotu jednoduchej viery. Nastal rozkol, pravoverní sa oddelili, niektorí z nich odišli z rodných Álp a zástavu pravdy vztýčili v iných krajinách. Iní sa utiahli do odľahlých roklín a jaskýň, kde mohli slobodne uctievať Boha.

Viera, ktorej sa po stáročia pridržali a ktorú šíрили valdenskí kresťania, sa podstatne líšila od sfalšovaného učenia Ríma. Zachovávali zásady pravej kresťanskej vierouky vychádzajúcej zo zásad Písma. Títo chudobní, od sveta odlúčení a v ústraní žijúci so svojimi stádami, či v každodennej ťažkej práci na svojich vinohradoch, nedospeli k poznaniu pravdy vlastným odporom proti bludom odpadlej cirkvi. Neobjavili nijakú novú vieru. Tá bola dedičstvom po otcoch. Zápasili o „vieru raz navždy odovzdanú Božiemu ľudu“, Júdu 1,3. Prvou Kristovou cirkvou, strážkyňou pokladu pravdy, ktorý Boh zveril svojmu ľudu s príkazom odovzdať ho svetu, bola „cirkev na púšti“, nie pyšná kňazská hierarchia vládnuca v hlavnom meste vtedajšieho sveta.

Jednou zo základných príčin, ktoré viedli k odluke od rímskej cirkvi, bola aj nenávisť Ríma k biblickej sobote. Pápežská moc podľa prorociev Písma opustila biblickú pravdu, Boží zákon pošliapala a uprednostnila ľudské tradície a zvyklosti. Zbory, ktoré sa podriadili pápežskej nadvláde, boli čoskoro donútené zachovávať nedeľu ako deň odpočinku. Viaceré bludy a povery zmatli mnohých aj spomedzi úprimných Božích nasledovníkov natoľko, že sobotu síce svätili, ale odpočívali aj v nedeľu. Rímu to však nestačilo. Žiadal nielen [49] svätenie nedele, ale aj znevažovanie soboty. Najostrejšími slovami sa vyhrážal tým, ktorí sa opovážili svätiť sobotu. Niektorým len únik z moci Ríma umožnil nerušene plniť požiadavky Božieho zákona (pozri Dodatok č. 13).

Zbory valdenských kresťanov boli medzi prvými v Európe, ktoré mali preklad Písma svätého (pozri Dodatok č. 14). Stáročia pred hlavným prúdom reformácie vlastnili rukopisy prekladu Biblie vo svojom materinskom jazyku. Keď že mali čistú a nefalšovanú pravdu, stali sa terčom nenávisť a prenasledovania. Učili, že rímska cirkev je odpadlý Babylon zo Zjavenia a s nasadením vlastného života odrážali jej zhubný vplyv. Kým jedni v dlhotrvajúcom prenasledovaní urobili určité vieroučné ústupky a postupne zľavovali zo zásad, iní sa neochvejne pridržali pravdy. V stáročiach temna a odpadnutia to boli práve niektorí valdenskí kresťania, ktorí neuznávali zvrchovanosť Ríma, odmietali uctievať obrazy ako modloslužbu a zachovávali pravú sobotu. Svojej viere zostali verní aj v časoch najtvršieho prenasledovania. Hoci ich ohrozovali savojské zbrane a rímske mučidlá, zostali neochvejne verní Božiemu slovu a obhájili Božiu česť.

Valdenskí kresťania sa skrývali za mohutnými horskými masívmi, kde nachádzali útočisko prenasledovaní a utlačaní veriaci v každej dobe. Práve tu udržiavali svetlo pravdy, ktoré presvecovalo stredovekú temnotu. Kresťanskí svedkovia zostali verní tej pravde, ktorá pretrvala tisícročia.

Boh pripravil svojim slávny chrám. Jeho veľkoleposť zodpovedá majestátu pravdy, ktorú hájili. Vrchy sa stali týmto verným vyhnancom symbolom Božej nemennej spravodlivosti. Pozornosť Božích detí obracali na štíty, týčiace sa nad nimi v nemeniteľnej dôstojnosti a rozprávali im o Bohu, „u ktorého niet premeny ani zatienenia v odvrátení,, (1. Korint'anom 17) a ktorého Slovo trvá

ako nepohnutel'né vrchy. Boh stvoril nepodvratné horstvá. Pohnúť ich môže len Božia ruka. Boh podobne pevne ustanovil svoj zákon, základ svojej vlády na nebi i na zemi. Človek môže svojou rukou zasiahnúť do života blížnych tak, že ho zmarí, ale vrchy vyvrátiť zo základov a vrhnúť ich do mora nedokáže; a práve tak nemôže zmeniť prikázania Božieho zákona či zmarit' jediný z Božích sľubov, daných tým, ktorí plnia jeho vôľu. Boží služobníci majú byť v zachovávaní Božieho zákona takí stáli, aké stále sú horské masívy.

[50] Vrchy okolo hlbokých údolí boli trvalými svedkami Božej stvoriteľskej moci a stále pripomínali Tvorcovu starostlivosť a ochranu. Pútnici, ktorí v nich našli útočisko, sa naučili milovať tieto tiché symboly Božej prítomnosti. Nest' ažovali sa na svoj neľahký údel a v horskej samote sa nikdy necítili osamotení. Boli vd'ачní za útulok pred hnevom a krutosťou ľuďi a radovali sa, že môžu slobodne uctievať Boha. Neraz v časoch prenasledovania našli v horách spoľahlivú ochranu. Z nejedného strmého útesu zneli ich piesne, ktorými chválili Boha, a vojská Ríma nemohli ich chválospevy umlčať.

Zbožnosť týchto Kristových nasledovníkov bola úprimná a jednoduchá. Poznanú pravdu si cenili viac ako domov a pôdu, viac ako priateľov a príbuzných, ba viac ako vlastný život. Tieto zásady vstúpili do srdca ďalších pokolení. Už v ranom veku učili svoje deti poznávať Písmo a svedomito plniť požiadavky Božieho zákona. Odpisy preloženej Biblie boli vzácnosťou, preto sa výroky Písma učili naspamäť. Mnohí z nich vedeli spamäti veľkú časť Starej a Novej zmluvy. Texty o Bohu im splývali s krásnou prírodnou sceneriou a s každodenným požehnaním. Malé deti sa učili vd'ачne upierať myseľ k Bohu, darcovi všetkého dobrého.

Rodičia pri všetkej prívetivosti a láske milovali svoje deti rozvážne, preto ich nezvykali presadzovať vlastnú vôľu. Čakal ich život plný skúšok a prekážok, možno aj mučenícka smrť. Od detstva ich učili znášať ťažkosti, podriaďiť sa, a súčasne myslieť a konať samostatne. Deti sa od útleho veku učili znášať zodpovednosť, hovoriť rozvážne a poznať múdrosť mlčania. Jediné unáhlené slovo v prítomnosti nepriateľov mohlo ohroziť život nielen toho, kto ho vyslovil, ale aj životy stovák ostatných bratov a sestier. Tak ako vlci prenasledujú korisť, tak totiž nepriatelia pravdy prenasledovali tých, čo sa odvážili žiadať náboženskú slobodu.

Valdenskí kresťania kvôli pravde ochotne obetovali pozemský blahobyť. Obživu získavali vytrvalou a trpezlivou prácou svojich rúk. Svedomito obrábali každý prúžok pôdy horských svahov. Ornicu v údoliach i menej úrodnú zem na stráňach obhospodarovali tak, aby dala čo najväčší výnos. Šetrnosť a prísna skromnosť patrili k výchove ako k jedinému dedičstvu, ktoré odovzdávali svojim deťom. Pochopili, že život podľa Božej vôle je školou s pevnou disciplínou a že svoje potreby môžu uspokojiť svedomitou prácou, prezieravosťou, starostlivosťou a vierou. Vyžadovalo to mnoho vytrvalého úsilia; bolo to však správne a užitočné. Hriešny človek takú školu práve potrebuje. V nej ho Boh vychováva a rozvíja. Aj keď valdenskí veriaci usmerňovali mladých ľudí k tvrdej práci, nijako to nebolo na úkor ich rozumových schopností. Utvrďovali v nich vedomie, že všetky ich sily a schopnosti patria Bohu a treba ich zdokonaľovať a rozvíjať pre Božiu službu.

Valdenské zbory sa čistotou a jednoduchosťou podobali kresťanským zborom v dobe apoštolov. Neuznávali nadvládu pápeža a prelátov. Za zvrchovanú a neomylnú autoritu pokladali jedine Písmo sväté. Ich kazatelia, na rozdiel od rímskych kňazov, nasledovali príklad svojho Majstra, ktorý „neprišiel, aby si dal slúžiť, ale aby slúžil,“, [Matúš 20,28](#). Božie stádo pásli verne, vodievali ho na svieže pastviská a k živým prameňom svätého Božieho slova. Valdenskí kresťania sa nezhrmažďovali v nádherných chrámoch, ani v majestátnych katedrálach, ale ďaleko od akýchkoľvek pomníkov ľudskej pompéznosti a márnivosti – v tieni hôr, v alpských údoliach a počas nebezpečenstva aj v skalných pevnostiach, aby tam počúvali zvesť pravdy z úst Kristových služobníkov. Ich kazatelia hlásali evanjelium, navštevovali chorých, vyučovali deti, napomínali blúdiacich, pomáhali urovnávať nedorozumenia, upevňovali súlad a šírili bratskú lásku. Počas mieru žili z dobrovoľných členských príspevkov. Podľa Pavlovho vzoru každý z nich ovládal nejaké remeslo alebo praktické povolanie, ktorým si v tiesni zarábali na živobytie.

Kazatelia vzdelávali mládež. Pomáhali jej získať všeobecné vzdelanie. Hlavnú pozornosť však venovali štúdiu Božieho slova. Mládež sa učila spamäti poznať nielen Matúšovo a Jánovo evanjelium, ale aj viaceré z epištol. Mladí ľudia zhotovovali odpisy Biblie. V niektorých rukopisoch bola celá Biblia, v iných len niektoré z jej kníh spolu so zrozumiteľnými výkladmi textov. Tie pochádzali z

pera niektorého schopného vykladača Písma. Tak sa šírili poklady pravdy, ktoré nepriatelia ľuďom ukrývali a zatajovali, lebo sa pokladali za múdrejších než sám Boh.

Trpezlivo a neúnavne, často v temnote hlbokých jaskýň len pri svetle fakiel odpisovali Bibliu verš za veršom a kapitolu za kapitolou. Božie dielo napredovalo a zjavená pravda žiarila ako rýdze zlato. O koľko jasnejšie a účinnejšie si to práve následkom podstupených skúšok a útrap mohli uvedomiť len tí, čo boli do diela priamo zapojení. Týchto verných pracovníkov iste sprevádzali Boží anjeli.

[52] Satan viedol rímskych kňazov a prelátov k tomu, aby slovo pravdy zahádzali nánosom všelijakých povier, bludov a výmyslov. Božie slovo sa však v celom období temna zázračne uchovalo vo svojej neporušenej podobe. Nemalo pečať ľudskú, ale Božiu. Mnohí sa všemožne snažili zatemňovať jasný a zrejmý zmysel Písma a vykladať ho proti duchu jeho znenia. Tak ako dúha nad hlbunami, aj Božie slovo pretrvá búrky, ktoré ho chcú zničiť. Ako zemský povrch ukrýva bohaté žily zlata či striebra a záujemci o toto bohatstvo musia usilovne kopat', podobne aj Písmo sväté obsahuje poklady pravdy, ktoré môže odhaliť len ten, kto ho usilovne, pokorne a zbožne skúma. Podľa Božej vôle mala byť Biblia učiteľkou všetkých ľudí, a to v ich detskom, mladom i v dospelom veku. Všetci ju mali študovať po celý život. Boh svoje slovo zveril ľuďom ako zjavenie samého seba. Každá spoznaná pravda nanovo zjavuje povahu jej Tvorca. Z Božieho rozhodnutia sa ľudia štúdiom Písma môžu lepšie zoznámiť so svojím Tvorcom a poznať jeho vôľu. Biblia sprostredkúva spojenie medzi Bohom a človekom.

Pri všetkom zdôrazňovaní biblickej pravdy, že „*bázeň pred Hospodinom*“, je začiatkom múdrosti, valdenskí kresťania nezabúdali na význam styku so svetom a na dôležitosť poznania ľudí a života. Preto si stále rozširovali obzor svojich vedomostí a zdokonaľovali svoje poznanie. Zo svojich horských škôl posielali niektorých mladých bratov do vzdelanostných stredísk vo Francúzsku a v Taliansku. Tam mali študenti väčšiu možnosť bádať, premýšľať a pozorovať než v rodných Alpách. Týmto mladým ľuďom hrozilo pokušenie vidieť rôzne neresti, stretnúť zákerných satanových pomocníkov, ktorí ich zvädzali tými najnebezpečnejšími zvodmi a najrafinova-

nejšími bludmi. Výchova v detstve bola však taká spoľahlivá, že na podobné úklady boli pripravení.

Tam, kde študovali, sa nesmeli nikomu príliš zdôverovať. Nosili odev zhotovený tak, aby sa v ňom dal ukryť poklad najcennejši – vzácne odpisy Biblie. Tieto rukopisy, výsledky usilovnej práce mnohých mesiacov, ba rokov, nosili stále pri sebe bez toho, aby vzbudzovali nejaké podozrenie. Opatrne zverovali časti týchto odpisov tým, o ktorých sa presvedčili, že sú ochotní prijať pravdu. K tomuto cieľu usmerňovali valdenské matky svoje deti už v útlom veku a mladí veriaci toto poslanie neskôr pochopili a verne plnili. Stúpcov čistej viery neraz získali práve vo vzdialených ústavoch. Stávalo sa aj to, že zásady pravej viery prenikli celú školu. Stúpcenci oficiálnej cirkvi nemohli ani pri dôkladnom pátraní zistiť zdroj takzvaného „*zhubného kacírstva*„.

Keďže Kristov Duch je misijný, prvou túžbou úprimne obráteného srdca je priviesť iných ľudí k Spasiteľovi. Takto si počínali aj valdenské kresťania. Uvedomovali si, že Božou vôľou nie je len to, aby vo svojich zboroch zachovali čistú pravdu, ale aby jej svetlo šírili medzi tými, čo žijú v duchovnej temnote. Mocou Božieho slova sa snažili lámať jarmo stredovekej cirkvi. Valdenské kazatelia sa vzdelávali pre misijnú prácu. Preto sa od každého nádejného kazateľa očakávalo, že najprv získa potrebné skúsenosti evanjelistu. Každý musel byť tri roky misijným pracovníkom, skôr než sa mohol chopiť práce vo svojom domovskom zbore. Misijná služba vyžadovala sebazaprenie a obeť. V čase ťažkých skúšok to bola vhodná príprava na kazateľskú prácu. Mladí ľudia vysvätení pre duchovenskú službu nemali pred sebou nijaké vyhliadky na pozemské bohatstvo alebo slávu. Čakala ich len tvrdá práca, ohrozovali ich nebezpečenstvá a možno aj mučenícky údel. Valdenské misionári pracovali v dvojiciach, podobne ako Kristus posielal aj svojich učeníkov. Mladého pracovníka obvykle sprevádzal starší a skúsenejší spoločník; usmerňoval ho a zodpovedal za jeho ďalší rast. Očakávalo sa, že mladý pracovník sa bude pridržať pokynov svojho staršieho sprievodcu. Aj keď títo spolupracovníci neboli stále spolu, predsa sa často schádzali, spoločne sa modlievali, radili a navzájom sa povzbudzovali vo viere.

Keby títo ľudia boli prezradili účel svojej misijnej činnosti, bol by to určite ich koniec, preto tak starostlivo tajili svoj skutočný

zámer. Každý kazateľ rozumel nejakému remeslu alebo živnosti a pod zámienkou svetského povolania plnil svoje misijné poslanie. Často vystupovali ako obchodníci alebo kupci. „Predávali hodváb, šperky a iný materiál, ktorý sa vtedy dal dostať len na vzdialených trhoch, a preto boli vítaní ako obchodníci tam, kde ich neprijali ako misionárov,, (Wilye, cit. dielo, zv. 1, kap. 7). Pritom však v duchu prosievali Boha, aby im dal múdrosť, ako ponúknuť poklady vzácnejšie než je zlato a drahé kamene. Vždy mali so sebou dobre ukryté odpisy Biblie buď celej, alebo jej častí. Kdekoľvek sa im naskytla príležitosť, upozornili svojich zákazníkov na tieto texty. Často tým vzbudili záujem o Božie slovo a radi časť Písma nechali ľuďom, ktorí po ňom zatúžili.

Dielo týchto misionárov sa začalo v rovinách a údoliach na úpäť blízkych vrchov, no čoskoro sa rozšírilo aj ďaleko za hranice. Bosí, v jednoduchom hrubom oblečení, v akom chodil aj ich Majster, prechádzali veľkomestá a zašli aj do vzdialených krajín. Všade rozsievali vzácne semeno pravdy. Kadekoľvek prešli, vznikali zbory a krv mučeníkov vydávala svedectvo o pravde. Kristov deň vyjaví bohatú žatvu spasených ľudí ako výsledok úsilia týchto verných mužov. Božie slovo sa šírilo ticho a nenápadne v kresťanských krajinách a ľudia ho radostne prijímali do svojich domovov a srdc.

[54] Valdenský kresťania videli v Písme nielen záznam o tom, ako Boh zaobchádzal s ľuďmi v minulosti, či akú zodpovednosť a povinnosť majú ľudia v prítomnosti, ale bolo im správou aj o nebezpečnej a slávnej budúcnosti. Verili, že koniec všetkých vecí už nie je ďaleko; a pretože Písmo skúmali s modlitbou a v slzách, mocnejšie na nich pôsobili jeho vzácne výroky a naliehavejšie si uvedomovali svoju povinnosť zvestovať ľuďom jeho spasiteľnú pravdu. Z Písma pochopili plán spásy človeka a vo viere v Ježiša Krista nachádzali útechu, pokoj a nádej. Čím viac im Božie svetlo osvecovalo myseľ a radosťou naplňalo srdce, tým viac túžili šíriť toto svetlo medzi ľuďmi, ktorí žili v temnote bludu.

Videli, že mnohí ľudia sa pod vedením pápeža a kňazov márne snažia trýznením tela získať odpustenie hriechov. Títo ľudia boli stále sústredení len na seba, lebo kňazi im kázali, že spasenie dosiahnu svojimi dobrými skutkami. Ustavične mysleli na svoju hriešnosť, obávali sa, že neuniknú Božiemu hnevu, trýznili sa duševne i telesne, no ani tak nenachádzali úľavu. Takto Rím svojím učením

spútal ľudí citlivého svedomia. Tisíce takto veriacich ľudí opúšťali priateľov a príbuzných a trávili život v kláštornom prostredí. Častými pôstmi, sebatrýznením, nočným bdením a dlhotrvajúcimi modlitbami na kolenách v prostredí biednych, studených, vlhkých, kamenných ciel, dlhými púťami, pokorujúcimi, kajúcimi skutkami a krutým sebamučením sa títo ľudia márne snažili získať pokoj. Tiesnení vedomím hriechu a strachom z Božieho hnevu, prežívali muky, kým sa od vyčerpania nezrútili a bez jediného záblesku svetla a nádeje neklesli do hrobu.

Valdenské kresťania chceli týmto hladným dušiam priniesť chlieb života, oznámiť im posolstvo pokoja, obsiahnuté v Božích prísl'uboch, a povedať im, že jedinou nádejou na záchranu je Ježiš Kristus. Učenie, že dobrými skutkami možno odčiniť prestúpenie Božieho zákona, pokladali za falošné. Spol'ahnúť sa na ľudské zásluhy odporuje učeniu o neskonalej láske Pána Ježiša. Kristus zomrel ako zástupná obeť za človeka, pretože hriešne ľudstvo nemôže urobiť nič, čo by mu umožnilo zmieriť sa s Bohom. Základom viery kresťana sú jedine zásluhy ukrižovaného a zmŕtvychvstalého Spasiteľa. Človek je závislý od Krista a jeho spojenie s ním musí byť také úzke, ako úzko je spätý každý úd s telom alebo ako tesne je spojená vetva s kmeňom.

Učenie v cirkvi viedlo ľudí k tomu, že Boha a Ježiša Krista pokladali za prísneho, zachmúreného a neprístupného. Spasiteľa predstavovali tak, akoby s hriešnym človekom v jeho padlom stave nemal nijaký súcit, a preto potrebuje prostrednícku službu kňazov a svätých. Ľudia, ktorým Božie slovo osvietilo myseľ, chceli ostatným predstaviť Ježiša ako súcitného a milosrdného Spasiteľa, ktorý s otvoreným náručím volá všetkých ľudí, aby prišli k nemu s celým svojím bremenom hriechov, starostí a obáv. Snažili sa odstrániť prekážky, ktoré týmto ľud'om do cesty navŕšil satan, aby nemohli poznať Božie zasl'úbenia a nešli priamo ku Kristovi, aby mu nevyznávali svoje hriechy a nedostali odpustenie a pokoj.

Valdenský misionár ochotne odkrýval záujemcom vzácne pravdy evanjelia a obozretne šíril starostlivo odpisované časti Biblie. Jeho najväčšou radosťou bolo poskytnúť nádej takému hriešnikovi, ktorý si uvedomoval svoju hriešnosť a ktorý dosiaľ poznal len Boha pomsty, ktorý je pripravený spravodlivo trestať. S rozochveným hlasom a so slzami v očiach, často na kolenách zoznamovali svojich blížnych

s Božími zasl'úbeniami ako jedinou nádejou hriešnika. Svetlo pravdy tak prenikalo do zatemnenej mysle a rozháňalo mraky skl'účenosti, kým v ich srdci nezažiaril Ježiš Kristus a ako slnko spravodlivosti im svojimi lúčmi neprinesol uzdravenie. Neraz musel určitú stať Písma prečítať viackrát, pretože ju poslucháč chcel počuť znova, akoby sa chcel ubezpečiť, že počul správne. Poslucháči chceli opätovne počuť najmä slová: „Krv Ježiša, jeho Syna, nás očist'uje od každého hriechu., [1. Jána 1,7](#). „Ako Mojžiš povýšil hada na púšti, tak musí byť povýšený aj Syn človeka, aby každý, kto verí v neho, mal večný život., [Ján 3,14.15](#).

Mnohých ľuďí tvrdenia Ríma neoklamali. Pochopili, že príhovory ľuďí či anjelov za hriešnika sú zbytočné. Keď im pravé svetlo osvietilo myseľ, radostne zvolali: „Kristus je mojím kňazom, jeho krv je mojou obeťou, jeho oltár je mojou spovednicou., Spol'ahli sa jedine na zásluhy Ježiša a opakovali slová: „Bez viery sa však nemožno zapáčiť Bohu., [Židom 11,6](#). „Nejestvuje pod nebom žiadne iné meno dané ľuďom, v ktorom by sme mali byť spasení., [Skutky apoštolov 4,12](#).

Niektorí utrápení ľudia pokladali ubezpečenie o láske Spasiteľa za príliš krásne, než aby mu mohli uveriť. Prinieslo im však veľkú úľavu, zaliala ich taká záplava svetla, akoby boli v nebi. S dôverou uchopili Kristovu ruku a postavili sa na „Skalu vekov., Prestali sa báť smrti a boli ochotní ísť do väzenia alebo dať sa upáliť, ak by tým mohli osláviť meno svojho Vykupiteľa.

Valdenskí misionári kázali a čítali Božie slovo na tajných miestach, niekedy len jedinému poslucháčovi, inokedy malej skupinke tých, čo túžili po svetle pravdy. Takto trávili aj celé noci. Poslucháči neraz natoľko žasli, že hlásatelia Božej milosti museli čítanie prerušiť, aby prítomní mohli zvest' o spasení lepšie pochopiť. Niekedy zazneli aj otázky: „Prijme Boh naozajmoju obeť? Usmeje sa namňa? Odpustími?., Odpoveďou im boli slová Písma: „Pod'te ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste pret'ažení; ja vám dám odpočinutie., [Matúš 11,28](#).

Poslucháči prijímali vierou zasl'úbenie a radostne volali: „Už nemusím konat' dlhé púte, nemusím chodiť na posvätné miesta. Môžem prísť k Ježišovi taký, aký som, hriešny a nečistý, a on kajúcnu prosbu neodmietne. 'Odpúšť'ajú sa ti tvoje hriechy., Aj mne, áno mne môžu byť hriechy odpustené.,

Srdcia poslucháčov napĺňal prílív úprimnej radosti. Títo št'astní ľudia oslavovali meno Pána Ježiša, chválili ho a ďakovali mu. Keď sa vrátili domov, všemožne sa snažili priniesť svetlo iným a oznámiť im, že našli tú pravú a živú „cestu„. Do srdc tých, čo túžili po pravde, vnikalo Božie slovo ako predivná a posvätná moc. Poslucháčov presviedčal Boží hlas.

Posol pravdy šiel potom ďalej. Jeho skromný zjav, úprimnosť, vierohodnosť a oddanosť Bohu neušli pozornosti ľudí. Neraz sa ho poslucháči ani nepýtali, odkiaľ prichádza, alebo kam ide. Boli ohromení, najprv prekvapením a neskôr plní vd'áčnosti a radosti, že ich ani nenapadlo spýtať sa ho na to. Keď ho požiadali, aby navštívil ich domácnosť, odvetil, že musí navštíviť stratenú ovцу. Neraz sa potom pýtali: „Nebol to azda Boží anjel?„

V mnohých prípadoch už tohto posla pravdy nikdy neuvideli. Odišiel do iných krajov, alebo skončil život vo väzení, a možno zložil kosti tam, kde svedčil o pravde. Jeho slová sa však už nedali zničiť; pôsobili ďalej v srdciach a ich blahodarné výsledky budú známe len v deň súdu.

Valdenskí misionári vnikali do satanovho kráľovstva, čím znepokojovali mocnosti temna. Knieža zla sledovalo každú snahu o šírenie pravdy, podnecovalo strach a obavy svojich podriadených. Predstavitelia Ríma postrehli, že pôsobenie skromných počestných nebezpečne ohrozuje ich cirkevné záujmy. Keby dovolili, aby svetlo pravdy nerušene svietilo, rozptýlilo by tiesnivé mraky bludu, ktoré zatieňovali ľud. Ľudia by sa zamerali len na Boha, a to by mohlo nakoniec podkopať nadvládu cirkevnej moci.

Už samotná existencia ľudí, ktorí si zachovali vieru pôvodnej cirkvi, nezvratne svedčila o odpadlícťve celého cirkevného systému, a preto vyvolala prudkú nenávisť a prenasledovanie. Rím neznášal urážku, že sa nechceli vzdať Písma. Rozhodol sa teda zničiť ich. Tak sa začali strašné križiacke boje proti Božiemu ľudu, ktorý nachádzal domov v horách. Inkvizítori ich vystopovali a častokrát sa zopakoval príbeh nevinného Ábela, ktorého pripravila o život Kainova vražedná ruka.

Opätovne im bola pustošená úrodná pôda a príbytky; zbúrané boli aj ich modlitebne. Tam, kde bolo kvitnúce pole a kde stáli domy bohobojného, pracovitého ľudu, zostala púšť. Podobne ako sa divá šelma rozzúri, keď zacíti krv, tak sa vystupňovalo besnenie

odporcov pravdy, keď videli utrpenie svojich obetí. Svedkov pravej viery prenasledovali po vrchoch i v údoliach, takže sa skrývali v hlbokých lesoch a v skalných úkrytoch.

Proti bezúhonnému životu prenasledovaných sa nedala vzniesť ani tá najmenšia námietka. Sami nepriatelia dosvedčali ich mierumilovnosť, pokoj a zbožnosť. Ich jediným previnením bolo, že Boha neuctievali tak, ako si to priala mocenská cirkev. Preto ich ponižovali, urážali a mučili spôsobmi, aké vie vymyslieť len zvrhlá ľudská či diabolská zloba.

Keď sa Rím už rozhodol túto nenávidenú sektu vykynožiť, pápež vydal bulu, ktorá jej stúpencov označila za kacírov a vyniesla nad nimi rozsudok smrti (pozri Dodatok č. 15). Neboli obviňovaní z lenivosti, nepoctivosti či neporiadnosti; šírila sa o nich zvesť, že ich predstieraná zbožnosť a posvätenosť odvádza „ovce z pravého stáda„. Podľa pápežovho rozhodnutia „*ak sa táto zhubná, ohavná sekta škodcov odmietne podriaadiť, treba ju vyhubiť ako klbko jedovatých hadov*„, (Wilye, cit. dielo, zv. 16, kap. 1). Nenapadlo tohto povýšeneckého mocipána, že sa so svojimi slovami ešte niekedy stretne? Neuvedomoval si, že jeho slová sú zaznamenané v nebeských knihách a že sa mu ozvú pri súde? Ježiš povedal: „*Čokol'vek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili*„, [Matúš 25,40](#).

Pápežská bula vyzývala všetkých členov cirkvi, aby sa zúčastnili v boji proti kacírom. V snahe získať ľudí pre toto zvrhlé dielo „*oslobodila ich od všetkých cirkevných trestov, všeobecných i jednotlivých. Každého, kto sa zapojí do tohto krížového ťaženia, zbavila akejkoľvek prísahy, ktorú možno urobil. Dávala mu právo na majetok, získaný hoci nezákonne. Každému, kto usmrtí kacíra, sľubovala odpustenie všetkých hriechov. Za neplatné vyhlásila všetky zmluvy, ktoré zvyhodňovali valdenských veriacich, a ich sluhom prikázala, aby od nich odišli. Nikto im nesmel poskytnúť nijakú pomoc. Každý mal právo zmocniť sa ich majetku*„, (Wylie, cit. dielo, zv. 16, kap. 1). Tento spis jasne odhaľuje, aký duch ho inšpiroval. Znel z neho rev draka, a nie Kristov hlas.

[58] Predstavitelia rímskej cirkvi nechceli prispôbiť svoju povahu príkazom Božieho zákona. Tvorili si pravidlá, ktoré im vyhovovali, a rozhodli sa prinútiť všetkých, aby sa nimi riadili, pretože to prikázal Rím. Tak došlo k tým najstrašnejším tragédiám. Nehodní a rúhaví

kňazi a pápeži konali dielo, ktoré im kázal vykonať satan. Akékoľvek milosrdenstvo im bolo neznáme. Ten istý duch, ktorý ukrižoval Krista a popravil apoštolov, a ktorý svojho času podnietil krvilačného Nera proti veriacim, teraz chcel vyhubiť Božích obľúbencov.

Stáročia trvajúce prenasledovanie, ktoré títo bohabojní svedkovia trpezlivo a statočne znášali, oslávilo ich Vykupiteľ a. Títo ľudia napriek krížovým výpravám proti nim i napriek nel'udskému týraníu, ktorému boli vystavení, d'alej posielali svojich misionárov šíriť vzácnu pravdu. Boli prenasledovaní a zomierali, ale ich krv zvlažovala zasiaté semeno, ktoré prinášalo plody. Tak svedčili valdenskí kresťania o Bohu stáročia pred narodením Luthera. Rozutekaní do mnohých krajín siali reformačné semeno, ktoré vyklíčilo v dobe Viklefa, rozrástlo sa do šírky a do hĺbky za čias Luthera a až do končín sveta ho budú šíriť ľudia rovnako ochotní trpieť „pre slovo Božie a svedectvo o Ježišovi,, [Zjavenie Jána 1,9](#).

5. kapitola — Ján Viklef

Aj keď v predreformačnom období existovalo len málo rukopisných Biblií, Boh nedopustil, aby jeho Slovo bolo celkom umlčané. Pravdy tohto Slova nemali zostať navždy skryté. Boh mohol spútané slová života práve tak ľahko uvoľniť, ako vedel otvoriť dvere a železné brány žalára a vyslobodiť svojich služobníkov. Ľudia v rôznych krajinách Európy pod vplyvom Božieho Ducha hľadali pravdu ako skrytý poklad. Božia prozreteľnosť ich doviedla k Písmu a oni ho čítali s veľkým záujmom. Ochotne prijímali pravdu bez ohľadu na následky. Všetko im jasné síce nebolo, ale odkryli nejednu z dávno pozabudnutých právd. Ako poslovia neba šli strhávať putá bludov a povier a vyzývali dlho zotročených ľudí, aby povstali a obhájili si svoju slobodu.

Božie slovo bolo po stáročia zamknuté v jazykoch zrozumiteľných len pomerne malej skupine vzdelancov. Výnimkou boli valdenské kresťania. Nadišiel čas prekladania Písma svätého do materinských jazykov rôznych národov. Svet prekročil svoju polnoc. Hodiny temna sa pozvoľna mihali a v mnohých krajinách boli zjavné príznaky nezadržateľného úsvitu.

„*Zora reformácie*„ vyšla v 14. storočí v Anglicku. Ján Viklef sa stal síce šíriteľom reformačných myšlienok v tejto krajine, ale s významom pre celý kresťanský svet. Jeho rozhodný nesúhlas s Rómom sa už nikdy nedal celkom umlčať. Viklefovým protestom sa začal boj, ktorý viedol k slobode jednotlivcov, cirkevných zborov, ba celých národov.

Viklef získal humanitné vzdelanie, ale počiatkom múdrosti mu bola bázeň pred Hospodinom. Už ako študent sa vyznačoval zbožnosťou, pozoruhodným nadaním a mimoriadnymi vedomosťami. Pri svojej túžbe po vzdelaní chcel mierou svojich možností spoznať všetky odvetvia vedy. Študoval scholastickú filozofiu, cirkevné i občianske právo a osobitne právny poriadok svojej vlasti. Neskôr sa v jeho činnosti prejavil význam vzdelania z mladosti. Na základe dôkladného poznania vtedajšej špekulatívnej filozofie mohol odha-

ľovať jej bludy a štúdium národného cirkevného práva ho pripravilo na veľký zápas za občiansku a náboženskú slobodu. V tomto boji sa mohol síce brániť zbraňou Božieho slova, v školách sa však naučil dôsledne myslieť a pohotovo diskutovať s učencami. Sila jeho génia, ako aj rozsah a hĺbka jeho poznania vzbudzovali úctu jeho priateľov i odporcov. Kým jeho stúpencov hrialo vedomie, že Viklef patrí medzi predných mysliteľov národa, jeho nepriatelia nemohli tupiť reformáciu tým, že by odhalovali jeho nevedomosť alebo slabosť jej obhajcu.

[60]

Viklef začal čítať Písmo sväté už ako študent. Vtedy existovalo len v starých jazykoch. Cestu k zdroju pravdy nachádzali len ľudia vzdelaní; obyčajní smrteľníci túto možnosť nemali. Takto sa Viklef pripravoval na to, čo ho čaká ako reformátora. Učení ľudia pri skúmaní Božieho slova spoznali veľkú pravdu o Božom dare milosti. Toto poznanie šírili svojimi prednáškami a tým pomohli, aby aj iní skúmali Božie výroky.

Keď Viklef začal čítať Písmo sväté, skúmal ho rovnako dôkladne, ako keď nadobúdadal školské vzdelanie. Dovtedy cítil, že mu niečo chýba a túto prázdnotu nemohli vyplniť ani školské vedomosti, ani cirkevné učenie. Len v Božom slove našiel to, čo predtým márne hľadal. Poznal Boží plán spasenia a pochopil, že jediným obhajcom človeka pred Bohom je Kristus. Bezvýhradne sa mu teda oddal a poznanú pravdu začal hlásať.

Podobne ako neskorší reformátori, ani Viklef spočiatku netušil, kam ho toto dielo dovedie. Proti Rímu sa nepostavil svojvoľne. Oddanosť pravde ho však nevyhnutne doviedla do sporu s bludným učením. Čím jasnejšie poznával omyly pápežstva, tým naliehavejšie hlásal posolstvo Písma. Poznal, že Rím namiesto Božiemu slovu dal prednosť ľudskej tradícii. Odvážne obvinil kňazov, že zavrhli Písmo a žiadali, aby ľudu bola vrátená Biblia a aby v cirkvi bola obnovená autorita Božieho slova. Viklef bol schopný učiteľ a výrečný kazateľ. Pravdu, ktorú hlásal, zjavoval v každodennom živote. Poznaním Písma, silou dôkazov, čistotou svojho života, nezlomnou odvahou a bezúhonnosťou si získal všeobecnú úctu a dôveru. Mnohí, čo neboli spokojní so svojím pôvodným náboženstvom, najmä keď poznali, aké neprávosti vládnu v rímskej cirkvi, so zjavnou radosťou prijímali pravdy, na ktoré Viklef upozorňoval. Predstavitelia cirkvi

však zúrili, keď zistili, že tento reformátor vie ľuďi lepšie ovplyvniť než oni.

[61] Viklef dôsledne odhal'oval bludy a odvážne útočil na neporiadky, ktoré Rím schvaľoval. Ako kaplán sa smelo postavil proti odvádzaniu poplatku, ktorý od anglického panovníka žiadal pápež. Tvrdil, že pápežova snaha vládnuť nad svetskými panovníkmi odporuje rozumu i zjaveniu. Kým pápežove požiadavky vyvolali veľké pobúrenie, Viklefovo učenie mocne ovplyvnilo predstaviteľov národa. Kráľ i šľachta neuznali pápežove nároky na svetskú moc a žiadaný poplatok odmietli odviešť. Pápežská zvrchovanosť zaznamenala v Anglicku veľkú trhlinu.

Reformátor musel dlho a odvážne bojovať proti ďalšiemu zlu, ktorým boli rehole žobravých mníchov. Ich počet v Anglicku ohrozoval rozvoj a blahobyt národa. Svojím zhubným vplyvom poškodzovali remeslá, výchovu a mravnosť. Svojím záhalčivým a žobravým spôsobom života nielenže ľuďom odčerpávali hmotné prostriedky, ale aj ochromovali záujem ľuďi o poctivú a prospešnú prácu. Medzi mládežou nastal úpadok mravov. Pod vplyvom týchto mníchov sa mnohí mladí ľudia rozhodli vstúpiť do kláštora a žiť mníšskym životom bez súhlasu rodičov, často aj bez ich vedomia, ba aj napriek ich zákazu. Istý katolícky kňaz, ktorý uprednostňoval požiadavky mníšstva pred povinnosťami detí voči rodičom, vyhlásil: *„Aj keby ti otec ležal predo dverami, plakal a narietal, a keby ti tvoja matka ukázala telo, ktoré ťa zrodilo, a prsia, ktoré ťa živili, nesmieš sa k nim skloniť, ale musíš ísť vpred priamo ku Kristovi..“*, Táto *„hrozná neľudskosť“*,, o ktorej Luther neskôr povedal, že *„pripomína skôr vlka a tyrana, než kresťana a človeka..“*, zatvrdzovala srdcia detí proti rodičom (Barnas Sears, *Life of Luther*, str. 70.69). Predstavitelia rímskej cirkvi svojimi výmyslami znehodnocovali Božie príkazy podobne, ako kedysi farizeji. Takto sa vyprázdňovali domovy a rodičia strácali svojich synov a dcéry.

Mnísi vábnymi rečami zvädzali aj univerzitných študentov, aby šli medzi nich. Mnohí neskôr tento krok oľutovali, pretože poznali, že si skazili život a že zarmútili rodičov. Len čo sa však ocitli v putách, stratenú slobodu už nevedeli získať. Mnohí rodičia nechceli posielat' svojich synov na univerzity, pretože sa obávali vplyvu mníchov. Počet študentov veľkých vzdelanostných centier citeľne poklesol. Školstvo upadalo a rozmáhala sa nevzdelanosť.

Pápež udelil týmto mníchom právo spovedať a dávať rozhrešenie. To bolo príčinou mnohého zla. Ziskuchtiví mnísi ochotne dávali rozhrešenie, a preto ich vyhľadávali najrôznejší zločinci. Následkom toho pribudlo zločinnosti a rozmohli sa neresti. Chorí a chudobní ľudia zostali bez pomoci, pretože dary, ktoré im mohli zmierniť utrpenie a biedu, dostali mnísi. Tí od ľudí vymáhali almužny aj hrozbami a za bezbožných označovali všetkých, čo reholiam odmietli dávať dary. Napriek tomu, že mnísi hlásali chudobu, boli čoraz bohatší; ich nádherné budovy a hojnosť jedla mali za následok rastúcu chudobu národa. Mnísi trávili radostný život v prepychu. K ľuďom posielali nevzdelaných mužov, ktorí ich utešovali rozprávkami, legendami a zábavnými príbehmi, aby ich pobavili a ešte viac ohlupovali. Takto udržiavali ľahkoverných, poverčivých ľudí v presvedčení, že miesto v nebi si najlepšie zabezpečia tým, že uznajú zvrchovanosť pápeža, že budú uctievať svätých a mníchom neodmietnu dať milodary.

[62]

Vzdelaní a zbožní muži sa márne snažili urobiť v mníšskych rádoch určitú nápravu. Rozhládenejší Viklef zasiahol koreň zla vyhlásením, že sama podstata systému je nesprávna, a preto mníšstvo treba zrušiť. Tým vzbudil diskusie a otázky. Keď potom mnísi chodili krajinou a predávali odpustky, mnohí začali pochybovať o možnosti získať odpustenie hriechov za peniaze a kládli si otázku, či by odpustenie nemali hľadať skôr u Boha než u pápeža. Mnohých znepokojovala chamtivosť žobravých mníchov; ich hrabivosť akoby bola bezodná. Vraveli: „*Rímski mnísi a kňazi nás vyžierajú ako rakovina. Boh nám musí pomôcť, inak ľud zahynie.*“ (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 17, kap. 7). Žobraví mnísi v snahe zakryť svoju chamtivosť tvrdili, že sa riadia príkladom Spasiteľa, keď že Ježiš i jeho učeníci žili tiež z milodarov ľudí. Týmto tvrdením však nakoniec uškodili sebe, pretože mnohí práve preto začali skúmať Písmo, aby sa dozvedeli, či je to tak; a to si Rím prial zo všetkého najmenej. Takto sa ľudia upriamili na zdroj pravdy, ku ktorému ich Rím nechcel pripustiť.

Viklef začal písať a uverejňovať krátke úvahy proti mníchom. Pritom mu nešlo o to, aby s nimi viedol spor, ale aby ľudí upozornil na učenie Písma a na jeho Pôvodcu. Vyhlásil, že pápež nemá o nič väčšiu moc odpúšťať ľuďom hriechy či vylučovať ich z cirkvi než ktorýkoľvek kňaz, pretože z cirkvi nemožno nikoho vylúčiť, iba ak si človek predtým sám na seba privolať odsúdenie. Nijako

účinnjšie už nemohol podvracať rozsiahly systém duchovnej a svetskej nadvlády, ktorý pápež postavil a ktorým duševne i telesne ovládal milióny svojich poddaných.

Viklef bol znova povolaný obhajovať práva anglickej koruny proti zásahom Ríma a ako kráľovský veľvyslanec strávil dva roky v Holandsku, kde rokoval s pápežskými vyslancami. Tam sa stretol s cirkevnými hodnosťami z Francúzska, Talianska a Španielska a mal príležitosť nazrieť do zákulisia a poznať mnoho vecí, o ktorých by sa v Anglicku nikdy nič nedozvedel. Poznal mnohé, čo mu pomohlo v jeho ďalšom pôsobení. V zástupcoch pápežského dvora postrehol pravú povahu a zámery rímskej hierarchie. Po návrate do Anglicka hlásal svoje predošlé názory ešte otvorenejšie a horlivejšie. Smelo vyhlásil, že hlavné božstvá Ríma sú chamtivosť, pýcha a klamstvo.

[63] V jednej zo svojich úvah napísal o pápežovi a jeho výbercoch: *„V našej krajine pripravujú chudobných o živobytie a z kráľovskej pokladnice každoročne odčerpávajú mnoho tisíc mariek za sviatosti a služby duchovenstva, čo je zlorečený blud svätokupectva; s týmto bludom má celé kresťanstvo súhlasiť a podporovať ho. Aj keby naša ríša mala obrovskú hromadu zlata, z ktorej by okrem tohto nadutého a svetáckeho pápežského výbercu nikto nikdy nič nevzal, musel by sa tento vrch zlata časom vyčerpať, pretože výberca z našej krajiny peniaze len stále odváža a okrem Božieho zlorečenia v dôsledku svojho svätokupectva nič za ne neposiela,* (John Lewis, History of the Life and Sufferings of John Wycliffe, str. 37).

Keď sa Viklef vrátil do Anglicka, onedlho dostal od kráľa faru v Lutterworthu. Panovník ho ubezpečil, že sa za jeho výroky naňho nehnevá. Viklefov vplyv bol citelný nielen v dvornom prostredí pri rozhodovaní o ďalších opatreniach, ale aj medzi obyčajnými ľuďmi pri formovaní ich viery.

Čoskoro sa však ozvalo hromobitie. Do Anglicka prišli tri buly adresované univerzite, kráľovi a cirkevným hodnostárom, v ktorých pápež prikazoval kacírskemu učiteľovi bezodkladne a rázne umlčať. (Augustus Neander, History of the Christian Religion and Church, zv. 6, odd. 2, časť 1, odst. 8). Skôr ako buly došli do Anglicka, horliví biskupi predvolali Viklefa na súd. Spreádzali ho dvaja najvplyvnejší šľachtici kráľovstva. Ľudia obklopili súdnu budovu, tlačili sa dnu a vyľakali sudcov, ktorí na čas pojednávajúce odložili a Viklefovi dovolili pokojne odísť. Krátko nato zomrel Eduard III., ktorého sa

preláti na sklonku jeho života pokúšali podnietiť proti hlásateľovi pravdy. Správcom kráľovstva sa stal Viklefov bývalý ochranca.

Onedlho dostali adresáti pápežské buly, ktoré celému Anglicku dôrazne prikazovali, aby kacíra uväznili. Z tohto zákroku bolo zrejmé, že ho čaká smrť v plameňoch na hranici. Zdalo sa, že Viklef sa čoskoro stane obeťou pomsty Ríma. Pán však, ktorý kedysi povedal: „*Neboj sa, ja som tvoj štít*„ (1. Mojžišova 1,15), vystrel znova svoju ruku a svojho služobníka ochránil. Smrť zasiahla, no nie Viklefa, ale pápeža, ktorý prikázal reformátora zničiť. Gregor XI. zomrel a duchovní, ktorí prišli Viklefa súdiť, sa rozišli.

Božia prozreteľnosť usmerňovala beh udalostí tak, aby sa reformácia mohla rozšíriť. Po smrti Gregora XI. boli zvolení dvaja pápeži, ktorí bojovali proti sebe. Každý z nich tvrdil, že je neomylný a obaja vyžadovali poslušnosť. Jeden i druhý vyzýval veriaticich, aby mu pomáhali v boji proti súperovi. Každý z nich presadzoval svoje nároky hrozbami, že odporcov stihnú strašné kliatby, zatiaľ čo svojim stúpencom sľuboval odmenu v nebi. Tento stav ochromoval moc pápežstva. Kým súperiace strany na seba útočili, Viklef mal na čas pokoj. Pápeži sa vzájomne obviňovali a dávali do kliatby a na podporu ich protichodných názorov sa prelialo veľa krvi. Cirkev sa poškvrnila mnohými zločinmi a škandálmi. Reformátor žijúci vtedy vo farskom zátiší v Lutterworthe sa všemožne snažil odvrátiť pozornosť ľudu od súperiacich pápežov a obrátiť ju na Ježiša, Knieža pokoja.

[64]

Tento rozkol s následnými svármi a rozvratom bol prípravou na reformáciu, pretože ľudom pomohol poznať skutočnú podstatu pápežstva. V stati „*O rozkole medzi pápežmi*„ Viklef vyzýva ľudí, aby uvažovali o tom, či títo dvaja veľkňazi nehovoria pravdu, keď jeden druhého nazývajú antikristom? Vyhlásil: „*Boh už d'alej nechcel trpieť, aby satan vládol len v jednom takom kňazovi, a... spôsobil rozkol medzi oboma, aby ich ľudia v Kristovom mene mohli ľahko premôcť oboch*„ (R. Vaughan, *Life and Opinions of John Wycliffe*, zv. 2, str. 6).

Viklef kázal evanjelium chudobným podobne ako jeho Majster. Nestačilo mu, že svetlo šíri len v skromných domoch svojej lutterworthskej farnosti, preto sa rozhodol, že treba osvietiť celé Anglicko. Kvôli tomu ustanovil skupinu kazateľov, jednoduchých zbožných mužov, ktorí milovali pravdu a nechceli nič iné, len ju šíriť. Títo

muži šli všade, učili na tržniciach, na uliciach veľkomiest i na dedinských cestách. Navštevovali starých, chorých a chudobných ľuďí a zoznamovali ich s radostným posolstvom o Božej milosti.

Viklef ako profesor teológie v Oxforde kázal Božie slovo v posluchárňach univerzity. Študentom prednášal pravdu tak svedomito, že dostal titul „*doktor evanjelia*„. Jeho vrcholným životným dielom je však preklad Písma svätého do angličtiny. V diele „*O pravde a význame Písma*„, vyslovil svoj zámer preložiť Bibliu, aby každý občan Anglicka mohol v rodnom jazyku čítať o obdivuhodnom Božom diele.

Jeho úsilie sa však náhle zastavilo. Hoci nemal ani šesťdesiat rokov, jeho sily sa ustavičnou námahou, usilovnou prácou a stálymi útokmi nepriateľov tak vyčerpali, že predčasne zostarel. Nebezpečne ochorel. Mníchov táto správa veľmi potešila. Nazdávali sa, že teraz bolestne oľutuje všetko, čím rímsku cirkev poškodil. Ponáhľali sa do jeho izby vypočuť si spoveď tohto muža. K lôžku toho, o ktorom predpokladali, že zomiera, zišli sa zástupcovia štyroch mníšskych rádov v sprievode štyroch svetských úradníkov a vraveli: [65] „*Máš smrť na jazyku, kajúcne teda uznaj svoje hriechy a pred nami odvolaj všetko, čím si nám ublížil.*„, Viklef ich pokojne vypočul, potom požiadal svojho opatrovníka, aby ho na lôžku nadvihol, uprene hľadel do očí tých, čo čakali na jeho odvolanie, a mocným hlasom, pred ktorým sa tak často chveli, dôrazne vyhlásil: „*Ja nezomriem, ale budem žiť a znova budem poukazovať na nepravosti mníchov.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 17, kap. 7). Ohromení a vyľakaní mníši náhle opustili miestnosť.

Viklefove slová sa splnili. Zostal nažive, aby svojim krajanom mohol odovzdať tú najmocnejšiu zbraň proti Rímu – Bibliu, Boží nástroj na oslobodenie, osvietenie a obnovu ľudstva. Na dokončenie diela musel prekonať ešte mnoho prekážok. Viklef, tiesnený chorobami, vedel, že na prácu má už len málo rokov. Uvedomoval si, aký odpor ho čaká. Posilou mu boli zasľúbenia Božieho slova, a preto smelo pokračoval vo svojom diele. Božia prozreteľnosť ho zázračne zachovala a pripravila na najväčšiu úlohu práve na vrchole jeho duševných síl. Kým sa kresťanský svet zmiatal v nepokojoch, Viklef sa na svojej fare v Lutterworthe venoval obľúbenému dielu a nedal sa rušiť zúriacou búrkou.

Dielo predsa len úspešne dokončil – bol to vôbec prvý anglický preklad Biblie. Všetci Angličania mohli čítať Božie slovo. Reformátor sa teraz už nebál žalára ani zapálenej hranice. Ľuďom dal svetlo, ktoré už nezhasne. Svojim krajanom dal Bibliu, čím pre odstránenie nevedomosti a hriechu pre oslobodenie a povznesenie svojej vlasti urobil oveľa viac, než čo sa na bojiskách dosiahlo najskvelejšími víťazstvami.

Keďže kníhtlač vtedy ešte známa nebola, Biblia sa mohla rozmnožovať len pomalým a únavným odpisovaním. Veľký záujem o Bibliu podnietil mnohých, že ju viacerí začali ochotne odpisovať, no pisári sotva stačili uspokojiť dopyt. Ľudia zámožnejší chceli celú Bibliu, iní kupovali len niektoré jej spisy. Často sa stávalo, že sa niekoľko rodín spojilo a spoločne si kúpili jeden odpis Biblie. Viklefov preklad Písma si rýchlo našiel cestu do domácností.

Viklefov odkaz na zdravý ľudský rozum spôsobil, že sa ľudia prestali trpieť podriaďovať pápežským dogmám. Reformátor šíril to, čo sa neskôr stalo základným učením protestantizmu – spasenie prostredníctvom viery v Ježiša Krista a neomylnosť Písma. Kazatelia, ktorých posielal kázat, šíрили Bibliu spolu s jeho spismi tak úspešne, že novú vieru prijala takmer polovica Anglicka.

Šírenie Biblie vylákalo cirkevnú vrchnosť. Teraz museli čeliť silnejšiemu odporcovi, než akým bol Viklef – odporcovi, na ktorého ich zbrane nestačili. V tom čase v Anglicku neexistoval zákon, ktorý by šírenie Písma zakazoval. Taký zákon nebol totiž ani potrebný, pretože dovtedy Biblia nebola preložená do jazyka ľudu. Anglicko neskôr takéto zákony vydalo a ich dodržiavanie prísne vynuovalo. Medzitým sa však do istého času Božie slovo mohlo šíriť, a to aj napriek odporu duchovenstva.

Predstavitelia rímskej cirkvi sa však znova snažili hlas reformátora umlčať. Trikrát ho predvolali pred cirkevný tribunál, ale bezvýsledne. Najskôr snem biskupov vyhlásil jeho spisy za kacírské. Biskupi získali na svoju stranu mladého kráľa Richarda II. a prinútili ho vydať kráľovský dekrét, podľa ktorého mali byť uväznení všetci, ktorí budú naďalej vyznávať odsúdené učenie.

Viklef sa odvolal k parlamentu. Smelo obvinil cirkevných hodnostárov pred národnou radou a žiadal nápravu cirkvou schváľovaných hrozných zločinov. Presvedčivo vysvetlil túžbu po moci a skazenosť pápežského stolca. Jeho protivníci sa dostali do tiesnivej

situácie. Viklefovi priatelia a prívrženci boli už predtým násilne nútení podriaďovať sa, a preto všetci s istotou očakávali, že sa aj starý a osamelý reformátor skloní pred spojenou mocou koruny a mitry. Namiesto toho však zástupcovia rímskej cirkvi poznali, že sú porazení. Parlament, podnietený Viklefovými burcujúcimi výzvami, odvolal dekrét o prenasledovaní jeho prívržencov a reformátor bol znova vol'ný.

Tretíkrát bol vypočúvaný pred najvyšším cirkevným súdom kráľovstva. Kacírstvo tam nenájde nijaké pochopenie. Tam zvíťazí Rím a dielo reformátora sa skončí. Tak uvažovali predstavitelia rímskej cirkvi. Keby mohli splniť svoj zámer, potom by Viklefa prinútili odvolať jeho učenie, alebo by ho upálili.

Viklef však neodvolal. Nechcel sa pretvarovať. Neohrozene obhajoval svoje učenie a odmietal obvinenia svojich prenasledovateľov. Pozabudol na seba, na situáciu, v ktorej sa nachádza, ba aj na to, že stojí pred súdom; svojich poslucháčov volal pred Boží tribunál, ktorý zväži ich úmysly a klamstvú na váhach večnej pravdy. Všetci v súdnej sieni pocítili moc Ducha Svätého. Poznali, že na nich pôsobí sám Boh. Akoby nemali síl odísť zo súdnej siene; reformátorove slová im vnikli do srdca ako Božie strely. Obvinenia z kacírstva, ktoré namierili proti nemu, presvedčivo obrátil proti nim. Ako to, pýtal sa, že sa odvažujú šíriť bludy a kupčiť s Božou milosťou?

[67] „S kým, podľa vašej mienky, vediete spor?“, spýtal sa nakoniec. „So starým mužom na pokraji hrobu? Nie, s pravdou, s pravdou, ktorá je mocnejšia než vy a porazí vás,“ (Wylie, cit. dielo, zv. 2, kap. 13). Keď po týchto slovách opúšťal zhromaždenie, nikto z nepriateľov sa neodvážil mu v tom zabrániť.

Viklefovo dielo bolo takmer hotové. Zástava pravdy, ktorú tak dlho dvíhal, mala mu zanedlho vypadnúť z rúk. Ešte raz však musel vydať svedectvo o evanjeliu. Pravda mala zaznieť priam v pevnosti bludu. Viklef dostal výzvu, aby sa prišiel zodpovedať pred pápežský tribunál v Ríme, ktorý tak často prelieval krv svätých. Nebol predsa slepý, aby hroziace nebezpečenstvo nevidel, no napriek tomu by bol výzvu poslúchol, keby mu v tom nebola zabránila porážka. Tá mu znemožnila vydať sa na cestu. Aj keď jeho hlas nemohol v Ríme zaznieť, svoje názory chcel vyjadriť písomne a bol aj rozhodnutý urobiť to. Zo svojej fary poslal pápežovi list, v ktorom úctivo, v kres-

ť anskom duchu, ale otvorene karhal honosnosť a pýchu pápežského dvora.

Napísal: „Skutočne sa teším, keď hlásam a vysvetl'ujem komukoľvek vieru, ktorú vyznávam a obzvlášť, ak to robím rímskemu biskupovi, ktorý – pokiaľ je, ako predpokladám – neklamný a verný, iste čo najochotnejšie potvrdí moju prejavenu vieru, alebo ju opraví, ak je pomýlená.

Predovšetkým si myslím, že Kristovo evanjelium je súhrnom Božieho zákona. Nazdávam sa, rímsky biskup, pokiaľ je na zemi Kristovým zástupcom, je najviac zo všetkých ľudí viazaný zákonom evanjelia. Veľkosť Kristových učeníkov nespočívala totiž v svetskej dôstojnosti či v svetských poctách, ale v poctivom a presnom nasledovaní Krista, jeho života a jeho konania. Kristus bol počas svojho pozemského života veľmi chudobný a odmietal všetku svetskú vládu i pocty a pohrdal nimi.

Nikto z veriacich by nemal nasledovať ani samého pápeža, ani nijakého svätca, iba ak v tom, v čom vzorný človek nasleduje Ježiša Krista, pretože Peter i Zebedeovi synovia zhrešili, keď sa odchyľili od Kristových št'apají a zatúžili po svetských poctách, preto ich v týchto chybných krokoch nasledovať netreba...

Pápež by mal všetku časnú správu a vládu prenechať svetským panovníkom a k tomu všemožne usmerňovať aj duchovenstvo, pretože to robil aj Kristus, najmä prostredníctvom svojich apoštolov. Ak sa v niektorom z týchto bodov mýlim, čo najpokornejšie podstúpim trest, ba ak to bude treba, prijem aj trest smrti. Keby to záviselo od mojej vôle alebo od môjho priania, určite by som sa osobne dostavil pred rímskeho biskupa. Pán ma však navštívil inak a poučil ma, že lepšie je poslúchať Boha než človeka.,,

Záverom listu Viklef napísal: „Modlime sa k nášmu Bohu o také podnety pre nášho pápeža Urbana VI., aby ako na začiatku svojho úradu nasledoval aj s duchovenstvom Ježiša Krista v jeho živote a v správaní, aby účinne viedli ľudí k tomu, aby aj oni konali podobne.,, (John Foxe, Acts and Monuments, zv. 3, str. 49,50).

Viklef upozornil pápeža a jeho kardinálov na pokoru a skromnosť Ježiša Krista, čím nielen im, ale celému kresťanstvu ukázal, aký rozdiel je medzi Majstrom a nimi, jeho domnelými zástupcami.

Viklef nečakal iné, iba že za svoju vernosť bude musieť zaplatiť životom. Kráľ, pápež a biskupi sa spojili, aby sa ho zbavili. Zdalo

sa, že o niekoľko mesiacov bude upálený. Jeho odvaha však zostala neotrasiteľná. Povedal: „*Prečo hľadáte mučenícku korunu kdesi ďaleko? Kážte Kristovo evanjelium vysokým hodnostárom a mučeníctvo vás neminie. Mám žiť a mlčať? Nie! Nech teda príde úder, očakávam ho,*“ (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 17, kap. 8).

Verného služobníka však ešte stále chránila Božia prozreteľnosť. Muž, ktorý po celý svoj život smelo obhajoval pravdu a ktorého život bol každodenne ohrozený, nemal sa stať obeťou nenávisť svojich protivníkov. Aj keď sa Viklef nikdy nesnažil chrániť sám seba, bdel nad ním sám Pán. Teraz, keď si jeho nepriatelia boli istí, že korisť majú v svojej moci, zasiahol Boh a vzal im ho z dosahu. Práve, keď sa v svojom lutterworthskom chráme chystal podávať večeru Pánovu, zasiahla ho mŕtvica a onedlho zomrel.

Viklefa povolal k dielu sám Boh. Zveril mu Slovo pravdy a postaral sa mu aj o ochranu, aby sa Božie slovo dostalo k ľudu. Strážil jeho život a dbal o to, aby mohol pracovať dotiaľ, kým nepostaví pevné základy veľkého reformačného diela.

Viklef vyšiel zo šera temného stredoveku. Nemal predchodcu, ktorý by svojím dielom mohol usmerniť jeho reformačné zámery. Prišiel ako Ján Krstiteľ, aby splnil mimoriadne poslanie a stal sa hlásateľom nového obdobia. Sústava právd, ktorú predkladal, sa vyznačovala jednotou a úplnosťou. Neprekonali ju ani reformátori, ktorí prišli po ňom. Niektorí z nich ju nedosiahli ani o storočie po ňom. Šírka a hĺbka položených základov boli také rozsiahle a pevné, že sa na nich mohlo spoľahlivo ďalej stavať a jeho nasledovníci nemuseli na nich nič opravovať.

[69] Viklefom začaté veľké hnutie, ktoré malo oslobodiť svedomie i zdravý rozum ľudí a národy zbaviť dlhodobej nadvlády Ríma, vychádzalo z Písma. Z neho vyvieral prúd požehnaní, ktorý od 14. storočia po celé veky tiekol ako voda života. Viklef prijal Písmo bezvýhradnou vierou ako vnuknuté zjavenie Božej vôle, ako spoľahlivé pravidlo viery a života. Na základe svojej výchovy pokladal rímsku cirkev za Božiu neomylnú autoritu a jej učenie a tradíciu s ich vývinom v priebehu tisícročia prijal s bezvýhradnou úctou. Od toho sa však odvrátil rozhodnutý poslúchať len sväté Božie slovo. Vyzýval ľud, aby uznal túto autoritu. Namiesto cirkvi hovoriacej prostredníctvom pápeža, vyhlásil za jedinú pravú autoritu Boží hlas, ktorý hovorí prostredníctvom Božieho slova. Učil, že Písmo je dokona-

lým zjavením Božej vôle a jej jediným vykladačom je Duch Svätý. Každý človek má teda osobným skúmaním Písma poznávať svoje povinnosti. Tým usmerňoval mysle ľudí od pápeža a rímskej cirkvi k Božiemu slovu.

Viklef bol jedným z najväčších reformátorov. Šírkou vzdelania, prenikavým myslením, neochvejným vyznávaním pravdy a odvahou pri jej obrane sa mu vyrovnal len málokto z tých, čo prišli po ňom. Život tohto prvého reformátora sa vyznačoval mravnou čistotou, neúnavnou usilovnosťou pri štúdiu i v práci, príkladnou poctivosťou, láskou a vernosťou. Všetky tieto vlastnosti prejavoval vo svojej službe v dobe duchovného temna a mravnej skazenosti.

Viklefov charakter je dôkazom, že Písmo sväté má účinnú výchovnú moc. Viklef sa len pod vplyvom Písma stal tým, čím bol. Snaha pochopiť slávne pravdy Božieho zjavenia rozširuje a umocňuje všetky schopnosti človeka. Rozvíja rozum, bystrú chápacosť a zlepšuje úsudok. Štúdium Písma zušľachtuje zmýšľanie, cítenie a túžby ľudskeho srdca viac, než ktorékoľvek iné štúdium. Podnecuje cieľavedomosť, trpezlivosť, odvahu a silu; šľachtí povahu a posväcuje srdce. Úprimným a zbožným štúdiom Písma umožňujúcim spojenie ľudskej mysle s večnou myslou Božou pomôže záujemcovi stať sa človekom bystrejšieho a výkonnejšieho intelektu, vznešenejších zásad, než aké kedy mohlo vzdelané štúdium čisto ľudskej múdrosti. Žalmista volá: „*Výklad tvojich slov osvecuje, neskúsených robí rozumnými.*“, [Žalm 119,130](#).

Učenie, ktoré hlásal Viklef, sa istý čas šírilo aj po smrti reformátora. Jeho stúpenci, známi ako viklefovci alebo lolardi prešli nielen Anglickom, ale rozišli sa aj do iných krajín s posolstvom evanjelia. Kazatelia pracovali ešte horlivejšie než predtým a ich kázne si prichádzali vypočuť veľké zástupy ľudí. Medzi obrátenými boli niektorí šľachtici, ba aj kráľova manželka. Na mnohých miestach sa zvyky ľudí prenikavo zmenili k lepšiemu a z kostolov zmizli modloslužobné symboly. Čoskoro však vypuklo kruté prenasledovanie všetkých, čo si za základ svojej viery zvolili Bibliu. Anglickí vládcovia, ktorí si svoju moc chceli posilniť podporou Ríma, neváhali obetovať životy reformátorov. Prvýkrát v dejinách Anglicka boli zapálené hranice tým, čo žili podľa evanjelia. Pribúdalo mučeníkov. Prenasledovaní a mučení zástancovia pravdy sa mohli odvolať len k Bohu. Tí, ktorých prenasledovali ako nepriateľov cirkvi a označovali

za zradcov kráľovstva, tajne kázali ďalej, skrývali sa v chudobných domoch, v jaskyniach či iných tajných skrýšach.

Napriek zúrivému prenasledovaniu sa neprestávali ozývať úprimné upokojujúce hlasy, ktoré vytrvalo a trpezlivo protestovali proti prevládajúcej skazenosti cirkvi. Kresťania vtedajších čias poznali pravdu len čiastočne, no naučili sa milovať Božie slovo, žiť podľa jeho rád a ochotne preň trpieť. Mnohí z nich podobne ako veriaci v apoštolskej dobe vedeli pre Kristovo dielo obetovať svoj pozemský majetok. Tí, ktorí mohli zostať vo svojich príbytkoch, ochotne poskytovali prístrešie svojim prenasledovaným bratom, a keď neskôr sami prišli o príbytok, zmierili sa aj s údelom vyhnančov. Pravdou je aj to, že krutosť prenasledovateľov mnohých zastrašila a slobodu si vykúpili tým, že sa svojej viery vzdali. Títo ľudia vychádzali zo žalára v rúchu kajúcnikov na znak, že sa svojho bývalého presvedčenia verejne zriekli. Nebolo málo tých – a medzi nimi aj muži urodzeného pôvodu, poddaní a chudobní – ktorí v lolardských žalároch pri mučení i v plameňoch vydávali neohrozené svedectvo o pravde. Radovali sa z toho, že môžu mať *„podiel na Kristovom utrpení„*.

Keďže sa predstaviteľom cirkvi nepodarilo presadiť ich zámery za Viklefovho života, ich nenávisť neochabla ani vtedy, keď už jeho telo pokojne odpočívalo v hrobe. Po viac ako štyridsiatich rokoch od jeho smrti boli na základe rozhodnutia kostnického koncilu jeho kosti z hrobu vykopané, verejne spálené a popol z nich bol vysypaný do miestneho potoka. Istý spisovateľ napísal: *„Tento potok odniesol jeho popol do rieky Avon, rieka Avon do rieky Severn a rieka Severn do mora. Viklefov popol je teda symbolom jeho učenia, ktoré je dnes rozšírené po celom svete„* (T. Fuller, *Church History of Britain*, zv. 4, odd. 2, odst. 54). Jeho nepriatelia si sotva uvedomovali symboliku svojho pomstychtivého činu.

Viklefove spisy priviedli v Čechách Jána Husa k rozhodnutiu odmietnuť mnohé bludy rímskej cirkvi a začať proces reformácie. V dvoch krajinách od seba takých vzdialených bolo teda zasiate semeno pravdy. Z Čiech sa potom vplyv reformácie rozšíril do ďalších krajín. Medzi ľuďmi sa prebudil záujem o Božie slovo, ktoré bolo pridlho zabudnuté. Božia ruka pripravovala cestu veľkej reformácii.

6. kapitola — Hus a Jeroným

[71]

Do Čiech sa semeno evanjelia dostalo už v 9. storočí. Biblia bola preložená do jazyka ľudu a v tomto jazyku sa konali aj verejné bohoslužby. Čím väčšia však bola pápežská moc, tým viac sa zatemňovalo Božie slovo. Zámer Gregora VII. pokoriť pýchu kráľov súvisel s jeho rovnakým úsilím podrobiť si ľud; preto vydal bulu zakazujúcu konať bohoslužby v staroslovanskom jazyku. Pápež vyhlásil: „*Všemohúcemu sa zaľúbilo, aby sa bohoslužby konali v neznámom jazyku. Nedodržiavanie tohto pravidla bolo príčinou mnohého zla a kacírstva.*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 1). Týmto nariadením Ríma svetlo Božieho slova pohaslo a ľud zostal v temnote. Boh sa však o svoj ľud predsa len postaral. Do Čiech sa následkom prenasledovania vo Francúzsku a v Taliansku uchýlilo mnoho valdenských a albingenských kresťanov. Aj keď sa neodvažovali kázať verejne, pôsobili tajne. Takto sa po stáročia udržiavala pravá viera.

V Čechách už pred vystúpením Husa povstávali muži, ktorí verejne poukazovali na skazenosť cirkvi a úpadok ľudu. Ich pôsobenie vzbudilo nielen veľkú pozornosť, ale vyvolalo aj strach cirkevných hodnostárov, ktorí poslov evanjelia začali prenasledovať. Tí boli nútení konať bohoslužby v lesoch a vo vrchoch. Mnohí z nich prišli pri prenasledovaní aj o život. Po nejakom čase vyšiel príkaz upáliť každého, kto sa odchýli od rímskej bohoslužby. Títo kresťania obetovali svoj život v nádeji, že ich pravda zvíťazí. Jeden z tých, čo „*učili, že spásu možno nájsť len vierou v ukrižovaného Spasiteľa,*„ pred smrťou vyhlásil: „*Zúrivosť nepriateľov pravdy teraz nad nami víťazí, no navždy to tak nebude. Z pospolitého ľudu povstane bez meča a moci človek, ktorého nepremôžu,*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 1). Lutherova doba bola ešte v pomerne ďalekej budúcnosti, no vyrastal niekto iný a jeho svedectvo proti Rímu malo prebudiť národy.

Ján Hus mal chudobný pôvod a smrť mu v mladosti vzala otca. Jeho veriaca matka pokladala zbožnosť a vzdelanie za najcennejšie bohatstvo, a preto sa svojmu synovi snažila zabezpečiť práve

[72] toto dedičstvo. Hus po ukončení štúdia v školách v blízkom domácom prostredí odišiel do Prahy ako štipendista študovať na pražskú univerzitu. Do Prahy ho odprevádzala jeho zbožná matka. Ako chudobná vdova nemohla dať svojmu synovi Jánovi nijaké hmotné dary, ale pred Prahou pokľakla vedľa syna, ktorý stratil otca, a vyprosovala preňho požehnanie od Otca nebeského. Zrejme si ani neuvedomovala, ako Boh vypočuje jej modlitbu.

Hus na univerzite čoskoro upozornil na seba neúnavnou usilovnosťou a rýchlym pokrokom. Svojím bezúhonným životom, ako aj vľúdnosťou a priateľským správaním si získal všeobecnú vážnosť. Bol úprimným príslušníkom rímskej cirkvi a vrúcne hľadal duchovné požehnanie, ktoré cirkev sľubovala. Pri výročných sviatkoch chodil na spoveď, obetoval posledné mince zo svojho chudobného mešca, zúčastnil sa na procesiách, aby získal sľubované odpustky. Po skončení univerzitných štúdií sa stal kňazom. Rýchlym postupom sa dostal až na kráľovský dvor. Na univerzite, na ktorej študoval, sa stal profesorom a neskôr aj rektorom. V priebehu niekoľkých rokov bol skromný štipendista pýchou krajiny a jeho meno malo ohlas v celej Európe.

Hus však začal svoje reformačné dielo na inom poli. Niekoľko rokov po vysvätení za kňaza sa stal kazateľom v Betlehemskej kaplnke v Prahe. Zakladateľovi tejto kaplnky veľmi záležalo, aby sa Božie slovo kázalo v jazyku ľudu. Aj keď Rím proti tomu brojil, v Čechách takéto kázanie nikdy celkom nevymizlo. Dôsledkom neznalosti Písma sa medzi obyvateľstvom všetkých vrstiev rozšírili tie najhoršie neresti. Hus tieto neprístojnosti rázne karhal a s odkazom na Božie slovo presadzoval zásady pravdy a čistoty, ktoré hlásal.

Pražský rodák Jeroným, ktorý sa neskôr stal Husovým blízkym spolupracovníkom, priniesol z Anglicka Viklefove spisy. Anglická kráľovná, ktorá prijala Viklefovo učenie, bola českou princeznou a jej zásluhou sa vplyv anglického reformátora rozšíril v jej rodnej zemi. Hus si so záujmom prečítal Viklefove spisy. Veril, že ich autor je úprimný kresťan a reformné úsilie, ktoré presadzoval, sa mu páčilo. Aj keď si to neuvedomil, nastúpil cestu, ktorá ho odviedla ďaleko od Ríma.

Približne v tom istom čase prišli do Prahy dvaja anglickí stúpenci reformných právd, ktoré prišli šíriť do tejto vzdialenej krajiny. Svoje pôsobenie začali verejným útokom na pápežskú autoritu, ale úrady

ich čoskoro umlčali. Keď že sa nechceli vzdať svojho zámeru, museli sa uchýliť k iným metódam. Títo kazatelia boli aj dobrí maliari, rozhodli sa zužitkovať svoje umenie. Na verejnom mieste namalovali dva obrazy. Jeden predstavoval Ježiša Krista, ako vchádza do Jeruzalema „*tichý a sediaci na oslici*„ (Matúš 21,5), v sprievode svojich chudobne oblečených a bosých učeníkov. Na druhom obraze sa na vyzdobenom koni niesol pápež oblečený v drahom rúchu s trojitou korunou na hlave, v sprievode trubačov, skvostne oblečených kardinálov a prelátov.

[73]

Toto obrazné kázanie upútalo pozornosť príslušníkov všetkých stavov. Na obrazy sa chodilo dívať mnoho ľudí. Mravné poslanstvo týchto malieb sa nedalo prehliadnuť. Na mnohých hlboko zapôsobil rozdiel medzi tichosťou a pokorou Ježiša Krista na jednej strane a pýchou a spupnosťou pápeža, ktorý sa vydával za Kristovho služobníka, na strane druhej. V Prahe vypukli veľké nepokoje a cudzinci po krátkom čase usúdili, že v záujme vlastnej bezpečnosti musia mesto opustiť. Pražania však na poslanstvo ich malieb nezabudli. Obrazy hlboko dojali aj Jána Husa a viedli ho k hlbšiemu skúmaniu Písma a Viklefových spisov. Hoci ešte nebol rozhodnutý prijať všetky Viklefom navrhnuté reformy, jasnejšie poznával pravú povahu pápežstva a s ešte väčšou horlivosťou karhal pýchu, ctibažnosť a skazenosť kňazskej vrchnosti.

Z Čiech sa svetlo šírilo do Nemecka. Nepokoje na pražskej univerzite spôsobili, že z Prahy odišli stovky nemeckých študentov. Mnohí z nich sa pod vplyvom Jána Husa prvýkrát zoznámili s Bibliou a po návrate domov šírili evanjelium vo svojej krajine.

Zvesti o tom, čo sa deje v Prahe, nemohli obísť Rím a Hus onedlho dostal výzvu, aby sa dostavil pred pápeža. Vyhovieť pozvaniu znamenalo vydať sa na istú smrť. Český kráľ a kráľovná, univerzita, šľachta a úradníci poslali pápežovi spoločnú žiadosť, aby Hus smel zostať v Prahe a zodpovedať sa prostredníctvom zástupcu. Namiesto toho, aby pápež žiadosti vyhovel, rozhodol sa Husa súdiť a odsúdiť sám a nad celou Prahou vyhlásil kliatbu.

V tých časoch sa podobný rozsudok pokladal za všeobecnú pohromu. Obrady, ktoré kliatbu sprevádzali, mali medzi ľuďmi vzbudiť hrôzu a strach. Ľud považoval pápeža za zástupcu samého Boha, ktorý drží v ruke kľúče neba i pekla a má moc udeľovať časné i večné tresty. Ľudia verili, že nebeská brána je mŕtvym z krajiny

postihnutej kliatbou zatvorená, a teda do večnej blaženosti nemôžu vojsť, kým pápež kliatbu milostivo neodvolá. Na znamenie tejto strašnej pohromy pápež zakázal vykonávať všetky náboženské obrady. Kostoly boli zavreté. Svadobné obrady sa konali pred kostolmi. Mŕtvych, ktorým bol pohreb do posvätnej pôdy odmietnutý, pochovávali bez cirkevných obradov v priekopách alebo na poliach. Rím sa pokúšal ovládnuť svedomie ľuďí takými opatreniami, ktoré pôsobili na ľudskú predstavivosť.

[74]

V Prahe bolo rušno. Mnohí odsudzovali Husa, že je príčinou všetkého nešťastia, a žiadali, aby bol vydaný Rímu na potrestanie. Hus na čas z Prahy odišiel a uchýlil sa do svojho rodného kraja. Priateľom, ktorí zostali v Prahe, napísal: *„Ak som od vás odišiel, potom preto, že som chcel nasledovať príkaz a príklad Ježiša Krista, aby som zlomysel' níkom nedával príležitosť, aby na seba privolávali večnú záhubu a aby som sa spravodlivým nestal príčinou utrpenia a prenasledovania. Utiahol som sa nakoniec aj z obavy, že by kňazi mohli na dlhší čas zakázať zvestovanie Božieho slova medzi vami. Neutiekol som teda preto, aby som tým zaprel pravdu; ved' práve kvôli nej som s Božou pomocou ochotný aj zomrieť,* (Bonnehose, *The reformers before the Reformation*, zv. 1, str. 87). Hus však vo svojom úsilí neustal, cestoval krajom a kázal ochotne počúvajúcim zástupom. Opatrenie, ktorým chcel pápež hlásanie evanjelia zastaviť, pomohlo ho vlastne rozšíriť. *„Ved' nič nemôžeme robiť proti pravde, ale len za pravdu,* **2. Korint'anom 13,8.**

„Zdalo sa, že v tomto období Husovho života prebiehal v jeho mysli bolestný zápas. Aj keď sa ho cirkev snažila svojím hromobitím zastrašiť, Hus nepopieral jej autoritu. Rímsku cirkev stále pokladal za Kristovu nevestu a pápeža za predstaviteľa a zástupcu Boha. Hus brojil proti zneužívaniu moci, nie proti samému princípu. To vyvolalo prudký spor medzi presvedčením, ku ktorému dospel úvahou, a hlasom jeho svedomia. Ak je – ako veril – cirkevná moc spravodlivá a neomylná, ako je možné, že cíti nutnosť neposlúchnuť ju? Poznal, že by sa dopustil hriechu, keby ju poslúchol. Prečo by však poslušnosť neomylnnej cirkvi mala viesť k takému rozporu? To bol problém, ktorý nevedel rozriešiť; to bola pochybnosť, ktorá ho znepokojovala každú chvíľu. Najbližšie sa k riešeniu dostal úvahou, že situácia je obdobná, ako bola za čias Spasiteľa, keď sa kňazi spreneverili svojmu poslaniu tým, že svoju oprávnenú autoritu zne-

užívali na neoprávnené ciele. Preto sa na riešenie svojho problému rozhodol uznať zásadu, ktorú radil prijať aj iným ľuďom – že totiž svedomie sa má riadiť príkazmi Písma pochopenými rozumom. Inak povedané: jediným neomylným vodcom je Boh hovoriaci v Písme svätom, nie cirkev, ktorá hovorí prostredníctvom kňazov., (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 2).

Keď sa po čase situácia v Prahe upokojila, Hus sa vrátil do svojej Betlehemskej kaplnky a s ešte väčšou horlivosťou a odvahou pokračoval v kázaní Božieho slova. Jeho nepriatelia mali moc a neodpočívajú, no kráľovná, ako aj mnohí šľachtici a značná časť ľudu stáli na jeho strane. Pri porovnávaní jeho čistého a povznášajúceho učenia a jeho posväteného života s dogmami, ktoré hlásali predstavitelia rímskej cirkvi, ako aj s chamtivosťou a prostopašnosťou ich života si svoju náklonnosť k Husovi pokladali za veľkú česť.

[75]

Dovtedy bol Hus vo svojom úsilí osamotený. Teraz sa však k nemu a k jeho reformnému úsiliu pridal Jeroným, ktorý za svojho pobytu v Anglicku prijal Viklefovo učenie. Títo dvaja muži odteraz pracovali ruka v ruke, takže ich nerozdelila ani smrť. Jeroným bol muž výnimočne bystrý, výrečný, učený a obdivuhodne nadaný. Hus však skôr vynikal vlastnosťami, ktoré stvárajú pravý charakter. Jeho uvážlivá súdnosť tlmila impulzívneho Jeronýma, ktorý si Husa vážil a prijímal jeho rady. Ich spoločným úsilím sa reformácia šírila rýchlejšie.

Boh osvietil myseľ týchto vyvolených mužov a odhalil im mnohé bludy Ríma. Hoci vo svojej dobe nedostali plné svetlo určené svetu, Boh prostredníctvom svojich služobníkov vyvádzaľ ľudstvo z temnoty rímskej cirkvi. Keďže im v ceste stálo mnoho prekážok, Boh ich viedol krok za krokom tak, aby ich vedeli prekonať. Na pochopenie a prijatie plného svetla nemohli byť ani pripravení. Keby ich bolo úplne osvietilo, boli by sa od neho odvrátili ako tí, čo prídlho žili v temnote a zrazu ich zalial jas žiarivých lúčov poludňajšieho slnka. Preto Boh odhaľoval priekopníkom reformácie svetlo len pomaly, podľa toho, ako ho ľudia vedeli prijať. V nasledujúcich storočiach mali prísť ďalší verní pracovníci, ktorí ľudia povedú ďalej cestou nápravy.

Rozkol v cirkvi sa stále prehlboval. O moc zrazu zápasili traja pápeži a ich súperenie miatlo kresťanov a uvoľnilo hrádze zločinnosti. Pápeži nezostali len pri tom, že sa vzájomne preklínali, použili

aj zbrane. Každý z nich sa snažil nakúpiť ich čo najviac a získať aj vojakov. Na to však potrebovali peniaze. Na nákup zbraní sa neštítali speňažiť rôzne výhody, úrady i cirkevné požehnanie (pozri Dodatok č. 16). Aj kňazi šli v šľapajach svojich nadriadených. V snahe pokoriť odporcov a posilniť vlastnú moc sa uchýľovali nielen k svätokupectvu, ale aj k násiliu. Deň čo deň s väčšou odvahou karhal Hus ohavnosti, ktoré sa trpeli v mene náboženstva. Verejne obviňoval predstaviteľov cirkvi, že príčinou tohto hrozného stavu kresťanstva sú predsa oni sami.

[76] Znova sa zdalo, že Praha sa ocitla na pokraji krvavého sporu. Boží služobník bol podobne obvinený ako Boží prorok z dávnej minulosti, „čo do záhuby vedie Izrael, 1. Kráľov 18,17. Mesto sa znova dostalo pod kliatbu a Hus sa opäť uchýlil do svojho rodného kraja. Svedectvo, ktoré tak verne šíril zo svojej milovanej Betlehemskej kaplnky, bolo umlčané. Teraz mal z vyššej tribúny osloviť celé kresťanstvo, skôr než za pravdu položí svoj život.

Kvôli náprave neprístopností, ktoré tiesnili Európu, bol do Kostnice zvolaný všeobecný cirkevný snem. Na prianie cisára Zigmunda ho zvolal Ján XXIII., jeden z trojice súperiacich pápežov. Žiadosť o zvolanie snemu nebola pápežovi Jánovi príliš po vôli, lebo jeho povahové vlastnosti a spáchané skutky by sotva zniesli prieskum, aj keby ho robili preláti tak mravne uvoľnení, ako vtedy cirkevní hodnostári naozaj boli. Pápež Ján XXIII. sa však neodvážil protirečiť vôli cisára Zigmunda (pozri Dodatok č. 17).

Hlavným zámerom snemu bolo odstrániť rozkol v cirkvi a vyplieniť kacírstvo. Preto bol pred snem okrem oboch vzdoropápežov predvolaný aj Ján Hus ako hlavný šíriteľ nových názorov. Vzdoropápeži sa z obavy o vlastnú bezpečnosť na sneme osobne nezúčastnili, ale každý z nich poslal svojho vyslanca. Pápež Ján bol síce navonok zvolávatelom snemu, na zasadanie však prišiel plný nedôvery, pretože cisára podozrieval, že ho chce zosadiť. Obával sa, že sa bude musieť zodpovedať za neresti, ktorými zneuctil pápežskú korunu, a za zločiny, ktorých sa dopustil, aby ju získal. Do Kostnice však predsa len prišiel, a to s veľkou pompou, v sprievode najvyšších cirkevných hodnostárov a dvoranov. Vítať ho prišlo celé duchovenstvo, ako aj predstavitelia mesta s veľkým zástupom mešťanov. Štyria prední konšeli niesli nad ním zlatý baldachýn a jeden z hodnostárov

ho predchádzal s hostiou. Pohl' ad na kardinálske a šľachtické rúcha bol vzrušujúci.

Medzitým sa ku Kostnici blížil aj iný pútnik. Hus si hroziace nebezpečenstvo uvedomoval. S priateľmi sa rozlúčil tak, akoby sa s nimi už nikdy nemal stretnúť a odchádzal s pocitom, že cesta vedie na hranicu. Aj keď dostal od českého kráľa a cisára Zigmunda záručný list s prísl'ubom ochrany a bezpečnosti, urobil všetky nutné opatrenia, pretože svoju smrť pokladal za veľmi pravdepodobnú.

V liste, ktorý poslal svojim pražským priateľom, napísal: *„Moji bratia,... vydal som sa na cestu... medzi mnohých zákerných nepriateľov... Bezvýhradne verím všemohúcemu Bohu, svojmu Spasiteľovi; dúfam, že vypočuje vaše vrúcne modlitby, že moje ústa obdarí svojou obozretnosťou a svojou múdrosťou, aby som im mohol odolat' a že mi dá svojho svätého Ducha, aby ma posilnil v jeho pravde, aby som odvážne vedel zniest' pokušenia, väzenie, ba ak treba, aj krutú smrť. Ježiš Kristus trpel za svojich milovaných, a preto sa máme azda diviť, že nám dal svoj príklad, aby sme aj my pre svoju spásu všetko trpezlivo znášali? On je Boh a my sme jeho stvorenie; on je Pán a my sme jeho sluhovia; on je Učiteľ sveta a my sme úbohí smrťel'níci. A on predsa trpel! Prečo by sme teda nemali tiež trpieť, keď utrpenie nás vlastne očisťuje? Preto, milovaní, ak ho má moja smrť osláviť, modlite sa, aby prišla rýchlo a aby mi pomohol statočne zniest' všetky pohromy. Ak by však bolo prospešnejšie, aby som sa medzi vás vrátil, prosme Boha, aby som prišiel bez úhony – teda aby som nezamlčal ani písmeno pravdy evanjelia, aby som nechal svojim bratom skvelý a nasledovaniahodný príklad. Pravdepodobne teda moju tvár v Prahe už nikdy neuvidíte, ale ak by ma vôľ a všemohúceho Boha chcela vám vrátiť, napredujme teda pevnejšie v poznaní jeho zákona a v láske k nemu,* (Bonnechose, cit. dielo, zv. 1, str. 147,148).

V inom liste istému kňazovi, ktorý sa stal učeníkom evanjelia, Hus píše s hlbokou pokorou o vlastných chybách a vyznáva, že *„rád nosieval pekné šaty a že mnoho hodín strávil zbytočne,*„. Potom pripísal tieto dojímavé rady: *„Kiež tvoja myseľ uvažuje o Božej sláve a spáse duší, nie o obročí a majetku. Dbaj o to, aby si sa viac staral o svoju dušu, než o výzdobu svojho domu; no nadovšetko dbaj o vzdelanie ducha. Správaj sa zbožne a pokorne voči chudobným a nemíňaj majetok v hodovaní. Obávam sa, že ak svoj život nenapravíš*

a nezriekneš sa prebytočných vecí, budeš prísne pokarhaný, tak ako som aj ja; poznáš moje učenie, pretože si od detstva prijímal moje rady, a teda ti už nemusím písať. Zaprisahávam ťa však pre milosrdenstvo nášho Pána, aby si ma nenasledoval v nijakej márnivosti, ktorú si pri mne videl., Na obálku listu pripísal: *„Prosím ťa, drahý priateľ, neotváraj tento list skôr, než budeš mať istotu, že som mŕtvy.,* (Bonnechose, cit. dielo, zv. 1, str. 148,149).

Ján Hus sa všade na svojej ceste presviedčal, ako sa jeho učenie šíri a ako priaznivo ho ľudia prijímajú. Zástupy ľudu sa zbiehali, aby ho mohli vidieť a v niektorých mestách ho ulicami sprevádzali mestskí úradníci.

Hus po príchode do Kostnice bol celkom slobodný. K cisárovmu sprievodnému listu zaručujúcemu jeho bezpečnosť pridal pápež svoj osobný ochranný list. Tieto opätovné slávnostné vyhlásenia boli zrušené a reformátor bol zakrátko na príkaz pápeža a kardinálov zatknutý a uvrhnutý do odporného väzenia. Neskôr ho previezli do hradného žalára na druhom brehu Rýna. Pápež však svojou vierolomnosťou mnoho nezískal; onedlho bol v tom istom žalári sám uväznený (pozri Bonnechose, cit. dielo, zv. 1, str. 247). Pred koncilom sa totiž zodpovedal za to, že sa okrem vraždy, svätokupectva a cudzoložstva dopustil najodpornejších zločinov, *„hriechov, ktoré sa nesluší ani menovať,„* Keď to vyhlásil sám koncil, pápeža zbavili tiary a uväznili. Koncil zosadil aj vzdoropápežov a zvolil pápeža nového (pozri Dodatok č. 18).

Aj keď pápež spáchal ťažšie zločiny, než z akých Hus kedy kňazstvo obvinil a kvôli ktorým žiadal nápravu, ten istý koncil, ktorý neskôr pápeža zosadil, sa všemožne snažil reformátora navždy umlčať. Husovo uväznenie vyvolalo v Čechách veľké pobúrenie. Vplyvní šľachtici poslali koncilu protest proti takému postupu. Cisár, ktorému sa nepáčilo, že jeho záruky boli porušené, nesúhlasil s opatreniami proti Husovi. Nepriatelia reformátora boli však zaujatí a plní zloby. Dovoľávali sa cisárovmu záujmu o cirkev, snažili sa podnieť v ňom predsudky a vzbudiť strach. Predložili mu dlhý zoznam dôvodov ako dôkaz, že *„prísahu danú kacírom alebo ostatným podozrivým z kacírstva netreba dodržiavať, aj keď im cisári a králi dali záruky bezpečnosti.,* (Jacques Lenfant, History of the Council of Constance, zv. 1, str. 516). Svoje zámery teda presadili.

Väznením a chorobou, ktorej vo vlhkom a zatuchnutom žalári takmer podľahol, zoslabnutý Hus bol konečne predvedený pred koncil. Spútaný stál pred cisárom, ktorý sa čestným slovom zaručil, že ho ochráni. Hus počas dlhého výsluchu neochvejne obhajoval pravdu a pred zhromaždenými cirkevnými a štátnymi hodnosťármi vyjadril závažný a rozhodný protest proti skazenosti kňazskej vrchnosti. Keď ho vyzvali, aby sa rozhodol, či svoje učenie odvolá, alebo podstúpi smrť, zvolil si údel mučeníka.

Husa podopierala Božia milosť. Počas týždňov pred vynesením konečného rozsudku ho sprevádzal nebeský pokoj. Priateľom napísal: *„Tento list vám píšem v žalári v putách a v očakávaní zajtrajšieho výroku o treste smrti nado mnou. Keď sa z milosti Ježiša Krista opäť stretne v tom nádhernom pokoji budúceho života, dozviete sa, aký milostivý bol Boh ku mne, ako účinne ma podopieral v mojich pokušeniach a skúškach.*„ (Bonnechose, cit. dielo, zv. 7, str. 67).

Hus v temnote žalára predvídal víťazstvo pravej viery. Keď sa v sne vracal do pražskej Betlehemskej kaplnky, kde kázaval evanjelium, zahliadol pápeža a biskupov, ako odstraňujú obrazy Krista, ktoré sám namaloval na steny kaplnky. *„Táto vízia ho zarmucovala, no na druhý deň videl v sne mnohých maliarov, ktorí mal by obnovili, aby tieto obrazy boli ešte krajšie a početnejšie. Keď maliari svoje dielo dokončili, spomedzi davu ľudí zvolali: Nech prídu biskupi a kňazi a nech ich skúsia zničiť!*„ O svojom sne Hus napísal: *„Pevne verím, že Kristov život, ktorý som v kaplnke mal oval do ľudských srdc a ktorý chceli zničiť, znova namalujú do všetkých srdc oveľa lepšie kazatelia, než som ja.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 1, kap. 6). [79]

Potom bol Hus naposledy predvedený pred koncil. Bolo to veľkolepé, honosné zhromaždenie – cisár, ríšske kniežatá, vyslanci kráľov, kardináli, biskupi a veľký zástup tých, ktorí sa prišli pozrieť na to, čo sa v ten deň bude diať. Zo všetkých končín kresťanského sveta sa zišli tí, čo chceli byť svedkami tejto prvej veľkej obete v dlhom zápase, v ktorom šlo o víťazstvo slobody svedomia.

Keď Husa vyzvali, aby vyjadril svoje posledné rozhodnutie, vyhlásil, že odmieta odvolať. Svoj prenikavý pohľad uprel na pannonníka, ktorý tak hanebne porušil svoje slovo a vyhlásil: *„Pred tento koncil som sa rozhodol prísť z vlastnej vôle pod verejnou ochranou a čestným slovom tu prítomného cisára.*„ (Bonnechose, cit.

dielo, zv. 2, str. 84). Zigmund sa začervenal, keď sa naňho upreli pohľad celého zhromaždenia.

Len čo bol rozsudok vynesený, začal sa obrad, ktorým bol Hus zbavený kňazstva. Biskupi obliekli väzňa do kňazského rúcha. Keď ho mal Hus na sebe, vyhlásil: „*Nášho Pána Ježiša Krista obliekli do posmešného bieleho rúcha, keď ho dal Herodes odvieť pred Piláta,*„ (Bonnechose, cit. dielo, zv. 2, str. 86). Pri poslednej výzve, aby odvolal, sa Hus obrátil k ľudu a odvetil: „*S akou tvárou by som sa mohol poďívať na nebo? Ako by som mohol hľadiť na davy ľudí, ktorým som kázal čisté evanjelium? Nie, ich spásu si cením viac než toto úbohé telo, určené teraz na smrť.*„, Kus po kuse z neho vyzliekali kňazský odev, pričom každý biskup vyslovil kliatbu, keď vykonával určený úkon obradu. Nakoniec mu na hlavu dali papierovú napodobeninu biskupskej mitry s nakreslenými diabliami a na prednej strane s nápisom Arcikacír. Hus na to povedal: „*S najväčšou radosťou ponesiem túto korunu hanby pre teba, Pane Ježišu, ktorý si pre mňa niesol trňovú korunu.*„,

Nad takto vystrojeným odsúdencom preláti vyhlásili: „*Teraz tvoju dušu porúčame diabľovi.*„ Hus pohliadol naňho a povedal: „*Ja zase porúčam svojho ducha do tvojich rúk, Pane Ježišu, lebo si ma vykúpil.*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 7).

Husa potom odovzdali svetskej moci a tá ho odviedla k priprave-nej hranici. Za ním šiel obrovský zástup, stovky ozbrojencov, kňazi a biskupi vo svojich drahocenných rúchach spolu s obyvateľmi Kostnice. Keď ho priviazali ku kolu a keď bolo všetko pripravené na zapálenie hranice, ešte raz ho vyzvali, aby sa zachránil tým, že svoje bludy odvolá. Hus sa ohradil: „*Aké bludy mám odvolať? Nie som si vedomý nijakého bludu. Volám Boha za svedka, že všetko, čo som písal a kázal, sledovalo záchranu ľudí pred hriechom a zatratením. Preto s najväčšou radosťou chcem pravdu, ktorú som písal a hlásal, potvrdiť svojou krvou.*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 7). Keď okolo neho vyšľahli plamene, začal spievať: „*Ježišu, Synu Dávidov, zmiluj sa nado mnou,*„ a spieval, kým jeho hlas navždy nezmĺkol.

Husovo hrdinské správanie prekvapilo aj jeho nepriateľov. Mučenícku smrť Husa a Jeronýma, ktorý onedlho zomrel tiež, opísal jeden z horlivých obhajcov pápežstva takto: „*Keď sa priblížila ich posledná hodina, obaja sa správali statočne. Chystali sa na hranicu, akoby šli na svadobnú hostinu. Nebolo počuť ani jediný výkrik*

bolesti. Ked' vyšl'ahli plamene, začali spievať žalmy a ich spev nevedeli prehlušiť ani hučiace plamene, (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 7).

Ked' oheň Husovo telo strávil, popol aj s vrstvou zeme, na ktorej popol spočíval, bol vysypaný do Rýna a jeho voda ho odplavila do mora. Husovi prenasledovatelia sa darmo nazdávali, že sa zbavili pravdy, ktorú hlásal. Sotva tušili, že popol, ktorý onoho dňa odplával do mora, bude semenom zasiatym do všetkých známych i neznámych krajín sveta, že vydá bohatú žatvu v živote budúcich svedkov pravdy. Hlas, ktorý zaznel na sneme v Kostnici, vyvolal ozvenu, ktorú budú počuť všetky ďalšie storočia. Hus už nežil, ale pravda, pre ktorú zomrel, nikdy nezahynie. Príklad jeho viery a vytrvalosti povzbudil iných, aby neochvejne zastávali pravdu aj tvárou v tvár mučeniu a smrti. Poprava Husa ukázala celému svetu vierolomnosť a krutosť Ríma. Aj keď si to nepriatelia pravdy neuvedomovali, pomohli vlastne tomu, čo sa márne pokúšali zničiť.

V Kostnici sa však rozhorela aj ďalšia hranica. Ešte jeden svedok musel vlastnou krvou vydať svedectvo o pravde. Ked' Hus odchádzal na koncil do Kostnice, lúčil sa s ním Jeroným so slovami povzbudenie k statočnosti a stálosti, ako aj príslubom, že v prípade nejakého nebezpečenstva mu príde na pomoc. Ked' počul, že Husa uväznili, verný učeník sa ihneď snažil splniť svoj sľub. Bez ochranného listu odišiel s jedným sprievodcom do Kostnice. Po príchode však zistil, že sa vystavuje nebezpečenstvu a pre vyslobodenie Husa nemôže nič urobiť. Pri úteku z mesta ho však na spiatocnej ceste zajali a sprievod vojakov ho spútaného doviedol späť. Ked' pri prvom výsluchu pred koncilom chcel odpovedať na prednesené žaloby, uvítali ho výkriky: „*Do ohňa s ním! Do ohňa!*“, (Bonnechose, cit. dielo, zv. 1, str. 234). Uväznili ho a spúтали v polohe, ktorá mu pôsobila veľké muky. Dostával len chlieb a vodu. Ked' že po niekoľkých mesiacoch krutého väzenia Jeroným ochorel a blížila sa smrť, jeho nepriatelia z obavy, aby im nezomrel, začali s ním lepšie zaobchádzať, aj keď celý ďalší rok zostal vo väzení.

[81]

Stúpenci pápežstva nemali z Husovej smrti to, čo očakávali. Vierolomné zrušenie ochrany, ktorú Husovi zaručoval sprievodný list, vyvolalo búrku rozhorčenia, a preto sa snem rozhodol, že bude lepšie Jeronýma neupáliť, ale podľa možnosti ho donútiť, aby odvolal. Jeronýma predviedli pred koncil a postavili ho pred voľbu: bud'

odvolať, alebo zomrieť na hranici. Na začiatku jeho väznenia by mu bola smrť vítaným dobrodením v porovnaní so strašným utrpením, ktoré musel podstúpiť. Teraz však s podlomeným zdravím, prežitými útrapami v žalári, tiesnený úzkosťami a neistotou, odlúčený od priateľov a zarmútený nad Husovou smrťou sa Jeroným koncilu podriadil. Zaviazal sa, že bude vyznávať katolícku vieru a prijal rozhodnutie snemu, odsudzujúce Viklefovo a Husovo učenie, s výhradou „*svätých právd*„, ktoré učili (Bonnechose, cit. dielo, zv. 2, str. 141).

Touto výnimkou sa Jeroným pokúšal uchlácholiť si svedomie a vyhnúť sa tvrdému údelu. V samote väzenia si však svoj čin lepšie uvedomoval. Uvažoval o Husovej odvahe a vernosti a porovnával, ako sám pravdu zaprel. Myslel na nebeského Majstra, ktorému sa zaviazal slúžiť a ktorý zaňho zomrel na kríži. Pred odvolaním ho v utrpení tešila istota, že Boh je s ním. Teraz ho však mučili výčitky a pochybnosti. Uvedomoval si, že v snahe o mier s Rímom bude musieť urobiť aj ďalšie odvolanie. Keďže cesta, na ktorú sa vydal, môže skončiť len úplným odpadnutím, rozhodol sa, že kvôli krátkemu úniku pred utrpením predsa svojho Pána nezaprie.

Onedlho ho znova zavolali pred koncil. Jeho odvolanie sudcov neuspokojilo. Ich krvilačnosť, povzbudená preliatou Husovou krvou, si žiadala nové obete. Jeroným si mohol zachrániť svoj život len tým, že sa poznanej pravdy bezvýhradne zriekne. Rozhodol sa však, že svoju vieru vyzná a v ohni na hranici bude nasledovať svojho brata spolumučeníka.

Svoje predchádzajúce odvolanie vzal teda späť a ako človek odsúdený na smrť požiadal, aby sa smel obhajovať. Preláti sa obávali jeho slov, a preto trvali na tom, aby pravdivosť vzneseného obviňovania len potvrdil alebo poprel. Jeroným sa proti takejto tvrdosti a nespravodlivosti ohradil: „*Celých tristoštyridsať dní ste ma držali v najstrašnejšom žalári, plnom špiny a odporného pachu, pri nedostatku toho najpotrebnejšieho, a teraz ma privádzate sem a nechcete ma vypočuť, a pritom ste vypočuli mojich úhlavných nepriateľov...*

[82] *Ak ste naozaj múdri, ak ste svetlom sveta, dbajte, aby ste nehrešili proti spravodlivosti. Čo sa týka mňa, som len slabý smrteľník a môj život má len nepatrný význam. Ak vás teda pred vynesením nespravodlivého rozsudku varujem, hovorím to skôr v záujme vašom než vo svojom,* (Bonnechose, cit. dielo, zv. 2, str. 146,147).

Keď Jeronýmovi nakoniec vyhovel, pokľakol pred sudcami a modlil sa, aby mu Boží Duch usmerňoval myšlienky a slová, aby nepovedal nič, čo by nezodpovedalo pravde alebo čo by nebolo dôstojné jeho Majstra. V ten deň sa pri ňom splnil Pánov prísl'ub, ktorý dal svojim učeníkom: *„Aj pred vladárov a kráľov vás budú vodiť pre mňa. Keď vás vydajú súdu, nestarajte sa, čo a ako máte hovoriť, lebo v tej chvíli vám bude dané, čo povedať. Ved' to budete hovoriť nie vy, ale Duch vášho Otca bude hovoriť vo vás,„* [Matúš 10,18-20](#).

Jeronýmovo slová vyvolali úžas a obdiv aj jeho nepriateľov. Celý rok bol v žalári, kde nemal možnosť čítať, ba ani vidieť a kde prežíval veľké telesné útrapy a duševnú úzkosť. No napriek tomu sa jeho dôkazy vyznačovali takou logikou a pádnosťou, ako keby bol mal možnosť nerušene študovať. Svojim poslucháčom pripomenul celý rad svätých mužov, ktorých odsúdili nespravodliví sudcovia. Takmer v každej generácii sa nájdu tí, čo chcú povzniesť svojich súčasníkov a za to sú tupení a odsudzovaní. Neskôr sa však ukáže, že si vlastne zaslúžili úctu. Ved' aj Krista odsúdil nespravodlivý súd ako zlosyna.

Keď Jeroným pred časom svoje názory odvolával, vyslovil aj súhlas, že rozsudok, ktorý Husa odsúdil, bol spravodlivý. Teraz však vyhlásil, že to ľutuje a o nevine a svätosti tohto mučeníka povedal: *„Poznal som ho od detstva. Bol to mimoriadne skvelý, spravodlivý a svätý muž; bol odsúdený napriek tomu, že bol nevinný. Ja som tiež pripravený zomrieť. Nezl'aknem sa múk, ktoré mi pripravujú moji nepriatelia. Nezl'aknem sa falošných svedkov, ktorí sa jedného dňa budú musieť zodpovedať za svoje klamstvá pred veľkým Bohom, ktorého nemožno oklamať,„* (Bonnechose, cit. dielo, zv. 2, str. 151).

Jeroným sa v sebaobvinení pokarhal za to, že zaprel pravdu: *„Ani jeden z hriechov mojej mladosti ma tak net'aží a nevyvoláva také ostré výčitky, ako ten, ktorý som spáchal na tomto osudnom mieste tým, že som schválil nespravodlivý rozsudok, vyneseny nad Viklefom a nad svätým mučeníkom Jánom Husom, mojím učiteľom a priateľom. Áno, s hrôzou priznávam a vyhlasujem, že som potupne stratil odvahu, keď som zo strachu pred smrťou zatratil ich učenie. Preto prosím... všemohúceho Boha, aby mi ráčil odpustiť hriechy a obzvlášť tento zo všetkých najohavnejší,„* Ukázal na svojich sudcov a dôrazne povedal: *„Viklefa a Jána Husa ste odsúdili nie preto, že*

otriasli učením cirkvi, ale jednoducho preto, že karhali hanebnosti duchovných, ich honosnosť, pýchu a všetky neresti prelátov a kňazov. To, čo tvrdili a čo nemožno vyvrátiť, tvrdím a hlásam i ja.,,

Hnevom rozochvení preláti prerušili jeho reč a volali: „*Čo treba ešte ďalej dokazovať? Na vlastné oči tu vidíme najzatvrdilejšieho kacíra.,,*

Jeroným bez ohľadu na vravu zvolal: „*Akože? Nazdávate sa azda, že sa ja bojím zomrieť? Celý rok ste ma držali v strašnom žalári, v hroznejšom než sama smrť. Krutejšie ste so mnou zaobchádzali než Turci, Židia alebo pohania, takže mi telo doslova zažíva odhnívajú od kostí; no napriek tomu sa nest' ažujem, lebo nárek nesluší človekovi zmužilého srdca a ducha. Musím však vysloviť svoj úžas nad veľkým barbarstvom voči kresťanovi.,* (Bonnechose, cit. dielo, zv. 2, str. 151-153).

Znova sa strhla búrka zlosti a Jeronýma rýchlo odvliekli do žalára. Medzi prítomnými boli však takí, na ktorých Jeronýmovo slová hlboko zapôsobili, a tí mu chceli zachrániť život. Títo cirkevní hodnostári ho navštívili a naliehavo žiadali, aby sa koncilu podriadil. Predstavili mu tie najvýhodnejšie vyhliadky ako odmenu za to, že prestane brojiť proti Rímu. Jeroným však zostal neoblomný ako jeho Pán, keď mu bola ponúknutá sláva sveta.

Odpovedal: „*Dokážte mi z Písma, že sa mýlim a ja odvolám.,* „*Písmo sväté!.,* – zvolal ktosi z tých, čo ho prišli presviedčať. „*Dá sa azda všetko zdôvodniť Písmom? Kto mu môže bez výkladu cirkvi rozumieť?.,*

Jeroným odvetil: „*Sú azda ľudské tradície vierohodnejšie než evanjelium nášho Spasiteľa? Apoštol Pavol nenabádal svojich čitateľov, aby poslúchali ľudské tradície, ale vyzval ich, aby skúmali Písmo.,,*

„*Protivník odpovedal: Si kacír; l'utujem, že som sa s tebou tak dlho prel. Vidím, že t'a ovláda diabol.,* (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 10).

Čoskoro bol nad Jeronýmom vynesený rozsudok. Bol vyvedený na to isté miesto, na ktorom skončil svoj život Ján Hus. Cestou si spieval a z jeho tváre vyžarovala radosť a pokoj. Svoj pohľad upieral na Krista a prestal sa báť smrti. Keď sa kat chystal zapáliť hranicu spoza jeho chrbta, Jeroným mu povedal: „*Len smelo predstúp a oheň zapál' pred mojím zrakom. Keby som sa bál, nebol by som tu.,,*

Posledné slová, ktoré povedal, keď už okolo neho šľahali plamene, bola modlitba. „*Pane, všemohúci Otče, zľutuj sa nado mnou a odpusť mi moje hriechy, lebo ty vieš, že som vždy miloval tvoju pravdu.*„ (Bonnechose, cit. dielo, zv. 2, str. 168). Jeho hlas stíchol, ale pery sa modlili ďalej. Keď oheň dokonil svoje dielo, nepriatelia vzali jeho popol aj s vrstvou zeme, na ktorej popol vychladol, a vysypali ho, ako predtým popol Jána Husa, do Rýna.

Tak zomreli verní šíritelia svetla, ale svetlo pravdy, ktorú hlásali a svetlo ich hrdinského príkladu, sa nedalo zhasiť. Podobne márne by sa ľudia snažili obrátiť slnko na jeho dráhe, ako nemohli stlmiť lúče nového dňa, ktorý svetu práve vtedy svitol.

Upálenie Jána Husa vyvolalo v Čechách rozhorčený odpor. Celý národ si uvedomoval, že Hus sa stal obeťou zloby kňazov a vierolomnosti cisára. Spomínali na Husa ako na verného učiteľa pravdy a z vraždy vinili koncil, ktorý ho odsúdil na smrť. O Husovo učenie sa teraz ľudia zaujímali viac než kedykoľvek predtým. Pápežský výnos odsúdil Viklefove spisy na spálenie. Tie, ktoré si ľudia pred ohňom skryli, teraz vytiahli z úkrytov. Skúmali ich spolu s Božím slovom alebo aspoň s tými úryvkami Písma, ktoré sa im podarilo získať. Mnohých to priviedlo k čistej viere.

Husovi vrahovia však nehľadeli so založenými rukami, ako sa jeho odkaz šíri. Pápež a cisár sa spojili, aby husitské hnutie rozdrvili. Do Čiech vtrhli Zigmundove vojská.

Povstal však vysloboditeľ. Vodcom Husitov sa stal Ján Žižka, ktorý napriek tomu, že na začiatku vojny prišiel o zrak, bol jedným z najschopnejších vojvodcov svojej doby. Husiti statočne odrážali početnejšie nepriateľské vojsko, pretože verili v Božiu pomoc a boli presvedčení, že bojujú za spravodlivú vec. Cisár stále s novým vojskom napádal Čechy. Jeho vojsko muselo vždy potupne ustúpiť. Husiti sa nebáli smrti a nikto im neodolal. O niekoľko rokov po vypuknutí vojny však statočný Žižka zomrel. Na jeho miesto prišiel Prokop Holý, rovnako statočný a udatný vojvodca ako bol Žižka, ba v istom zmysle bol dokonca ešte schopnejší.

Správa o smrti slepého vojvodu prebudila v nepriateľoch Čechov nádej, že nadišla vhodná chvíľa na to, aby získali naspäť to, čo predtým stratili. Pápež vyhlásil proti husitom križiacke ťaženie a do Čiech vtrhlo obrovské množstvo vojska. Táto armáda však utrpela veľkú porážku. Do novej križiackej výpravy sa zapojili všetky

[85] európske krajiny, ktoré podliehali pápežovi a dodávali mu vojakov, peniaze i zbrane. Pod pápežovu zástavu sa zhromaždilo veľké množstvo vojska presvedčeného, že husitských kacírov konečne porazia. Vojsko, isté si svojím víťazstvom, vtrhlo do Čiech. Národ sa zomkol, aby ich útok odrazil. Dve nepriateľské vojská sa priblížili k sebe tak, že medzi nimi zostala len rieka. „*Križiacke vojská mali početnú prevahu, ale namiesto toho, aby prebrodili rieku a bojovali s tými, za ktorými sa tak dlho hnali, len mlčky stáli a hľadeli na husitských bojovníkov,*“ (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 17). Celé cisárske vojsko náhle ovládla zvláštna hrôza. Takmer bez úderu sa cisárska vojenská presila zrútila, akoby ju rozohnala neviditeľná moc. Husitské vojská pobili mnoho nepriateľských vojakov a začali prenasledovať tých, čo sa dali na útek. Do rúk víťazov padla veľká korisť, takže vo vojne, v ktorej mali Čechy schudobnieť, nakoniec zbohatli.

O niekoľko rokov neskôr sa pod vedením nového pápeža pripravila ďalšia krížová výprava. Ako predtým, tak aj teraz sa na nej zúčastnili všetky vojská a zozbierali prostriedky zo všetkých európskych krajín, ktoré podliehali pápežovi. Všetci, čo sa zúčastnia na tomto nebezpečnom podujatí, mali sľúbenú veľkú odmenu. Pápež prisľúbil každému križiakovi úplné odpustenie aj tých najhorších zločinov. Tých, čo vo vojne padnú, čaká v nebi hojná odmena. Tí, čo vojnu prežijú, budú poctení a záslužne odmenení už na bojisku. Znova sa sformovala veľká armáda a vtrhla do Čiech. Husitské vojsko pred ňou ustupovalo a votrelcov, ktorí svoje víťazstvo pokladali už za isté, lákalo stále viac do vnútrozemia. Prokopova armáda sa nakoniec zastavila a obrátila sa proti nepriateľovi. Keď križiaci pochopili svoj omyl, očakávali v tábore husitský útok. Len čo križiacka armáda začula hukot blížiaceho sa vojska, skôr než husitov vôbec videla, zmocnila sa jej hrôza. Pápežský legát ako vodca výpravy sa márne snažil vystrašené a rozutekané vojsko znova zhromaždiť. Aj keď sa o to všemožne pokúšal, prúd utečencov strhol nakoniec aj jeho. Porážka bola úplná a len čo sa vylíkaní vojaci v zmätku rozprchli, víťazom znova zostala veľká korisť.

Obrovské armády udatných, vycvičených a vystrojených bojovníkov, ktorých vyslali tie najmocnejšie európske národy, znova bez jediného výstrelu utiekli pred obrancami malého a dovedy slabého národa. Tu sa prejavila Božia moc. Votrelcov ovládla nadprirodzená hrôza. Boh, ktorý pri Červenom mori porazil faraónove vojsko a pred

Gedeónom s jeho tristo mužmi zahnal na útek madiánske vojsko, a ktorý jednej noci premohol armádu spupnej Sýrie, znova vystrel ruku a pokoril moc utláčateľa. „*Veľmi sa zľakli tam, kde sa niet čoho báť. Ved' Boh rozmetal kosti tých, čo ť'a tiesnili. Zahanbia sa, lebo ich Boh zavrhol.*„ [Žalm 53,6](#).

Keď predstavitelia pápežstva nevideli možnosť zvíťaziť silou, nakoniec začali vyjednávať. Kompromis dosiahli prísľubom, že Čechom zaručia slobodu svedomia. V skutočnosti ich však zradili a dostali pod moc Ríma. Česi ako podmienku zmierenia s Rímom predložili štyri požiadavky: slobodné hlásanie Božieho slova, celocirkevné právo pri Večeri Pánovej užívať chlieb i víno, pri bohoslužbe používať materinský jazyk, vylúčiť duchovenstvo zo všetkých svetských úradov a v prípade zločinu podriaďiť duchovenstvo i laikov právomoci občianskych súdov. Pápežské úrady nakoniec „*súhlasili, že tieto štyri články husitov prijímajú s tým, že právo ich výkladu, teda presného určenia ich obsahu, náleží snemu, inak povedané pápežovi a cisárovi.*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 18). Na tomto základe bola uzatvorená zmluva. Rím teda podvodným predstieraním dosiahol to, čo sa mu nepodarilo získať bojom, pretože presadením vlastného výkladu husitských článkov i samého Písma mohol ich zmysel prispôbiť vlastným zámerom.

Keď mnohí Česi videli, že prišli o svoje slobody, nemohli so zmluvou súhlasiť. Vznikli spory a rozpútal sa boj a krviprelievanie. V ňom padol šľachetný vodca Prokop, Čechy stratili svoju slobodu.

Vládcom v Čechách sa stal Zigmund, ktorý zradil Husa i Jeronýma. Na svoj sľub, že bude zastávať práva Čechov, nedbal a bezohľadne začal v krajine zavádzať a uplatňovať pápežskú nadvládu. Z podriadenosti Rímu mal však len málo úžitku. Celých dvadsať rokov života ho totiž tiesnili samé starosti a ohrozovali nebezpečenstvá. Jeho vojská utrpeli veľké porážky a straty. Pokladnicu mu vyprázdnil dlhé neúspešné vojny. O rok po nástupe na trón zomrel; vlast' zanechal na pokraji občianskej vojny a potomkom odkázal zhanobené meno.

V Čechách pokračovali spory, boje a krviprelievanie. Krajinu znova napádali cudzie vojská a vnútorný rozkol rozvracal národ. Tých, čo verne zotrvali pri evanjeliu, stihlo krvavé prenasledovanie.

Od bývalých bratov, ktorí sa zmluvne dohodli s Rímom a prijali jeho bludy, sa odlúčili tí, čo si zachovali pôvodnú vieru a utvorili

novú cirkev s názvom „*Jednota bratská*„. Týmto krokom si znepriatelili všetky vrstvy národa. Svojmu presvedčeniu však zostali neochvejne verní. Aj keď sa museli skrývať v lesoch a jaskyniach, predsa sa schádzali na bohoslužby a čítali Božie slovo.

[87] Od poslov tajne vyslaných do rôznych krajín sa dozvedeli, že tu i tam sú „*jednotliví vyznávači pravdy, niekoľkí v jednom a niekoľkí v inom meste, a rovnako prenasledovaní ako bratia v Čechách. Dopočuli sa, že v alpskej oblasti je starobylá cirkev založená na Písme svätom, ktorá bojuje proti modlárskej skazenosti Ríma*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 19). Správa o valdenských kresťanoch ich potešila natoľko, že s nimi bezodkladne nadviazali písomný styk.

Pre svoju vernosť evanjeliu boli Česi kruto prenasledovaní. No aj v najtemnejších chvíľach hľadeli na obzor ako tí, čo očakávajú nové ráno. „*Prežívali zlé časy, no... nezabúdali na Husove slová, ktoré po ňom opakoval Jeroným, že totiž musia ešte prejsť stáročia, kým svitne nový deň. Tieto slová znamenali pre tábory husitov to isté, čo pre izraelské kmene v krajine otroctva slová Jozefove: ‘Ja umieram, ale Boh vás iste navštívi*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 19). „*Koncom 15. storočia nastal síce pomalý, ale istý rast bratských zborov. Aj keď sa zd’aleka netešili úplnej slobode, prežívali obdobie pomerného pokoja. Na začiatku 16. storočia bolo v Čechách a na Morave asi dvesto zborov*„ (Ezra Hall Gillett, *Life and Times of John Huss*, zv. 2, str. 570). „*Taký početný bol zvyšok tých, čo unikli pustošivému besneniu ohňa a meča a smeli vidieť úsvit nového dňa, ktorý predpovedal Ján Hus*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 3, kap. 19).

7. kapitola — Muž, ktorého potrebovala doba

[88]

Na prvom mieste medzi tými, ktorí boli povolaní vyviesť cirkev zo stredovekej tmy na svetlo čistejšej viery, bol Martin Luther. Tento horlivý, nadšený a zbožný muž sa okrem Boha nikoho nebál a za základ viery uznával len Písmo sväté. Takého muža doba práve potrebovala. Boh prostredníctvom neho vykonal veľké dielo na obnovu cirkvi a rozšírenie svetla na svete.

Luther vyšiel z podobne chudobného prostredia ako prví hlásatelia evanjelia. Detstvo prežíval v rodine nemeckého vidiečana. Jeho otec si ťažkou baníckou prácou zarábala na výchovu syna, z ktorého chcel mať právnika. Ten sa však podľa Božieho zámeru mal stať staviteľom majestátneho chrámu, ktorého výstavba trvala už stáročia. Večná Múdrost' pripravovala Luthera na dôležité celoživotné poslanie v tvrdej škole plnej prekážok, odriekania a prísnej disciplíny.

Lutherov otec bol rozvážny muž zdravého, bystrého ducha a výraznej povahy; človek čestný, rozhodný a priamočiary so zmyslom pre povinnosti, ktoré plnil bez ohľadu na možné následky. Na základe zdravého úsudku hľadel na mníšske rehole s nedôverou. Vstup mladého Martina do kláštora bez jeho súhlasu znášal len s veľkou nevôľou. Po dvoch rokoch sa so synom síce zmieril, ale svoj názor nezmenil ani potom.

Martinovi rodičia venovali výchove a vzdelaniu svojich detí veľkú pozornosť. Učili ich poznávať Boha a vštepovali im kresťanské cnosti. Syn často počul otcovu modlitbu, aby deti pamätali na Božie meno a v živote pomáhali šíriť Božiu pravdu. Rodičia pri svojej ťažkej práci využili každú príležitosť na upevnenie mravnej úrovne a na rozvoj rozumových schopností svojich detí. Úprimným a vytrvalým úsilím ich pripravovali na zbožný a užitočný život. Niekedy sa mohlo zdať, že ich pevné výchovné zásady sú príliš prísne. Martin si však uvedomoval, že v rodičovskej výchove aj pri občasných nedostatkoch bolo predsa len viac kladných ako záporných stránok.

[89] Tvrde, až surové zaobchádzanie poznal Martin hlavne v základnej škole. Keď neskôr začal chodiť do školy v inom meste a rodičia ho nemohli vydržiavať, obživu si zaopatroval podomovým spevom, pričom neraz trpel hladom. Vtedajších tiesnivých a poverčivých náboženských predstáv sa priam desil. Keď si večer utrápený a vyľakaný líhal, myslel na temnú budúcnosť a s hrôzou si predstavoval Boha, ktorého poznal skôr ako prísneho, neúprosného sudcu, ba až krutého tyrana, než ako láskyplného nebeského Otca.

Mladému Martinovi však ani tieto nepriaznivé okolnosti nezahatali cieľavedomé úsilie o dosiahnutie vysokej mravnej a rozumovej úrovne, ktorá ho lákala. Dychtil po vedomostiach. Svojou vážnou a praktickou povahou túžil skôr po trvalých a užitočných hodnotách než po niečom honosnom a povrchnom.

Keď ako osemnásťročný prišiel na univerzitu v Erfurte, jeho situácia sa zlepšila a výhľady boli sľubnejšie než v rokoch minulých. Pretože sporiví a pracovití rodičia nadobudli určitý majetok, mohli ho aj hmotne podporiť. Rozvážni priatelia mu pomohli prekonať niektoré neblahé účinky predošlej výchovy. Vzdelával sa z kníh tých najlepších autorov, usilovne získaval tie najdôležitejšie myšlienky a priam hltal múdrosť múdrych. Napriek prísnej výchove svojich dávnejších učiteľov sa uňho čoskoro prejavilo nadanie a priaznivé vplyvy dopomohli k tomu, že sa jeho myseľ rýchlo rozvíjala. Bystrá pamäť, živá predstavivosť, pohotovosť úsudku a nezdolná usilovnosť mu čoskoro určili prvé miesto medzi spolužiakmi. Duchovnou disciplínou dozrievalo jeho chápanie, podnietila sa duševná aktivita a bystrosť vnímania. To všetko patrilo k príprave na boje, ktoré ho v živote čakali.

V Lutherovom srdci bola vštepená veľká bázeň pred Bohom, ktorá mu pomáhala vytrvať v predsavzatiach a v hlbokkej pokore. Keďže si stále uvedomoval svoju závislosť od Božej pomoci, nikdy nezabudol na rannú modlitbu a v duchu ustavične prosieval Boha o radu a usmernenie. Často vravieval: „*Úprimná modlitba je tou lepšou polovicou štúdia*„ (D'Aubigné, *History of the Reformation of the Sixteenth Century*, zv. 2, kap. 2).

Jedného dňa pri prezeraní kníh v univerzitnej knižnici Luther objavil latinskú Bibliu. Takú knihu nikdy predtým nevidel, ba ani nevedel, že táto kniha vôbec existuje. Keď pri bohoslužbách počul čítať úryvky z evanjelií a epištôl, pokladal to vlastne za celú Bibliu.

Teraz prvýkrát videl celé Božie slovo. Pri obracaní stránok Písma mal zmiešané pocity posvätnej úcty a úžasu. S prudkým tepom srdca rozochvene čítal slová života, často zastal a zvolal: „*Kiežby Boh dal, aby som takú knihu mohol mať i ja.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 2, kap. 2). Pri Lutherovi stáli nebeskí anjeli a lúče svetla z Božieho trónu mu odkrývali poklady pravdy. Vždy sa bál, aby neurazil Boha, teraz sa ho však nezvyčajne zmocnilo hlboké presvedčenie o vlastnej hriešnosti.

Vrúcna túžba po vyslobodení z hriechu a po pokoji s Bohom ho nakoniec viedla k rozhodnutiu vstúpiť do kláštora a stať sa mníchom. Po vstupe do kláštora musel vykonávať tie najhrubšie práce a okrem toho žobrať po domoch. Tieto ponižujúce úkony sa hlboko dotýkali Lutherovho cítenia, pretože bol práve vo veku, keď človek celkom prirodzene túži, aby si ľudia jeho snahy vážili a uznávali ho. Luther však toto pokorovanie znášal celkom trezplivo a videl v tom zaslúžený trest za svoje hriechy.

Každú voľnú chvíľu, čo mu zostala po splnení denných povinností, venoval štúdiu; skracoval nielen dĺžku spánku, ale aj čas určený na skromné jedlo. Najradšej študoval Božie slovo. Písmo sväté našiel reťazou prikované ku kláštornému múru a často sa k nemu vracal. Čím viac sa presviedčal o svojej hriešnosti, tým viac sa snažil svojimi skutkami získať odpustenie a pokoj. Vtedy žil veľmi prísne. Častými pôstmi, nočným bdením a dobrovoľnými telesnými trestmi potláčal prirodzené žiadosti, ktorých ho mníšsky život nezbavil. Pre očistu srdca nezaváhal priniesť akúkoľvek obeť, len aby pred Bohom mohol stáť bez obáv. Neskôr povedal: „*Bol som skutočne zbožným mníchom a pravidlá svojej rehole som zachovával prísne a môžem povedať, že ak by sa niekedy mohol mních dostať do neba pre svoje mníšske skutky, potom by som to bol iste ja. Keby to bolo pokračovalo ďalej, bol by som sa umŕtvovaním určite usmrtil.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 2, kap. 4). Bolestné umŕtvovanie malo za následok, že zoslabol a upadal do mdlôb, čoho sa už nikdy celkom nezbavil. Jeho úzkostlivé vnútro napriek všemožným snahám nenašlo nijakú úľavu, takže sa nakoniec ocitol na pokraji zúfalstva.

Keď sa už Lutherovi zdalo, že všetko je stratené, Boh mu poslal pomocníka a priateľa. Zbožný Staupitz mu otvoril Božie slovo a radil mu, aby prestal myslieť na seba a na večný trest za prestúpenie Božieho zákona a aby hľadel na Ježiša Krista, svojho Spasiteľa,

[90]

ktorý odpúšťa a hriechy. „*Prestaň sa trápiť nad svojimi hriechmi, ale radšej sa vrhni do náručia Vykupiteľ'a. Dôveruj mu a spol'ahni sa na spravodlivosť jeho života a na spásnu moc jeho smrti. Poslúchaj Božieho Syna. On sa stal človekom, aby ť'a uistil dôkazom Božej lásky. Miluj ho, lebo on ť'a prvý miloval.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 2, kap. 4). Takto ho oslovil posol milosti. Jeho slová na Luthera hlboko zapôsobili. Po mnohých bojoch s bludmi, ktoré mu tak dlho zmietali myseľ, mohol pochopiť pravdu a jeho rozbúrené vnútro sa utíšilo.

[91] Luther bol vysvätený na kňaza a z kláštora povolaný za profesora na univerzitu vo Wittenbergu. Tam sa venoval štúdiu Písma v pôvodných jazykoch. Nadšeným poslucháčom začal prednášať o Biblii, vykladať žalmy, evanjeliá a epištoly. Staupitz, jeho priateľ a predstavený, ho naliehavo žiadal, aby vystúpil na kazateľnicu a kázal Božie slovo. Luther váhal, cítil sa byť nehodným, aby namiesto Krista kázal ľudu on. Len po dlhom vnútornom boji sa podvolil naliehaniu svojich priateľov. Vtedy už Písmo poznal a spočívala na ňom Božia milosť. Poslucháčov nadchýnala jeho výrečnosť. Jasnosť a istota, s akou hlásal biblické pravdy, ich presviedčali a jeho vrúcnosť im rozohrievala srdce.

Luther bol stále verným synom rímskej cirkvi a ani ho nenapadlo, žeby mohol byť niekým iným. Na podnet Božej prozreteľnosti navštívil Rím. Šiel ta pešky a prenocoval v kláštoroch. V jednom talianskom kláštore užasol nad bohatstvom, nádherou a prepychom, ktorý tam videl. Mnísi s kniežacími príjmami bývali v krásnych izbách, nosili drahé prepychové šaty a hodovali pri stoloch plných jedla a pitia. Luther v pochybách porovnával túto okázalosť s odriekaním a útrapami svojho vlastného života. Bol z toho zmätený.

Konečne v diaľke zahliadol mesto na siedmich kopcoch. Hlboko dojatý padol na zem a volal: „*Bud' pozdravený, svätý Rím!*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 2, kap. 6). Potom vošiel do mesta, navštevoval kostoly, počúval kňazov a mníchov rozprávať podivné príbehy a vykonal všetky požadované obrady. Všade však narážal na výjavy, nad ktorými žasol a ktoré ho naplňali hrôzou. Poznal, že vo všetkých vrstvách duchovenstva je plno nepravostí. Počul, ako preláti neslušne žartujú a zhrozil sa, keď sa dozvedel, že sa tak správajú aj pri omši. Pri rozhovoroch s mníchmi a s obyčajnými ľuďmi bol svedkom bujarého a roztopašného správania. Kamkoľvek sa obrátil, všade

namiesto svätosti pozoroval samé znesväcovanie. Napísal: „*Nikto si nevie predstaviť, aké hriechy a aké hanebnosti sa v Ríme pášu. Treba to vidieť a počuť, aby sa tomu dalo veriť. Obyvatelia Ríma vravia: Ak existuje nejaké peklo, potom je Rím postavený na ňom. Rím je priepasť, z ktorej sa šíri každý druh hriechu.*„ (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 2, kap. 6).

Pápež krátko predtým zverejnil výnos, ktorým sľuboval odpustky tým, čo kolenačky vystúpia po „*Pilátových schodoch*„, o ktorých sa tvrdilo, že po nich zostupoval náš Spasiteľ, keď vychádzal z Pilátovej súdnej siene, a ktoré boli údajne zázračným spôsobom prenesené z Jeruzalema do Ríma. Po týchto schodoch jedného dňa kolenačky vystupoval aj Luther, keď sa mu náhle zdalo, že ho oslovuje hromový hlas: „*Spravodlivý z viery bude žiť*„, [Rimanom 1,17](#). Luther rýchlo vstal a v zahanbení a úľaku stadiaľ ušiel. Slová, ktoré vtedy počul, zanechali v ňom trvalý a silný dojem. Odvtedy sa mu [92] lepšie než kedykoľvek predtým ozrejmla nielen nezmyselnosť spoliehania sa na ľudské skutky ako spásny prostriedok, ale aj potreba neochvejnej viery v zásluhy Ježiša Krista. Otvorili sa mu oči, aby ich už pred zvodmi pápežstva nikdy nezatvoril. Keď potom od Ríma odvrátil tvár, odvrátil od neho aj srdce a odvtedy bol rozchod stále neodvratnejší, až nakoniec všetky styky s rímskou cirkvou prerušil.

Luther po návrate z Ríma dosiahol na wittenberskej univerzite hodnosť doktora teológie. Teraz mal jedinečnú možnosť venovať sa štúdiu Písma, ktoré miloval. Slávnostne sľúbil, že po celý život bude usilovne študovať a verne kázať Božie slovo, nie výroky a učenie pápežov. Už nebol len mníchom a profesorom, ale povereným hlásateľom posolstva Písma. Bol povolaný, aby ako pastier sýtil Boží ľud, ktorý má hlad a smäd po pravde. S neochvejným presvedčením hlásal, že kresťania majú prijímať len také učenie, ktoré sa zakladá na autorite Písma svätého. Tieto slová otriasli samotné základy pápežskej moci. Bola v nich obsiahnutá hlavná zásada reformácie.

Luther pochopil nebezpečenstvo uprednostnenia ľudských názorov pred Božím slovom. Smelo napádal neveru učencov a staval sa proti štúdiu filozofie a teológie, ktoré svojím vplyvom príliš dlho ovládali ľud. Také štúdium odsudzoval nielen ako bezcenné, ale aj ako zhubné. Pozornosť svojich poslucháčov sa snažil usmerniť od výmyslov filozofov a teológov k večným pravdám, ktoré hlásali proroci a apoštolovia.

Dychtivým zástupom ľudí, ktorí ochotne prijímali jeho slová, prinášal drahocenné posolstvo. Podobné učenie nikdy predtým nepočuli. Radostné posolstvo o láske Spasiteľa, uistenie o odpustení a zmierenie prostredníctvom jeho krvi potešovalo srdcia a prebúdvalo v nich nádej na večný život. Vo Wittenbergu zažiarilo svetlo a jeho lúče prenikli aj do najodľahlejších končín zeme, takže jeho jas bude pribúdať až do konca času.

Svetlo a tma sa spolu neznášajú. Medzi pravdou a bludom je neprekonateľný rozpor. Zachovávať a obhajovať jedno znamená odmietat' a vyvracať druhé. Sám Spasiteľ vyhlásil: „*Neprišiel som priniesť pokoj, ale meč*„, [Matúš 10,34](#). O niekoľko rokov po začiatku reformácie Luther vyhlásil: „*Boh ma nevedie, ale tlačí dopredu. Unáša ma. Nie som si pánom. Túžim po pokoji, ale som strhávaný do búrok a prevratov*„, (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 5, kap. 2). Onedlho sa mal stať účastníkom veľkého boja.

[93] Rímska cirkev začala s Božou milosťou zaobchádzať ako s predajným tovarom. Pri oltároch boli stoly peňazomencov (pozri [Matúš 21,12](#)) a v chrámoch sa ozývali výkriky predavačov a kupcov. Pod zámenkou zbierania prostriedkov na stavbu svätopeterského chrámu v Ríme bola v mene pápeža verejne ponúkaná možnosť kúpiť si odpustky za spáchané hriechy. Za cenu zločinov sa mal stavať chrám na Božiu poctu; jeho uholný kameň mal byť položený za mzdu neprávnosti! Prostriedok, ktorý si Rím vybral v záujme svojho ďalšieho rozmachu, smrteľne ohrozil jeho moc a slávu. Prebudil tých najodhodlanejších a najobratnejších odporcov pápežstva a viedol ich do boja, v ktorom sa otriasal pápežský stolec aj s trojitou korunou na hlave rímskeho veľkňaza.

Rímsky úradník Tetzl, poverený predajom odpustkov v Nemecku, bol usvedčený z najhorších zločinov proti spoločnosti a proti Božiemu zákonu. Zaslúženému trestu za svoje skutky však unikol a dal sa do služby pápežových zisťovacích a bezohľadných plánov. Nehanebne odrapotával najväčšie lži a výmysly na oklamanie neinformovaných, dôverčivých a poverčivých ľudí. Keby títo ľudia boli mali Božie slovo, neboli by takto klamaní. Ak mali zostať pod nadvládou pápežstva, posilniť moc a rozhojniť pohanstvo od ctiťažných predstaviteľov cirkvi, nesmeli mať prístup k Písmu (pozri John C. L. Gieseler, Ecclesiastical History, zv. 4, odd. 1, odst. 5).

Tetzlov príchod do mesta oznamoval posol slovami: „*Do vašich brán vchádza Božia milosť a svätý Otec*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 3, kap. 1). Ľud vítal tohto rúhavého podvodníka, akoby k nim zostupoval z neba sám Boh. Tento hanebný obchod sa konal v kostole, kde Tetzl z kazateľne velebil odpustky ako najvzácnejší Boží dar. Vyhlasoval, že jeho potvrdenkami sa plnomocne „*aj bez pokánia odpúšťať ajú*„, tiež také hriechy, ktoré by kupujúci mohli spáchať v budúcnosti (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 3, kap. 1). Okrem toho svojich poslucháčov uist'oval, že odpustky môžu zachrániť nielen živých, ale aj mŕtvych. Tvrdil totiž, že v okamihu, keď peniaze dopadnú na dno jeho pokladnice, duše, za ktoré bolo zaplatené, opustia oštec a dostanú sa do neba. (Pozri K. R. Hagenbach, *History of the Reformation*, zv. 1, str. 96.)

Keď čarodejník Šimon ponúkal apoštolom peniaze, aby mu predali divotvornú moc, Peter mu povedal: „*Nech zhynie tvoje striebro s tebou, pretože si sa nazdával, že Boží dar sa dá získať za peniaze*„, [Skutky apoštolov 8,20](#). Tetzlovu ponuku však ochotne prijalo tisíce ľudí. Do jeho pokladnice prúdilo striebro i zlato. „*Spasenie za peniaze sa dalo získať ľahšie než spasenie, ktoré vyžaduje pokánie, vieru a stále úsilie o víťazstvo nad hriechom*„, (pozri Dodatok č. 19).

[94]

Proti učeniu o odpustkoch brojili viacerí učení a zbožní príslušníci rímskej cirkvi. Mnohí totiž nemohli veriť tomu, čo sa o odpustkoch hovorilo, pretože to odporovalo zdravému rozumu i Božiemu slovu. Proti tomuto hriechnemu obchodu sa však neodvážil ozvať nijaký prelát. Mnohí ľudia boli znepokojení a naliehavo sa pýtali, či Boh svoji cirkev predsa len nejako neočistí.

Luther, aj keď bol ešte stále horlivým zástancom pápežstva, sa zhrozil, keď počul rúhavé výroky „*odpustkárov*„, od ktorých si mnohí veriaci z jeho zboru kúpili odpustky a onedlho začali prichádzať k svojmu duchovnému a sposedne mu vyznávali rôzne hriechy v istote, že im dá rozhrešenie na základe potvrdenia o kúpe odpustkov, a nie preto, že svoje hriechy ľutovali a chceli sa napraviť. Luther im rozhrešenie odoprel s upozornením, že bez pokánia a nápravy života vo svojich hriechoch zahynú. Bezradne sa obrátili na Tetzela so sťažnosťou, že ich sposedník jeho potvrdenky o odpustkoch neuznáva. Niektorí dokonca žiadali, aby im peniaze vrátil. Tetzl sa rozzúrnil, hrubo klial, na námestí dal zapáliť oheň a vyhlasoval, že „*od pápeža dostal príkaz, aby upálil všetkých kacírov, ktorí sa*

opovážia postaviť proti jeho najsvätejším odpustkom., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 3, kap. 4).

Teraz už Luther začal otvorene vystupovať ako obhajca pravdy. Veriacich začal varovať priamo z kazateľnice. Vysvetľoval im odpornosť hriechu a učil ich, že človek nemôže svojimi skutkami zmierniť svoju vinu a vyhnúť sa trestu. Hriešnika pred Bohom môže zachrániť len úprimná ľútosť a viera v Ježiša Krista. Kristovu milosť si nemožno kúpiť, je to nezaslúžený dar. Luther radil, aby ľudia nekupovali odpustky, ale aby sa vierou utiekali k ukrižovanému Vykupiteľovi. Rozpovedal im svoju bolestnú skúsenosť, ako sa pokorovaním či kajúcnyimi skutkami márne snažil zaslúžiť si spasenie a uistiť ich, že pokoj a radosť poznal len vtedy, keď sa prestal zaoberať samým sebou a začal veriť v Ježiša Krista.

[95] Keďže Tetzel ďalej predával odpustky a hlásal svoje rúhavé výroky, Luther sa rozhodol, že sa proti týmto krikľavým neporiadkom postaví ráznejšie. Čoskoro bola na to vhodná príležitosť. V zámockom chráme vo Wittenbergu sa nachádzalo mnoho posvätných ostatkov, ktoré pri určitých sviatkoch ľudia mohli aj vidieť. Všetci, čo v tieto dni navštívili chrám a vyspovedali sa, dostali uistenie o odpustení všetkých hriechov. Vo sviatočných dňoch prichádzalo do kostola veľa ľudí. Práve sa blížil sviatok Všetkých svätých, jedna z najvýznamnejších príležitostí na vystavenie relikvií. Deň predtým sa Luther pripojil k zástupom, ktoré už prúdili do kostola a na dvere chrámu pribil listinu obsahujúcu deväťdesiatpäť výrokov proti učeniu o odpustkoch. Pritom vyhlásil, že zverejnené výroky na budúci deň na univerzite ochotne obháji proti všetkým, ktorí sa nazdávajú, že ich môžu vyvrátiť.

Jeho výroky vzbudili všeobecnú pozornosť. Ľudia ich znova a znova čítali a všade sa o nich hovorilo. Na univerzite i v celom meste vyvolali tieto výroky veľký rozruch. Tvrdilo sa v nich, že moc odpúšťať hriechy či prehliadať trest za ne nikto nikdy nedostal, teda ani pápež, či ktokoľvek iný. Celá záležitosť s odpustkami je fraška – spôsob, ako od poverčivých ľudí vylákať peniaze – satanov zámer, ako strhnúť do záhuby tých, čo uveria zvodným sľubom. Z výrokov bolo tiež zrejmé, že Kristovo evanjelium je najcennejším pokladom cirkvi a že v ňom zjavenú Božiu milosť môžu dostať všetci, ktorí ju kajúcnou vierou prijímajú.

Lutherove výroky boli výzvou na diskusiu, no nikto sa neodvažoval výzvu prijať. Lutherove otázky sa v priebehu niekoľkých dní rozšírili po celom Nemecku a v niekoľkých týždňoch sa o nich dozvedel celý kresťanský svet. Mnohí zbožní katolíci, ktorí síce hrozné neporiadky v cirkvi videli a bolestne ich znášali, no nevedeli, ako ich postup zastaviť, po prečítaní výrokov si radostne vydýchli, lebo v nich poznali Boží hlas. Uvedomovali si, že Pán milostivo vystrel ruku, aby zahatal rýchlo sa šíriaci príval skazy, ktorá pramení v Ríme. Kniežatá a svetská vrchnosť sa tajne radovali, že sa konečne zastaví pyšná rozpínanosť moci, ktorá neuznáva právo odvolať sa proti jej rozhodnutiam.

Ľahkoverní milovníci hriechu sa však vyľakali, keď videli, ako sa rozplývajú výmysly, ktoré im pomáhali zaháňať strach. Ľstiví a ziskuchtiví kňazi, ochotne schvaľujúci aj zločiny, sa v zúrivom hneve zomkli proti Lutherovi, ktorý ich nepríjemne vyrušil a ohrozil im zdroj príjmu. Reformátor musel čeliť roztrpčeným žalobcom. Niektorí ho obviňovali, že konal unáhlene a nerozvážne. Iní tvrdili, že ho nevedie Boh a vyčítali mu opovážlivosť, domýšľavosť a túžbu vyniknúť. Luther odpovedal: *„Kto nevie, že človek len zriedka prichádza s nejakou novou myšlienkou bez toho, aby ho ľudia nepodozrievali z domýšľavosti a aby ho neobvinili, že vyvoláva spory?... Prečo bol Kristus a všetci mučeníci odsúdení na smrť? Pretože sa zdalo, že sú domýšľaví a pohrdajú múdrosťou svojej doby; pretože presadzovali nové myšlienky bez toho, aby sa najprv skromne poradili so starými názormi.,,*

Inokedy povedal: *„Nech robím čokoľvek, nejde o prejav ľudskej múdrosti; robím to na Boží príkaz. Ak je to Božie dielo, kto ho zastaví? Ak Božím dielom nie je, kto ho presadí? Nie moja vôľa, nie ich, ani naša; nech sa stane tvoja vôľa, svätý Otče, ktorý si v nebesiach.,,* (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 3, kap. 6).

Aj keď v obnovnom diele viedol Luthera Duch svätý, nemohol sa pritom vyhnúť vážnym sporom. Nepriatelia ho ohovárali, prekrúcali jeho zámery, nespravodlivo a zlomyseľne sa vyjadrovali o jeho povahe a pohnútkach. To všetko sa valilo naňho ako povodeň a nezostalo to bez následkov. Luther bol presvedčený, že predstavitelia ľudu, a to v cirkvi i v školách, ho v úsilí o nápravu ochotne podporia. Povzbudivé slová z úst rozvážnych ľudí ho vždy potešili a naplňali novou nádejou. V duchu videl, ako sa v cirkvi hlási úsvit

jasnejšieho dňa. Povzbudzovanie sa však zmenilo na výčitky a odsudzovanie. Mnohí cirkevní i svetskí hodnostári boli síce presvedčení, že jeho výroky sú pravdivé, čoskoro však postrehli, že ich prijatie by vyvolalo d'alekosiahle zmeny. Osveta a reforma ľudu by zákonite ochromili moc Ríma, zastavili by tisíceré prúdy tečúce teraz do pápežskej pokladnice, a to by výrazne obmedzilo prepych a výnimočnosť pápežského dvora. Ba čo viac, naučiť ľudí, aby uvažovali a konali ako zodpovedné bytosti a aby spásu očakávali jedine od Krista, by znamenalo pád pápežského trónu, a teda nakoniec aj pád ich vlastnej moci. Preto Bohom ponúknuté poznanie radšej odmietli. Tým, že sa zomkli proti mužovi, ktorého poslal Boh, aby ich osvietil, spojili sa vlastne proti Kristovi a proti pravde.

Luther sa zachvel, keď videl, že proti veľkej presile v krajine stojí sám. Niekedy zapochyboval, či ho proti cirkevnej moci naozaj viedol Boh. Napísal: *„Kto som bol, aby som sa postavil proti moci pápeža, pred ktorým... sa chvejú králi zeme a celý svet?... Nikto nevie, čo som v týchto prvých dvoch rokoch vnútorne musel vytrpieť a do akej malomysel'nosti, ba možno povedať zúfalstva som upadal,* (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 3, kap. 6). Malomysel'nosť však nad ním predsa len nezvíťazila úplne. Keď ho nepodporili ľudia, spoľahol sa na samého Boha a poznal, že o jeho všemocnú ruku sa môže celkom isto oprieť.

Svojmu reformačne zmýšľajúcemu priateľovi Luther napísal: *„Na dôkladné pochopenie Písma nevystačíme ani štúdiom, ani múdrosťou. Musíme teda začať modlitbou. Pros Pána, aby ti zo svojej veľkej milosti doprial správne pochopiť jeho slová. Božie slovo nemôže vyložiť nikto iný, ako Pôvodca tohto slova, ako o tom sám povedal: 'Všetci budú vyučení Bohom., Nespoliehaj sa na vlastné úsilie, ani na vlastný rozum. Spoliehaj sa len na Boha a na pôsobenie jeho Ducha. V tomto ohľade ver svedectvu skúseného muža,* (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 3, kap. 6). V uvedených slovách je veľmi dôležité ponaučenie pre tých, čo si uvedomujú, že ich povoláva Boh, aby iným ľuďom oznamovali pravdy pre dnešok. Tieto pravdy podnietia odpor nielen satana, ale aj ľudí, ktorí majú radi jeho výmysly. Na boj proti mocnostiam zla samotná sila ľudského rozumu a múdrosti nestačí.

Keď sa nepriatelia odvolávali na zvyky a tradíciu alebo na výroky a autoritu pápeža, Luther sa odvolával len na Bibliu. Keď že

povrchní a poverčiví ľudia nemohli jej dôkazy vyvrátiť, žiadali jeho krv, ako kedysi Židia žiadali krv Kristovu. Rímski horlivci volali: „*Je to kacír. Takého strašného kacíra nechat' žiť čo len hodinu je velezradou proti cirkvi. Treba mu okamžite postaviť šibenicu.*„ (D'Aubigné, cit dielo, zv. 3, kap. 9). Luther sa však nestal obeťou ich zúrivosti. Boh mu určil dielo, ktoré mal splniť. Chrániť ho pri tom mali Boží anjeli. Nejednen z tých, čo svetlo evanjelia prijali od Luthera, stal sa terčom satanovho hnevu a pre pravdu ochotne podstúpil mučenie i smrť.

Lutherovo učenie púvalo pozornosť rozvážnych ľudí v celom Nemecku. Z jeho kázni a spisov žiarili lúče svetla, ktoré prebudili a osvietili tisíce ľudí. Namiesto mŕtveho formalizmu, v ktorom sa cirkev tak dlho nachádzala, prišla živá viera. Ľud zo dňa na deň prestával veriť poverám rímskej cirkvi. Padali priehradu predsudkov. Božie slovo, ktorým Luther preveroval každé učenie a každý výrok, si ako dvojsečný meč razilo cestu do srdc ľudí. Všade sa prebúdzala túžba po duchovnom pokroku a bol taký hlad a smäd po spravodlivosti, aký sa po stáročia neprejavil. Pozornosť veriacich, tak dlho zameraná na pompézne obrady a na kňazskú prostrednícku službu, sa teraz kajúcnou vierou obracala k ukrižovanému Kristovi.

Tento všeobecný záujem vyvolával stále väčšie obavy cirkevnej vrchnosti. Luther dostal pozvanie, aby sa dostavil do Ríma a tam sa zodpovedal z obvinenia, že šíri kacírstvo. Tento príkaz vyľakal jeho priateľov. Veľmi dobre si uvedomovali, aké nebezpečenstvo by mu hrozilo v tomto skazenom meste, opitom krvou mučeníkov pre Krista. Lutherovi priatelia nesúhlasili s tým, aby šiel do Ríma a žiadali, aby bol vypočutý v Nemecku.

To sa nakoniec aj stalo. Pápež menoval vyslanca, ktorý mal prípad vyšetriť a v písomných pokynoch mu dal jasne najavo, že Luthera už vyhlásil za kacíra. Mal ho teda „*bezodkladne stíhať a trestať*„. Ak Luther bude neoblomný a nedá sa zajať, vyslanec ho mal „*v celom Nemecku vyhlásiť za vyhnanca a s ním vyhnat', prekliat' a vyobcovať aj všetkých jeho stúpencov.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 4, kap. 2). Pápež ďalej vyslancovi kázal vyhubiť „*kacírsku náказu.*„ tak, že z cirkvi okrem cisára vyobcuje, a to bez ohľadu na cirkevné či štátne postavenie, všetkých, ktorí nebudú ochotní Luthera a jeho prívržencov zatknúť a odovzdať Rímu na potrestanie.

V tom sa prejavil skutočný duch pápežstva. V celom spise nebolo ani náznaku kresťanského postoja, ba ani stopy obyčajnej ľudskej spravodlivosti. Luther žil ďaleko od Ríma; nemal možnosť vysvetliť a obhájiť svoje stanovisko. Navyše, skôr než bol jeho prípad dôkladne vyšetrený, bol vyhlásený za kacíra a hneď aj obžalovaný, súdený a odsúdený, a to samozvaným „svätým otcom“, jedinou, najvyššou, neomylnou autoritou v cirkvi a v ríši.

Vtedy, keď Luther veľmi potreboval nejakého priateľa, ktorý by ho chápal a poradil mu, Božia prozreteľnosť poslala do Wittenbergu Filipa Melanchtona. Bol to mladý, skromný a ostýchavý muž. Zdravým úsudkom, rozsiahlymi vedomosťami, podmanivou výrečnosťou, povahovou rýdzosťou a bezúhonnosťou si získal všeobecný obdiv a úctu. Jeho skvelé nadanie vyvažovala jeho prirodzená vľúdnosť. Čoskoro sa stal oddaným učeníkom evanjelia, Lutherovým najvernejším priateľom a vzácnym pomocníkom. Jeho prívetivosť, obozretnosť a presnosť dopĺňali Lutherovu odvahu a činorodosť. Ich spolupráca posilnila reformáciu a Lutherovi bola zdrojom veľkého povzbudenia.

Ako miesto cirkevného súdu bol vybraný Augsburg a reformátor sa chystal odísť ta pešo. Jeho priatelia sa však oňho obávali. Nepriatelia sa mu totiž celkom otvorene vyhrážali, že cestou bude zajatý a zavraždený. Priatelia ho prosili, aby sa na cestu nevydával. Naliehavo ho žiadali, aby na nejaký čas z Wittenbergu odišiel a ukryl sa u spóľahlivých ľudí, ktorí ho radi ochránia. Luther však nechcel opustiť miesto, ktoré mu určil Boh. Ďalej musí verne hájiť pravdu bez ohľadu na búrky, ktoré naňho dorážajú. Vravel: „*Som ako Jeremiáš, muž sváru a boja, čím viac sa mi však vyhrážajú, tým viac ma to teší. Potupili mi česť i meno. Zostáva mi už len jedno – moje úbohé telo. Nech si ho teda vezmú; pripravia ma len o pár hodín života. Čo sa však týka mojej duše, tú mi vziať nemôžu. Kto chce svetu hlásať Kristovo slovo, musí v každom okamžiku rátať so smrťou,*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 4, kap. 4).

[99] Správa o tom, že Luther do Augsburgu prišiel, pápežského vyslanca veľmi uspokojila. Neprijemný kacír, ktorý budil pozornosť celého sveta, je teraz v moci Ríma a vyslanec sa rozhodol, že korist' mu nescie uniknúť.

Reformátor nemal so sebou nijaký ochranný list. Jeho priatelia ho žiadali, aby pred vyslanca bez takého listu nešiel a sami ho od

cisára vyžiadali. Pápežský vyslanec hodlal Luthera, pokiaľ možno, prinútiť, aby odvolal, alebo v opačnom prípade dať ho dopraviť do Ríma, kde ho mal stihnúť rovnaký ortiel ako Husa a Jeronýma. Preto sa prostredníctvom svojich agentov snažil Luthera presvedčiť, aby prišiel za ním bez ochranného listu a vydal sa mu na milosť. Luther to však rozhodne odmietol. S listinou, ktorá mu zaručovala cisárovu ochranu, sa vydal za pápežovým vyslancom.

Zástupcovia pápeža sa rozhodli, že najprv budú k nemu prívectiví, a tým sa ho pokúsia získať. Vyslanec sa teda pri rozhovoroch správal k Lutherovi veľmi priateľsky. Jednoznačne však žiadal, aby sa Luther bezvýhradne podriadil autorite cirkvi a aby bez dôkazov či vysvetľovania odvolal všetky svoje články. Nesprávne však odhadol povahu muža, s ktorým sa zhováral. Luther síce v svojej odpovedi vyjadril k cirkvi úctu, svoju túžbu po pravde, ochotu odpovedať na všetky námietky proti svojmu učeniu i ochotu predložiť svoje náuky na posúdenie predným univerzitám, no súčasne vyslovil nesúhlas s kardinálovou požiadavkou, aby svoje názory odvolal bez toho, aby bol usvedčený z bludu.

Jedinou odpoveďou na to bola výzva: „*Odvolaj, odvolaj!*“, Luther dokázal, že jeho stanovisko sa opiera o Písmo a rozhodne vyhlásil, že pravdy sa zriecť nemôže. Vyslanec, ktorý Lutherove dôkazy nemohol vyvrátiť, mu predhodil množstvo výčitiek, výsmeškov a úškľabkov, premiešaných s tradičnými citátmi a výroky otcov a Luthera nepripustil ani k slovu. Keď Luther videl, že ďalší rozhovor je zbytočný, nakoniec od vyslanca získal po istom zdráhaní povolenie, aby svoju odpoveď mohol podať písomne.

„*Urobil som tak,*“, napísal Luther priateľovi, „*pretože je to pre mňa, ako utláčaného, dvojnásobne výhodné. Po prvé to, čo je napísané, možno predložiť na posúdenie aj iným, a po druhé, mám lepšiu možnosť pôsobiť na rozvahu, či dokonca na svedomie nadutého a uvraveného despotu, ktorý by inak zásluhou svojho panovačného jazyka vyhral,*“ (Martyn, *The Life and Times of Luther*, str. 271,272).

Luther pri ďalšom rozhovore predložil jasný, stručný a presvedčivý výklad svojich názorov, doložený mnohými výroky Písma. Listinu nahlas prečítal a odovzdal ju kardinálovi. Ten ju však opovržlivo odhodil a vyhlásil, že ide len o hŕbu prázdnych slov a bezvýznamných citátov. To Luthera pobúrilo a prinútilo stretnúť sa s týmto

spupným prelátom na jeho vlastnej pôde, aby mu práve v dišpute o tradícii a o učení cirkvi vyvrátil jeho výroky.

Keď vyslanec poznal, že Lutherove dôkazy vyvrátiť nemôže, prestal sa ovládať a zúrivo kričal: „*Odvolaj, lebo t'a pošlem do Ríma pred sudcov, ktorí rozhodnú o tvojej veci. Exkomunikujem t'a z cirkvi a s tebou všetkých tvojich prívržencov, ako aj každého, kto by t'a kedy nejakou podporoval.*„ Nakoniec pyšne a zúrivo dodal: „*Odvolaj, inak sa už nevracaj,*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 4, kap. 8).

Luther so svojimi priateľmi okamžite odišiel, čím dal jasne najavo, že vyslanec nemôže očakávať, že by odvolal. Situácia sa vyvinula inak, než si to kardinál predstavoval. Luthera hodlal zastrašiť násilím, aby sa podrobil. Keď zostal sám so svojimi pomocníkmi, díval sa na každého z nich a nečakaným nezdarom svojich plánov bol celkom rozladený.

Lutherove snahy pri rozhovore s pápežským legátom priniesli svoje plody. Na dišpute sa zúčastnili viacerí poslucháči, ktorí mali príležitosť porovnať oboch mužov a urobiť si úsudok o ich prejavoch, o sile a pravdivosti ich dôkazov. Ako výrazne sa líšili! Jednoduchý, skromný, ale rozhodný hlásateľ reformácie tu stál v Božej sile a mal na svojej strane pravdu. Zástupca pápeža, prehnane sebavedomý, domýšľavý, panovačný a nerozvážny muž bez jediného dôkazu Písma kričal: „*Odvolaj, inak si pôjdeš po trest do Ríma.*„

Napriek tomu, že Luther mal ochranný list cisára, jeho protivníci zvažovali možnosť zatknúť ho a uväzniť. Priatelia prosili reformátora, aby sa bezodkladne vrátil do Wittenbergu; jeho ďalší pobyt v Augsburgu pokladali totiž už za zbytočný a pripomenuli mu, aby svoj zámer odísť čo najstarostlivejšie utajil. Luther túto radu poslúchol a z Augsburgu odišiel ešte pred úsvitom na koni v sprievode stráže, ktorú mu na cestu určil mestský úrad. Tajne a s určitou obavou prechádzal temnými a tichými ulicami mesta. Jeho zúriví nepriatelia ho totiž stále sledovali a chystali mu záhubu. Podarí sa uniknúť nástrahám, ktoré pripravili? Pre Luthera to boli chvíle úzkosti a vrúcnych modlitieb. Keď dorazil k malej bráne v mestskej hradbe, brána sa otvorila a Luther bez prekážky prešiel aj so svojou strážou. Len čo títo utečenci bezpečne vyšli z mesta, zrýchlili jazdu a skôr, než sa pápežov vyslanec o Lutherovom odchode dozvedel, reformátor už bol spoľahlivo mimo dosah prenasledovateľov. Satan a

jeho pomocníci utrpeli porážku. Ten, ktorého už pokladali za svoju korisť, unikol ako vtáča z kliečky.

Keď sa pápežský vyslanec dozvedel, že Luther utiekol, bol prekvapený a od zlosti celý bez seba. Očakával, že za prejavenu múdrosť a rozhodnosť, s akou zaobchádzal s týmto „*rušiteľom*“, cirkvi, získa primerané ocenenia a pocty. Táto nádej ho však sklamala. Tlak hnevu si však uvoľnil v liste saskému kniežat'u Fridrichovi Múdrymu. V ňom sa sťažoval na Luthera a žiadal, aby ho knieža poslalo do Ríma alebo vypovedalo zo Saska.

Luther na svoju obhajobu žiadal, aby mu pápež či pápežský vyslanec dokázali jeho bludy z Písma. Slávnostne sa zaviazal, že svoje učenie odvolá, ak mu dokážu, že odporuje Božiemu slovu. Vyslovil aj vd'ačnosť Bohu za to, že bol uznaný za hodného trpieť za svätú vec.

Dovtedy vedelo knieža o reformačnom učení len málo. Hlboko však naň zapôsobila otvorenosť, sila a jasnosť Lutherových slov. Fridrich sa rozhodol, že Luthera bude chrániť, kým sa nedokáže, že sa mylí. Na vyslancovu žiadosť odpovedal listom, v ktorom napísal: „*Malo by vám stačiť, že k vám Dr. Martin Luther prišiel do Augsburgu. Nečakali sme, že ho budete nútiť, aby odvolal bez toho, že ho o jeho bludoch presvedčíte. Nikto z učencov nášho kniežatstva mi neoznámil, že Lutherovo učenie je bezbožné, protikresťanské či kacírské.*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 4, kap. 10). Knieža Fridrich Múdry odmietol poslať Luthera do Ríma alebo ho zo svojej krajiny vyhostiť.

Fridrich Múdry si uvedomoval, že v spoločnosti nastalo všeobecné uvoľnenie mravných zásad a že treba uskutočniť zásadnú reformu. Zastavenie a potrestanie zločinnosti by nevyžadovalo zložité a nákladné opatrenia, keby ľudia uznali Božie požiadavky a príkazy osvieteného svedomia a keby podľa nich aj žili. Fridrich Múdry vedel, že Luther tento cieľ všemožne sleduje a v duchu sa tešil, že sa to začína v cirkvi prejavovať.

Knieža vedelo, že Luther ako univerzitný profesor je mimoriadne úspešný. Odvtedy, čo Luther pribil svoje výroky na dvere zámockého chrámu, uplynul síce len rok, no bolo už zrejmé, že počet pútnikov, ktorí navštevovali tento kostol na sviatok Všetkých svätých, výrazne poklesol. Rím prišiel o svojich ctiteľov a o ich dary. Namiesto pútnikov však prišli do Wittenbergu iní. Neboli to pútnici, prichádzajúci

[102]

do mesta uctievať ostatky, ale študenti, ktorí naplňali univerzitné posluchárne. Lutherove spisy všade prebúdzali živý záujem o Písmo a na univerzitu vo Wittenbergu prichádzali študenti nielen zo všetkých častí Nemecka, ale aj z iných krajín. Študenti, ktorí prvýkrát prišli do Wittenbergu, „*dvíhali ruky k nebu a d'akovali Bohu, že z tohto mesta dal zažiť svetlu pravdy a že ako kedysi zo Siona, tak sa teraz z Wittenbergu svetlo šíri do najvzdialenejších krajín.*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 4, kap. 10).

Dovtedy Luther len čiastočne opustil bludy rímskej cirkvi. Keď však porovnával Písmo sväté s pápežovými dekrétmi a ustanoveniami, žasol. Príležitostne napísal: „*Práve čítam pápežove nariadenia a... neviem, či je pápež sám antikristom alebo jeho apoštolom, tak dôkladne sa v nich Kristus skresľuje a križuje.*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 5, kap. 1). V tom čase bol však Luther ešte stále stúpencom rímskej cirkvi a ani len nepomyslel, že by sa niekedy s ňou rozišiel.

Lutherove spisy a ich posolstvá sa postupne rozšírili do všetkých kresťanských krajín. Jeho vplyv prenikol do Švajčiarska a Holandska. Odpisy jeho prác sa dostali do Francúzska a Španielska. V Anglicku sa jeho učenie prijímalo ako slovo života. Pravda sa rozšírila aj do Belgicka a Talianska. Tisíce ľudí sa prebralo zo smrteľnej strnulosti a v živote viery okúsilo radosť a novú nádej.

Lutherove útoky stále viac znepokojovali Rím. Niektorí z reformátorových fanatických odporcov – a boli to aj doktori katolíckych univerzít – vyhlasovali, že ten, kto zabije tohto vzdorovitého mnícha, nezhrší. Raz pristúpil k Lutherovi neznámy ozbrojený muž a pýtal sa ho, prečo ide tak sám. „*Som v Božích rukách,*“ odpovedal Luther. „*Boh je moja sila a môj štít. Čo mi môže urobiť človek?*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 6, kap. 2). Keď neznámy počul tieto slová, zbledol a ušiel, akoby sa stretol s anjelom.

„*Aj keď sa Rím snažil Luthera zničiť, Boh ho chránil. Jeho učenie znelo všade – v domácnostiach i v kláštoroch, ... v zámkoch šľachticov, na univerzitách i v kráľovských palácoch, a všade sa našli šľachetní muži, ktorí jeho úsilie podporili.*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 6, kap. 2).

Luther práve v tom čase čítal spisy Jána Husa a zistil, že veľkú pravdu o ospravedlnení z viery, ktorú sám obhajuje a učí, zastával už tento český reformátor. Vyhlásil: „*My všetci, Pavel, Augustín i ja sme husiti aj bez toho, aby sme o tom vedeli.*“ Ďalej povedal: „*Boh*

iste potresce svet za to, že už pred sto rokmi mu bola hlásaná pravda a bola upálená., (Wylie, cit. dielo, zv. 6, kap. 1).

Vo výzve cisárovi a nemeckej šľachte k reforme kresťanstva Luther o pápežovi napísal: *„Je hrozné sledovať muža, ktorý sám seba vydáva za Kristovho nástupcu, a pritom žije v prepychu, čím sa mu nevyrovná nijaký cisár. Podobá sa chudobnému Ježišovi, či skromnému Petrovi? Tvrdí sa o ňom, že je pánom sveta! Kristus však, za ktorého námestníka sa vydáva, vyhlásil: ‘Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta., Môže vláda námestníka prevyšovať vládu jeho Pána?.,* (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 6, kap. 3).

[103]

Univerzitám Luther napísal toto: *„Veľmi sa obávam, že univerzity sa stanú veľkými bránami do pekla, ak nebudú starostlivo vysvetľovať Písmo sväté a vštepovať jeho posolstvo do srdc mládeže. Nikomu neradím, aby svoje diel’ a poslal ta, kde na prvom mieste nie je Písmo sväté. Každá inštitúcia, kde sa ľudia ustavične nezaoberajú Božím slovom, sa nutne zvrhne.,* (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 6, kap. 3).

Táto výzva sa rýchlo rozšírila po celom Nemecku a na ľud mocne zapôsobila. Vzrušila celý národ a celé zástupy šli pod zástavu reformácie. Lutherovi odporcovia, ktorí horeli túžbou po pomste, žiadali od pápeža rázny zákrok. Rím teda vydal príkaz, že jeho učenie treba ihneď odsúdiť. Luther a jeho prívrženci dostali šesťdesiat dní na rozmyslenie. Ak neodvolajú, všetci budú z cirkvi vylúčení.

Pre reformáciu nastala rozhodujúca chvíľa. Hrozba exkomunikácie z cirkvi naháňala po stáročia hrôzu aj mocným panovníkom; veľké ríše vedela pustošiť a vrhnúť do biedy. Koho postihla kliatba Ríma, stal sa ostatným ľudom odporným vyvrhelom. Nemali sa stykať so svojimi najbližšími, boli postavení mimo zákon a štvancami zostali do smrti. Luther nebol slepý, aby nevidel, že sa nad ním hrozivo zmráka. Zostal však neochvejný vo viere, že Kristus mu je oporou a záštitou. S vierou a odvahou mučeníka napísal: *„Neviem, čo sa stane, a ani sa o to nestarám. Nech udrie blesk, kam udrie, nebojím sa. Ved’ bez vôle nášho Otca ani list nespadne. O čo viac sa postará o nás! Lahko sa zomiera za Slovo, lebo Slovo, ktoré sa stalo telom, samo podstúpilo smrť. Ak zomrieme s ním, budeme s ním žiť, a ak podstúpime to, čo podstúpil Kristus pred nami, budeme tam, kde je on, a s ním budeme večne.,* (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 6, kap. 9).

Keď Luther dostal pápežskú bulu, povedal: „*Odmietam ju a zavrhujem ako bezbožnú a lživú. V nej je odsúdený sám Kristus. Radujem sa, že také zlo znášam pre to, čo pokladám za najlepšie. Teraz cítim v srdci väčšiu voľnosť, pretože konečne viem, že pápež je antikrist a že jeho trón je trónom samého satana,*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 6, kap. 9).

Rímsky výnos však nezostal bez účinku. Väzenie, mučenie a katov meč boli zbrane, ktoré vedeli vynucovať poslušnosť. Pred pápežským nariadením sa chveli ľudia slabí a poverčiví. Aj keď sa Luther tešil všeobecnej úcte a obľube, mnohí si predsa len uvedomovali, že život je príliš drahý, než aby oň chceli prísť kvôli reformácii. [104] Zdanlivo všetko nasvedčovalo tomu, že Lutherovo dielo sa čoskoro skončí.

Luther však zostal neohrozený. Rím posielal proti nemu svoje kliatby ako hrmiace strely a svet bol istý, že Luther buď zahynie, alebo bude donútený podvoliť sa. Reformátor však na pápežský výnos odpovedal rovnako rázne. Verejne vyhlásil, že sa rozhodol navždy sa s Rómom rozísť. Pred zástupom univerzitných študentov, učiteľov a občanov zo všetkých spoločenských vrstiev pápežovu bulu spálil a spolu s ňou aj cirkevné zákony, pápežské listiny a spisy podporujúce pápežskú autoritu. Pritom vyhlásil: „*Keď moji nepriatelia môžu pálením mojich kníh poškodiť záujmy pravdy v mysli jednoduchých ľudí a viesť ich do záhuby, i ja pálim ich knihy. Skutočný boj sa práve začal. Dosiaľ som sa s pápežom len pohrával. Toto dielo som začal v Božom mene; skončí sa bezo mňa, ale s Božou mocou,*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 6, kap. 10).

Na výčitky nepriateľov, ktorí posmešne narážali na nedostatok zástancov, Luther odpovedal: „*Kto vie, či si ma Boh nevyvolil a nepovolal a či sa oni nemajú obávať toho, že keď pohrdajú mnou, pohrdajú samým Bohom? Mojžiš bol sám pri odchode z Egypta; Eliáš bol sám za vlády kráľa Achaba, Izaiáš bol sám v Jeruzaleme a Ezechiel bol sám v Babylone. Boh nikdy nevyvolil za proroka veľkňaza alebo nejakú inú významnú osobnosť. Obvykle volil obyčajných ľudí, ktorými ostatní pohrdali; raz si dokonca vybral pastiera Amosa. V každej dobe museli svätí ľudia s nasadením vlastného života karhať veľkých mužov, kráľov, kniežatá, kňazov a mudrcov. Nehovorím, že som prorok. Hovorím však, že by sa mali báť práve*

preto, že som sám, ich je mnoho. Som si istý, že Božie slovo je so mnou, nie s nimi., (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 6, kap. 10).

Luther sa rozhodol pre konečný rozchod s rímskou cirkvou po ťažkom vnútornom boji. V tom čase napísal: „Každý deň si stále viac uvedomujem, ako ťažko sa človek zbavuje predsudkov, ktoré získal v detstve. Koľko bolesti mi spôsobil, hoci som mal na svojej strane Písmo, aby som sám pred sebou ospravedlnil odvahu postaviť sa sám proti pápežovi a že ho považujem za antikrista. Ako som sa vnútri sužoval! Koľkokrát som si zatrpknuto kládol otázku, ktorú tak často vyslovili obhajcovia pápežstva: Si azda múdry len ty? Je možné, aby sa všetci ostatní mýlili? Čo ak sa mýliš ty a do svojho bludu zat'ahuješ tol'kých ľuďí, ktorí potom naveky zahynú? Takto som bojoval sám so satanom, kým mi Kristus svojím neomylným Slovom neposilnil srdce proti týmto pochybnostiam., (Martyn, cit. dielo, str. 372,373).

Pápež hrozil Lutherovi vyobcovaním z cirkvi, ak neodvolá – a teraz sa hrozba splnila. Prišla nová bula s oznamom, že Luther je z rímskej cirkvi vylúčený ako človek neom prekliaty a spolu s ním aj tí, čo prijímajú jeho učenie. Tým sa začal veľký zápas.

[105]

Odpor zo strany iných ľuďí býva údelom všetkých hlásateľov, ktorým Boh uložil zvestovať pravdu určenú ich dobe. Lutherova doba mala svoju prítomnú pravdu, ktorá mala práve vtedy svoj osobitný význam. Existuje dobové poslanstvo aj pre dnešok. Pán, ktorý koná všetko podľa svojej vôle, uvádza ľuďí do rôznych situácií a ukladá im povinnosti určené dobe, v ktorej práve žijú, a na podmienky, v ktorých sa nachádzajú. Ak si budú dané svetlo vážiť, odhalí sa im širší obzor pravdy. Dnes, však väčšina ľuďí netúži po pravde práve tak, ako po nej netúžili ani prívrženci pápežstva, ktorí odporovali Lutherovi. Dnes, rovnako ako kedysi, sú ľudia naklonení prijímať ľudské názory a tradície namiesto Božieho slova. Dnešní hlásatelia prítomnej pravdy nemôžu očakávať, že ľudia ich budú prijímať priaznivejšie, než prijímali predošlých reformátorov. Čím viac sa blíži záver dejín sveta, tým sa zostruje aj veľký spor medzi pravdou a bludom, medzi Kristom a satanom.

Pán Ježiš svojim učeníkom povedal: „Keby ste boli zo sveta, svet by miloval, čo je jeho; keďže však nie ste zo sveta, ale ja som si vás vyvolil zo sveta, preto vás svet nenávidí. Spomeňte si na slová, ktoré som vám povedal: Sluha nie je väčší ako jeho pán. Ak mňa prenasle-

dovali, budú prenasledovať aj vás. Ak zachovávali moje slovo, budú zachovávať aj vaše., [Ján 15,19.20](#). Na druhej strane náš Pán jasne vyhlásil: „Beda vám, ak by vás všetci ľudia chválili. Ved’ práve tak robili ich otcovia falošným prorokom., [Lukáš 6,26](#). Svet nie je dnes o nič viac naklonený Kristovi, než to bolo v dobách predošlých, a ľudia, ktorí hlásajú čisté Božie slovo, nie sú dnes prijímaní o nič priaznivejšie, než boli kedysi prijímaní ich predchodcovia. Spôsoby odporu voči pravde sa môžu meniť, nepriateľstvo sa môže prejavovať oveľa skrytejšie, no pritom ľstivejšie. Protiklad je však stále rovnaký a bude zjavný až do konca času.

Keď na nemecký trón nastúpil nový cisár Karol V., rímski legáti sa poponáhľali blahoželať panovníkovi s tým, aby proti reformácii rázne zakročil. Saské knieža, ktoré Karolovi V. výrazne pomohlo získať korunu, ho však žiadalo, aby proti Lutherovi nič nepodnikal, kým ho nevypočuje. Cisár sa ocitol v zložitej a chúlостivej situácii. Pápežskí legáti sa neuspokoja s ničím iným než s cisárskym ediktom, ktorý Luthera odsúdi na smrť. Saské knieža však dôrazne vyhlásilo, že „ani jeho cisárska výsosť, ani nikto iný nepreukázal, že Lutherove spisy sú nepravdivé,, a preto žiadalo, aby Dr. Luther dostal „ochranný list a mohol predstúpiť pred tribunál vzdelaných, zbožných a nestranných sudcov,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 6, kap.11).

V tom čase sa pozornosť všetkých strán upierala na snem nemeckých štátov, ktorý sa krátko po nástupe Karola V. na trón zišiel vo Wormse. Na tomto národnom sneme šlo o dôležité politické otázky a štátne záujmy. Nemecké kniežatá sa tu mali prvýkrát zísť so svojím mladým panovníkom na poradnom zhromaždení. Do Wormsu prišli cirkevní a štátni hodnostári zo všetkých častí ríše. Na sneme sa zúčastnili svetské kniežatá, urodzení ľudia, vplyvní a žiarlivo strážiaci svoje dedičné práva, cirkevní kniežatá pompézne prejavujúce svoju nadradenosť a mocenské postavenie, rytieri s ozbrojenými sprievodmi, ako aj inonárodní zástupcovia blízkyh i vzdialených krajín. Záujem tohto veľkého zhromaždenia sa však sústredil na prípad saského reformátora.

Cisár Karol vopred požiadal saské knieža Fridricha Múdreho, aby na snem prišiel aj s Lutherom. Zaručil mu ochranu a sľúbil, že o sporných otázkach bude môcť otvorene diskutovať s povolanými osobami. Lutherovi veľmi záležalo na pojednávaní pred cisárom. V tom čase mal veľmi podlomené zdravie, no aj tak kniežaťu napísal: „Ak nemôžem ísť do Wormsu v dobrom zdraví, tak ma prinesú chorého, lebo niet pochybností, že keď ma pozýva cisár, je to vlastne volanie Božie. Ak proti mne použijú násilie, čo je veľmi pravdepodobné, (lebo ma nevolajú preto, aby som ich poučal), celú svoju

[107] *záležitosť kladiem do Božích rúk. Ten, ktorý dostal troch mládencov z ohnivej pece, stále žije a kral'uje. Ak ma nezachráni, môj život má len malý význam. Zabráňme tomu, aby sa bezbožní ľudia posmievali evanjeliu a vylejme svoju krv za to, aby nezvíťazili. Nepatrí mi rozhodovať o tom, či môj život alebo moja smrť prispejú k spáse všetkých. Môžete odo mňa očakávať čokoľvek... len nie útek či odvolanie. Utiect' nemôžem, a tým menej odvolať.,* (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 1).

Keď sa vo Wormsi roznieslo, že Luther predstúpi pred snem, vyvolalo to všeobecné vzrušenie. Pápežský nuncius Aleander, ktorému bol prípad zverený, bol znepokojený a nahnevaný. Uvedomoval si, že prípad sa pre pápeža skončí pohromou. Začínať vyšetrovanie prípadu, v ktorom pápež už vyniesol rozsudok, znamenalo vlastne neuznať zvrchovanú autoritu pápeža. Okrem toho sa bál, že výrečné a pádne dôkazy tohto muža by mohli nejedno z kniežat odvrátiť od pápeža. Veľmi dôrazne sa teda u cisára Karola V. ohradzoval proti Lutherovmu príchodu do Wormsu. V tom čase bola zverejnená pápežská bula, podľa ktorej Luther bol už z cirkvi vylúčený. Cisár teda protestu pápežského vyslanca ustúpil a kniežat' u Fridrichovi napísal, že ak Luther neodvolá, musí zostať vo Wittenbergu.

Keďže Aleandrovi toto víťazstvo nestačilo, všemožne sa snažil o to, aby bol Luther odsúdený. S vytrvalosťou hodnou lepšej veci oboznamoval s prípadom kniežatá, prelátov a ostatných členov snemu, pričom tvrdil, že reformátor je „zradca, burič, bezbožník a rúhač,.. Prudkosť a vášnivosť, s akou vystupoval, príliš zjavne prezrádzala ducha, ktorý ho ovládal. Všeobecne sa súdilo, že ho viac „ženie nenávisť a pomstychtivosť než horlivosť a zbožnosť.,“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 1). Väčšina účastníkov snemu bola viac než kedykoľvek predtým naklonená Lutherov prípad posudzovať priaznivo.

Aleander ešte horlivejšie pripomínal cisárovi, že je povinný plniť pápežove príkazy. Nemecké zákony to však bez súhlasu kniežat nepripúšťali. Cisár nakoniec pod tlakom prelátovej neodbytnosti ustúpil a vyzval ho, aby prípad predložil snemu. „Pre nuncia to bol slávny deň. Snem bol dôležitý, prípad ešte dôležitejší. Aleander bude na ňom zastupovať Rím,... matku a paniu všetkých cirkví.,“ Mal obhájiť pápežský stolec pred zhromaždenými kresťanskými kniežatami. „Obdarený výrečnosťou sa nazdával, že významnú úlohu

l'ahko zvládne. Prozreteľnosť chcela, aby Rím na najvznešenejšom súde zastupoval najschopnejší rečník skôr, než bude sám odsúdený,, (Wylie, cit. dielo, zv. 6, kap. 4). Lutherovi stúpenci očakávali s istými obavami, akú ozvenu vyvolá Aleandrov prejav. Saské knieža sa síce na snemovaní nezúčastnilo, ale na jeho príkaz bolo na sneme niekoľko jeho radcov, aby nunciovu reč zaznamenali.

Aleander vynaložil na porážku pravdy všetku svoju učenosť a výrečnosť. Proti Lutherovi uvádzal jedno obvinenie za druhým. Reformátor bol podľa toho nepriateľom cirkvi a štátu, ľuďí živých i mŕtvych, duchovenstva i svetského stavu, členov rád i jednoduchých kresťanov. Vyhlásil: „*V Lutherových bludoch je dost dôvodov na upálenie stotisíc kacírov.,*”

[108]

V závere prejavu sa snažil predstaviť stúpencov reformácie ako ľuďí hodných opovrhnutia: „*Kto sú všetci tí luteráni? Je to skupina bezočivých učiteľov, skazených kňazov, zvrhlých mníchov, prostoduchých právnikov, schudobnených šľachticov, zvedených a zmätených jednoduchých ľudí. O čo viac ich prevyšuje katolícka strana počtom svojich členov, schopnosťami a mocou! Jednomyselné uznesenie tohto slávneho zhromaždenia osvieti nevedomých, bude varovať nerozvážnych, kolísavým pomôže rozhodnúť sa a posilní slabých.,*” (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 3).

Podobné zbrane útočia na zástancov pravdy v každej dobe. Stále rovnako sú presviedčaní všetci, čo sa proti zavedeným bludom odvažujú presadiť jasné učenie Božieho slova. „*Kto sú tí kazatelia nového učenia?,*” volajú obhajcovia populárneho náboženstva. „*Sú to nevzdelaní príslušníci chudobných vrstiev a je ich málo. Napriek tomu tvrdia, že majú pravdu a že sú vyvoleným Božím ľuďom. Sú to oklamaní, nevzdelaní ľudia. O čo početnejšia a vplyvnejšia je naša cirkev. Koľko veľkých a učených mužov je medzi nami! O čo sme silnejší!,*” Vplyv takýchto „*dôvodov,*” obvykle na svete rozhoduje. Dnes však nie sú o nič pravdivejšie, než boli v dobe Lutherovej.

Reformácia sa Lutherom neskončila, ako sa mnohí nazdávajú. Bude pokračovať do konca dejín tohto sveta. Luther mal vykonať veľké dielo; svetlo, ktorým ho Boh osvietil, mal odovzdať ďalším ľuďom. Nedostal však všetko svetlo, ktoré má osvietiť celý svet. Odvtedy dodnes sviati zo stránok Písma svätého nové svetlo, takže ľudia v ňom stále objavujú nové pravdy.

[109] Nunciov prejav hlboko dojal účastníkov snemu. Nevystúpil tam nijaký Luther, aby jasnými a presvedčivými pravdami Božieho slova prekonal pápežovho zástupcu. Nikto sa nepokúsil reformátora obhájiť. Prejavila sa skôr všeobecná nálada Luthera s jeho učením nielen odsúdiť, ale aj vykoreniť kacírstvo. Rím dobre využil túto jedinečnú príležitosť na svoju obhajobu. Všetko, čo mohol na svoje ospravedlnenie povedať, bolo povedané. Toto zdanlivé víťazstvo bolo však predzvesťou porážky. Odteraz by mal byť rozdiel medzi pravdou a bludom zrejmejší, pretože obidve strany si budú merať sily v otvorenej vojne na bojisku. Od toho dňa už Rím nikdy nebude stáť tak pevne, ako dovtedy.

Hoci väčšina členov snemu by neváhala Luthera vydať, aby ho Rím potrestal, predsa sa však medzi nimi našli mnohí, ktorým bola celá záležitosť zrejماً. Neprístojnosti v cirkvi sami odmietali a priali si, aby sa odstránili neporiadky, ktoré trápili nemecký ľud, pretože cirkevná vrchnosť bola skazená a chamtivá. Nuncius predstavil vládny systém pápežstva v čo najpriaznivejšom svetle. Boh však povzbudil jedného z členov snemu, aby presne opísal obludnosť pápežskej tyranie. Spomedzi kniežat povstal saský vojvodca Juraj, ktorý veľmi dôsledne uvádzal klamstvá a zločiny pápežstva, ako aj ich hrozné následky. V závere svojej reči povedal:

„To sú len niektoré zo zločinov, čo kričia proti Rímu. Rím sa neštíti ničoho, jeho jediným cieľom sú... peniaze, peniaze, peniaze..., takže kazatelia, ktorí majú hlásať pravdu, šíria len samé lži a za to sú nielen trpení, ale aj odmeňovaní, pretože čím viac klamú, tým väčšie sú ich zisky. Práve z tohto špinavého prameňa vyteká skazená voda. Samopašnosť si podáva ruku s lakomstvom. Beda, pohoršenie spôsobené duchovenstvom vrhá mnoho úbohých duší do večného zatratenia. Treba uskutočniť všeobecnú nápravu.,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 4).

Výstižnejšie a pádnejšie odsúdenie pápežských neprístojností by nepodal ani sám Luther. Účinok jeho slov zvýraznila skutočnosť, že rečník patril medzi rozhodných nepriateľov Luthera.

Keby prítomní mali duchovný zrak, boli by medzi sebou zahliadli Božích anjelov, ako lúčmi svetla presvecujú temnotu bludu a otvárajú mysle i srdcia na prijatie pravdy. Sila Božej pravdy a múdrosti ovládla aj odporcov reformácie, čím sa pripravila cesta na

uskutočnenie veľkého diela. Aj keď Martin Luther v zhromaždení nebol, zaznel tam však hlas niekoho väčšieho.

Snem bezodkladne určil výbor, ktorý mal pripraviť zoznam toho, čím pápežstvo tak vážne utláča nemecký ľud. V zozname bolo sto-jeden bodov a cisár ho dostal so žiadosťou, aby čím skôr urobil opatrenia na odstránenie uvedených neprístojností. V žiadosti bolo: „*Akú stratu kresťanských duší, aké lúpenie a vydieranie má na svedomí pohoršenie, ktorým je obt'ažkaná duchovná hlava kresťanstva. Je našou povinnosťou zabrániť skaze a zneuctievaniu nášho ľudu. Z toho dôvodu vás čo najpokornejšie a súčasne čo najnaliehavejšie žiadame o nariadenie a uskutočnenie všeobecnej nápravy,*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 4).

Prítomní potom žiadali, aby na snem prišiel Luther. Napriek Aleandrovým protestom, prosbám i hrozbám cisár nakoniec žiadosti vyhovel a Luthera pozval, aby predstúpil pred snem. S pozvánkou dostal aj ochranný list, ktorý Lutherovi zaručoval návrat na bezpečné miesto. Pozvánku i ochranný list odniesol do Wittenbergu posol, ktorý mal za úlohu doviest' Luthera do Wormsu. [110]

Lutherovi priatelia sa vyl'akali. Keďže vedeli o odpore a nenávisti jeho protivníkov, obávali sa, že ani ochranný list nemusí reformátorovi zaručiť bezpečnosť. Preto prosili Luthera, aby svoj život neohrozoval. Luther im odvetil: „*Pápežovi vyslanci nechcú, aby som prišiel do Wormsu; chcú len moje odsúdenie a smrť. Na tom nezáleží. Modlite sa nie za mňa, ale za Božie slovo. Kristus mi dáva svojho Ducha, aby som premohol služobníkov bludu. Pohrdam nimi celým svojím životom. Zvíťazím nad nimi svojou smrťou. Vo Wormse ma budú nútiť, aby som odvolal; ja však odvolám takto: Predtým som hovoril, že pápež je Kristovým zástupcom; teraz to odvolávam a tvrdím, že je odporcom nášho Pána a satanovým apoštolom,*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 6).

Reformátor sa na nebezpečnú cestu nevydal sám. Traja jeho najvernejší priatelia sa rozhodli, že spolu s cisárskym poslom ho budú sprevádzať aj oni. Melanchton si úprimne prial ísť s nimi. Srdcom bol spojený s Lutherom a chcel ho nasledovať, ak to bude treba i do väzenia, či na smrť. Luther však jeho prosbu odmietol. Keby mal zahynúť, upreli by sa nádeje reformácie na jeho mladšieho spolupracovníka. Pri lúčení s Melanchtonom povedal: „*Ak sa nevrátim a ak ma moji nepriatelia pošlú na smrť, uč ďalej a neochvejne*

zotrvaj v pravde. Pracuj namiesto mňa. Ak ty budeš žiť, moja smrť nebude mať rušivé následky., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 7). Študenti a občania, ktorí sa zhromaždili pri Lutherovom odchode, boli hlboko dojatí. Zástupy tých, ktorých srdce sa evanjelium dotklo, sa pri rozlúčke s Lutherom rozplakali. Potom reformátor so svojimi sprievodcami odišiel z Wittenbergu.

Luther a jeho spoločníci cestou videli, že ľudia trápia chmúrne obavy. V niektorých mestách im neprejavili nijakú úctu. Keď v jednom meste chceli prenocovať, istý kňaz vyjadril svoje obavy tak, že pred Luthera postavil portrét talianskeho reformátora, ktorý zomrel mučeníckou smrťou. Nasledujúceho dňa sa dozvedeli, že vo Wormsi boli odsúdené Lutherove spisy. Ríšski poslovia oznamovali cisársky výnos s výzvou, aby ľudia donášali zakázané spisy do mestského úradu. Posol, ktorý Luthera sprevádzal a mal obavu o jeho bezpečnosť na sneme, sa nazdával, že Lutherova rozhodnosť je už asi otrasená, preto sa reformátora spýtal, či ešte chce pokračovať v ceste. Luther odvetil: „Aj keď je nado mnou vynesená kliatba v každom meste, pôjdem ďalej., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 7).

V Erfurte si ľudia Luthera uctili. V sprievode davu šiel ulicami, ktorými tak často chodieval ako žobravý mních. Navštívil svoju bývalú kláštorňú celu a myslel na to, ako mu Boh osvietil dušu a ako teraz osvecuje celé Nemecko. Vyzvali ho, aby prehovoril. Luther mal zákaz kázať, ale posol, ktorý ho sprevádzal, mu to dovolil a mních, ktorý kedysi v kláštore do úmoru slúžil, teraz vystúpil na kazateľňu.

Luther oslovil veľké zhromaždenie Kristovým pozdravom: „Pokoj vám., a pokračoval: „Filozofi, doktori a spisovatelia sa snažia naučiť ľudí, ako dosiahnuť večný život, a nedarí sa im to. Ten spôsob vám teraz oznámim: Boh vzkriesil z mŕtvych Človeka, Pána Ježiša Krista, aby zničil smrť, aby odstránil hriech a zavrel brány pekla. To je dielo spasenia. Kristus zvíťazil. To je radostné posolstvo. Sme spasení tým, čo vykonal on, nie svojimi skutkami. Náš Pán Ježiš Kristus povedal: Pokoj vám; podívej sa na moje ruky. To znamená: Podívaj sa, človeče, ja sám som ťa zbavil hriechu a vykúpil som ťa; teraz máš pokoj.,,

Luther ďalej vo svojom prejave povedal, že pravá viera sa prejaví svätým životom. „Pretože nás Boh spasil, dbajme o to, aby sa mu naše skutky páčili. Ak si bohatý, nech teda tvoje bohatstvo slúži

potrebám chudobných. Ak si chudobný, potom uplatni svoje služby u bohatých. Ak svojou prácou slúžiš len sebe, potom to, čo chceš vykonať pre Boha, je lož,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 7).

Ľud počúval a bol dojatý. Hladné duše prijímali chlieb života. Kristus v posolstve vynikol nad pápeža, legátov, cisára a kráľa. Luther ani slovom nespomenul, v akom nebezpečnom postavení sa práve nachádza. Nechcel, aby o ňom všetci hovorili alebo ho ľutovali. Myslel na Krista, zabúdal na seba. Skryl sa za Muža z Golgoty a poukazoval len na Ježiša ako na Záchrancu hriešnikov.

Cestou sa Luther stretával s veľkým záujmom. Zvedavé zástupy sa okolo neho tiesnili a priateľské hlasy mu varovne pripomínali zámery jeho nepriateľov. Niektorí vraveli: „*Upália t'a, premenia t'a na popol, ako to urobili s Jánom Husom.,*“ Luther im však odpovedal: „*Aj keby medzi Wittenbergom a Wormsom zapálili oheň, ktorého plamene by šľahali až k nebu, v mene Pánovom ta predsa pôjdem. Prídem na snem, vstúpim do tlamy toho netvora a vylámam mu zuby tým, že vyznám Pána Ježiša Krista.,*“ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 7).

Správa, že reformátor sa blíži k Wormsu, vzbudila rozruch. Jeho priatelia sa obávali o jeho bezpečnosť a nepriatelia mali zasa strach, že sa ich zámer nezdarí. S veľkým úsilím sa ho snažili donútiť, aby do mesta nešiel. Zástancovia pápeža ho vyzvali, aby šiel na zámok istého rytiera, priaznivo nakloneného reformám, u ktorého sa údajne mali v priateľskom duchu vyriešiť všetky rozpory. Jeho priatelia sa ho pokúšali zastrašiť tým, že mu predstavovali nebezpečenstvá, ktoré mu hrozia. No nepochodili. Luther smelo vyhlásil: „*Do Wormsu pôjdem, aj keby v ňom bolo toľko diablov, koľko je na strechách škridiel.,*“ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 7).

Po príchode do Wormsu ho pri bráne vítal taký dav ľudí, aký nevítal ani cisára. Zavládlo veľké vzrušenie. Zo zástupu sa ozval prenikavý plačlivý hlas. Pohrebný žalospev mal Luthera varovať pred súdom, ktorý naňho čaká. Reformátor pri výstupe z voza povedal: „*Boh bude mojou ochranou.,*“

Stúpenci pápeža neverili, že sa Luther naozaj odváži do Wormsu prísť, a preto ich jeho príchod vydesil. Cisár hneď zvolal svojich radcov, aby uvážili, aké opatrenia treba podniknúť. Jeden z biskupov, horlivý obhajca pápežstva, vyhlásil: „*Dlho sme sa už o tom radili. Nech sa vaša cisárska milosť čím skôr zbaví toho človeka. Či nedal*

Zigmund upálit Jána Husa? Nie sme povinní vydávať ochranné listy kacírom, nie sme ani povinní také listy dodržiavať.., Cisár odpovedal: „*To nie, svoj sl'ub musíme dodržať.*., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8). Tým bolo teda rozhodnuté, že Luthera treba vypočúť.

Keď že celé mesto chcelo toho obdivuhodného muža vidieť, zástup návštevníkov čoskoro naplnil príbytok, v ktorom sa reformátor prechodne ubytoval. Luther sa zo svojej nedávnej choroby nestačil ani zotaviť a z cesty, ktorá trvala celé dva týždne, bol vyčerpaný. Okrem toho sa musel na zajtrajšie závažné udalosti dôkladne pripraviť a na to potreboval pokoj a odpočinok. Túžba ľuďí uvidieť ho bola však taká veľká, že si mohol dopriať len niekoľko hodín odpočinku a už sa okolo neho zhromažďovali šľachtici, rytieri, kňazi a mešťania. Boli medzi nimi mnohí šľachtici, ktorí od cisára odvážne žiadali nápravu neprístojností v cirkvi a ktorí, ako vyhlásil Luther, „*boli všetci vyslobodení mojím evanjeliom.*., (Martyn, cit. dielo, str. 393). Na neohrozeného mnícha sa prišli poďívať nielen priatelia, ale aj nepriatelia. Prijímal ich veľmi pokojne a všetkým odpovedal dôstojne a rozvážne. Vystupoval rázne a smelo. Jeho bledá, pochudnutá tvár, poznamenaná nedávnou chorobou a vyčerpaním, mala prívetivý, ba [113] radostný výraz. Dôstojnosť a vážnosť jeho slov mu dodávali silu, takže jej nemohli odporovať ani jeho nepriatelia. Jeho priatelia, ale aj nepriatelia nestačili žasnúť. Niektorí boli presvedčení, že je obdarený Božou mocou, iní vyhlasovali, ako kedysi farizeji o Kristovi: „*Je posadnutý diablom.*.,

Luther dostal výzvu, aby nasledujúceho dňa prišiel na snem. Do sály ho mal priviesť na to určený cisársky úradník, ktorému sa to podarilo len s veľkou námahou. Všetky ulice totiž zaplnili zvedavci. Chceli vidieť mnícha, ktorý sa odvážil odporovať pápežskej moci.

Práve vtedy, keď sa reformátor chystal predstúpiť pred svojich sudcov, vľúčne ho poklepal po pleci hrdina mnohých vojen, starý, slávny maršal so slovami: „*Mníšku, mníšku, ideš cestou, akou som ani ja, ani iní velitelia v našich najt'ažších bitkách nešli. Ak však správne zmýšľaš a si o tom presvedčený, chod' v Božom mene a neboj sa. Boh t'a neopustí.*., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8).

Konečne stál Luther pred snemom. Cisár zasadol na trón a okolo nich stáli tie najvýznamnejšie osobnosti ríše. Ešte nikto nikdy nestál a nemusel sa zodpovedať zo svojej viery pred významnejším

zhromaždením, než pred akým stál teraz Martin Luther: „*Samotné jeho vystúpenie pred snemom znamenalo veľké víťazstvo nad pápežstvom. Nad týmto mužom pápež už predsa vyniesol rozsudok a on sa teraz dostavil pred súdny dvor, ktorý sa tým vyvýšil nad pápeža. Pápež už na tohto človeka uvalil kliatbu, čím ho vylúčil z ľudskej spoločnosti. Tento odsúdenec bol však teraz zdvorilo pozvaný pred najvznešenejšie zhromaždenie sveta a pozvanie prijal. Pápež ho odsúdil na večné mlčanie, no on teraz osloví tisíce pozorných poslucháčov, povolaných sem z najvzdialenejších končín kresťanského sveta. Prostredníctvom Luthera sa teda uskutočňovala veľká revolúcia. Rím už zostupoval zo svojho trónu, a toto pokorenie mu pripravil hlas mnícha,* (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8).

Pred mohutným a vznešeným zhromaždením vyzeral tento reformátor nízkeho pôvodu ustrašene a rozpačito. Niekoľko kniežat si všimlo jeho pocity, priblížilo sa k nemu a jeden z nich mu pošepol: „*Nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu nemôžu zabiť.*“, Iný mu povedal: „*Aj pred vládarov a kráľov vás budú vodiť pre mňa... v tej chvíli vám bude dané, čo povedať. Ved' to budete hovoriť nie vy, ale Duch vášho Otca bude hovoriť vo vás,* [Matúš 10,28.18-20](#). Týmito Kristovými slovami v hodine skúšky význační muži sveta posilnili Božieho služobníka.

Luther bol privedený na určené miesto priamo pred cisárov trón. V preplnenej sále zavládlo hlboké ticho. Potom povstal cisársky úradník, ukázal na zbierku Lutherových spisov a žiadal, aby Luther odpovedal na dve otázky: či sa k nim hlási ako k svojim spisom a či je ochotný odvolať názory, ktoré v nich hlásal. Keď boli prečítané názvy kníh, Luther odpovedal na prvú otázku a potvrdil, že je autorom uvedených kníh. Potom pokračoval: „*Pokiaľ ide o druhú otázku, tá sa týka viery a spásy duší a ide v nej o Božie slovo, najväčší a najvzácnejší poklad na nebi i na zemi. Konal by som nerozumne, keby som odpovedal bez uváženia. Mohol by som toho povedať menej, než žiadajú okolnosti, alebo viac, ako vyžaduje pravda, a tak by som sa mohol prehrešiť proti Kristovým slovám: 'Kto by ma zaprel pred ľuďmi, zapriem aj ja pred svojím Otcom, ktorý je v nebesiach,* [Matúš 10,33](#). Preto vo všetkej pokore žiadam, aby mi vaše cisárske veličenstvo doprialo čas na takú odpoveď, aby som sa neprehrešil proti Božiemu slovu,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8).

Vyslovením tejto požiadavky si Luther počínal rozvážne. Jeho postup presvedčil prítomných, že nekoná unáhle a bez uváženia. Taký pokoj a sebaovládanie – neobvyklý u toho, kto už prejavil smelosť a neústupnosť – len umocnili jeho silu a umožnili mu odpovedať múdro, rozvážne a dôstojne, čo prekvapilo a sklámalo jeho protivníkov a súčasne odsúdilo ich arogantnosť a pýchu.

Nasledujúceho dňa mal reformátor dať konečnú odpoveď. Chvilami akoby mu zlyhávalo srdce, keď pomyslel na to, aké sily sa zomkli proti pravde. Akoby ho opúšťala viera a zmocňoval sa ho strach. Zdalo sa mu, že nebezpečenstvo sa stupňuje, nepriatelia nad ním víťazia a mocnosti temnôt nadobúdajú prevahu. Cítil, akoby mračná nad ním hustli a odlučovali ho od Boha. Túžil po uistení, že Pán zástupov bude s ním. V tiesni ducha sa vrhal na zem a vyrážal zo seba kusé, srdcovúce výkriky, ktorým mohol rozumieť len Boh.

Volal: *„Všemohúci a večný Bože, aký strašný je tento svet! Pozri, otvára svoju tlamu, aby ma zhltol, a ja ti tak málo dôverujem. Ak by som sa mal spoliehať len na silu tohto sveta, potom je všetko stratené. Prišla moja posledná hodina, rozsudok nado mnou je už vyneseny. Bože, pomôž mi proti všetkej múdrosti sveta. Pomôž mi,... ty sám,... ved' nejde o moju, ale o tvoju vec. Ja tu nemám čo robiť, nemám sa o čo prieť s mocnými tohto sveta. Ide však o tvoju vec... a tá je spravodlivá a večná. Pane, pomôž mi, verný a nemeniteľný Bože! Nespolieham sa na nikoho. Všetko ľudské je neisté, všetko, čo pochádza z človeka, sklámava. Ty si ma vyvolil pre toto dielo. Bud' pri mne pre svojho milovaného Ježiša Krista, ktorý je mojou ochranou, mojou záštitou a mojím pevným hradom,„* (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8).

[115] Múdra prozreteľnosť dovolila, aby si Luther uvedomil, čo mu hrozí, aby sa nespoliehal na vlastné sily a nepúšťal sa nerozvážne do nebezpečenstva. Reformátor sa neľakal telesného či duševného utrpenia, nebál sa mučenia či smrti; ocitol sa v krajnej situácii a uvedomoval si, že nie je schopný v nej obstáť. Jeho slabosťou by vec pravdy mohla len utrpieť. V tomto zápase s Bohom mu nešlo o vlastnú záchranu, ale o víťazstvo evanjelia. Zvierala ho podobná úzkosť, ako onej noci Jáкова pri opustenom potoku. Zvíťazil podobne ako Izrael. Vo svojej bezmocnosti sa vierou primkol ku Kristovi, mocnému Vysloboditeľovi. Posilnilo ho uistenie, že pred snemom

nebude stáť sám. V jeho srdci znova zavládol pokoj a radosť, že pred vládcami národov smie vyvšíť Božie slovo.

Luther sa pripravoval na nastávajúci zápas mysl'ou plne sústredenou na Boha. Uvažoval o tom, ako odpovie, skúmal state svojich spisov a z Písma svätého si vypisoval dôkazy, ktorými podoprie svoje výroky. Nakoniec položil ľavú ruku na roztvorenú Bibliu, ktorú mal pred sebou, pravú ruku zodvihol k nebu a prisahal, že *„zostane verný evanjeliu a svoju vieru verejne vyzná, aj keby mal svoje svedectvo spečatiť vlastnou krvou,,* (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8).

Keď ho znova predviedli pred snem, jeho tvár neprežrádzala nijaký náznak strachu či neistoty. Pokojne a vyrovnane, pritom však smelo a dôstojne stál ako Boží svedok pred vládcami sveta. Cisársky úradník teraz od neho žiadal, aby oznámil, či chce svoje učenie odvolať. Luther na to odpovedal mierne a pokorne, bez unáhlenia a citového vzplanutia. Správal sa ostýchavo a úctivo, pritom odvážne a radostne, čím zhromaždenie prekvapil.

Luther začal: *„Najjasnejší cisár, vznešené kniežatá, milostiví páni, stojím dnes pred vami podľ a príkazu, ktorý mi bol včera doručený. Milosrdenstvom Božím zaprisahám vaše Veličenstvo a vaše vznešené výsosti, aby ste milostivo vypočuli obhajobu veci, o ktorej som presvedčený, že je spravodlivá a pravdivá. Prosím o odpustenie, ak sa z nevedomosti prehreším proti dvorným zvyklostiam a poriadkom, pretože som nebol vychovaný v kráľovských palácoch, ale v ústraní kláštora,,* (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8).

Potom sa vrátil k danej otázke a vyhlásil, že jeho zverejnené spisy nie sú všetky rovnakého druhu. Niektoré pojednávajú o viere a dobrých skutkoch a aj jeho priatelia o nich vyhlasujú, že sú nielen neškodné, ale aj prospešné. Odvolať tieto spisy by znamenalo odsúdiť pravdu, ktorú vyznávajú všetci. Do druhej skupiny patria knihy, ktoré odhal'ujú skazenosť a neprístojnú pápežstva. Odvolať tieto knihy by posilnilo tyranu Ríma a doširoka by otvorilo dvere mnohým veľkým nepravostiam. Tretia skupina spisov je zameraná proti tým, čo tieto nepravosti obhajujú. Pri týchto spisoch uznal, že ich napísal ostrejšie, než sa patrilo. Netvrdil, že je neomylný, ale ani tu nemohol nič odvolať, pretože by to povzbudilo nepriateľov pravdy, ktorí by potom utláčali Boží ľud ešte krutejšie.

Luther pokračoval: „Som však len človek, nie Boh, preto sa budem obhajovať, ako sa hájil Kristus: ‘Ak som zle povedal, vydaj svedectvo o zlom, [Ján 18,23](#). Pre Božie milosrdenstvo vás zaprisahám, najjasnejší cisár, a vás, najvznešenejšie kniežatá, i všetkých príslušníkov všetkých národov, aby ste dokázali zo spisov prorokov a apoštolov, že som sa mýlil. Len čo ma o tom presvedčia, odvolám každý blud a budem prvý, kto vezme knihy, ktoré som napísal, a hodím ich do ohňa.

Dúfam, že to, čo som práve povedal, jasne ukazuje, že som starostlivo premýšľal a zvážil nebezpečenstvo, ktorému sa vystavujem. To mi však strach nenaháňa, naopak, teším sa, keď vidím, ako je evanjelium dnes, rovnako ako v predošlých časoch, príčinou sporov a zápasov. To je podstata a údel Božieho slova. Pán Ježiš Kristus povedal: ‘Neprišiel som priniesť pokoj, ale meč, [Matúš 10,34](#). Božie rozhodnutia sú podivuhodné a naháňajú hrôzu. Chráňte sa, aby ste v snahe potlačiť spory neprenasledovali sväté Božie slovo, a tým neprivolali na seba hrozný príval neodvratných nebezpečstiev, časných pohrôm a večnej záhuby. Mohol by som uviesť mnoho príkladov z Božieho slova. Mohol by som hovoriť o faraónoch, o kráľoch Babylona a o kráľoch Izraela, ktorí si privolali pád zdanelivo najmúdrejšími činmi, ktorými sa snažili posilniť svoje panstvo. ‘Boh prenáša vrchy, než by sa kto nazdal, ([Job 9,5](#)),, (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8).

Luther hovoril po nemecky a keď dopovedal, požiadali ho, aby to isté predniesol po latinsky. Napriek vyčerpanosti z predošlého napätia žiadosti vyhovel a svoju reč predniesol znova rovnako jasne a dôrazne ako prvú. Riadila to Božia prozreteľnosť. Myslenie mnohých kniežat bolo totiž bludom a poverami také zmätené, že pri prvom prejave nepostrehli závažnosť Lutherových dôvodov. Len pri opakovaní sa im predložené body ujasnili.

Ľudí, ktorí pred svetlom pravdy tvrdošijne zatvárali oči a boli rozhodnutí nedat’ sa pravdou presvedčiť, sila Lutherových slov rozhnevala. Po prejave mu hovorca snemu vyčítavo pripomenul: „Neodpovedal si na otázku, ktorú si dostal. Žiada sa jasná a presná odpoveď. Odvoláš alebo neodvoláš?,,

[117] Luther odpovedal: „Keď váš cisársky Majestát a urodzené panstvo žiadajú odo mňa jednoduchú odpoveď, dám vám ju bez rohov a bez zubov: Kým nebudem presvedčený svedectvom Písma svätého

alebo jasnými dôkazmi – keďže neverím ani pápežovi, ani koncilom, lebo je zrejmé, že sa často mýlili a protirečili si – kým teda nebudem presvedčený uvedenými výroky Písma a kým sa tým moje svedomie viazané Božím slovom neuvolní, nemôžem a nechcem, lebo konať proti svedomiu je neisté a nečestné. Tu stojím, inak nemôžem, Boh mi pomáhaj! Amen., (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8).

Takto stál tento spravodlivý muž na pevnom základe Božieho slova. Z tváre mu vyžarovalo nebeské svetlo. Keď karhal bludy a hovoril o nadradenosti viery, ktorá premáha svet, všetci postrehli jeho veľkosť a povahovú rýdzosť, vnútorný pokoj a radosť.

Celé zhromaždenie v úžase na chvíľu onemelo. Luther totiž pri svojom prvom vystúpení hovoril ticho, úctivo, takmer ústupčivo. Zástancovia pápežstva to pokladali za príznak straty odvahy. V jeho žiadosti o odročenie tušili predohru odvolania. Sám cisár Karol si všimol mníchovu telesnú skleslosť, chudobné oblečenie a jednoduché vystupovanie, preto napoly opovržlivo povedal: „*Tento mních zo mňa nikdy neurobí kacíra.*“, Odvaha a duchovná istota, akú teraz Luther prejavil, ako aj závažnosť a zrozumiteľnosť jeho dôvodov prekvapili všetkých poslucháčov. Cisár v úžase zvolal: „*Tento mních hovorí neohrozene a s neochvejnou dôverou.*“, Mnohí nemeckí šľachtici sledovali s pýchou a obdivom tohto predstaviteľa svojho národa.

Prívrženci Ríma boli porazení a dostali sa do nepriaznivého svetla. Svoje stanoviská nehájili Písmom, ale uchýlili sa k osvedčenému prostriedku Ríma – k hrozbám. Hovorca snemu vyhlásil: „*Ak neodvoláš, cisár a ríšske stavy uvážia, ako zakročia proti nenapraviteľnému kacírovi.*“,

Lutherovi priatelia, ktorí s veľkým potešením počúvali jeho skvelú obranu, sa pri týchto slovách zachveli, ale Luther pokojne odpovedal: „*Nech je Boh mojím pomocníkom, lebo nemôžem nič odvolať.*“, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 8).

Reformátor na pokyn opustil snem, aby sa kniežatá mohli poradiť. Každý cítil, že nastala kritická chvíľka. Lutherovo tvrdošijné odmietnutie odvolať môže ovplyvniť dejiny cirkvi na dlhé veky. Snem rozhodol, aby sa Lutherovi poskytla ešte jedna príležitosť na odvolanie. Naposledy ho teda priviedli do zhromaždenia. Znova dostal otázku, či chce odvolať svoje učenie. Vyhlásil: „*Nemôžem odpovedať inak, než ako som už odpovedal.*“, Bolo zrejmé, že ho

[118] ani sľubmi, ani hrozbami neprinútia na to, aby sa príkazom Ríma podvolil.

Predstavitelia pápežstva boli sklamaní, že ich moc, pred ktorou sa chveli králi a veľmoži, znevážil jednoduchý mních. Radi by mu dali pocítiť svoj hnev a mučením by ho navždy umlčali. Luther chápal, aké nebezpečenstvo mu hrozí, preto sa so všetkými zhováral kresťanský dôstojne a pokojne. V jeho slovách nebolo pýchy, vášne ani predstierania. Luther nemyslel na seba ani na vrchnosť, pred ktorou stál. Cítil, že stojí pred niekým nekonečne väčším než pápež, preláti, králi a cisári. V Lutherovom svedectve prehovoril Kristus tak mocne a dôstojne, že v tej chvíli priateľov i nepriateľov ovládla posvätná úcta a údiv. Srdcia najvýznamnejších mužov ríše oslovil na tomto sneme Duch Svätý. Niektoré z kniežat odvážne uznali, že Luther obhajuje spravodlivú vec. Mnohí sa presvedčili, kde je pravda; no niektorí na to čoskoro zabudli. Boli tam aj takí, ktorí vtedy nevyjavili svoje presvedčenie, ale neskôr sami skúmali Písmo a stali sa vernými prívržencami reformácie.

Fridrich Múdry očakával Lutherovo vystúpenie pred snemom s obavami, no teraz s hlbokým pohnutím počúval jeho prejav. S potešením a s určitou hrdosťou sledoval Lutherovu odvahu, duchovnú istotu i sebaovládanie a rozhodol sa, že ho bude brániť ešte rozhodnejšie. Pri porovnávaní oboch strán mu bolo zrejmé, že moc pravdy zvíťazila nad múdrosťou pápeža, kráľov a prelátov. Pápežstvo utrpelo porážku, ktorá bude v každej dobe zjavná všetkým národom.

Keď si pápežský legát uvedomil účinok Lutherovho prejavu, ešte viac ho vylakal osud Ríma a rozhodol sa použiť všetky možné prostriedky, aby Luthera navždy umlčal. Celú svoju výrečnosť a známu diplomatickú preľkanosť vynaložil na to, aby mladého cisára presvedčil, aké naivné a nebezpečné by bolo, keby kvôli názorom bezvýznamného mnícha obetoval priateľstvo a podporu mocného pápeža.

Legátove slová nezostali bez účinku. Cisár Karol dal hneď na druhý deň po Lutherovom prejave predložiť snemu posolstvo, v ktorom oznámil svoje odhodlanie pokračovať v politike svojich predchodcov – zachovať a chrániť kresťanstvo. Keďže Luther odmietol zriecť sa svojich „*bludov*“, použijú sa proti nemu a proti kacírstvu, ktoré šíril, tie najprísnejšie opatrenia. „*Obyčajný mních, zvedený vlastnou pomätenosťou, sa postavil proti kresťanskej viere.*“

V snahe zastaviť šírenie takejto bezbožnosti som rozhodnutý obetovať svoje kráľovstvo, svoje poklady, svojich priateľov, svoje telo, svoju krv, svoju dušu i svoj život. Hodlám prepustiť Martina Luthera z úradu a zakázať mu, aby v národe vyvolával nepokoje. Potom zakročím proti nemu a jeho prívržencom ako proti vzdorovitým kacírom. Exkomunikujem ich, dám ich do kliatby a všemožne sa pričiniť, aby som ich vyhubil. Vyzývam príslušníkov stavov, aby sa správali ako verní kresťania, (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 9). Cisár napriek tomu vyhlásil, že Lutherov ochranný list treba rešpektovať a skôr než sa proti nemu právne zakročí, treba mu dovoliť, aby sa mohol bezpečne vrátiť domov.

[119]

Členovia snemu zastávali protichodné názory. Vyslanci a zástupcovia pápeža znova žiadali, aby sa na ochranný list nebral nijaký ohľad. Vraveli: „*Jeho popol by sa mal vysypať do Rýna, ako bol pred storočím doň vysypaný popol Jána Husa,*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 9). Nemeckí šľachtici, aj keď ako stúpenci pápeža boli proti Lutherovi, nesúhlasili s takým porušením verejnej záruky, ktorá by poškvrnila česť národa. Pripomínali pohromy, ktoré nasledovali po Husovej smrti a vyhlásili, že sa neodvažujú strhnúť Nemecko a svojho mladého cisára do podobného nešťastia.

Na podlý návrh Lutherových odporcov dal odpoveď sám cisár: „*Aj keby česť a vieru vyhnali z celého sveta, tieto cnosti by mali nájsť útočisko na kniežacích dvoroch,*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 9). Keď Lutherovi najúhlavnejší odporcovia predsa len naliehali, aby cisár naložil s reformátorom tak, ako Zigmund s Husom a aby ho vydal do rúk cirkvi, spomenul si, ako Hus na sneme verejne upozornil na svoje putá a pripomenul cisárovi daný sľub. Pri tejto spomienke Karol V. vyhlásil: „*Nechcel by som sa červenat' ako Zigmund,*“ (Lenfant, cit. dielo, zv. 1, str. 422).

Pravdy, ktoré hlásal Luther, cisár Karol vedome odmietol, keď napísal: „*Som pevne odhodlaný riadiť sa príkladom svojich predkov,*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 9). Rozhodol sa, že z vyšliapanej cesty zvykov sa neodchýli, hoci mohol ísť cestou pravdy a spravodlivosti. Keďže jeho predkovia podporovali pápežstvo, bude ho podporovať aj on napriek všetkej jeho krutosti a zvrátenosti. Týmto svojím rozhodnutím odmietol možnosť prijať viac svetla, ako prijali jeho otcovia a nevziať na seba o nič viac povinností, než koľko ich mali oni.

[120]

Podobne aj dnes mnohí ľudia lipnú na zvyklostiach a tradíciách svojich predkov. Keď im Boh posielal ďalšie poznanie, odmietajú ho s tým, že čo nedostali ich predkovia, neprijmú ani oni. Nie sme však v rovnakej situácii ako naši otcovia, preto nemáme ani rovnaké povinnosti, teda ani rovnaké zodpovednosti ako oni. Konáme proti Božej vôli, ak svoje povinnosti chceme merať príkladom predkov, namiesto toho, aby sme Božie slovo skúmali sami. Naša zodpovednosť je väčšia, než bola zodpovednosť našich otcov. Sme totiž zodpovední za svetlo, ktoré prijali oni a ktoré nám odovzdali ako dedičstvo, a sme zodpovední aj za to svetlo, ktoré nás z Božieho slova osvecuje dnes.

Neveriacim Židom Kristus povedal: „*Keby som nebol prišiel a nebol im hovoriť, nemali by hriech, ale teraz nemajú výhovorku pre svoj hriech.*“, [Ján 15,22](#). Prostredníctvom Luthera oslovila cisára a nemecké kniežatá tá istá Božia moc. Keď z Božieho slova zažiarilo svetlo, Boží Duch presvedčal mnohých účastníkov snemu poslednýkrát v ich živote. Tak ako sa kedysi ani Pilát nebránil, aby mu pýcha a snaha zapáčiť sa zavreli srdce pred Vykupiteľom sveta a ako svojho času rozochvený Felix vyzval posla pravdy: „*Nateraz odíd', zavolám t'a, až budem mať čas.*“, ([Skutky apoštolov 24,25](#)), alebo keď spupný Agrippa pripustil: „*Čoskoro by si ma presvedčil, aby som sa stal kresťanom.*“, ([Skutky apoštolov 26,28](#)), a napriek tomu Božie posolstvo odmietol, podobne aj Karol V. teraz podľa ahol svetskej slávy a svetskému zmýšľaniu, takže odmietol svetlo pravdy.

V meste sa čoskoro rozniesli správy o tom, čo sa proti Luthe- rovi chystá, a vyvolali veľký rozruch. Reformátor získal mnoho priateľov, ktorí si dobre uvedomovali podlosť a krutosť Ríma voči všetkým, čo sa odvážili odkryť jeho skazenosť. Priatelia sa rozhodli, že Luther sa nesmie stať obeťou svojich odporcov. Stovky šíľachticov sa zaviazalo, že ho budú chrániť. Nemálo bolo tých, čo panovníkovo posolstvo otvorene označili za prejav slabošskej podriadenosti moci Ríma. Na bránach domov a na verejných priestranstvách sa objavili plagáty. Niektoré Luthera odsudzovali, iné ho podporovali. Na jednom z nich boli napísané tieto slová biblického mudrca: „*Beda ti, krajina, ak ti je kráľom dieťa,*“, [Kazateľ 10,16](#). Nadšenie ľudu za Luthera po celom Nemecku presvedčilo cisára i snem, že akákoľvek nespravodlivosť voči reformátorovi by ohrozila systém v ríši, a možno aj pevnosť trónu.

Fridrich Saský sa zámerne správal zdržanlivo, starostlivo a svoje skutočné pocity voči reformátorovi opatrne tajil. Pozorne ho strážil, sledoval každý jeho pohyb, no neprehliadal ani kroky jeho nepriateľov. Mnohí však nijako netajili svoju náklonnosť k Lutherovi. Reformátora navštevovali kniežatá, šľachtici, baróni a ďalšie významné osobnosti cirkevné i laické. Spalatin napísal: „*Malá miestnosť Dr. Luthera nemohla pojať všetkých návštevníkov, ktorí k nemu prichádzali.*„ (Martyn, cit. dielo, zv. 1, str. 404). Nielen tí, čo v Lutherovi videli niečo viac, než len obyčajného človeka, ale aj tí, ktorí jeho učenie neprijali, museli obdivovať jeho čestnosť a poctivosť, že bol pripravený radšej zomrieť, než by konal proti svojmu svedomiu.

[121]

Mnohí sa všemožne snažili Luthera presvedčiť, aby s Rómom pristúpil na určitý kompromis. Niektorí šľachtici ho varovali, že ak bude neústupne zastávať svoje stanovisko proti mienke cirkvi a koncilu, onedlho bude z ríše vykázaný a nikto sa ho nezastane. Luther na to odpovedal: „*Kristovo evanjelium nemožno hlásať, aby nevzbudilo odpor. Prečo by ma mal strach z nebezpečenstva odlúčenia od Pána a od Božieho slova, ktoré jediné je pravdou? Nie, radšej sa vzdám svojho tela, svojej krvi a svojho života.*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 10).

Keď ho niektorí znova nabádali, aby sa podriadil rozhodnutiu cisára a potom sa už nemusí ničoho obávať, odpovedal: „*Celým svojím srdcom súhlasím s tým, že by cisár, kniežatá, ba aj najposlednejší kresťan mali moje diela preskúmať a posúdiť, no len pod podmienkou, že ich budú merať Božím slovom. Ľudia nepotrebujú nič iné, len ho poslúchať. Nenúťte moje svedomie, ktoré je viazané a späté s Písmom svätým.*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 10).

Na iné varovanie odpovedal: „*Som ochotný zriecť sa svojho ochranného listu a vydat' do rúk cisára seba i svoj život, ale Božie slovo nikdy!*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 10). Prejavil ochotu podriaďiť sa rozhodnutiu všeobecného koncilu, no len pod podmienkou, že koncil bude rozhodovať na základe Písma svätého. Ďalej vyhlásil: „*Pokiaľ ide o Božie slovo a vieru, každý kresťan je rovnako dobrým sudcom ako pápež, aj keby ho podporovalo milión koncilov.*„ (Martyn, cit. dielo, zv. 1, str. 410). Nakoniec priatelia i nepriatelia dospeli k presvedčeniu, že ďalšie snahy o uzmierenie sú zbytočné.

Keby sa bol Luther čo len v jedinom bode podvolil, satan a jeho pomáhači by zvíťazili. Jeho neochvejná duchovná sila bola však

prostriedkom oslobodenia cirkvi a začiatkom novej, lepšej doby. Vplyv jediného muža, ktorý sa odvážil zmýšľať o náboženských veciach samostatne a podľa toho aj konať, pôsobil na cirkev i na celý svet nielen vo svojej dobe, ale aj v ďalších generáciách. Jeho odolnosť a vernosť budú posilňovať až do konca času všetkých, čo sa ocitnú v podobných situáciách. Božia moc a zvrchovanosť zvíťazili nad múdrosťou ľudí a nad silou satana.

Čoskoro nato dostal Luther cisársky príkaz, aby sa vrátil domov. Reformátor dobre vedel, že onedlho bude nasledovať jeho odsúdenie. Aj keď sa nad ním začali sťahovať hrozivé mraky, z Wormsu odchádzal so srdcom plným radosti a velebenia Boha. Povedal: [122] *„Hoci sám diabol strážil pápežovu pevnosť, Kristus do nej urobil veľký prielom a satan bol donútený uznať, že Pán je mocnejší než on,“* (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 11).

Keďže Luther nechcel, aby sa jeho rozhodný postoj chápal ako vzbuera, hneď po svojom odchode napísal cisárovi list, v ktorom okrem iného stálo: *„Boh, ktorý pozná srdcia ľudí, mi je svedkom, že som pripravený čo najochotnejšie poslúchnuť vašu Výsosť – hoci poctený či zneuctený, živý či zomierajúci – a to vo všetkom až na Božie slovo, ktorým človek žije. Vo všetkých veciach pozemského života vám budem neochvejne verný, pretože niečo tu na zemi stratiť alebo získať nemá pre spásu nijaký význam. Ak však ide o večné záujmy, Boh nechce, aby sa človek podriadoval človekovi. Také podriadenie v duchovných veciach je vlastne bohoslužba, a tá patrí jedine Stvoriteľovi,“* (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 11).

Cestou z Wormsu prijímali ľudia Luthera ešte s väčšími poctami, než keď šiel na výsluch. Cirkevní hodnostári vítali exkomunikovaného mnícha a svetskí predstavitelia prejavovali poctu mužovi, ktorého cisár verejne odsúdil. Prosili ho, aby kázal, a on napriek zákazu šiel bez rozmýšľania na kazateľnicu a povedal: *„Neslúbil som, že spútam Božie slovo, a ani to neurobím,“* (Martyn, cit. dielo, zv. 1, str. 420).

Čoskoro po odchode reformátora z Wormsu obhajcovia pápežstva si vymohli od cisára, aby proti Lutherovi vydal edikt. Luther bol v tomto výnose predstavený ako *„sám satan v ľudskej podobe, oblečený do mníšskeho rúcha,“* (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 7, kap. 11). Po vypršaní ochranej lehoty sa proti Lutherovi mali podľa ediktu podniknúť kroky na zastavenie jeho pôsobenia. Podľa výnosu mu

nikto nesmel poskytnúť prístrešie, dať sa mu najesť alebo napit', slovom či skutkom verejne alebo tajne mu poskytnúť pomoc. Luther mal byť zatknutý, nech by sa zdržiaval kdekoľvek, a odovzdaný úradom. I jeho prívrženci mali byť uväznení a ich majetky zhabané. Jeho spisy sa mali zničiť a nakoniec mal byť rovnako prekliaty každý, kto by sa odvážil konať proti tomuto nariadeniu. Keď že po Lutherovom odchode odišlo z Wormsu saské knieža, ako aj kniežatá, ktoré sa k Lutherovi správali veľmi priateľsky, snem schválil cisárov výnos. Zástancovia pápežstva jasali, lebo sa nazdávali, že tým je osud reformácie spečatený.

Boh sa postaral o záchranu svojho služobníka aj v hodine krajného nebezpečenstva. Bdelé oko sledovalo každý jeho pohyb; verné, šľachetné srdce sa rozhodlo zachrániť ho. Bolo zrejmé, že Rím potrebuje len jeho smrť. Pred tlamou leva ho mohol zachrániť len bezpečný úkryt. Sám Boh vnukol saskému kniežat'u Fridrichovi nápad, ako má reformátora ochrániť. Verní priatelia jeho zámer uskutočnili a Luther bol tak dobre skrytý, že o ňom nevedeli ani priatelia, ani nepriatelia. Cestou domov bol prepadnutý, zajatý, odvečený od svojich sprievodcov a cez lesy rýchlo dopravený na hrad Wartburg, osamelú horskú pevnosť. Jeho únos a úkryt zahal'ovalo tajomstvo, takže ani sám Fridrich dlho nevedel, kam bol Luther dopravený. Toto utajenie malo svoj zámer. Kým knieža nevedelo, kde sa Luther zdržuje, nemohlo nič vyzradiť. Stačilo mu uistenie, že reformátor je v bezpečí.

[123]

Minula sa jar, uplynulo leto, odkvitla jeseň a prišla aj zima, no Luther bol stále ako vo väzení. Nuncius Aleander a jeho prívrženci jasali, lebo sa nazdávali, že svetlo evanjelia čoskoro zhasne. Zatiaľ však reformátor dopĺňal svoju lampu zo zásobárne pravdy, aby jej svetlo onedlho zažiarilo ešte jasnejšie.

V priateľskom prostredí a v bezpečí na Wartburgu sa Luther nejaký čas zotavoval z bojového vypätia. Trvalé uspokojenie však nemohol nájsť v nerušenom odpočinku. Keď že bol zvyknutý na činorodý, rušný život plný zápasov, len ťažko znášal nečinnosť. Vo chvíľach samoty myslel na stav cirkvi a vtedy zúfalo volal: „*Beda! Nieto nikoho, kto by sa v tento posledný deň Božieho hnevu postavil ako múr pred Hospodinom a zachránil Izrael,*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 2). Keď chvíľami uvažoval o sebe, prepadali ho obavy, že by ho ľudia mohli obviňovať zo zbabelosti, pretože ušiel z boja. Vyčítal

si ľahostajnosť a pohodlnosť. V tom čase však urobil za deň viac, než by sa mohlo zdať, že jeden človek môže vykonať. Jeho pero nezaháľalo. Kým si nepriatelia navrávali, že bol umlčaný, prekvapili sa a zrozpačiteli, keď dostali zjavný dôkaz, že v činnosti neustáva. Po celom Nemecku sa šírilo mnoho traktátov, ktoré pochádzali z jeho pera. Neobyčajne významnú službu preukázal svojim krajanom, keď do nemčiny preložil Novú zmluvu. Zo svojho hradného „*Patmosu*„ po celý rok takmer bez prestania hlásal evanjelium, karhal hriech a odsudzoval bludy svojej doby.

Boh odviedol svojho služobníka zo scény verejného života nielen preto, aby ho zachránil pred hnevom nepriateľov alebo aby mu doprial určitý čas pokoja na závažnú prácu, ale že šlo o niečo významnejšie. V ústraní horského hradu zostal Luther sám, odlúčený od priazne sveta a bez ľudskej chvály. To ho chránilo pred pýchou a sebaistotou, ktoré obvykle sprevádzajú úspešných ľudí. Útrapy a pokorovanie ho pripravili na to, aby onedlho znova bezpečne vystupoval závratnými výšinami, na ktoré bol tak náhle vynesný.

[124] Keď sa ľudia tešia z toho, že pravda ich oslobodila, radi chvália tých, ktorých povolal Boh, aby rozbili putá bludu a povery. Satan sa snaží odvrátiť myšlienky a city ľudí od Boha a upriamiť ich na ľudské nástroje. Vedie ich tak, aby velebili človeka a zabúdali na ruku, ktorá všetko prozreteľne riadi. Náboženský vodcovia, ktorí bývajú oslavovaní a vážení, pričasto zabúdajú na svoju závislosť od Boha a začínajú sa spoliehať na seba. Potom sa snažia ovládnuť myslenie a svedomie tých, čo sa ochotne dajú nimi viesť, namiesto toho, aby ich viedlo Božie slovo. Práve tým sa dielo nápravy často oneskoruje. Pred týmto nebezpečenstvom chcel Boh ochrániť reformáciu. Toto dielo malo niesť pečať Boha, nie človeka. Ľudia hládali na Luthera ako na tlmočníka pravdy. Jeho pobyt v ústraní mal pomôcť, aby sa pohľad všetkých zameral na večného Pôvodcu pravdy.

Pri reformovaní cirkvi si Pán Boh vybral nástroje takisto ako pri jej zakladaní. Do svojej služby si nevyvolil svetských velikánov, boháčov či mocnárov zvyknutých na chválu a pocty, ktorými ich ľud ako svojich vodcov zahŕňal. Boli spupní a bezdôvodne sebaistí. Natoľko si zakladali na svojej nadradenosti, že neboli ochotní plniť Božiu vôľu v tom, aby súcitili so svojimi blížnymi a stali sa spolupracovníkmi pokorného Ježiša z Nazareta. Pozvanie: „*Pod’te za mnou a urobím z vás rybárov ľudí*„, (Matúš 4,19), dostali jednoduchí, nevzdelaní galilejskí rybári. Boli to skromní a učenliví nasledovníci svojho Pána. Čím menej ich ovplyvnilo vtedajšie faľošné učenie, tým lepšie ich mohol Kristus vzdelat’ a vychovať pre svoju službu. Podobne to bolo aj v období veľkej reformácie. Hlavní predstavitelia refoiem pochádzali z chudobných pomerov; neboli to ľudia domýšľaví na svoje postavenie, neboli fanatikmi v službách duchovenstva. Na dosiahnutie svojich veľkých cieľov Boh zámerne používa skromných jednotlivcov. Ľudia potom neoslavujú človeka, ale Boha. On si svojich služobníkov pripravuje tak, že chcú a konajú jeho svätú vôľu.

Niekoľko týždňov potom, čo v chudobnom dome saského baníka uzrel svetlo sveta Martin Luther, narodil sa v chatrči alpského pastiera Huldreich Zwingli. Prostredie, v ktorom rástol, ako aj výchova v detstve boli dobrou prípravou na jeho budúce poslanie. Nádhera prírody a velebnosť kraja mu naplňali myseľ predstavami Božej majestátnosti, moci a zvrchovanosti. Rozprávanie o hrdinských činoch, ktoré sa v minulosti v jeho rodnom vrchárskom okolí odohrali, prebúdzalo jeho mladické túžby. Zbožná stará matka mu rozprávala viaceré krásne príbehy z biblických dejín vybraných z balastu cirkevných legend a povestí. Jej vnuk počúval rozprávanie o slávnych činoch patriarchov, pastierov a prorokov, ktorí pásli svoje stáda na palestínskych kopcoch, kde ich oslovili anjeli, o dieťati z Betlehema a o Mužovi, ktorého ukrižovali na Golgote.

[126] Tak ako Lutherov otec, chcel mať aj Huldreichov otec vzdelaného syna, a preto sa chlapec musel čoskoro rozlúčiť s rodným údolím. Keďže sa rozumovo rýchlo vyvíjal, čoskoro mu bolo treba nájsť učiteľa, ktorý by ho mohol niečo naučiť. Ako trinásťročný odišiel do Bernu, pretože tam bola vtedy najlepšia škola vo Švajčiarsku. Tu mu však hrozilo nebezpečenstvo, že príde o všetko, čo sa malo v jeho budúcom živote požehnane zúročiť. Mnísi ho totiž silou-mocou vábili do kláštora. Dominikáni a františkáni sa predbiehali v získavaní priazne medzi ľuďmi. Lákali ich honosnou kostolnou výzdobou, honosnými obradmi, slávnymi ostatkami svätcov a zázračných obrazov.

Bernskí dominikáni vedeli, že ak sa im podarí získať tohto nadaného študenta, budú mať z toho nielen úžitok, ale aj slávu. Jeho mladý vek, vrodené rečnícke schopnosti a spisovateľské nadanie, ako aj hudobné a básnické predpoklady by na ich bohoslužby prilákali ľudí skôr než všetok pompézny lesk a vonkajšia nádhera a rozmnožili by príjmy ich rehole. Pre kláštor ho chceli získať rôznymi úskokmi a lichotením. Keby Božia prozreteľnosť nebola Luthera vyslobodila, bol by sa ako študent zavrel v kláštornej cele a pre svet by bol celkom stratený. Zwingli nemusel prežiť rovnaké nebezpečenstvo, lebo jeho otec sa našťastie dozvedel o zámeroch mníchov. Nehodlal trpieť, aby jeho syn viedol záhaľčivý a nezmyselný mníšsky život. Keďže pochopil, aké nebezpečenstvo môže Huldreichovi ochromiť jeho ďalší zdarný vývoj, nariadil mu, aby sa bezodkladne vrátil domov.

Syn poslúchol, no v rodnom údolí nemohol zostať spokojný. Po čase odišiel do Bazileja a pokračoval v štúdiu. Tam aj prvýkrát počul evanjelium o nezaslúženej Božej milosti. Učiteľ klasických jazykov Wittenbach sa pri štúdiu gréčtiny a hebrejčiny dostal k Písmu svätému a vo svojich prednáškach otváral myseľ svojich poslucháčov pre lúče Božieho svetla. Pripomínal, že existuje pravda staršia a oveľa hodnotnejšia než náuky, ktoré šíria teológovia a filozofi. Podľa tejto starej pravdy je smrť Ježiša Krista jediným výkupným za hriešnika. Tieto prvé lúče svetla naznačovali Zwinglimu duchovný úsvit.

Onedlho sa mal Zwingli rozlúčiť s Bazilejom a nastúpiť svoju životnú dráhu. Jeho prvým pôsobiskom bola alpská farnosť v blízkosti jeho rodného údolia. Podľa záznamu jedného z jeho neskorších

spolupracovníkov sa Zwingli po ustanovení za kňaza „*celou dušou venoval štúdiu, lebo si uvedomoval rozsah potrebných vedomostí pastiera Kristovho stáda,*“ (Wylie, cit. dielo, zv. 8, kap. 5). Dôkladným skúmaním Písma poznal rozdiel medzi biblickou pravdou a bludmi Ríma. Podriadil sa Písmu ako Božiemu slovu, jedinému, úplnému a neomylnému pravidlu. Pochopil, že Písmo sa vykladá samo. Neodvažoval sa vykladať ho tak, aby vyhovovalo jeho vlastným predstavám. Pokladal si za povinnosť spoznať a pochopiť jeho najvlastnejší, pôvodný zmysel. Všetko zapojil do objasnenia plného a presného významu biblického textu. Prosil o pomoc Ducha Svätého, ktorý podľa Ježišovho sľubu zjaví pravdu všetkým, čo ju modlitebne a úprimne hľadajú. [127]

Zwingli vyhlásil: „*Písmo pochádza od Boha, nie od človeka a sám Boh, ktorý osvecuje, ti umožní pochopiť, že pochádza od neho. Božie slovo... nemôže sklamať; je jasné, samo učí, samo sa vykladá, osvecuje človeka celou spásou a milosťou, utešuje ho v Bohu, spokorňuje ho, takže sa stráca až prepadá, len aby prijal Boha.*“ Pravdu týchto slov dokázal Zwingli vlastným životom. O tom, čo v tom čase prežíval, neskôr napísal: „*Ked' som sa začal úplne venovať Písmu svätému, filozofia a teológia ma neprestali pokúšať, aby som sa s nimi prel. Nakoniec som dospel k záveru, že musím dať bokom všetky lži a Boha začať poznávať len z jeho vlastného Slova. Vtedy som ho začal prosiť o nebeské svetlo a Písmo som začal chápať oveľa jasnejšie.*“ (Wylie, cit. dielo, zv. 8, kap. 6).

Učenie, ktoré Zwingli hlásal, nepochádzalo od Luthera. Bolo to učenie Kristovo. Švajčiarsky reformátor vyhlásil: „*Ak Luther káže Krista, robí to, čo robím ja. Priviedol ku Kristovi viac ľudí, než som ich priviedol ja. To však nie je podstatné. Nebudem sa volať po nikom inom než po Ježišovi Kristovi; som jeho vojak a on je môj jediný vodca. Nikdy som Lutherovi nenapísal jediné slovo a Luther nenapísal mne. Prečo?... Aby bolo zjavné, aký jednotný je Boží Duch; ved' obaja, bez toho, aby sme sa spolu dohovorili, učíme o Kristovi celkom zhodne.*“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 9).

V roku 1516 dostal Zwingli ponuku, aby sa stal kazateľom kláštora v Einsiedelne. Tam mal možnosť celkom zblízka poznať skazenosť Ríma a odtiaľ mohol šíriť reformačné myšlienky ďaleko za hranicami svojich rodných Álp. Do Einsiedelnu chodili ľudia najmä kvôli obrazu Panny Márie s údajne zázračnou mocou. Nad

vstupom do kláštora bolo napísané: „*Tu možno získať úplné odpustenie hriechov*„, (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 5). K oltáru Panny Márie prichádzali pútnici po celý rok a pri príležitosti sviatku Panny Márie sem putovali obrovské zástupy ľudí nielen zo všetkých častí Švajčiarska, ale prichádzali aj pútnici z Francúzska a Nemecka. Keď že Zwingliho to veľmi zarmucovalo, rozhodol sa, že pri tejto príležitosti bude ľuďom zotročeným poverami zvestovať slobodu evanjelia.

[128] Vyhlásil: „*Nemyslíte si, že Boh býva v tomto chráme radšej, než v ktorejkoľvek inej časti svojho stvoreného sveta. Nech žijete v ktorejkoľvek krajine, Boh je prítomný všade a počuje vás... Môžu vám azda bezvýznamné skutky, dlhé púte, obete, obrazy, vzývanie Panny Márie alebo svätcov získať Božiu milosť?... Načo je tá záplava slov v modlitbách. Aký zmysel má skvelá kapucňa, oholená hlava, dlhá vlajúca kutňa či zlatom vyšívané sandále?... Ved’ Boh hľadá do srdca; tie sú však od neho veľmi vzdialené. Kristus, kedysi obetovaný na kríži, je dostatočnou obeťou a odplatom za hriechy veriacich po celú večnosť*„, (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 5).

Mnohým poslucháčom sa toto učenie nepáčilo. Boli sklamaní, keď počuli, že ich úmorná púť nemá nijaký zmysel. Nevedeli pochopiť, že v Ježišovi Kristovi sa im ponúka odpustenie zadarmo, bez zásluh. Viac sa im páčila stará cesta do neba, ktorú im vyznačil Rím. Zľakli sa zložitosti toho, že by mali hľadať niečo lepšie. Jednoduchšie bolo zveriť svoju spásu farárovi a pápežovi, než sa usilovať o čistotu srdca.

Iní však radostne prijali zvesť o vykúpení v Kristovi. Obrady, ktoré predpisoval Rím, im neprinášali pokoj. Kristovu krv prijímali ako prostriedok zmierenia a odpustenia. Títo ľudia sa vrátili domov a tam šíрили vzácne svetlo, ktoré poznali. Pravda sa niesla z jednej obce do druhej, z mesta do mesta a počet pútnikov k oltáru Panny Márie výrazne poklesol. Ubúdalo obetí a darov, čím sa zmenšoval i Zwingliho plat, ktorý od obetí priamo závisel. Bol však rád, keď videl, ako vplyv fanatizmu a povier slabne.

Cirkevné úrady neboli slepé, aby si nevšimli dielo, ktoré Zwingli koná, no zatiaľ váhali zakročiť. Stále ešte dúfali, že ho získajú na svoju stranu, a preto ho zahrňali lichotením. Pravda medzitým prenikla do srdca.

Pôsobenie v Einsiedelne pripravilo Zwingliho na rozsiahlejšiu prácu, do ktorej sa mal čoskoro pustiť. Po troch rokoch pôsobenia v Einsiedelne bol povolaný za kazateľa do katedrály v Zürichu. V tom čase bol Zürich najvýznamnejším mestom švajčiarskej konfederácie a odtiaľ sa mohol jeho vplyv šíriť oveľa ďalej. Keďže cirkevní predstavitelia, ktorí ho do Zürichu pozvali, si nepriali nijaké novoty, poučili ho o jeho povinnostiach.

Vraveli: *„Všemožne sa snaž, aby príjmy kapituly boli zabezpečené, a budeš brat' ohľad aj na tých najmenších. Budeš povzbudzovať a napomínať verných, a to z kazateľnice i v spovednici, aby odvedli všetky desiatky a poplatky a aby svojimi obet'ami prejavovali oddanosť cirkvi. Horlivo sa budeš usilovať o zvyšovanie príjmov za služby chorým, za omše a vôbec za každý cirkevný úkon.„* Kňazi, ktorí ho uvádzali do jeho nových povinností, mu ďalej vysvetľovali: *„K povinnostiam kaplána patrí podávanie sviatostí, kázanie a duchovenská starostlivosť. Pokiaľ ide o kázanie, na to si môžeš vyhladiť zástupcu. Sviatosti budeš podávať len významným osobám a len keď ťa o to požiadajú, nesmieš tak robiť komukol'vek a bez rozlišovania.„* (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 6).

[129]

Zwingli si bez slova vypočul rady a pokyny, pod'akoval za česť, ktorú mu preukázali, že ho na toto význačné miesto povolali a potom začal vysvetľovať spôsob, ktorý chcel zaviesť: *„Kristov život bol ľuďom príliš dlho skrytý. Budem o jeho živote kázať z evanjelia svätého Matúša, ... budem čerpať len z prameňov Písma svätého, skúmať jeho hĺbky, porovnávať jeho stat' s inou a snažiť sa im porozumieť prostredníctvom vytrvalých a vrúcnych modlitieb. Svoju službu zasvätiť Božej sláve, chvále jeho jediného Syna, skutočnej spásy ľuďa a ich vzdelávaniu v pravej viere.„* (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 6). Aj keď niektorí kňazi nesúhlasili s jeho plánom a pokúšali sa odvrátiť ho od toho, Zwingli zostal neoblomný. Vyhlásil, že nehodlá zavádzať nijaké nové metódy, ale riadiť sa chce starým spôsobom, aký sa používal v cirkvi v predošlých dobách.

Záujem o pravdy, ktoré kázal, bol už prebudенý. Veľký počet ľudí sa začal priam hrnúť na jeho kázne. Medzi poslucháčmi boli mnohí, čo už dávno prestali navštevovať bohoslužby. Zwingli začínal svoje kázanie tým, že otvoril evanjelium, začal čítať a vysvetľovať svojim poslucháčom inšpirovaný záznam života, učenia a smrti Ježiša Krista. Tak ako v Einsiedelne, aj tu predstavoval Božie slovo

ako jedínú neomylnú autoritu a Kristovu smrť ako jedínú dokonalú obeť. Oznamil: „*Chcem vás priviesť ku Kristovi, k pravému Zdroju záchrany*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 6). Okolo kazateľa sa zhromažďovali ľudia všetkých vrstiev, od verejných činiteľov a učencov po remeselníkov a roľníkov. Ľudia počúvali jeho slová s hlbokým záujmom. Zwingli nielen upozorňoval na ponuku nezaslúženej spásy, ale smelo aj karhal neprístojnosti a vtedajšiu skazenosť. Mnohí po návrate z chrámu vebili Boha. Vraveli: „*Tento muž je kazateľom pravdy. On bude naším Mojžišom, aby nás vyviedol z tejto egyptskej temnoty*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 6).

Ľudia spočiatku prijímali jeho pôsobenie s veľkým nadšením, no časom sa začali ozývať aj nepriateľské hlasy. Mnisi začali odsudzovať jeho učenie a mariť jeho dielo. Niektorí ho začali zosmiešňovať a tupiť, iní ho osočovali a vyhrážali sa mu. Zwingli všetko trpezlivo znášal a hovorieval: „*Ak chceme pre Ježiša Krista získať bezbožných, musíme nad mnohými vecami zažmúriť oči*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 6).

[130]

V tom čase dostalo reformačné dielo novú pomoc. Do Zürichu prišiel akýsi Lucian s niektorými Lutherovými spismi. Poslal ho ten istý priateľ reformácie z Bazileja. Nazdával sa, že predajom týchto spisov by sa mohlo účinne pomôcť šíreniu svetla. Zwingli mu napísal: „*Zisti, či je to človek dostatočne opatrný a obratný, a ak je taký, nech vo Švajčiarsku z mesta do mesta, z mestečka do mestečka, z dediny do dediny, ba z domu do domu roznáša Lutherove spisy, najmä jeho výklad Pánovej modlitby, napísanej pre kresťanských laikov. Čím viac budú o nich ľudia vedieť, tým viac ich budú kupovať*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 6). Takto si svetlo pravdy našlo vstup do srdc mnohých ľudí.

Keď sa Boh chystal zlomiť okovy nevedomosti a povier, aj satan sa všemožne snažil obklopiť ľudí tmou a spútať ich krídla ešte pevnejšie. Zatiaľ čo v rôznych krajinách povstávali muži a vykladali ľuďom, že odpustenie a ospravedlnenie možno získať len vďaka obeti Ježiša Krista, Rím s novým úsilím otváral vo všetkých kresťanských zemiach trh a ponúkal odpustky za peniaze.

Cirkev určila výšku poplatku za každý hriech a ľuďom dovoľovala slobodne páchať zločiny, len aby cirkevná pokladnica bola stále plná. Obidva smery sú ažili o stále väčší vplyv – jeden ponúkal odpustenie hriechov za peniaze, druhý odpustenie v Ježišovi Kristovi.

Rím podporoval hriech a urobil si z neho zdroj príjmov, reformátori hriech odsudzovali a poukazovali na Krista ako na zmierňujúcu obeť a vysloboditeľa.

V Nemecku zverili predaj odpustkov dominikánskym mníchom a riadil ich neslávne známy Tetzl. Vo Švajčiarsku dostali obchod s odpustkami františkáni pod dohľadom talianskeho mnícha Samsona. Ten už dobre poslúžil cirkvi, keď pre pápežskú pokladnicu zabezpečil obrovské finančné obnosy z Nemecka a Švajčiarska. Teraz chodil po Švajčiarsku a pútal k sebe veľké zástupy ľudí. Chudobných roľníkov oberal o ich skromné zárobky a od zámožných vymáhal bohaté dary. Vplyv reformácie bol však už zrejmý. Obchod sa síce nedal zastaviť, vynášal však podstatne menej. Zwingli bol ešte v Einsiedelne, keď Samson krátko po svojom príchode do Švajčiarska dorazil so svojím tovarom do susedného mesta. Keď sa Zwingli dozvedel o jeho poslaní, hneď vystúpil proti nemu. Nikdy sa nestretli, ale Zwingli postrehol Samsonove zámery a mních musel ísť obchodovať inde.

V Zürichu Zwingli kázal proti kramárom s odpustkami tak horlivo, že keď sa potom Samson k Zürichu blížil, vyslala k nemu cirkevná rada posla s odkazom, aby sa mestu vyhol. Samson sa nakoniec do mesta dostal podvodom, nepredal tam však ani jediný odpustok a onedlho Švajčiarsko opustil.

[131]

Keď roku 1519 postihol Švajčiarsko mor, zvaný „*veľká smrť*“, reformáciu to len posilnilo. Ľudia sa ocitli tvárou v tvár smrti a mnohí pochopili, aké márne a bezcenné sú odpustky, ktoré si krátko predtým kúpili, a preto zatúžili po tom, aby ich viera stála na pevnom základe. Zwingli žil v Zürichu a ani jemu sa mor nevyhol. Choroba ho tak vyčerpala, že strácal nádej na uzdravenie. Ba začali sa šíriť správy, že zomrel. Aj vo chvíľach tvrdej skúšky mu zostala oporou neochvejná nádej a odvaha. Vierou hľadel na golgotský kríž a veril v úplné odpustenie hriechov. Keď ho potom Pán vytrhol zo smrti, hlásal evanjelium ešte horlivejšie než predtým a jeho slová mali nezvyčajnú moc. Ľudia radostne uvítali svojho milovaného kazateľa, ktorý sa k nim vrátil takmer z okraja hrobu. Sami prichádzali od lôžok chorých a umierajúcich a viac než dosiaľ si uvedomovali, akú hodnotu má evanjelium.

Zwingli teraz jasnejšie chápal pravdy evanjelia a priamo na sebe plnšie pocítil jeho obnovnú moc. Teraz ho zaujímali dva námety: pád

človeka do hriechu a plán vykúpenia. Hlásal: „*V Adamovi sme všetci mŕtvi; určení na odsúdenie a záhubu.*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 8, kap. 9). „*Kristus... však za nás zaplatil nesmierne veľké výkupné... Jeho utrpenie. je večná obet', má trvalo uzdravujúcu moc, robí navždy zadosť Božej spravodlivosti, všetkým, ktorí sa na ňu spoliehajú pevnou a neochvejnou vierou.*„ Pritom učil, že ľudia nesmú s odvolaním sa na Kristovu milosť pokračovať v hriechu. „*Kde je viera v Boha, tam je Boh, a kde prebýva Boh, tam je horlivosť, ktorá vedie a núti ľudí k dobrým skutkom.*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 8, kap. 9).

Záujem o Zwingliho kázne bol taký, že zástupy poslucháčov naplňali chrám do posledného miesta. Kázne odhaľovali pravdu postupne, ako ju poslucháči boli schopní vnímať. Zwingli starostlivo dbal o to, aby spočiatku neuvádzal tie body pravdy, ktoré by ich mohli ohromiť a vyvolať v nich predsudky. Jeho úlohou bolo získať ich srdcia pre Kristovo učenie, premeniť ich Kristovou láskou a poukázať na Kristov príklad. Ak prijmú zásady evanjelia, potom opustia aj svoje poverčivé názory a zvyky.

[132] Reformácia v Zürichu postupovala krok za krokom. Vyl'akaní nepriatelia sa odhodlali k ráznemu odporu. Ak pred rokom vyhlásil wittenberský mních svoje „*nie*„ pápežovi i cisárovi vo Wormsi, teraz sa zdalo, že podobný odpor voči pápežským požiadavkám sa prejaví aj v Zürichu. Útoky na Zwingliho sa opakovali. V kantónálnych samosprávach, ktoré boli verné pápežovi, bolo z času na čas upálených niekoľko stúpencov evanjelia. To však odporcom nestačilo. Mal byť umlčaný hlavný šíriteľ kacírstva. Kostnický biskup poslal teda trochu delegátov do mestskej rady v Zürichu, prostredníctvom ktorých obvinil Zwingliho, že učí ľud prestupovať cirkevné zákony, čím ohrozuje pokoj a poriadok spoločnosti. Tvrdil, že ak sa nebude rešpektovať autorita cirkvi, zavládne všeobecná anarchia. Zwingli odpovedal, že v Zürichu už štyri roky káže evanjelium a mesto „*je pokojnejšie a tichšie než ktorékoľvek iné vo Švajčiarsku.*„ Potom sa spýtal: „*Nie je práve kresťanstvo tou najlepšou ochranou obecného poriadku?*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 8, kap. 11)

Delegáti vyzvali členov mestskej rady, aby zostali verní cirkvi, mimo ktorej, ako tvrdili, nieto spásy. Zwingli odpovedal: „*Nech vás páni a občania toto napomenutie neznepokojí. Základom cirkvi je tá istá Skala, ten istý Kristus, ktorý dal Petrovi jeho meno, pretože ho Peter verne vyznal. Každý, kto Ježiša Krista ústami vyznáva a*

celým srdcom v neho verí, nech je z ktoréhokol'vek národa, ľúbi sa Bohu a Boh ho prijíma. Je isté, že mimo takejto cirkvi spásy niet., (D'Aubigné, cit. dielo, londýnske vydanie, zv. 8, kap. 11). Výsledkom zasadnutia rady bolo to, že jeden z biskupových delegátov prijal reformovanú vieru.

Keď že mestská rada odmietla podniknúť proti Zwinglimu akékoľvek opatrenie, Rím sa chystal k novému útoku. Keď sa reformátor dozvedel o zámeroch svojich nepriateľov, zvolal: *„Len nech prídu; bojím sa ich tak, ako sa skalný útes bojí dorážajúcich vln.,* (Wylie, cit. dielo, zv. 8, kap. 11). Snahy duchovných len pomohli tomu, čo chceli zničiť. Pravda sa šírila ďalej. Jej prívržencov v Nemecku, skľúčených Lutherovým zmiznutím, to povzbudilo, keď videli, aký pokrok dosahuje evanjelium vo Švajčiarsku.

Ovocie reformačného rozmachu v Zürichu sa prejavilo v úbytku nerestí, v lepšom spoločenskom poriadku a súlade. Zwingli napísal: *„V našom meste je pokoj, nieto sporov, nevyskytuje sa pokrytectvo, závisť a nevraživosť. Z čoho pramení taká jednomyselnosť, z čoho pochádza naše učenie, ktoré nás naplňa pokojom a zbožnosťou, ak nie od Pána?.,* (Wylie, cit. dielo, zv. 8, kap. 15)

Vít' azstvá reformácie natoľko znepokojovali zástancov pápežstva, že sa ju snažili ešte odhodlanejšie rozvrátiť. Videli, aké malé výsledky prinieslo prenasledovanie, ktorým chceli v Nemecku zastaviť Lutherovo dielo. Preto hodlali reformáciu vo Švajčiarsku zničiť jej vlastnými zbraňami. Rozhodli sa, že s Zwinglim usporiadajú učeníu rozpravu a ako jej poriadatelia si zabezpečia vít' azstvo tým, že určia nielen miesto, kde sa rozprava bude konať, ale aj rozhodcov, ktorí posúdia, kto zvíťazil. Keď budú mať Zwingliho vo svojej moci, dobre sa postarajú, aby im neunikol. Len čo umlčia vodcu, ľahko si poradia s celým hnutím. Svoje plány však starostlivo tajili.

Rozhodli, že dišputa sa bude konať v Bádene. Zwingli sa však na nej nezúčastnil, pretože mestská rada nedôverovala prívržencom pápežstva a podozrievala ich z prípravy nástrah. Poučila sa z hraníc zapálených vyznávačom v kantónoch verných pápežovi. Nedovolila teda svojmu kazateľovi, aby sa vystavoval takému nebezpečenstvu. Zwingli by sa bol ochotne stretol s kýmkoľvek, koho by Rím chcel vyslať do Zürichu. Ísť však do Bádenu, kde už mučeníckej krvi pre pravdu tieklo dost', znamenalo ísť na istú smrť. Reformátora mali

zastupovať Oekolampad a Haller, zástupcom Ríma bol známy Dr. Eck, ktorého sprevádzal zástup učených doktorov a prelátov.

Hoci Zwingli na rozpravu neprišiel, jeho vplyv tam bol zrejmý. Všetkých zapisovateľov vybrali obhajcovia pápežstva a ostatným prítomným zakázali pod trestom smrti robiť si poznámky. Zwingli napriek tomu každý deň dostával presnú správu o tom, čo sa v Bádene udialo. Na dišpute sa totiž zúčastnil istý študent, ktorý každý večer zapísal dôvody, ktoré boli toho dňa predložené. Iní dvaja študenti denne dodávali tieto záznamy Zwinglimu do Zürichu spolu s listami od Oekolampada. Reformátor každý deň odpovedal, dával rady a návrhy. Listy písal v noci a študenti sa ráno vracali s nimi do Bádenu. Pozornosť strážcov pri mestskej bráne odpúťali košmi s hydinou, ktoré títo poslovia nosili na hlave, takže bránou mohli prechádzať bez ťažkostí.

Takto bojoval Zwingli proti svojim zákerným odporcom. Myconius napísal: „*Zwingli svojím premýšľaním, prebdenými nocami a radami, ktoré posielal do Bádenu, vykonal viac, než by bol urobil tým, že by sa bol na rozprave so svojimi odporcami zúčastnil osobne.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 11, kap. 13).

[134] Obhajcovia pápežstva sa z očakávaného víťazstva tešili vopred. Preto prišli do Bádenu v najdrahších, šperkami vyzdobených šatách. Usporiadali slávnostné hody pri stoloch, na ktorých boli tie najvzácnejšie lahôdky a najvyberanejšie vína. Ťarchu svojich duchovných povinností si nadľahčovali zábavami a hýrením. Zástanci reformácie sa od nich zásadne líšili. Obyčajným ľuďom sa javili len ako skupina máločo odchodnejšia od žobrakov. Zo skromných prostriedkov si mohli dovoliť len to najpotrebnejšie. Majiteľ domu, v ktorom býval Oekolampad, príležitostne sledoval tohto nájomníka vo svojom byte a vždy ho videl buď študovať, alebo modliť sa. Veľmi sa tomu divil a hovoril, že kacír je prinajmenšom „*veľmi zbožný*„.

Na začiatku rozpravy „*vystúpil Dr. Eck seabedome za skvostne vyzdobený rečnícky pult, zatiaľ čo skromný a jednoducho oblečený Oekolampad mal určené miesto pred svojím protivníkom na hrubo vyrezávanej stoličke.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 11, kap. 13). Prenikavý hlas ani zjavná sebaistota Dr. Ecka neopúšťali. Svojou horlivosťou si zabezpečoval odplatu a slávu, lebo ako obhajca viery

mal dostať slušnú odmenu. Keď mu zlyhávali argumenty, začal s urážkami a s prísahami.

Skromný a ostýchavý Oekolampad sa bál boja. Rozpravu začal slávnostným vyhlásením: „*Neuznávam nijaké iné kritérium než Božie slovo,*“ (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 11, kap. 13). Hoci sa správal jemne a zdvorilo, preukázal, že je schopný a neoblomný. Zatiaľ čo sa obhajcovia pápežstva obvykle odvolávali na autoritu cirkevných zvyklostí, reformátor sa pevne pridŕžal Biblie. Vyhlásil: „*V našom Švajčiarsku obyčaje neplatia, ak nie sú v súlade s ústavou. Našou ústavou vo veciach viery je však Písmo sväté,*“ (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 11, kap. 13).

Rozdiel medzi oboma diskutujúcimi nezostal bez účinku. Pokojné a jasné dôvody reformátora, prednesené v kresťanskej pokore a láskavo, oslovili prítomných, takže sa znechutene odvracali od Eckovho hlučného naparovania.

Rozprava trvala osemnásť dní. Keď sa skončila, zástancovia pápežstva sa nazdávali, že zvíťazili. Väčšina účastníkov podporila Rím, snem označil reformátorov za porazených a oznámil, že spolu so svojím vodcom Zwinglim sú z cirkvi vyobcovaní. Ovocie rozpravy však ukázalo, komu prospela. Rozprava významne posilnila protestantizmus, lebo onedlho sa pre reformáciu rozhodli významné mestá Bern a Bazilej.

10. kapitola — Postup reformácie v Nemecku

Lutherovo záhadné zmiznutie malo za následok určité ochromenie v celom Nemecku. Ľudia sa všade pýtali, čo sa s ním stalo. Šírili sa rôzne podivné správy a nemálo bolo tých, čo sa nazdávali, že bol zavraždený. Mnohí žiaľili, a neboli to len jeho oddaní priatelia, ale aj tisíce, čo sa k reformácii verejne nehlásili. Dost' bolo aj takých, ktorí prisahali, že za jeho smrť sa pomstia.

Predstavitelia rímskej cirkvi s obavami sledovali, ako sa proti nim dvíha vlna zlovestných nálad. Spočiatku nad domnelou Lutherovou smrťou jasali, no čoskoro by sa boli pred hnevom ľudu najradšej skryli. Ved' ani najodvážnejšie Lutherove činy im nespôsobili toľko starostí ako jeho zmiznutie. Tých, ktorí smelého reformátora zúrivo nenávideli a chceli ho navždy umlčať, teraz z bezbranného zajatca prepadol strach. Ktosi z nich povedal: *„Ak sa chceme zachrániť, potom nám zostáva len zapáliť pochodne a prehl'adat' celý svet, aby sme Luthera našli a vrátili ho národu, ktorý si ho nástojčivo žiada.,* (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 1). Ukázalo sa, že cisárov edikt bol márný. Pápežskí legáti zúrili, keď poznali, že osud reformátora zaujíma ľudí viac, než cisárov výnos.

Správy o tom, že Luther je v bezpečí, hoc aj ako väzeň, ľudí upokojili a ešte viac podnietili ich nadšenie preňho. Jeho spisy čítali teraz ešte horlivejšie než predtým. Stále viac ľudí sa pridávalo na stranu hrdinu, ktorý proti obrovskej presile obhajoval Božie slovo. Reformácia postupne silnela. Semeno, ktoré Luther zasial, klíčilo všade. Jeho neprítomnosť zavŕšila dielo, na ktoré by jeho prítomnosť nestačila. Teraz, keď bol reformátor v ústraní, doľahlo bremeno zodpovednosti za reformáciu na ostatných jeho spolupracovníkov. Plní viery a horlivosti sa všemožne snažili o to, aby sa dielo tak šľachetne začaté nezastavilo.

Satan však nezaháľal. Pokúsil sa o to, o čo sa pokúšal v každom reformnom hnutí – oklamať a zničiť ľudí napodobeninou, ktorú vydával za originál. Tak ako povstávali falošní kristovia v prvom

storočí kresťanskej cirkvi, tak vystupovali falošní proroci v 16. storočí.

Niekoľko mužov, ktorých hlboko zasiahlo náboženské vzrušenie, sa nazdávalo, že z neba dostali zvláštne zjavenie. Tvrдили, že z Božieho poverenia majú dokončiť reformáciu, ktorú Luther len skromne začal. V skutočnosti však búrali to, čo on postavil. Odmietali slávnú zásadu, ktorá je základom reformácie, že totiž Božie slovo je jediným a postačujúcim pravidlom viery a života. Títo jednotlivci nestavali na neomylnom základe, ale na svojich nestálych a neistých pocitoch a dojmoch. Tým, že dali bokom Písmo sväté, ktoré odhaľuje blud a klam, chystali satanovi cestu, aby ľahšie ovládol zmýšľanie ľudí.

[136]

Ktorýsi z týchto prorokov tvrdil, že pokyn dostal od anjela Gabriela. Istý študent, ktorý sa k nemu pridal, opustil štúdium a hlásal, že Boh mu dal múdrosť výkladu prorokových slov. K nim sa potom pripojili aj ďalší, ktorí mali sklon k fanatizmu. Vystupovanie týchto blúznivcov vyvolalo nemalý rozruch. Kým Lutherove kázne prebúdžali ľudí, takže všetci cítili potrebu nápravy, tvrdenia falošných prorokov zviadli na scestie tisíce naozaj úprimných a čestných ľudí.

Vodcovia tohto hnutia prichádzali do Wittenbergu a proti Melanchtonovi a jeho spolupracovníkom uplatňovali svoje domnelé nároky. Tvrдили: „*Poslal nás Boh, aby sme učili ľudí. Dôverne sme sa s Pánom rozprávali. Vieme, čo sa stane; sme totiž apoštolovia a proroci a obraciame sa na Dr. Luthera.*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 7).

Reformátori boli prekvapení a bezradní. S niečím takým sa dosiaľ nestretli, a preto nevedeli, ako sa zachovať. Melanchton vyhlásil: „*V týchto ľuďoch je naozaj mimoriadny duch, ale aký je to duch?... Varujme sa, aby sme na jednej strane Božieho Ducha neuháňali, a aby nás na strane druhej nezviedol satan.*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 7).

Výsledky nového učenia sa čoskoro prejavili. Ľudia začali zanedbávať Písmo, alebo ho celkom odložili. V školách nastal zmätok. Študenti prestali dodržiavať poriadok, opúšťali štúdium a odchádzali z univerzít. Tí, čo sa nazdávali, že vedia reformáciu oživiť a usmerňovať, ju vlastne priviedli na pokraj záhuby. Stúpenci pápežstva získali novú sebadôveru a nadšene volali: „*Ešte jeden taký zápas a všetko je naše.*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 7).

[137]

Keď sa Luther na Wartburgu dozvedel, čo sa deje, bol veľmi ustarostený. „*Očakával som, že satan na nás pošle taký mor.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 7). Reformátor poznal skutočnú povahu týchto tiežprorokov a cítil nebezpečenstvo, ktoré ohrozovalo pravdu. Ani nepriateľstvo pápeža a cisára mu nerobilo takú starosť, aká ho tiesnila teraz. Z tých, čo sa vydávali za priaznivcov reformácie, sa stali jeho najhorší nepriatelia. Práve tie pravdy, ktoré mu priniesli toľko radosti a útechy, použili na to, aby v cirkvi vyvolali spory a chaos.

Luthera doviedol k reformácii Duch Svätý a viedol ho ďalej, než si Luther sám prial. Nikdy nehodlal zaujať také stanoviská, aké zaujal a uskutočniť také prenikavé zmeny, aké vykonal. Stal sa nástrojom v rukách večnej Moci.

No napriek tomu sa ho často zmocňovala obava o výsledok svojej práce. Raz povedal: „*Keby som vedel, že moje učenie škodí člen jednému jedinému, hoc aj tomu najjednoduchšiemu a najúbohejšiemu – čo nemôže, pretože je to evanjelium – radšej by som chcel desaťkrát zomrieť než neodvolať*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 7).

Aj ľudia v samotnom Wittenbergu, stredisku reformácie, sa rýchlo dostávali pod vplyv fanatizmu a anarchie. Tento úbohý stav nebol dôsledkom Lutherovho učenia, aj keď nepriatelia po celom Nemecku obviňovali zaň Luthera. S trpkosťou v srdci si reformátor niekedy kládol otázku: „*Je možné, aby sa veľké reformačné dielo malo takto skončiť?*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 7). Keď však potom znova v modlitbe zápasil s Bohom, jeho vnútro naplnil pokoj. Vyhlásil: „*Nie je to moje dielo, ale tvoje. Nestrpíš predsa, aby ho skazila poverčivosť či fanatizmus.*„ Nemohol už ďalej znášať pomyslenie, že by mal v takej ťažkej chvíli zostať bokom od zápasov. Rozhodol sa teda pre návrat do Wittenbergu.

Bezodkladne sa teda vydal na nebezpečnú cestu. Keďže ríšska kliatba nad ním stále platila, nepriatelia ho mohli kedykoľvek pripraviť o život. Priatelia mu nesmeli poskytnúť pomoc ani prístrešie. Cisárska vláda prijala proti jeho prívržencom tie najprísnejšie opatrenia. Keď však Luther videl, že dielo evanjelia je ohrozené, smelo vyrazil v Božom mene do boja za pravdu.

V liste saskému kniežat'u, v ktorom Luther oznámil svoje rozhodnutie odísť z Wartburgu, napísal: „*Nech je Vašej Výsosti známe,*

že odchádzam do Wittenbergu pod ochranou, ktorá je oveľa vyššia než ochrana kniežat. Nemám v úmysle žiadať podporu Vašej Výsosti a vôbec netúžim po Vašej ochrane; skôr ja budem chrániť Vás. Keby som vedel, že Vaša Výsost' ma môže alebo chce chrániť, vôbec by som nešiel do Wittenbergu. Nieto meča, ktorý by mohol podporiť túto vec. Všetko musí urobiť sám Boh, a to bez pomoci a spolupráce človeka. Najskôr môže ochrániť ten, kto má najväčšiu vieru., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 8).

K druhému listu, ktorý napísal z cesty do Wittenbergu, Luther dodal: „Viem že vzbudím veľkú úboosť Vašej Výsosti i hnev celého sveta. Nie sú azda obyvatelia Wittenbergu mojím duchovným stádom? Nezveril mi ich Boh? Nemal by som sa kvôli nim v prípade nutnosti vystaviť nebezpečenstvu smrti? Napokon sa obávam, že v Nemecku bude veľké povstanie, ktorým Boh potresce náš národ., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 7).

[138]

Luther začal svoje dielo veľmi opatrne a pokorne, no odhodlane a dôkladne. Povedal: „Musíme bojovať Slovom a Slovom zvrátiť aj to, čo nastolilo násilie. Proti poverčivým a neveriacim nepoužijem nijaké násilie. Nikto nesmie byť k viere a k tomu čo s vierou súvisí, donucovaný. Pravou podstatou viery je sloboda., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 8).

Čoskoro sa po Wittenbergu roznieslo, že sa Luther vrátil a že bude kázať. Poslucháči prišli zo všetkých strán a chrám bol preplnený. Luther vystúpil na kazateľnicu a s veľkou múdrosťou a láskavosťou učil, napomínal a karhal. Keď hovoril o správaní ľudí, ktorí sa snažili násilne zrušiť omšu, vravel:

„Omša nie je dobrá vec. Boh s ňou nesúhlasí. Mala by sa zrušiť, a prial by som si, aby ju na celom svete nahradila Večera Pánova. Nikto však nesmie od nej byť násilne odtrhnutý. Túto vec musíme nechať v Božích rukách. Pôsobiť musí Božie slovo, nie my. Prečo je to tak? Pretože ľudské srdcia nemáme vo svojich rukách, ako má hrnčiar v rukách hlinu. Máme právo hovoriť, no nemáme právo konať. Modlime sa, ostatné už závisí od Boha. Čo by som získal násilím? Predstieranie, formálnosť, napodobňovanie, náboženské úkony vymyslené človekom a pokrytectvo... Nebude však v tom ani úprimnosť srdca, ani viera, ani láska. Kde chýba toto troje, chýba všetko; za taký výsledok by som nedal ani zlámaný groš... Boh urobí

jediným slovom viac než vy a ja, viac než spojeným úsilím celý svet. Boh ovládne srdce. Ak je oslovené srdce, potom máš všetko...

Budem kázať, zhovárať sa a písať, ale nikoho nebudem nútiť, lebo viera je slobodný prejav človeka. Viete, čo som urobil. Povstal som proti pápežovi, odpustkom a proti obhajcom pápežstva; to všetko však bez násilia a nevyvolával som rozruch. Presadzoval som Božie slovo. Kázal som a písal; to je všetko, čo som robil. Kým som však písal, kázané Slovo zvrhlo pápežstvo. Nijaké knieža, ani cisár mu tak neuškodili. Ja som predsa neurobil nič. Samo Božie slovo vykonalo všetko. Keby som bol chcel použiť silu, možno by sa bolo celé Nemecko zatopilo v krvi. Čo by to však prinieslo? Záhubu tela i duše. Preto som bol ticho a nechal som, aby Božie slovo samo prešlo svetom., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 8).

[139] Luther po celý týždeň každodenne kázal pozorným zástupom. Božie slovo rozohnalo mraky fanatickeho vzrušenia. Moc evanjelia priviedla zvedených späť na cestu pravdy.

Luther netúžil po stretnutí s fanatikmi, ktorých konanie podnieťto toľko zla. Vedel, že sú to ľudia nesprávne mysliaci a nedisciplinovaní, ktorí tvrdia, že dostali z neba zvláštne osvietenie, ale neznesú ani najmenší odpor, ani to najmiernejšie napomenutie či radu. Chcú byť zvrchovanou autoritou a od každého vyžadujú, aby bez námietok uznal ich nároky. Luther však na ich vlastnú žiadosť s rozhovorom súhlasil. No pritom nad každú pochybnosť odhalil zhubnosť ich výrokov, takže títo domnelí proroci hneď z Wittenbergu odišli.

Fanatizmus bol načas zažehnaný. O niekoľko rokov neskôr však vypukol s ešte väčšou silou a s ešte horšími následkami. O vodcoch tohto hnutia Luther povedal: „*Pre nich bolo Písmo sväté nielen mŕtvou literou, lebo všetci hneď volali: 'Duch! Duch!', Celkom iste nepôjdem ta, kam ich vedie ich duch. Kiež ma Boh milostivo ochráni pred cirkvou, v ktorej sú len samí 'svätí',. Chcem žiť s pokornými, slabými, bezmocnými, ktorí vedia o svojich hriechoch a ktorí stále z hĺbky svojho srdca volajú k Bohu, aby v ňom našli útechu a pomoc., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 10, kap. 10).*

Tomáš Münzer, najhorlivejší z fanatikov, bol človek veľmi schopný. Správne usmernenými schopnosťami mohol vykonať mnoho dobrého. On však neprijal hlavné zásady biblického náboženstva. „*Bol posadnutý túžbou zreformovať svet a zabúdal na to, na čo zabúdajú všetci podobne nerozvážni ľudia, že totiž reformáciu*

musia začať pri sebe., (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 8). Túžil po tom, aby získal postavenie a vplyv. Nevedel zastať druhé miesto, ani po Lutherovi. Tvrdil, že reformátori namiesto pápeža nastolili autoritu Písma. Čím vlastne ustanovili iné pápežstvo. O sebe tvrdil, že Boh ho poveril, aby uskutočnil ozajstnú reformáciu. Münzer vyhlásil, že *„kto má tohto ducha, má pravú vieru, aj keby nikdy v živote Bibliu ani nevidel.*“, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 10, kap. 10).

Fanatickí učitelia podliehali vlastným dojmom a každý svoj pocit pokladali za Boží hlas. Preto zachádzali do krajností. Niektorí zašli ešte ďalej, keď svoju Bibliu spálili a hlásali: *„Litera zabíja, ale duch oživuje.*“, Münzerovo učenie zodpovedalo túžbe ľuďí po zázrakoch, pričom uspokojovalo ich pýchu, pretože ľudské názory a predstavy vyvyšoval nad Božie slovo. Münzerove názory prijalo tisíce ľuďí. On onedlho verejne pri bohoslužbách odmietol akýkoľvek spoločenský poriadok a vyhlásil, že poslúchať vrchnosť znamená slúžiť súčasne Bohu i satanovi.

[140]

Ľudia, ktorí už začínali zvrhávať jarmo pápežstva, strácali trepezlivosť a najradšej by zvrhli aj svetskú vládu. Revolučné učenie, o ktorom Münzer tvrdil, že je učením, ktoré posvätil Boh, navádzalo veriacich na to, aby odmietli akýkoľvek poriadok a popustili uzdu svojim predstavám a vášňam. Nasledovali hrozné vzbury a boje. Nemecké polia boli presiaknuté krvou.

Keď Luther videl, že ľudia z dôsledkov fanatizmu obviňujú reformáciu, prepadli ho vnútorné muky dvojnásobne silnejšie, než aké kedysi prežíval v Erfurte. Pápežstvu naklonená šľachta šírla obvinenie, ktorému mnohí ochotne uverili – totiž, že vzbury sú zákonným dôsledkom Lutherovho učenia. Aj keď toto obvinenie nemalo najmenší dôvod, reformátorovi spôsobilo veľký zármutok. Nemohol uniesť, že dielo pravdy znevážili tým, že ho porovnávali s najhrubším fanatizmom. Okrem toho aj vodcovia vzbury nenávideli Luthera, pretože nielen odmietal ich učenie a upieral im božské vnuknutie, ale označoval ich za povstalcov proti štátnej správe. Zlomyselne ho obvinili, že je bezočivý luhár. Všetko nasvedčovalo, že proti sebe vyvolal nepriateľstvo šľachty i ľudu.

Katolíci jasali, že čoskoro budú svedkami konca reformácie. Luthera obviňovali z bludov, ktoré sám čo najodhodlanejšie karhal. Spomedzi fanatikov, ktorí sa neprávom žalovali, že sa s nimi zaobchádza veľmi nespravodlivo, sa katolíkom podarilo získať sympatie

značného počtu sfanatizovaných ľudí, ktorých potom pokladali za mučeníkov. Neraz to naozaj tak býva v prípade ľudí, ktorí zo správnej cesty vybočia. Tí, čo sa všemožne stavali proti reformácii, boli ťutovaní a oslavovaní ako obeť krutosti a útlaku. Toto satanské dielo vyvolal ten istý duch vzbury, ktorý sa prvýkrát prejavil ešte pred príchodom hriechu na zem.

Satan sústavne klame ľudí a zvádza ich k tomu, aby hriech nazývali spravodlivosťou a spravodlivosť hriechom. Ako sa mu to len darí! Ako často sú verní Boží služobníci kritizovaní a hanobení len preto, že odvážne obhajujú pravdu! Kým satanovi služobníci bývajú oslavovaní, vychvalovaní, ba pokladaní za mučeníkov, ľudia si nevážia, zrádzajú, podozrievajú a obviňujú tých, ktorí si za svoju vernosť naozaj zaslúžia úctu a podporu.

[141] Ľudí stále mätú napodobeniny posvätenia – nepravá a predstieraná posvätenosť. V najrozmanitejších podobách sa dosiaľ prejavuje rovnaký duch ako za čias Luthera a ľudí odvádza od Písma. Ich pozornosť obracia na ich vlastné pocity a dojmy, a nie na záväznosť Božieho zákona. To je jeden z najúspešnejších spôsobov, ktorými satan hanobí čistotu a pravdu.

Luther neohrozene bránil evanjelium proti útokom, ktoré prichádzali z najrôznejších strán. Božie slovo sa v každom boji osvedčilo samo ako mocná zbraň. Luther týmto Slovom bojoval proti moci, ktorú si neoprávnene osvojoval pápež, ním bojoval aj proti racionalistickej filozofii vzdelancov a skalopevne stál proti fanatizmu, ktorý sa na reformácii chcel priživiť.

Všetci títo odporcovia reformácie svojím spôsobom prehliadali Písmo a ľudskú múdrosť chceli povýšiť nad zdroj náboženskej pravdy a poznania. Racionalizmus zbožšťoval ľudský rozum a pokladal ho za meradlo zbožnosti. Rímska cirkev tvrdila, že jej najvyšší kňaz odvodzuje svoju zvrchovanú autoritu z priamej apoštolskej postupnosti, čím dokorán otvorila dvere všetkým výstrednostiam a každému zlu, ktoré možno páchať tajne pod plášťom svätosti apoštolského poslania. Tomáš Münzer a jeho stúpenci tvrdili, že dostali vnuknutie. Nebolo to však nijaké vnuknutie, ale ich vlastné predstavy; svojím vplyvom podkopávali akúkoľvek ľudskú i Božskú autoritu. Pravé kresťanstvo uznáva Božie slovo ako nevyčerpatel'ný zdroj zjavenej pravdy a ako kritérium každého vnuknutia.

Luther po návrate z Wartburgu dokončil preklad Novej zmluvy a onedlho dostal nemecký ľud evanjeliá vo svojej materčine. Všetci milovníci pravdy prijali preklad nadšene. Opovržlivo ho však odmietli tí, ktorí si viac vážili ľudské výmysly a ustanovenia.

Kňazov desilo pomyslenie, že teraz už o požiadavkách Božieho slova bude môcť s nimi diskutovať aj jednoduchý ľud, čím sa odhalí ich nevedomosť. Proti meču Ducha bola svetská argumentácia celkom bezmocná. Rím síce chcel celou váhou svojej autority zamedziť šíreniu Písma, ale všetky výnosy, kliatby a mučenie neboli nič platné. Čím viac Bibliu odsudzovali a zakazovali čítať, tým viac ľudia chceli vedieť, čo vlastne Písmo sväté učí. Každý, kto vedel čítať, sa chcel zoznámiť s Božím slovom. Ľudia nosili Bibliu so sebou, stále znova ju čítali a neuspokojili sa, kým z nej nevedeli celé odseky naspamäť. Keď Luther videl, ako ľudia Novú zmluvu prijali, bez dlhých priet'ahov začal prekladať Starú zmluvu a uverejňoval ju postupne, len čo bola niektorá časť hotová.

Lutherove spisy radostne vítali v mestách i na vidieku. „Čo Luther a jeho priatelia stačili napísať, to iní rozširovali. Mnísi, ktorí sa presvedčili o nesprávnosti kláštorných sľubov, túžili zmeniť jednotvárnny záhal'čivý život za život činorodý. Keď že hlásať Božie slovo nevedeli, prechádzali krajinou, navštevovali dediny a osady a predávali knihy, ktoré napísal Luther a jeho priatelia. V krátkom čase bolo v Nemecku plno tých, čo sa nebáli šíriť reformačné spisy,“ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 11).

[142]

Knihy čítali s úprimným záujmom ľudia bohatí i chudobní, učené i jednoduché. Dedinskí učitelia ich po nociach čítavali ľuďom, ktorí sa schádzali pri krbe. Pri každej takej snahe sa niektorí poslucháči presvedčili o pravde, radostne prijali zvesť evanjelia a hlásali ju potom ďalej.

„Výklad tvojich slov osvecuje, neskúsených robí rozumnými,“ [Žalm 119,130](#). Skutočnosť overila pravdivosť týchto slov inšpirovaných Duchom Svätým. Štúdium Písma spôsobilo prenikavú zmenu v myšliach i v srdciach ľudí. Cirkevná vláda vložila na poddaných železné jarmo, ktoré ich udržiavalo v nevedomosti a v ponížení. Dôsledne ich viedla k poverčivému zachovávaní obradov a vonkajších foriem. Srdcom a rozumom však pri takej službe boli takmer neprítomní. Kázne, v ktorých Luther zrozumiteľne vyzdvihol pravdy Božieho slova, ako aj samo Slovo v rukách obyčajných

ľudí – to oboje v poslucháčoch a čitateľoch prebudilo driemajúce sily, pretože Božie slovo nielenže očist'uje a zušľacht'uje ducha, ale aj rozvíja a posilňuje rozum.

Ľudia všetkých vrstiev a postavenia hájili s Písmom v ruke reformačné učenie. Zástancovia pápežstva, ktorí vyhradili štúdium Písma kňazom a mníchom, ich teraz vyzývali, aby pomáhali vyvracať nové učenie. Kňazov a mníchov, ktorí nepoznali ani Písmo, ani Božiu moc, teraz porážali tí, ktorých predstavitelia cirkvi pokladali za nevzdelaných kacírov. Istý katolícky spisovateľ napísal: „*Škoda, že Luther presvedčil svojich stúpcov, aby okrem Písma svätého neverili ničomu inému,*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 11). Početné zástupy sa schádzali, aby počuli, ako pravdu prednášajú ľudia, ktorí síce nemali vysoké vzdelanie, ale vedeli oponovať učeným a výrečným teológom. Zahanbujúca nevedomosť význačných osobností sa prejavila, keď ich dôvody narazili na jednoduché učenie Božieho slova. Remeselníci, vojaci, ženy, ba aj deti poznali učenie Písma lepšie než kňazi a učení doktori.

[143] Rozdiel medzi stúpcami evanjelia a zástancami vtedajších pápežských povier bol medzi vzdelancami rovnako zjavný ako medzi obyčajným ľuďom. „*Proti starým predstaviteľom cirkevnej hierarchie, ktorí prestali študovať jazyky a pestovať literatúru,... stála ušľachtilo zmýšľajúca mládež, ktorá sa zasvätila štúdiu, skúmala Písmo a zoznamovala sa s majstrovskými dielami staroveku. Títo mladí šľachetne zmýšľajúci ľudia s bystrým rozumom a s odvážnym srdcom získali čoskoro také vedomosti, že sa im dlho nikto nemohol vyrovnat'. Pochopiteľne, kedykoľvek sa títo mladí obrancovia reformácie stretli na nejakom zhromaždení s katolíckymi doktormi teológie, pustili sa do nich s takou ľahkosťou a istotou, že títo nevzdelaní doktori boli tým zaskočení a bezradní, takže ľudia nimi zaslúžene pohrdali,*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 11).

Keď si katolícki duchovní všimli, že poslucháčov im ubúda, požiadali o pomoc svetskej úrady a všemožne sa snažili priviesť svoje ovce späť. Ľud však našiel v novom učení to, čo uspokojovalo jeho duševné potreby a odvracal sa od duchovných, ktorí ho tak dlho krmili bezcennými šupinami poverčivých obradov a ľudských tradícií.

Keď hlásateľov pravdy začali prenasledovať, riadili sa Kristovými slovami: „*Keď vás budú prenasledovať v jednom meste,*

utečte do druhého., **Matúš 10,23**. Svetlo prenikalo všade. Kde našli utečenci pohostinne otvorené dvere, zostali tam a kázali Krista – niekedy aj v kostole – a keď to nebolo dovolené, kázali v súkromných domoch alebo pod šírým nebom. Kde sa našli poslucháči, tam bol vlastne Boží chrám. Pravda hlásaná s takým nadšením a istotou sa nezadržateľne šírila.

Cirkevné úrady márne vyzývali svoju štátnu vrchnosť, aby proti kacírom rázne zakročila. Márne sa pokúšali prívržencov reformácie väzniť, mučiť, upalovať na hranici a popravovať mečom. Tisíce veriacich spečatilo svoju vieru krvou, no napriek tomu sa Božia pravda šírila ďalej. Prenasledovanie ju pomohlo ešte viac rozšíriť a fanatizmus, ktorým ju chcel nepriateľ znevážiť, mal za následok to, že jasnejšie vynikol rozdiel medzi pôsobením satana a Božím dielom.

11. kapitola — Protest kniežat

Vynikajúce svedectvo o reformácii podali svojím protestom nemecké kresťanské kniežatá na sneme v Speyeri roku 1529. Títo Boží muži svojou odvahou, vierou a neochvejnosťou vydobyli slobodu myslenia a svedomia pre nasledujúce storočia. Ich protest dal reformovanej cirkvi názov „*protestantská*„. Zásady ich protestu tvoria „*pravú podstatu protestantizmu*„, (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 6).

Pre reformáciu sa začalo smutné a nebezpečné obdobie. Napriek wormskému výnosu, ktorý vyhlásil Luthera za vyvrhel'a, zakazoval hlásať jeho učenie alebo mu veriť, v Nemecku dosiaľ vládla náboženská znášateľnosť. Božia prozreteľnosť zdržiavala sily, ktoré odporovali pravde. Cisár Karol V. by bol reformáciu najradšej zničil, no len čo sa rozohnal na úder, bol nútený cúvnuť. Už sa zdalo, že bezprostredne hrozí nevyhnutná záhuba všetkým, čo si trúfli postaviť sa proti Rímu. V rozhodujúcej chvíli sa však na východnej hranici ríše objavili turecké vojská, inokedy zase nemeckému cisárovi vyhlásil vojnu francúzsky kráľ či sám pápež, žiarlivý na jeho rastúcu moc. Kým teda medzi národmi zúrili nezhody a rozbroje, reformácia sa mohla utužiť a šíriť.

Nakoniec si však katolícki panovníci urovnali svoje spory, aby mohli spoločne zasiahnuť proti reformátorom. Speyerský snem z roku 1526 zaručoval každému štátu úplnú náboženskú slobodu až do zvolania všeobecného snemu. Len čo však pominulo nebezpečenstvo, ktoré viedlo k tomuto ústupku, cisár zvolal roku 1529 do Speyeru druhý snem, ktorý mal kacírstvo vyhubiť. Na tomto sneme mali kniežatá podľa možnosti pokojne prejsť na protireformačné stanovisko; v opačnom prípade bol cisár rozhodnutý použiť meč.

Obhajcovia pápeža jasali. Prišli do Speyeru v hojnom počte a verejne prejavovali svoje nepriateľstvo voči reformátorom a ich stúpencom. Melanchton o tom povedal: „*Sme ako vyvrheli, ako smeti sveta; Kristus však pohliadne na svoj úbohý ľud a zachráni ho*„, (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5). Evanjelické kniežatá zúčast-

nené na sneme nesmeli ani vo vlastnom dome dovoliť, aby sa im kázalo evanjelium. Obyvatelia Speyeru však túžili po Božom slove a napriek zákazu sa po tisícoch zhromažďovali na bohoslužbách v kaplnke saského kniežat'a.

Tým sa urýchlil príchod rozhodujúcej chvíle. Cisár poslal snemu posolstvo so žiadosťou, aby zrušil uznesenie zaručujúce slobodu svedomia, lebo to údajne podnietilo rozmach veľkého neporiadku. Toto posolstvo pobúrilo a rozhorčilo evanjelických kresťanov. Jeden z nich povedal: „*Kristus znova padol do rúk Kajfáša a Piláta.*“, Obhajcovia pápežstva sa rozzúrili a ktorýsi fanatik spomedzi nich vyhlásil: „*Turci sú lepší než luteráni, lebo dodržiavajú pôstne dni, ale luteráni ich nezachovávajú. Ak budeme musieť voliť medzi Písmom svätým a starými cirkevnými bludmi, radšej zavrhneme Písmo.*“, Melanchton na to poznamenal: „*Faber tu na sneme každý deň hodí na nás evanjelikov d'alší kameň.*“, (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5).

[145]

Náboženskú znášateľnosť zaručoval zákon a evanjelické štáty boli rozhodnuté netrpieť nijaké porušovanie svojich práv. Luther bol ešte v kliatbe, ktorú naňho uvalil wormský edikt, a nesmel sa teda zúčastniť na sneme v Speyeri; no namiesto neho tam boli jeho blízki spolupracovníci a kniežatá, ktorých povolal Boh, aby v tejto kritickej chvíli obhajovali jeho pravdu. Šľachetný muž Fridrich Múdry, bývalý Lutherov ochranca, zomrel; jeho brat a nástupca vojvoda Ján radostne vítal reformáciu, a hoci bol mierumilovný, v otázkach týkajúcich sa viery prejavil veľkú rozhodnosť a odvahu.

Kňazi žiadali, aby sa štáty, ktoré prijali reformáciu, bezpodmienečne podriadili rímskej moci. Reformátori naproti tomu žiadali, aby im zostala už predtým zaručená sloboda. Štáty, ktoré prijali Božie slovo, nemohli uznať nadvládu Ríma.

Nakoniec bol podaný kompromisný návrh, aby sa v štátoch, do ktorých reformácia dosiaľ neprenikla, prísne dodržiaval wormský edikt. „*V tých štátoch však, kde sa ľud od ediktu odchýlil a kde jeho dodržiavanie nemožno vynútiť bez nebezpečenstva vzbury, nemajú sa zavádzať nijaké nové reformy, nemajú sa viesť nijaké vieroučné spory, neslobodno odporovať omši a nepripustiť, aby rímski katolíci prijímali Lutherovo učenie.*“, (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5). Tieto opatrenia snem schválil na veľkú radosť kňazov a prelátov.

V prípade, že by sa toto opatrenie mocensky vynucovalo, „*reformácia by sa nemohla šíriť v ďalších mestách, ani upevňovať na dobrých základoch tam, kde sa už rozšírila.*„ (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5). Bol by to útlak slobody prejavu. Každý prestup na pravú vieru by bol znemožnený. Od prívržencov reformácie sa požadovalo, aby sa týmto obmedzeniam a zákazom bezodkladne podriadili. Zdalo sa, že svet čoskoro príde o každú nádej. „*Návrat pod nadvládu Ríma... by nutne znamenal návrat starých poriadkov.*„ a potom by sa iste našla príležitosť „*na završenie skazy diela, aj tak už otraseného.*„ fanatizmom a rozkolom (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5).

Keď sa evanjelici zišli na poradu, ich vzájomné pohľady prezrádzali obavy a strach. Jeden druhého sa pýtal: „*Čo robíš?*„ Šlo o veľmi významné a ďalekosiahle otázky. Majú sa predstavitelia reformácie podvoliť a zmieriť sa s ediktom? Ako ľahko mohli v tejto kritickej chvíli vykročiť nesprávnym smerom! Koľko len zámienok, výhovoriek a dôvodov mohli nájsť na nevyhnutnosť podriaďovať sa! Evanjelická šľachta mala zaručenú slobodu vyznania. Rovnaké práva mali aj všetci ich poddaní, ktorí prijali reformačnú vieru ešte pred schválením wormskeho výnosu. Nemohli by sa s tým uspokojiť? Koľkým nebezpečenstvám by sa mohli vyhnúť, keby sa podvolili! Do akých nepredvídaných nebezpečenstiev a sporov ich neochota poslúchnuť privedie! Kto vie, čo môže priniesť budúcnosť? Preto prijmime olivovú ratolesť mieru, ktorú nám podáva Rím a zaceľme rany Nemecka. Takýmito a podobnými dôvodmi mohli reformátori ospravedlniť svoj súhlas s opatrením, po ktorom by onedlho nasledovala ich porážka.

„*Našť astie rozpoznali, z akej zásady vychádza návrh na riešenie a rozhodovali sa na základe viery. O akú zásadu šlo? Bolo to právo Ríma utláčať svedomie a zakazovať slobodné štúdium. Či sa však ich protestantským poddaným neponúkala náboženská sloboda? Iste, ale iba ako zvláštna výhoda vyjadrená danou dohodou, nie však ako právo. Pre všetkých tých, čo sa na dohode nezúčastnili, mala platiť tvrdá zásada authority; na svedomie sa nebral nijaký ohľad. Rím bol neomylným sudcom a bolo ho treba poslúchať. Súhlasit' s navrhovanou dohodou by znamenalo, že náboženská sloboda sa bude vzťahovať len na reformované Sasko a pre ostatný kresťanský svet bude skúmanie Písma a vyznávanie reformačnej viery zločinom,*

ktorý sa bude trestať väzením a upalovaním na hranici. Môžu azda súhlasiť, aby náboženská sloboda bola obmedzená len na určitú oblasť? Môžu prijať vyhlásenie, že reformácia už nesmie získať nijakého stúpenca? Má sa uznať, že všade, kde Rím teraz vládne, má vládnuť navždy? Mohli by potom reformátori tvrdiť, že nie sú zodpovední za krv stovák a tisícov tých, čo následkom tejto dohody prídu o život v krajinách ovládaných cirkevnou hierarchiou? Bola by to v najrozhodujúcejšej chvíli zrada evanjelia a kresťanských slobôd.,, Rozhodli sa teda radšej „obetovať všetko, svoj štát, svoju korunu, ba aj svoj život.,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5).

Kniežatá sa dohodli: „*Toto nariadenie odmietneme, o otázkach svedomia nerozhoduje väčšina,*“, a oznámili: „*Za pokoj v ríši vd' ačíme výnosu z roku 1526. Jeho zrušením by v Nemecku zavládol nepokoj a rozvrat. Snem nemá právo rušiť náboženské slobody, kým sa nezíde koncil,*“, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5). Štát je povinný chrániť slobodu svedomia, a tým sa otázka jeho právomoci v náboženských záležitostiach končí. Každá vláda, ktorá chce usmerňovať alebo vynuocovať náboženské presvedčenie mocou, zrieka sa zásady, za ktorú tak skvele bojovali evanjelickí kresťania.

Obhajcovia pápežstva sa rozhodli potlačiť to, čo nazývali „*nebezpečnou tvrdošijnosťou,*“. Spočiatku sa snažili medzi stúpenkami reformácie vyvolať rozkol a zastrašiť tých, čo sa k nej dosiaľ zjavne nehlásili. Nakoniec pozvali pred snem zástupcov slobodných miest, ktorých vyzvali, aby vyhlásili, či s podmienkami návrhu súhlasia. Ich žiadosť o odklad bola zamietnutá. Keď mali prisahať, takmer polovica sa postavila za reformátorov. Tí, čo sa slobody svedomia a práva samostatne myslieť nechceli vzdať, dobre vedeli, že sa svojím stanoviskom vystavujú budúcej kritike, odsúdeniu a prenasledovaniu. Jeden z delegátov povedal: „*Musíme buď zapriet Božie slovo, alebo sa dať upáliť,*“, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5).

Kráľovi Ferdinandovi, ktorý na sneme zastupoval cisára, bolo zrejmé, že ak kniežatá výnos nepodporia a neprijmú, vyvolá to vážne nezhody. Pokúsil sa ich teda presvedčiť. Vedel totiž, že násilím by sa odhodlanie evanjelikov len umocnilo. „*Prosil kniežatá, aby ustanovenie prijali, pričom ich ubezpečoval, že cisár bude s nimi spokojný,*“. Títo verní muži však uznávali moc, ktorá prevyšuje právomoc pozemských vládcov a pokojne odpovedali: „*Poslúchneme cisára vo*

všetkom, čo môže pomôcť udržať pokoj a bude na Božiu česť,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5).

Nakoniec kráľ pred snemom oznámil kniežat' u a jeho priateľ om, že jeho výnos „bude vydaný ako cisárovo nariadenie,, a že „im nezostáva nič iné, len sa podriaďiť väčšine,,. Kráľ po tomto vyhlásení zo zhromaždenia odišiel bez toho, aby predstaviteľ om reformácie dal príležitosť, aby sa o výnose mohli v diskusii vyjadriť alebo dať naň odpoveď. „Márne poslali kráľ ovi posolstvo, aby sa vrátil,,. Ten na ich námietky odpovedal: „Je to hotová vec; nezostáva iné, len sa podrobiť,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 5).

[148] Cisárska strana bola presvedčená, že evanjelické kniežatá sa budú odvolávať na Písmo a že ho vyzdvihnú nad učenie a požiadavky kohokoľvek z ľudí. Dobre vedeli, že kdekoľvek táto zásada zvíťazí, tam pápežstvo nakoniec stratí svoju moc. Stúpenci cisára však podobne ako tisíce ich nasledovníkov videli len to, „čo sa dá vidieť iba telesnými očami a navrávali si, že budúcnosť patrí stanovisku cisára a pápeža a reformácia nemá nijakú nádej,,. Keby sa však reformátori mali spoliehať len na ľudskú pomoc, boli by naozaj bezmocní, ako to o nich predpokladali ich nepriatelia. Aj keď ich nebolo mnoho a vzdorovali Rímu, boli silní. Odvolali sa „proti uzneseniu snemu k Božiemu slovu a od cisára Karola k Ježišovi Kristovi, Kráľ ovi kráľov a Pánovi pánov,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 6).

Keď Ferdinand nechcel zohľadniť ich presvedčenie v otázke svedomia, kniežatá sa rozhodli nedbať na jeho prítomnosť a bezodkladne predložiť svoj protest národnému snemu. Napísali slávnostné vyhlásenie a predložili ho delegátom. Znelo:

„Protestujeme týmto pred Bohom, naším jediným Stvoriteľom, Ochráncom, Vykupiteľom a Spasiteľom, ktorý bude raz naším Sudcom, a pred všetkými ľuďmi i celým stvorenstvom, že my za seba i za svoj ľud v nijakom prípade s navrhovaným nariadením nesúhlasíme a nepripojíme sa k ničomu, čo sa akokoľvek prieči Bohu, svätému Božiemu slovu, nášmu pravému svedomiu a spásu našich duší...

Vyhlásené nariadenie neschvaľujeme! Tvrdíme, že aj keď všemohúci Boh niektorého človeka povolá, aby Boha poznal, tento človek nemôže Boha poznať... Bezpečné učenie je len to, ktoré sa zhoduje s Božím slovom... Hlásať akékoľvek iné učenie Pán zakazuje. Písmo sväté sa vykladá samo... Túto svätú knihu kresťan nevyhnutne potre-

buje, ľahko jej porozumie a jej poslaním je odstraňovať duchovnú tmu. Z Božej milosti sme rozhodnutí zachovávať a výlučne hlásať len čisté učenie Božieho slova Starej i Novej zmluvy a nedopustiť, aby sa k nemu pridávalo čokoľvek, čo odporuje jeho obsahu. Toto Slovo je jedinečná pravda; je bezpečným meradlom každého učenia a života; nemôže teda zlyhať, ani nás oklamať. Kto stojí na tomto základe, odolá všetkým pekelným mocnostiam, takže každá ľudská márnosť, ktorá sa mu protiví, padne pred Božou tvárou.

Preto teda odmietame jarmo, ktoré sa na nás kladie... Súčasne očakávame, že Jeho cisárska Milosť sa voči nám zachová ako kresťanský vládca, ktorý Boha miluje nadovšetko. Oznamujeme, že jemu i vám, milostiví páni, budeme ochotne prejavovať lásku a poslušnosť, ako je našou spravodlivou a zákonitou povinnosťou., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 6).

Účastníkov snemu tento protest hlboko dojal. Nad odvahou protestujúcich väčšina prítomných užasla a obávala sa búrlivej a neistej budúcnosti. Zdalo sa, že rozkol, spory a krviprelievania sú neodvratné. Stúpenci reformácie v istote, že obhajujú spravodlivosť a spoliehajú sa na ruku Všemohúceho, boli „odvážni a odhodlaní„.

„Zásady obsiahnuté v tomto chýrnom proteste... sú samou podstatou protestantizmu. Tento protest odporuje dvom možnostiam zneužitia moci v otázkach viery: prvou je zasahovanie štátu do náboženských otázok a druhou je samozvaná moc cirkvi. Protestantizmus namiesto týchto neprístojností stavia svedomie nad štátnu moc a Božie slovo nad moc cirkvi. Predovšetkým odmieta zasahovanie svetskej moci do vecí duchovných, pričom sa odvoláva na slová apoštolov: 'Boha treba poslúchať' viac ako ľudí, [Skutky apoštolov 5,29](#). Protestantizmus vyvýšil Kristovu korunu nad korunu Karola V. Šiel však ešte ďalej, keď vyhlásil, že každé ľudské učenie treba podriaďovať Božiemu slovu., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 6). Protestanti sa okrem toho hlásili k právu slobodne vyznávať svoje presvedčenie o pravde. Božiemu slovu budú nielen veriť a poslúchať ho, ale budú aj učiť, čo Božie slovo hovorí, a právo zasahovať do toho neuznávajú ani kňazom, ani úradom. Speyerský protest bol slávnostným vystúpením nielen proti náboženskej neznášanlivosti, ale aj požiadavkou na právo každého človeka uctievať Boha podľa vlastného svedomia.

[149]

Protest bol verejne oznámený. Zapísal sa do pamäti tisícov a dostal sa do nebeských záznamov, odkiaľ ho nikto nevymaže. Celé evanjelické Nemecko ho prijalo ako výraz svojej viery. Ľudia v tomto vyhlásení poznávali prísľub novej a lepšej doby. Istý šľachtic povedal speyerským protestantom: *„Kiež Všemohúci, ktorý vám dal tú milosť, že ste ho mohli tak dôrazne, slobodne a smelo vyznať, vás zachová v kresťanskej neochvejnosti až do súdneho dňa,„* (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 6).

Keby si bola reformácia po úspešnom začiatku dovolila kvôli priazni sveta prispôbiť sa okolnostiam, bola by sa spreneverila Bohu i sebe, čím by si pripravila vlastnú záhubu. Skúsenosť týchto reformátorov je poučením pre všetky nasledujúce veky. Satan pôsobí proti Bohu a jeho Slovu stále rovnako. Dnes práve tak ako v 16. storočí odporuje tomu, aby sa Písmo stalo meradlom života. Dnešní ľudia sa veľmi odchyľujú od biblických právd a prikázaní, a preto sa treba vrátiť k pevnému základu protestantizmu – k Písmu, jedine k Písmu ako pravidlu viery a každodenného života. Satan sa všemožne snaží obmedzovať náboženskú slobodu. Moc, proti ktorej protestanti v Speyeri vystúpili, sa s novou silou pokúša dosiahnuť svoju stratenú nadvládu. Taká istá neochvejná vernosť Božiemu slovu, aká sa prejavila vo chvíli pre reformáciu rozhodujúcej, je jedinou nádejou nápravy aj dnes.

[150] Objavili sa náznaky, že protestanti sú ohrození. No ukázalo sa aj znamenie, že Božia ruka je pripravená verných zachrániť. Práve v tom čase *„Melanchton náhlivo sprevádzal ulicami Speyeru smerom k Rýnu svojho priateľa Šimona Grynaeua a naliehavo ho žiadal, aby utiekol za riekou. Keďže Grynaeus bol týmto náhlym prekvapený, Melanchton mu to vysvetlil. Zjavil sa mi neznámy starec, vyzeral vážne, dôstojne a povedal mi, že Ferdinand o chvíľu pošle strážnikov, aby Grynaeua zatkli,„*

V ten deň totiž Faber, jeden z popredných pápežových obhajcov v svojej kázni Grynaeua osočil ako obhajcu *„istých ohavných bludov,„* *„Faber potlačil svoj hnev a po kázni šiel hneď ku kráľovi a dostal od neho zatykač na nepohodlného heidelberského profesora. Melanchton nepochyboval o tom, že priateľ a zachránil sám Boh, keď poslal jedného zo svojich anjelov, aby ho varoval,„*

„Melanchton potom na brehu Rýna bez pohnutia čakal, ako vody tejto rieky Grynaeua pred prenasledovateľmi zachránia. ‘Konečne,„

zvolať Melanchton, keď ho uvidel na druhej strane, 'konečne je vytrhnutý z krutých pazúrov tých, čo dychtia po nevinnej krvi., Keď sa Melanchton vrátil domov, dozvedel sa, že strážnici, ktorí Grynaeua hľadali, prekutali celý dom od povaly až po pivnicu., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap. 6).

Reformácia sa však mala ešte výraznejšie zaskviet' pred mocnými tohto sveta. Kráľ Ferdinand odmietol evanjelické kniežatá vypočúť. Namiesto toho smeli predložiť svoju záležitosť cisárovi a zhromaždeným cirkevným i štátnym hodnostárom. Keď že cisár Karol V. chcel urovnať spory, ktoré po vyhlásení protestu v Speyeri zmietali ríšou, zvolal do Augsburgu snem, ktorému podľa oznámenia hodlal sám predsedáť. Na tento snem boli pozvaní aj predstavitelia protestantov.

Reformácii hrozila veľká pohroma. Jej obhajcovia zverili záležitosť Bohu a prisahali, že evanjeliu zostanú verní. Saské knieža varovali jeho poradcovia, aby na snem nechodil. Tvrdili, že cisár vyžaduje účasť protestantských kniežat len preto, aby ich vlákal do pasce. „Ísť, nechať sa zavrieť do mestských hradieb, a tak sa vydat' do rúk mocného nepriateľa, to predsa znamená riskovať všetko!., Iní však veľkoryso tvrdili: „Kniežatá by mali prejavit' odvahu a Božia vec bude zachránená., Luther povedal: „Boh je verný, neopustí nás., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 14, kap. 2). Knieža sa teda vypravilo do Augsburgu aj so svojím sprievodom. O nebezpečenstve, ktoré im tam hrozí, vedeli všetci a mnohí odchádzali ustarostení, s obavami o život. No Luther, ktorý ich sprevádzal až od Coburgu, povzbudzoval ich slabnúcu vieru piesňou, ktorú zložil na túto cestu: „Hrad prepevný je Pán Boh náš., Táto pieseň rozptýlila mnohé úzkostné predtuchy a povzbudila nejedno ochabnuté srdce.

[151]

Evanjelické kniežatá sa rozhodli predložiť snemu svoje názory systematicky zhrnuté a doložené výrokmi Písma svätého. Prípravu textu zverili Lutherovi, Melanchtonovi a ich blízkym spolupracovníkom. Protestanti prijali tento spis ako vyznanie svojej viery a ako významný dokument ho potom podpísali. Bol to čas ťažkej skúšky. Reformátorov trápili obavy, aby táto záležitosť nebola spájaná s politickými otázkami. Uvedomovali si, že v reformácii by mal byť výlučne zjavný len vplyv Božieho slova. Keď toto „vyznanie chceli podpísať protestantskí šľachtici, Melanchton bol proti tomu a poznámenal: To musia predložiť teológovia, Boží služobníci; autoritu

vládcov krajiny treba ušetriť na iné veci.,, Ján Saský odvetil: „Daj Boh, aby ste ma z toho nevynechali. Som rozhodnutý vykonať, čo je správne, aj keby som mal prísť o korunu. Chcem vyznávať Pána. Kniežací klobúk a hermelínový plášť nie sú mi také drahé ako kríž Ježiša Krista.,, Po týchto slovách vzal pero a Vyznanie podpísal. Pero potom vzal iný šľachtic a povedal: „Pre česť môjho Pána Ježiša Krista som ochotný vzdať sa svojho majetku a obetovať aj svoj život. Než by som mal prijať nejaké iné učenie ako to, ktoré je v tomto Vyznaní, radšej sa vzdám svojich území i ľudí a s palicou v ruke odídem z vlasti svojich otcov.,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 14, kap. 6). Takto sa prejavila viera a odvaha týchto Božích mužov.

Nadišiel čas, aby stúpenci reformácie predstúpili pred cisára. Karol V. sedel na svojom tróne medzi kniežatami a šľachticmi a prijal reformátorov. Tí prečítali Vyznanie svojej viery. Pred týmto vznešeným zhromaždením jasne vyložili pravdy evanjelia a poukázali na bludy rímskej cirkvi. Tento deň sa právom volá „najväčším dňom reformácie a jedným z najslávnejších v dejinách kresťanstva a ľudstva.,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 14, kap. 7).

Ubehlo len niekoľko rokov odvtedy, čo wittenberský mních stál pred snemom vo Wormsi sám. Na jeho mieste stáli teraz vznešené a mocné kniežatá ríše. Aj keď Luther do Augsburgu prísť nesmel, bol tam však svojím slovom a modlitbami. Napísal: „Som nadmieru šťastný, že som sa dožil tejto hodiny, keď takí vzácni vyznávači skvelým Vyznaním vyvýšili Krista pred takým veľkolepým zhromaždením.,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 14, kap. 7). Tak sa naplnili slová Písma: „Pred kráľmi budem hovoriť o tvojich svedectvách.,, [Žalm 119,46](#).

[152] Za čias apoštola Pavla sa evanjelium, pre ktoré bol v žalári, rovnakým spôsobom dostalo až pred kniežatá a šľachticov cisárskeho mesta. Podobne aj teraz po cisárskom zákaze hlásať evanjelium z kazateľníc zaznelo v paláci. To, čo mnohí pokladali za nevhodné hlásať poddanému ľudu, s úžasom teraz počúvali vládcovia a hodnostári ríše. Poslucháčmi boli králi a šľachtici; korunované kniežatá boli kazateľmi a témou kázni boli kráľovské pravdy samého Boha. „Od čias apoštolov sa nič väčšie neudialo a svet nepočul veľkolepejšie Vyznanie.,, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 14, kap. 7).

Istý katolícky biskup povedal: „Všetko, čo hovoria luteráni, je pravda; to nemôžem poprieť.,, Ktosi sa Dr. Ecka spýtal: „Môžete roz-

umne vyvrátiť Vyznanie kniežat'a a jeho spoločníkov?., Eck odvetil: „Z apoštolských a prorockých výrokov nie, ale zo spisov cirkevných otcov a z výrokov koncilov áno., Odpoveď na to znela: „Rozumiem, podľ a vás luteráni vychádzajú z Písma, ale my stojíme mimo Písma., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 14, kap. 8).

Niektoré nemecké kniežatá prijali reformačnú vieru. Sám cisár vyhlásil, že články protestantov sú čistá pravda. Vyznanie, preložené do mnohých jazykov, sa rozšírilo po celej Európe a milióny ľudí d'alších generácií ho prijímali ako prejav svojej viery.

Verní služobníci však nezostali v Božom diele osamotení. Keď sa proti nim spájali duchovné mocnosti zla, Pán nezabúdala na svoj ľud. Keby mohli vidieť duchovným zrakom, zahliadli by jasné dôkazy Božej prítomnosti a pomoci, aké videl dávny prorok. Keď Elízeov sluha upozornil svojho pána na nepriateľské vojsko, ktoré ich obkľúčilo a nenechalo im nijakú možnosť ústupu, prorok sa modlil: „*Hospodine, otvor mu, prosím, oči, aby videl., 2. Kráľov 6,17.* Sluha zrazu videl, že úbočie je plné vozov a ohnivých koní. Nebeské vojsko bolo pripravené ochrániť Božieho muža. Anjeli teda bdejú nad tými, ktorým záleží na obnove cirkvi.

Podľ a jednej zo zásad, ktoré Luther čo najdôslednejšie presadzoval, sa reformácia nemá opierať o svetskú moc a nesmú ju chrániť zbrane. Tešil sa, že evanjelium prijali ríšske kniežatá, ale o návrhu kniežat utvoriť obranný zväz vyhlásil, že „*učenie evanjelia má obhajovať sám Boh. Čím menej bude do diela zasahovať človek, tým mocnejší bude zásah Boží. Všetky navrhované opatrenia sú podľ a jeho názoru dôsledkom neodôvodnených obáv a hriechnej nedôvery., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 10, kap. 14).*

Keď sa proti reformačnej viere spájali mocní nepriatelia a zdalo sa, že sa proti nej vytasí tisíce mužov, vtedy Luther napísal: „*Satan stupňuje svoju zúrivosť, bezbožní veľkňazi stroja úklady, hrozí nám vojna. Vyzvite ľud, aby pred Božím trónom statočne bojoval vierou a modlitbou, aby naši nepriatelia, premožení Božím Duchom, boli prinútení k mieru. To najhlavnejšie, čo musíme robiť, je modliť sa; oznámte ľudom, že teraz na nich mieri ostrý meč satanovej zlosti, a povedzte im, aby sa modlili., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 10, kap. 14).*

Neskôr sa Luther znova zmienil o zväze, ktorý hodlali založiť evanjelické kniežatá, a vyhlásil, že jedinou zbraňou, ktorá by sa mala v tomto boji použiť, je „*meč Ducha.,, Saskému kniežat'u napísal:*

„Nemôžeme s dobrým svedomím schval'ovat' navrhovaný obranný zväz. Radšej by sme desaťkrát zomreli, než mali vidieť, že pre naše evanjelium bola preliata jediná kvapka krvi. Musíme byť ako 'ovce vedené na zabitie,. Musíme niest' Kristov kríž. Vaša kniežacia milosť sa nemusí obávať'. Svojimi modlitbami dosiahneme viac, než všetci naši nepriatelia svojou nadutosťou. Len si nepoškrvrite ruky krvou svojich bratov. Ak cisár žiada, aby sme boli súdení, sme pripravení postaviť sa pred súd. Vaša Výsosť nemusí brániť ani vieru moju, ani vieru nikoho iného, ale pre svoju vieru podstupuje nebezpečenstvo každý sám., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 14, kap. 1).

Z tajnej modlitebnej skrýše vyšla sila, ktorá počas veľkej reformácie otriasla svetom. Tam, v posvätnom tichu, vystupovali Boží služobníci na skalú Božích zasľúbení. Počas sporu v Augsburgu „neminul ani deň, aby Luther nevenoval najmenej tri hodiny modlitbe, a to práve tie hodiny, ktoré sú na štúdium najvhodnejšie.,, V tichu svojej izby volal k Bohu „plný úcty, obáv a nádeje, ako keby sa zhováral s priateľom.,, Vravel: „Viem, že si náš Otec, náš Boh a že rozoženieš tých, čo prenasledujú tvoje deti, veď s nami si ohrozený aj ty. Je to tvoja záležitosť a len z tvojej vôle sa na nej zúčastňujeme. Ochráňuj nás teda, Otče!., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 14, kap. 6).

Melanchtonovi, ktorého tiesnili úzkosti a obavy, Luther napísal: „Milosť a pokoj v Kristovi – v Kristovi, hovorím, nie vo svete. Amen. Veľmi nenávidím tie nesmierne starosti, ktoré ťa ničia. Ak ide o nespravodlivú vec, nemysli na ňu; ale ak ide o vec spravodlivú, prečo neveriť prísl'ubom toho, ktorý nám prikazuje, aby sme spali pokojne?... Kristus svoje dielo spravodlivosti a pravdy nikdy neopustí. Kristus žije, Kristus vládne; prečo sa teda máme báť?., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 14, kap. 6).

Boh vypočul volanie svojich služobníkov. Kniežatá a kňazov obdaril milosťou a odvahou, aby obhajovali pravdu proti vládcom temnoty tohto sveta. Pán hovorí: „Kladiem na Sion kameň, uholný, vyvolený, vzácny a kto verí v neho, nebude zahanbený., 1. Petra 2,6. Protestantskí reformátori stavali na Kristovi a pekelné brány ich nemohli premôcť.

12. kapitola — Začiatok reformácie vo Francúzsku [154]

Po víťazstve reformácie v Nemecku v dôsledku speyerského protestu a augsburského Vyznania prišli roky bojov a duchovnej temnoty. Zdalo sa, že protestantizmus oslabený rozkolom svojich stúpencov a pod tlakom nepriateľských síl je nevyhnutne odsúdený na zánik. Tisíce ľudí spečatilo vyznanie svojou krvou. Vypukla občianska vojna. Následkom zrady na protestantizme, ktorej sa dopustil jeden z jeho popredných prívržencov, padli do rúk cisára najlepšie kniežatá reformácie, ktorých ako zajatcov vláčili z mesta do mesta. Vo chvíli, keď si cisár myslel, že zvíťazil, stihla ho porážka. Musel hľadať na to, ako stráca korisť a nakoniec bol nútený vydať zákon povôľujúci učenie, ktoré si predsavzal zničiť. Bol ochotný obetovať svoje kráľovstvo, poklady, ba i život, len aby kacírstvo vykorenil. Musel byť svedkom porážky svojich vojsk, vyprázdnenia ríšskej pokladnice, hrozivých vzbúr na mnohých územiach svojej ríše, zatiaľ čo viera, ktorú sa márne usiloval potlačiť, sa ďalej šírila. Cisár Karol V. bojoval proti všemohúcej Moci. Boh povedal: „*Bud' svetlo!*“, ale cisár chcel nerušene zachovať tmu. Svoje zámery nevedel uskutočniť, predčasne zostarnutý, vyčerpaný dlhým bojom sa nakoniec trónu vzdal a utiahol sa do kláštornej samoty.

Ako v Nemecku, tak aj vo Švajčiarsku nastali pre reformáciu ťažké časy. Kým viaceré kantóny reformačnú vieru prijali, iné tvrdošíjne lipli na učení Ríma. V katolíckych kantónoch prenasledovali všetkých, čo chceli poznať pravdu. To nakoniec viedlo k občianskej vojne. Zwingli a mnohí jeho reformní spolupracovníci padli v krvavej bitke pri Kappelle. Ján Oekolampad, skľúčený týmito strašnými pohromami, onedlho zomrel. Rím triumfoval a zdalo sa, že všetko stratené sa mu vráti. Pán však, ten odveký Radca, neopustil svoje dielo, ani nezabudol na svojich nasledovníkov. On vyslobodí svoj ľud. Aj v ďalších krajinách si k reformačnému dielu povolal svojich pracovníkov.

Vo Francúzsku sa začalo rozvidnievať skôr, než sa tam spomenulo meno Martina Luthera ako reformátora. Medzi tými, čo prví

zahliadli úsvit pravdy, bol parížsky univerzitný profesor Lefèvre, muž všestranne vzdelaný, úprimný a horlivý stúpenec pápežstva. Pri svojom záujme o starú literatúru ho Biblia upútala natoľko, že štúdium tejto knihy zaviedol na univerzite.

[155] Ako nadšený ctiteľ svätých Lefèvre hodlal napísať dejiny svätcov a učeníkov podľa cirkevných legend. Pri dokončovaní tohto diela, ktorému venoval mnoho úsilia, ho napadlo, že by mu v práci mohla pomôcť Biblia; s týmto zámerom ju teda začal študovať. Tam naozaj našiel zmienku o svätých, ale inak než v rímskom kalendári. Lúče Božieho svetla mu osvietili myseľ. Užasol a znechutený sa vzdal završenia predsavzatej úlohy. Začal sa venovať štúdiu Božieho slova. Našiel v ňom drahokamy pravdy, o ktorých začal žiakom prednášať.

V roku 1512, teda ešte predtým než Luhter či Zwingli začali reformovať cirkev, Lefèvre napísal: „*Boh nám prostredníctvom viery dáva spravodlivosť, ktorá nás z milosti oprávňuje prijat' večný život,*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 1). Pri uvažovaní o tajomstve vykúpenia zvolal: „*Áká to nevýslovne veľká premena: Bezhríšny je odsúdený a hríšnik vyslobodený; Požehnaný trpí zlorečnosť a zlorečený dostáva požehnanie. Živý zomiera a mŕtvy žije; slávu prekonáva tma a človek, ktorý len tápal, dostáva rúcho slávy,*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 12, kap. 2).

Lefèvre učil, že sláva za spásu patrí len Bohu, no nezamlčal, že človek má povinnosť poslúchať. Vyhlásil: „*Ak si členom Kristovej cirkvi, potom si časťou Kristovho tela; ak patíš ku Kristovmu telu, potom máš Božiu prirodzenosť. Kiežby len ľudia mohli pochopiť túto výsadu, ako čisto, sväto a bezhríšne by žili a s akým opovrnutím by hľadeli na všetku slávu tohto sveta v porovnaní so slávou, ktorú dostali – so slávou, ktorú ľudské oko nevie vnímať,*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 12, kap. 2).

Niektorí z Lefévrových horlivých poslucháčov hlásali poznanú pravdu aj potom, keď hlas ich učiteľ a zmĺkol. Jedným z nich bol Viliam Farel. Ako syn zbožných rodičov vychovávaný k bezvýhradnej dôvere v učenie cirkvi mohol s apoštolom Pavlom o sebe povedať: „*Ako farizej som žil podľa najprísnejšieho smeru nášho náboženstva,*„ [Skutky apoštolov 26,5](#). Ako zaniateného rímskeho katolíka spalovala ho horlivosť zničiť každého, kto by sa opovážil protivit' cirkvi. Neskôr pri spomienke na toto obdobie svojho života

povedal: „Škrípál som zubami ako divý vlk, keď som počul niekoho hovoriť proti pápežovi,, (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 2). Neúnavne uctieval svätých, spolu s Lefévrom chodieval do parížskych kostolov, modlil sa pri oltároch a ozdoboval ich darmi. Nič z toho však nemohlo uspokojiť jeho vnútro. Zvieralo ho vedomie vlastnej hriechnosti, ktorej ho ani všetky kajúcne skutky nevedeli zbaviť. Akoby ho oslovoval hlas z neba, keď počul reformátorove slová: „*Spasenie je z milosti. Nevinný je odsúdený a hriešnik prepustený. Len Kristov kríž otvára nebeské brány a zatvára brány pekla,*, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 13, kap 2).

[156]

Farel radostne prijal túto pravdu. Po obrátení podobnom Pavlovmu prestal slúžiť tradíciám a začal žiť slobodou Božích synov. Sám o tom povedal: „*Namiesto hltavého vlka s vražedným srdcom,*, sa stal „*pokojným ako tichý a krotký baránok, ktorého srdce už nepatrilo pápežovi, ale Ježišovi Kristovi,*, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 12, kap. 3).

Kým Lefévre ďalej šíril svetlo medzi študentmi, Farel, kedysi horlivý obhajca pápeža, horlil teraz za Krista, verejne hlásal pravdu. Onedlho nato sa k nim pripojil aj významný cirkevný hodnosťár, biskup z Meaux. Po ňom začali hlásať evanjelium ďalší vynikajúci, nadaní a vzdelaní učitelia. Evanjelium získavalo stúpencov zo všetkých spoločenských vrstiev, z remeselníckych a roľníckych domácností, ba našlo si miesto aj v kráľovskom paláci. Reformačné učenie prijala aj sestra vtedy vládnuceho Františka I. Zdalo sa, že evanjeliu je priaznivo naklonený aj sám kráľ s kráľovnou, takže reformátori s veľkou nádejou očakávali, že evanjelium prijme celé Francúzsko.

Tieto ich nádeje sa však nesplnili. Kristových nasledovníkov čakali skúšky a prenasledovanie. Budúcnosť im až dosiaľ zostávala milosrdne zastretá. Bol to totiž čas mieru a príležitosť získať silu, aby mohli obstáť v búrke. Reformácia sa rýchlo šírila. Biskup z Meaux bol vo svojej diecéze horlivým učiteľom duchovenstva i ľudu. Nevzdelaných a nemravných kňazov prepúšťal a na ich miesta prijímal podľa možnosti mužov vzdelaných a zbožných. Túžbou biskupa bolo umožniť ľudu prístup k Božiemu slovu, čo sa mu čoskoro aj podarilo. Lefévre preložil Novú zmluvu. V tom istom čase, keď z wittenberskej tlačiarne vychádzala Lutherova nemecká Biblia, vyšiel v Meaux aj francúzsky preklad Novej zmluvy. Biskup

nešetril námahou ani peniazmi, aby sa v jeho oblasti dostalo Písmo do všetkých farností a onedlho mali roľníci v Meaux Písmo sväté.

[157] Ako keď smädом zomierajúci pútnici radostne vítajú prameň životodarnej vody, podobne prijímali títo ľudia Božie poslanstvo. Roľníci na poliach, remeselníci v dielňach sa navzájom povzbudzovali pri svojej každodennej lopote tým, že sa zhovárali o drahocenných biblických pravdách. Večer čo večer sa už neschádzali v krčme, ale v príbytku niektorého z nich, kde pri čítaní Božieho slova a spoločných modlitbách chválili Boha. Zmena nedala na seba dlho čakať. Aj keď patrili k najnižšej spoločenskej vrstve – boli to nevzdelaní, ťažko pracujúci roľníci – prejavila sa v ich živote obnovná a povznášajúca moc Božej milosti. Títo jednoduchí, vľúdni a posvätení ľudia boli dôkazom moci evanjelia a jeho pôsobenia na úprimné srdcia.

Svetlo zapálené v Meaux preniklo svojimi lúčmi široko-d'aleko. Každodenne pribúdalo obrátených. Hnev cirkevnej hierarchie po nejaký čas tlmil kráľa, ktorý nenávidel obmedzené pokrytectvo mníchov. Stúpenci pápežstva však nakoniec predsa len zvíťazili a postavili hranice. Biskup z Meaux bol nútený voliť medzi upálením a odvolaním. Rozhodol sa pre ľahšiu cestu. Veriaci však zostali neochvejne pevní aj napriek odpadnutiu ich duchovného pastiera. Mnohí svedčili o pravde uprostred plameňov. Svojou odvahou a vernosťou, ktorú osvedčili na hranici, títo jednoduchí kresťania oslovili tisíce tých, čo v čase pokoja ich svedectvo nepočuli.

Neboli to však len jednoduchí a chudobní ľudia, ktorí sa v utrpení a za posmechu odvážili svedčiť o Kristovi. Šľachtní ľudia žili aj v zámkoch a palácoch a aj oni si pravdu vážili viac než bohatstvo, postavenie, ba i vlastný život. V šľachtickom brnení bol neraz silnejší a odvážnejší duch, než v biskupskom rúchu s mitrou. Louis de Berquin mal šľachtický pôvod. Bol to hrdinský dvorný rytier s uhladeným vystupovaním, muž mravne bezúhonný s veľkým záujmom o štúdium a poznanie. Dobový spisovateľ o ňom povedal: *„Bol to nadšený vykonávateľ pápežských nariadení, stály účastník omší a kázni. Popri svojich ďalších cnostiach vynikal tým, že mimoriadne nenávidel luterstvo.“* Aj on sa však z Božej vôle dostal k Biblii a užasol, že v nej nenašiel *„učenie Ríma, ale učenie Lutherovo.“* (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 9). Odvtedy sa bezvýhradne venoval evanjeliu.

Pre svoje schopnosti a výrečnosť ako „*najvzdelanejšieho z francúzskych šľachticov*„ a pre nezdolnú odvahu, hrdinskú horlivosť a vplyv na dvore, ktorý mal ako kráľovský obľúbenec, ho mnohí pokladali za predurčeného reformátora vo Francúzsku. Beze o ňom povedal: „*Berquin by sa bol stal druhým Lutherom, keby bol vo Františkovi I. našiel druhé knieža*„. Stúpenci pápeža vraveli: „*Je horší ako Luther*„, (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 9). Francúzski katolíci sa ho naozaj báli. Keď ho však uväznili ako kacíra, kráľ ho pustil na slobodu. Tento boj trval roky. František váhal medzi Rímom a reformáciou; zúrivosť mníchov niekedy znášal, inokedy ju tlmil. Pápežské úrady ho trikrát uväznili, ale panovník ho vždy znova prepustil na slobodu; obdivoval totiž jeho génia, povahovú ušľachtilosť a nechcel ho obetovať zlobe cirkevnej hierarchie.

Priatelia viackrát upozornili Berquina na nebezpečenstvo, ktoré mu vo Francúzsku hrozí; prosili ho, aby sa dobrovoľným odchodom z krajiny zachránil ako mnohí iní. Bojazlivý a prispôsobivý Erasmus, ktorý napriek svojmu jedinečnému vzdelaniu nedosahoval žiaducu mravnú veľkosť, ktorá podriadiť uje život a česť pravde, napísal Berquinovi: „*Žiadaj, aby ťa poslali do niektorej cudzej krajiny ako vyslanca. Odíď a cestuj po Nemecku. Poznáš Bedeho a jemu podobných – je to tisíchlavý netvor, chrlí jed na všetky strany. Ty máš pluky nepriateľov. Aj keby si mal lepšie učenie ako Ježiš Kristus, nedajú ti pokoj, kým ťa potupne nezničia. Na kráľovu ochranu sa príliš nespoľiehaj. V nijakom prípade ma neuvádzaj do podozrenia v súvislosti s náboženskými otázkami*„, (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 9).

Čím viac rástlo nebezpečenstvo, tým silnejšia bola aj Berquina horlivosť. Odmietal Erasmovu radu, aby sa správal prefíkane a uhýbavo; rozhodol sa vystúpiť ešte smelšie. Pravdu nebude len brániť, ale bude aj bojovať proti bludom. Pápežovi stúpenci sa snažia obviniť ho z kacírstva, z toho ich však obviní on sám. Jeho najhorlivejšími a najrozhorčenejšími odporcami boli učené doktorie a mnísi teologickej fakulty parížskej univerzity, najväčšej cirkevnej autority v meste i v celej krajine. Z týchto doktorských spisov vybral Berquin dvanásť výrokov, o ktorých verejne vyhlásil, že „*odporujú Biblii a sú kacírské*„. Potom vyzval kráľa, aby tento spor rozsúdil.

Panovník bol ochotný vypočúť mienku oboch strán. Bol rád, že sa mu naskytá príležitosť pokoriť pýchu sebavedomých mníchov a

kázal im, aby sa obhajovali Písmom. Tí však dobre vedeli, že táto zbraň im nepomôže. Oveľ a lepšie ovládali iné zbrane – väznenie, mučenie a upalovanie na hranici. Teraz sa situácia zmenila a katolíci poznali, že padajú do jamy, ktorú vykopali Berquinovi. Mnísi sa vyľakali a hľadali možnosť úniku.

„V tom čase ktosi veľmi poškodil sochu Panny Márie, ktorá stála na rohu jednej z ulíc., Tento čin vzrušil celé mesto. Na miesto činu prišli zástupy ľudí a prejavovali zármutok a rozhorčenie. To sa hlboko dotklo aj samého kráľa. Mníchom sa tým naskytla jedinečná príležitosť, ktorú aj pohotovo využili. Volali: „*Takéto je ovocie Berquinovho učenia. Toto luterské sprisahanie čoskoro rozvráti všetko – náboženstvo, zákony, ba aj samotný trón.*“ (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 9).

[159] Berquin bol znova zatknutý. Keďže kráľ z Paríža odišiel, mnísi mohli robiť, čo len chceli. Reformátora postavili pred súd a odsúdili ho na smrť. Aby kráľ nemohol zasiahnuť a oslobodiť ho, rozsudok vykonali v ten istý deň, keď ho vyniesli. Spomedzi obrovského davu ľudí, ktorí sa prišli na popravu pozrieť, mnohí si s rozhorčením a úžasom uvedomili, že obeť patrí k tej najlepšej a najstatočnejšej šľachtickej rodine Francúzska. Tváre ľudí prítomného davu prezrádzali zdesenie, rozhorčenie, pohrdanie a nenávisť. Len jedna tvár bola pokojná. Mučeník bol myšlienkami ďaleko odtiaľ; uvedomoval si len prítomnosť svojho Pána.

Nevšímal si potupnú rozlámanú káru, na ktorej ho viezli, nevšímal si ani zamračené tváre svojich katov a nedbal ani na smrť, ktorej šiel v ústrety. Stál pri ňom „*ten Živý, ktorý bol mŕtvy a ožil a bude žiť naveky, ktorý má kľúče smrti a pekla.*“ Berquinova tvár vyžarovala nebeské svetlo a pokoj. Bol pekne oblečený, mal na sebe „*zamatový plášť, kabát zo saténu a damasku i zlatom prešívané pančuchy.*“ (D'Aubigné, History of the Reformation in the Time of Calvin, zv. 2, kap. 16). Vydá svedectvo o svojej viere pred Kráľom kráľov a pred celým vesmírom, preto ani náznak smútku nesmie skalit jeho radosť.

Keď sprievod pomaly prechádzal preplnenými ulicami, ľudia s obdivom pozorovali ničím nerušený pokoj, radosť a istotu víťazstva v pohľade a v správaní odsúdenca. Vraveli: „*Vyzerá, akoby sedel v chráme a rozjímal o svätých veciach.*“ (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 9).

„Keď prišli až k hranici, Berquin chcel prítomných osloviť; ale mnísi z obavy pred možnými následkami začali hučať, vojaci rinčali zbraňami a hlas mučeníka prehlušili. Týmto správaním dala v roku 1529 najvyššia cirkevná moc 'kultúrneho Paríža, obyvateľstvu žijúcemu v roku 1793 hanebný príklad toho, ako na popravisku umlčať posledné slová zomierajúceho, (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 9).

Berquin bol uškrtенý a jeho telo strávil oheň. Správa o jeho smrti zarmútila všetkých prívržencov reformácie v celom Francúzsku. Jeho hrdinský príklad však nebol zbytočný. Svedkovia pravdy vraveli: „Aj my sme pripravení radostne podstúpiť smrť s výhl'adom na život, ktorý nás čaká, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 2, kap. 6).

Keďže zástanci pápežstva počas prenasledovania v Meaux odobrali učiteľom reformného vyznania povolenie kázať, museli si hľadať iné zamestnanie. Lefèvre onedlho odišiel do Nemecka. Farel sa vrátil do svojho rodného mesta vo východnom Francúzsku, aby mohol svetlo šíriť tam, kde prežíval svoje detstvo. Správy o udalosti v Meaux sa dostali aj tam, a pravda, ktorú hlásal, aj tu našla svojich poslucháčov. Čoskoro však boli upozornené úrady, aby Farel umlčali. Nakoniec ho z mesta vykázali. Aj keď potom nemohol pôsobiť verejne, chodil po planinách a osadách, učil v súkromných domoch alebo na lúkach, a sám sa skrýval v lesoch či skalných jaskyniach, ktoré bývali miestom jeho detských hier. Tohto reformátora Boh pripravoval na väčšie skúšky. Sám Farel napísal: „Skúšky, prenasledovania a satanove nástrahy, na ktoré som bol vopred upozornený, naozaj prišli a boli oveľa krutejšie, než som vládal zničiť. Boh je však môj Otec; dal mi a vždy mi dá potrebnú silu, (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 12, kap. 9).

[160]

Podobne ako za čias apoštolov, aj teraz prenasledovanie „šíreniu evanjelia prospelo, [Filipským 1,12](#). Keď z Paríža a z Meaux vyhнали tých, „čo sa rozprchlí, rozišli sa po okolí a hlásali slovo evanjelia, [Skutky apoštolov 8,4](#). Svetlo pravdy si takto našlo cestu do mnohých odľahlých končín Francúzska.

Boh si aj ďalej pripravoval pracovníkov, ktorí mali šíriť jeho dielo. V istej parížskej škole študoval vtedy tichý, hlbavý študent, ktorý prejavil svoj výrazne prenikavý úsudok. Bol známy svojím bezúhonným životom, svojou inteligenciou a náboženským nadšením. Svojím nadaním a usilovnosťou sa čoskoro stal pýchou školy, a

všeobecne sa očakávalo, že sa tento mladý muž menom Ján Kalvín, stane jedným z najschopnejších a najváženejších obhajcov cirkvi. Lúč Božieho svetla však prenikol aj za hradby filozofickej scholastiky a povier, ktorými bol Kalvín obkľúčený. Zachvieval sa hrôzou, keď sa dozvedel o novom učení a bol presvedčený, že kacíri si zaslúžia, aby boli upálení na hranici. Celkom náhodne sa však stretol s kacírstvom a musel vyskúšať odolnosť rímskej teológie pred protestantským učením.

V Paríži žil jeden z Kalvínových bratrancov, ktorý sa pridal k reformátorom. Kalvín sa s ním často stretával a hovoril o tom, čo vzrušovalo kresťanstvo. Oliveton, ktorý sa pridal k protestantom, povedal: *„Na svete sú len dva druhy náboženstva. K prvému patria tie náboženstvá, ktoré vymyslel človek; podľ a týchto náboženstiev sa človek zachraňuje sám a to obradmi a dobrými skutkami. V druhej skupine je jediné náboženstvo – to, ktoré jej zjavuje Biblia a ktoré učí, aby človek hľadal spásu len v nezaslúženej Božej milosti.,,*

Kalvín zvolal: *„Nechcem nijaké z tvojich nových učení; nazdávaš sa, že som celý život žil v blude?.,* (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 7).

[161] Kalvína však znepokojovali vtieravé myšlienky. Keď vo svojej izbe zostal sám, musel uvažovať o tom, čo mu bratranec povedal. Nemohol sa zbaviť presvedčenia o hriechu. Tiesnila ho predstava, že pred svätým a spravodlivým Sudcom stojí bez obhajcu. Orodovanie svätých, dobré skutky, cirkevné obrady – nič z toho nemohlo odstrániť hriech. Pred sebou videl len tmú večného zúfalstva. Cirkevní učitelia sa mu v tejto tiesni márne snažili pomôcť. Ani spoveď, ani pokánie nepomáhali; nemohli ho zmieriť s Bohom.

Počas tohto vnútorného bezúspešného boja sa Kalvín jedného dňa dostal na verejné priestransvo, kde bol svedkom upálenie kacíra. Užasol, keď na tvári mučeníka videl pokoj a vyrovnanosť. V mukách tejto strašnej smrti a v ešte hroznejšej cirkevnej kliatbe mučeník prejavoval vieru a odvahu. Mladý študent to bolestne porovnával so svojím zúfalstvom a práve prežívanou duchovnou temnotou, napriek tomu, že čo najprísnejšie poslúchal cirkev. Vedel, že kacíri sa vo svojej viere odvolávajú len na Bibliu. Rozhodol sa teda, že ju bude študovať, aby, ak sa to dá, odhalil tajomstvo ich radosti.

V Písme svätom našiel Krista. Zvolal: *„Otče, Kristova obet' zmieruje tvoj hnev. Jeho krv zmýva moju nečistotu. Jeho kríž ma zbavuje hriechov. Jeho smrť odčinila moju vinu. Vymysleli sme si*

priveľ a zbytočných nerozumností, ty mi však dávaš svoje slovo ako fakl'u a dotýkaš sa môjho srdca, aby som mohol odmietnuť všetky zásluhy okrem zásluh Ježiša Krista., (Martyn, cit. dielo, zv. 3, kap. 13).

Kalvín sa pripravoval na kňazskú dráhu. Už ako dvanásťročný bol kaplánom v malom kostolíku a biskup mu ostrihal vlasy podľa cirkevných predpisov. Nebol vysvätený ani nevykonával kňazské povinnosti, počítali ho však medzi duchovenstvo, mal oficiálny titul a bol za to platený.

Pre pocit, že sa nemôže stať kňazom, venoval sa nejaký čas štúdiu práv. Nakoniec sa však tohto zámeru vzdal a rozhodol sa zasvätiť svoj život evanjeliu. Váhal, či sa má stať učiteľom. Od narodenia bol totiž plachý, nesmelý a tiesnilo ho vedomie veľkej zodpovednosti, ktorá sa spájala s týmto povolaním. Okrem toho sa chcel ďalej venovať štúdiu. Nakoniec však na vážne naliehanie priateľov súhlasil. Povedal: „*Je obdivuhodné, že človek takého nízkeho pôvodu môže byť povýšený na také vznešené postavenie.*“, (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 9).

Kalvín začal svoje dielo ticho, skromne, ale jeho slová pôsobili ako rosa, ktorá občerstvuje zem. Odišiel z Paríža a usadil sa v malom meste, ktoré chránila kňažná Margaréta, ktorá si obľúbila evanjelium a chránila aj jeho učeníkov. Kalvín bol vtedy mladý, povahou láskavý a nenáročný muž. Svoje pôsobenie začal návštevami ľudí v ich domácnostiach. Keď sa okolo neho zhromaždila celá rodina, čítal im z Písma svätého a zoznamoval ich s pravdou o spasení. Tí, čo toto posolstvo počuli, oznámili ho ďalej. Čoskoro rozšíril svoje pôsobenie do okolitých menších miest a dedín. Navštevoval zámky i chudobné domy a všade zakladal zbory, ktoré neskôr smelo svedčili o pravde.

Po niekoľkých mesiacoch sa vrátil do Paríža. Medzi učencami vládlo neobvyklé vrenie. Pri štúdiu starých jazykov sa dostali k Písmu a mnohí, čo dosiaľ jeho pravdy nepoznali, horlivo o nich diskutovali a s príslušníkmi rímskej cirkvi viedli spory. Aj keď Kalvín bol schopný bojovník pri teologických sporoch, mal pred sebou významnejšie poslanie než hlučné učenecké dišputy. Záujem ľudí bol prebudený a nastal čas, aby im niekto objasnil pravdu. Kým v univerzitných sieňach prebiehali rušné teologické debaty, Kalvín

chodil po domoch, predstavoval ľuďom Bibliu a rozprával im o ukrižovanom Kristovi.

Božia prozreteľnosť ponúkla Parížu ďalšiu príležitosť prijať evanjelium. Lefévrove a Farelove výzvy mnohí odmietli, ale teraz si ľudia všetkých spoločenských vrstiev tohto veľkomesta znova vypočujú Božie posolstvo. Kráľ pod vplyvom rôznych politických názorov sa ešte úplne nepostavil na stranu Ríma proti reformácii. Margaréta stále dúfala, že protestantizmus vo Francúzsku zvíťazí. Rozhodla, aby sa v Paríži hlásalo reformované učenie. V neprítomnosti kráľa vyzvala evanjelického kňaza, aby kázal v parížskych kostoloch. Keďže to katolícki hodnostári zakázali, kňažná dala k dispozícii palác. Jednu jeho miestnosť nechala upraviť na kaplnku a oznámila, že každý deň v určenú hodinu bude kázeň a vypočuť si ju môžu ľudia všetkých spoločenských vrstiev. Na bohoslužbu prišli zástupy ľudí. Zaplnila sa nielen kaplnka, ale aj predsiene a chodby. Denne prichádzali tisíce poslucháčov – šľachtici, štátnici, právnici, obchodníci a remeselníci. Kráľ nielenže zhromaždenia nezakázal, ale nariadil, aby na tento účel vyhradili dva kostoly. Ešte nikdy mesto nebolo Božím slovom takto prebudené. Zdalo sa, že na obyvateľstvo pôsobí Boží Duch. Ubudlo opilstva, samopašnosť, závidia a záhaľky a namiesto toho sa objavila striednosť, cudnosť, poriadok a usilovnosť.

Cirkevná vrchnosť však neodpočívala. Keďže kráľ nechcel kázania zrušiť, cirkevní hodnostári sa obrátili na ľud. Všetmožno sa snažili vyvolať strach, predsudky a fanatizmus nevedomých a poverčivých davov. Paríž podobne ako kedysi Jeruzalem slepo nasledoval svojich slepých učiteľov a „nepoznal čas svojho navštívenia,,, ani to, čo vedie k pokoju. Mnohí síce evanjelium prijali, ale väčšina ho odmietla. František prejavoval náboženskú znášateľnosť, čím sledoval predovšetkým vlastné zábery a katolíkom sa znova podarilo získať prevahu. Kostoly boli opäť zatvorené a zase sa rozohreli hranice.

Kalvín sa v tom čase v Paríži pripravoval štúdiom, rozjímaním a modlitbami na svoje budúce pôsobenie a ďalej šíril svetlo Božieho slova. Nakoniec však upadol do podozrenia. Úrady rozhodli, aby bol upálený. Kalvín sa nazdával, že v ústraní je bezpečný, no netušil, aké nebezpečenstvo mu hrozí, keď k nemu dobehli priatelia so správou, že strážnici ho už prichádzajú zatknúť. V tej chvíli bolo už počuť silné klopanie na domové dvere. Nemohol stratit ani okamih. Kým

niektorí priatelia zdržali strážnikov vo dverách, iní mu pomohli, aby sa oknom dostal von a rýchlo zmizol v predmestí. Prístrešie našiel v dome istého robotníka, prívrženca reformácie, kde sa preobliekol do šiat svojho hostiteľa a s motykou na pleci sa vydal na cestu. Šiel na juh a znova našiel útočisko na panstve Margaréty. (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 2, kap. 30).

Tam pod ochranou mocných priateľov zostal niekoľko mesiacov v bezpečí a ako predtým mohol sa venovať štúdiu. Stále však myslel na šírenie evanjelia vo Francúzsku, a preto nemohol už ďalej zostať nečinný. Len čo búrka trochu utíchla, hľadal si nové pôsobisko v Poitiers, kde bola univerzita a kde sa nové názory stretli s pochopením. Ľudia všetkých spoločenských vrstiev radi počúvali evanjelium. Kázanie sa nekonalo na verejnosti, ale v rezidencii vysokého mestského hodnostára a niekedy vo verejnej záhrade. Tam Kalvín otváral Písmo a kázal zo slov večného života. Keď poslucháčov pribúdalo, bolo bezpečnejšie schádzať sa za mestom. Záujemcovia sa rozhodli zhromažďovať v jaskyni, do ktorej sa vchádzalo cez hlboký a úzky priesmyk v pozadí hustých stromov a previsnutých skál. Ľudia sem prichádzali v malých hlúčikoch, ktoré vyšli z mesta rôznymi cestami. Na tomto odľahlom mieste sa čítalo a vykladalo Písmo sväté. Francúzski protestanti tu po prvýkrát slávil Večeru Pánovu. Z tohto pomerne malého zboru veriacich vyšlo niekoľko verných evanjelistov.

Kalvín sa ešte raz vrátil do Paríža. Ani teraz sa nevedel vzdať nádeje, že by Francúzsko ako národ mohlo prijať reformáciu. Zistil však, že pre jeho činnosť sú takmer všetky dvere zatvorené. Keď že hlásať evanjelium znamenalo ísť rovno na hranicu, nakoniec sa rozhodol odísť do Nemecka. Len čo z Francúzska odišiel, proti protestantom sa strhla prudká búrka, ktorá by ho bola iste zmietla, keby tam bol zostal.

Francúzski reformátori túžili, aby sa ich krajina vyrovnala Nemecku a Švajčiarsku, a preto sa chceli rázne zbaviť rímskych povier a prebudiť celý národ. Raz v noci povyliepali po celom Francúzsku plagáty proti omši. Tento horlivý, no nerozvážny čin šíreniu evanjelia nielenže nijako nepomohol, ale naopak, pre stúpcov reformácie, ako aj pre ich priateľov v celom Francúzsku, sa stal pohromou. Rímskym katolíkom totiž poskytol dlho očakávanú zámienku, aby

mohli žiadať smrť pre všetkých kacírov ako nebezpečných buričov podvracajúcich pevnosť trónu a pokoj v národe.

Ktorýsi nerozvážny priateľ, alebo zákerný nepriateľ – to sa nikdy nezistilo – prilepil taký plagát na dvere kráľovskej izby. Panovník sa zdesil. Na papieri boli nevyberane napadnuté povery, ktoré ľudia po stáročia uznávali a uctievali. Bezpríkladná opovážlivosť vnucovať kráľovi tieto závery Františka krajne rozhnevala. Kráľ sa na chvíľu mlčky zastavil a od hnevu sa rozochvel. Potom svoju zlosť prejavil strašnými slovami: „*Treba bez rozdielu pozatýkať všetkých, čo sú podozriví z luteránskeho kacírstva. Všetkých vyhubím.*„ (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 4, kap. 10). Rozhodnutie padlo; kráľ sa teda jednoznačne pridal na stranu Ríma.

V Paríži mali byť okamžite pozatýkaní všetci luteráni. Istý chudobný remeselník, prívrženec reformácie, ktorý zvyčajne vodieval veriaticich na tajné zhromaždenia, musel sa pod hrozbou upálenia podrobiť rozkazu a pápežského vyslanca vodiť po meste do protestantských bytov. V hrôze nad týmto podlým rozkazom sa zrútil. Nakoniec ho však strach z plameňov premohol a so zradou svojich bratov súhlasil. Pomaly a ticho šiel ulicami mesta zradca s kráľovským detektívom Morinom v sprievode kňazov, nosičov kadidla, mníchov, vojakov a ľudu. Tento sprievod mal byť pompéznym prejavom úcty k „*oltárnej sviatosti.*„ a súčasne výrazom pokánia za to, ako protestanti urazili omšu. Za týmto divadlom sa však skrýval pomstivý zámer. Keď prišli k domu, kde býval luterán, zradca bez slova dal Morinovi znamenie. Sprievod sa zastavil, stráž vošla do domu, vyvliekla celú rodinu a sputnala ju. Potom sa tento strašný sprievod pohol a hľadal ďalšie obete. „*Neušetrili jediný dom, veľký či malý, ba ani internát parížskej univerzity... Pred Morinom sa chvelo celé mesto... Nastala hrôzovláda.*„ (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 4, kap. 10).

Po krutom mučení boli obete popravené. Na osobitný príkaz museli na hraniciach horieť len slabé ohne, aby muky odsúdencov boli čo najdlhšie. Tí však napriek tomu zomierali víťazne. Zostali verní a pokojní. Prenasledovatelia boli nad ich neoblomnou vernosťou celkom bezmocní a porazení. „*Vo všetkých parížskych štvrtiach stáli šibenice. Každý deň horeli hranice a ďalšie popravy mali pripomínať hrôzu z kacírstva. Šíreniu evanjelia to nakoniec len prospelo. Celý Paríž mohol byť svedkom toho, akých ľudí vychováva nové*

učenie. Mučenícky kôl sa stal najúčinnjšou kazateľnicou. Pokoj a radosť, ktoré žiarili z tváří tých, čo šli... na popravisiko, ich hrdinstvo uprostred šľahajúcich plameňov, ich láskavosť, s akou odpúšťali urážky, premenili v mnohých prípadoch hnev na ľútosť, nenávisť na lásku – to všetko bolo výrazným svedectvom v prospech evanjelia., (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 20).

V snahe udržať v ľuďoch strach a hrôzu kňazi šírili o protestantoch tie najstrašnejšie výmysly. Obviňovali ich z príprav na vyvraždenie katolíkov, zo snahy o zvrhnutie vlády a zavraždenie kráľa. Tieto obvinenia nemohli oprieť o nijaký dôkaz. Napriek tomu sa tvrdenia kňazov mali v budúcnosti splniť ako zlovestná predpoveď. Stalo sa to však za celkom iných okolností a z celkom opačných príčin. Krutosti, ktoré katolíci spáchali na nevinných protestantoch, mali byť raz potrestané. O niekoľko storočí celá tá archa falošných obvinení dopadne na kráľa, na vládu i na poddaný ľud. Krutosti však uskutočnia nielen neverci, ale aj sami obhajcovia pápežstva. Tieto strašné pohromy, ktoré o tri storočia neskôr otrasú Francúzskom, nebudú dôsledkom šírenia protestantizmu, ale ovocím jeho potlačenia.

Podozrievanie, nedôvera a strach prenikli do všetkých vrstiev spoločnosti. Napriek všeobecnému znepokojeniu sa však ukázalo, ako hlboko reformačné učenie ovplyvnilo zmýšľanie tých najvzdelanejších, najvplyvnejších a najšľachetnejších ľudí, pretože práve tie najvyššie miesta nemal zrazu kto obsadiť. Z Francúzska odchádzali remeselníci, tlačiar, učenci, univerzitní profesori, spisovatelia, ba aj dvorania. Stovky ľudí opúšťalo Paríž, z rodnej krajiny šli dobrovoľne do cudziny, čím v mnohých prípadoch dali prvýkrát najavo svoj príklon k reformácii. Katolíci len žasli pri pomyslení, koľkých kacírov trpeli medzi sebou, o ktorých nemali ani potuchy. O to pomstivejšie potom zaobchádzali s obeťami, ktoré im zostali v dosahu moci. Žaláre boli plné a zdalo sa, že od dymu horiacich hraníc zapálených vyznávačom evanjelia sčernel aj vzduch.

Františka I. preslávila jeho podpora veľkému hnutiu za obnovu vedeckého bádania, ktorým sa vyznačoval začiatok 16. storočia. Na svojom dvore sa rád stretával so vzdelancami všetkých krajín. Pre svoju lásku k vzdelaniu a pohrdaním mníšskou nevzdelanosťou a poverčivosťou bol voči reformám do istej miery zhovievavý. Horlivosť pri snahe zbaviť sa kacírstva doviedla tohto priaznivca

vzdelania až k tomu, že v celom Francúzsku zakázal tlačenie kníh. František I. je jedným z mnohých príkladov, ktoré potvrdzujú, že vzdelávanie rozumu nie je spoľahlivou ochranou pred náboženskou neznášanlivosťou a prenasledovaním inovercov.

Francúzsko sa malo verejne slávnostne zaviazať, že krajinu zbaví protestantizmu. Kňazi žiadali, aby urážka neba spôsobená znevážením omše bola napravená krvou odporcov a aby kráľ toto strašné dielo v záujme svojho národa verejne schválil.

Tento obrad hrôzy sa mal vykonať 21. januára 1535. V celom národe sa šíril poverčivý strach a fanatická nenávisť. Do parížskych ulíc sa zbehli zástupy ľudí z celého okolia. Obrad sa mal začať ráno honosným sprievodom. *„Na domoch, okolo ktorých sprievod šiel, boli vyvesené smútočné zástavy a na niektorých miestach stáli aj oltáre.,, Pred dverami každého domu horela fakľa na počesť „sviatosti.,, Pri kráľovskom paláci sa ešte pred svitaním zoradil sprievod. „V jeho čele boli zástavy a kríže z niekoľkých farností a za nimi šli v dvojiciach mešt’ania s fakľami.,, Potom nasledovali príslušníci štyroch mníšskych rádov v zodpovedajúcich habitoch. Za nimi šli tí, čo niesli zbierku slávnych ostatkov. Za ostatkami šli cirkevní hodnostári v purpurových, šarlátových a drahokamami vyzdobených rúchach. Aká to nádherná, oslňujúca paráda!*

„Hostiu držal v rukách parížsky biskup pod drahým baldachýnom, ktorý niesli štyria mladí princovia... Za hostiou kráčal kráľ František I., ktorý v ten deň nemal na hlave kráľovskú korunu, ani nebol oblečený do kráľovského rúcha. S ‘nepokrytou hlavou, s očami sklopenými k zemi a so zapálenou sviečkou v ruke, kráčal kráľ Francúzska ‘ako kajúcnik.,, (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 21). Pred každým oltárom sa pokorne sklonil, nie síce pre hriechy, ktorými si poškvrnil dušu, ani pre nevinnú krv prischnutú na rukách, ale pre smrteľný hriech poddaných, ktorí sa opovážili zavrhnúť omšu. Za ním šla kráľovná a ostatní hodnostári, vždy v dvojici so zapálenou sviečkou v ruke.

K obradu patrilo aj panovníkov prejav ku kráľovským úradníkom vo veľkej sále biskupského paláca. Vystúpil pred nich s posmutnenou tvárou a dojatým hlasom bedákal nad *„zločinmi, rúhaním, nad dňom žiaľu a hanby.,, ktorý postihol národ. Vyzval každého verného poddaného, aby pomáhal ničiť mor kacírstva, ktorý ohrozuje Francúzsko. Povedal: „Páni, ako váš kráľ vám hovorím, keby som*

vedel, že jeden môj úd je poškrvnený alebo nakazený touto hnusnou hnilobou, požiadal by som vás, aby ste ho odťali. Ba viac, keby som vedel, že jedno z mojich detí je tým poškrvnené, neušetril by som ho. Sám by som sa ho vzdal a obetoval Bohu.,, Cez slzy mohol sotva hovoriť. Celé zhromaždenie vzlykalo a jednohlasne volalo: „Za katolícke náboženstvo dáme život!., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 4, kap. 12).

[167]

Nad národom, ktorý pohrdol svetlom pravdy, zavládla strašná tma. Francúzsko bolo svedkom zjavenej milosti „spásonosnej všetkým ľuďom,, jeho obyvatelia boli uchvátení krásou pravdy a mestá i dediny boli ňou osvietené, ale odvrátili sa od nej a tme dali prednosť pred svetlom. Francúzsko odmietlo ponúknutý dar neba. Ľudia nazývali zlo dobrom a dobro zlom, kým sa nestali obeťami vlastného sebaklamu. Aj keď sa mohli nazdávať, že prenasledovaním inak veriacich slúžia Bohu, ich naivná úprimnosť ich nemohla zbaviť viny. Svetlo, ktoré by ich zachránilo pred klamom a hriešnym krviprelievaním, svojvoľne zavrholi.

Slávna prísaha o vykynožení kacírstva sa konala vo veľkej katedrále, kde o tri storočia neskôr dosadil na trón „bohyňu rozumu,, národ, ktorý zabudol na živého Boha. Sprievod sa potom znova zoradil a predstavitelia Francúzska sa pustili do diela, ktoré sa prísazne zaviazali vykonať. „V krátkych vzdialenostiach od seba boli postavené hranice, na ktorých mali byť upálení protestantskí kresťania. Hranice mali byť zapálené vo chvíli, keď sa priblíži kráľ so sprievodom a bude hl'adiet' na popravu., (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 21). Utrpenie týchto Kristových svedkov je príliš drastické, než aby sa dalo opísať. Obete však nezaváhali. Keď vyzvali jedného z mučeníkov, aby odvolal, odvetil: „Verím len tomu, čo už dávno hlásali proroci a apoštolovia a čomu verili všetci svätí. Moja viera je zakotvená v Bohu a odolá všetkým pekelným mocnostiam., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 4, kap. 12).

Sprievod sa vždy znova zastavoval na miestach, kde boli mučení protestanti. Po návrate ku kráľovskému palácu sa dav sa rozišiel, kráľ a preláti sa odobrali do svojich komnát spokojní s tým, čo sa v ten deň vykonalo, navzájom si blahopriali a ubezpečili sa, že v začatom diele budú pokračovať, kým sa kacírstva celkom nezbavia.

Evanjelium pokoja, ktoré Francúzsko zavrholo, bude síce vykorenené, ale následky budú strašné. O dvestopäťdesiatosem rokov po

[168] tom, čo celé Francúzsko prenasledovalo reformátorov, 21. januára 1793 šiel ulicami Paríža iný sprievod s celkom odlišným zámerom. *„Hlavnou postavou bol opäť kráľ; znova tu bol veľký ruch a znova sa ozývali výkriky. Opäť bolo počut' volanie po d'alších obetiach a znova boli postavené čierne šibenice a deň sa znova končil hroznými popravami. Ľudovít XVI. vzdoroval svojim žalárnikom a katom, ktorí ho vliekli na popravisisko a prinútili pokl'aknúť'. Potom padla sekera a hlava sa skotúl'ala na pódium,* (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 21). Kráľ však nebol jedinou obeťou; neďaleko odtiaľ v krvavých dňoch hrôzovlády zahynulo pod gilotínou dvetisícosemsto ľudí.

Reformácia otvorila ľuďom Bibliu. Odpečatila príkazy Božieho zákona a ukázala, aké požiadavky kladie na svedomie človeka. Neskonala Božia láska odhalila ľuďom nebeské zákony a zásady. Boh povedal: *„Zachovávajúte ich a plňte, lebo to bude vašou múdrosťou a rozumnosťou v očiach národov, ktoré počujú všetky tieto ustanovenia a povedia: Naozaj múdry a rozumný ľud je tento veľký národ,* [5. Mojžišova 4,6](#). Keď Francúzsko zavrholo dar neba, zasialo semeno anarchie a sebazničenia. Nevyhnutným následkom bola revolúcia a krutovláda.

Skôr ako plagáty vyvolali prenasledovanie, musel odvážny a horlivý Farel utiecť zo svojej vlasti. Útočisko našiel vo Švajčiarsku, kde svojím úsilím podporil dielo Zwingliho a dopomohol tomu, že reformácia získala obľubu. Aj keď ďalšie roky svojho života strávil vo Švajčiarsku, naďalej významne ovplyvňoval reformáciu vo Francúzsku. V prvých rokoch svojho vyhnanstva dbal predovšetkým o to, aby sa evanjelium šírilo v jeho rodnej krajine. Veľa času strávil kázaním medzi svojimi krajanmi v pohraničí, neúnavne sledoval, čo sa vo Francúzsku deje, pomáhal radami a povzbudením. Spolu s ďalšími vyhnancami prekladal do francúzštiny diela nemeckých reformátorov, ktoré s francúzskym prekladom Písma vyšli tlačou vo veľkých nákladoch. Kolportéri ich potom predávali v celom Francúzsku. Dostávali ich za veľmi nízke ceny a za utržené peniaze mohli pokračovať v práci.

Farel začal svoje dielo vo Švajčiarsku ako skromný učiteľ. Uchýlil sa do odľahlej farnosti a venoval sa výchove detí. Vyučoval bežné predmety a deti pritom opatrne zoznamoval s biblickými pravdami v nádeji, že prostredníctvom detí nadviaže spojenie s rodičmi. Len čo niektorí uverili, kňazi bezodkladne zasiahli, aby dielo zmarili;

pobúrili vidiecky ľud, aby sa proti Farelovi postavil. Kňazi tvrdili: „*To nemôže byť Kristovo evanjelium, lebo neprináša pokoj, ale boj,*“ (Wylie, cit. dielo, zv. 14, kap. 3). Podobne ako prví učeníci aj Farel pri prenasledovaní v jednom meste utiekol do druhého. Chodil pešo z dediny do dediny, z mesta do mesta, trpel hladom, zimou i únavou a jeho život bol stále ohrozený. Kázal na tržnici, v kostoloch a príležitostne aj z kazateľníc veľkých chrámov. Niekedy našiel kostol prázdny, bez poslucháčov; inokedy mu v kázni bránili výkriky a posmech, ba občas ho z kazateľnice odvedli násilím. Neraz ho prepadla zberba a zbila takmer na smrť. No napriek tomu v práci pokračoval. Aj keď ho ľudia často odmietali, vždy znova sa s neúnavnou vytrvalosťou púšťal do boja a dožil sa aj toho, že malé i veľké mestá, kedysi bašty pápežstva, postupne otvárali svoje brány evanjeliu. Malá farnosť, kde začal pôsobiť, čoskoro prijala reformačnú vieru. Aj mestá Murten a Neuchatel sa zriekli rímskych obradov a odstránili z kostolov modloslužobné obrazy a sochy.

[169]

Farel dávno túžil, aby sa Ženeva stala protestantským mestom a ako taká strediskom reformácie pre Francúzsko, Švajčiarsko a Taliansko. S týmto zameraním pokračoval v práci a získal mnoho okolitých miest a dedín. Potom spolu s jedným spolupracovníkom odcestoval do Ženevy. Tam však smel predniesť len dve kázne. Kňazi, ktorí sa márne snažili o to, aby ho odsúdila štátna vrchnosť, ho pozvali pred cirkevnú radu, kam každý z nich prišiel so zbraňou ukrytou pod kabátom so zámerom pripraviť ho o život. Pred vchodom do siene ho chcel rozvášnený dav palicami a mečmi zabiť v prípade, že by sa mu podarilo uniknúť z rady. Zachránila ho len prítomnosť štátnych úradníkov a vojakov v miestnosti. Na druhý deň ho zavčas ráno spolu s priateľom previedli na druhú stranu jazera do bezpečia. Tak sa skončil jeho prvý pokus o evanjelizáciu v Ženeve.

Pri ďalšom pokuse šlo o jednoduchší nástroj – bol ním mladý muž menom Froment, taký nevýrazný a nenápadný, že aj priatelia reformácie s ním zaobchádzali chladne. Čo však mal tento človek dosiahnuť tam, kde odmietli aj Farel? Ako mal mladík bez odvahy a skúseností obstať v búrke, pred ktorou musel utiecť aj muž silnejší a odvážnejší? „*Nie vojenskou mocou ani silou, ale mojím Duchom – hovorí Hospodin mocnosť,*“ [Zachariáš 4,6](#). „*Avšak bláznivé vo svete vyvolil si Boh, aby zahanbil múdrych, a slabé vo svete vyvolil si Boh,*

aby zahanbil mocných.., „Božie bláznovstvo je totiž múdrejšie ako ľudia a Božia slabosť silnejšia ako ľudia., 1. Korint’anom 1,27.25.

Froment začal pracovať ako učiteľ. Pravdy, o ktorých hovoril deťom v škole, deti opakovali doma. Onedlho prišli do školy aj rodičia, aby si vypočuli výklad Písma a triedu čoskoro zaplnili pozorní poslucháči. Učiteľ rozdával výťažky Novej zmluvy a rôzne traktáty zadarmo. Tie sa potom dostali k mnohým z tých, čo sa neodvážili prísť verejne, aby si vypočuli nové učenie. Po nejakom čase musel aj tento pracovník utiecť, ale to, čo hlásal, zostalo natrvalo v pamäti ľudí. Reformácia zapustila korene, zosilnela a šírila sa ďalej. Kazatelia sa vracali a v Ženeve nakoniec zaviedli protestantské bohoslužby.

[170] Ženeva sa už hlásila k reformácii, keď do jej brán po dlhom a strastiplnom putovaní vošiel Kalvín. Vracal sa z poslednej návštevy svojho rodiska do Bazileja, keď zistil, že priamu cestu obsadilo vojsko Karola V. a bol teda nútený ísť okľukou cez Ženevu.

Farel v tejto návšteve rozpoznal Božiu ruku. Aj keď Ženeva reformáciu už prijala, bolo treba ešte veľa vykonať. Ľudia sa k Bohu obracajú jednotlivo, nie po skupinách. Obrátenie sa deje v srdci a v myslí pod vplyvom Ducha Svätého, nie z úradného rozhodnutia. Obyvatelia Ženevy nadvládu Ríma síce odmietli, ale neboli príliš ochotní vzdať sa neprávostí, na ktoré si zvykli za čias rímskej hierarchie. Zaviesť čisté zásady evanjelia a pripraviť ľud na to, aby plnil Bohom zverené poslanie, nebola ľahká úloha.

Farel bol presvedčený, že v Kalvínovi našiel práve toho, s kým bude môcť pri uskutočňovaní tohto diela spolupracovať. V mene Božom zaprisahal tohto mladého kazateľa, aby zostal pracovať v Ženeve. Kalvín sa zľakol; bol ostýchavý, miloval pokoj a bál sa smelých, nezávislých a prudkých Ženevčanov. Pre svoje krehké zdravie a záľubu v štúdiu radšej vyhládával ústranie. Bol presvedčený, že reformácii môže najlepšie poslúžiť svojím perom a túžil po tichom mieste, kde by mohol pomocou tlače učiť a vzdelávať zbory. Farelovu slávnostnú výzvu však pokladal za Božie povolanie, a preto sa ju neodvážil odmietnuť. Povedal, že sa mu to zdalo, „akoby sa k nemu z neba vystrela Božia ruka, aby ho uchopila a neodvolateľne postavila na miesto, odkiaľ chcel odísť“, (D’Aubigné, cit. dielo, zv. 9, kap. 17).

V tom čase hrozilo protestantizmu veľké nebezpečenstvo. Pápež sa Ženeve vyhrážal kliatbami a veľké národy jej hrozili zničením. Ako mohlo toto malé mesto odolať moci, ktorá tak často donútila kráľov a cisárov, aby sa podrobili? Ako sa mohla postaviť proti armádam mocných svetovládco?

Silní nepriatelia v kresťanskom svete vždy ohrozovali reformáciu. Sotva reformácia dosiahla prvé úspechy, Rím zbieral nové sily v nádeji, že reformáciu porazí. V tom čase bol založený jezuitský rád, najkrutejší, najbezohľadnejší a najmocnejší zo všetkých obhajcov pápežstva. Odpútaní od všetkých pozemských záväzkov a ľudských záujmov, zbavení prirodzených citov, s dokonale umlčaným rozumom a svedomím, jezuiti okrem vlády svojho rádu nepoznali nijakú vládu, nijaký zväzok a okrem povinnosti šíriť svoju moc, nepoznali ani inú povinnosť (pozri Dodatok č. 20). Kristovo evanjelium pomáhalo ľuďom, ktorí mu uverili, aby obstáli v nebezpečenstve, znášali utrpenie, aby sa neľakali zimy, hladu, námahy ani chudoby, aby niesli zástavu pravdy a nedbali na horiace hranice, väzenie či mučenie. Na prekonanie týchto síl jezuiti vyzbrojili svojich prívržencov fanatizmom, ktorý im umožnil obstáť v nebezpečenstvách a proti moci pravdy postaviť všetky zbrane klamu a podvodu. Neštítali sa ani najhorších zločinov, najpodlejších klamstiev, nijakej pretvárdky. Sľubovali síce večnú chudobu a pokoru, ale cieľavedome vyhládávali moc a bohatstvo. Bezvýhradne sa oddali zámeru vykynožiť protestantizmus a znova nastoliť pápežskú nadvládu.

[171]

Príslušníci rádu sa navonok javili ako svätí. Navštevovali väznice a nemocnice, slúžili chorým a chudobným, predstierali, že sa zriekli sveta a že nosia sväté meno Ježišovo, ktorý chodil po svete a všade konal dobro. Pod bezchybným zovňajškom sa však často skrývali tie najzločinnejšie a najzvrhlejšie zámery. Rád sa pridŕžal hlavnej zásady, že účel svätí prostriedky. Podľa tejto zásady pokladali klamstvá, krádeže, krivoprišažníctvo a vraždy nielen za prípustné a ospravedlniteľné, ale priamo za hodné odporúčania, ak mali slúžiť záujmom cirkvi. Pod rôznymi pretvárdkami sa jezuiti vkrádali do štátnych úradov, boli poradcami kráľov a usmerňovali politiku národov. Vedeli byť aj sluhami, ak pritom mohli sledovať správanie svojich pánov. Zriadovali lýceá pre kniežacích a šľachtických synov a školy pre obyčajný ľud. Deti protestantských rodičov nútili zúčastňovať sa na rímskokatolíckych obradoch. Vonkajšia ho-

nosnosť a prepych rímskej bohoslužby mali zmiast' myseľ, oslniť a zaujať predstavivosť. Tak sa stávalo, že synovia zrádzali slobodu, za ktorú bojovali a krváčali ich otcovia. Jezuiti sa rýchlo rozšírili po celej Európe a všade, kam prišli, sa znova rozmohlo pápežstvo.

Na získanie väčšej moci vydal pápež bulu, ktorou obnovil inkvizíciu (pozri Dodatok č. 21). Napriek tomu, že inkvizícia budila všeobecný odpor aj v katolíckych krajinách, obhajcovia pápežstva znova zaviedli tento strašný súd a v jeho tajných žalárnych celách sa znova odohrávali príliš ohavné krutosti, než aby mohli zniest' denné svetlo. V mnohých krajinách popravili alebo prinútili odísť do exilu tisíce ľuď. Obvykle to bol výkvet národa, tí najrýdzejší a najušíľachtilejší, najnadanejší a najvzdelanejší ľudia, zbožní a verní kazatelia, usilovní a vlasti oddaní občania, vynikajúci učenci, nadaní umelci a zruční remeselníci.

[172] Takými prostriedkami sa Rím snažil vyhasiť svetlo reformácie, vytrhnúť ľudom z rúk Bibliu a znova nastoliť nevedomosť a poverčivosť doby temna. Vďaka však Božiemu požehnaniu a pôsobeniu šľachetných, Bohom vyvolených mužov, ktorí pokračovali v diele Lutherovom, protestantizmus nezahynul; svoju silu totiž nečerpal z priazne kniežat a ich zbraní. Jeho pevnosťami sa stali tie najmenšie krajiny, najskromnejšie a najslabšie národy. Bola to malá Ženeva, mesto medzi mocnými nepriateľmi, ktorí ju chceli zničiť. Bolo to Holandsko na piesočných brehoch Severného mora, ktoré bojovalo proti tyranii Španielska, vtedy najväčšieho a najbohatšieho kráľovstva; a bolo to pochmúrne a chudobné Švédsko, ktoré reformácii vydobylo víťazstvo.

Kalvín pôsobil v Ženeve takmer tri desaťročia. Najprv tam založil cirkev podľa mravných zásad Písma a potom odtiaľ usmerňoval reformačný rozmach po celej Európe. Ako verejný činiteľ urobil viacero závažných chýb a ani jeho učenie nebolo bez nedostatkov. Bol však ochotným nástrojom pri hlásaní právd, ktoré mali mimo-riadny význam v jeho dobe pre zachovanie zásad protestantizmu proti rýchlo sa rozmáhajúcemu náporu pápežstva a pre šírenie životnej jednoduchosti a rýdzosti v evanjelických zboroch namiesto pýchy a skazenosti vyživovanej učením Ríma.

Zo Ženevy vychádzali učitelia i spisy, ktoré šíрили reformačné učenie. Sem sa utiekali prenasledovaní zo všetkých krajín o radu, poučenie a povzbudenie. Kalvínovo mesto sa stalo útočiskom prena-

sledovaných reformátorov z celej západnej Európy. Na úteku pred strašnou búrkou trvajúcou stáročia prichádzali utečenci k bránam Ženevy. Hladní, skrvavení, olúpení o domov a rodinu boli úprimne privítaní a dostali potrebnú opateru. Tam našli nový domov a ich zručnosť, učenosť a zbožnosť boli potom požehnaním pre mesto, ktoré ich prijalo. Mnohí z tých, čo tu našli útočisko, sa neskôr vrátili do svojho rodiska, aby tam bojovali proti útlaku Ríma. Ján Knox, statočný reformátor Škótska, mnohí anglickí puritáni, protestanti z Holandska a zo Španielska, ako aj francúzski hugenoti – tí všetci odnášali zo Ženevy fakľu pravdy, aby ňou rozptýlili temnotu vo svojej rodnej krajine.

13. kapitola — Svetlo pravdy na severe

Krutovláda cirkevnej hierarchie vyvolala v Holandsku veľmi skoro rozhodný odpor. Podstatu rímskeho pápežstva odhalili sedemsto rokov pred Lutherom dvaja biskupi, ktorí boli služobne poslaní do Ríma, kde spoznali pravý základ „svätého stolca,, a rímskeho veľkňaza vážne obvinili slovami: *„Boh zriadil svoju cirkev – kráľovnú a nevestu – vznešeným a večným ustanovením v záujme jej rodiny a daroval jej veno, ktoré nepominie, ani sa neskazí; dal jej večnú korunu a žezlo... Z toho všetkého ťažíte vy ako zlodej. Usadili ste sa v Božom chráme, ovciam ste sa stali vlkom, namiesto toho, aby ste im boli pastierom... chcete, aby sme verili, že ste najvyšším kňazom, a pritom sa správate skôr ako tyran... Namiesto toho, aby ste boli sluhom sluhov, ako sa sám nazývate, chcete sa stať pánom pánov... Ľudia kvôli vám znevažujú Božie prikázania... Duch Svätý buduje všetky cirkvi na celej zemi... Mesto nášho Boha, ktorého sme občanmi, siaha do všetkých končín neba, a je väčšie než mesto, nazvané svätými prorokmi ‘Babylon’, ktoré sa pokladá za mesto Božie, vyvyšuje sa až po nebesá a chvasce sa, že má nesmrteľnú múdrosť a bezdôvodne vyhlasuje, že sa nikdy nezmylilo, ani sa myliť nemôže,, (Gerhard Brandt, History of the Reformation in and about the Low countries, zv. 1, str. 6).*

V nasledujúcich storočiach rovnako protestovali ďalší jednotlivci. Prví učители, ktorí podľa vzoru valdenských misionárov prechádzali rôznymi krajinami pod rozličnými menami, všade šíрили poznanie evanjelia; prišli aj do Holandska. Ich učenie sa rýchlo šířilo. Preložili valdenskú Bibliu do holandčiny a tvrdili, že má „veľkú prednosť, lebo nie sú v nej výmysly, klamy, podvody, ale len slová pravdy. Všetličo je v nej tu i tam povedané síce tvrdo, ľahko sa však v nej dá nájsť podstata toho, čo je dobré a sväté,, (Brandt, cit. dielo, zv. 1, str. 14). Tak opisovali jej vplyv priateľa starej viery v 12. storočí.

„Potom začalo prenasledovanie. Počet veriacich však rástol aj napriek mučeniu a hraniciam. Títo kresťania vyznávali, že v nábo-

ženských záležitostiach jedinou neomylnou autoritou je Biblia a že k viere neslobodne nikoho nútit', ale získavat' kázaním., (Martyn, cit. dielo, zv. 2, str. 87).

Lutherovo učenie našlo v Holandsku úrodnú pôdu. Evanjelium tam hlásali duchovne prebudení, úprimní a verní muži. Z jedného kraja Holandska prišiel Menno Simons. Hoci dostal rímskokatolícku výchovu a bol vysvätený za kňaza, Písmo sväté vôbec nepoznal a z obavy, aby ho nezviedlo do kacírstva, nechcel ho ani čítať. Klíčiace pochybnosti o tom, či učenie o premene vína a chleba je pravdivé, pokladal za satanské pokušenie. Úsilie zbaviť sa ho kajúcnyimi modlitbami bolo márne. Snaha prejsť na iné myšlienky či umlčať hlas svedomia účasťou na rôznych zábavách a radovánkach, zostala bez účinku. Po nejakom čase začal pozorne čítať Novú zmluvu. Po prečítaní Novej zmluvy a Lutherových spisov prijal reformačné učenie. Krátko nato bol svedkom, ako v susednej obci st'ali istého muža len preto, že sa dal znova pokrstiť. Táto udalosť nútila Menna dozvedieť sa, čo Biblia učí o krste detí. Nielenže v Písme na to nenašiel ani jediný dôkaz; naopak, poznal, že podľa Biblie Boh žiada pokánie a vieru ako predpoklad krstu.

[174]

Menno vystúpil z rímskej cirkvi a svoj život zasvätil hlásaniu toho, čomu uveril. V Nemecku i v Holandsku sa objavili fanatici, hlásajúci nezmyselné a zvodné názory, ktoré podvracali poriadok a mravnosť; viedli k násilnostiam a vzburám. Menno pochopil, k akým strašným následkom by tieto hnutia neodvratne viedli, preto sa horlivo postavil proti bludným názorom a blúzneniu fanaticov. Mnohí z takto zvedených sa potom týchto zhubných názorov zriekli. V Holandsku žili ešte potomkovia dávnych kresťanov, ľudia, ktorí prijali valdenské učenie. Práve medzi nimi Menno veľmi horlivo a úspešne pracoval.

Celých dvadsaťpäť rokov cestoval aj so svojou manželkou a deťmi, prežíval veľké ťažkosti a útrapy, a neraz im pritom šlo o holý život. Menno prešiel Holandsko a severné Nemecko, kde pôsobil najmä medzi jednoduchými ľuďmi a mal tam d'alekosiahly vplyv. Aj keď nemal rozsiahle vzdelanie, bol prirodzene výrečný a neochvejne čestný, skromný a láskavý, úprimne a opravdivo zbožný. Vlastným životom dával príklad ako plniť zásady, ktoré hlásal, čím v ľuďoch prebúdza dôveru. Jeho nasledovníci boli rozháňaní a prenasledovaní. Trpeli preto, že ľudia si ich zamieňali s münster-

skými fanatikmi. Aj napriek tomu sa Mennovým pôsobením obrátilo mnoho ľuďí.

[175]

Reformačné učenie nikde inde neprijali ľudia tak všeobecne ako v Holandsku a len málokde boli jeho prívrženci tak kruto prenasledovaní. Karol V., ktorý reformáciu v Nemecku zakázal, najradšej by bol všetkých jej prívržencov poslal na hranicu. No kniežatá sa proti jeho tyranii postavili ako hradba. Cisár mal však v Holandsku väčšiu moc a jedno nariadenie o prenasledovaní protestantov stíhalo druhé. Čítať Bibliu, počúvať ju alebo o nej kázať, či dokonca o nej len hovoriť, znamenalo vystavovať sa trestu smrti upálením. Modliť sa k Bohu tajne, prestať sa klaňať obrazom a sochám, alebo zaspievať žalm sa takisto trestalo smrťou. Ba aj tí, čo sa svojich „bludov“, zriekli, boli, v prípade mužov, odsúdení na smrť s'atím, kým ženy boli pochované zaživa. Takto za vlády Karola V. a Filipa II. zahynulo tisíce ľuďí.

Raz bola pred inkvizítorov privedená celá rodina obvinená z toho, že sa nezúčastňuje na omšiach v kostole a Boha uctieva doma. Na otázku, ako uctievajú Boha, najmladší syn odpovedal: *„Kľakneme si a modlíme sa, aby nám Boh osvietil myseľ a odpustil hriechy. Modlíme sa za nášho panovníka, aby úspešne vládol a aby jeho život bol šťastný; prosíme aj za vrchnosť, aby ju Boh zachoval,* (Wylie, cit. dielo, zv. 18, kap. 6). Aj keď to niektorých sudcov hlboko dojalo, otec bol aj s jedným zo svojich synov odsúdený na upálenie.

Zúrivosť prenasledovateľov bola tým väčšia, čím neochvejnejšia bola viera mučeníkov. Neotrasiteľnú odvahu prejavovali nielen muži, ale aj ženy a mladé dievčatá. *„Ženy sa postavili k svojim mužom na hranicu a napriek plameňom im šepkali útešné slová, alebo spievali žalm., „Mladé dievčatá sa ukladali do hrobov, v ktorých ich zaživa pochovávali, akoby sa doma chystali k spánku, alebo šli na popravisť či na hranicu v tých najlepších šatoch, akoby šli na svadobný obrad,* (Wylie, cit. dielo, zv. 18, kap. 6).

Tak ako v časoch, keď sa pohanstvo usilovalo zničiť evanjelium, aj teraz sa krv kresťanov stala semenom (pozri Tertullian, Apologia, odst. 50). Prenasledovanie malo za následok len to, že počet obhajcov pravdy sa výrazne zvýšil. Nezdolná odhodlanosť ľudu ešte viac roznecovala panovníka, ktorý vo svojom krutom diele neustával. Bolo to však márne. Pod vedením šľachtetného Viliama Oranžského priniesla revolúcia v Holandsku nakoniec náboženskú slobodu.

Pokrok evanjelia v piemontských vrchoch, na francúzskych pláňach i na pobreží Holandska poznamenala krv mučeníkov. Naproti tomu severské krajiny prijali evanjelium pokojne. Študenti pri návrate domov priniesli z Wittenbergu reformačnú vieru do Škandinávie. Šíreniu pravdy pomohlo aj vydanie Lutherových spisov. Obyčajný pracovitý ľud severu sa odvracal od skazenosti, prepychu a povier Ríma a vítal čistotu, jednoduchosť a životodarné pravdy Biblie.

„*Reformátor Dánska*„, Tausen bol synom roľníka. Už ako malý chlapec prejavil pozoruhodné schopnosti. Túžil po vzdelaní, ale majetkové pomery rodičov mu to neumožnili, preto vstúpil do kláštora. Čistotou svojho života, usilovnosťou a vernosťou si získal priazeň predstaveného. Pri skúškach vyniklo jeho nadanie, ktoré by cirkvi mohlo v budúcnosti pomôcť. Predstavenstvo kláštora mu ponúklo možnosť štúdia na niektorej nemeckej či holandskej univerzite. Mladý študent si mohol vybrať školu sám – s jedinou výhradou, že to nesmie byť Wittenberg. Mnísi tvrdili, že štipendistu cirkvi nesmie ohrozovať jed kacírstva. [176]

Tausen sa rozhodol, že bude študovať na univerzite v Kolíne nad Rýnom, ktorá bola už vtedy tým, čím je dnes – jednou z báh katolicizmu. Tu ho však čoskoro znechutila mystika vzdelancov. Tam sa dostal k Lutherovým spisom. Čítanie ho nadchlo, žasol a zatúžil, aby mohol počuť toto učenie priamo z úst reformátora. Tým by, pravda, mohol pobúriť svojho predstaveného v kláštore a stratiť jeho podporu. No aj tak sa k tomu kroku rozhodol a onedlho bol zapísaný ako študent vo Wittenbergu.

Po príchode do Dánska sa vrátil do svojho kláštora. Nikto ho dovtedy z luterstva nepodozrieval. Tajomstvo si nechal pre seba. Svojich druhov sa snažil viesť k čistejšej viere a svätejšiemu životu bez toho, aby v nich vzbudzoval nejaké predsudky. Otváral im Písmo sväté a vysvetľoval jeho pravý význam. Nakoniec im poukázal na Krista ako jedinú spravodlivosť pre hriešnika a jedinú nádej na spasenie. Predstavený kláštora, ktorý doňho vkladal veľké nádeje ako do sľubného obhajcu cirkvi, naňho veľmi zanevrel. Bezodkladne ho poslal do iného kláštora, kde ho zavreli do cely a držali pod prísny dohľadom.

Jeho strážcovia sa zhrozili, keď sa po krátkom čase niekoľko mníchov prihlásilo k protestantizmu. Tausen napriek mrežiam svojej

cely hlásal svojim priateľom pravdu. Keby dánski cirkevní otcovia pochopili, ako cirkev potiera kacírstvo, okamžite by Tausena umlčali. Namiesto toho, aby ho zavreli do cely v nejakom podzemnom žalári, vyhnaní ho z kláštora. Nič iné ani urobiť nemohli. Kráľ totiž práve vydal výnos, ktorým bola učiteľom nového učenia poskytnutá ochrana. Tausen začal kázať v kostoloch a na jeho kázne prichádzali davы ľudí. Nebol sám, kto hlásal Božie slovo. Do dánčiny bola preložená Nová zmluva a rozšírila sa v mnohých výtlačkoch. Aj keď sa oficiálna cirkev snažila toto dielo mariť, nemohla zabrániť, aby sa nešírilo. Dánsko sa onedlho prihlásilo k reformácii.

[177] Aj do Švédska priniesli vodu života mladí ľudia, ktorí sa napili z wittenberského žriedla. Dvaja predstavitelia švédskej reformácie, Olaf a Laurentius Petri, synovia kováča z Orebro, študovali pod vedením Luthera a Melanchtona. Poznané pravdy horlivo šíрили. Olaf strhával ľud, podobne ako veľký reformátor, svojou horlivosťou a výrečnosťou, kým Laurentius, povahou skôr podobný Melanchtonovi, bol učennivý, hlbavý a pokojný. Obaja horlivo zbožní mali hlboké teologické vzdelanie a neochvejnú odvahu šíriť pravdu. Katolícky odpor bol aj tu zjavný. Duchovní podnecovali nevedomý a poverčivý ľud. Olafa Petriho často napadala zberba, takže sa v krajných prípadoch zachraňoval útekou. Pritom reformátorov podporoval a chránil kráľ.

Ľud bol pod vládou rímskej cirkvi utláčaný a tiesnila ho chudoba. Cirkev ho pripravila o Písmo sväté. Nechala mu len náboženstvo symbolov a obradov, ktoré nerozvíjali myseľ, ale vracali ľud k poverám a k pohanským zvyklostiam predkov. Národ bol rozdelený na súperiace tábory, ktorých vzájomné trenice len prehlbovali biedu ľudu. Kráľ sa rozhodol uskutočniť reformu v štáte i v cirkvi a v boji proti Rímu vítal schopných pomocníkov.

Olaf Petri presvedčivo obháji reformačné učenie proti zástupcom Ríma pred panovníkom a poprednými predstaviteľmi Švédska. Objasnil, že učenie cirkevných otcov možno prijať, len ak sa zhoduje s Písmom. Vyhlásil, že podstata učenia o viere je v Biblii vyložená tak jednoducho a jasne, že ju môžu pochopiť všetci. Kristus oznamoval: „*Moje učenie nie je moje, ale toho, kto ma poslal,*„ [Ján 7,16](#). Pavol povedal, že keby hlásal evanjelium odchylné od toho, ktoré prijal, nech je prekliaty ([Galat'anom 1,8](#)). Reformátor sa pýtal: „*Ako sa teda môžu iní odvažovať vydávať dogmy podľa svojej ľúbosti*

a vnucovat' ich ako niečo nutné na spasenie?., (Wylie, cit. dielo, zv. 10, kap. 4). Dokázal, že ak cirkevné dekréty odporujú Božím prikázaniam, strácajú platnosť. Hlásal veľkú protestantskú zásadu, že meradlom viery a života je „len Písmo,,.

Aj keď sa tento boj odohrával pomerne v ústraní, je zrejmé „z akých ľudí pozostávalo vojsko reformátorov. Neboli to nevzdelanci, sektári, hluční a priečni diskutéri – práve naopak, boli to ľudia, ktorí skúmali Božie slovo a vedeli ako zaobchádzať so zbraňami Písma. V učenosti predstihli svoju dobu. Ak myslíme na skvelé strediská, ako bol Wittenberg a Zürich, a na také slávne mená ako Luther, Melancton, Zwingli a Oekolampad, o ktorých vieme, že boli vodcami hnutia, budeme, prirodzene, očakávať, že mali neobvyklú silu a dosahovali veľké úspechy. Ich žiaci sa im, samozrejme, nemohli vyrovnat'. Ak sa však podívame na odl'ahlé Švédsko a ak vezmeme do úvahy málo známe mená Olaf a Laurentius Petriovci, teda žiakov známych majstrov, čo uvidíme?... Učencov a teológov, ktorí dokonale ovládli celú sústavu právd evanjelia a ktorí l'ahko zvíťazili nad učiteľmi katolíckych škôl a hodnosťami cirkvi,, (Wylie, cit. dielo, zv. 10, kap. 4).

[178]

Výsledkom dišputy bolo, že švédsky kráľ prijal protestantské vyznanie a o niečo neskôr sa preň vyslovilo aj národné zhromaždenie. Olaf Petri preložil do švédčiny Novú zmluvu a na pranie kráľa začali obaja bratia prekladať celú Bibliu. Takto dostal švédsky ľud prvýkrát Božie slovo v rodnom jazyku. Podľa výnosu snemovne mali kazatelia v celom kráľovstve vysvetľovať Písmo a deti sa mali v škole učiť čítať Bibliu.

Požehnané svetlo evanjelia postupne a isto rozháňalo tmu nevedomosti a poverčivosti. Národ, ktorý sa zbavil rímskeho útlaku, dosiahol takú silu a veľkosť ako nikdy predtým. Švédsko sa stalo jednou z pevností protestantizmu. O sto rokov neskôr, v dobe najväčšieho ohrozenia sa tento malý a dovtedy slabý národ – jediný v Európe – odvážil podať pomocnú ruku Nemecku, aby sa vyslobodilo z tiesnivého zovretia tridsaťročnej vojny. Zdalo sa, že celá severná Európa sa onedlho opäť dostane pod krutovládu Ríma. Švédske vojská však pomohli Nemecku zastaviť nápor katolíckych vojsk, vydobýť slobodu protestantom, kalvínom i luteránom – a obnoviť slobodu svedomia v tých krajinách, ktoré prijali reformáciu.

[179] 14. kapitola — Reformácia na britských ostrovoch

Kým Luther otváral Bibliu, dovtedy ľuďom v Nemecku zatvorenú, Duch Svätý viedol Tyndala, aby to isté robil v Anglicku. Viklef preložil Bibliu z latinského textu, ktorý mal viaceré nedostatky. Táto Biblia nikdy nevyšla tlačou a ručný odpis bol taký drahý, že si ho mohlo dovoliť len niekoľko bohatých a vznešených ľudí. Pomerne málo bola rozšírená aj preto, lebo cirkev ju prísne zakázala čítať a rozširovať. V roku 1516 – teda o rok skôr, než Luther zverejnil svoje tézy – Erazmus vydal grécky a latinský text Novej zmluvy. Takto vyšlo Božie slovo prvýkrát tlačou v pôvodnom jazyku. Keďže v tomto diele boli opravené mnohé chyby predošlých rukopisov, zmysel textu sa stal zrozumiteľnejším. Mnohým vzdelaným ľuďom to pomohlo lepšie poznať pravdu a povzbudilo ich reformačné úsilie. Väčšina obyčajných ľudí však ani potom nemala prístup k Božiemu slovu. Tyndalovým poslaním bolo pokračovať v diele Viklefa tým, že svojim krajanom dá Bibliu v ich jazyku.

Tyndale usilovne hľadal a poznával pravdu. Evanjelium pochopil z Erazmovho gréckeho znenia Novej zmluvy. Svoje presvedčenie smelo vyznával a žiadal, aby sa každé učenie preverovalo Písmom. Na námietku katolíkov, že Bibliu vydala cirkev a že cirkev ju môže vykladať, Tyndale odpovedal: „*Viete, kto naučil orly nachádzať koristi? Ten istý Boh učí svoje hladné deti nachádzať svojho Otca v jeho Slove. Písmo ste nám nedali vy; vy ste ho pred nami skryli. Vy upalujete tých, ktorí ho hlásajú a podľa neho učia. Keby ste mohli, upálili by ste aj Písmo.*„ (D' Aubigné, cit. dielo, zv. 18, kap. 4).

Tyndalove kázne podnietili veľký záujem a mnohí ľudia prijali pravdu. Kňazi však pozorne sledovali situáciu a len čo sa Tyndale vzdialil, snažili sa hrozbami a prekrúcaním zmariť jeho dielo. Často sa im to aj darilo. Tyndale o tom povedal: „*Čo mám robiť? Kým tu rozsievam, nepriateľ to všetko povytrháva, keď odtiaľ odídem. Nemôžem byť naraz všade. Keby kresťania mali Písmo sväté vo vlastnom jazyku, sami by odolali týmto lžimudrcom. Bez Písma sa*

laici nemôžu utvrdiť v pravde., (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 18, kap. 4).

Tyndala zaujala nová myšlienka. Povedal: „*V Božom chráme sa žalmy spievali v jazyku Izraela; nemalo by teda evanjelium zniet medzi nami v angličtine?... Má cirkev mať na poludnie menej svetla, než ho mala ráno?... Kresťania musia čítať Novú zmluvu vo svojej materčine.*“, Názory cirkevných učiteľov a učencov bývajú neraz [180] protichodné. Len Biblia môže ľuďí priviesť k pravde. „*Jeden učí to, druhý ono... Jeden protirečí druhému... Ako môžeme poznať, kto z nich hovorí pravdu, a kto hlása lož?... Ako?... Naozaj len podľa Božieho slova.*“, (D'Aubigné, cit. dielo, zv. 18, kap. 4).

Krátko nato istý katolícky teológ v spore s Tyndalom vyhlásil: „*Lahšie sa obídeme bez Božích zákonov ako bez pápežových.*“, Tyndale mu odvetil: „*Odmietam pápeža so všetkými jeho zákonmi a ak mi Boh dopraje života, pričínim sa o to, aby onedlho každý rolník poznal Písmo lepšie než vy.*“, (Anderson, Annals of the English Bible, str. 19).

Pôvodná myšlienka dať ľuďom Novú zmluvu v rodnom jazyku, sa teraz stala pevným rozhodnutím a Tyndale sa hneď pustil do práce. Keď ho prenasledovanie vyhnalo z domova, odišiel do Londýna, kde nejaký čas v práci na preklade Písma nerušene pokračoval. Aj odtiaľ ho však vyhnala nenávisť cirkevnej vrchnosti. Mal pocit, akoby sa celé Anglicko vzbúrilo proti nemu. Preto sa rozhodol hľadať útočisko v Nemecku. Tam aj začal s tlačením anglického prekladu Novej zmluvy. Práca bola dvakrát prerušená. Keď mu zakázali tlačiť v jednom meste, odišiel do iného. Nakoniec sa dostal do Wormsu, kde pred niekoľkými rokmi Luther obhajoval evanjelium pred snemom. V tomto starobyľom meste žilo mnoho priateľov reformácie a Tyndale tam mohol pokračovať v diele bez ďalších ťažkostí. Čoskoro bolo vytlačených tritisíc Nových zmlúv a ešte v tom roku nasledovalo ďalšie vydanie.

Tyndale pokračoval v práci veľmi svedomito a vytrvalo. Napriek veľkej ostražitosti anglických úradov v prístavoch, Božie slovo sa dostávalo rôznymi tajnými cestami do Londýna a odtiaľ sa šírilo po celej krajine. Snahy cirkevnej vrchnosti o potlačenie pravdy boli márne. Durhanský biskup kúpil od istého kníhkupca, Tyndalovho priateľa, celú zásielku Biblií s úmyslom zničiť ich. Dúfal totiž, že tým celý edičný zámer zmarí. Výsledkom bol však pravý opak.

Predajom získané peniaze pomohli nakúpiť materiál na nové a lepšie vydanie Nových zmlúv, čo by sa inak uskutočniť nedalo. Keď bol Tyndale neskôr uväznený a dostal ponuku prepustenia na slobodu pod podmienkou, že prezradí mená tých, čo mu finančne pomáhali vydať Bibliu, odpovedal, že durhanský biskup urobil pre to viac, než ktokoľvek iný, lebo za celú zásielku zaplatil toľko, že reformátor mohol v diele pokračovať ešte odvážnejšie.

[181] Tyndale sa dostal do rúk nepriateľov tým, že bol vyzradený a počas dlhých mesiacov vo väzení veľa vytrpel. Aj keď nakoniec za svoju vieru zaplatil mučeníckou smrťou, duchovná zbraň, ktorú pripravil, na stáročia uľahčila a dodnes uľahčuje boj ďalším obhajcom pravdy.

Latimer hlásal verejne z kazateľnice, že Bibliu treba čítať v jazyku ľudu. Veril a vyznával, že pôvodcom Písma svätého „je sám Boh,, a preto má Písmo aj niečo z moci a večnosti svätého Pôvodcu. „Všetci – kráľ, cisár, vrchnosť a správcovia... sú povinní poslúchať... sväté Božie slovo., „Nechod' me okľukami, riad' me sa Božím slovom. Nechod' me cestami... našich predkov, nerobme to, čo robili, ale to, čo mali robiť., (Hugh Latimer, First Sermon Preached before King Edward VI.).

Na obranu pravdy vystúpili aj Tyndalovi verní priatelia Barnes a Frith. Po nich prišli bratia Ridleyovci a Cranmer. Všetci títo predstavitelia anglickej reformácie boli ľudia vzdelaní a pre svoju zbožnosť boli aj v katolíckych kruhoch veľmi vážení. Proti pápežstvu sa postavili preto, že spoznali bludy „svätého stolca,,. Keďže poznali tajomstvo „Babylona,, ich svedectvá boli o to závažnejšie.

„Teraz vám položím nezvyklú otázku,, povedal Latimer, „Viete, kto je najhorlivejším biskupom a prelátom v celom Anglicku?... Vidím že počúvate a čakáte, že ho budem menovať. Poviem vám to, je to diabol. Nikdy neopúšť a svoju diecézu. Kedykoľvek ho zavoláte, vždy je doma. Je stále pri svojom pluhu. Nikdy nezaháľ a, o tom vás môžem ubezpečiť. Tam, kde sa zabýva diabol..., miznú knihy a objavujú sa sviečky; miznú Biblie a objavujú sa ružence, tam mizne svetlo evanjelia a nahrádza ho svetlo sviečok, a to aj napoludnie. Tam sa stráca Kristov kríž a objavuje sa predaj odpustkov. Prestáva odievanie nahých, sýtenie chudobných a pomoc bezmocným a začína sa uctievanie rytín a obrazov, zdobenie dreva a kameňa, vyzdvihujú sa ľudské tradície a zákony, odmietajú sa Božie prikázania a sväté

Božie slovo. Kiežby naši preláti rovnako usilovne rozsievali semeno dobrého učenia, ako usilovne rozsieva satan kúkol' a plevel!., (Hugh Latimer, Sermon of the Plough).

Títo reformátori vyznávali slávnú zásadu – tú, ktorú uznávali [182] valdenskí kresťania, Viklef, Hus, Luther, Zwingli a ich spolupracovníci – totiž, že Písmo sväté je neomylným pravidlom viery a života. Nepripúšťali, aby zdanlivé právo pápežov, snemov, cirkevných otcov a kráľov malo ovládať svedomie ľudí vo veciach viery. Keďže uznávali zvrchovanú autoritu Biblie, každé učenie či názor posudzovali učením Písma. Viera v Boha a v jeho Slovo podopierala týchto mužov, keď obetovali svoj život na hranici. Keď im v plameňoch zmlkal hlas, Latimer sa obrátil na svojho spolutrpiteľa so slovami: *„Bud' dobrej mysle, z Božej milosti ešte dnes zapálime [183] v Anglicku takú sviečku, ktorá, dúfam, nikdy nedohorí.*, (Works of Hugh Latimer, zv. 1, str. 13).

Semenom pravdy, ktoré v Škótsku zasial Columba a jeho spolupracovníci, nikdy nevyšlo nazmar. Stáročia po tom, čo sa anglické zbory podriadili Rímu, škótske zbory si udržali svoju slobodu. Keď tu však rímska cirkev v 12. storočí získala moc, správala sa tak neobmedzene ako v nijakej inej krajine. Nikde nepanovala väčšia temnota. No aj cez ňu prenikli lúče svetla a sľubovali úsvit nového dňa. Lolardi sem priniesli z Anglicka Viklefovú Bibliu a jeho učenie. Urobili veľa pre to, aby sa na evanjelium nezabudlo. Každé storočie malo svojich svedkov pravdy a svojich mučeníkov.

Na začiatku veľkej reformácie dostali ľudia Lutherove spisy a potom Tyndalovu anglickú Novú zmluvu. Títo hlásatelia ticho prekračovali vrchy a údolia bez toho, aby si to všimla cirkevná vrchnosť a znova zapálili fakľu pravdy, ktorá v Škótsku takmer zhasla. Takto sa naprávalo to, čo Rím napáchal za štyri storočia útlaku.

Mučenícka krv podporila rozmach reformačného hnutia. Cirkevná vrchnosť si zrazu uvedomila nebezpečenstvo, ktoré jej hrozilo, a preto poslala na hranicu niektorých z najušíľachtilejších a najväženejších synov Škótska. Tým však postavila kazateľňu a z nej po celej krajine zaznievali slová zomierajúcich svedkov, ktoré rozochvievali srdcia poslucháčov a naplňali ich nezdolnou túžbou zvrhnúť okovy Ríma.

Hamilton a Wishart, šľachtici rodom i povahou, ktorí vychovali mnohých oddaných učeníkov, obetovali svoj život na hranici. Wishartova hranica však prebudila muža, ktorého plamene neumlčia a ktorý pod Božím vedením zvonil cirkevnej moci v Škótsku umieráčikom.

Ján Knox odmietol cirkevnú tradíciu i mystiku a začal sa sýtiť pravdou Božieho slova. Pod vplyvom Wishartovho učenia sa v ňom upevnilo odhodlanie rozísť sa s Rímom a pridať sa na stranu prenasledovaných reformátorov.

Jeho druhovia naňho naliehali, aby prijal kazateľský úrad. Pred takouto zodpovednosťou sa Knox zachvel. Len po dňoch premýšľania osamote a po ťažkom vnútornom boji s návrhom súhlasil. Keď však úlohu prijal, po celý život ju plnil vytrvalo, odhodlane a s nezlomnou odvahou. Tento úprimný reformátor sa nebál ľuďí. Mučenícke hranice, ktoré horeli okolo neho, len roznecovali jeho horlivosť. Napriek tomu, že mu nad hlavou výhražne visela nepriateľská sekera, stál pevne a mocnými údermi na všetky strany ničil modlárstvo.

Keď ho predviedli pred škótsku kráľovnú, v prítomnosti ktorej ochladla horlivosť nejedného predstaviteľa protestantov, Knox vydal neochvejné svedectvo o pravde. Odolal lichôtkam, nezľakol sa hrozieb, neuhýbal. Kráľovná ho obvinila z kacírstva. Vyhlásila, že navádza ľuďí, aby prijali štátom zakázané náboženstvo, a tým prestupuje Božie prikázanie, ktoré nariaduje, aby poddaní poslúchali svoje kniežatá. Knox na to rázne odpovedal:

„Keďže ani moc, ani sila pravého náboženstva nepochádzajú od svetských kniežat, ale jedine od večného Boha, poddaní nie sú povinní prispôsobovať svoje náboženstvo podľa chuti svojej vrchnosti. Kniežatá často vedia o pravom Božom náboženstve menej než ktokoľvek iný. Keby všetci Abrahámovi potomkovia prijali náboženstvo faraóna, ktorému boli tak dlho poddaní, povedzte, Vaše Veličenstvo, aké náboženstvo by bolo teraz na svete? Alebo keby boli všetci ľudia v dobe apoštolov prijali rovnaké náboženstvo ako rímski cisári, aké náboženstvo by teraz bolo na zemi?... Z toho môže Vaše Veličenstvo vidieť, že poddaní nie sú povinní vyznávať náboženstvo svojich kniežat, aj keď panovníkov majú poslúchať.„

Kráľovná Mária povedala: *„Vy vykladáte Písmo tak, a oni (rímskokatolícki učitelia) inak. Komu mám veriť a kto to rozsúdi?„*

„*Máte verit' Bohu, ktorý hovorí jasne vo svojom slove,*„ odpovedal reformátor. „*Okrem toho, čo Vás učí Božie slovo, nemáte verit' ani tomu, ani onomu. Božie slovo je samo osebe jasné a zrozumiteľné. Ak sa na niektorom mieste objaví niečo nejasné, potom Duch Svätý, ktorý si nikdy neprotirečí, vysvetľuje tú istú vec zrozumiteľnejšie na iných miestach, takže nemôže zostať nijaká pochybnosť, iba ak u ľudí, ktorí chcú za každú cenu zostať v nevedomosti,*„ (David Laing, Works of John Knox, zv. 2, str. 281,284).

Taká bola pravda, ktorú s nasadením vlastného života predniesol pred kráľovnou neohrozený reformátor. S rovnako neochvejnou odvahou sledoval svoj zámer, modlil sa a bojoval Boží boj, kým sa Škótsko nevymanilo z moci pápežskej nadvlády.

Prenasledovanie sa v Anglicku zavedením protestantizmu ako štátneho náboženstva síce zmiernilo, ale celkom neprestalo. Anglikánska cirkev viaceré nauky Ríma síce zavrhla, ale niektoré jej predsa len zostali. Nadvlády pápeža sa síce zbavila, ale namiesto nej sa hlavou cirkvi stal panovník. Anglikánska bohoslužba ešte stále značne zaostáva za čistotou a jednoduchosťou evanjelia. Nepochopila veľkú zásadu náboženskej slobody. Protestantskí králi sa len výnimočne uchýľovali k takým tvrdým trestom, aké používal Rím proti kacírstvu, ale nevyznávali právo každého človeka uctievať Boha podľa hlasu vlastného svedomia. Štátna cirkev vyžadovala, aby všetci prijali jej učenie a zachovávali len jej bohoslužobné zvyklosti. Po stáročia boli ľudia pre odlišný názor viac či menej prenasledovaní.

V 17. storočí vyhнали nepriatelia tisíce kazateľov z ich domovov. Pod hrozbou ťažkých pokút, väzenia alebo vyhnanstva zakázali ľuďom účasť na akýchkoľvek náboženských zhromaždeniach, ktoré cirkev neschválila. Tí, čo verne chceli aj ďalej spoločne uctievať Boha, museli sa zhromažďovať v tmavých chodbách, na pôjdoch a niekedy v noci aj v lesoch. Prenasledovaní veriaci sa schádzali v chráme hlbokého lesa, kde spevom a modlitbami oslavovali Boha. Mnohí z nich napriek všetkej opatrnosti boli pre svoju vieru prenasledovaní. Plnili sa žaláre a rozpadali sa rodiny. Mnohí museli odísť do vyhnanstva. Boh však zostával so svojím ľudom a jeho svedectvo nemohlo umlčať nijaké týranie. Mnoho ľudí muselo odísť za more do Ameriky, kde položili základy občianskej náboženskej slobody, ktoré sú základom bezpečnosti a slávy tejto krajiny.

Podobne ako za čias apoštolov prenasledovanie len pomohlo rozšíriť evanjelium. V odpornom žalári medzi zločincami prežíval Ján Bunyan nebeskú atmosféru. Tam vzniklo aj jeho pozoruhodné dielo Alegória o ceste pútnika z krajiny skazy do nebeského mesta. Tento hlas už stáročia hovorí z bedfordského žalára a posilňuje ľudské srdcia. Bunyanove spisy „*Cesta pútnika*„ a „*Milost' postačujúca aj pre najväčšieho z hriešnikov*„ pomohli mnohým ľuďom prejsť na cestu života.

Nadaní a hlboko vzdelaní ľudia s veľkou kresťanskou skúsenosťou, ako Baxter, Flavel, Alleine a ďalší, vystúpili a statočne obhajovali vieru, ktorá bola raz navždy daná svätým. Dielo týchto mužov nemožno nikdy zničiť, aj keď ich mocní tohto sveta prenasledovali a postavili mimo zákon. Flavelove knihy „*Prameň života*„ a „*Metódy milosti*„ naučili tisíce ľudí, ako prísť ku Kristovi. Požehnaním pre mnohých, ktorí túžili po oživení Božieho diela, sa stal Baxterov spis „*Protestantský pastor*„. Aj ďalšia jeho kniha „*Večný odpočinok vykúpených*„ splnila svoje poslanie a mnohých veriacich priviedla k „*odpočinku*„, ktorý má Boží ľud ešte stále pred sebou.

[185] O sto rokov neskôr, počas ďalšieho obdobia veľkej duchovnej temnoty, stali sa šíriteľmi Božieho svetla bratia Ján a Karol Wesleyovci a Juraj Whitefield. Anglický ľud sa v štátnej cirkvi ocitol v náboženskom úpadku, ktorý sa príliš nelíšil od pohanstva. Duchovní pastieri so záľubou študovali prirodzené náboženstvo, čo bolo vlastne podstatou ich teológie. Príslušníkom vyšších spoločenských vrstiev bola zbožnosť na posmech. Vystatovali sa tým, že sú povznesení ponad to, čo nazývali náboženským fanatizmom. Nižšie nevzdelané vrstvy obyvateľstva prepadali nerestiam a cirkvi chýbala viera a odvaha bojovať za pravdu bezmála už stratenú.

Takmer úplne sa zabudlo na dôležité učenie o ospravedlnení z viery, ktoré tak zrozumiteľne hlásal Martin Luther. Namiesto tohto článku sa prijal katolícky výklad o možnosti dosiahnuť spásu dobrými skutkami. Whitefield a Wesleyovci patrili síce do štátnej cirkvi, ale úprimne hľadali Božiu priazeň. Boli poučení, že ju možno získať cnostným životom a plnením náboženských predpisov.

Keď Karol Wesley raz ochorel a cítil, že sa blíži smrť, dostal otázku, o čo opiera svoju nádej na večný život. Jeho odpoveď znela: „*Snažil som sa čo najlepšie slúžiť Bohu*„. Keď Wesley videl, že priateľ, ktorý mu otázku položil, zrejme nebol s jeho odpoveďou

celkom spokojný, pomyslel si: „*Akože! Moja snaha azda nestačí, aby som smel mať nádej? Chce mi azda upriet moje úsilie? Ved' na nič iné sa spoľahnúť nemôžem.*„ (John Whitehead, *Life of the Rev. Charles Wesley*, str. 102). Takáto hustá tma zahalila cirkev a zastrela učenie o zmierení; olúpila Krista o jeho slávu a odvrátila pozornosť ľudí od jedinej nádeje na spasenie – od krvi ukrižovaného Vykupiteľa.

Wesley a jeho priatelia dospeli k poznaniu, že pravé náboženstvo vychádza zo srdca a že Božiemu zákonu podliehajú myšlienky práve tak ako slová a činy. Keď že boli presvedčení, že potrebná je svätosť srdca, ako aj bezúhonné správanie, snažili sa žiť naozaj novým životom. Vrucne a s modlitbou sa snažili ovládať prirodzené zlé sklony ľudského srdca. Žili sebazapieravo, láskyplne a pokorne. Veľmi prísne zachovávali všetko, o čom sa nazdávali, že by im mohlo pomôcť získať to, po čom najviac túžili – svätosť ako záruku dosiahnutia Božej priazne. Určený cieľ však nedosiahli. Márna bola ich snaha vymaniť sa spod vplyvu hriechu alebo ho premôcť. Bojovali rovnako ako kedysi Luther v kláštornej cele v Erfurte. Aj ich trápila rovnaká otázka: „*Ako môže byť človek pred Bohom spravodlivý?*„ [Job 9,2](#).

Oheň Božej pravdy, ktorý na protestantskom oltári takmer vyhasol, bolo treba znova zapáliť ohňom dávnej pochodne, ktorú po stáročia udržiavali českí kresťania v Jednote bratskej. V poreformačnom období bol protestantizmus v Čechách takmer vyhubený rímskymi hordami. Tí, čo sa pravdy nechceli vzdáť, museli utiecť. Niektorí z týchto vyhnancoŕ našli útočisko v Sasku, kde si zachovávali starú vieru. Potomkovia týchto kresťanov priniesli svetlo Wesleyovi a jeho priateľom.

Bratia Ján a Karol Wesleyovci boli po svojom vysvätení za kňazov poslaní na misijnú cestu do Ameriky. Tou istou loďou cestovala aj skupina veriacich z Jednoty bratskej, na západe nazývanej Moravská cirkev. Plavbu sprevádzali silné búrky a Ján Wesley tvárou v tvár smrti poznal, že mu chýba istota zmierenia s Bohom. Naproti tomu príslušníci Moravskej cirkvi prejavovali pokoj a dôveru, čo on nepoznal.

Neskôr napísal: „*Oveľa skôr som si v ich správaní všimol hlbokú vážnosť. Stále prejavovali pokoru, keď ostatným cestujúcim slúžili tak, ako by to nijaký Angličan neurobil. Za svoje služby nežiadali*

a ani by neprijali odmenu. Tvrdili, že je to užitočné pre ich pyšné srdce a že ich milovaný Spasiteľ pre nich vykonal oveľa viac. Deň čo deň mali príležitosť prejavit' tichosť, ktorú nemohla prekonať nijaká urážka. Keď ich ostatní odstrkávali, vyhánali alebo zvalili, oni vstali a odišli, ale nest' ažovali sa. Mali príležitosť prejavit', či ich netiesni strach, pýcha, hnev alebo pomstychtivosť. Pri speve žalmu na začiatku ich bohoslužby sa rozbúrilo more. Búrka roztrhala plachtu na kusy; voda zaplavila loď a vnikla do podpalubia, akoby nás už pohlcovala hlbina. Angličania začali od strachu kričať, ale Moravia pokojne spievali ďalej. Neskôr som sa jedného z nich spýtal: 'Nemali ste strach?', Odvetil mi: 'Vďaka Bohu, nie., Znova som sa spýtal: 'Nebáli sa ani vaše ženy a deti?', Pokojne odpovedal: 'Nie, naše ženy ani deti sa neboja smrti.,', (Whitehead, Life of the Rev. John Wesley, str. 10).

Ján Wesley po príchode do mesta Savannah žil nejaký čas s Moravanmi a ich kresťanský život naňho hlboko zapôsobil. Po ich bohoslužbe takej odlišnej od bezduchého formalizmu anglikánskej cirkvi napísal: „*Pri pohľade na tú neobvyklú jednoduchosť a dôstojnosť som takmer pozabudol na to, že uplynulo sedemnást' storočí a cítil som sa, akoby som bol v jednom z tých zhromaždení, ktoré bez obradov a pompézosti viedol apoštol Pavol, výrobca stanov, alebo rybár Peter, kde sa však prejavoval Boží Duch a moc.,* (Whitehead, cit. dielo, str. 11.12).

Ján Wesley po návrate do Anglicka lepšie poznal biblickú vieru. Stalo sa tak pod vedením kazateľ a Jednoty bratskej. Pochopil, že ak chce byť spasený, nemôže sa spoliehať na vlastné skutky, ale musí bezvýhradne dôverovať „*Božiemu Baránkovi, ktorý sníma hriechy sveta.,* V londýnskom zhromaždení Jednoty bratskej bol prečítaný [187] Lutherov spis o zmene, ktorú Boží Duch pôsobí v srdci veriaceho. Pri počúvaní sa vo Wesleyovom srdci prebudila viera. Opísal to takto: „*Pocítil som v srdci zvláštne teplo. Uvedomil som si, že verím v Krista, len v Krista ako zdroj spasenia. Získal som istotu, že Kristus ma zbavil bremena hriechov a vyslobodil ma zo zákonitosti hriechu a smrti.,* (Whitehead, cit. dielo, str. 52).

Ján Wesley strávil roky úporným a vyčerpávajúcim úsilím, prísnym sebazapieraním, pokáním a pokorou len preto, aby dosiahol svoj zámer, ktorým bolo nájsť Boha. Teraz ho našiel, lebo poznal,

že milosť, ktorú si chcel zaslúžiť modlitbami, pôstmi, almužnami, odriekaním, je vlastne dar, „*ktorý si nemožno kúpiť ani zaslúžiť*“,.

Keď vierou prijal Krista, rozhorela sa v ňom nezdolná túžba šíriť všade poznanie evanjelia o Božej milosti. Vyhlásil: „*Celý svet chápem ako svoju farnosť. Nech som v ktorejkoľvek časti sveta, pokladám za vhodné, za správne a za svoju svätú povinnosť hlásať všetkým, ktorí sú ochotní počuť radostnú zvesť o spasení*“, (Whitehead, cit. dielo, str. 74).

Wesley žil aj ďalej prísne a odriekavo, ale teraz už nie preto, aby si niečo zaslúžil. Bol to už dôsledok viery. Už nešlo o podmienku, ale o ovocie svätosti. Božia milosť v Kristovi je základom kresťanskej nádeje, táto milosť však vedie k poslušnosti. Wesley zasvätil svoj život hlásaniu slávnych právd, ktoré poznal – ospravedlnenie z viery v Kristovu očisťujúcu krv a premieňajúcu moc Ducha svätého v ľudskom srdci. Táto moc prináša v živote človeka ovocie a nabáda ho nasledovať príklad Ježiša Krista.

Príprava Whitefielda a bratov Wesleyovcov na dielo spočívala vlastne v tom, že dlho žili v presvedčení o svojej stratenosti a o svojom beznádejnom stave. V krutej paľbe skúšok v podobe výsmechu, opovrhnutia a prenasledovania na univerzite i pri nástupe do kazateľskej práce sa naučili znášať ťažkosti ako dobrí vojaci Ježiša Krista. Zlomyselní spolužiaci na univerzite spolu s ďalšími ich opovržlivo nazvali „*metodistami*“,. Jedna z najväčších náboženských spoločností v Anglicku a v Amerike považuje dodnes toto meno za úctyhodné.

Ako členovia anglikánskej cirkvi aj oni lipli na tradičných bohoslužobných formách; Pán im však vo svojom Slove ukázal lepšiu bohoslužbu. Duch Svätý ich viedol k tomu, aby kázali ukrižovaného Krista. Ich snahu sprevádzala Božia moc. Priviedli tisíce ľudí k poznaniu pravdy a k skutočnému obráteniu. Tieto ovce bolo treba chrániť pred dravými vlkami. Wesley nehodlal založiť novú náboženskú spoločnosť; no predsa veriacich zjednotil v spoločenstve s názvom Metodistická cirkev.

Aj keď metodistickí kazatelia narážali na skrytý a otvorený odpor v štátnej cirkvi, Boh prozreteľne spôsobil, že práve vďaka tomu sa obnova začala v samotnej anglikánskej cirkvi. Keby reformačné hnutie nevzniklo v rámci cirkvi, nepreniklo by tam, kde ho bolo najviac treba. Pretože prebudeneckí kazatelia boli členmi cirkvi a

pôsobili ako kazatelia v jej prostredí, kdekoľvek sa naskytla príležitosť, našla si pravda cestu aj tu, kde by inak dvere zostali zatvorené. Z mravnej otupenosti sa prebrali aj niektorí ďalší duchovní a začali horlivo kázať vo svojich farnostiach. Zbory, ktoré dlho zotrúvali vo formalizme, sa prebudili k životu.

Tak ako vo všetkých obdobiach cirkvi, aj za čias Wesleyovcov vykonali rôzne obdarení ľudia dielo, ku ktorému ich povolal Boh. Nezhodli sa síce vo všetkých vieroučných bodoch, ale všetkých viedol Duch a spájaj cíel' privádzať ľudí ku Kristovi. V určitom období hrozil medzi Whitefieldom a Wesleyovcami názorový rozkol a následné vzájomné odcudzenie, ale dar tichosti, získaný v Kristovej škole, viedol ich k vzájomnej znášanlivosti a láske. Nebolo času na spory, veď ľudia všade naokolo žili v bludoch a v nepravostiach. Hriešnici sa rútili do záhuby.

Boží služobníci šli úzkou cestou a proti sebe mali vplyvných a vzdelaných mužov. Niektorí kňazi po určitom čase zaujali voči nim rázne nepriateľské postoje. Pred čistou vierou, ako aj pred tými, ktorí ju hlásali, zatvárali dvere kostolov. Správanie duchovenstva, ktoré ich ohováralo z kazateľníc, znova prebudilo temné sily neinformovanosti a nespravodlivosti. Ján Wesley opätovne unikal smrti len vďaka Božej milosti. Len čo voči nemu začal dav prejavovať nenávisť a už sa zdalo, že Wesley neunikne, objavil sa mu po boku anjel v ľudskej podobe. Dav sa vyl'akal a Boží služobník vyviazol bez úhony.

Po jednom takom vyslobodení pred rozzúreným davom Wesley napísal: *„Ked' sme po strmej, šmykl'avej ceste zostupovali z kopca do mesta, mnohí sa ma pokúšali zraziť na zem. Dobre vedeli, že ak budem na zemi, sotva sa znova postavím na nohy. Ja som sa však nepotkol, ani nepošmykol, kým som nebol mimo ich dosah... Mnohí sa ma snažili chytiť za golier alebo za šaty, aby ma mohli strhnúť na zem, ale nemohli ma uchopiť. Len jeden z nich zachytil vrečko môjho kabáta, ktoré mu v okamihu zostalo v ruke. Druhé vrečko, v ktorom som mal jednu bankovku, zostalo len natrhnuté... Istý zúricec, ktorý stál tesne vedľa mňa, sa mi zastrájal veľkou dubovou palicou. Keby mi zasiahol zátylok, zbavil by ma všetkých ďalších ťažkostí.*

[189] *Kedykoľvek sa však rozohnal, každý úder šiel vedľa mňa. Nevieam, ako sa to stalo, lebo uhnúť sa nedalo ani vpravo ani vľavo... Iný podobný sa z davu pretlačil dopredu a zdvihol ruku na úder. Ruka*

mu však náhle klesla, takže ma po hlave len pohladil a povedal: 'Aké má jemné vlasy!',... Celé mesto poznalo týchto mužov ako najväčších výtržníkov, vždy boli v čele davu. Jeden z nich dokonca vyhral zápas s medved'om.

Ako láskavo a postupne nás Boh pripravuje, aby sme konali jeho vôľu. Pred dvoma rokmi mi kus tehly zasiahol rameno. O rok neskôr mi niekto hodil medzi oči skalú. Pred mesiacom som dostal úder; dnes večer dva, jeden skôr ako sme vošli do mesta, druhý, keď sme z neho vychádzali. Ja som však necítil ani jeden. Istý muž ma silne uderil do prs a druhý tak prudko do úst, že som hneď krvácal. Každý z týchto úderov mi však pripadol len ako dotyk stebľa slamy., (John Wesley's Works, zv. 3, str. 297,298).

Prví metodisti – jednoduchý ľuď takisto ako kazatelia – sa stali terčom posmechu rovnako zo strany členov anglikánskej cirkvi, ako aj od neveriacich ľuďí, ktorí proti nim podnietili falošné predstavy o ich učení. Ťahali ich pred súdy, ktoré presadzovali spravodlivosť len naoko; spravodlivosť bola vtedy pri súde vzácnym hosťom. Prenasledovatelia sa na obžalovaných často dopúšťali násilia. Dav im vnikal do príbytkov, ničil nábytok a ostatné zariadenie, kradol, čo sa mu zapáčilo a týral mužov, ženy i deti. Niekedy sa objavili plagáty s výzvou, aby sa v určitom čase a na určitom mieste zhromaždili tí, čo sa chcú zúčastniť na rozbíjaní okien a rabovaní metodistických domácností. Úrady trpeli a mlčky schvaľovali takéto verejné porušovanie ľudských i Božích zákonov. Tí, ktorých jediným priestupkom bola snaha usmerniť hriešnikov z cesty zahynutia na cestu svätosti, boli sústavne prenasledovaní.

Ján Wesley o obvineniach vznesených proti nemu a proti jeho priateľom oznámil: „Niektorí ľudia tvrdia, že učenie týchto mužov je falošné, bludné a fanatické, že je nové a dosiaľ neslýchané, že je to kvákerstvo, fanatizmus a pápežstvo. Všetky tieto obvinenia boli už vyvrátené a zjavne sa dokázalo, že každý bod učenia, ako ho vykladá naša cirkev, vychádza z Písma. Preto nemôže byť ani falošné, ani bludné, ak Písmo prijímame ako pravdivé. Iní tvrdia: 'Ich učenie je príliš prísne, priveľmi zužuje cestu do neba., To je naozaj pôvodná námietka (a na určitý čas bola takmer jedinou) a skrýva sa v pozadí tisícerych námietok najrôznejšej podoby. Robí toto učenie naozaj cestu do neba užšou, než ako ju predstavil náš Pán a jeho apoštolovia? Je ich učenie skutočne prísnejšie než učenie

[190]

Písma? Zamyslime sa len nad niekoľkými jasnými textmi: ‘Milovat’ budeš Hospodina, svojho Boha, celým srdcom, celou dušou a celou silou., ‘V deň súdu sa ľudia budú zodpovedať za každé prázdne slovo, ktoré vyrieknu., ‘Či teda jete a či pijete, alebo čokoľvek robíte, všetko robte na Božiu slávu.,, 5. Mojžišova 6,5; Matúš 12,36; 1. Korint’anom 10,31.

„Ak je ich učenie prísnejšie než toto, zaslúži si výčitku. Vy však dobre viete, že to tak nie je. Kto môže byť čo len o čiAROČKU menej prísny bez toho, aby neporušil Božie slovo? Mohol by byť služobník Božích tajomstiev považovaný za verného, keby zmenil nejakú časť svätého pokladu? Nie. Nemôže nič zmierniť, nemôže nič ubrať, musí všetkým ľuďom oznámiť: ‘Nesmiem podriaďiť Písmo vášmu vkusu. Vy sa mu musíte podriaďiť’. Inak zahyniete., Z toho pramení celý hurhaj, že títo ľudia sú ‘prísni a nemilosrdní’. Naozaj sú prísni a nemilosrdní? V akom však zmysle? Či nesýtia hladujúcich a neobliekajú nahých? Kdeže, v tom to nie je, v tom sú snaživí; sú však prísni a neúprosní v posudzovaní iných ľudí. Nazdávajú sa, že spasení budú len tí, ktorí sa správajú ako oni., (John Wesley’s Works, zv. 3, str. 152,153).

Duchovný úpadok v Anglicku pred vystúpením Wesleya bol prevažne následkom učenia odporujúceho Božiemu zákonu. Mnohí vtedy tvrdili, že Kristus zrušil mravný zákon, kresťan ho už nemusí zachovávať a veriaci človek nemusí konať dobré skutky. Iní síce pripúšťali, že zákon je večný, ale tvrdili, že kazatelia nemusia viesť ľudí k tomu, aby sa riadili prikázaniami, pretože tých, ktorých Boh vyvolil k spáse, „Božia milosť neodolateľne vedie k zbožnému a cnostnému životu.,; zatiaľ čo ľudia predurčení k večnému zatrateniu „nemajú silu plniť požiadavky Božieho zákona.,,

Ďalší tvrdili, že „vyvolení nemôžu vypadnúť z milosti alebo prísť o Božiu priazeň.,; tí dospeli k ešte hroznejšiemu záveru, že totiž „bezbožné skutky, ktoré páchajú, nie sú v skutočnosti hriechne a nemožno ich pokladať za prestupovanie Božieho zákona, takže sa teda nemusia zo svojich hriechov kajať., (McClintock and Strong’s, Cyklopaedia, heslo Antinomia). Títo ľudia tvrdili: „Ani ten najodpornejší hriech, ktorý sa všeobecne pokladá za prestúpenie Božieho zákona, nie je pred Bohom hriechom.,, ak sa ho dopustí niekto z vyvolených, „pretože jednou z podstatných a význačných vlastností

vyvolených je, že nemôžu robiť nič, čo by sa nepáčilo Bohu, alebo čo by zakazoval jeho zákon.,,

Toto nešťastné učenie sa v podstate zhoduje s neskoršími názormi populárnych vychovávateľov a teológov, ktorí hlásali, že vlastne nijaký nemenný Boží zákon a meradlo pravdy neexistuje, pretože kritériá mravnosti si spoločnosť určuje sama a ona ich aj mení. Všetky tieto názory vymýšľal a šíri to isté knieža duchov, ktoré už kedysi medzi bezhriешnými obyvateľmi neba začalo svoje dielo a ktoré si kladie za cieľ odstrániť spravodlivé požiadavky Božieho zákona.

[191]

Učenie, podľa ktorého Boh raz navždy určil nepremennú podstatu človeku, zviedlo mnohých k tomu, že Boží zákon celkom zavrhli. Wesley rázne vystupoval proti bludom tých, čo šíрили učenie o neplatnosti Božieho zákona a dokazoval, že učenie, ktoré znevažuje Boží zákon, odporuje Písmu. „Zjavila sa totiž Božia milosť spásonosná všetkým ľuďom., „*Toto je dobré a príjemné pred naším Spasiteľom, Bohom, ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení a prišli k poznaniu pravdy. Jeden je totiž Boh, jeden aj prostredník medzi Bohom a ľuďmi, človek Kristus Ježiš, ktorý dal seba samého ako výkupné za všetkých.,* **Títovi 2,11; 1. Timoteovi 2,3-6.** Pán štedro udeľuje svojho Ducha všetkým, ktorí prijímajú jeho ponuku spásy. Tak Kristus „*pravé svetlo,*„ „*osvecuje každého človeka,*„ **Ján 1,9.** Ľudia sa pripravujú o spásu tým, že svojvoľne odmietajú dar života.

Na tvrdenie, že Kristova smrť odstránila nielen zákon o obradoch, ale aj prikázanie Desatora, Wesley odpovedal: „*Mravný zákon, obsiahnutý v Desatore a potvrdený prorokmi, Kristus nezrušil. Účelom Kristovho príchodu nebolo odvolať niečo z neho. Mravný zákon nemôže byť nikdy zrušený. Stojí pevne ako verný svedok v nebi. Tak to bolo na začiatku sveta, keď zákon ešte nebol vytesaný do kamených dosák, ale pri stvorení bol napísaný do srdca ľudí. Aj keď zákon, ktorý kedysi napísala Božia ruka, je teraz hriechom znetvorený, napriek tomu nemôže byť celkom zrušený, pretože by sme nevedeli rozpoznať dobro od zla. Každá časť tohto zákona musí platiť pre všetkých ľudí všetkých čias. Ved' zákon nie je závislý od času, ani od miesta, ani od iných okolností podliehajúcich zmenám, ale jedine od Božej podstaty a prirodzenosti človeka a od ich vzájomného nemenného vzťahu.*

‘Neprišiel som zrušiť, ale naplniť’..., Kristus týmto výrokom nepochybne mieni zhodne so všetkým, čo predchádza a čo nasleduje toto: ‘Prichádzam nastoliť zákon v jeho plnosti a odstrániť všetko, čo k nemu pridali ľudia. Prichádzam objasniť, čo je v ňom zatemnené a nejasné. Prichádzam ukázať skutočný a plný význam každej jeho časti, dĺžku, šírku i celý dosah každého prikázania tohto zákona, výšku i hĺbku a nevýslovnú čistotu a duchovnosť zákona všetkých jeho častí,, (Wesley’s Works 25).

[192]

Wesley vyhlásil, že zákon dokonale súhlasí s evanjeliom. *„Zákon a evanjelium spája ten najužší možný vzťah. Zákon na jednej strane stále pripravuje cestu evanjeliu a odkazuje nás k nemu. Na druhej strane nás evanjelium trvalo vedie k dôslednejšiemu plneniu zákona. Zákon napríklad požaduje, aby sme milovali Boha, aby sme milovali svojho blížneho, aby sme boli pokorní, tichí a svätí. Poznávame, že na to nestačíme, že ‘pre človeka je to nemožné,. Boh nám však sľúbil, že nám takú lásku, pokoru, tichosť a svätosť dá. Prijímame toto evanjelium, toto radostné posolstvo, a ono sa v nás stáva skutočnosťou na základe našej viery. Spravodlivosť zákona je v nás naplnená vierou, ktorá je v Ježišovi Kristovi.*

Najväčšími nepriateľmi Kristovho evanjelia sú tí, čo otvorene a výslovne odmietajú Boží zákon a ohovárajú ho; tí, čo učia ostatných, aby prestupovali nie jedno, či už to najmenšie alebo najväčšie, ale všetky prikázania naraz. Najprekvapujúcejšie na tom je to, že ľudia, ktorí prijali tento hrozný blud, naozaj veria, že uctievať Krista, keď odmietajú jeho zákon a že oslavujú Boha, keď rušia Božie učenie. Uctievať Krista práve tak, ako ho poctil Judáš, keď povedal: ‘Bud’ pozdravený, Majstre, a pobožkal ho., Kristus môže každému z nich právom povedať: ‘Judáš, božkom zrádzaš Syna človeka?, Ved’ to nie je nič iné, než zrádzenie Krista božkom, ak niekto hovorí o jeho krvi a berie mu jeho korunu, ak zľahčuje niektorú časť jeho zákona pod zámienkou, že pomáha dielu evanjelia. Zodpovednosti sa nezbaví nikto, kto vieru hlása tak, že priamo alebo nepriamo navádza k neposlušnosti, kto káže Krista tak, že ruší alebo oslabuje hoc aj to najmenšie z Božích prikázaní,, (Wesley’s Sermon 25).

Tým, čo tvrdili, že *„hlásanie evanjelia splňa požiadavky zákona,,* Wesley odpovedal: *„To vonkoncom odmietame, pretože to odporuje prvému zámeru zákona, totiž usvedčovať ľudí z hriechu a prebúdzat tých, čo dosiaľ spia na pokraji záhuby.,* Apoštol Pavol

napísal: „Zo zákona pochádza poznanie hriechu,, (Rimanom 3,20) a „kým človek nepozná svoj hriech, nepocíti potrebu zmierujúcej krvi. Pán Ježiš povedal: ‘Lekára nepotrebujú zdraví, ale chorí, Matúš 9,12. Nemá teda zmysel ponúkať lekára ľuďom zdravým alebo tým, čo sú presvedčení o svojom zdraví. Najprv ich treba presvedčiť, že sú chorí, inak vám za vašu ponuku ani nepod’akujú. Rovnako nezmyselné je ponúkať Ježiša Krista ľuďom, ktorí majú pocit, že sú dokonalí, a nikdy neprežili ľútosť nad sebou,, (Wesley’s Sermon 35).

Ján Wesley podobne ako kedysi jeho Majster, hlásal evanjelium o Božej milosti a pritom sa snažil „vyvýšiť a zvelebit’ Boží zákon,, Izaiáš 42,21. Tento Boží muž plnil verne zverenú úlohu a videl skvelý výsledok svojej služby. Dožil sa vyše osemdesiat rokov a viac ako polstoročie prežil na cestách ako kazateľ. Na sklonku jeho života sa k metodizmu hlásilo vyše pol milióna veriacich. Počet tých, ktorým pomohol uniknúť zo záhuby a z otroctva hriechu a začať čistejší a šľachetnejší život, ako aj množstvo tých, ktorí vďaka jeho učeniu prežili hlbšiu a plnšiu skúsenosť s Bohom, sa dozvieme až vtedy, keď sa raz celá rodina vykúpených zhromaždí v Božom kráľovstve. Wesleyov život je pre každého kresťana veľmi cenným poučením. Kiežby sa viera, pokora, neúnavná horlivosť, obetavosť a oddanosť tohto Kristovho služobníka prejavovali aj v dnešných cirkvách!

[193]

15. kapitola — Biblia a francúzska revolúcia

V 16. storočí začala prenikať do všetkých európskych krajín reformácia, ktorá medzi ľuďmi šírla Bibliu. Niektoré národy ju vítali radostne ako nebeského posla. V iných krajinách sa cirkevnej moci podarilo vo veľkej miere zabrániť, aby ju ľudia mohli čítať. Ľudu sa takmer úplne znemožnilo poznať jej posolstvo a pocítiť jeho povznášajúci vplyv. Do jednej krajiny sa svetlo síce dostalo, ale vládnuca temnota zabránila, aby ho ľudia pochopili. Pravda a blud tam po stáročia zápasili o moc. Nakoniec zvíťazilo zlo a nebeská pravda zostala zavrhnutá. „*Súd je v tom, že svetlo prišlo na svet, ale ľudia milovali väčšmi tmu než svetlo,*“ [Ján 3,19](#). Tento národ musel znášať následky svojho rozhodnutia. Ochranný vplyv Ducha Svätého prestal pôsobiť v národe, ktorý pohrdol darom Božej milosti. Zlo mohlo dozrieť a celý svet videl ovocie svojvoľného zavrhnutia svetla.

Stáročia trvajúci boj proti Biblii vo Francúzsku vyvrcholil v revolučných hrôzach. Tento strašný výbuch bol len nevyhnutným dôsledkom toho, ako Rím vo Francúzsku potláčal Bibliu (pozri Dodatok č. 22). Je to jedinečný a najpresvedčivejší príklad dôsledkov vtedajšej cirkevnej politiky, príklad toho, k akým koncom viedlo vyše tisícročné pôsobenie výchovného vplyvu rímskej cirkvi.

Biblickí proroci predpovedali, že počas nadvlády tejto moci bude Písmo potlačené. Aj apoštol Ján v Zjavení upozornil na strašné následky, ktoré prinesie najmä vo Francúzsku vláda „*človeka nepravosti,*“

Boží anjel oznámil: „*Vonkajšie chrámové nádvorie vynechaj a nemeraj ho, pretože bolo vydané pohanom, ktorí budú štyridsať dva mesiacov pustošiť sväté mesto. Svojim dvom svedkom, oblečeným do vrecoviny, dám prorokovať tisícdvestošesťdesiat dní. Keď dokončia svoje svedectvo, šelma, ktorá vystúpi z priepasti, bude bojovať proti nim, zvíťazí nad nimi a zabije ich. Ich mŕtvolky budú na námestí veľkého mesta, ktoré sa obrazne volá Sodoma a Egypt, kde bol ukrižovaný aj ich Pán. Obyvatelia zeme sa budú nad nimi radovať, budú*

si navzájom posielat' dary, lebo títo dvaja proroci trápili obyvateľov zeme. O tri a pol dňa vošiel do nich duch života od Boha, postavili sa na nohy a veľká bázeň padla na tých, čo ich videli., [Zjavenie Jána 11,2-11](#).

Tu spomenuté časové údaje – „štyridsať dva mesiacov., a „tisícdvestošesť desiat dní., – značia jeden a ten istý časový rozsah predstavujúci obdobie rímskeho útlaku Kristovej cirkvi. Pápežská nadvláda trvajúca tisícdvestošesť desiat rokov sa začala v roku 538 po Kr. a trvala do roku 1798. V tomto roku vstúpila francúzska armáda do Ríma a zajala pápeža, ktorý neskôr zomrel vo vyhnanstve. Aj keď bol onedlho zvolený nový pápež, tento systém už nikdy nedosiahol svoju predošlú moc.

Prenasledovanie cirkvi netrvalo celých tisícdvestošesť desiat rokov. Božie milosrdenstvo skrátilo svojmu ľudu čas krutých skúšok. Keď Spasiteľ predpovedal, že na cirkev príde „veľké súženie.,, dodal: „Keby tie dni neboli skrátené, nebol by nikto zachránený., [Matúš 24,22](#). Reformačný vplyv ukončil prenasledovanie už pred rokom 1798.

O dvoch svedkoch prorok napísal: „To sú tie dve olivy a dva svietniky, ktoré stoja pred Pánom zeme.,, Žalmista vysvetľuje: „Sviacou mojej nohe je tvoje slovo, svetlom môjmu chodníku.,, [Zjavenie Jána 11,4](#); [Žalm 119,105](#). Dvaja svedkovia znázorňujú Písmo sväté Starej a Novej zmluvy. Oboje podáva dôležité svedectvo o pôvode a o večnom trvaní Božieho zákona. Oboje svedčí aj o pláne spásy človeka. Starozmluvné predobrazy, obeť a proroctvá upozorňujú na budúceho Spasiteľa. Novozmluvné evanjeliá a epištoly rozprávajú o Spasiteľovi, ktorý prišiel práve tak, ako predpovedali predobrazy a proroctvá.

„Svojim dvom svedkom, oblečeným do vrecoviny, dám prorokovať tisícdvestošesť desiat dní.,, Počas dlhšieho úseku tohto obdobia zostávali Boží svedkovia v skrytosti. Cirkevná moc sa snažila ukryť pred ľuďmi slovo pravdy a dať im falošné svedectvo, ktoré odporuje zjavenej pravde (pozri Dodatok č. 23). Verní svedkovia prorokovali vtedy, keď cirkevné i svetské úrady Bibliu zakazovali a keď nepriatelia jej svedectvá prekrúcali a všemožne sa snažili o to, aby ľudia na ňu nemysleli a každého, kto by sa opovážil hlásať jej sväte pravdy, žalárovali a týrali pre vieru, alebo aspoň vyhánali do hôr a jaskýň. Títo Boží svedkovia svedčili po celé obdobie tisícdvestošesť desiat

rokov. Aj v najtemnejších dobách žili verní ľudia, ktorí milovali Božie slovo a horlivo obhajovali Božiu česť. Potrebnú múdrosť, moc a autoritu dostávali od Boha, aby mohli hlásať Božiu pravdu v celom uvedenom období.

[196] „Ak im niekto chce ublížiť, vyjde im z úst oheň a strávi ich nepriateľov,, [Zjavenie Jána 11,5](#). Ľudia nesmú beztrestne pošliapávať Božie slovo. Toto závažné varovanie vysvetľuje posledná kapitola knihy Zjavenie: „Ja dosvedčujem každému, kto počúva slová proroctva tejto knihy: Ak niekto k tomu pridá, pridá mu Boh pliaga, opísaných v tejto knihe. Ak niekto uberie zo slov proroctva tejto knihy, tomu Boh odníme jeho podiel zo stromu života a zo svätého mesta, opísaných v tejto knihe,, [Zjavenie Jána 22,18.19](#).

Takýmito výstrahami Boh varuje človeka pred akoukoľvek zmeňou toho, čo zjavil alebo prikázal. Výstrahy platia všetkým, ktorí svojím vplyvom vedú iných, aby Boží zákon nebrali vážne. V ľudoch, ktorí ľahkomyselne tvrdia, že nie je dôležité, či Boží zákon rešpektujeme, mali vyvolať patričnú bázeň a vážnosť. Strašnú zodpovednosť berú na seba totiž tí, čo vlastné názory povyšujú nad Božie zjavenie a chceli by zmysel Písma meniť tak, ako sa im to hodí, alebo aby to vyhovovalo svetu. Písané Slovo, Boží zákon, je meradlom povahy každého človeka a odsúdi všetkých, ktorí v tejto neomylnnej skúške neobstoja.

„Ked' dokončia svoje svedectvo.,, Obdobie, v ktorom obaja svedkovia prorokovali oblečení do smútočného rúcha, sa skončilo roku 1798. Na sklonku ich skrytého pôsobenia mala proti nim rozpútať boj mocnosť znázornená v Písme ako „šelma, ktorá vystúpi z priepasti.,, V mnohých európskych krajinách boli sily, ktoré stáli v čele cirkvi i štátu a ktoré po stáročia ovládal satan. Tu sa však satanská moc prejavuje novým spôsobom.

Rím pod zámkou úcty k Biblii zavrel túto knihu napísanú v jazyku pre ľud nezrozumiteľnom a skryl ju pred ľuďmi. Za jeho vlády svedkovia prorokovali „oblečení do vrecoviny.,, Mala však povstať ďalšia mocnosť – šelma vystupujúca z priepasti – a vyhlásiť otvorený boj proti Božiemu slovu.

„Vel'ké mesto.,, v ktorého uliciach sú svedkovia zabíjaní a kde ležia ich mŕtve telá, je „duchovný Egypt.,, Zo všetkých národov, o ktorých píše biblické dejiny, Egypt najtrúfalejšie popieral existenciu živého Boha a odmietal jeho ustanovenia. Nijaký panovník sa nikdy

neodvážil otvorenejšie a spupnejšie zaútočiť proti Božej moci než egyptský vládca. Keď mu Mojžiš predniesol posolstvo v mene Hospodina, faraón pyšne odvetil: „*Kto je Hospodin, aby som poslúchol jeho slovo a prepustil Izrael? Hospodina nepoznám a Izrael neprepustím!*“, 2. Mojžišova 5,2. To je ateizmus. Národ predstavovaný Egyptom mal podobne popierať požiadavky živého Boha a prejaviť podobnú neveru a vzdor. „*Veľké mesto*“, sa „*duchovne*“, prirovnáva aj k Sodome. Skazenosť tohto mesta, jeho prestupovanie Božieho zákona sa prejavovala najmä v nemravnostiach. Tento hriech sa mal prejavovať aj v národe, ktorý naplní spomenuté biblické proroctvo.

Podľa proroctva mala krátko pred rokom 1798 povstať určitá [197] moc satanského pôvodu a povahy, ktorá bude bojovať proti Biblii. V zemi, kde bol hlas dvoch Božích svedkov umlčaný, sa mala prejaviť nevera faraóna a nemravnosť Sodomy.

V dejinách Francúzska sa uvedené proroctvo vyplnilo nápadne presne. V revolučnom období v roku 1793, „*svet prvýkrát počul, ako zhromaždenie mužov, ktorí sa narodili a boli vychovaní v civilizovanom svete, prisvojili si právo vládnuť jednému z najušľachtilejších európskych národov, sa ozvalo a jednomyselne poprelo základnú pravdu, ktorú človek dostal, a jednomyselne odmietlo aj vieru a uctievanie Boha*“, (Sir Walter Scott, *Life of Napoleon Bonaparte*, zv. 1, kap. 17). „*Francúzsko sa zapísalo do dejín tým, že ako národ pozdvihlo ruku v zjavnej vzbure proti Stvoriteľovi vesmíru. Vždy bolo a ešte stále je veľá rúhačov, mnoho neveriacich v Anglicku, Nemecku, Španielsku a inde, ale Francúzsko vystupuje v dejinách sveta ako jediný štát, ktorý výnosom svojho Ústavodarného zhromaždenia vyhlásil, že Boh neexistuje, a ktorého obyvatelia v hlavnom meste a veľká väčšina mužov a žien aj inde, nad týmto vyhlásením od radosti spievala a tancovala*“, (Blackwood's Magazine, November 1870).

Francúzsko prejavilo príznačné rysy Sodomy. Počas revolúcie sa odhalila mravná zvrhlosť a skazenosť podobná stavu, ktorý spôsobil záhubu miest Jordánskej nížiny. Dejepisec spája ateizmus Francúzska s jeho nemravnosťou, podobne ako je to uvedené v proroctve: „*Na zákony týkajúce sa náboženstva bezprostredne nadväzovali ďalšie zákony, ktoré znižovali manželský zväzok na úroveň dočasnej občianskej zmluvy, ktorú môžu ľahko uzavrieť a aj ľahko zrušiť... Pritom šlo o ten najsvätejší zväzok, aký môžu ľudia vytvoriť, ktorý svojou stálosťou najvýdatnejšie prispieva k upevneniu spoločnosti*

ského poriadku. Keby sa nepriatelia snažili nájsť spôsob, ako najúčinnejšie zničiť všetko, čo je v rodinnom živote úctyhodné, krásne a trvalé, a pritom zabezpečiť, aby skaza, ktorú chcú docieľiť, prechádzala z pokolenia na pokolenie, nemohli by vymyslieť účinnejší plán než znížiť manželstvo... Herečka Sofia Arnoultová, známa svojimi duchaplnými výrokmi, označila republikánske manželstvo za 'sviatosť cudzoložstva', (Scott, cit. dielo, zv. 1, kap. 17).

[198] „Kde bol ukrižovaný aj ich Pán., [Zjavenie Jána 11,8](#). Francúzsko naplnilo aj túto časť proroctva. V žiadnej inej krajine sa tak výrazne neprejavilo nepriateľstvo voči Kristovi. V žiadnej inej krajine sa pravda nestretla s takým rozhorčeným a krutým odporom. Keď Francúzsko prenasledovalo vyznávačov evanjelia, pribíjalo na kríž samého Krista v osobe jeho nasledovníkov.

Po stáročia tiekla krv mučeníkov. Kým v horách Piemontu zomierali valdenskí kresťania „pre Božie slovo a pre svedectvo Ježiša Krista,, vo Francúzsku podobné svedectvo o pravde svojich bratov vydávali albingenský veriaci. Neskôr boli stúpenci reformácie kruto mučení a zabíjaní. Kráľ, šľachta, urodzené panie a krehké dámy, výkvet a pýcha Francúzska sa zabávali pohľadom na smrteľný zápas mučeníkov. Statoční hugenoti bojovali za najposvätejšie ľudské práva, prelievali svoju krv na mnohých bojiskách. Protestanti boli pokladaní za vyhnanco, na ich hlavy boli vypísané odmeny; boli štvaní ako divá zver.

„Cirkev na púšti,, bola vlastne hárka potomkov prvých kresťanov, ktorá v 18. storočí žila a skrývala sa v horách južného Francúzska. Títo kresťania neprestávali vyznávať vieru svojich otcov. Keď sa odvážili schádzať po nociach v horách alebo na pustých vresoviskách, prenasledovalo a odvážalo ich vojsko do doživotného otroctva na galeje. Najšľachetnejší, najvzdelanejší a najinteligentnejší Francúzi trpeli v okovách spolu so zlodejmi a vrahmi,, (pozri Wylie, cit. dielo, zv. 22, kap. 6). S inými zaobchádzali „milosrdnejšie,, keď neozbrojení a bezmocní padli na kolena, aby sa pomodlili, chladnokrvne ich zastrelili. Stovky starcov, bezbranných žien a nevinných ľudí zostalo pobitých tam, kde sa zišli na bohoslužbu. V horách či vrchoch, kde sa obvykle zhromažďovali, mohol vtedy návštevník nájsť „na každom štvrtom kroku mŕtve telo v tráve alebo telá obesené na stromoch,, Z celej ich krajiny spustošenej mečom a katovou sekerou „sa stala obrovská púšť,, „Tieto zverstvá sa neodohrávali...

v temnom dávnoveku, ale pod skvelou vládou Ľudovíta XIV. V tom čase sa pestovala veda, prekvitala literatúra a duchovnými na dvore a v hlavných mestách boli vzdelaní a výreční muži, ktorí radi vystavovali na obdiv svoju lásku a šľachetnosť, (Wylie, cit. dielo, zv. 22, kap. 7).

No tým najčernejším v zozname zločinov, najstrašnejším diabolským počinom všetkých storočí bola Bartolomejská noc. Svet si dosiaľ s hrôzou a odporom pripomína výjavy tohto najzbabeljšieho a najkrutejšieho vyvražďovania. Tento strašný zločin sa udial na naliehanie predstaviteľov rímskej cirkvi so súhlasom francúzskeho kráľa. Zvon, ktorý v noci znel ako signál smrti, bol povelom na vraždenie. Protestanti, ktorí doma pokojne spali, pretože sa spoliehali na sľub svojho kráľa, boli po tisícoch chladnokrvne vraždení.

Kým Kristus neviditeľne viedol svoj ľud na ceste z egyptského otroctva, satan tiež neviditeľne viedol svojich stúpencov do tohto strašného diela masového vraždenia. Osem dní trvali v Paríži vražedné orgie, pričom prvé tri dni sa vyznačovali mimoriadne zvrhlou zúrivosťou. Vraždilo sa nielen v Paríži, ale na osobitný kráľovský príkaz vo všetkých krajoch a mestách, kde žili protestanti. Nebral sa nijaký ohľad ani na vek, ani na pohlavie. Vrahovia neušetřili ani nevinné deti, ani šedivých starcov. Šľachtic či sedliak, starí alebo mladí, matka i dieťa – všetci boli rovnako zabíjaní. Celé dva mesiace sa vraždilo v celom Francúzsku. Zahynulo sedemdesiatisíc tých, čo predstavovali ozajstný výkvet národa.

„Keď správa o masakre došla do Ríma, radosť kňazstva nepoznala medzí. Posol dostal od kardinála z Lorraine veľkú peňažnú odmenu. Z dela anjelského hradu bola vypálená slávnostná salva; z každej veže zneli zvony a svetlo vatier premenilo noc na deň. Pápež Gregor XIII. šiel v dlhom sprievode kardinálov a ďalších cirkevných hodnostárov do chrámu svätého Ľudovíta, kde kardinál z Lorraine zaspieval *Te Deum*,... Na pamiatku masakry bola razená medaila a vo Vatikáne možno stále vidieť tri fresky Vasariho, ktoré zobrazujú útok na admirála, ako aj kráľa medzi radcami pripravujúcimi masakru, i samotné vraždenie protestantov. Gregor poslal cisárovi Karolovi zlatú ružu a o štyri mesiace po masakre... s uspokojením vypočul kázeň francúzskeho kňaza..., ktorý hovoril o onom dni plnom šťastia a radosti, keď najsvätejšiemu otcovi došla o tom správa a keď v slávnostnom sprievode šiel vzdat' vd'aku Bohu a svätému

[199]

Ludovítovi, (Henry White, *The Massacre of St Bartholomew*, kap. 14, odst. 34).

Ten istý duch, ktorý viedol k Bartolomejskej noci, viedol aj k ukrutnostiam revolúcie. Vtedy bol Ježiš Kristus vyhlásený za podvodníka. Francúzski ateisti svorne volali: „*Zničte toho nehanebníka.*„ Po rúhavých rečiach proti Bohu nasledovali tie najpodlejšie zločiny. Na popredné miesta sa vrátili tí, čo páchali najväčšie zverstvá a neresti. Tým všetkým sa vzdávala vrcholná pocta satanovi, pričom Kristus bol pošliapávaním pravdy, čistoty a nesebeckej lásky znova pribíjaný na kríž.

[200] „*Šelma, ktorá vystúpi z priepasti, bude bojovať proti nim, zvíťazí nad nimi a zabije ich.*„ Ateistická moc z obdobia revolúcie a krutovlády vo Francúzsku sa opovážila viesť proti Bohu a Božiemu slovu vojnu, akú svet dovtedy nevidel. Národné zhromaždenie zrušilo uctievanie Boha. Na vládny príkaz sa zbierali Biblie a s výsmechom boli verejne spálené. Boží zákon bol pošliapaný a odmietnuté boli biblické zásady. Revolucionári zrušili týždenný deň odpočinku a namiesto neho ustanovili každý desiaty deň ako deň radosti a rúhania. Zakázali krstiť a prisluhovať Večeru Pánovu. Plagáty na vchodoch do cintorínov oznamovali, že smrť je večný spánok.

Tvrдили, že úcta k Bohu nielenže nie je začiatkom múdrosti, ale je vlastne začiatkom hlúposti. Okrem uctievania slobody a vlasti boli akékoľvek prejavy zbožnosti zakázané. Revolucionári „*povolali parížskeho biskupa, aby pred Národným zhromaždením zohral hlavnú úlohu v najhanobnejšej fraške... Prišiel ta s celým sprievodom a pred snemom vyhlásil, že náboženstvo, ktoré roky hlásal, je v každom bode kňazským výmyslom, bez opory v dejinách a bez posvätných právd. Slávnostne poprel existenciu Boha i platnosť svojho vysvätenia, pričom sa zaviazal, že odteraz bude uctievať len slobodu, rovnosť, cnosť a mravnosť. Potom položil na stôl odznaky svojej biskupskej hodnosti a predseda snemovne ho bratsky objal. Niekoľko odpadlých kňazov konalo podľa príkladu tohto preláta.*„ (Scott, cit. dielo, zv. 1, kap. 17).

„*Obyvatelia zeme sa budú nad nimi radovať, budú si navzájom posielat' dary, lebo títo dvaja proroci trápili obyvateľov zeme.*„ Neverecké Francúzsko umlčalo karhajúci hlas dvoch Božích svedkov. Slovo pravdy ležalo mŕtve v ich uliciach, kým svojvoľníci nenávidiaci obmedzujúce požiadavky Božieho zákona jasali. Ľudia sa

verejne búrili proti nebeskému Vládcovi. Volali podobne ako hriešnici dávnych čias: „*Ako sa to dozvie Boh? Pozná to Najvyšší?*“, [Žalm 73,11](#).

Jeden z kňazov nového poriadku takmer neuveriteľne bohorúhavo vyhlásil: „*Bože, ak existuješ, pomsti svoje urážané meno. Vyzývam ťa na boj. Ty mlčíš, neodvažuješ sa vyslať svoje hromy. Kto uverí, že existuješ?*“, (Lacretelle, History, zv. 11, str. 309). Je to len ozvena faraónovej otázky: „*Kto je Hospodin, aby som poslúchol jeho slovo...? Hospodina nepoznám*“, [2. Mojžišova 5,2](#).

„*Blázon si v srdci hovorí: Boha niet!*“, [Žalm 14,1](#). Boh však o ľuďoch, ktorí prevracajú pravdu, hovorí: „*Ich nerozumnosť sa stane zjavnou všetkým*“, [2. Timoteovi 3,9](#). Len čo Francúzsko odmietlo uctievanie živého Boha, „*Veľkého a Vznešeného, ktorý žije vo večnosti*“, netrvalo dlho a kleslo do ponižujúceho modlárstva. Najvyšší občianski a zákonodarní predstavitelia v Národnom zhromaždení začali uctievať bohyňu rozumu v osobe nemravnej ženy. Dejepisec poznamenal: „*V tejto zvrátenej dobe vyniká svojou nezmyselnosťou a bezbožnosťou najmä jeden obrad. Dvere snemovne sa doširoka otvorili a vošla skupina hudobníkov. Po nich prišiel slávnostný sprievod členov mestskej rady, ktorý spieval hymnu na oslavu slobody. Ako modlu svojho nového kultu viedli ženu v závoji, ktorú nazývali ‘bohyňou rozumu’. Na pódiu jej obradne sňali z tváre závoj a posadili ju po pravej strane predsedu snemu. Všetci v nej poznali opernú baletku. Tejto osobe, ako najvhodnejšej predstaviteľke uctievaného rozumu vzdalo Národné zhromaždenie Francúzska verejný hold.*

[201]

„*Táto bezbožná a smiešna maškaráda sa stala akýmsi vzorom. Uvedenie ‘bohyne rozumu, sa potom konalo na mnohých miestach po celej krajine, kde obyvatelia chceli napodobniť predstaviteľov revolúcie*“, (Scott, cit. dielo, zv. 1, kap. 17).

Rečník, ktorý oznamoval uctievanie rozumu, vyhlásil: „*Zákondarcovia! Fanatizmus ustupuje rozumu. Jeho zakalené oči nemohli zniesť jasnú žiaru svetla. Dnes pod týmito gotickými klenbami, pod ktorými sa zhromaždil obrovský zástup, prvýkrát zaznela pravda. Francúzi tu prejavujú jedinú oprávnenú úctu – uctievať slobodu a rozum. Tu sme vyslovili pranie, aby sa republike viedlo dobre. Tu sme odmietli mŕtve modly a prijali sme rozum, živé božstvo, majstrovský a vrcholný výtvor prírody*“, (M. A. Thiers, History of the French Revolution, zv. 2, str. 370,371).

Keď bola do snemovne privedená bohyňa rozumu, rečník ju vzal za ruku, obrátil sa k zhromaždeniu a vyhlásil: „*Smrteľníci, prestaňte sa chvieť pred bezmocným hromobitím Boha, ktorého stvoril váš strach. Od tejto chvíle neuznávajú nijaké božstvo, jedine rozum. Ponúkam vám jeho najkrajší a najrýdzejší symbol; ak chcete mať nejaké božstvo, obetujte len takému. Skloňte sa pred vznešeným senátom slobody! Nech žije rozum!*

Predseda senátu bohyňu objal, potom ju posadil do nádherného voza a v sprievode obrovského zástupu ľuďí ju viezli do katedrály Notre Dame, aby nahradila Boha. Tam ju posadili na oltár a všetci prítomní jej prejavili úctu., (Alison, History of Europe, zv. 1, kap. 10).

Onedlho sa začalo verejné pálenie Biblií. Jedného dňa vošli členovia Spoločnosti Národného múzea do sály mestskej rady a volali: „*Nech žije rozum!*“, Na dlhej žrdi niesli napichnuté obhorené zvyšky niekoľkých kníh, medzi nimi breviáre, misály a Starú i Novú zmluvu – diela, ktoré podľa slov predsedu „*odpykali v ohni všetky bláznovstvá, ku ktorým viedli ľudstvo.*“, (Journal de Paris, 1793, č. 318).

Pápežstvo svojho času začalo proces, ktorý sa skončil otvoreným ateizmom. Politika Ríma vytvorila také sociálne, politické a náboženské pomery, ktoré vohnali Francúzsko do tejto situácie. Podľa historikov, ktorí opisovali revolučné hrôzy, túto situáciu zapríčinili panovníci a cirkev. Pravdu povediac, zavinila ju cirkev. Pápežský systém otrávil myseľ kráľov a poštvál ich proti reformácii, aby v nej videli nepriateľov koruny, zdroj nepokojov, ktorý ohrozuje mier a súlad národa. Rím podnecoval panovníkov k najväčším krutostiam a k najhoršiemu útlaku.

[202]

S Bibliou prichádzala sloboda. Všade, kde ľudia prijali evanjelium, prebúdzať sa aj ich rozum. Začali zhadzovať okovy, ktoré ich držali v otroctve nevedomosti, nemravnosti a povier. Začali myslieť a konať ako ľudia. Len čo to panovníci videli, začali sa obávať o svoje tróny.

Rím nečakal a v panovníkoch vyvolával obavy. Pápež v roku 1525 napísal francúzskemu regentovi: „*Táto mánia (rozumej protestantizmus) nielen znehodnotí a zničí náboženstvo, ale zničí aj celú vrchnosť, šľachtu, zákon, poriadok a hodnosti.*“, (G. De Félice, History of the Protestants of France, zv. 1, kap. 2, odst. 8). O niekoľko

rokov neskôr presviedčal pápežský nuncius kráľ a: „*Veličenstvo, nemýľte sa, protestanti prevrátia všetok občiansky poriadok, presne tak ako poriadok náboženský. Trón je ohrozený, práve tak ako oltár. Zavedenie nového náboženstva musí nutne viesť k zavedeniu novej vlády.*„ (D’Aubigné, *History of the Reformation in the Time of Calvin*, zv. 2, kap. 36). Teológovia podnecovali predsudky ľuď; vyhlasovali, že protestantské učenie „*obracia ľudí k novotám a k nerozvážnostiam, že olupuje kráľ a o oddanú lásku jeho poddaných a do záhuby vedie cirkev i štát.*„ Takto sa Rímu podarilo poštvat’ Francúzsko proti reformácii. „*Meč, ktorý stíhal protestantov, sa prvýkrát tasil vo Francúzsku na obranu trónu, záchranu šľachty a na zachovanie zákona.*„ (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 4).

Vládovia krajiny mohli sotva predvídať, kam táto osudná politika povedie. Učenie Písma by vstúpilo do mysli a srdc ľuď zásady spravodlivosti, striedmosti a pravdy, rovnosti a lásky, čo sú základné kamene blahobytu národa. „*Spravodlivosť dvíha národ.*„ „*Trón stojí pevne spravodlivosťou.*„ [Príslovia 14,34; 16,12.](#) „*Pokoj bude dielom spravodlivosti.*„ a ovocím bude „*pokoj a bezpečnosť navždy.*„ [Izaiáš 32,17.](#) Človek, ktorý poslúcha Boží zákon, bude verne čtiť a poslúchať aj zákony svojej krajiny. Kto sa bojí Boha, rešpektuje aj kráľ a jeho spravodlivú a zákonnú moc. Francúzsko však zakázalo Bibliu a vyhnať jej učeníkov. Čestní, mravne bezúhonní a bystrí ľudia, ktorí mali odvahu priznať sa k svojmu presvedčeniu a trpieť za pravdu, boli po stáročia odvážaní do otroctva a na galeje, zomierali na hraniciach alebo pomaly hynuli vo väzenských celách. Tisíce z nich sa zachraňovali útekom. Tak to pokračovalo ešte dvestopäťdesiat rokov od vzniku reformácie.

„*Počas dlhého obdobia mohli celé generácie Francúzov sledovať, ako musia učenici evanjelia utekať pred besnením prenasledovateľov a odnášať so sebou vzdelanosť, remeselnícku zručnosť, usilovnosť a poriadkumilovnosť, v čom obvykle vynikajú, aby tým obohatili krajinu, v ktorej nájdu azyl. O čo svojím prínosom obohacovali iné krajiny, o to ochudobnela ich pôvodná vlasť. Keby všetci, ktorých vyhnali, zostali vo Francúzsku a svojou usilovnosťou a umom po celé tri storočia obrábali pôdu, keby umelecké nadanie vyhnancom po celé tri storočia zdokonal’ovalo domácu remeselnú výrobu a tvorivým umením a bystrým úsudkom sa zveľad’ovala francúzska literatúra a veda, keby ich rozvážnosť usmerňovala záležitosti*

[203]

Francúzska a ich statočnosť sa prejavila v bojoch, ktoré Francúzsko viedlo, keby zmysel vyhnancov pre právo utváral francúzske zákony a keby sa k tomu pridalo náboženstvo Biblie, ktoré posilňuje rozum a riadi svedomie ľudí, akú slávu to mohlo priniesť Francúzsku! Akou veľkolepou, úspešnou a št'astnou krajinou – vzorom pre národy – mohlo Francúzsko byť!

Slepý a neúprosný fanatizmus však vyhnal z jej pôdy každého učiteľa cnosti, každého zástancu poriadku, každého čestného obrancu trónu. Mužom, ktorí mohli svoju krajinu povzniesť a vo svete presláviť, dal na výber: hranicu alebo vyhnanstvo. Nakoniec dokončil záhubu štátu. Nezostalo svedomie, ktoré by sa dalo verejne zavrhnúť; náboženstvo, ktoré by bolo možné doviest' na hranicu; vlastenectvo, ktoré by sa dalo vyhnat' z krajiny, (Wylie, cit. dielo, zv. 13, kap. 20). Ako zákonitý následok prišla revolúcia so všetkými svojimi hrôzami.

„Odchodom hugenotov sa vo Francúzsku začal všeobecný úpadok. Kvitnúce priemyselné mestá chradli, úrodné oblasti sa zmenili na neobrábanú divočinu. Po období neobvyklého pokroku nastala doba intelektuálnej strnulosti a mravného úpadku. Paríž sa stal jedným veľkým chudobincom. Odhaduje sa, že krátko pred revolúciou dostávalo od dvora almužnu dvestotisíc chudobných ľudí. V upadajúcom národe sa darilo len jezuitom; tyransky ovládali kostoly a školy, väznice a galeje.„

Evanjelium mohlo Francúzsku priniesť riešenie politických a sociálnych problémov, ktoré sa týkali jej duchovenstva, kráľ'a a zákonodarcov a ktoré nakoniec priviedli národ do anarchie a záhuby. Ľud pod nadvládou Ríma nepoznal Spasiteľovo blahodarné učenie o nesebeckej službe a sebaobetovaní. Nezoznámil sa s prejavmi sebazaprenia pre blaho iných. Cirkev nekarhala bohatých za to, že utláčali chudobných; chudobní nenachádzali pomoc vo svojom útlaku a ponížení, sebecko bohatých a mocných bolo stále zjavnejšie a krutejšie. Stáročia trvajúca chamtivosť a hýrivosť šľ'achte vyústila do neľudského vydierania roľníkov. Bohatí utláčali chudobných, za čo chudobní nenávideli bohatých.

[204]

V mnohých oblastiach patrili poľnohospodárske usadlosti len šľ'achte. Tí, čo v poľnohospodárstve pracovali, boli iba nájomníkmi, ktorí žili z milosti svojich pánov, pričom sa museli podriaďovať ich rozmarným požiadavkám. Bremeno vydržiavania cirkvi a štátu

ležalo na pleciah stredných a nižších vrstiev, na ktoré úrady a cirkev uvalili ťažké dane. „Názory šľachty sa pokladali za zvrchovaný zákon. Poľnohospodári a roľníci mohli od hladu hoc aj zomrieť, o to sa ich utláčatelia pramálo starali. Ľud bol povinný ustavične brat' ohľad na záujmy svojich pánov. Život poľnohospodárskych robotníkov bol životom ustavičnej lopoty a bezmedznej biedy. Ich s'ťažnosti, ak si vôbec nejakú trúfali podať, sa so zjavným pohrdaním odmietali. Súdy nadŕžali vždy šľachte proti poddaným. Sudcovia boli zvyknutí prijímať úplatky a číry rozmar aristokrata v systéme, kde vládlo všeobecné úplatkárstvo, mal platnosť zákona. Z daní jednoduchých ľudí koristila na jednej strane svetská vláda a na strane druhej duchovenstvo, takže do kráľovskej či cirkevnej pokladnice sa nikdy nedostala ani polovica. Všetko ostatné sa stačilo premárniť v hýrivých zábavách. Tí, čo ožobračovali poddaných, boli od platenia daní oslobodení a podľa zákona alebo zvyklostí im patrili všetky úrady v štáte. Príslušníkov privilegovaných tried bolo stopäťdesiat tisíc a na uspokojenie všetkých ich rozmarov bolo milióny ľudí odsúdených na beznádejne biedne živorenie, (pozri Dodatok č. 24).

Kráľovský dvor sa dusil v prepýchu a v rozmaroch. Ľud a králi si navzájom nedôverovali. Ľud považoval všetky opatrenia vlády za podozrivé a sebecké. Vyše pol storočia pred vypuknutím revolúcie sedel na tróne Ľudovít XV., ktorý aj v najhorších časoch bol známy ako lenivý, zmyselný panovník neviazaných mravov. Štát sa s bezohľadnou zvrhlou aristokraciou a zbedačenými, nevedomými nižšími vrstvami obyvateľstva ocitol v ťažkej finančnej situácii. Ľud stratil nádej a trpezlivosť. Aj bez prorockej jasnozrivosti bolo zrejmé, že neodvratný výbuch sa rýchlo blíži. Na varovné hlasy svojich radcov kráľ odpovedal: „Snažte sa, aby všetko šlo tak dlho, kým budem žiť, po mojej smrti nech sa robí čokoľvek.“ Nemalo zmysel stále mu opakovať, že treba urobiť reformy. Kráľ videl všeobecne rozšírené zlo, no na jeho odstránenie nemal silu ani odvahu. Nadchádzajúci údel Francúzska až príliš dobre vyjadrovalo kráľovo nehanebné a sebecké heslo: „Po nás potopa!“,

Rím podnecoval pýchu kráľov i vládnucich tried, čím ich nútil držať ľud v otroctve. Dobre vedel, že práve tým na jednej strane štát oslabí, no na druhej strane si bude môcť lepšie zaviazať vládcov i ľud. Preto konal rýchlo; chápal, že skutočne zotročiť ľudí znamená

spútať a zotročiť ich duševne. Najistejší spôsob, ako im zabrániť zbaviť sa otroctva je vychovávať ich tak, aby sa nevedeli tešiť zo slobody. Tisíckrát hroznejšie než telesné útrapy v dôsledku politiky Ríma bola mravná skazenosť. Ľud bez Biblie, vychovávaný vo formalizme a sebecke zostal napospas nevedomosti a poverčivosti, upadal do nerestí a vôbec nebol schopný vládnuť si sám.

Konečný výsledok sa však podstatne líšil od toho, čo si Rím prial. Keďže nevedel udržať ľudové masy v slepej poslušnosti svojich dogiem, vychoval z nich nevercov a revolucionárov, ktorí v rímskom katolicizme videli len kňazské intrigy hodné zavrhnutia. Duchovenstvo chápali ako spojenca svojich utláčateľov. Jediný Boh, ktorého poznali, bol boh Ríma. Keďže učenie Ríma bolo ich jediným náboženstvom, ktoré poznali, hrabivosť a krutosť cirkevnej vrchnosti pokladali za zákonité ovocie Biblie, a preto ju znenávideli.

Rím nesprávne predstavoval Božiu povahu a zneuctil Božie požiadavky; preto ľudia odmietali Bibliu i jej Pôvodcu. Rím žiadal, aby ľudia slepo verili cirkevným dogmám, pričom sa odvolával na Bibliu. Voltaire a jeho priatelia na to reagovali tým, že úplne odmietli Božie slovo a začali šíriť jed neverectva. Rím si podrobil ľud železnou päsťou, a teraz sa tento ponižovaný a znásilňovaný ľud začal zbavovať nielen tyranie cirkevnej hierarchie, ale odhodil aj všetky zábrany. Proti zjavnému pokrytectvu, ktoré tak dlho uctieval, sa vzoprel tak zúrivo, že potom spolu s bludom odmietol aj pravdu. Voľnosť si otroci neresti zamenili za nespútanosť a jasali nad svojou domnelou slobodou.

Kráľ na začiatku revolúcie urobil ústupok a ľudu poskytol väčšie zastúpenie, než bol počet zástupcov šľachty a duchovenstva spolu. Jazyčkom na váhach moci sa stal ľud, ktorý však nebol pripravený situáciu rozvážne a prezieravo zvládnuť. V túžbe odčiniť bezprávie, ktorým trpel, sa rozhodol zmeniť spoločenský systém. Ponižovaný ľud, ktorý spomínal len na dlhé obdobie krívd, sa hodlal revolučne zbaviť svojej neznesiteľnej biedy a súčasne sa pomstiť tým, ktorých pokladal za pôvodcov svojho utrpenia. Utláčaní potom robili to, čomu sa naučili za útlaku a sami sa stali utláčateľmi svojich bývalých utláčateľov.

[206] Nešťastné Francúzsko len zožínalo krvavú žatvu svojej sejby. Podriadenosť Rímu mala strašné následky. Tam, kde Francúzsko pod vplyvom rímskeho katolicizmu zapálilo na začiatku reformácie

prvú hranicu, tam revolúcia postavila svoju prvú gilotínu. Na tom istom mieste, kde boli v 16. storočí upalovaní prví protestantskí mučeníci, v 18. storočí revolučná gilotína sťala hlavy prvých obetí. Tým, že Francúzsko vyhnalo evanjelium, ktoré ho mohlo uzdraviť, otvorilo dvere neverectvu a skaze. Tam, kde ľudia zavrhli zábrany Božieho zákona, sa ozrejmiло, že ľudské výnosy a zákony nestačia zadržať príval uvoľnených vášní. Národ sa vydal na cestu revolúcie a anarchie. Bojom proti Biblii sa začalo obdobie v dejinách známe ako „*hrôzovláda*„. Z ľudských príbytkov a srdc sa vytratil pokoj a šťastie. Nikto si nebol ničím istý. Ten, kto dnes víťazne jasal, zajtra bol v podozrení s následným rozsudkom smrti. Vládlo násilie a ľudské vášne.

Kráľ, kňazi i šľachta sa museli podriaďovať nezmyselným požiadavkám sfanatizovaných davov. Poprava kráľa len podnietila túžbu ľudu po pomste. Tí, čo ho odsúdili, čoskoro šli sami na popravisko. Popravení mali byť všetci údajní a podozriví nepriatelia revolúcie. Väznice boli preplnené a niekedy bolo v nich aj vyše dvestotisíc väzňov. V mestách po celom kráľovstve sa odohrávali strašné výjavy. Časť revolucionárov sa postavila proti inej skupine a Francúzsko sa stalo veľkým bojiskom znepriatelených táborov, ovládaných neskrotnými vášňami. „*V Paríži nasledovala jedna búrka za druhou; občania sa rozdelili do rôznych strán a zoskupení, ktorým, podľa všetkého, šlo iba o to, aby sa navzájom vyhubili.*„ Všeobecné utrpenie znásobila skutočnosť, že Francúzsko sa zaplietlo do dlhej a pustošivej vojny proti európskym veľmociam. „*Krajina sa ocitla na pokraji záhuby, vojská žiadali žold, Parížania hladovali, vidiek pustošili hordy lupičov a civilizácia sa rozpúšťala v anarchii a neviazanosti.*„

Ľud si príliš dobre osvojil kruté a násilnícke metódy svojich cirkevných utláčateľov. Keď konečne svitol deň odplaty, do väzenia a na hranice či popravisko nešli nasledovníci Ježiša Krista. Tí už dávno vymreli ako mučeníci doma alebo ako vyhnanci v cudzine. Nemilosrdný Rím začal teraz pociťovať smrtiacu moc ľudu bažiacoho po pomste, ktorú vykonával v neľútostnom, krvavom násilí. „*Prenasledovanie, ktoré francúzske duchovenstvo takú dlhú dobu páchalo, sa teraz znásobene obrátilo proti nemu. Krv kňazov sfarbila popraviská na červeno. Na galeje a do väzníc kedysi určených hugenotom, šli teraz ich prenasledovatelia. Pripútání ku galejníckej*

[207] *lavici museli tvrdo veslovat'; rímskokatolícki kňazi teraz okúšali utrpenie, ktorým ich cirkev tak často mučila kacírov.,,*

„Potom prišli dni, keď najbarbarskejšie tribunály vydávali tie najbarbarskejšie zákony, keď sa nikto nemohol pozdraviť so susedmi, ani sa pomodliť bez toho, aby nemohol byť obvinený zo smrtel'ného zločinu, keď sliediči prehl'adávali všetky kúty a každé ráno sa spúšťala gilotína. Žaláre boli preplnené ako podpalubie otrokárskej lode, krv prúdila kanálmi do Seiny. Vozy plné obetí prechádzali každodenne ulicami Paríža do určeného cieľa a prokonzulovia, ktorých štátny výbor vyslal do krajov, prejavovali takú krutosť, akú nepoznal ani Paríž. Ich vražednej horlivosti nestačila ani gilotína. Delové strely kosili rady odsúdencov. Do lodí naplnených ľuďmi robili diery, aby sa potopili. Lyon sa zmenil na pustatinu. V Arrase odopreli zajatcom aj milosť rýchlej smrti. Pozdĺž rieky Loiry, od Saumuru až k moru, sa zlietali veľké krdle vrán a dravých vtákov, aby hodovali na poprepletaných nahých telách. Kati popravovali bez ohľadu na vek či pohlavie. Táto hanebná vláda nechala popraviť stovky chlapcov a dievčat, čo nedosiahli ani sedemnást' rokov. Deti vytrhnuté ženám z náručia napichovali jakobíni na špice svojich bodákov.,, V priebehu desiatich rokov zahynulo nesmierne množstvo ľudí.

To všetko sa vyvíjalo podľa satanovho prania. On sa o to usiloval po stáročia. Všetko jeho pôsobenie od začiatku do konca spočíva na podvode. Stále sa snaží vrhať ľudí do biedy a úpadku, kaziť a znetvoriť Božie dielo, mariť pôsobenie jeho milosrdenstva a lásky a šíriť na zemi i v nebi zármatok. Ľuďom rafinovane zatemňuje myseľ, aby za svoj nezdar obviňovali Boha, akoby všetko utrpenie bolo dôsledkom Stvoriteľovho plánu. Keď potom tí, ktorých ponižoval a kruto utláčal, získajú slobodu, strháva ich do výstredností a násilia. Také prípady potom tyrani a utláčatelia uvádzajú na to, aby poukázali, kam vedie sloboda.

Keď ľudia prehliadnu klam v jednej podobe, satan ho zaodeje do iného rúcha a ľudia ho prijímajú rovnako nadšene, ako ho prijali prvýkrát. Keď že ľudia spoznali, že vtedajšia cirkev nežije podľa pravdy, satan ich už nemohol viesť prostredníctvom nej, aby prestupovali Boží zákon. Zvádza ich teda na to, aby v každom náboženstve videli podvod a aby Bibliu pokladali za zbierku bájok. Zavrhli Božie ustanovenia a bez zábran páchali zlo.

Obyvatelia Francúzska nepochopili významnú pravdu, že skutočná sloboda spočíva v dodržiavaní požiadaviek Božieho zákona. Tento osudný omyl ich nakoniec strhol do nesmiernej biedy. *„Kiežby si bol poslúchal moje príkazy! Tvoj pokoj by bol ako rieka a tvoja spása ako morske vlny.,, „Neverní nemajú pokoja, vraví Hospodin.,, „Kto však mňa počúva, bude bezpečne bývať, bez starosti, bez strachu pred nešťastím.,, Izaiáš 48,18.22; Príslovia 1,33.*

[208]

Ateisti, vierolomníci a odpadlíci neuznávajú Boží zákon a odmietajú ho. Následky ich vplyvu však ukazujú, že blaho človeka závisí od rešpektovania Božieho poriadku. Kto sa nechce poučiť z Božej knihy, môže sa presvedčiť z dejín národov.

Keď satan prostredníctvom vtedajšej cirkvi viedol ľudia k neposlušnosti, robil to tak nenápadne a skryto, že ľudia v ponížení a biede, ako následku neposlušnosti, nespoznali plody prestúpenia Božích zákonov. Duch Svätý však odporoval satanskej moci a nepriateľovi zabránil uskutočniť všetky jeho zámery. Ľudia však nepostrehli skutočnú príčinu svojho stavu a nespoznali zdroj svojho utrpenia. Národná rada počas revolúcie verejne zavrhla Boží zákon. No v následnej hrôzovláde mohli všetci poznať zákon príčiny a následku.

Keď Francúzsko verejne zavrholo Boha a odmietlo Bibliu, začali bezbožní ľudia a mocnosti temna jasat', pretože dosiahli cieľ, po ktorom tak dlho túžili – kráľovstvo, v ktorom neplatia medze zahrnuté v Božom zákone. Keď že trest za zlo neprichádza ihneď, ľudské srdce je naklonené „páchat' zlo.,, *Kazateľ 8,11*. Prestupovanie správneho a spravodlivého zákona musí nevyhnutne skončiť v biede a v záhube. Aj keď ľudskú hriešnosť trest nepostihol okamžite, svoj údel si zákonito pripravovala. Stáročia odpadlícva a zločinu hromadili hnev na deň odplaty. Len čo sa miera neprávosti naplnila, odporcovia Božieho zákona poznali príliš neskoro, že prekročenie hraníc Božej zhovievavosti má strašné následky. Boží Duch, ktorý krotí krutú diabolskú moc, prestal pôsobiť a satan, ktorého jedinou rozkošou je hriešnosť človeka, mohol konať, čo sa mu páčilo. Jeho sluhovia mohli zožívať ovocie vzbury, kým zem nezaplňili neopísateľne hrozné zločiny. V spustošených krajoch a zborených mestách znel hrôzostrašný plač, nárek vrcholnej úzkosti. Francúzsko akoby prežívalo strašné zemetrasenie. Náboženstvo, zákon, spoločenský poriadok, rodina, štát i cirkev – všetko zmietli bezbožné ruky, ktoré sa postavili na odpor proti Božiemu zákonu. Starozmluvný múdry

muž mal pravdu, keď povedal: „Bezbožný... padá vlastnou bezbožnosťou., „Keď hriešny stokrát spácha zlo, a predsa dlho žije, viem, že sa bohobojným dobre povedie práve preto, lebo sa ho boja. Bezbožnému sa však nepovedie dobre., [Príslovia 11,5](#); [Kazateľ 8,12.13](#). „Pretože nenávideli poznanie, nevyvolili si bázeň pred Hospodinom. [209] Teraz budú jesť z ovocia svojich ciest a nasýtia sa svojimi zámermi., [Príslovia 1,29.31](#).

Verní Boží svedkovia, ktorých zabila rúhavá moc, „vystupujúca z priepasti,, nemali zostať nadhlo umlčaní. „O tri a pol dňa vošiel do nich duch života od Boha, postavili sa na nohy a veľká bázeň padla na tých, čo ich videli., [Zjavenie Jána 11,11](#). V roku 1793 prijalo francúzske Národné zhromaždenie dekrét, ktorým zrušilo kresťanské náboženstvo a odmietlo Bibliu. O tri a pol roka neskôr to isté Národné zhromaždenie tento dekrét zrušilo a povolilo šírenie Biblie. Svet sa zhrozil veľkosti zla, ktoré prišlo ako následok odmietnutia Písma. Ľudia poznali význam viery v Boha a v Božie slovo ako základ cnosti a mravnosti. Boh povedal: „Komu si sa posmieval a rúhal, proti komu si pozdvihol svoj hlas a pyšne dvíhal svoje oči? Proti Svätému Izraela!., [Izaiáš 37,23](#). „Preto im dám vedieť, tentoraz im dám poznať svoju moc a silu; a poznajú, že Hospodin je moje meno., [Jeremiáš 16,21](#).

O dvoch svedkoch prorok ďalej povedal: „Počuli mohutný hlas z neba, ktorý im hovoril: Vystúpte sem! Vystúpili v oblaku na nebo a ich nepriatelja ich videli., [Zjavenie Jána 11,12](#). Odvtedy, čo Francúzsko rozpútalo vojnu proti dvom Božím svedkom, dostalo sa im takých pôct ako nikdy predtým. V roku 1804 bola založená Britská a zahraničná biblická spoločnosť. Neskôr začali vznikať podobné spoločnosti s mnohými pobočkami v Európe. V roku 1816 bola založená Americká biblická spoločnosť. V čase založenia Britskej spoločnosti bola už Biblia preložená, tlačená a rozširovaná v päťdesiatich jazykoch. Odvtedy bola preložená do mnohých stovák jazykov a dialektov (pozri Dodatok č. 25).

Pol storočia pred rokom 1792 nikto vlastne nevenoval pozornosť misijnej práci v zahraničí. Nezakladali sa nijaké nové spoločnosti a len niekoľko cirkví sa snažilo šíriť kresťanstvo v pohanských krajinách. Koncom 18. storočia nastala veľká zmena. Výsledky racionalizmu ľuďmi neuspokojili. Uvedomovali si, aké potrebné je

Božie zjavenie a náboženstvo. Odvtedy misijná činnosť v cudzích krajinách dosiahla nebyvalý rozmach (pozri Dodatok č. 26).

Zdokonalenie tlače podnietilo rozsiahlejšie šírenie Biblie. Zlepšenie spojov medzi rôznymi krajinami, odstránenie starých predsudkov, národnej výlučnosti a ochabnutie mocenského vplyvu rímskej cirkvi na svetskú sféru umožnili postup Božieho slova. Niekoľko rokov sa Biblia predávala bez obmedzenia aj na uliciach Ríma a dnes sa šíri do všetkých častí sveta.

Neveriaci Voltaire raz vystatovačne povedal: *„Už ma unavuje počúvať stále to isté, že totiž kresťanstvo založilo dvanásť mužov. Ja dokážem, že stačí jeden muž, aby ho prekonal.“* Odvtedy žili na svete už mnohé generácie. Milióny ľudí bojovalo proti Biblii. Táto kniha však nie je porazená. Tam, kde boli za čias Voltaira stovky, sú dnes desaťtisíce, ba státisíce výtlačkov Božej knihy. Jeden z prvých reformátorov kresťanskej cirkvi vyhlásil: *„Biblia je nákova, na ktorej sa už zlomilo nejedno kladivo.“* Boh hovorí: *„Nijaká zbraň zhotovená proti tebe nebude úspešná. Každý jazyk, ktorý sa zdvihne proti tebe, súdnemu výroku, ty zatratíš.“* [210]

„Slovo nášho Boha zostáva naveky.“ „Pravda a právo sú diela jeho rúk, všetky jeho príkazy sú spol'ahlivé.“ **Izaiáš 40,8; Žalm 111,7.8.** Čokoľvek je postavené na moci človeka, bude zvrhnuté; to však, čo je založené na skale nemenného Božieho slova, potrvá naveky.

16. kapitola — Za slobodou do Nového sveta

Aj keď sa anglickí reformátori zriekli učenia rímskokatolíckej cirkvi, niektoré z jeho foriem si predsa ponechali. Hoci autoritu Ríma a vyznanie viery odmietli, v bohoslužbe anglikánskej cirkvi im zostali viaceré katolícke zvyklosti a obrady. Tvrdilo sa, že tieto záležitosti nie sú otázkou svedomia, pretože Písmo sväté ich neprikazuje, preto nie sú ani podstatne dôležité; a keďže nie sú ani zakázané, nie sú vlastne ani zlé. Zachovávaním týchto zvyklostí a obradov sa mala zmenšiť priepasť, ktorá oddelovala protestantské cirkvi od Ríma; tvrdilo sa totiž, že tým sa katolíkom umožní skôr prijať protestantskú vieru.

Konzervatívci a ľudia ochotní robiť kompromisy pokladali tieto dôvody za celkom presvedčivé. Niektorí však mali o nich inú mienku. Práve v tom, že obrady a zvyky *„zmenšili rozdiel medzi Rímom a protestantizmom,* (Martyn, cit. dielo, zv. 5, str. 22), videli dostatočný dôvod, aby ich odmietli. Pokladali ich za signál otroctva, z ktorého sa vymanili a do ktorého sa už nechceli vrátiť. Boli presvedčení, že Boh vo svojom Slove vyznačil bohoslužobné pravidlá, ku ktorým ľudia nemajú nič pridávať, ani z nich uberať. Veľké odpadnutie začalo totiž vtedy, keď sa ľudia odvážili autoritou cirkvi nahradiť autoritu Božiu. Práve Rím začal prikazovať to, čo Boh nezakázal a skončil tým, že zakazoval to, čo Boh výslovne prikázal.

Mnohí ľudia sa úprimne chceli vrátiť k pôvodnej čistote a jednoduchosti prvotnej cirkvi. Viaceré obrady anglikánskej cirkvi pokladali za zvyšky modlárstva a kvôli svedomiu nechceli mať s nimi nič spoločné. Štátom podporovaná cirkev však nedovoľovala, aby s jej formami niekto nesúhlasil. Podľa zákona bola účasť na bohoslužbách povinná a bez úradného povolenia sa pod trestom väzenia, vyhnanstva alebo smrti nesmeli konať nijaké náboženské zhromaždenie.

Začiatkom 17. storočia vyhlásil panovník, ktorý práve nastúpil na anglický trón, že *„je pripravený puritánov donútiť, aby sa podriadili..., alebo ich vyhnať z krajiny, prípadne ešte niečo hor-*

šie., (Bancroft, History of the United States, zv. 1, kap. 12, odst. 6). Mnohí opovrhovaní, prenasledovaní a väznení ľudia pri pohľade do beznádejnej budúcnosti dospeli k presvedčeniu, že pre tých, čo chcú slúžiť Bohu podľa vlastného svedomia, „*Anglicko prestalo byť navždy vyhovujúcim domovom*., (J. G. Palfrey, History of New England, kap. 3, odst. 43). Niektorí sa nakoniec rozhodli hľadať útočisko v Holandsku. Pritom museli prekonať mnoho prekážok, prišli o majetok, ba dostali sa aj do väzenia. Nežičlivci prekrúcali ich úmysly, zrádzali ich a vydávali do rúk nepriateľov. Nakoniec predsa len svojou rozhodnosťou a vytrvalosťou zvíťazili. Útočisko našli v spriatelennom Holandsku.

[212]

Pri úteku opúšťali domov, majetok i zdroj obživy. Stali sa cudzincami v neznámej krajine, kde museli žiť medzi ľuďmi iného jazyka a iných zvyklostí. Kvôli obžive museli robiť aj to, čo predtým nikdy nerobili. Tí, čo po celý život obrábali pôdu, sa museli naučiť nejaké remeslo. Prijali však aj to a nemárnili čas leňošením či nariekaním. Hoci ich neraz tiesnila chudoba, ďakovali Bohu za požehnanie, ktoré získali a tešili sa z toho, že môžu nerušene duchovne žiť. „*Chápali, že sú pútnikmi, preto nehľadeli na biedu, ale k nebu, k svojej najdrahšej vlasti, a v ich srdciach zavládol pokoj*., (Bancroft, cit. dielo, zv. 1, kap. 12, odst. 15).

Vo vyhnanstve a v príkoriach ich posilňovala kresťanská láska a viera. Verili Božím sľubom a Boh ich ani v tiesnivých chvíľach nesklamal. Boží anjeli boli s nimi, povzbudzovali ich a pomáhali im. Keď bolo zrejmé, že Božia ruka im ukazuje cestu cez oceán do krajiny, kde môžu sebe i svojim deťom nájsť vlast' a potomstvu zabezpečiť drahocenné dedičstvo náboženskej slobody, bez váhania sa vydali na cestu.

Boh skúškami pripravoval a viedol svoj ľud k splneniu zámerov svojej milosti, ktoré s ním mal. Pokoril svoju cirkev, aby ju mohol povýšiť. Vždy bol pripravený zasiahnuť a prejaviť svoju moc na dôkaz, že nezabúda na tých, ktorí mu dôverujú. Beh udalostí menil tak, že napriek satanovmu hnevu a úkladom bezbožných ľudí nakoniec Božia sláva predsa len vynikla a Boží ľud sa dostal na bezpečné miesto. Prenasledovanie a vyhnanstvo otvorilo cestu k slobode.

Keď boli puritáni prvýkrát nútení oddeliť sa od anglikánskej cirkvi, slávnostným sľubom sa zaviazali, že ako slobodný Boží ľud budú „*spoločne chodiť po všetkých Božích cestách, ktoré už poznajú*

alebo v budúcnosti spoznajú., (J. Brown, The Pilgrim Fathers, str. 74). Prejavili pravého reformačného ducha, prijali hlavnú zásadu protestantizmu. Pútnici odchádzali s úmyslom nájsť si domov v novom svete. Ich kazateľ Ján Robinson, ktorému Božia prozreteľnosť nedovolila, aby ich mohol sprevádzať, vo svojom rozlúčkovom príhovore k vyst'ahovalcom povedal:

[213] „*Bratia, na krátky čas sa rozlúčime, a len Pán vie, či vás ešte niekedy uvidím. Či sa tak stane, alebo nie, vyzývam vás pred Bohom a jeho svätými anjelmi, aby ste ma nasledovali potiaľ, pokiaľ ja nasledujem Krista. Ak vám Boh niečo zjaví prostredníctvom iného služobníka, prijmite to práve tak ochotne, ako ochotne ste prijímali každú pravdu odo mňa. Som presvedčený, že Boh nám zjaví ešte ďalšie pravdy a zo svojho svätého Slova nám dá ešte viac svetla.*, (Martyn, cit. dielo, zv. 5, str. 70).

„*Nenachádzam slov, ktorými by som dostatočne vyjadril svoje poľutovanie nad stavom reformovaných cirkví, ktoré vo svojom náboženskom vývoji dospeli do určitého štádia a nepostupujú ďalej, než kam došli reformátori. Luteráni sa nevedia pohnúť ďalej, než kam došiel Luther... a reformovaní, ako viete, ustrnuli tam, kam ich dovedol veľký Boží muž Kalvín, ktorý, pravda, ešte všetko nepoznal. To je bieda, nad ktorou treba zaplakat'. Reformátori vo svojej dobe horeli a šíрили svetlo, aj keď ešte dokonale nepoznali celú Božiu pravdu. Keby žili dnes, prijali by ďalšie poznanie práve tak ochotne, ako prijali prvé svetlo.*, (D. Neal, History of the Puritans, zv. 1, str. 269).

„*Pamätajte na svoj cirkevný sľub, ktorým ste sa zaviazali, že budete chodiť po všetkých Pánových cestách, ktoré už poznáte, alebo v budúcnosti spoznáte. Pamätajte na svoj sľub a zmluvu s Bohom i medzi sebou navzájom, že prijmete každé svetlo a každú pravdu, ktorá vás z písaného Božieho slova osvieti. Zapisahám vás však, kedykoľvek budete prijímať nejakú pravdu, porovnávajte ju a zvažujte ju s ostatnými pravdami Písma, prv než ju prijmete. Ved' nie je možné, aby kresťanský svet vyšiel tak rýchlo z tej hustej protikresťanskej temnoty a aby náhle došiel k celkom dokonalému poznaniu.*, (Martyn, cit. dielo, zv. 5, str. 70,71).

Len túžba po slobode svedomia pomohla „pútnikom., statočne znášať nebezpečenstvá dlhej plavby i ťažkosti a prekážky v novej krajine a s Božím požehnaním klásť v Amerike základy veľkého

národa. Napriek svojej úprimnosti a zbožnosti „*pútnici*„ nepochopili úplne veľkú zásadu náboženskej slobody. Slobodu, pre ktorú toľko obetovali, neboli ochotní poskytnúť iným. „*Len malý počet popredných mysliteľov a moralistov 17. storočia správne chápal slávnú zásadu, vyplývajúcu z Novej zmluvy, že právo posudzovať ľudskú vieru má jedine Boh*„, (Martyn, cit. dielo, zv. 5, str. 297). Učenie, že Boh zveril cirkvi dozor nad svedomím ľudí a dal jej právo rozhodovať o tom, čo je kacírstvo a trestať ho, je jedným z najhlbšie zakorenených pápežských bludov. Reformátori síce zavrholi učenie Ríma, no celkom sa nezbavili jeho neznášateľnosti. [214] Hustá temnota, do ktorej pápežstvo počas dlhej doby svojej nadvlády zaviedlo celé kresťanstvo, ešte nebola celkom rozptýlená. Jeden z predných kazateľov osady v Massachusettskom zálive vyhlásil: „*Práve tolerancia urobila svet protikresťanským. Trestanie kacírov cirkvi neuškodilo*„, (Martyn, cit. dielo, zv. 5, str. 335). Osadníci prijali zásadu, že pri voľbách samosprávy smú mať hlasovacie právo len členovia cirkvi. Založili akýsi nový druh štátnej cirkvi a od všetkých požadovali, aby podporovali duchovných. Úrady mali právo potláčať kacírstvo. Takto sa svetská moc dostala do rúk cirkvi. Tieto opatrenia čoskoro viedli k nevyhnutnému prenasledovaniu inak zmýšľajúcich.

Jedenásť rokov po založení novej osady prišiel do Nového sveta Roger Williams. Podobne ako prví „*pútnici*„, aj on prišiel preto, aby mohol žiť v náboženskej slobode. Na rozdiel od nich však pochopil, čo vtedy chápali len málokto, že totiž sloboda je neodňateľným právom všetkých, bez ohľadu na ich náboženské presvedčenie. Úprimne hľadal pravdu a rovnako ako Robinson predpokladal, že ich ešte neosvietila plnosť svetla z Božieho slova. Williams „*ako prvý v modernom kresťanstve ustanovil svetskú správu založenú na zásade slobody svedomia a rovnosti názorov pred zákonom*„, (Bancroft, cit. dielo, zv. 1, kap. 15, odst. 16). Bol presvedčený, že úlohou štátnej správy je potláčať zločiny, no nie utláčať svedomie. Vyhlásil: „*Veřejnosť alebo úrady môžu rozhodovať o tom, aké povinnosti majú ľudia medzi sebou navzájom. Keď však chce predpisovať povinnosti človeka voči Bohu, potom prekračuje svoju právomoc a vytvára nebezpečné prostredie. Je totiž zrejmé, že keby štátna správa mala takú moc, potom by dnes mohla vyhlásiť určité názory alebo vieroučné články za platné, a zajtra zase iné. Tak sa v Anglicku správali*

rôzni králi a kráľovné a v Rímskej ríši pápeži a koncily. To by vieru zatiahlo do zmätku., (Martyn, cit. dielo, zv. 5, str. 340).

Účasť na bohoslužbách štátnej cirkvi sa vyžadovala pod hrozbou pokuty alebo väzenia. „Williams sa proti tomuto zákonu postavil a kritizoval ho. Najhorším ustanovením anglického zákonníka bola požiadavka príslušnosti k štátnej cirkvi. Nútiť ľudí, aby sa združovali s ľuďmi iného vyznania pokladal Williams za zjavné porušovanie ich prirodzených práv. Nútiť neveriacich a neochotných ľudí k účasti na bohoslužbách vlastne znamená nútiť ich k pokrytectvu. Tvrdil: ‘Nikto nesmie byť nútený zúčastniť sa bohoslužieb proti svojej vôli., Jeho protivníci, ohromení touto zásadou, volali: ‘Či azda nie je robotník hoden svojej mzdy?, On odpovedal: ‘Áno, je hoden mzdy, ale od tých, ktorí ho najímajú.,’ (Bancroft, cit. dielo, zv. 1, kap. 15, odst. 2).

Súčasníci si Williamsa veľmi vážili a milovali ho ako verného Božieho služobníka, muža výnimočne nadaného, mimoriadne čestného a úprimne láskavého. Nevedeli sa však zmieriť s tým, že štátnej správe nástoľčivo upieral právo vládnuť nad cirkvou a presadzoval požiadavky náboženskej slobody. Tvrдили, že zavedenie týchto názorov do života, by „zničilo základy štátu a vlády v krajine., (Bancroft, cit. dielo, zv. 1, kap. 15, odst. 10). Williams bol nakoniec odsúdený do vyhnanstva. Pred uväznením musel uprostred krutej zimy ujsť do divokých lesov.

Neskôr napísal: „Štrnásť dní som prežil v drsnej prírode, nemal som čo jesť, ani kde spať. V pustatine ma živili krkavce., Prístrešie nachádzal v dutinách stromov. (Martyn, cit. dielo, zv. 5, str. 349, 350). V tomto úteku divokým zasneženým lesom našiel útočisko u jedného indiánskeho kmeňa, ktorého dôveru a náklonnosť si získal tým, že jeho príslušníkom zvestoval evanjelium.

Keď sa konečne po mesiacoch putovania dostal k brehom Narragansettského zálivu, položil tam základy prvého novodobého štátu v celom rozsahu uznávajúceho právo na náboženskú slobodu. Základnou zásadou osady Rogera Williamsa bolo, „že každý smie uctievať Boha podľa vlastného svedomia., (Martyn, cit. dielo, zv. 5, str. 354). Jeho malý štát, Rhode Island, sa stal útočiskom prenasledovaných a utláčaných. Rástol, vzrástol a jeho zásady – občianska a náboženská sloboda – sa stali najdôležitejšími zásadami americkej republiky.

V slávnom starom vyhlásení, ktoré naši predkovia vydali ako svoju chartu práv, známu ako Deklarácia nezávislosti, sa hovorí: „Pokladáme za samozrejmé, že všetci ľudia boli stvorení ako sebe-rovní a Stvoriteľ im dal neodňateľné práva, medzi ktoré patrí právo na život, slobodu a úsilie o šťastie.„ Ústava celkom jasne zaručuje nedotknuteľnosť a neporušiteľnosť svedomia: „Ako predpoklad zastávania akéhokoľvek verejného úradu v Spojených štátoch sa nikdy nesmie vyžadovať náboženská príslušnosť.„ „Kongres nesmie vydat' zákon, ktorý by nejaké náboženstvo prikazoval alebo slobodné vyznávanie náboženstva obmedzoval.„

„Tvorcovia ústavy uznávali večnú zásadu, že vzťah človeka k Bohu nespadá do rámca ľudského zákonodarstva a že právo človeka na slobodu svedomia je neodcudziteľné. Túto pravdu netreba dokazovať, vyplýva z podstaty ľudskej bytosti. Práve toto vedomie dalo mnohým ľuďom silu postaviť sa proti ľudským zákonom a nepovolit' ani v plameňoch hraníc. Pochopili, že ich zodpovednosť pred Bohom prevyšuje ľudské ustanovenia a nikto nemá právo ovládať ich svedomie. Je to prirodzená zásada, ktorú nemožno ničím zrušiť.„ (Congressional Documents (USA), séria 200, č. 271).

[216]

Len čo sa po Európe rozniesli správy o krajine, kde každý môže užívať plody svojej práce a žiť podľa svojho svedomia, tisíce ľudí sa vydalo k brehom Nového sveta. Počet osád rýchlo rástol. „Podľa vlastného zákona štátu Massachusetts mali do tejto krajiny voľný vstup a právo na pomoc z verejných prostriedkov všetci kresťania ktorejkoľvek národnosti, ktorí utekali za Atlantický oceán pred vojny, hladom alebo útlakom prenasledovateľov. Tak sa utečenci a utláčaní stali podľa zákona hosťami štátu.„ (Martyn, cit. dielo, zv. 5, str. 417). V priebehu dvadsiatich rokov od príchodu prvých utečencov do Plymouthu sa v Novom Anglicku usadilo tisíce „pútnikov.„

Na ceste za vytúženým cieľom „sa uspokojili s tým, že si skromnou životosprávou a usilovnou prácou uhájili holú existenciu. Od pôdy nežiadali viac, než úrodu úmernú vynaloženej práci. Neutešovali sa zvodnými predstavami o skvelej budúcnosti. Uspokojili sa stálym, aj keď pozvoľným, pokrokom svojho spoločenského poriadku. Útrapy sebazapieravého života v divočine znášali trpezlivo; svojimi slzami potom zavlažovali strom slobody, kým jeho korene neprenikli hlboko do zeme.

Bibliu pokladali za základ viery, zdroj múdrosti a chartu slobody; jej zásady si usilovne osvojovali v rodinách, školách a kostoloch. Výsledky sa prejavili vo výnosnom hospodárení, v múdrosti, poctivosti a striedmosti. Človek mohol v osade puritánov žiť roky 'bez toho, aby videl opilca, počul zlorečiť' alebo stretol žobráka', (Bancroft, cit. dielo, zv. 1, kap. 19, odst. 25). Bolo zrejmé, že biblické zásady sú tu najistejšou zárukou národnej veľkosti. Slabé a izolované osady prosperovali v konfederácii silných štátov a svet s údivom pozoroval, ako žije „*cirkev bez pápeža a štát bez kráľa*“, v pokoji a blahobyte.

Keď že brehy Ameriky vábili stále väčší počet prist'ahovalcov, mnohí prichádzali z pohnútok celkom odlišných od tých, ktoré sem priviedli prvých „*pútnikov*“, Aj keď ich jednoduchá viera a čistota mali rozsiahlu a premieňajúcu moc, jej vplyv tým viac slabol, čím viac pribúdalo tých, čo hľadali len hmotné výhody.

Zásada osadníkov, podľa ktorej do štátnej správy môžu voliť alebo byť volení len členovia cirkvi, mala veľmi škodlivé následky. Aj keď vznikla zo snahy o čistotu štátu, skončila rozkladom cirkvi. [217] Keď že členstvo v cirkvi bolo nevyhnutnou podmienkou účasti na voľbách i predpokladom na získanie úradu, mnohí sa k cirkvi pripojili len zo zisťných pohnútok, bez premeny srdca. Tak sa stalo, že k cirkvi často pristupovali neobrátení ľudia a že aj kazateľmi sa stávali jednotlivci nielen s bludnými názormi, ale takí, čo obnovnú moc Ducha Svätého vôbec nepoznali. Tým sa však znova potvrdilo to, čo sa v dejinách cirkvi od čias Konštantína až dodnes už toľkokrát prejavilo, že totiž každý pokus budovať cirkev pomocou štátu prináša neblahé následky. Snaha svetskou mocou presadzovať evanjelium Ježiša Krista, ktorý vyhlásil: „*Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta*“, (Ján 18,36), cirkvi len škodí. Aj najmenšie spojenie cirkvi so štátom nepribližuje svet k cirkvi, aj keď sa to môže tak javiť, ale v skutočnosti cirkev približuje k svetu.

Na veľkú zásadu, ktorú hlásal Ján Robinson a Roger Williams, že totiž poznania pravdy postupne pribúda a veriaci majú ochotne prijímať každé svetlo, ktoré ich z Božieho slova môže osvietiť, ďalšia generácia takmer celkom zabudla. Protestantské cirkvi v Amerike, ktorým reformácia odkázala bohaté požehnania, práve tak ako v Európe, nepokračovali v začatej ceste. Aj keď občas povstávali svedomití kritici starých bludov, väčšina cirkevníkov sa uspokojila so zdedenou vierou a zabehnutým spôsobom života svojich predkov,

podobne ako Židia za čias Ježiša Krista alebo zástancovia pápeža za čias Luthera. V náboženskom živote bolo plno formalizmu, šírili sa v ňom bludy a povery, ktoré by cirkev musela odmietnuť, keby bola napredovala vo svetle Božieho slova. Reformačné oživenie natoľko ochablo, že v protestantských cirkvách sa javila veľká potreba podobnej reformácie, akú zažila cirkev za čias Luthera. Prejavilo sa v nich priveľa svetáctva, duchovnej ľahostajnosti, obdivovania ľudských názorov a výmyslov namiesto zásad Božieho slova.

Rozširovanie Písma na začiatku 19. storočia a v dôsledku toho šírené svetlo po svete neprinieslo úmerný pokrok v poznaní zjavenej pravdy a prakticky prežívanej zbožnosti. Satan už nemohol zatajovať pred ľuďmi Božie slovo, ako to robil v predošlých dobách, pretože k Božiemu slovu mali prístup všetci. Svoj cieľ však dosahoval tým, že mnohých podnecoval k zľahčovaniu Písma. Ľudia prestali študovať Bibliu a ďalej prijímali nesprávne výklady Písma.

Keď satan poznal, že pravdu nezničí prenasledovaním, znova použil metódu kompromisov, ktorá už predtým viedla k veľkému odpadnutiu a k vzniku rímskej cirkvi. Začal spájať kresťanov, teraz už nie s pohanmi, ale s tými, ktorí svojím lipnutím na svetských záujmoch dávali jasne najavo, že sú modlármi práve tak, ako kedysi uctievači sôch. Výsledok tohto spojenia bol rovnako zhubný ako výsledok obdobného spojenia v časoch minulých. Pod plášťom náboženstva sa skrývala pýcha a výstrednosti, čo rozkladalo cirkev. Satan ďalej prekrúcal a falšoval učenie Písma. Tradície, ktoré ničia milióny ľudí, zapúšťali hlboké korene. Cirkev podporovala a obhajovala tradície namiesto toho, aby sa usilovala o „vieru raz navždy odovzdanú svätým,, [Júdu 1,3](#). Tak odložila zásady, pre ktoré toľko vykonali a vytrpeli reformátori.

17. kapitola — Prísľub návratu

Jednou z najzávažnejších a súčasne najslávnejších právd zjavených v Písme svätom je pravda o druhom príchode Ježiša Krista, ktorým sa zavŕši veľké dielo vykúpenia človeka. Pre Boží ľud, tak dlho nútený putovať „*údolím tône smrti*„, je prísľub o príchode toho, ktorý je „*vzkriesením a životom*„, a ktorý privedie vyhnančov domov, jedinečnou a radostnou nádejou. Učenie o druhom advente Spasiteľa je hlavnou myšlienkou Písma svätého. Odvtedy, čo prví ľudia museli v žiali opustiť raj, veriaci čakajú príchod Sľúbeného, ktorý ich odporcu zbaví moci a verných uvedie do strateného raja. Veriaci ľudia dávnych dôb očakávali slávny príchod Mesiáša ako splnenie svojej nádeje. Boh dovolil Enochovi, ktorý patril k siedmemu pokoleniu potomkov obyvateľ a raja a ktorý tu na zemi tristo rokov chodil s Bohom, aby smel zd'aleka zahliadnuť príchod Vysloboditeľa. Patriarcha povedal: „*Prišiel Pán s desiat' tisícami svojich svätých, aby vykonal súd nad všetkými*„, [Júdu 1,14.15](#)). Praotec Jób vo svojom utrpení presvedčivo vyznal: „*Ja viem, že môj Vykupiteľ žije a nakoniec sa postaví nad mojím prachom... Zo svojho tela uzriem Boha, ktorého uvidím pri sebe; moje oči, nie cudzie ho uvidia*„, [Job 19,25-27](#).

Advent Ježiša Krista, ktorý nastolí vládu spravodlivosti, inšpiroval svätopiscov k tým najvznešenejším a najvrúcnejším výrokom. Výsostne dojímavými slovami písali o ňom biblickí básnici a proroci. Žalmista ospevoval moc a slávu kráľa Izraela: „*Zo Siona, z dokonalej krásy sa skvie Boh. Náš Boh prichádza a nemlčí... Zhora volá na nebo a zem, chce súdiť svoj ľud*„, [Žalm 50,2-4](#). „*Nech sa radujú nebesá a plesá zem... pred Hospodinom, lebo prichádza, prichádza súdiť zem. On bude spravodlivo súdiť svet a národy podľa svojej pravdy*„, [Žalm 96,11-13](#).

Prorok Izaiáš napísal: „*Precitnú a jasat' budú tí, čo bývajú v prachu; ved' tvoja rosa je rosou svetla; a zem zrodí duchov zomretých*„, „*Tvoji mŕtvi budú žiť, mŕtve telá vstanú!*„, „*Pohltená bude smrť naveky a Pán, Hospodin, zotrie slzy z každej tváre a z celej*

zeme odstráni potupu svojho ľudu; lebo to Hospodin povedal. V ten deň povedia: 'Pozrite, toto je náš Boh, v neho sme dúfali, že nám spomôže! Toto je Hospodin, v neho sme dúfali, plesajme a radujme sa z jeho pomoci.,, [Izaiáš 26,19](#); [25,8.9](#).

Habakuk smel v duchovnom videní zahliadnuť Kristov príchod: [220]
„Boh prichádza od Témanu a Svätý z vrchu Páran. Jeho veleba zakrýva nebesá a zem je plná jeho chvály. On žiari ako svetlo.,, „Zastane, premeriava zem, pozrie a pohne národmi. Rozpadnú sa večné vrchy, sklonia sa odveké kopce; jemu patria cesty večnosti.,, „Nesieš sa na svojich koňoch a na svojich víťazných vozoch.,, „Vrchy ťa vidia a zvíjajú sa... Hlbina vydala svoj hlas, vysoko dvíha svoje ruky. Slnko a mesiac zostali vo svojom obydlí, miznú pri svetle tvojich šírov, pri bleskovom jase tvojho oštep.,, „Vyjdeš na pomoc svojmu ľudu, na pomoc svojmu Pomazanému.,, [Habakuk 3,3-13](#).

Keď mal Spasiteľ odísť od svojich učeníkov, potešoval ich ubezpečením, že príde znova: „Nech sa vám srdce neznepokojuje!... V dome môjho Otca je mnoho príbytkov... Idem vám pripraviť miesto. Keď odídem a pripravím vám miesto, zase prídem a vezmem vás k sebe.,, [Ján 14,1-3](#). „Keď príde Syn človeka vo svojej sláve a s ním všetci anjeli, zasadne na trón svojej slávy. Zhromaždia sa pred neho všetky národy.,, [Matúš 25,31.32](#).

Anjeli, ktorí sa po Kristovom nanebovstúpení zjavili nad Olivovým vrchom, pripomenuli učeníkom sľub o Kristovom návrate: „Tento Ježiš, ktorý bol vzatý od vás do neba, príde takisto, ako ste ho videli do neba odchádzať.,, [Skutky apoštolov 1,11](#). Apoštol Pavol, ktorý hovoril pod vplyvom Ducha Svätého, dosvedčil: „Keď zaznie povel, hlas archanjela a Božia trúba, sám Pán zostúpi z neba.,, [1. Tesaloničanom 4,16](#). Prorok na ostrove Patmos napísal: „Prichádza v oblakoch a uvidí ho každé oko.,, [Zjavenie Jána 1,7](#).

S príchodom Krista sa spája sláva času „napravenia a obnovenia všetkého. O tom od pradávna Boh rozprával ústami svojich svätých prorokov.,, [Skutky apoštolov 3,21](#). Vtedy sa skončí dlhotrvajúca vláda zla. „Kráľovstvo sveta sa stalo kráľovstvom nášho Pána a jeho Pomazaného a bude kralovať na veky vekov.,, [Zjavenie Jána 11,15](#). „Zjaví sa sláva Hospodinova a každé telo to naraz uzrie; lebo ústa Hospodinove prehovorili.,, „Hospodin dá vyrásť spáse i chvále pred všetkými národmi.,, „V ten deň Hospodin mocnosť bude

nádhernou korunou a ozdobným vencom pre zvyšok svojho ľudu,, Izaiáš 40,5; 61,11; 28,5.

Vtedy všade zavládne dlhoočakávané Mesiášovo kráľovstvo pokoja. *„Hospodin poteší Sion, poteší všetky jeho zrúcaniny. Jeho púšť zmení na Eden a jeho step na záhradu Hospodinovu., „Dostane slávu Libanonu, nádheru Karmela a Šárona., „Už ťa nebudú volat' Opustenou, ani tvoju krajinu už nenazvú Osamelou, ale pomenujú ťa: Moja Obl'úbená, a tvoju krajinu: Vydatá., „Ako sa ženích teší z nevesty, tešiť sa bude z teba tvoj Boh,, Izaiáš 51,3; 35,2; 62,4.5.*

[221]

Advent Pána pánov bol v každej dobe nádejou jeho verných nasledovníkov. Prísľub o svojom návrate, ktorý dal Spasiteľ pri lúčení na Olivovom vrchu, osvecoval budúcnosť jeho učeníkov. V srdci ich hriala radosť a horela nádej, ktorú nemohli uhasiť ani stlmiť nijaké útrapy či skúšky. V prenasledovaní bol *„príchod veľkého Boha a nášho Spasiteľa,,* blaženou nádejou. Keď zarmútení kresťania v Tesalonike pochovávali svojich milovaných, ktorí dúfali, že sa príchodu Ježiša Krista ešte dožijú, pripomenul im ich učiteľ apoštol Pavol zmŕtvychvstanie, ktoré bude pri príchode Spasiteľa. Vtedy mŕtvi v Kristovi vstanú a spolu so živými budú uchvátení, aby sa stretli s Pánom v oblakoch. Apoštol dodal: *„A tak navždy budeme s Pánom. Tak sa teda potešujte navzájom týmito slovami,, 1. Tesaloničanom 4,16-18.*

Milovaný učeník Ježiša Krista počul prísl'ub: *„Áno, prídem čoskoro,,* a svojou odpoveďou vyjadril to, o čo sa modlí cirkev na celej svojej púti: *„Amen, príd', Pane Ježišu!, „Zjavenie Jána 22,20.*

Hlas viery a nádeje úprimne veriacich a mučeníkov, ktorí svedčili o pravde, zaznieva po stáročia zo žalárov, z hraníc a popravisiek, pretože, ako napísal jeden z týchto kresťanov, *„boli presvedčení o tom, že Kristus vstal z mŕtvych, a že teda pri Kristovom príchode aj sami vstanú z mŕtvych, pohrdali smrťou a boli nad ňu povznesení,,* (Daniel T. Taylor, *The Reign of Christ on Earth*, str. 33). Ohotne odchádzali do hrobu, aby z neho mohli *„slobodní vstať,,* (tamže, str. 54). Túžili stretnúť sa s Pánom, *„ktorý príde z neba na oblakoch a so slávou svojho Otca,, „aby spravodlivým priniesol kráľovstvo,,* Takisto vyznávali aj valdenskí kresťania a podobne aj Viklef očakával príchod Vykupiteľa ako nádej cirkvi (tamže, str. 129-134).

Luther povedal: *„Som naozaj presvedčený, že neuplynú ani tristo rokov a nastane deň súdu. Boh nebude a nemôže už ďalej strpieť*

tento bezbožný svet., „Blíži sa veľký deň, vtedy bude zvrhnuté kráľovstvo zla., (tamže, str. 158,134).

„Tento starý svet nie je d'aleko od svojho konca., napísal Melancthon. Kalvín vyzval kresťanov, „aby si bez váhania priali príchod Kristovho dňa ako udalosť zo všetkých najžiaducejšiu., Pri inej príležitosti povedal: „Na tento deň bude stále myslieť celá rodina veriacich., „Musíme túžiť po Kristovi, musíme ho hl'adat' a uvažovať o ňom, až do úsvitu toho veľkého dňa, keď náš Pán plne zjaví slávu nášho kráľovstva., (tamže, str. 158,134).

Škótsky reformátor J. Knox povedal: „Či Pán Ježiš neodišiel do neba v ľudskom tele? Či sa nevráti? Viem že sa vráti, a to skoro., Ridley a Latimer, ktorí položili svoj život za pravdu, vierou očakávali príchod Pána. Ridley napísal: „Svet sa nepochybne blíži k svojmu koncu – v to verím, a preto aj hovorím. Volajme s Pánovým služobníkom Jánom vo svojom srdci k nášmu Spasiteľovi Kristovi: 'Príd', Pane Ježišu, príď', (tamže, str. 151.145).

Baxter napísal: „Pomyslenie na príchod Pána je pre mňa to najmilšie a najradostnejšie., (Richard Baxter, Works, zv. 17, str. 555). Výsledkom viery a príznakom pravých veriacich je „očakávať Kristov príchod a radovať sa z tejto blaženej nádeje., „Ak je smrť posledným nepriateľom, ktorý má byť pri zmŕtvychvstaní zničený, potom pri tomto konečnom víťazstve pochopíme, ako vrúcne mali veriaci túžiť a modliť sa za druhý príchod Ježiša Krista., (Richard Baxter, cit. dielo, zv. 17, str. 500). „To je ten deň, po ktorom majú všetci veriaci túžiť, majú dúfať a naň čakať ako na dokončenie svojho vykúpenia a splnenia všetkých prianí a túžob svojej duše., „Urychlí, Pane, tento blažený deň., (Richard Baxter, cit. dielo, zv. 17, str. 182,183). To bola nádej cirkvi apoštolskej, neskôr „cirkvi na púšti., ako aj reformátorov.

Proroctvo predpovedalo nielen spôsob a účel druhého príchodu Ježiša Krista, ale uvádza aj znamenia, podľ'a ktorých majú ľudia poznať, že tento príchod sa blíži. Pán Ježiš povedal: „Na slnku, na mesiaci i na hviezdach budú znamenia., [Lukáš 21,25](#). „Zatmie sa slnko a mesiac nevydá svit. Z neba budú padat' hviezdy a nebeské sily sa zakolíšu. Vtedy uvidia Syna človeka prichádzať na oblakoch s veľkou mocou a slávou., [Marek 13,24-26](#). Ján v knihe Zjavenie opisuje prvé zo znamení, ktoré budú predchádzať druhý advent,

takto: „*Nastalo veľké zemetrasenie, slnko sčernelo ako srstené vrece a mesiac bol celý ako krv.*“, [Zjavenie Jána 6,12](#).

Tieto znamenia sa objavili pred začiatkom 19. storočia. V roku 1755 sa toto proroctvo prejavilo najstrašnejším z dovtedy známych zemetrasení. Všeobecne sa o ňom hovorí ako o lisabonskom zemetrasení, aj keď zasiahlo veľkú časť Európy, Afriky i Ameriky. Otrasy boli zaznamenané aj v Grónsku, v západnej Indii, na ostrove Madeira, v Nórsku, vo Švédsku, v Anglicku a v Írsku. Zemetrasenie zasiahlo územie najmenej desiatich miliónov štvorcových kilometrov. V Afrike sa toto zemetrasenie prejavilo rovnako silne ako v Európe. Zničená bola veľká časť Alžírsku. Nedaleko hraníc s Marokom zmizla celá dedina s takmer desiatimi tisícami obyvateľov. Obrovská prílivová vlna zasiahla pobrežie Španielska a Afriky, zaplavila mestá a spôsobila veľkú pohromu.

[223] Najstrašnejšie sa táto katastrofa prejavila v Španielsku a v Portugalsku. Mesto Kádiz zaliala prílivová vlna vysoká takmer dvadsať metrov. Triasli sa vrchy, „*niektoré z najvyšších končiarov v Portugalsku roztvorili svoje hrdlá, podivuhodným spôsobom popraskali, rozpadali sa na obrovské skalné masívy a rútili sa do údolí. Očití svedkovia tvrdili, že z niektorých vrchov šľahali plamene.*“, (Sir Charles Lyell, *Principles of Geology*, str. 495).

V Lisabone „*sa z hlbín zeme ozvalo silné podzemné dunenie, po ktorom prudký otras spustošil veľkú časť mesta. V priebehu šiestich minút zahynulo asi šesťdesiat tisíc ľudí. More najprv ustúpilo a obnažilo široký pruh piesčitého pobrežia. O chvíľu sa však vrátilo. Jeho vlna vystúpila do viac ako pätnásť metrovej výšky nad obvyklú úroveň hladiny.*“, „*Medzi mimoriadne udalosti, ku ktorým v Lisabone pri tejto katastrofe došlo, patrí aj zmiznutie novej, obrovskými nákladmi vybudovanej mramorovej hrádzky. K tejto hrádzke sa zbehol obrovský zástup ľudí v nádeji, že tam nájdu bezpečný úkryt pred zrúcaninami domov. Prístavná hrádza sa však náhle prepadla do mora aj s tými, čo boli na nej; ani jedinú mŕtve telo nevyplávalo na hladinu.*“, (tamže, str. 495).

„*Následkom zemetrasenia sa zrútili všetky kostoly a kláštory, väčšina veľkých verejných budov a viac ako štvrtina obytných domov. Asi dve hodiny po zemetrasení vypukli v rôznych častiach mesta požiare a takmer tri dni zúrili tak prudko, že mesto úplne zničili. Zemetrasenie bolo vo sviatok, keď v kostoloch a kláštoroch bolo plno*

l'udí, takže len málokto sa zachránil., (Encyclopedia Americana, heslo Lisabon). *„Hrôza, ktorá ovládla l'udí, sa nedá opísať. Na plač nebolo slz. Tí, čo prežili, pobežovali sem i ta ako zmyslov zbavení, bili sa do tváre i prs a volali: 'Zl'utovanie, to je koniec sveta., Matky zabúdali na svoje deti a utiekali sa pod obrazy alebo sochy Ukrižovaného. Mnohí utekali do kostolov, aby tam našli ochranu. Márne však vystavovali Ukrižovaného, nadarmo objímali oltáre. Zrúcaniny kostolov pochovali spolu obrazy, sochy, kňazov i veriacich.,* Odhaduje sa, že onoho osudného dňa zahynulo celkom deväť desiatisíc l'udí (pozri Dodatok č. 27).

O dvadsaťpäť rokov neskôr sa ukázalo ďalšie znamenie, o ktorom sa zmieňuje proroctvo – zatmenie slnka a mesiaca. Zvláštne bolo to, že proroctvo presne predpovedalo čas jeho naplnenia. Keď sa Spasiteľ zhováral so svojimi učeníkmi na Olivovom vrchu, opísal dlhé obdobie skúšok cirkvi, tisícvestošeťdesiat rokov pápežského prenasledovania, to však malo byť podľa Kristovho prísl'ubu skrátene, a potom sa zmienil o niekoľkých javoch, ktoré budú predchádzať jeho príchod. Naznačil aj čas, kedy sa ukáže prvé z nich. Povedal: *„V tých dňoch, po onom súžení, zatmie sa slnko a mesiac nevydá svit.,* [Marek 13,24](#). Obdobie tisícvestošeťdesiat prorockých dní (teda rokov) sa skončilo v roku 1798. O štvrt' storočie skôr [224] prestalo takmer akékoľvek prenasledovanie. Po skončení prenasledovania sa malo podľa Ježišových slov objaviť zatmenie slnka. Dňa 19. mája 1780 sa toto proroctvo splnilo.

„Temný deň 19. mája 1780 je ak nie ojedinelý, potom určite najtajupľnejší úkaz svojho druhu. Bolo to celkom nepredvídané a najzáhadnejšie zatmenie v Novom Anglicku., (R. M. Devens, *Our First Century*, str. 89).

Očítý svedok, ktorý žil v štáte Massachusetts, opisuje túto udalosť takto: *„Ráno vyšlo jasné slnko, čoskoro sa však skrylo za oblak. Mraky potemneli a z čiernych, hrozivých oblakov začali čoskoro šľahať blesky; ozývalo sa hromobitie a spustil sa slabý dážď. Asi o 9. hodine ráno sa mraky vyjasnili a sfarbili sa do žltočervena. V tomto podivnom, nepozemskom svetle akoby zem, skaly, stromy, budovy, voda i l'udia zmenili svoju podobu. Po niekoľkých minútach sa po celej oblohe, až na úzky prúžok na obzore, rozprestrel ťažký čierny mrak a nastala taká tma, ako je obvykle v lete o deviatej hodine večer..*

Ludí sa postupne zmocňoval strach, úzkosť a posvätná bázeň. Ženy stáli vo dverách a rozhliadali sa po stemnenej krajine. Muži sa vracali z práce na poliach, tesári odložili nástroje, kováči opustili kovadliny a obchodníci pulty. V školách prerušili vyučovanie a ustrašené deti sa porozbiehali domov. Pocestní sa uchýľovali do najbližších usadlostí. Každý sa pýtal, čo sa bude diať. Vyzeralo to tak, akoby sa krajom mal prehnať uragán alebo akoby prichádzal koniec sveta.

Ludia zapalovali sviečky a oheň v krboch ako za bezmesačného jesenného večera... Sliedky sa utiahli do kurínov, dobytok bučal a mieril k ohradám, žaby kvákali, vtáci spievali svoje večerné melódie a lietajú začali netopiere. Ludia však vedeli, že noc je ešte ďaleko.

Dr. Nathanael Whittaker, kazateľ zo Salemu, zvolal do modlitebne veriacich a vo svojej kázni povedal, že ide o nadprirodzenú tmu. Zhromaždenia sa konali na mnohých ďalších miestach. Kazatelia spontánne hovorili o tom, že tma je zrejme naplnením biblického proroctva... Okolo jedenástej hodiny bola tma najväčšia., (The Essex Antiquarian, April, 1899, zv. 3, č. 4, str. 53,54). „Na väčšine územia Nového Anglicka bola cez deň taká tma, že bez sviečok ľudia nevideli, koľko je hodín. Nemohli obedovať ani konať domáce práce...

[225] *Tma pokryla neobyčajne veľkú oblasť. Na východe siahala až do Fulmouthu. Na západe zatemnila najvzdialenejšie časti štátu Connecticut a mesta Albany. Na juhu siahala až k morskému pobrežiu a na severe až k americkým osadám., (William Gordon, History of the Rise USA, zv. 3, str. 57).*

Po tejto hustej tme, ktorá trvala takmer celý deň, sa na hodinu alebo dve pred večerom obloha čiastočne vyjasnila a objavilo sa slnko ešte stále zastreté temnou hustou hmlou. „Po západe slnka sa znova utvorili mraky a veľmi rýchlo sa zotmelo., „Aj nočná tma však bola neobyčajná a rovnako naháňala hrôzu ako tma cez deň. Napriek tomu, že bol takmer spln mesiaca, nedali sa bez umelého osvetlenia rozpoznať nijaké predmety. Zdalo sa, že ani svetlo zo susedných domov či vzdialenejších miest nemôže presvietiť hustú temnotu; akoby to bola egyptská tma., (Thomas v časopise Massachusetts Spy, roč. 10, č. 472, 25. mája 1780). Istý očitý svedok povedal: „Napadlo ma, že tma by už nemohla byť hustejšia, ani keby všetky svetelné telesá vo vesmíre zahalil nepreniknuteľný závoj, alebo keby prestali

vôbec existovať „, (List Dr. Samuela Tenneya z Exeteru, N. H., dec. 1785, uverejnený v Massachusetts Historical Society Collections, 1792, séria 1, zv. 1, str. 97). Hoci o deviatej hodine večer nastal spln, tma ani trochu neustúpila. „*Vyjasnilo sa len po polnoci a prvýkrát sa ukázal krvavo sfarbený mesiac.*„

Dejiny zaznamenali 19. máj 1780 ako „*temný deň*„. Od čias Mojžiša nebolo zaznamenané také husté, rozsiahle a dlhotrvajúce zatmenie. Opis tejto udalosti, ako ho podal očitý svedok, je ozvenou Božieho výroku, ktorý zaznamenal prorok Joel dvadsať päť storočí pred ich naplnením: „*Slnko sa zmení na tmú a mesiac na krv, prv ako príde veľký a hrozný deň Hospodinov.*„ [Joel 2,31](#)(ROH); [Joel 3,4](#) (ECAV).

Ježiš Kristus pripomenul svojim nasledovníkom, aby sledovali znamenia jeho návratu a aby sa tešili, keď uvidia príznaky, že ich Kráľ prichádza. „*Keď sa toto začne diať, vzpriamte sa, zodvihnite hlavy, lebo sa blíži vaše vykúpenie.*„ Poukázal im na pučiace stromy a povedal: „*Keď vidíte, že pučia, sami viete, že leto je už blízko. Tak aj vy, keď uvidíte, že sa toto deje, vedzte, že je blízko Božie kráľovstvo.*„ [Lukáš 21,28.30.31](#).

Keď že skromnosť a lásku v cirkvi nahradila spupná sebaistota a formalizmus, ochladla aj láska ku Kristovi a viera v jeho príchod. Tých, čo sa hlásia ku kresťanstvu, naplnil taký záujem o tento svet a túžba po pohodlí, že prestali myslieť na Spasiteľovu výzvu, aby sledovali znamenia jeho príchodu. Učenie o jeho druhom príchode zostávalo bokom. Výroky Písma, ktoré o ňom hovoria, zatemnil falošný výklad, takže sa na ne často zabúdalo. Platí to najmä o cirkvách v Amerike. Všeobecná sloboda a blahobyť, honba za bohatstvom a prepychom, snaha získať čo najviac peňazí, túžba po popularite a moci, k čomu mali zdanlivo prístup všetci, viedli ľuďov k tomu, že sa sústredili na záujmy a nádeje tohto života a slávny deň, keď sa pomíne terajší stav, odsunuli do ďalekej budúcnosti.

[226]

Keď Spasiteľ predstavoval svojim nasledovníkom znamenia svojho návratu, predpovedal, že práve pred jeho druhým príchodom nastane odpadnutie. Ako za čias Nóacha, ľudia celkom zaujme svet-ská činnosť a túžba po zábavách – budú kupovať a predávať, sadiť a stavať, ženiť sa a vydávať – a nikto nebude myslieť na Boha a budúci život. Pre tých, čo budú v tom čase žiť, platí Kristovo napomenutie: „*Dávajte si pozor, aby vaše srdcia neotázali obžerstvom,*

opilstvom a starosťami o tento život, aby vás ten deň neprekvapil., „Preto bdejte celý čas a modlite sa, aby ste mohli uniknúť všetkému, čo má prísť, a postaviť sa pred Syna človeka., Lukáš 21,34.36.

Stav cirkvi v uvedenej dobe opisujú slová Pána Ježiša zaznamenané v knihe Zjavenie: *„Máš meno, že žiješ, ale si mŕtvy., Každého, kto sa nechce dať vyrušiť zo svojho bezstarostného pokoja, Kristus vážne varuje: „Ak však nebudeš bdieť, prídem ako zlodej a ani sa nenazdáš, v ktorú hodinu prídem na teba., Zjavenie Jána 3,1.3.*

Ľuďi bolo treba zobudiť, aby si uvedomili, že im hrozí nebezpečenstvo a aby sa pripravili na závažné udalosti znamenajúce koniec času milosti. Boží prorok oznámil: *„Veľký je deň Hospodinov a prehrozný. Kto ho môže zniesť?“, Kto obstojí, keď sa zjaví Pán, ktorého „oči sú prečisté, aby sa dívali na zlo,, nemôžu hľadiť na trápenie (Joel 2,11; Habakuk 1,13). Mnohí volajú: „Bože, my sa k tebe hlásime,, pričom prestupujú Božiu zmluvu a rôznym spôsobom Boha nahrádzajú modlami, tajne obľubujú hriech a pášu neprávosti. Pre nich bude deň Kristovho návratu „tmou bez svetla a mráкотou bez jasu,, Hozeáš 8,2.1; Žalm 16,4; Ámos 5,20. Pán vyhlásil: „V tom čase prekutám Jeruzalem lampami a potrescem mužov, ktorí bezstarostne sedia nad svojimi kvasnicami a v srdciach si hovoria: Hospodin neurobí ani dobré, ani zlé,, Sofoniáš 1,12. „Potrescem svet pre jeho nešľachetnosť a bezbožných pre ich vinu. Urobím koniec pýche spupných a znížim povýšenosť tyranov,, Izaiáš 13,11. „Ani ich striebro, ani zlato ich nebudú môcť zachrániť., „Ich bohatstvo bude korisťou, ich domy pustatinou,, Sofoniáš 1,18.13.*

Keď Jeremiáš prorockým okom sledoval túto dobu, zvolal: *„Bolest'ou sa zviňam... Srdce sa vo mne búri, nemôžem mlčať, lebo ja počujem zvuk trúby, vojnový poplach. Skazu za skazou hlásia,, Jeremiáš 4,19.20.*

[227] *„Dňom prchkosti bude ten deň, dňom súženia a tiesne, dňom trosiek a pustošenia, dňom tmy a temnoty, dňom oblakov a mráкотy, dňom trúbenia a vojnového kriku,, Sofoniáš 1,15.16. „Deň Hospodinov prichádza..., aby obrátil zem na pustatinu a vyhubil z nej hriešnikov,, Izaiáš 13,9.*

Božie slovo opisom onoho veľkého dňa veľmi vážne a dojímavo vyzýva Boží ľud, aby sa prebral z duchovnej strnulosti a aby s kajúcnou pokorou hľadal Božiu tvár: *„Zatrúbite na roh na Sione, na poplach kričte na mojom svätom vrchu, nech sa trasú všetci oby-*

vatelia krajiny, lebo prichádza deň Hospodinov. Áno, blízko je., „Zasväťte pôstu, zvolajte slávnostné zhromaždenie! Zhromaždite ľud, posväťte zbor, zvolajte starších, zhromaždite deti i dojčatá!... Nech vyjde ženích zo svojej izby i mladucha zo svojej komôrky. Medzi predsieňou a oltárom nech plačú kňazi, služobníci Hospodinovi., „Vráťte sa ku mne celým srdcom, pôstom, plačom a nárekom! Roztrhnite si srdcia, a nie šaty, vráťte sa k Hospodinovi, svojmu Bohu, lebo je milostivý a milosrdný, zhovievavý a hojný v milosti., [Joel 2,1.15-17.12.13.](#)

Aby ľudia mohli obstáť v Boží deň, musela sa uskutočniť veľká duchovná obnova. Boh videl, že mnohí z jeho vyznávačov stratili zo zreteľa večnosť. Preto im vo svojej milosti chcel poslať varovné posolstvo, aby ich prebral zo spánku a pripravil na príchod Ježiša.

Túto varovnú zvesť zaznamenáva 14. kapitola knihy Zjavenie. Ide tu o trojité posolstvo, ktoré symbolicky oznamujú nebeské bytosti. Potom nasleduje opis návratu Ježiša Krista, ktorý prichádza, aby vykonal „*žeň sveta,*“. Prvé z týchto výstražných posolstiev oznamuje začiatok Božieho súdu. Apoštol Ján videl anjela letiaceho „*stredom neba: Mal večné evanjelium, aby ho zvestoval obyvateľom zeme, každému národu, kmeňu, jazyku a ľudu. Volal mohutným hlasom: Bojte sa Boha a vzdajte mu slávu, lebo prišla hodina jeho súdu. Kľaňajte sa tomu, ktorý stvoril nebo i zem, more i pramene vôd,*“, [Zjavenie Jána 14,6.7.](#)

Zo súvisu vyplýva, že toto posolstvo je súčasťou „*večného evanjelia,*“. Boh nezveril hlásanie evanjelia anjelom, ale ľuďom. Boží anjeli sú síce poverení usmerňovať toto dielo prostredníctvom veľkých hnutí na záchranu ľudí, ale skutočné hlásanie evanjelia po celom svete uskutočňujú Kristovi nasledovníci.

Varovné posolstvo mali svetu hlásať verní ľudia, ktorí poslúchli vnuknutie Božieho ducha a prijali učenie Božieho slova. Boli to tí, čo sa spojili na verné „*prorocké slovo,*“ ako na sviecu, „*ktorá svieti na temnom mieste, až kým nezažiarí deň a nevyjde. zornička,*“, [2. Petra 1,19.](#) Na pozvaní Boha im záležalo viac než na všetkých pokladoch sveta. Boli presvedčení, že úžitok z toho je lepší než zisk zo striebra či z rýdzeho zlata. (Pozri [Príslovia 3,14.](#)) Pán im zjavil veľké hodnoty svojho kráľovstva: „*Hospodin je priateľ tých, čo sa ho boja a oboznamuje ich so svojou zmluvou,*“, ([Žalm 25,14.](#))

Neboli to učení teológovia, ktorí pochopili túto pravdu a potom ju hlásali. Keby boli bývali vernými strážcami, ktorí by usilovne a modlitebne skúmali Písmo, mohli by poznať, že prichádza noc. V proroctvách mohli odhaliť udalosti, ktoré sa mali čoskoro stať. Keď že takí neboli, posolstvo svetlu oznámili ľudia oveľa skromnejší. Ježiš povedal: „*Kráčajte, kým máte svetlo, aby vás neprikvačila tma.*“, [Ján 12,35](#). Tí, čo Bohom ponúknuté svetlo odmietajú alebo sa ho snažia hľadať, hoci ho majú na dosah, zostávajú v tme. Spasiteľ však povedal: „*Kto mňa nasleduje, nebude chodiť v tme, ale bude mať svetlo života.*“, [Ján 8,12](#). Kto chce úprimne konať Božiu vôľu a snaží sa žiť podľa svetla, ktoré prijal, dostane svetla viac. Boh mu pošle hviezdu nebeského lesku, aby ho viedla do celej pravdy.

V čase Kristovho prvého príchodu jeruzalemskí kňazi a zákonníci, ktorí mali poruke Písmo, mohli poznať znamenia doby a oznámiť príchod sľúbeného Mesiáša. Micheášovo proroctvo uvádza jeho rodisko a Danielova kniha určuje čas jeho príchodu ([Micheáš 5,2](#) - ROH; [Micheáš 5,1](#) - ECAV; [Daniel 9,25](#)). Boh zveril tieto proroctvá židovským vodcom, ktorí ničím nemôžu ospravedlniť skutočnosť, že nevedeli, a teda ani neoznamovali ľudu blížiaci sa príchod Mesiáša. Ich nevedomosť bola dôsledkom hriechnej ľahostajnosti. Stavali pomníky zavraždeným Božím prorokom, ale prehliadaním veľkých Božích mužov uctievali vlastne služobníkov satana. Zaujatí svojimi ctibažnými záujmami a úsilím získať postavenie a moc nad ľuďmi, zabudli na Božie pocty, ktoré im ponúkal Kráľ neba.

Predstavitelia izraelského národa mali s úprimným záujmom a s úctou skúmať, kedy, kde a za akých okolností dôjde k najväčšej udalosti dejín sveta – k príchodu Božieho Syna ako záchrancu ľudstva. Všetci Židia ho mali pozorne očakávať, aby ako prví mohli uvítať Vykupiteľa sveta. No napodiv, úzkou uličkou Betlehema prešli dvaja unavení pútnici z Nazareta až na východný koniec mesta a márne hľadali miesto na odpočinok a prístrešie na noc. Nebolo príbytku, kde by sa im pohostinne otvorili dvere. Nakoniec našli útulok v chudobnom stavisku pre dobytok a tam sa narodil Spasiteľ sveta.

Anjeli poznali slávu, ktorú mal Boží Syn pri Otcovi, prv než bol stvorený svet. S veľkým záujmom pozorovali, ako sa Ježiš objaví na zemi a ako táto udalosť vyvolá u všetkých ľuďí najväčšiu radosť. [229] Boží služobníci, anjeli, mali túto radostnú zvesť priniesť tým, čo boli

ochotní prijať ju a radostne oznámiť ostatným obyvateľom sveta. Kristus zostúpil z neba, aby vzal na seba ľudskú prirodzenosť. Prijal preťazké bremeno zla, aby ako obeť za hriech vydal svoj život smrti. Prianím Božích poslov bolo predstaviť ľuďom Božieho Syna aj v jeho ponížení, no predsa len dôstojne a v sláve, aká zodpovedá jeho podstate. Zhromaždia sa v hlavnom meste Izraela vládcovia sveta, aby uvítali jeho príchod? Predstavia ho zástupy nebeských anjelov čakajúcemu davu ľudí?

Pri návšteve anjela, ktorý sa mal presvedčiť, kto je pripravený uvítať Ježiša, nebolo nikde ani náznaku, že Mesiáša niekto naozaj očakáva. Nebolo počuť nijaké chválospevy či fanfáry, že čas Mesiášovho príchodu sa naplnil. Nejaký čas zostal nad vyvoleným mestom a nad chrámom, kde sa po stáročia prejavovala Božia prítomnosť, ale aj tu bola zjavná rovnaká ľahostajnosť. Nápadní a sebavedomí kňazi obetovali v chráme poškrvnené obete. Farizeji sa hlasito zhovárali s ľuďmi a nápadne sa modlili na rohoch ulíc. V palácoch kráľov, v zhromaždeniach filozofov, v školách rabínov sa nikto nezaoberal mimoriadnou udalosťou, ktorá naplňala celé nebo radosťou a chválou, že na zem príde Vykupiteľ sveta.

Nebeský posol nikde nenašiel dôkaz, že ľudia Mesiáša očakávajú. Nikde nevidel prípravy na uvítanie Kniežat'a života. Keď sa prekvapený chcel vrátiť, našiel niekoľkých pastierov, čo v noci strážili svoje stáda. Tí často pozorovali hviezdnu oblohu, uvažovali o proroctvách, ktoré predpovedali príchod Mesiáša na zem, a túžili, aby Vykupiteľ sveta už prišiel. Tejto malej skupinke ľudí pripravených prijať nebeské poslanstvo sa náhle zjavil Boží anjel a oznámil im radostnú zvesť. V nebeskej sláve, ktorá osvietila celú pláň, pastieri uvideli nespočetný zástup anjelov, a akoby jeden posol na oznámenie toľkej radosti nestačil, celý anjelský zbor zaspieval chválospev, ktorý budú raz spievať zástupy vykúpených: „*Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle*„ [Lukáš 2,14](#).

Akým poučením je tento obdivuhodný príbeh z Betlehema! Ako zahanbujúco sa pri ňom javí aj naša nevera, pýcha a samol'ubosť! Varuje nás, aby sme trestuhodnou ľahostajnosťou neprehliadali znamenia doby a nepremeškali deň Božieho láskyplného príklonu k nám.

Anjeli našli tých, čo očakávali Mesiášov príchod nielen na judských pahorkoch a nielen medzi pastiermi stád. Aj v pohanskej

[230]

krajine žili tí, čo ho očakávali. Boli to mudrci, zámožní a urodzení ľudia, orientálni filozofi. Títo bádatelia prírody poznali Boha z jeho diel. Z hebrejských posvätných spisov sa dozvedeli o Hviezde, ktorá má vyjsť z Jákoba a túžobne očakávali príchod toho, ktorý má byť nielen „*potešením Izraela*“, ale aj svetlom na osvietenie pohanov a spásou až do končín zeme ([Lukáš 2,25.32](#); [Skutky apoštolov 13,47](#)). Hľadali svetlo a svetlo z Božieho trónu im osvecovalo cestu, ktorou šli. Kým jeruzalemskí kňazi a rabíni, ustanovení strážcovia a vykladáči pravdy zostávali v tme, týchto cudzincov viedla nehom zoslaná Hviezda na miesto, kde sa práve narodil Kráľ.

Kristus sa „*druhý raz zjaví bez hriechu na spásu tým, čo ho očakávajú*“, [Židom 9,28](#). Tak ako zvesť o narodení Spasiteľa, nebolo ani posolstvo o druhom príchode Ježiša Krista zverené náboženským vodcom. Tí totiž prestali udržiavať spojenie s Bohom a odmietli Božie svetlo. Preto neboli zahrnutí medzi tých, o ktorých neskôr apoštol napísal: „*Vy, bratia, nežijete v tme, aby vás ten deň prekvapil ako zlodej. Ved' všetci ste synovia svetla a synovia dňa. Nepatríme noci, ani tme*“, [1. Tesaloničanom 5,4.5](#).

Strážcovia na hradbách Božieho mesta mali byť prví, ktorí budú počuť zvesť o druhom príchode Spasiteľa, prví, ktorí sa ozvú a oznámia jeho blízkosť, prví, ktorí upozornia ľudí, aby sa pripravili na jeho advent. Boli však pohodlní, snívali o pokoji a istote, zatiaľ čo ľud hriechne „*spal*“, Ježiš videl svoju cirkev ako neplodný figovník plný lístia, ale bez hodnotného ovocia. Honosné náboženské obrady a zvyklosti sa tu síce dodržiavali, ale chýbala skutočná pokora, pokánie a viera, skutočné predpoklady toho, aby Pán mohol ich bohoslužbu prijať. Namiesto ovocia Ducha možno pozorovať pýchu, nádheru, bezduché obrady, sebecko a útlak. Upadajúca cirkev zaviera oči pred znameniami doby. Boh na ňu ale nezabudol a zostal verný. Kresťania sa však vzdialili od Boha a pohrdli jeho láskou. Keďže prestali plniť podmienky, nesplnili sa na nich ani Božie prísluby.

To je neodvratný následok toho, že človek si neváži a neprijíma svetlo a výsady, ktoré mu Boh ponúka. Ak cirkev nebude plniť zámer, pre ktorý ju Boh založil, ak neprijme každý lúč svetla a prestane plniť zverené povinnosti, celá jej bohoslužba sa zákonito zvrhne na bezduché zachovávanie foriem a vytratí sa skutočná zbožnosť. V dejinách kresťanskej cirkvi je na to viacero príkladov. Boh vyžaduje

od svojho ľudu odvahu viery a poslušnosti podľa miery zverených požehnaní a výsad. Poslušnosť vyžaduje obeť, v ktorej je aj kríž. Preto toľkí Kristovi nasledovníci odmietli prijať Božie svetlo a ako kedysi Židia, nepoznali „čas svojho navštívenia“, [Lukáš 19,44](#). Pán ich pre ich samotnú úboosť a neveru obišiel a svoju pravdu zjavil tým, čo si Božie svetlo vážili podobne ako betlehenskí pastieri a mudrci z Východu.

18. kapitola — Nové svetlo v Novom svete

William Miller, statočný a svedomitý farmár, ktorý napriek pochybnostiam o Písme ako Božom slove mal úprimnú túžbu poznať pravdu, bol zvláštnym spôsobom povolaný stať sa hlásateľom Kristovho príchodu. Ako mnohí iní, aj on zápasil s chudobou, ktorá ho naučila pracovať a znášať nedostatok. Pochádzal z rodiny nezávislých, slobodomyselných, húževnatých a horlivých vlastencov. Tieto vlastnosti sa výrazne prejavili aj v jeho povahe. Otec bol kapitánom revolučnej armády a biedne pomery, ktoré sprevádzali synovo detstvo, boli dôsledkom vtedajšej búrlivej doby (pozri Dodatok č. 28).

Viliam Miller bol človek zdravý, zdatný a od detstva neobyčajne vnímavý. Čím bol starší, tým to bolo výraznejšie. Mal bystrého ducha a veľkú túžbu po poznaní. Hoci nemal možnosť získať akademické vzdelanie, svojím veľkým záujmom o poznanie a návykom všetko dôkladne premyslieť a kriticky posúdiť, stal sa človekom so zdravým úsudkom a so širokým rozhľadom. Ľudia si ho všeobecne vážili pre jeho bezúhonnú povahu, závideniahodnú povest', poctivosť, hospodárnosť a dobročinnosť. Vypätým úsilím a usilovnou prácou čoskoro získal dobré postavenie, pričom sa ďalej vzdelával. Svedomito zastával niekoľko občianskych i vojenských funkcií. Zdalo sa teda, že má doširoka otvorenú cestu k bohatstvu a sláve.

Keď že jeho matka bola veľmi zbožná kresťanka, Viliam bol už v detstve pod náboženským vplyvom. Ako mladík sa však dostal do spoločnosti veľmi vplyvných deistov. Boli to predovšetkým veľmi vážení občania a šľachetní ľudia. Pretože žili v kresťanskom prostredí, boli ním predsa len čiastočne ovplyvnení. Biblická výchova im pomohla získať výnimočné povahové vlastnosti, pre ktoré ich spoluobčania uznávali a ctili. No napriek týmto skvelým predpokladom dostali sa na cestu odporujúcu Božiemu slovu. Miller sa s týmito ľuďmi stýkal a postupne ich názory aj prijal. Vtedajší výklad Písma nastoloval problémy, ktoré sa mu javili ako neprekonateľné. Nová viera, ktorá dávala Bibliu bokom, mu však namiesto nej ne-

ponúkla nič lepšie a ani zd'aleka ho neuspokojovala. Napriek tomu zostal v hnutí deistov asi dvadsať rokov. Keď mal tridsať štyri rokov, mocne ho oslovil Duch Svätý a on si uvedomil svoju hriešnosť. Jeho doterajšie presvedčenie mu neprinieslo istotu o tom, čo bude po smrti. Budúcnosť mu pripadala temná a pochmúrna. Neskôr o svojich vtedajších pocitoch napísal:

[232]

„Pomyslenie na smrť ma mrazilo; ak budú ľudia musieť vydávať počet zo svojho života, všetci zahynú. Nebo nad mojou hlavou sa mi javilo akoby bolo z bronzu a zem pod nohami mi pripadala ako zo železa. Čo je to večnosť? Prečo existuje smrť? Čím viac som nad tým uvažoval, tým menej som tomu rozumel. Čím viac som na to myslel, dochádzal som k čoraz zmätenejším záverom. Snažil som sa nemyslieť na to, ale nevedel som svoje myšlienky ovládnuť. Bol som naozaj zúfalý, no nenachádzal som nijaký dôvod, prečo to tak je. Búril som sa a hromžil som, ale nevedel som proti komu. Vedel som, že sa mýlim, no nevedel som ako a kde nájsť pravdu. Bol som smutný, bez nádeje.,,

Miller žil v takomto stave niekoľko mesiacov. Napísal: *„Naraz som začal veľmi dôkladne uvažovať o povahe Spasiteľa. Uvedomoval som si, že by naozaj mohla existovať bytosť dobrá a súcitná, ktorá by sa obetovala za naše hriechy, a tým nás zachránila pred trestom za hriech. Zrazu som pocítil, aká láskavá by taká bytosť musela byť a predstavoval som si, s akou dôverou v milosrdenstvo by som sa uchýlil do jej náručia. Napadlo ma však: Ako možno dokázať, že taká bytosť existuje? Dospel som k presvedčeniu, že okrem Písma nemám jediný dôkaz o existencii takého Spasiteľa ani o tom, čo sa stane v budúcnosti...,,*

„Poznal som, že takého Spasiteľa, akého som potreboval, predstavuje práve Biblia. Nechápal som, že by v obyčajnej knihe mohli byť zásady tak dokonale prispôsobené potrebám hriešneho sveta. Musel som uznať, že Písmo je Božím zjavením. Obl'úbil som si ho a v Ježišovi som našiel priateľa. Spasiteľ sa pre mňa stal 'najprednejším medzi desaťtisícami,. Biblia, o ktorej som si predtým myslel, že je nezrozumiteľná a že si odporuje, stala sa teraz 'svetlom pre moje nohy... a osvecuje moju cestu,. Vnútorne som sa vyrovnal a uspokojil. Poznal som, že Boh je v oceáne života ako pevná skala. Písmo sväté sa mi stalo prvoradým študijným záujmom a môžem úprimne povedať, že som ho študoval s veľkým potešením. Uvedomil

som si, že dosiaľ som z neho nepoznal ani polovicu. Divil som sa, prečo som predtým nevidel jeho krásu a vznešenosť a žasol som, ako som ho mohol zavrhnúť. Nachádzal som v ňom odpoveď na všetko, po čom túžilo srdce, liek na každú chorobu duše. Prešla ma chuť čítať čokoľvek iné; túžil som len po múdrosti od Boha., (S. Bliss, *Memoirs of William Miller*, str. 65-67).

[233]

Miller sa teraz verejne priznával k viere, ktorú predtým zavrhol. Jeho bývalí priatelia mu však pohotovo začali prinášať dôkazy, ktoré predtým aj on uvádzal na dôkaz, že Biblia nie je Bohom inšpirovaná kniha. Na odpoveď nebol vtedy pripravený, ale dôvodil, že ak je Biblia Božím zjavením, musí tvoriť nedeliteľný celok a jej jednotlivé časti si nesmú navzájom odporovať. Ak má poučat' ľudí, musí im byť zrozumiteľná. Rozhodol sa preskúmať Písmo a zistiť, či všetky zdanlivé rozpory možno navzájom zosúladiť.

Zaumienil si, že nebude brať ohľad na vtedy všeobecne prijímané názory a nebude používať ani dobové komentáre k Písmu, ale že bude jednu časť porovnávať s druhou pomocou odvolávkou uvedených na spodnom okraji stránok Biblie. Dobrou pomôckou mu pritom bola aj konkordancia. Pri štúdiu postupoval systematicky a metodicky. Začal prvou knihou Mojžišovou, čítal verš za veršom a nešiel ďalej, kým si zmysel prečítaných viet celkom neujasní. Ak narazil na niečo nezrozumiteľné, zvykol si nejasné miesta porovnávať so všetkými ostatnými textmi, o ktorých predpokladal, že riešia rovnakú otázku. Veril, že v texte má každé slovo svoj význam. Keď si ozrejmil, že skúmaný text sa zhoduje s ostatnými podobnými písmami, problém pokladal za vyriešený. Kedykoľvek teda prišiel na ťažko zrozumiteľný výrok, vysvetlenie našiel v niektorej inej časti Písma. Keďže pri skúmaní Biblie vrúcne prosil Pána, aby ho osvietil, objasnilo sa mu všetko, čo predtým pokladal za nezrozumiteľné. Overil si pravdivosť žalmistových slov: „*Výklad tvojich slov osvecuje, neskúsených robí rozumnými.*“, [Žalm 119,130](#).

S mimoriadne veľkým záujmom a podľa rovnakej zásady ako pri výklade ostatných častí Písma študoval knihy Daniel a Zjavenie. Veľmi ho potešilo, keď zistil, že prorockú symboliku možno pochopiť. Uvedomil si, že ak sa proroctvá už splnili, vyplnili sa do posledného písmena a ujasnil si, že všetky obrazy, symboly, rôzne prirovnania vysvetľuje buď samotný odsek, alebo ich význam nájde v iných textoch Písma, a tak ich môže pochopiť. Neskôr napísal:

„Tak som sa presvedčil, že Biblia je sústava zjavených právd, podaných tak jasne a zrozumiteľne, že ani jednoduchý človek v nich nemusí zablúdiť“, (Bliss, str. 70). Jeho úsilie bolo odmenené. Pri postupnom skúmaní veľkých obrysov biblických prorociev sa mu v reťazi pravdy vyjasňoval jeden článok za druhým. Nebeskí poslovia mu usmerňovali myseľ a objasňovali Božie slovo.

Spôsob naplnenia prorociev v minulosti sa mu stal kritériom pri úvahách o splnení tých prorociev, ktoré sa majú naplniť v budúcnosti. Došiel k presvedčeniu, že vtedy všeobecne rozšírený názor o duchovnej vláde Ježiša Krista – tisícročné kráľovstvo tu na zemi pred koncom sveta – nemá nijaké biblické opodstatnenie. Učenie, že pred osobným príchodom Krista bude na zemi tisícročné spravodlivosti a pokoja, odsúva naliehavosť Božieho dňa do vzdialenej budúcnosti. Aj keď sa tento názor môže ľuďom páčiť, predsa len odporuje slovám Ježiša Krista a jeho apoštolov, ktorí tvrdili, že pšenica a plevel majú rásť spolu až do žatvy, teda do konca sveta. Budú „zlí ľudia a podvodníci pokračovať v páchaní zla“, a „v posledných dňoch nastanú ťažké časy“. Vláda duchovnej temnoty potrvá až do adventu Spasiteľa a zničí ju „dych Kristových úst a sláva jeho príchodu“, [Matúš 13,30.38-41](#); [2. Timoteovi 3,1.13](#); [2. Tesaloničanom 2,8](#).

[234]

Prvokresťanská cirkev neučila, že celý svet sa obráti a Pán Ježiš bude vládnuť na tejto zemi. Toto učenie prijala väčšina kresťanov začiatkom 18. storočia a jeho následky boli podobne zhubné ako následky ktoréhokoľvek bludu. Také chápanie totiž odsúva príchod Ježiša Krista do ďalekej budúcnosti a vedie k tomu, že ľudia prehliadajú vážne znamenia, ktoré ohlasujú, že Kristov advent sa blíži. Toto učenie šírilo falošný pocit istoty a bezpečia a mnohých viedlo k tomu, že úplne zanedbávali prípravu na stretnutie s Pánom.

Miller poznal, že Biblia hovorí jednoznačne o osobnom príchode Ježiša Krista. Apoštol Pavol napísal: „Zaznie povel, hlas archanjela a Božia trúba, sám Pán zostúpi z neba“, [1. Tesaloničanom 4,16](#). Spasiteľ povedal: „Uzrú Syna človeka prichádzajú na nebeských oblakoch s veľkou mocou a slávou.“, „Lebo ako blesk vzplanie na východe a zažiarí až po západ, tak to bude s príchodom Syna človeka“, [Matúš 24,30.27](#). Budú ho sprevádzať všetky nebeské zástupy. „Príde Syn človeka vo svojej sláve a s ním všetci anjeli“, [Matúš 25,31](#). „On

pošle svojich anjelov s veľkou poľnicou a oni zhromaždia jeho vyvolených,, [Matúš 24,31](#).

Pri jeho príchode budú spravodliví mŕtvi vzkriesení a spravodliví živí budú premenení. Apoštol Pavol napísal: „*Všetci nezomrieme, ale všetci budeme premenení, razom, v tom okamihu, pri poslednom trúbení. Keď zaznie trúba, mŕtvi budú vzkriesení neporušiteľní a my budeme premenení. Lebo toto porušiteľné si musí obliecť neporušiteľnosť a toto smrteľné si musí obliecť nesmrteľnosť*„, [1. Korint'anom 15,51-53](#). Keď apoštol v Prvom liste Tesaloničanom predstavil príchod Pána, napísal: „*Prví vstanú tí, čo umreli v Kristovi; potom my, ktorí budeme nažive, spolu s nimi budeme v oblakoch uchvátení do vzduchu v ústrety Pánovi, a tak navždy budeme s Pánom*„, [1. Tesaloničanom 4,16.17](#).

[235]

Len vtedy, keď Ježiš Kristus príde osobne, môže jeho ľud „*do- stať kráľovstvo*„. Spasiteľ povedal: „*Keď príde Syn človeka vo svojej sláve a s ním všetci anjeli, zasadne na trón svojej slávy. Zhromaždia sa pred neho všetky národy. On oddelí jedných od druhých, ako pastier oddelí ovce od kozlov. Ovce si postaví napravo a kozlov naľavo, vtedy kráľ povie tým po pravici: Pod te, požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je vám pripravené od stvorenia sveta*„, [Matúš 25,31-34](#). Z citovaného textu vyplýva, že keď Syn človeka príde, mŕtvi vstanú neporušiteľní a živí budú premenení. Táto veľká zmena ich pripraví, aby mohli „*prijat' kráľovstvo*„. Akoby Pavol vravel: „*Človek, ako je, nemôže mať účasť na Božom kráľovstve a porušiteľné nemôže mať podiel na neporušiteľnom*„, (pozri [1. Korint'anom 15,50](#)). Človek vo svojom dnešnom stave je smrteľný, pomimutelný, Božie kráľovstvo je ale nepomimutelné, potrvá navždy. Preto človek vo svojom súčasnom stave nemôže vojsť do Božieho kráľovstva. Keď Ježiš príde, obdarí svoj ľud nesmrteľnosťou a potom mu dá kráľovstvo, ktoré mu bolo dosiaľ sľúbené ako dedičstvo.

Z týchto a ďalších častí Písma Miller jasne videl, že udalosti, ktoré sa podľa všeobecnej mienky mali odohrať pred Kristovým príchodom – ako celosvetová vláda pokoja a nastolenie Božieho kráľovstva na zemi – nastanú až po druhom príchode Spasiteľa. Ďalej zistil, že znamenia doby a pomery na svete zodpovedajú prorocnému opisu posledných dní. Nevyhnutne musel dospieť aj k záveru,

a to len na základe skúmania Písma, že čas, určený svetu v jeho súčasnom stave, sa podľa Písma chýli k záveru.

Preto napísal: „Iný dôkaz, ktorý ma zásadne ovplyvnil, boli časové údaje v Písme... Zistil som, že predpovedané udalosti, ktoré sa odohrali v minulosti, neraz sa uskutočnili v stanovenom čase. Stodvadsať rokov po potope ([1. Mojžišova 6,3](#)), sedem dní, ktoré budú predchádzať, štyridsať dní predpovedaného dažďa ([1. Mojžišova 7,4](#)), štyristo rokov, ktoré prežije Abrahámovo potomstvo v cudzej krajine ([1. Mojžišova 15,13](#)), tri dni, o ktorých sa prisnilo čašníkovi a pekárovi ([1. Mojžišova 40,12-20](#)), sedem faraónových rokov ([1. Mojžišova 41,28-54](#)), štyridsať rokov na púšti ([4. Mojžišova 14,34](#)), tri a pol roka hladu ([1. Kráľov 17,1](#); pozri [Lukáš 4,25](#)),... sedemdesiat rokov zajatia ([Jeremiáš 25,11](#)), sedem rokov Nebúkadnecara ([Daniel 4,13](#)), sedem týždňov, šesťdesiatdva týždňov a jeden týždeň, celkom sedemdesiat týždňov oddelených pre Židov ([Daniel 9,24-27](#)). Všetky tieto predpovedané udalosti sa v stanovenom čase splnili,, (Bliss, str. 74,75).

Keď teda Miller pri štúdiu Biblie narazil na rôzne časové údaje, ktoré sa podľa jeho chápania vzťahovali na druhý advent Krista, pokladal ich za „časy vopred stanovené,, na ktoré Boh svojich služobníkov upozornil. Mojžiš napísal: „Tajomné veci patria Hospodinovi, nášmu Bohu, a zjavené veci nám i našim synom až naveky, aby sme splnili všetky slová tohto zákona!,, Zo slov proroka Ámosa vieme, že „Hospodin, Pán, neurobí nič bez toho, že by nevyjavil svoj zámer svojim služobníkom, prorokom,, [5. Mojžišova 29,29 ROH](#); [5. Mojžišova 29,28 ECAV](#); [Ámos 3,7](#). Kto skúma Božie slovo, môže teda s dôverou očakávať, že najslávnejšia udalosť v dejinách ľudstva je v Písme jasne oznámená.

Miller napísal: „Keď že som bol úplne presvedčený, že celé Písmo pochádza z Božieho Ducha a je dobré ([2. Timoteovi 3,16](#)), že nikdy nevzniklo z ľudského popudu, ale bolo napísané z podnetu Ducha svätého ([2. Petra 1,21](#)) na naše poučenie, aby sme z trpezlivosti a z povzbudenia Písma čerpali nádej ([Rimanom 15,4](#)), musel som časové údaje v Biblii pokladať za rovnako dôležitú časť Božieho slova ako ktorékoľvek jej výroky, ktoré treba vážne skúmať. Preto som si uvedomil, že v snahe pochopiť, čo nám Boh vo svojej milosti zjavil, musím si všímať časové obdobia v proroctvách,, (Bliss, str. 75).

Časovým proroctvom, ktoré podľa Millerovho názoru najjasnejšie určovalo čas Kristovho druhého príchodu, je proroctvo z knihy [Daniel 8,14](#): „*Až prejde dvetisícristo večerov a rán, potom svätyňa bude opäť uvedená do správneho stavu,*„ (podľa iného prekladu: „*očistená,*„ alebo „*ospravedlnená,*„ – pozn. prekl.) Na základe vykladáckého pravidla, že Písmo treba vykladať Písmom, Miller zistil, že deň v symbolických proroctvách predstavuje rok ([4. Mojžišova 14,34](#); [Ezechiel 4,6](#)). Pochopil, že obdobie dvetisícristo prorockých dní, v prorockom prepočte teda rokov, ďaleko presahuje koniec židovského obdobia a nemôže sa týkať židovského svätostánku. Miller na základe všeobecne rozšíreného názoru, že v kresťanskej dobe je svätostánkom celá zem, dospel k záveru, že predpovedané očistenie svätyne z Danielovho proroctva ([Daniel 8,14](#)) znamená očistenie zeme ohňom pri druhom príchode Ježiša Krista. Následkom toho usúdil, že ak sa dá presne určiť počiatkový bod pre obdobie dvetisícristo prorockých dní, mohol by sa presne určiť čas Kristovho druhého príchodu. „*Tak by sa zistil čas slávneho konca, koniec súčasného stavu 'pýchy a moci, pompézności a márnosti, skazenosti a útlaku,*„ čas zrušenia kliatby zeme, keď už nebude smrti; a vtedy Pán odmení svojich služobníkov prorokov a všetkých svätých, čo majú úctu k Božiemu menu, a zahubí tých, ktorí ničili zem,„ (Bliss, str. 76).

[237] Miller pokračoval v štúdiu proroctiev s novým a ešte väčším zanietením. Celé dni a noci sa venoval štúdiu toho, čo teraz pokladal za nesmierne dôležité a zaujímavé. V Danielovej knihe (8. kap) našiel kľúč na výpočet začiatku obdobia dvetisícristo prorockých dní. Anjel Gabriel, ktorý dostal príkaz, aby videnie Danielovi objasnil, mu na to poskytol len čiastočné vysvetlenie. Keď prorok vo videní sledoval strašné prenasledovanie, ktoré postihne cirkev, opustili ho sily. Viac už nezniesol a anjel ho na chvíľu opustil. Čítame o tom: „*Ochorel som na niekoľko dní..., bol som vzrušený pre videnie a nechápal som ho,*„ [Daniel 8,27](#).

Boh potom dal príkaz svojmu poslovi: „*Vysvetli tomuto tento zjav,*„ Boží príkaz musel byť splnený, a preto sa anjel po nejakom čase vrátil k Danielovi a povedal mu: „*Teraz som vyšiel, aby som ti dal plné poznanie. Daj pozor na slovo a pochop videnie,*„ [Daniel 8,16](#); [9,22.23](#). Vo videní z 8. kapitoly zostal nevysvetliteľný jeden dôležitý bod týkajúci sa uvedeného obdobia dvetisícristo dní, preto sa anjel pri ďalšom výklade upriamil predovšetkým na otázku času.

„*Sedemdesiat týždňov je určených pre tvoj ľud a pre tvoje sväté mesto. Preto vedz a cháp: Odvtedy, čo vyšlo slovo o návrate a o vybudovaní Jeruzalema až po pomazanie kniežat'a, bude sedem týždňov. Za šesťdesiatdva týždňov opäť bude vybudovaný s námestím a ulicami, aj keď v čase útrap. Po šesťdesiatich dvoch týždňoch bude zabitý jeden pomazaný a nebude ho. Uzavrie pevnú zmluvu s mnohými na jeden týždeň; na pol týždňa zastaví zábitnú i pokrmovú obeť*„, [Daniel 9,24-27](#).

Anjel prišiel Danielovi vysvetliť, čomu prorok neporozumel vo videní z 8. kapitoly, totiž časový údaj „*až prejde dvetisícristo večerov a rán, potom svätyňa bude opäť uvedená do správneho stavu*„. Najprv vyzval Daniela, aby „*pochopil a rozumel videniu*„, jeho ďalšie slová potom zneli: „*Sedemdesiat týždňov (v prepočte dní na roky) je určených pre tvoj ľud a pre tvoje sväté mesto*„. Slovo „*určených*„ doslova znamená „*oddelených*„. Sedemdesiat prorockých týždňov, teda doslovne štyristodevät' desiat rokov, je podľa anjelovho oznámenia odpočítaných pre Židov. Od čoho však treba toto obdobie odpočítat' ? Pretože obdobie dvetisícristo prorockých dní je jediným časovým údajom, ktorý uvádza 8. kapitola, musí to teda byť obdobie, z ktorého sa odpočítava spomenutých sedemdesiat týždňov. Sedemdesiat týždňov patrí teda do počtu dvetisícristo dní a obidva časové úseky musia mať spoločný začiatok. Anjel vyhlásil, že obdobie sedemdesiat týždňov sa začína vydaním rozkazu na obnovu Jeruzalema. Ak sa zistí, kedy taký príkaz vyšiel, zistí sa vlastne začiatok veľkého obdobia dvetisícristo prorockých dní.

O príkaze na obnovu Jeruzalema čítame v 7. kapitole Ezdráša ([Ezdráš 7,12-26](#)). Najúplnejší príkaz vydal perzský kráľ Artaxerxes v roku 457 pr. Kr. V Ezdrášovej knihe ([Ezdráš 6,14](#)) však čítame, že Židia stavali Boží dom v Jeruzaleme „*podľa rozkazu perzského kráľa a Kýra, Dária a Artaxerxa*„. Títo traja králi vydali, potvrdili alebo doplnili príkaz tak, že splňal požiadavky proroctva, aby sa podľa neho mohol počítat' začiatok prorockého obdobia dvetisícristo rokov. Ak prijmeme rok 457 pr. Kr. – teda rok, keď bol príkaz rozšírený aj na výstavbu celého mesta – ako rok vydania príkazu, zistíme, že každý údaj proroctva, ktorý sa mal stať v sedemdesiatich týždňoch, sa presne vyplnil.

„*Odvtedy, čo vyšlo slovo o návrate a o vybudovaní Jeruzalema až po Mesiáša (pomazanie Kniežat'a), bude sedem týždňov, potom šesť-*

desiatdva týždňov, – celkom teda šesťdesiatdeväť týždňov alebo štyristoosemdesiattri rokov. Artaxerxov výnos vstúpil do platnosti na jeseň roku 457 pr. Kr. Ak počítame od tohto roku štyristoosemdesiattri rokov, dostaneme sa k jeseni roku 27 po Kr. (pozri Dodatok č. 29). V tom roku sa proroctvo splnilo. Slovo „*Mesiáš*“, znamená „*Pomazaný*“, Na jeseň roku 27 po Kr. Ján Krstiteľ Krista pokrstil a Duch Svätý ho „*pomazal*“, Apoštol Peter dosvedčuje, že Ježiša z Nazareta „*Boh pomazal Duchom Svätým a mocou*“, [Skutky apoštolov 10,38](#). Sám Spasiteľ vtedy vyhlásil: „*Duch Pánov je nado mnou, lebo ma pomazal zvestovať chudobným evanjelium*“, [Lukáš 4,18](#). Po svojom krste Pán Ježiš odišiel do Galiley (a hlásal Božie evanjelium). Vravel: „*Naplnil sa čas*“, [Marek 1,14.15](#).

„*Uzavrie svoju zmluvu s mnohými v poslednom týždni*“, [Daniel 9,27](#). „*Posledný týždeň*“, o ktorom sa tu hovorí, je posledný časový úsek z celku sedemdesiatich týždňov. Je to posledných sedem rokov z obdobia určeného Židom. V tomto období, ktoré trvalo od roku 27 do roku 34 po Kr., hlásal Ježiš evanjelium predovšetkým Židom, najprv osobne a neskôr prostredníctvom svojich učeníkov. Keď sa apoštolovia vydali na cestu s radostným posolstvom o kráľovstve, dostali od Spasiteľa príkaz: „*Nechod'te na cestu k pohanom a nevojdite do mesta Samaritánov. Chod'te radšej za ovcami, ktoré sa stratili z domu Izraela*“, [Matúš 10,5.6](#).

„*Na pol týždňa zastaví zábitnú i pokrmovú obeť*“, [Daniel 9,27](#). V roku 31 po Kr., teda tri a pol roka po svojom krste, bol náš Pán ukrižovaný. Veľkou obeťou na Golgote sa skončil obetný systém, ktorý počas štyroch tisícročí upozorňoval na Božieho Baránka. Symbol sa vyplnil tým, čo predstavoval, a všetky spaľované a suché obete podľa obradného systému mohli byť zrušené.

[239] Zistili sme teda, že sedemdesiat týždňov alebo štyristodeväťdesiat rokov určených Židom sa skončilo v roku 34 po Kr. Vtedy židovský národ rozhodnutím veľrady spečatil svoje odmietnutie evanjelia tým, že umučil Štefana a začal prenasledovať Kristových nasledovníkov. Spásne posolstvo sa potom prestalo obmedzovať len na vyvolený národ a začalo sa šíriť do celého sveta. Keď prenasledovanie nútilo učeníkov utiecť z Jeruzalema, „*začali kázať evanjelium všade, kam prišli*“, „*Filip zišiel do Samárie a zvestoval im Krista*“, Duch svätý viedol Petra, aby zvestoval evanjelium bohabojnému Kornéliovi, rímskemu stotníkovi v Cézarei, a horlivý Pavol, ktorý

prijal vieru Ježiša Krista, dostal príkaz, aby radostnú zvesť zanesol „d'aleko k pohanom,, [Skutky apoštolov 8,4.5; 22,21](#).

Tým sa splnili všetky údaje proroctva a začiatok obdobia sedemdesiatich týždňov možno s úplnou istotou určiť na rok 457 pr. Kr. a jeho skončenie na rok 34 po Kr. Keď poznáme východiskový bod, je veľmi ľahké vyrátať, kedy sa obdobie dvetisícristo prorockých dní skončí. Ak odpočítame sedemdesiat týždňov, teda štyristodvät' desiat dní – rokov z celkového počtu dvetisícristo dní – rokov, zostáva tisícosemstodesať dní – rokov. Od roku 34 po Kr. uplynulo tisíc osemstodesať rokov v roku 1844. Podľa výroku anjela po vypršaní tohto veľkého prorockého obdobia „*bude svätyňa uvedená do správneho stavu*,, Miller teda presne určil čas očistenia svätyne, o ktorej sa vtedy takmer všeobecne verilo, že nastane pri druhom príchode Ježiša Krista.

Miller a jeho priatelia sa najprv nazdávali, že obdobie dvetisícristo prorockých dní (teda rokov) sa skončí na jar roku 1844. Proroctvo však odkazovalo na jeseň onoho roku. Toto nepochopenie prinieslo sklamanie a rozčarovanie ľuďom, ktorí stanovili skorší dátum Kristovho príchodu. To však ani najmenej nespochybnilo, že obdobie dvetisícristo prorockých dní sa skončí v roku 1844, a že teda dôjde k veľkej udalosti, znázornenej očistením svätyne.

Keď Miller začal študovať Písmo v snahe dokázať, že je Božím zjavením, ani netušil, že dôjde k takému záveru. Sám sotva veril výsledkom svojho štúdia. Biblické dôkazy však boli príliš jednoznačné a presvedčajúce, než aby ich mohol odmietnuť. Po dvoch rokoch skúmania Písma dospel v roku 1818 k pevnému presvedčeniu, že Kristus príde približne o dvadsaťpäť rokov definitívne vykúpiť svoj ľud. Miller o tom napísal: „*Nemôžem ani vypovedať, aká radosť mi naplnila srdce pri pomyslení na tú skvelú nádej a ako vrúcne som túžil, aby som sa mohol radovať spolu s vykúpenými. Biblia sa mi stala novou knihou. Bola to pre môj rozum priam hostina. Všetko, čo mi v Písme bolo nejasné, tajomné či neznáme, sa mi v mysli rozplynulo pred jasným svetlom, ktoré mi teraz zažiarilo z jej posvätných stránok. Pravda mi pripadala zrozumiteľná a slávna. Všetky rozpory a nezrovnalosti, ktoré som predtým v Božom slove nachádzal, sa stratili, a napriek tomu, že som ešte nebol spokojný s tým, ako som chápal mnohé texty, zalialo ma teraz z Písma toľko svetla a osvecovalo moju dosiaľ zatemnenú myseľ, že som pri štúdiu*

Biblie prežíval uspokojenie, aké by som z Písma nebol nikdy predtým očakával., (Bliss, str. 76,77).

„Bol som naozaj úprimne presvedčený, že tá najvzácnejšia udalosť, ktorú Písmo predpovedá, sa čoskoro splní a veľmi naliehavo som si uvedomoval zodpovednosť a potrebu oznámiť to ostatným ľuďom., (Bliss, str. 81). Miller sa nemohol zbaviť tohto pocitu zodpovednosti, že musí odovzdať ďalším ľuďom svetlo, ktoré prijal. Očakával, že narazí na odpor neveriacich ľudí, ba čakal aj to, že všetci kresťania sa budú radowať z nádeje, že sa čoskoro stretnú so Spasiteľom, ktorého, ako tvrdili, milujú. Obával sa len toho, že vďaka veľkej radosti z nádeje na prichádzajúce slávne vyslobodenie, ktoré sa uskutoční tak skoro, mnohí ľudia prijmú toto učenie bez toho, aby sa dôkladným skúmaním Písma sami presvedčili o pravde. Váhal, či má svoj objav zverejniť. Ak by sa predsa len bol dopustil nejakého omylu, mohol tým priviesť iných ľudí k pádu. Preto znova preveril všetky dôvody, z ktorých vyvodzoval svoje závery, a starostlivo zvažoval možné námietky, ktoré ho napadali. Dospel k záveru, že v svetle Božieho slova všetky miznú ako hmla pred slnečnými lúčmi. Po piatich rokoch ďalšieho štúdia bol o správnosti svojho stanoviska neochvejne presvedčený.

Potom sa ho znova a veľmi naliehavo zmocňoval pocit zodpovednosti za potrebu oznámiť ľuďom, čo bolo podľa jeho presvedčenia jasným učením Písma. Napísal: *„Pri práci mi stále zneli slová: ‘Chod’ a povedz svetu, aké mu hrozí nebezpečenstvo., Stále sa mi vracal výrok: ‘Ak poviem bezbožnému: Bezbožný, určite zomrieš! – ale nepovieš nič, aby si varoval bezbožného pred jeho spôsobom života, ten bezbožný zomrie pre svoju vinu, ale jeho krv budem vyhl’adávať z tvojej ruky. Ak však budeš bezbožného varovať pred jeho spôsobom života, aby sa odvrátil od neho, ale neodvráti sa od svojho spôsobu života, on zomrie pre svoju vinu, ale ty si si zachránil život (Ezechiel 33,8.9).* Mal som pocit, že keby bezbožní ľudia boli naliehavo varovaní, mnohí by sa kajali; ak by ich však nikto nevaroval, zodpovednosť za to padne na mňa., (Bliss, str. 92).

Miller začal svoje názory oznamovať súkromne, kedykoľvek sa mu na to naskytna príležitosť, ale modlil sa, aby niektorý kazateľ uznal ich presvedčivosť a začal ich hlásať. Nemohol sa však zbaviť pocitu, že je osobne povinný varovať ostatných. Stále mu zneli slová: *„Chod’ a povedz ľuďom. Za ich krv budem volať na zod-*

povednosť teba.., Čakal deväť rokov, ale svedomie ho tak tiesnilo, že v roku 1831 prvýkrát verejne vysvetľoval a zdôvodňoval svoje presvedčenie.

Podobne ako bol prorok Elízeus povolaný opustiť svoje voly na poli a prijal plášť, ktorý ho oprávňoval zastávať poslanie proroka, bol aj Viliam Miller povolaný opustiť svoj pluh a oznamovať ľuďom tajomstvo Božieho kráľovstva. K úlohe postupne viest' poslucháčov prorockými obdobiami až ku Kristovmu druhému adventu pristúpil s určitými obavami. Pokúsil sa o to, a keď videl, aký veľký záujem jeho výklad prebúdza, pribudlo mu sily a odvahy.

Miller rozpoznal v slovách svojich spoluveriacich Božie volanie, na ich naliehania začal svoje názory vykladať verejne. Vtedy mal päťdesiat rokov. Nebol zvyknutý hovoriť a vystupovať na verejnosti. Tiesnil ho pocit, že na dielo, ktoré treba vykonať, sa nehodí. Pán však od samého začiatku žehnal jeho úsilie, ktoré viedlo ľudí mimoriadnym spôsobom cestou záchrany. Jeho prvé vystúpenie vyvolalo náboženské prebudenie, pri ktorom sa s výnimkou dvoch osôb obrátili všetci členovia trinástich rodín. Hneď nato bol pozvaný prehovoriť na iných miestach. Jeho vystúpenia prispeli takmer všade k rozvoju a oživeniu Božieho diela. Hriešni ľudia sa obracali, kresťania sa prebúdzali k väčšiemu posväteniu, deisti a neverci prijímali Písmo a stali sa kresťanmi. Tí, medzi ktorými pôsobil, potvrdzovali: *„Získal mnohých, na ktorých iní nezapôsobili,* (Bliss, str. 138). Svojimi prejavmi sa snažil viesť ľudí k veľkým pravdám kresťanstva, pričom poklesol rozmach bezbožnosti a pôžitkárskeho spôsobu života.

Takmer v každom meste boli desiatky, ba i stovky tých, ktorých priviedol k obráteniu. Na mnohých miestach sa mu otvárali protestantské kostoly rôznych vierovyznaní, aby v nich kázal a pozvania prichádzali veľakrát od kazateľov niekoľkých zborov naraz. Pridíždžal sa zásady, že bude hovoriť len tam, kam ho pozvú. Čoskoro však zistil, že nestačí vyhovieť ani polovici pozvánok.

Mnohí ľudia, aj keď neprijali jeho výpočet presného dátumu druhého príchodu, dospeli k presvedčeniu, že Kristov príchod sa predsa len blíži a treba sa naň pripraviť. Jeho pôsobenie v niektorých veľkých mestách malo ďalekosiahly vplyv. Obchodníci s liehovinami prestávali predávať alkohol, výčapy premieňali na zhromažďovacie miestnosti a zatvárali hazardné herne. Bezverci, deisti, univerzalisti,

[242] ba aj ľudia bez akýchkoľvek zásad, ktorí roky nenavštívili kostol, zmenili spôsob svojho života. Niektoré cirkvi poriadali modlitebné zhromaždenia v rôznych štvrtiach takmer každú hodinu a pracujúci ľudia sa schádzali k modlitbám a na oslavu Boha cez obed. Nedochoádzalo k nijakému mimoriadnemu vzrušeniu; ľudia mali takmer všeobecne slávnostne vážnu náladu. Millerovo pôsobenie sa snažilo podobne ako činnosť predošlých reformátorov presvedčivo oslovit' ľudí, prebudiť ich svedomie a nevyvolávať nijaké citové vzplanutie.

V roku 1833 dostal Miller od baptistickej cirkvi, ktorej bol členom, povolenie kázať. Mnohí kazatelia tejto cirkvi schvaľovali jeho pôsobenie a s ich súhlasom pokračoval vo svojej činnosti. Ustavične cestoval a kázal. Vo svojej práci sa zameriaval predovšetkým na štát Nové Anglicko a štáty Strednej a západnej Ameriky. Počas niekoľkých rokov si však s tým spojené náklady hradil sám a ani neskôr neprijal nikdy toľko, aby to pokrylo všetky cestovné výdavky. Táto verejná činnosť teraz natoľko zaťažovala jeho rozpočet, že v tomto období života jeho majetku postupne ubúdalo. Len vďaka skromnosti a pracovitosti svojej početnej rodiny ich stačila jeho farma užiť.

V roku 1833, teda o dva roky neskôr, čo začal verejne podávať dôkazy o skorom príchode Ježiša Krista, sa objavilo posledné zo znamení, ktoré malo podľa Spasiteľových slov signalizovať druhý príchod. Kristus povedal: „*Hviezdy budú padat' z neba,*“, [Matúš 24,29](#). Keď Ján vo videní sledoval výjavy oznamujúce blízkosť Božieho dňa, napísal: „*Nebeské hviezdy padali na zem, ako keď figovník, zmietaný veľkým vetrom, zhadzuje svoje nezrelé zimné plody,*“, [Zjavenie Jána 6,13](#). Toto proroctvo sa dojmavo prekvapujúcim spôsobom splnilo 13. novembra 1833. Časť sveta bola svedkom neobvyklej meteorickej sprišky. Bolo to najväčšie a najobdivuhodnejšie „*pada- nie hviezd,*“, aké kedy dejiny zaznamenali: „*Celá obloha nad územím Spojených štátov bola niekoľko hodín v pohybe. Odtedy, čo túto planétu osídlili prví ľudia, neobjavil sa na oblohe podobný úkaz, ktorý by jedni sledovali s takým veľkým obdivom a druhí s toľkou hrôzou a zdesením.*“, „*Veľkoleposť úkazu a jeho desivá krása sa ľudom natrvalo vryli do pamäti... Nikdy nepadal dážď hustejšie ako vtedy meteority. Na východe, západe, severe i juhu – všade mohli ľudia pozorovať rovnaký úkaz. Zdalo sa, že celé nebo je v pohybe... Úkaz, ako ho opísal vo svojom denníku profesor Silliman, pozorovali*

obyvatelia na celom území Spojených štátov... Od dvoch hodín v noci až do rozodnenia sa na celej oblohe, ktorá bola úplne jasná a bezmračná, odohrával jedinečný výjav, nepretržitá hra oslnivo žiariacich svetiel,, (R. M. Devens, American Progress, kap. 28, odst. 1-5). [243]

„Ludský jazyk nevie vyjadriť nádheru tohto veľkolepého predstavenia. Kto to nevidel, nemôže mať ani len približnú predstavu o toľkej nádhere. Vyzeralo to, akoby sa celé hviezdne nebo sústredovalo v jednom mieste v strede oblohy a súčasne odtiaľ obrovskou rýchlosťou vystrelovalo prskavky na všetky strany. Za tisícami zábleskov nasledovali ďalšie tisíce, a predsa tomu nebolo konca, ako keby boli pre túto príležitosť stvorené,, (F. Reed, Christian Advocate and Journal, 13. dec. 1833). „Sotva si možno predstaviť, ako by sa dal presnejšie vystihnúť symbol figovníka, ktorý zhadzuje svoje plody, keď ním zachvieva silný vietor,, (Portland Evening Advertiser, 26. nov. 1833).

Newyorské noviny Journal of Commerce zo 14. novembra 1833 uverejnili o tomto obdivuhodnom úkaze obsiahly článok. Čítame v ňom: „Nazdávam sa, že nijaký filozof či učenec dosiaľ neopísal a nezaznamenal udalosť, aká sa stala včera ráno. Presne ju predpovedal prorok pred osemnástimi storočiami. Ak by sme azda nechceli pochopiť, že padanie hviezd je naozaj padaním hviezd..., potom včerajší úkaz doslovne zodpovedá významu tohto výrazu.,,

Tak sa ukázalo posledné zo znamení Pánovho príchodu, na ktoré Ježiš Kristus upozornil svojich učeníkov: „Tak aj vy, keď uvidíte toto všetko, vedzte, že je blízko, predo dvermi,, [Matúš 24,33](#). Apoštol Ján po týchto znameniach spozoroval vo videní ďalšiu veľkú udalosť: Nebo sa rozostúpilo ako rozvinutý zvitok, nastalo silné zemetrasenie, každý vrch a každý ostrov sa pohol zo svojho miesta a vyľakaní bezbožní ľudia chceli utiecť a skryť sa pred Synom človeka. (Pozri [Zjavenie Jána 6,12-17](#).)

Mnohí z tých, čo toto padanie hviezd videli na vlastné oči, pokladali tento výjav za predzvesť prichádzajúceho súdu. „Strašný symbol, nezvratný náznak, milostivé znamenie onoho veľkého a hrozného dňa,, (Portland Evening Advertiser, 26. nov. 1833). Táto udalosť prebudila záujem ľudí o splnenie proroctiev a mnohí začali brať vážne toto upozornenie na blízkosť druhého príchodu Ježiša Krista.

[244]

V roku 1840 vzbudilo záujem širokej verejnosti ďalšie pozoruhodné naplnenie proroctva. O dva roky skôr uverejnil Josiah Litch, jeden z popredných hlásateľov Kristovho druhého príchodu, výklad 9. kapitoly knihy Zjavenie a predpovedal v ňom pád Osmanskej ríše. Podľa jeho výpočtov mala byť táto mocnosť porazená „*niekedy v auguste roku 1840,*„. Len niekoľko dní pred uvedením tohto údaja Litch napísal: „*Ak vychádzame z toho, že prvé obdobie trvajúce stopäťdesiat rokov sa skončilo presne vtedy, keď so súhlasom Turkov nastúpil na trón Konštantín XI., a obdobie tristošesťdesiatjeden rokov a pätnásť dní sa začalo po skončení prvého obdobia, potom prorocké obdobie sa skončí 11. augusta 1840, keď sa rozpadne Osmanská ríša, s hlavným mestom Konštantinopolom. Verím, že sa to aj stane,*„ (Josiah Litch, Signs of the Times, 1. aug. 1840).

V presne určenom čase prijalo Turecko prostredníctvom svojich vyslancov ochranu spojeneckých veľmocí Európy, a tým sa podrobilo kresťanským národom. Táto udalosť presne naplnila predpoveď (pozri Dodatok č. 30). Keď sa táto správa rozšírila v Amerike, mnohých to presvedčilo, že zásady, ktoré Miller a jeho spolupracovníci pri výklade biblických proroctiev používali, sú správne a presné. Adventné hnutie dostalo nový impulz. K Millerovi sa pridali vzdelaní a vplyvní ľudia, ktorí hlásali a zverejňovali jeho názory. Od roku 1840 do roku 1844 sa toto hnutie rýchle rozrástlo.

Viliam Miller prejavil veľkú duchovnú silu, vycvičenú uvažovaním, štúdiom a múdrosťou zhora, pretože sa spojil so Zdrojom múdrosti. Bol to muž rýdzej povahy a budil úctu a vážnosť všade, kde si cenili poctivosť a mravnú bezúhonnosť. Spájal úprimnú srdečnú láskavosť s kresťanskou pokorou a sebaovládaním. Bol pozorný a prívetivý ku všetkým, vždy ochotný vypočuť mienku iných a zvážiť ich dôvody. Všetky názory a každé učenie posudzoval bez predpojatosti a rozčuľovania, jedine Božím slovom. Jeho zdravý úsudok a dôkladná znalosť Písma mu umožňovali odmietnuť bludy a odhaliť klam.

No aj napriek tomu narážalo jeho pôsobenie na tvrdý odpor. Podobne ako v prípade predošlých reformátorov ani pravdy, ktoré hlásal Miller, sa u populárnych náboženských učiteľov nestretli s priaznivou ozvenou. Keď kritici nemohli doložiť svoje názory biblicky, uchýľovali sa k výrokom a k tradícii otcov. Hlásatelia adventnej pravdy prijímali len dôkazy z Božieho slova podľa zásady:

„*Jedine Písmo.*„, Odporcovia nahrádzali nedostatok biblických dôkazov zosmiešňovaním a úškľabkami. Svoj čas, prostriedky i dôvtip venovali len tomu, aby škodili ľuďom, ktorí sa previnili iba tým, že radostne očakávali návrat svojho Pána, snažili sa žiť čistým životom a nabádali iných, aby sa pripravili na Kristov druhý advent.

Nepriatelia vynakladali veľké úsilie, aby ľudí odviekli od myšlienok na druhý príchod Spasiteľa. Štúdium prorociev o príchode Ježiša Krista a konci sveta pokladali za hriech a za niečo, za čo by sa ľudia mali hanbiť. Tým výrazne podkopávali vieru v Božie slovo. Duchovní predstavitelia rôznych cirkví pôsobili, že ľudia sa odvracali od viery a mnohí z nich sa zjavne vydali na cestu hriechu a zla. Príčiny potom pôvodcovia zvalovali na adventistov.

[245]

Hoci Millerove prednášky a kázne pritáhovali zástupy uvážlivých a pozorných poslucháčov, jeho meno sa na stránkach náboženskej tlače objavovalo len výnimočne, aj to zväčša ako terč posmechu. L'ahkomysel'ní a bezbožní ľudia, ktorým názory predstaviteľov cirkvi dodávali odvahu, ho zosmiešňovali a jeho pôsobenie označovali hanlivými prívlastkami, pohoršujúcimi a rúhavými vtipmi. Muža, ktorý opustil pohodlie domova a na vlastné trovy cestoval od mesta k mestu, z jednej obce do druhej a ktorý neúnavne upozorňoval svet na blížiaci sa súd, posmešne nazývali bláznom, luhárom a vypočítavým podvodníkom.

Zosmiešňovanie, lži a nadávky namierené proti Millerovi vyvolávali rozhorčený odpor aj vo svetskej tlači. „*Správať sa k niečomu tak výsostne vznešenému a s takými vážnymi následkami,*“ l'ahkomysel'ne a urážlivo – písalo sa v tlači – „*znamená vysmievať sa nielen citom ľuďí, ktorí o tom kážu a zastávajú to,*“ ale „*robiť si žarty zo súdneho dňa, vysmievať sa samému Bohu a zľahčovať závažnosť Božieho súdu,*“ (Bliss, str. 183).

Pôvodca všetkého zla sa snažil vplyv adventného posolstva nielen mariť, ale aj zničiť jeho hlásateľov. Keď Miller prednášal svojim poslucháčom biblické pravdy, karhal tým ich hriechy a narúšal ich sebaistotu. Jeho prísne a otvorené slová prebúdžali v nich nepriateľstvo. Odpor, ktorý prejavovali k jeho posolstvu členovia cirkví, povzbudzoval spodinu spoločnosti, aby si trúfala ešte viac. Jeho nepriatelia sa rozhodli zabiť ho pri odchode zo zhromaždenia. Chránili ho však Boží anjeli a jeden z nich v podobe muža vzal tohto Božieho služobníka za ruku a vyviedol ho spomedzi rozzúreného

davu do bezpečia. Miller svoje dielo ešte nedokončil, a tak satan a jeho služobníci museli byť sklamaní, že sa im nepodarilo realizovať svoj zámer.

Napriek všetkému odporu záujem o adventné hnutie stále rástol. Počet prívržencov sa z desiatok a stovák zvýšil na tisíce. Rôzne cirkvi zaznamenali veľký prírastok členstva. Po krátkom čase sa však začal prejavovať odpor aj proti týmto novoobrátencom. Proti tým, čo prijali Millerove názory sa začali v cirkvách zavádzať disciplinárne opatrenia. Miller na to reagoval písomným prevolaním ku kresťanom všetkých vyznaní. Žiadal v ňom, aby mu dokázali z Písma, v čom sa mýli.

[246] Napísal: *„Veríme azda niečomu, čo neprikazuje Biblia, ktorú vy sami vyhlasujete za jediné pravidlo viery a života? Čo sme vykonali, že z kazateľníc a zo stránok novín sa na nás sypú zlomysel'né odsúdenia a že sme vylučovaní z vašich cirkví a spoločenstiev?„*, *„Ak nemáme pravdu, ukážte nám, prosím, v čom sa mýlime. Dokážte nám z Božieho slova, že obhajujeme bludy. Príval posmechu nás však nemôže presvedčiť, že sa mýlime. Naše názory môže zmeniť jedine Božie slovo. K svojim záverom sme dospeli po zrelej úvahe a modlitbách, keď sme našli dôkazy v Písme„*, (Bliss, str. 250,252).

Výstrahy, ktoré Boh posielal svetu prostredníctvom svojich služobníkov, sú niekedy prijímané s rovnakou nedôverou. Keď si skazenosť predpotopných ľuďí vynútila, aby na zem prišla potopa, Boh vopred oznámil ľuďom svoj zámer, aby im poskytol príležitosť opustiť cestu zla. V priebehu stodvadsiatich rokov počuli varovné výzvy, aby sa kajali, v opačnom prípade sa prejaví Boží trest, v ktorom zahynú. Ľudia však toto posolstvo pokladali za prázdnu reč a neverili mu. Božiemu poslovi nielenže neverili, ale sa mu bezbožne vysmievali. Z jeho prosieb si robili žarty, ba dokonca ho obvinili z pýchy. Ved' ako sa môže jeden človek stavať proti všetkým veľikánom sveta? Keby Nóachovo posolstvo bolo pravdivé, prečo ho neprijal celý svet? Prečo mu ľudia neuverili? Tvrdenie jedného človeka proti múdrosti tisícov! Varovanie teda odmietli a nehl'adali úkryt v korábe.

Protivníci poukazovali na prírodné javy, ako zákonité striedanie ročných období, modrá obloha, z ktorej ešte nikdy nepršalo a zelené polia, osviežované nočnou rosou. Volali: *„Nehovorí azda v podobenstvách?„*, a opovržlivo tvrdili, že hlásateľ pravdy je nenapraviteľný

pomätenec, ešte odvážnejšie teda holdovali zábavám a nezriekli sa svojich zlých skutkov. Ich nevera však nijako nezabránila tomu, aby sa predpovedaná udalosť nestala. Boh dlho trpel ich bezbožnosť a poskytol im mnoho príležitostí na pokánie. V určený čas však tých, čo odmietali jeho milosť, stihol trest.

Ježiš Kristus povedal, že ľudia nebudú veriť v jeho druhý príchod podobne, ako neverili Nóachovi súčasníci. *„Nič nebadali, až prišla potopa a zmietla všetkých, tak bude aj pri príchode Syna človeka,“* [Matúš 24,39](#). Keď sa členovia Božej cirkvi začnú spájať so svetom, budú žiť tak, ako žije svet a zúčastňovať sa na hriechných zábavách, keď hýrivosť sveta prenikne do cirkvi, keď budú znieť svadobné zvony a všetci sa budú radovať, že ich na zemi čaká dlhoročný blahobyť, vtedy náhle, ako blesk z neba, nastane koniec ich sľubných vidín a klamných nádejí.

Tak ako Boh poslal Nóacha, aby upozornil svet na prichádzajúcu potopu, tak poslal aj vyvolených služobníkov, ktorí mali oznámiť, že sa už blíži Boží súd. Ako Nóachovi súčasníci výsmešne znevažovali predpovede hlásateľ a pravdy, tak aj v Millerovej dobe mnohí zľahčovali varovné slová, medzi ktorými boli aj príslušníci kresťanských cirkví. [247]

Prečo sa učenie a zvesť o druhom príchode Ježiša Krista cirkvám nepáči? Kým pre neveriacich ľudí znamená druhý príchod Ježiša Krista hrozbu a záhubu, pre veriacich je radostnou nádejou. Táto slávna pravda povzbudzovala Božích verných nasledovníkov vo všetkých dobách. Prečo sa teda veriacim kresťanom stala – podobne ako sám Ježiš Kristus – *„kameňom úrazu,“* a *„skalou pohoršenia,“*? Náš Pán sľúbil svojim učeníkom: *„Keď odídem a pripravím vám miesto, zase prídem a vezmem vás k sebe,“* [Ján 14,3](#). Láskyplný a súcitný Spasiteľ predvídal osamelosť a zármutok svojich nasledovníkov, preto prikázal anjelom, aby ich potešili uistením, že sa vráti tak, ako odišiel do neba. Keď učeníci pozorne hľadeli hore, aby zachytili posledný obraz odchádzajúceho, ktorého milovali, počuli slová: *„Muži galilejskí, prečo tu stojíte a hľadíte na nebo? Tento Ježiš, ktorý bol vzatý od vás do neba, príde takisto, ako ste ho videli do neba odchádzať,“* [Skutky apoštolov 1,11](#). Posolstvo anjelov v nich prebudilo novú nádej. Učeníci *„sa s veľkou radosťou vrátili do Jeruzalema a celý čas boli v chráme, chválili a velebili Boha,“* [Lukáš 24,52.53](#). Radovali sa nie preto, že Pán Ježiš od nich odišiel a

že ich nechal samých bojovať s pokušeniami a nástrahami sveta, ale preto, lebo ich anjeli ubezpečili, že Spasiteľ sa vráti.

Zvest' o návrate Ježiša Krista by mala byť aj dnes, podobne ako v Betleheme, keď ju anjeli oznámili pastierom, dobrou a radostnou správou. Tí, čo skutočne milujú svojho Spasiteľa, musia radostne uvítať správu Božieho slova, že Pán, ku ktorému sa upínajú ich nádeje na večný život, príde znova. Jeho druhý advent nebude príchodom v ponížení, aby znášal urážky, posmech a opovrhnutie ako pri prvom advente. Kristus príde v moci a sláve, aby definitívne vyslobodil svoj ľud. Návrat Spasiteľa nečakajú len tí, čo ho nemilujú. Neexistuje jasnejší dôkaz o odklone cirkví od Boha, než znepokojenie a odpor, ktorý v nich vyvoláva Božie posolstvo o druhom advente Krista.

[248] Veriaci, ktorí prijali zvest' o skorom príchode Spasiteľa, si uvedomili potrebu pokánia a pokory pred Bohom. Mnohí dlho váhali medzi Kristom a svetom, teraz si však uvedomili, že nadišiel čas, aby sa rozhodli. „*Všetko, čo sa týkalo večnosti, im pripadalo ako nezvyčajná skutočnosť. Nebo sa im priblížilo a oni začali myslieť na svoju vinu pred Bohom,*“ (Bliss, str. 146). Kresťania sa prebúdzali k novému duchovnému životu. Pochopili, že čas sa kráti a že to, čo majú vykonať pre svojich blížnych, musia vykonať rýchlo. Svetské záujmy začali ustupovať do pozadia. Zdalo sa im, že sa pred nimi otvára večnosť. Bolo im zrejmé, že záujmy týkajúce sa večného blaha alebo záhuby človeka zatieňujú všetko časné. Spočinul na nich Boží Duch, ktorý posilnil ich vážne výzvy adresované spoluveriacim i neveriacim, aby sa pripravili na Boží deň. Tiché svedectvo ich každodenného života bolo trvalou výčitkou neposväteným členom v cirkvi, ktorí nábožensky ustrnuli. Tí nechceli, aby ich niekto rušil v ich svetských záujmoch, v zhone za peniazmi a v úsilí o svetské uznanie. V tom bol zdroj ich nepriateľstva a odporu proti viere v príchod Ježiša Krista, ako aj proti tým, čo ho hlásali.

Keď odporcovia poznali, že dôkazy z proroctva nemožno vyvrátiť, snažili sa ľudí od ďalšieho štúdia odradiť tvrdením, že proroctvá sú zapečatené. Toto pôvodne katolícke tvrdenie prijali teraz aj protestanti. Zatiaľ čo pápežstvo dlho zakazovalo ľuďom čítať Bibliu (pozri Dodatok č. 31), protestantské cirkvi tvrdili, že dôležitým časťami Božieho slova, – najmä tým, ktoré odhaľujú pravdy dôležité pre dnešnú dobu – nemožno porozumieť.

Kazatelia i členovia cirkví tvrdili, že proroctvá kníh Daniel a Zjavenie sú nezrozumiteľnými tajomstvami. Spasiteľ však upozorňoval svojich nasledovníkov na výroky z Danielovej knihy, ktoré sa v stanovenom čase uskutočnia. Povedal: „*Kto číta, nech pochopí!*“, [Matúš 24,15](#). Tvrdenie, že kniha Zjavenie je nezrozumiteľným tajomstvom, odporuje samotnému názvu tejto knihy. Kniha Zjavenie začína slovami: „*Zjavenie Ježiša Krista, ktoré mu dal Boh, aby ukázal svojim sluhom, čo sa má onedlho diať. Blahoslavený, kto číta, aj tí, ktorí počúvajú slová proroctva a zachovávajú, čo je v ňom napísané, lebo určený čas je blízko.*“, [Zjavenie Jána 1,1-3](#).

Prorok napísal: „*Blahoslavený, kto číta.*“, Sú teda takí, čo čítať nechcú; im požehnanie neplatí. Blahoslavení „*aj tí, ktorí počúvajú slová proroctva.*“, Sú totiž aj takí, čo odmietajú počúvať čokoľvek z prorockých spisov, ani im teda požehnanie neplatí. „*Zachovávajú, čo je v ňom napísané.*“, Mnohí ľudia totiž odmietajú dbať na upozornenia a pokyny obsiahnuté v knihe Zjavenie. Ani spomedzi nich nikto nemôže počítať so sľúbeným požehnaním. Všetci, čo proroctvá zosmiešňujú a vážne mienené prorocké symboly zľahčujú, ako aj tí, čo nechcú zmeniť svoj život a pripraviť sa na príchod Božieho Syna, zostanú bez požehnanie.

Ako môžu napriek tomuto svedectvu Písma tvrdiť, že kniha Zjavenie je nezrozumiteľným tajomstvom? Kniha Zjavenie je odhalené tajomstvo a otvorená kniha. Jej štúdium vedie myseľ k proroctvu Daniela a v oboch týchto prorockých knihách sú tie najdôležitejšie Božie pokyny, týkajúce sa udalostí v závere dejín tohto sveta. [249]

Jánovi Pán vo videní ukázal pozoruhodné a zaujímavé udalosti aj z dejín cirkvi. Boží prorok videl stav veriacich, hroziace nebezpečenstvá a boje, ako aj konečné vyslobodenie Božieho ľudu. Zaznamenal záverečné posolstvá, ktoré povedú k tomu, aby všetko dozrelo na žatvu a konečný zber do nebeskej sýpky, alebo do otiepok pre stravujúci oheň. Ján videl nesmierne dôležité skutočnosti, najmä pre cirkev posledných dní, aby tí, čo sa odvrátia od bludov k pravde, poznali nebezpečenstvá a boje, ktoré ich čakajú. Nikto nemusí žiť v neistote o tom, čo príde na tento svet.

Prečo teda ľudia tak málo vedia o takej dôležitej časti Písma svätého? Prečo sa prejavuje taká všeobecná nechúť čítať a skúmať jeho posolstvá? Je to výsledok zámerného úsilia kniežať a temnoty zatajovať pred ľuďmi to, čo odhaluje jeho podvody a lži. Keď že

Kristus, ktorý Jánovi zjavil budúcnosť, predvídal odpor proti štúdiu knihy Zjavenie, sľúbil požehnanie všetkým, ktorí budú čítať, počúvať a zachovávať slová tohto proroctva.

Boh vo všetkých dobách, v každom veľkom reformačnom či náboženskom hnutí konal svoje pozemské dielo pozoruhodne rovnakým spôsobom. S ľuďmi vždy zaobchádza podľa rovnakých zásad. Súčasné významné hnutia majú teda svoju obdobu v minulosti. To, čo cirkev prežívala v dávnej minulosti, je vzácnym poučením pre dnešok.

Z Písma je nad každú pochybnosť zrejmé, že Boh prostredníctvom Ducha Svätého usmerňuje svojich služobníkov na zemi tak, aby cez veľké náboženské hnutia šírili na zemi dielo spásy. Ľudia sú nástroje v Božích rukách, aby uskutočňovali zámery Božej milosti a milosrdenstva. Každému je zverená úloha; Boh dáva každému toľko svetla, koľko v svojej dobe potrebuje, aby mohol splniť poslanie, ktoré mu bolo určené. Nikto z ľudí nikdy úplne nepochopil veľký plán spásy ľudstva ani dokonale nepoznal Boží zámer, ktorý sa mal v jeho dobe uskutočniť. Ľudia celkom nerozumejú tomu, čo Boh chce dosiahnuť poslaním, ktoré im zveril. Nechápu celý dosah posolstva, ktoré v jeho mene hlásajú.

„Či vystihneš Božiu podstatu a vystihneš dokonalosť Všemohúceho?“, „Lebo moje myšlienky nie sú vaše myšlienky a vaše cesty nie sú moje cesty, znie výrok Hospodina, ale ako nebesá prevyšujú zem, tak moje cesty prevyšujú vaše cesty a moje myšlienky vaše myšlienky.“, „Ja som Boh a niet iného, som Boh a mne rovného niet. Ja od počiatku zvestujem budúce veci a od pradávna to, čo sa ešte nestalo.“, [Job 11,7](#); [Izaiáš 55,8.9](#); [46,9.10](#).

Ani proroci mimoriadne osvietení Duchom Svätým nepostrehli úplný dosah zjavení, ktoré dostali. Ich význam sa mal Božiemu ľudu vyjavovať postupne podľa potreby poučenia z nich.

Keď Peter písal o spasení, ktoré ľuďom zjavuje evanjelium, povedal: „Toto spasenie úporne hľadali a neúnavne skúmali proroci, ktorí prorokovali o milosti pre vás. Skúmali, na ktorý a na aký čas oznamoval Kristov Duch, ktorý v nich prebýva, Kristove utrpenia

a po nich nasledujúcu slávu. Im bolo zjavené, že nie sebe, ale vám poslúžili tým., 1. Petra 1,10-12.

[251]

Aj keď proroci nemohli úplne pochopiť Božie zjavenia, s celou vážnosťou sa snažili porozumieť tomu, čo im Boh vo svojej milosti chcel nimi oznámiť. Proroci „úporne hľadali a neúnavne skúmali, na ktorý a na aký čas oznamoval Kristov Duch, ktorý v nich prebýva,.. Aké veľké poučenie dostali Boží služobníci v záujme dnešných kresťanov! „Im bolo zjavené, že nie sebe, ale vám poslúžili tým, čo sa vám teraz zvestuje.. Všimnime si, že títo svätí Boží muži „úporne hľadali a neúnavne skúmali,, zjavenia, ktoré dostali pre budúce generácie. Porovnajme ich horlivosť s ľahostajnosťou a nezaujmom vyvolených o tento nebeský dar. Aká to výčitka pohodlnosti a tupej ľahostajnosti, ktorá sa uspokojí s vyhlásením, že proroctvá sú nezrozumiteľné!

Aj keď obmedzený ľudský rozum nikdy neprenikne do zámerov Všemohúceho a nepochopí jeho ciele, človek často nesprávne chápe nebeské posolstvo preto, lebo sa dopúšťa určitej chyby alebo niečo dôležité prehliada. Zmýšľanie ľudí, a to aj Božích služobníkov, býva neraz ľudskými názormi, tradíciami a falošným učením také zaslepené, že veľké pravdy zjavené v Božom slove vie len čiastočne pochopiť. Tak to bolo aj s Kristovými učeníkmi napriek tomu, že Spasiteľ bol s nimi osobne. Všeobecná predstava Mesiášovho pozemského kráľovstva a povýšenia Izraela na trón svetovládnej ríše im natoľko zaujala myseľ, že nemohli pochopiť význam jeho slov, keď im predpovedal svoje utrpenie a smrť.

Sám Kristus ich poslal hlásať: „Naplnil sa čas a priblížilo sa kráľovstvo Božie. Kajajte sa a verte v evanjelium!,, [Marek 1,15](#). Toto posolstvo pochádza z 9. kapitoly Danielovho proroctva. Anjel povedal, že do „pomazania Kniežat’a,, uplynie šesťdesiatdeväť týždňov. Učeníci teda s veľkou nádejou radostne očakávali, kedy už bude v Jeruzaleme ustanovené kráľovstvo Mesiáša, ktorý bude vládnuť celému svetu.

Učeníci hlásali Kristovo posolstvo, aj keď jeho zmysel sami nechápali. Ich posolstvo síce pochádzalo z 9. kapitoly Danielovho proroctva ([Daniel 9,25](#)), oni však nechápali zmysel nasledujúceho verša tej istej kapitoly, kde sa hovorí, že Mesiáš bude zabitý. Od detstva celým srdcom lipli na predstave ustanovenia slávnej pozemskej

ríše, ktorá ich natoľko oslepila, že nepochopili zmysel prorociev ani význam Kristových slov.

Svoju povinnosť splnili tým, že židovskému národu oznámili ponuku milosti; ale práve vtedy, keď očakávali, že svojho Pána uvidia nastupovať na Dávidov trón, museli byť svedkami toho, že ho zajali ako zločinca, zbičovali, vysmiali, odsúdili a na Golgote pribili na kríž. Aká beznádejná úzkosť zvierala učeníkov, keď ich Pán spal v hrobe!

Kristus prišiel na svet v presne určenom čase a tak, ako to predpovedali proroctvá. Kristovou službou sa dopodrobna naplnilo svedectvo Písma. Hlásal posolstvo spásy a „*v jeho slove bola moc*„ Jeho poslucháči poznali, že toto slovo je z neba. Písmo a Duch Svätý potvrdili poslanie Božieho Syna.

Aj keď učeníci milovali svojho Pána rovnako oddane, predsa ich tiesnili pochybnosti a neistota. Úzkosť ich natoľko zvierala, že na to, čo im Kristus o svojom utrpení a smrti povedal, celkom zabudli. Keby bol Ježiš z Nazareta pravý Mesiáš, mohol by ich znepokojovať toľký žiaľ a sklamanie? Táto otázka ich mučila v beznádejných hodinách onej soboty medzi jeho smrťou a vzkriesením, kým Spasiteľ odpočíval v hrobe.

Kristovi učeníci však ani v tejto temnej noci plnej zármutku neboli opustení. Prorok hovorí: „*Ak sedím v tme, Hospodin mi je svetlom. Vyvedie ma na svetlo a uzriem jeho spásonosný skutok*„ „*Ved' nijaká tma nie je dost' tmavá, noc ti svieti ako deň*„. Boh povedal: „*Úprimným zasvitne svetlo v tme*„. „*Slepých povediem nepoznanou cestou, kráčať im dám chodníkmi, ktoré neznajú. Na svetlo zmením tmu pred nimi a hrob' avinu na rovinu. Toto sú veci, ktoré urobím a nenechám ich len tak*„, [Micheáš 7,8.9](#); [Žalm 139,12; 112,4](#); [Izaiáš 42,16](#).

Posolstvo, ktoré učeníci hlásali v mene svojho Pána, bolo v každom ohľade správne a predpovedané udalosti sa skutočne stali. Zvest' Božích poslov znela: „*Naplnil sa čas a priblížilo sa Božie kráľ'ovstvo*„. Po uplynutí „*času*„, šesťdesiatdeväť týždňov podľa 9. kapitoly Danielovho prorocтва, ktoré siahajú po Mesiáša, „*Pomazaného*„, Ježiš bol pomazaný Duchom Svätým, keď ho Ján pokrstil v Jordáne. „*Božie kráľ'ovstvo*„, ktoré sa priblížilo, bolo ustanovené Kristovou smrťou. Toto kráľ'ovstvo však nebolo pozemskou ríšou, ako sa to všeobecne učilo a verilo. Nebude ním ani to budúce, večné

[252]

kráľovstvo, ktoré bude ustanovené, keď *„kráľovstvo a moc i veľkosť kráľovstva pod celým nebom budú odovzdané ľudu svätých Najvyššieho,,* v ktorom *„všetky mocnárstva im musia slúžiť a byť poddané,,* [Daniel 7,27](#). V Písme výraz *„Božie kráľovstvo,,* znamená ako kráľovstvo milosti, tak aj kráľovstvo slávy. O kráľovstve milosti píše Pavol v liste Židom, kde ukazuje na Krista, láskyplného obhajcu, ktorý *„spolucíti s našimi slabosťami,,* a pokračuje: *„Pristupujme teda s dôverou k trónu milosti, aby sme dostali milosrdenstvo a našli milosť a pomoc v pravý čas,,* [Židom 4,15.16](#). Trón milosti predstavuje kráľovstvo milosti, lebo existencia trónu predpokladá existenciu kráľovstva. Aj Kristus v mnohých svojich podobenstvách [253] používa výraz *„nebeské kráľovstvo,,* na označenie pôsobenia Božej milosti na ľudské srdce.

Podobne trón slávy predstavuje kráľovstvo slávy. O tomto kráľovstve Spasiteľ hovorí: *„Keď príde Syn človeka vo svojej sláve a s ním všetci anjeli, zasadne na trón svojej slávy. Zhromaždia sa pred neho všetky národy,,* [Matúš 25,31.32](#). Toto budúce kráľovstvo nebude ustanovené pred druhým príchodom Ježiša Krista.

Kráľovstvo milosti bolo zriadené hneď po páde prvých ľudí do hriechu, keď bol pripravený plán vykúpenia hriešneho ľudstva. Tento plán existoval hneď od začiatku ako Boží zámer a príslub. Ľudia sa však už vtedy mohli vierou stať jeho občanmi. V skutočnosti však toto kráľovstvo nastolila len Kristova smrť. Spasiteľ za svojej pozemskej služby mohol unavený ľudskou tvrdošijnosťou a nevdáčnosťou odmietnuť smrť na Golgote. V Getsemanskej záhrade sa pohár horkosti v jeho ruke chvel. Aj vtedy mohol zotrieť z tváre krvavý pot a nechať hriešne ľudstvo zahynúť v nepravostiach. V tom prípade by však už vykúpenie padlého ľudstva nebolo možné. Spasiteľ však obetoval svoj život a posledným dychom zvolal: *„Dokonané je!,* a vtedy bolo splnenie plánu vykúpenia zabezpečené. Potvrdilo sa zasľúbenie spásy, ktoré dostala hriešna dvojica v raji. Božie kráľovstvo milosti, ktoré dotedy existovalo ako Boží príslub, bolo teraz skutočne nastolené.

Kristova smrť ako udalosť, v ktorej učeníci videli nezvratné zmarenie svojich nádejí, navždy zabezpečila kráľovstvo milosti. Bola pre nich krutým sklamaním, ale aj vrcholným dôkazom ich viery. Udalosť, ktorá ich naplnila žiaľom a zúfalstvom, otvorila

dvere nádeje každému Adamovmu potomkovi. Od Ježišovej smrti závisí budúci život a večné blaho všetkých veriacich.

Zámery večnej milosti sa splnili, aj keď učeníkom priniesli sklamanie. Ich srdcia si podmanila Božia milosť a moc Kristovho učenia, pretože obyčajný „človek takto nikdy nehovoril,, (Ján 7,46), ale do rýdzeho zlata ich lásky ku Kristovi sa dostala bezcenná prímes svetскеj pýchy a sebeckej ctibažnosti. Ešte vo veľkonočnej sieni, v tej slávnostnej chvíli, keď ich Majster vchádzal do tieňa Getsemanskej záhrady „vznikla medzi nimi aj hádka, kto z nich je najväčší,, Lukáš 22,24. V duchu videli pred sebou trón, korunu a slávu, hoci práve vtedy bolo pred nimi pohanenie a smrteľná úzkosť v Getsemanskej záhrade, súdna sieň a golgotský kríž. Pýcha a túžba po svetskej sláve ich zviadli, aby sa utiekli k falošnému učeniu svojej doby a prehliadli Spasiteľove slová o podstate jeho kráľovstva, o jeho utrpení a smrti. Ich pomýlené názory im pripravili krutú, ale veľmi potrebnú skúšku, ktorá na nich doľahla, aby našli správny smer. Aj keď učeníci nepochopili zmysel svojho posolstva a nedočkali sa splnenia svojich nádejí, napriek tomu hlásali Bohom im zverené varovné posolstvo a Pán odmení ich vieru a poslušnosť. Im mala pripadnúť úloha hlásať slávne evanjelium o vzkriesení Pána všetkým národom. Sklamanie, ktoré im pripadalo také trpké, dopustil Pán preto, aby ich pripravil na slávne poslanie.

[254]

Po svojom zmŕtvychvstaní sa Ježiš zjavil svojim učeníkom cestou do Emauz „a počnúc Mojžišom cez všetkých prorokov im vykladal, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo,, Lukáš 24,27. Srdcia učeníkov precitli a rozhorela sa v nich viera. „Znovuzrodili sa pre živú nádej,, (1. Petra 1,3), skôr než sa im dal Ježiš poznať. Kristus im chcel osvietiť myseľ a upevniť vieru v „prorocké slovo,,. Chcel, aby sa v ich mysliach zakorenila pravda, a to nielen preto, že sa s ním osobne stretli, ale skôr pre nespochybniteľné dôkazy zo symbolov, predobrazov, obradného zákona a starozmluvných proroctiev. Bolo treba, aby viera Kristových nasledovníkov spočívala na rozumnom základe, a to nielen kvôli nim, ale predovšetkým preto, aby mohli zvestovať o Kristovi niest' do celého sveta. Prvým krokom k tomuto poznaniu bol odkaz na „Mojžiša a všetkých prorokov,,. Také bolo svedectvo vzkrieseného Spasiteľa o hodnote a význame Starej zmluvy.

Aká zmena nastala v srdciach učeníkov, keď sa znova podívali do tváre svojho milovaného Majstra! (Pozri [Lukáš 24,32](#)). Jasnejšie a dokonalejšie než kedykoľvek predtým videli „*toho, o ktorom písal Mojžiš v Zákone i proroci,*“, [Ján 1,46](#) ROH; [Ján 1,45](#) ECAV. Nad neistotou, úzkosťou a zúfalstvom zvíťazila istota a neochvejná viera. Nieto sa čo diviť, že po jeho nanebovstúpení „*v chráme chválili a velebili Boha,*“, [Lukáš 24,53](#). Tí, čo vedeli len o Spasiteľovej potupnej smrti, očakávali, že v tvári učeníkov bude len výraz žiaľu, bezradnosti a porážky; no namiesto toho videli radosť a víťazstvo. Takto boli učeníci pripravení na dielo, ktoré ich čakalo. Prešli tou najtúžšou skúškou a boli svedkami toho, ako víťazne sa Božie slovo naplnilo, hoci podľa ľudského úsudku bolo všetko stratené. Čo mohlo teda neskôr ohroziť ich vieru alebo ochladiť ich lásku? V najväčšom žiali „*mali silné povzbudenie,*“, a nádej „*ako istú a pevnú kotvu duše,*“, [Židom 6,18.19](#). Stali sa svedkami Božej múdrosti a moci, boli presvedčení, „*že ani smrť, ani život, ani anjeli, ani kniežatstvá, ani prítomné, ani budúce veci, ani mocnosti, ani to, čo je vysoko, ani to, čo je hlboko, ani nijaké iné stvorenie nebude nás môcť odlúčiť od lásky Božej, ktorá je v Kristu Ježišovi, našom Pánovi,*“. Povedal: „*Ale toto všetko víťazne prekonávame skrze toho,*“ [255] *ktorý si nás zamiloval,*“, [Rimanom 8,38.39.37](#). „*Slovo Pánovo zostáva naveky,*“, [1. Petra 1,25](#). „*Kto ich odsúdi? Je to Kristus Ježiš, ktorý zomrel, ba čo viac, bol vzkriesený z mŕtvych, je po pravici Božej a prihovára sa za nás,*“, [Rimanom 8,34](#).

Pán hovorí: „*Môj ľud nebude navždy zahanbený,*“, [Joel 2,26](#). „*Plač môže potvrdiť do noci, s ránom však prichádza plesanie,*“, [Žalm 30,6](#). Keď sa učeníci v deň vzkriesenia stretli s Pánom, pri počúvaní jeho slov im zaplesali srdcia; keď videli, ako je pre nich ranená jeho hlava, ruky a nohy, keď ich pred svojím nanebovstúpením zaviedol k Betánii, zodvihol ruky, požehnal ich a povedal: „*Chod'te do celého sveta a zvestujte evanjelium,*“, ([Marek 16,15](#)) a dodal: „*Ja som s vami po všetky dni až do konca sveta,*“, ([Matúš 28,20](#)); keď na Turíce zostúpil sľúbený Utešiteľ, učeníci dostali moc z neba a nadobudli istotu, že ich Pán, ktorý vystúpil na nebesá, je s nimi – aj keby mali ísť Kristovou cestou obete a mučeníctva, mohli by azda vymeniť hlásanie evanjelia o jeho milosti spolu s „*korunou spravodlivosti,*“, ktorú dostanú pri Kristovom príchode, za slávu pozemského trónu, na ktorú sa na začiatku svojho učeníctva

tak tešili? Ten, ktorý „*môže urobiť omnoho viac, ako my prosíme alebo rozumieme,*“, im účasťou na jeho utrpení poskytol podiel na jeho radosti – radosti privádzať „*mnoho synov do slávy,*“, podiel na nevýslovnej radosti z „*nesmierneho bohatstva večnej slávy,*“, proti ktorej, ako hovorí Pavol, „*toto terazšie naše ľahké bremeno súženia,*“, „*nie je ničím,*“, [Efezským 3,20](#); [Židom 2,10](#); [2. Korint'anom 4,17](#); [Rimanom 8,18](#).

Skúsenosti učeníkov, ktorí hlásali „*evanjelium o kráľovstve,*“, po prvom advente Krista sa podobajú skúsenostiam tých, čo hlásali posolstvo o jeho druhom príchode. Tak ako učeníci, aj zvestovatelia druhého adventu vyšli do sveta a oznamovali: „*Naplnil sa čas a priblížilo sa kráľovstvo Božie,*“, [Marek 1,15](#). Viliam Miller a jeho stúpenci hlásali, že najdlhšie a posledné prorocké obdobie, o ktorom je v Písme zmienka, sa čoskoro skončí, že sa blíži súd a onedlho bude ustanovené večné kráľovstvo. Kázanie učeníkov sa opieralo o časový údaj sedemdesiatich týždňov z 9. kapitoly Danielovho proroctva. Posolstvo, ktoré hlásal Miller a jeho stúpenci, oznamovalo ukončenie obdobia dvetisícristo dní z Danielovho proroctva (pozri [Daniel 8,14](#)), ktorého časťou je aj sedemdesiat týždňov. Posolstvo učeníkov i posolstvo, ktoré hlásal Miller, sa zakladajú na splnení rôznych častí toho istého veľkého prorockého obdobia.

Podobne ako učeníci ani Miller a jeho spolupracovníci nepochopili celý význam hlásaného posolstva. Bludy, ktoré tak dlho pretrvávali v cirkvi, im nedovolili dospieť k správne mu výkladu dôležitého bodu v proroctve. Napriek tomu, že hlásali posolstvo, ktoré im pre svet zveril Boh, dožili sa sklamaní, pretože nesprávne pochopili jeho význam. [256]

Pri výklade proroctva z [Daniela 8,14](#): „*Až prejde dvetisícristo večerov a rán, potom svätyňa bude opäť uvedená do správneho stavu,*“, Miller prijal, ako sme sa už zmienili, všeobecne uznaný názor, že svätyňou je naša zem a nazdával sa, že očistenie svätyne predstavuje oheň, ktorý pri Kristovom príchode očistí zem. Keď došiel k názoru, že koniec obdobia dvetisícristo dní možno presne určiť, myslel si, že ide o čas druhého príchodu. Omylu sa dopustil vtedy, keď prijal v tom čase všeobecne rozšírenú predstavu o svätyni.

V obradnom systéme, ktorý bol predobrazom Kristovej obete a kňazstva, bolo očistenie svätyne záverečnou službou. Konal ju veľký kňaz podľa ročného bohoslužobného kalendára a ako záve-

rečný akt procesu zmierenia – odstránenie hriechov z Izraela. Bol to predobraz záverečného diela nášho Veľkého kňaza v nebeskej službe, ktorým sa z nebeských záznamov odstraňujú alebo vymazávajú hriechy Božieho ľudu. Táto služba mala dve časti: prieskum (vyšetrujúci súd), ktorý prebieha bezprostredne pred Kristovým príchodom na nebeských oblakoch s mocou a veľkou slávou. Pri Kristovom príchode bude už totiž o každom človekovi rozhodnuté. Ježiš povedal: „*Moja odplata príde so mnou, aby som odplatil každému podľa jeho skutkov*„, [Zjavenie Jána 22,12](#). Práve tento vyšetrujúci súd sa uskutoční pred druhým príchodom Krista, ako o tom hovorí posolstvo prvého anjela zo [Zjavenia 14,7](#): „*Bojte sa Boha a vzdajte mu slávu, lebo prišla hodina jeho súdu*„, [Zjavenie Jána 14,7](#).

Tí, čo zvestovali túto výstrahu, oznamovali pravé posolstvo v pravý čas. Podobne ako učeníci hlásali: „*Naplnil sa čas a priblížilo sa Božie kráľovstvo*„, pričom vychádzali z 9. kapitoly Danielovho proroctva, ale nepostrehli, že proroctvo predpovedá Mesiášovu smrť. Aj Miller a jeho nasledovníci oznamovali posolstvo založené na Danielovom proroctve z kapitoly [8,14](#) a na [Zjavení 14,7](#), no pritom si neuvedomili, že v 14. kapitole Zjavenia je ešte ďalšie posolstvo, ktoré treba oznámiť svetu pred Pánovým príchodom. Tak ako sa učeníci zmýlili v otázke ustanovenia kráľovstva po uplynutí sedemdesiatich týždňov, podobne sa zmýlili adventní veriaci, keď nepochopili, aká udalosť sa mala stať na konci obdobia dvetisícristo prorockých dní. V oboch prípadoch zatemnili rozum všeobecne prijímané názory, lepšie povedané, lipnutie na nich, takže myseľ nebola prístupná pravde. Učeníci aj adventní veriaci splnili úlohu a hlásali Božie posolstvo, ktoré im Pán zveril, ale v oboch prípadoch prišlo sklamanie, lebo zverené posolstvo nesprávne pochopili.

[257]

Boh však aj napriek tomu uskutočnil svoj blahodarný zámer a dovolil šíriť varovnú zvesť o prichádzajúcom súde. Veľký deň sa priblížil a Pán vo svojej prozreteľnosti vyskúšal ľud tým, že im dal oznámiť určitý čas, aby sa zjavilo, čo je v ich srdciach. Posolstvo malo preveriť a očistiť cirkev. Malo sa ukázať, či členovia cirkvi milujú svet alebo Krista. Vyznávali, že milujú Spasiteľa, ale teraz mali svoju lásku dokázať. Boli ochotní zriecť sa svetských nádejí a túžob a radostne privítať advent svojho Pána? Posolstvo im malo pomôcť poznať ich skutočný duchovný stav. Dostali ho z milosti a malo ich zobudiť, aby pokorne a kajúcne hľadali Pána.

Aj sklamanie v dôsledku nesprávneho chápania posolstva im malo priniesť úžitok. Preverilo pohnútky tých, čo tvrdili, že varovné posolstvo prijali. Zrieknu sa po sklamaní všetkého, čo prežili a prestanú veriť Božiemu slovu, alebo sa budú pokorne snažiť poznať, v čom sa dopustili chyby a čo zo zmyslu proroctva nepochopili? Koľkí sa rozhodli len zo strachu, z náhleho popudu alebo vzrušenia? Koľkí boli maloverní, ba neveriaci? Mnohí tvrdili, že sa tešia na Pánov príchod. Zrieknu sa však toho, čomu uverili, keď sa ocitnú v paľbe posmechu a výčitiek zo strany sveta a budú sklamaní z toho, že Pán neprišiel? Zavrhnú pravdu jasných svedectiev Božieho slova preto, že ihneď nepochopia Pánove zámery?

Táto skúška mala odhaliť stálosť tých, ktorí úprimnou vierou poslúchli to, čomu uverili ako učeniu Božieho slova a Ducha Svätého. Len podobná skúška môže potvrdiť, aké nebezpečné je spoliehať sa na názory a výklady ľudí a neopierať sa o biblický výklad. Úprimných veriacich viedlo sklamanie a zármutok ako následok ich vlastného omylu k žiaducej náprave. Začali dôkladnejšie skúmať proroctvá, prenikať hlbšie do základov svojej viery a odmietat' to, čo sa nezakladá na biblickej pravde, aj keď to kresťanský svet všeobecne uznáva.

To, čo sa týmto veriacim, podobne ako prvým učeníkom zdalo v hodine skúšky ťažko pochopiteľné, neskôr sa objasnilo. Keď potom videli „ako to Pán ukončil,, ([Jakoba 5,11](#)), pochopili, že sa pri nich spoľahlivo splnil Boží milostivý zámer napriek skúške, ktorú pre svoj omyl podstúpili. Z vlastnej skúsenosti poznali, že „Pán je milosrdný a ľútoslivý,, a že všetky jeho cesty „sú milosť a vernosť pre tých, čo zachovávajú jeho zmluvu a svedectvá,, [Žalm 25,10](#).

20. kapitola — Veľké náboženské prebudenie

Prorocké posolstvo prvého anjela zo 14. kapitoly knihy Zjavenie oznamuje veľké náboženské prebudenie, ktoré sa objaví počas zvestovania skorého príchodu Ježiša Krista. Ján videl anjela letiaceho *„stredom neba: Mal večné evanjelium, aby ho zvestoval obyvateľom zeme, každému národu, kmeňu, jazyku a ľudu. Volal mohutným hlasom: Bojte sa Boha a vzdajte mu slávu, lebo prišla hodina jeho súdu. Kľaňajte sa tomu, ktorý stvoril nebo i zem, more i pramene vôd., Zjavenie Jána 14,6.7.*

Príznačné je to, že hlásateľom tohto varovného posolstva je anjel. Božia múdrosť sa rozhodla čistotou, slávou a mocou nebeského posla znázorniť vznešenosť diela, ktoré má toto posolstvo vykonať a zároveň pripomenúť moc a slávu, ktorá ho bude sprevádzať. Anjelov let *„stredom neba,, „mohutný hlas,,* ktorý posolstvo oznamuje, hlásanie posolstva všetkým *„obyvateľom zeme, každému národu, kmeňu, jazyku a ľudu,,* – to všetko naznačuje rýchly rozmach i celosvetový dosah tohto hnutia.

Posolstvo samo upresňuje čas, keď toto hnutie vznikne. Naznačuje, že hnutie je súčasťou *„večného evanjelia,,* a oznamuje začiatok súdu. Posolstvo o spáse človeka sa hlásalo vo všetkých dobách, ale uvedená zvesť je časťou evanjelia, ktorá sa má hlásať až v čase konca, pretože len vtedy bude zrejmé, že nadišla hodina súdu. Proroctvá uvádzajú množstvo udalostí, ktoré budú predchádzať začiatok súdu. Platí to najmä o biblickej knihe Daniel. Prorok však dostal výzvu, aby časť proroctva vzťahujúcu sa na dobu konca zavrel a zabezpečil *„až po posledný čas,, Daniel 12,4.* Len vtedy, keď dospejeme do určenej doby, môže sa hlásať posolstvo o súde, opreté o splnenie predchádzajúcich proroctiev. Podľa proroka v čase konca *„mnohí budú skúmať a poznanie sa rozmnoží,, Daniel 12,4.*

Apoštol Pavol varoval cirkev, aby príchod Ježiša Krista neočakávala za jeho života. Ten deň nenastane, *„lebo najprv musí prísť odpadnutie a zjaviť sa človek neprávosti,, 2. Tesaloničanom 2,3.* Len po veľkom odpadnutí s dlhým obdobím vlády *„človeka nepráv-*

vosti,, môžeme očakávať príchod Pána. „Človek neprávosti,, „tajomstvo neprávosti,, „syn zatratenia,, a „ten hriešny,, predstavuje cirkevno-mocenský systém, ktorý mal podľa proroctiev vládnuť tisícdvästošesťdesiat rokov. Toto obdobie sa skončilo v roku 1798. Druhý príchod Ježiša Krista nemohol teda nastať pred uvedeným rokom. Pavlovo varovanie platí po celé kresťanské obdobie až do roku 1798. Len po tomto dátume sa malo začať hlásať posolstvo o druhom príchode Ježiša Krista.

[259]

Uvedené posolstvo sa nemalo zvestovať v predchádzajúcich storočiach. Apoštol Pavol, ako vieme, toto posolstvo nehľasal. Pokiaľ šlo o druhý príchod Ježiša Krista, odkazoval svojich bratov do budúcnosti vtedy ešte veľmi vzdialenej. Druhý príchod Ježiša Krista nehľasali ani reformátori. Martin Luther predpokladal, že Boží súd nastane niekedy po troch storočiach. Podľa všetkého bola však biblická kniha Daniel po roku 1798 „odpečatená,,. Niektorí ľudia jej proroctvá pochopili a začali hlásať posolstvo o blízkom súde.

Tak ako veľká reformácia v 16. storočí, aj adventné hnutie vzniklo súčasne v rôznych krajinách. Verní a zbožní ľudia v Európe i v Amerike skúmali proroctvá a Duchom Svätým inšpirované texty. Nachádzali v nich presvedčivé dôkazy, že koniec sveta je blízko. V rôznych krajinách nezávisle od seba sa objavili skupiny kresťanov, ktorí len na základe štúdia Písma zastávali názor, že príchod Spasiteľa sa blíži.

V roku 1821, tri roky potom, ako Miller dospel na základe štúdia proroctiev k presvedčeniu, že doba súdu je blízko, začal o skorom príchode Ježiša Krista kázať Dr. Jozef Wolff, známy ako „misionár celého sveta,,. Wolff sa narodil v Nemecku v rodine rabína. Už ako mladík získal istotu o pravdivosti kresťanstva. Tento bystrý a zvedavý chlapec pozorne počúval rozhovory zbožných Židov, ktorí sa každodenne schádzali v dome jeho otca a hovorili o nádejách a očakávaní národa, o sláve prichádzajúceho Mesiáša a o obnove Izraela. Raz počul vysloviť meno Ježiša z Nazareta a začal sa oňho zaujímať. Dostal odpoveď: Bol to neobyčajne nadaný Žid, ktorý sa však vydával za Mesiáša, židovský súd ho odsúdil na smrť. Zvedavý chlapec sa však pýtal: „Prečo je Jeruzalem zborený a my sme v zajatí?,, Otec odpovedal: „Žiaľ, žiaľ, lebo Židia vraždili prorokov,,. V chlapcovej hlave navždy utkvela myšlienka: „Čo ak bol aj Ježiš prorokom a Židia ho ako nevinného zabili?,, (Travels and Adventures

of the Rev. Joseph Wolff, zv. 1, str. 6). Tento pocit bol taký silný, že sa pred kresťanským kostolom často zastavil a vonku počúval kázeň.

[260] Ako sedemročný sa pred istým starším kresťanským susedom chválil, ako Izrael zvíťazí, keď raz príde Mesiáš. Starý pán mu prívetivo odvetil: „*Milý chlapec, poviem ti, kto bol skutočný Mesiáš: Bol to Ježiš z Nazareta..., ktorého tvoji predkovia ukrižovali, tak ako predtým zabíjali prorokov. Chod' domov a prečítaj si 53. kapitolu z knihy proroka Izaiáša a dozvieš sa, že Ježiš Kristus je Boží Syn,*“ (Travels..., cit. dielo, zv. 1, str. 7). Tieto slová chlapca hneď presvedčili. Šiel domov, prečítal si spomenutú kapitolu a s údivom zistil, ako presne sa predpoveď splnila na Ježišovi z Nazareta. Môžu mať kresťania pravdu? Chlapec žiadal otca, aby mu toto proroctvo vysvetlil. Ten však reagoval zarytým mlčaním, takže sa ho syn už neodvážil druhýkrát na to opýtať. Tým však v ňom jeho túžba dozvedieť sa o kresťanstve viac len vzrástla.

Hľadané informácie boli pred ním doma utajované. Keď mal jedenásť rokov, odišiel z rodičovského domu do sveta, aby získal vzdelanie a aby si vybral náboženstvo a životné povolanie. Načas býval u príbuzných, ktorí ho však čoskoro ako odpadlíka vyhnali. Bez prostriedkov sa ocitol medzi cudzími ľuďmi a musel sa o seba postarať sám. Chodil z miesta na miesto, pritom usilovne študoval a na živobytie si zarábal vyučovaním hebrejčiny. Pod vplyvom istého katolíckeho učiteľa sa stal katolíkom a rozhodol sa, že bude misijne pracovať medzi Židmi. Preto o niekoľko rokov odišiel do Ríma, aby v katolíckom Ústave na šírenie viery mohol pokračovať v štúdiách. Pre svoj zvyk myslieť nezávisle a hovoriť smelo bol však aj tam podozrievaný z kacírstva. Otvorene odsudzoval neprístojnosti v cirkvi a zdôrazňoval potrebu nápravy. Hoci mu katolícki hodnostári boli spočiatku veľa priaznivo naklonení, po nejakom čase musel Rím opustiť. Pod dohľadom cirkvi pôsobil na rôznych miestach, no nakoniec bolo všetkým zrejmé, že autorite rímskej cirkvi sa nikdy nepodriadi. Vyhlásili ho za nenapraviteľného a prepustili ho. Odišiel do Anglicka a tam sa stal členom anglikánskej cirkvi. Po dvoch rokoch usilovného štúdia začal v roku 1821 verejne kázať.

Keď Wolff prijal slávnu pravdu o prvom príchode Ježiša Krista ako „*Muža bolesti, ktorý poznal utrpenie,*“, pochopil, že proroctvá rovnako zreteľne predpovedajú aj jeho druhý advent v moci a sláve.

Preto sa snažil doviest' svoj národ k Ježišovi z Nazareta ako k sl'úbenému Mesiášovi. Poukazoval na jeho prvý príchod v pokore ako obeť za ľudské hriechy a súčasne upozorňoval, že Mesiáš príde znova ako kráľ a vysloboditeľ.

Hlásal: „*Ježiš z Nazareta, pravý Mesiáš, ktorého ruky a nohy boli pribité, ktorý bol vedený ako Baránok na zabitie, muž bolesti, ktorý poznal nemoci, prišiel prvýkrát, keď Júdovi bolo odňaté žezlo a zákonná moc, príde druhýkrát na nebeských oblakoch za zvuku trúby archanjela,*“ (Wolff, *Researches and Missionary Labors*, str. 62), „*zastane na Olivovom vrchu a prijme vládu nad stvorenstvom, ktorú kedysi dostal i premárnil Adam,*“ 1. Mojžišova 1,26; 3,17. Ježiš Kristus bude kráľom nad celým svetom. Plač a nárek celého stvorenstva prestane, zaznejú chválospevy a ďakovné piesne. Keď Ježiš príde v sláve svojho Otca so svätými anjelmi..., vstanú najprv mŕtvi veriaci (1. Tesaloničanom 4,16; 1. Korint'anom 15,32). My kresťania to nazývame prvým zmŕtvychvstaním. Ríša zvierat potom zmení svoju povahu (Izaiáš 11,6-9) a podriadi sa Ježišovi (Journal of the Rev. Joseph Wolff, str. 378,379). „*Pán opäť pohliadne na zem a vyhlási: Všetko je veľmi dobré,*“ (tamže, str. 294).

[261]

Wolff veril, že príchod Ježiša Krista je blízko. Jeho výklad proroctva o posledných udalostiach sa od Millerovho líšil len o niekoľko rokov. Tým, ktorí mu pripomínali biblický text, že „*o tom dni alebo hodine nevie nikto,*“ a tvrdili, že o čase Kristovho príchodu sa ľudia nikdy nedozvedia, Wolff odpovedal: „*Povedal nám Pán, že o tom dni a hodine ľudia naozaj nebudú nič vedieť? Neupozornil nás však na znamenia doby, aby sme mohli poznať aspoň to, že jeho príchod sa blíži, ako keď človek poznáva príchod leta, keď figovník vyháňa listy?*“, Matúš 24,32. Nemáme sa to azda nikdy dozvedieť, aj keď nás sám nabáda, aby sme Danielovo proroctvo nielen čítali, ale mu aj rozumeli? Ved' v Danielovej knihe je napísané, že jej slová budú „*zapečatené,*“ až do času konca, čo platilo v jeho dobe, a že mnohí budú chodiť sem i ta, čo hebrejsky znamená uvažovať a bádať o čase, a že sa rozmnoží ľudské poznanie, teda poznanie o uvedenom čase (Daniel 12,4). „*Náš Pán tým nechcel povedať, že nebudeme vedieť o jeho blížiacom sa príchode, ale že nikto nebude vedieť presne, v ktorý deň a v ktorú hodinu sa uskutoční jeho návrat. Povedal, že znamenia doby nám majú stačiť, aby sme sa začali pripravovať*“

na jeho príchod, ako sa Nóach pripravoval tým, že staval koráb,, (Wolff, Researches and Missionary Labors, str. 404-405).

O vtedajšom bežnom, či skôr nesprávnom výklade Písma Wolff napísal: „Väčšina kresťanov sa zriekla jasného zmyslu Písma svätého a prijala budhistický spôsob hl'adania nejakého tajomného významu jednotlivých pojmov., Veria, že budúce št'astie vykúpených spočíva v akomsi poletovaní vo vzduchu. Keď počujú slovo Židia, myslia na pohanov. Keď počujú o Jeruzaleme, rozumejú tým cirkev, keď sa v Biblii píše o zemi, myslia si, že sa hovorí o nebi, a keď je reč o príchode Ježiša Krista, chápu to ako pokrok misijných spoločností. Výraz „*ísť na Boží vrch*,, vnímajú ako „*veľké zhromaždenie metodistov*,, (Journal of the Rev. Joseph Wolff, str. 96).

[262] Wolff v priebehu vyše dvadsiatich rokov (1821-1845) precestoval mnoho krajín. V Afrike navštívil Egypt a Etiópiu, v Ázii Palestínu, Sýriu, Perziu, Bucharu a Indiu. Navštívil aj Spojené štáty americké a cestou sa zastavil na ostrove Sv. Heleny, kde kázal. Do New Yorku prišiel v auguste 1837. Najprv kázal tam, neskôr aj vo Filadelfii a v Baltimore. Nakoniec navštívil Washington. Napísal: „*Tu mi jedna zo snemovní kongresu, na návrh bývalého prezidenta J. Q. Adamsa jednomysel'ne povolila použiť kongresovú sálu na prednášku, ktorú som mal v sobotu pred všetkými členmi kongresu, pred biskupom z Virgínie a pred duchovnými i občanmi Washingtonu. Tú istú poctu mi preukázali členovia vlády v New Jersey a v Pensylvánii. Prednášal som im o svojich cestách po Ázii, ale aj o kráľ'ovstve Ježiša Krista*,, (tamže, str. 398,399).

Dr. Wolff cestoval po veľ'mi zaostalých krajinách bez toho, aby ho mohla nejaká európska vláda chrániť. Prežil mnoho príkorí a mnohé nebezpečenstvá. Trpel hladom, bili ho, predali do otroctva a trikrát odsúdili na smrť. Niekoľkokrát ho prepadli lupiči a niekoľkokrát takmer zomrel od smädu. Raz ho olúpili o všetko, čo mal a musel stovky kilometrov ísť pešky cez vrchy, kde mu do tváre šľ'ahal sneh a bosé nohy mu od zmrznutej zeme stuhli.

Keď ho varovali, aby k divokým a nepriateľ'ským kmeňom nechodil neozbrojený, povedal, že je ozbrojený „*modlitbou, horlivosťou pre Krista a vierou v jeho pomoc*,,. Vravieval: „*Mám aj zásobu lásky k Bohu i lásky k blížnemu, v rukách mám Bibliu*,, (W. H. D. Adams, In Perils Oft, str. 192). Kamkoľvek šiel, vždy mal pri sebe hebrejskú a anglickú Bibliu. O jednej zo svojich neskorších ciest

napísal: „*Mával som v ruke otvorenú Bibliu, cítil som, že v tejto knihe spočíva moja sila a že jej moc ma posilňuje,*„ (tamže, str. 201).

Wolff pokračoval vo svojej práci, kým sa posolstvo o Božom súde nerozšírilo do mnohých častí obývaného sveta. Božie slovo šírilo v rôznych jazykoch medzi Židmi, Turkami, Peržanmi, Hindmi a mnohými inými národmi či kmeňmi a všade hlásal, že sa blíži kráľovstvo Mesiáša.

Na svojich cestách v Buchare sa pri návšteve istého izolovaného kmeňa stretol s učením o skorom príchode Pána. Napísal tiež, že „*jemenskí Arabi majú knihu, zvanú Seera, ktorá hovorí o druhom príchode Ježiša Krista a o jeho slávnej vláde. Títo ľudia očakávajú, že v roku 1840 sa odohrajú veľké udalosti,*„ (Journal of the Rev. Joseph Wolff, str. 377). „*V Jemene... som strávil šesť dní u Rechabovcov. Tí nepijú víno, nepestujú vinice, nesejú, žijú v stanoch a držia sa slov Jonadába, syna Rechabovho. Našiel som medzi nimi aj Izraelcov z kmeňa Dánovho..., ktorí spolu s Rechabovcami očakávajú skorý príchod Mesiáša na nebeských oblakoch,*„ (tamže, str. 389).

[263]

Podobnú vieru našiel iný misionár u Tatárov. Istý tatársky kňaz sa ho spýtal, kedy príde Kristus druhýkrát. Keď mu misionár povedal, že o tom nič nevie, kňaz bol veľmi prekvapený takou neznalosťou u človeka, ktorý o sebe tvrdí, že je učiteľom Písma a vysvetlil mu svoje presvedčenie založené na proroctvách, že Ježiš Kristus príde okolo roku 1844.

Adventné posolstvo sa v Anglicku hlásalo už v roku 1826. Hnutie tu nemalo takú výraznú podobu ako v Amerike. Presný dátum Kristovho druhého príchodu sa neurčoval, no napriek tomu sa hlásala slávna pravda o skorom príchode Krista v moci a sláve, a to nielen medzi príslušníkmi anglikánskej cirkvi. Anglický spisovateľ Mourant Brock uvádza, že asi sedemsto kazateľov anglikánskej cirkvi hlásalo „*evanjelium o kráľovstve,*„. V Anglicku zaznelo aj posolstvo, že Pán Ježiš príde v roku 1844. Zo Spojených štátov sem prichádzala tlač o adventnom hnutí. V Anglicku sa tiež tlačili podobné knihy a časopisy. V roku 1842 sa do svojej vlasti vrátil rodený Angličan Robert Winter, ktorý adventnú pravdu poznal v Amerike a v Anglicku hlásal blízky príchod Ježiša Krista. Pridali sa k nemu mnohí ďalší a posolstvo o súde sa hlásalo v rôznych častiach Anglicka.

V prevažne katolíckej Južnej Amerike, kde bola všeobecne veľká nevedomosť, sa k Písmu dostal španielsky jezuita Lacunza a vlastným štúdiom poznal pravdu o skorom príchode Ježiša Krista. Aj keď cítil nutnosť oznámiť svoje poznatky ďalším ľuďom, nechcel sa vystavovať nebezpečenstvu, že ho Rím postihne cirkevným trestom, preto svoje poznámky zverejnil pod pseudonymom „*rabbi Ben-Ezra*„ a predstavil sa ako obrátený Žid. Lacunza žil v 18. storočí a jeho kniha sa dostala do Anglicka. Do angličtiny bola preložená v roku 1825. Jej vydanie prispelo k prehĺbeniu prebudeného záujmu o druhý príchod Ježiša Krista.

V Nemecku hlásal toto posolstvo v 18. storočí prelát luterskej cirkvi, známy kritický biblista Albrecht Bengel. Len čo zavŕšil svoje predbežné štúdium, venoval sa „*štúdiu teológie, ku ktorej ho viedla jeho vrodená vážna povaha a náboženské cítenie, posilnené výchovou a vzdelaním v mladosti. Bengel musel bojovať s náboženskými pochybnosťami a ťažkosťami práve tak, ako iní mladí ľudia pred ním i po ňom. S dojatím spomínal na 'mnohé šípy, ktoré mu prebodalí úbohé srdce a tiesnili mladost'*„ (Encyclopaedia Britannica, heslo Bengel). Ako člen wurttenberského cirkevného poradného zboru obhajoval náboženskú slobodu. „*Hájil práva a výsady cirkvi, no súčasne sa zasadzoval o to, aby mali zaručenú úplnú slobodu ľudia, ktorí sú vnútorne presvedčení, že zo svojej cirkvi musia vystúpiť*„. Blahodarné účinky jeho pôsobenia možno dosiaľ cítiť v kraji, z ktorého pochádzal.

[264]

Bengel počas prípravy kázne na adventnú nedeľu z 21. kapitoly Zjavenia zrazu pochopil pravdu o druhom príchode Ježiša Krista. Proroctvá zo Zjavenia začal chápať ako nikdy predtým. Vo vedomí nesmiernej dôležitosti a nedostižnej vznešenosti predpovedaných udalostí musel na nejaký čas úvahy prerušiť. Keď však vystúpil na kazateľnicu, živo a naliehavo sa ho zmocnili tieto predstavy. Od tej chvíle sa venoval výhradne štúdiu proroctiev, najmä proroctvám z knihy Zjavenie. Onedlho bol presvedčený, že všetky poukazujú na blížiaci sa príchod Ježiša Krista. Určený dátum Kristovho druhého príchodu sa užho líšil o niekoľko rokov od dátumu, ktorý neskôr vypočítal Miller.

Bengelove spisy sa šírili medzi všetkými kresťanmi. V jeho vlasti, vo Wurttenbergu, a do istej miery aj v ostatných častiach Nemecka ľudia jeho výklad proroctiev všeobecne prijímali. Hnutie

opierajúce sa o Bengelove názory prežilo aj jeho smrť a adventné posolstvo sa šíriло v Nemecku v tom istom čase, keď zaznievalo aj v iných krajinách. Vtedy niektorí veriaci odišli z Nemecka do Ruska a tam založili kolóniu. V nemeckých zboroch v Rusku sa viera v skorý príchod Ježiša Krista udržiavala dlhý čas.

Svetlo zažiarilo aj vo Francúzsku a v Švajčiarsku. V Ženeve, kde Farel a Kalvín hlásali pravdu reformácie, kázal Gaussen posolstvo o druhom príchode Ježiša Krista. Na Gaussena ako študenta mocne zapôsobil racionalizmus, ktorý v druhej polovici 18. a začiatkom 19. storočia zachvátil celú Európu. Keď ako kazateľ nastúpil do úradu, nielenže o pravej viere nič nevedel, ale skôr sa prikláňal k skepticizmu. Vo svojom mladom veku sa horlivo zaujímal o proroctvá. Po prečítaní Rollinovho diela Dejiny staroveku ho upútala 2. kapitola knihy Daniel. Užasol nad obdivuhodnou presnosťou naplnenia proroctva, ako to dejepisec v knihe ozrejmil. Pokladal to za dôkaz Božej inšpirovanosti Písma, ktorý mu v neskorších rokoch poslúžil vo chvíľach nebezpečenstva ako spoľahlivá kotva. Racionalizmus ho už neuspokojoval. Štúdiom Písma a hľadáním väčšieho poznania dospel po určitom čase k pevnej viere.

Ďalším štúdiom proroctiev nadobudol presvedčenie, že príchod Ježiša Krista je blízko. Uvedomil si vážnosť a význam tejto dôležitej pravdy a chcel ju oznámiť ľuďom. Bránila mu v tom všeobecne rozšírená mienka, že proroctvá knihy Daniel zostávajú nepochopiteľným tajomstvom. Nakoniec sa rozhodol, ako to kedysi v Ženeve urobil Farel, kázať deťom, aby prostredníctvom nich prebudil záujem rodičov.

O význame svojho úsilia neskôr povedal: „*Na objasnenie pripomínam, že týmto domáckym spôsobom oslovujem deti, no nie preto, že by šlo o bezvýznamnú záležitosť, ale práve naopak, pretože ide o niečo veľmi závažné. Chcel som, aby ma ľudia počuli, no obával som sa, že nevzbudím pozornosť, ak sa najprv obrátim k dospelým. Rozhodol som sa teda získať tých najmladších. Zhromaždil som okolo seba skupinu detí. Len čo sa skupina rozrastie a bude zrejmé, že počúvajú, že sa im obsah páči, že mu rozumejú, že ich zaujíma a že ho vedia sami vysvetliť, potom určite vznikne skupina dospelých poslucháčov, ktorí pochopia, že má význam venovať tomu čas a štúdium. Keď sa to stane, dielo sa podarilo.*“ (L. Gaussen, Daniel the Prophet, zv. 2, úvod).

Gausenove snahy boli úspešné. Keď hovoril k deťom, prichádzali si ho vypočuť aj starší. Okolo jeho kostola bolo plno pozorných poslucháčov. Boli medzi nimi vážení a vzdelaní ľudia z cudziny, ktorí prišli navštíviť Ženevu. Takto sa posolstvo dostalo aj do iných oblastí.

Tieto úspechy Gaussena povzbudili, a preto svoje učenie zverejnil v nádeji, že tým podporí štúdium prorockých kníh vo francúzsky hovoriacich zboroch. Gausen vyhlásil: *„Uverejnením výkladu prednášaného deťom sa obraciame k dospelým, ktorí neraz také knihy zanedbávajú pod falošnou zámkou, že sú nezrozumiteľné. Ako môžu byť nezrozumiteľné, keď im rozumejú vaše deti? Veľmi som si prial rozšíriť, pokiaľ možno, poznanie prorociev v našich zboroch. Neexistuje iná študijná téma, ktorá by podľa môjho úsudku lepšie odpovedala potrebám doby. Tým sa musíme pripraviť na nastávajúce preosievanie a bdelo očakávať Ježiša Krista.,,*

Hoci Gausen bol jedným z najvýznamnejších a najobľúbenejších francúzskych kazateľov, po nejakom čase bol zbavený úradu hlavne preto, že namiesto katechizmu, nudnej a racionalistickej príručky, kde bolo pramálo životodarnej viery, používal pri vyučovaní mládeže Bibliu. Neskôr sa stal profesorom teológie a po nedeliach sa ďalej venoval biblickému vzdelávaniu detí. Jeho publikácie o proctve vzbudili veľký záujem. Svojimi prednáškami spoza katedry, v tlači, ako aj pri svojej záľube učiť deti mohol roky ovplyvňovať zástupy poslucháčov a pozornosť mnohých z nich upriamiť na štúdium proctiev, ktoré oznamujú blízkosť Kristovho príchodu.

[266] Adventné posolstvo zaznelo aj v Škandinávii, kde vzbudilo široký záujem. Mnohí sa duchovne prebudili z ľahostajnej istoty, vyznávali svoje hriechy, zanechávali ich a u Krista hľadali odpustenie. Proti tomuto hnutiu sa však postavili duchovní štátnej cirkvi a ich zásluhou sa niektorí hlásatelia posolstva dostali do väzenia. Na mnohých miestach, kde posolstvo zvesti o skorom príchode Krista takto umlčali, Boh pokladal za vhodné oznámiť svoje posolstvo zázračným spôsobom – prostredníctvom malých detí. Proti týmto neplnoletým „kazateľom“, sa nedal uplatniť zákon, a preto mohli nerušene hovoriť.

Toto hnutie oslovilo najmä ľudové vrstvy. Ľudia sa schádzali v jednoduchých príbytkoch robotníkov, aby vypočuli varovné posolstvo. Aj detskí kazatelia pochádzali väčšinou z chudobného pro-

stredia. Niektoré z týchto detí nemali viac ako šesť či osem rokov. Svojím konaním prejavili, že milujú Spasiteľa a snažia sa žiť podľa jeho svätých prikázaní. Obyčajne nevynikali nadpriemernou inteligenciou a schopnosťami, skôr sa vyrovnali ostatným deťom v ich veku. Keď však stáli pred poslucháčmi, bolo zrejmé, že sila, ktorá ich vedie, presahuje ich vrodené schopnosti. Ich hlas i celý vzhlad sa zmenil. Smelo a naliehavo oznamovali prichádzajúci súd. Pritom citovali slová Písma: „*Bojte sa Boha a dajte mu česť, lebo prišla hodina jeho súdu.*“, [Zjavenie Jána 14,7](#). Karhali hriechy ľudí, odsudzovali nemravnosť a neresti, vytýkali svetský spôsob života a odpadlivosť, svojim poslucháčom pripomínali krátkosť času a potrebu záchrany pred prichádzajúcim hnevom.

Prítomní sa chveli. Boží Duch presvedčivo oslovoval ich srdcia, takže mnohí sa rozhodli čítať Písmo sväté s novým a hlbším záujmom. Alkoholici a nemravné žijúci ľudia začali meniť spôsob svojho správania a iní sa zriekli nečestného života. Výsledky boli natoľko zrejmé, že duchovní štátnej cirkvi museli uznať, že ide o Božie dielo.

Pod Božím vedením sa správa o druhom príchode Spasiteľa roznesla po škandinávskych krajinách. Keď boli umlčané hlasy Božích služobníkov, Pán obdaril svojím Duchom deti, aby sa dielo šírilo. Keď sa Ježiš blížil k Jeruzalemu v sprievode nadšených zástupov, ktoré ho radostným mávaním palmovými ratolesťami vyhlasovali za Syna Dávidovho, žiarliví farizeji ho žiadali, aby ich umlčal. Pán im však odpovedal, že sa vlastne napĺňa proroctvo, a keby volajúci zmĺkli, kričali by kamene. Keď vošli do jeruzalemských brán, dospeli pod hrozbami kňazov a vládcov prestali jasat', ale na nádvorí začali spievať a ratolesťami mávať deti, ktoré volali: „*Hossana Synovi Dávidovmu!*“, [Matúš 21,8-16](#). Rozhnevaní farizeji sa pýtali

[267]

Spasiteľa: „*Počuješ, čo títo hovoria?*“, Ježiš im odpovedal: „*Pravdaže! Nikdy ste nečítali: Z úst nemlúvniat a dojčeniec pripravil si si chválu?*“, [Matúš 21,16](#). Podobne ako Boh konal svoje dielo prostredníctvom detí počas prvého príchodu a pozemského pôsobenia Ježiša Krista, tak cez nich ho konal aj pri zvestovaní jeho druhého adventu. Musí sa naplniť Boží výrok, že správy o druhom príchode Spasiteľa bude počuť celé ľudstvo, všetky národy, kmene a jazyky.

ventného hnutia. Tam sa splnilo proroctvo zo zvesti prvého anjela. Spisy Millera a jeho spolupracovníkov sa šírili do vzdialených krajín. Kamkoľvek prenikli misionári, tam sa ozývala aj radostná zvesť o skorom príchode Ježiša Krista. Posolstvo večného evanjelia: „*Bojte sa Boha a dajte mu česť, lebo prišla hodina jeho súdu.*“, sa roznieslo široko-d'aleko.

Prorocký výklad, podľa ktorého príchod Ježiša Krista sa uskutoční na jar roku 1844, ľuďí prebudil. Posolstvo sa šírilo v jednotlivých štátoch Únie a všade malo živý ohlas. Mnohí ľudia prijali výklad prorockých období za zrozumiteľný a správny, skrotlo ich sebedovosť a pýcha a s radosťou prijali pravdu. Niektorí kazatelia opustili svoje úzkoprsé sektárske názory a pocity, vzdali sa svojich platených miest, odišli zo svojich zborov a začali hlásať príchod Ježiša Krista. Kazateľov, ktorí prijali posolstvo, bolo pomerne málo, preto ho väčšinou hlásali laici. Farmári opúšťali polia, remeselníci dielne, obchodníci svoje obchody, zamestnanci svoje povolania, no aj tak bol počet zvestovateľov malý v porovnaní s veľkou úlohou, ktorú mali splniť. Mysel verných strážcov, ktorí radostne znášali námahu, príkorie a utrpenie, len aby priviedli ľudí k pokániu a záchrane, tiesnil stav zosvetáčenej cirkvi a hriešneho sveta. Aj keď im satan všemožne odporoval, dielo napredovalo a zvesť o Kristovom príchode prijalo mnoho ľudí.

[268] Posolstvo, ktoré upozorňovalo hriešnikov – ako neveriacich, tak aj členov cirkvi –, aby sa zachránili pred prichádzajúcim hnevom, zaznievalo všade. Podobne ako Ján Krstiteľ, predchodca Ježiša Krista, aj títo kazatelia prikladali „*sekeru na koreň stromu.*“, a vyzývali všetkých, aby prinášali ovocie hodné pokánie. Naliehavé volanie týchto poslov bolo v úplnom protiklade s uistovaním, ktoré sa hlásalo z kazateľníc o pokoji a bezpečnosti. Božie posolstvo oslovilo poslucháčov, kdekoľvek zaznelo. Jednoduché a priame svedectvo Písma, ktoré Duch Svätý vstěpoval do srdc, malo takú presvedčajúcu silu, že mu len málokto odolal. Povrchných kresťanov prebudilo z falošnej istoty, takže si začali uvedomovať svoje odpadnutie, zosvetáčenie, neveru, pýchu a sebecťvo. Iní hľadali Pána s kajúcnou pokorou. Záujem, ktorý dovtedy venovali len pozemským veciam, upriamili teraz k nebu. Pod vplyvom Ducha Svätého sa s rozcitliveným a pokorným srdcom pridávali k volaniu: „*Bojte sa Boha a vzdajte mu slávu, lebo prišla hodina jeho súdu.*“,

Nejeden hriešnik sa s plačom pýtal: „Čo mám robiť, aby som bol spasený?“, [Skutky apoštolov 16,30](#). Tí, čo sa v minulosti nesprávali poctivo a čestne, snažili sa krivdy napraviť. Tí, čo v Kristovi našli pokoj, chceli iným dopriať rovnaké požehnanie. Rodičia upriamili záujem svojho srdca na deti a srdcia detí sa obracali k rodičom. Padali priehrady pýchy a nezáujmu. Ľudia úprimne vyznávali svoje viny a v rodinách sa prebudil záujem o záchranu najbližších a najdrahších. Často bolo počuť príhovorné modlitby a úprimné volanie k Bohu. Niektorí ľudia prosili celú noc o uistenie, že Pán im odpustil hriechy alebo sa modlili za obrátenie príbuzných či známych.

Na zhromaždenia adventných veriacich prichádzali zástupy ľudí všetkých vrstiev. Bohatí i chudobní, vznešení i ponížení chceli z rôznych príčin počuť učenie o druhom advente. Keď Boží služobníci objasňovali dôvody svojej viery, Pán odrážal prejavy nepriateľstva. Hlásatelia posolstva boli často len slabými nástrojmi, ale Boží Duch prepožičiaval pravde silu. Návštevníci adventných zhromaždení cítili prítomnosť nebeských poslov a veriacich každodenne pribúdalo. Dôkazy o skorom príchode Ježiša Krista počúvali veľké zástupy s napätím takmer bez dychu, akoby sa nebo priblížilo k zemi. Božie pôsobenie cítili mladí i starí. Ľudia pri návrate domov nahlas velebili Boha, nočným tichom znelo ich chválorečenie. Účastníci týchto zhromaždení nemohli na to nikdy zabudnúť.

Hlásanie presného dátumu Kristovho druhého príchodu narážalo na veľký odpor mnohých ľudí zo všetkých vrstiev, od duchovných až po najrúhavejších hriešnikov. Splnili sa prorocké slová: „*V posledných dňoch prídu posmievači, zvedení vlastnými žiadosťami, s výsmechom vravia: Čože je so sľubom o jeho príchode? Ved' odkedy pomreli otcovia, všetko ostáva tak od počiatku stvorenia!*“, [2. Petra 3,3.4](#). Mnohí kresťania, ktorí tvrdili, že Spasiteľ a milujú, vraveli, že proti učeniu o druhom príchode nič nenamietajú, odporujú len určovaniu dátumu. Boh však videl, čo je v ich srdci. Nechceli počuť o tom, že Kristus príde spravodlivo súdiť. Boli to neverní sluhovia, ich skutky nemohli obstáť pred prenikavým Božím pohľadom. Báli sa stretnúť s Pánom, práve tak ako Židia pred prvým príchodom Krista, ani oni neboli pripravení privítať Ježiša. Nielenže nechceli vypočúť jasné dôkazy Písma, ale navyše sa aj posmešne správali k tým, čo Pána čakali. Satan a jeho služobníci jasali a po-

smievali sa Kristovi a jeho anjelom, že tí, čo sa pokladajú za Boží ľud, ho milujú tak málo, že po jeho návrate netúžia.

Najčastejšou námietkou odporcov adventného posolstva boli slová: „*O tom dni a o tej hodine nevie nik.*“, Písmo hovorí: „*Ale o tom dni a o tej hodine nevie nik, ani nebeskí anjeli, ani Syn, iba sám Otec.*“, [Matúš 24,36](#). Tí, čo očakávali svojho Pána vysvetľovali tento text jednoducho a priliehavo tým, že svojich odporcov upozorňovali na nesprávnosť ich výkladu. Pripomínali im slová, ktoré Ježiš povedal v pamätnom rozhovore s učeníkmi na Olivovom vrchu, keď poslednýkrát odchádzal z chrámu. Učeníci sa vtedy pýtali: „*Povedz nám, kedy sa to stane a čo bude znamením tvojho príchodu a konca sveta?*“, Kristus ich upozornil na znamenia a povedal: „*Ked' uvidíte toto všetko, vedzte, že je blízko, pred dvermi.*“, [Matúš 24,33](#). Jeden výrok Spasiteľa nemožno vykladať tak, aby odporoval inému výroku. Hoci nikto nevie deň a hodinu Kristovho príchodu, Pán nás poučá a vyzýva, aby sme poznali blízkosť určeného času. Písmo ďalej učí, že nebrať vážne Kristovo upozornenie, odmietat' alebo nevšimáť si skutočnosti oznamujúce blízkosť doby jeho príchodu by bolo pre nás rovnako nebezpečné, ako nebezpečné bolo pre Nóachových súčasníkov, že nevedeli, kedy príde potopa. Z podobenstva o vernom a nevernom služobníkovi môžeme vyrozumiť, ako dopadne ten, kto si navráva: „*Môj Pán mešká.*“, Toto podobenstvo ukazuje, ako bude Kristus posudzovať a odmieňať tých, čo bdejú a hlásajú jeho príchod a tých, čo ho popierajú. Spasiteľ povedal: „*Bdejte teda! ... Blahoslavený sluha, ktorého Pán pri svojom príchode nájde tak robiť.*“, [Matúš 24,42.46](#). „*Ak však nebudeš bdieť, prídem ako zlodej a ani sa nenazdáš, v ktorú hodinu prídem na teba.*“, [Zjavenie Jána 3,3](#).

Apoštol Pavol hovorí o tých, ktorých príchod Pána Ježiša zastihne nepripravených. „*Pánov deň príde ako zlodej v noci. Ked' budú hovoriť: Je pokoj a istota!, vtedy ich znenazdania prikvačí záhuba... a neuniknú.*“, Pre tých, čo Kristovo varovanie berú vážne, dodáva: „*Ale vy, bratia, nežijete v tme, aby vás ten deň prekvapil ako zlodej. Ved' všetci ste synovia svetla a synovia dňa. Nepatríme noci, ani tme.*“, [1. Tesaloničanom 5,2-5](#).

Veriaci pripomínali, že Písmo neospravedľňuje ľudskú nevedomosť, že príchod Spasiteľa je blízko. Kto však hľadal len dôvod na odmietnutie pravdy, ten si zapchával uši, aby vysvetlenie nepočul.

Výrok: „*O tom dni a o tej hodine nevie nik,*“, opakovali ďalej zjavní posmievači, ako aj povrchní Kristovi služobníci. Keď duchovne prebudení ľudia začali hľadať cestu k záchrane, predstavitelia cirkví sa postavili medzi nich a pravdu a snažili sa ich obavy rozptýliť nesprávnym výkladom Božieho slova. Neverní „*strážcovia,*“, sa tým pripojili k arcizvodcovi a volali: „*Pokoj, len pokoj,*“, zatiaľ čo Boh o pokoji nehovorí. Mnohí odmietali vojsť do nebeského kráľovstva a bránili iným, ktorí ta vojsť chceli práve tak, ako farizeji za čias Spasiteľa. Boh bude brať týchto ľudí na zodpovednosť za tých, ktorí zahynú.

[270]

Ako zvyčajne, aj teraz prijali posolstvo najprv tí najpokornejší a najodovzdanejší Bohu. Tí, čo skúmali Písmo, museli neomylné poznať, že všeobecné názory na proroctvo odporujú Písmu a že ľuďom, ktorí nepodliehajú vplyvu duchovenstva a Božie slovo skúmajú sami, stačí, aby adventné posolstvo porovnali s Písmom a poznajú, že pochádza od Boha.

Mnohých prenasledovali ich neveriaci bratia. Keď že nechceli stratiť postavenie v zbere, niektorí si svoje presvedčenie nechávali pre seba. Iní však pocítovali, že vernosť Bohu im nedovoľuje, aby zatajovali pravdu, ktorú im zveril Boh. Mnohí boli z cirkvi vylúčení len preto, že sa priznali k viere v druhý príchod Ježiša Krista. Tí, čo takou skúškou viery prešli, si vážili prorokove slová: „*Vaši bratia, čo vás nenávidia a odstrkujú pre moje meno, vravia: Nech sa oslávi Hospodin, nech vidíme vašu radosť! Ale oni vyjdú na hanbu,*“ [Izaiáš 66,5](#).

Nebeskí anjeli s hlbokým záujmom sledovali výsledok hlásania varovného posolstva. Keď cirkvi všeobecne posolstvo odmietali, boli zarmútení. Mnohí nemali príležitosť prejavíť svoj postoj k adventnému posolstvu. Mnohých odradili od viery ich manželka, manželky, rodičia alebo deti. Presvedčili ich, že už počúvať také kacírstvo, aké hlásajú adventní veriaci, je hriech. Takých jednotlivcov mali na zreteli Boží anjeli a mali dostať ďalšie svetlo od Boha.

Tí, čo varovné posolstvo prijali, túžobne očakávali príchod svojho Spasiteľa. Onedlho sa s ním chceli stretnúť. Určený čas očakávali slávnostne a pokojne. Boli spojení s Bohom a pocítovali závdavok pokoja prisľúbený ako dar v skvelej budúcnosti. Kto túto nádej a vieru smel prežiť, nikdy nezabudne na tie nádherné hodiny čakania. Už niekoľko týždňov pred stanoveným časom sa všetky

[271] svetské záujmy veriacich dostávali bokom. Úprimní veriaci svedomito skúmali svoje myšlienky a pocity, akoby ležali na smrteľnom lôžku a o niekoľko hodín mali navždy zavrieť oči. Nezhotovali si nijaké „*rúcha pre nanebovzatie*„. Uvedomovali si potrebu vnútornej istoty, že sú pripravení stretnúť sa s Pánom. Za biele rúcho pokladali čistotu duše, povahu očistenú od hriechu krvou Ježiša Krista. Kiežby Boží ľud prejavoval rovnakú úprimnosť a živú vieru aj dnes. Keby sa stále tak koril pred Pánom a svoje prosby vysielal k trónu milosti, teraz by mal oveľa bohatšie skúsenosti, než aké má. Boží ľud sa málo modlí, málo si uvedomuje svoje hriechy a chýba mu živá viera. Preto mnohí dostávajú tak málo milosti, ktorú náš Vykupiteľ tak štedro ponúka.

Boh chcel vyskúšať svoj ľud, jeho ruka zakryla chybu, ktorá sa dostala do výpočtu prorockých období. Adventní veriaci túto chybu neobjavili, neobjavili ju ani najschopnejší z odporcov. Aj oni priznávali: „*Váš výpočet prorockých období je správny. Dôjde k nejakej veľkej udalosti, nebude to však tá, ktorú predpovedá pán Miller, ide o obrátenie celého sveta, nie o Kristov druhý príchod*„ (pozri Dodatok č. 32).

Očakávaný dátum vypršal a Kristus neprišiel, aby vyslobodil svoj ľud. Tí, čo úprimnou vierou a láskou očakávali svojho Spasiteľa, boli trpkó sklamaní. Boží zámer sa však splnil. Boh preskúmal srdcia tých, čo tvrdili, že čakajú Kristov návrat. Mnohých viedol k obráteniu len strach. Vyznávaná viera im nezmenila srdce ani život. Keď očakávaná udalosť nenastala, vraveli, že nie sú sklamaní, lebo nikdy neverili, že Kristus príde. Boli medzi prvými, ktorí sa veriacim posmievali.

Ježiš a zástup nebešťanov so súcitnou láskou sledovali skúšaných a sklamaných veriacich. Keby sa dal odhaliť závoj, ktorý oddeľuje neviditeľný svet od viditeľného, ľudia by videli nebeských poslov, ako chránia verných pred útokmi satana.

21. kapitola — Zavrnuté varovanie

[272]

Keď Viliam Miller a jeho prívrženci hlásali Kristov druhý príchod, sledovali jediný cieľ – chceli povzbudiť ľuď, aby sa pripravili na súd. Chceli vlašných veriacich priviesť k pravej nádeji cirkvi a k poznaniu potreby hlbšej kresťanskej skúsenosti. Neobrátенých presviedčali o potrebe pokánia a obrátenia sa k Bohu. *„Nesnažili sa získať ľuď pre určitú cirkev či náboženskú spoločnosť. Pôsobili vo všetkých cirkvách a spoločenstvách veriacich, pričom im nezasahovali do organizácie alebo cirkevného poriadku.,,*

Miller povedal: *„Pri všetkej mojej práci ma nikdy nenapadlo založiť samostatnú cirkevnú organizáciu vedľa existujúcich cirkví, ani som žiadnu z cirkví neuprednostňoval na úkor ostatných. Chcel som byť osožný všetkým. Nazdával som sa, že všetci kresťania sa budú tešiť z nádeje na Kristov druhý príchod, a že tí, čo so mnou nesúhlasia, budú v láske zhovievaví k tým, čo toto učenie prijímú. Netušil som, že by niekedy bolo treba konať samostatné zhromaždenia. Mojm jediným cieľom bolo obracať ľuď k Bohu, oznamovať svetu prichádzajúci súd a presviedčať blížnych o potrebe prípravy na stretnutie s Pánom v pokoji. Veľká väčšina tých, ktorých som priviedol k obráteniu, vstúpila do existujúcich cirkví.,* (Bliss, *Memoirs of William Miller*, str. 328).

Predstavitelia cirkví určité čas vítali Millerovu činnosť, pretože im pribúdalo členov. Keď sa však kazatelia a vodcovia cirkví rozhodli proti adventnému učeniu zakročiť a všetky diskusie o tejto téme potlačiť, nevystupovali proti tomuto hnutiu len z kazateľníc, ale zakazovali členom svojich cirkví počúvať kázne o druhom príchode Krista, ba aj zmieňovať sa o svojej nádeji vo vlastných zhromaždeniach. Tým sa veriaci dostali do tiesnivej situácie. Svoje zbory milovali a nechceli z nich odísť. Keď však videli, že svedectvo Božieho slova sa v nich potláča a upiera sa im právo skúmať proroctvá, pochopili, že vernosť Bohu im nedovoľuje s tým súhlasiť. Nemohli za Kristovu cirkev a za *„stĺp a pevný základ pravdy.,* (1. Timoteovi 3,15) pokladať tých, čo svedectvo Božieho slova za-

vrhovali. Bolo im jasné, že doterajšie zväzky musia prerušiť. V lete roku 1844 vystúpilo z cirkví asi päť desiatisíc členov.

[273] V tom čase bolo badať nápadnú zmenu vo väčšine cirkví Spojených štátov. Už dlhší čas sa cirkvi postupne viac a viac prispôbovali svetu a jeho zvyklostiam, čím sa v nich prejavil úpadok duchovného života. V uvedenom roku sa takmer vo všetkých cirkvách objavili príznaky náhleho a výrazného ochabnutia. Veľa sa o tom písalo a uvažovalo, hovorilo z kazateľníc, no podľa všetkého si to nikto nevedel vysvetliť.

Na jednom zhromaždení presbyteriánskej cirkvi vo Filadelfii vyhlásil pán Barnes, kazateľ jedného z najväčších zborov v tomto meste a autor známeho biblického komentára, že *„úrad kazateľa už zastáva dvadsať rokov a s výnimkou posledného prípadu dosiaľ nezažil slávnosť Večere Pánovej, pri ktorej by do cirkvi nebolo prijatých viac či menej nových členov. Teraz však nebadáť nijaké prebudenie, nijaké obrátenie, nevidieť, že by veriaci rástli v milosti, nikto si neprichádza ku mne pohovoriť o svojom spasení. S podnikateľským rozmachom, s lepšími vyhlídkami na rozkvet obchodu a priemyslu sa úmerne šíri aj svetské zmýšľanie. Tak je to vo všetkých cirkvách.,* (Congregational Journal 23. mája 1844).

Vo februári onoho roka povedal profesor Finney z Oberlin College: *„Možno konštatovať, že protestantské cirkvi v našej krajine sú všeobecne ľahostajné alebo zaujaté proti akýmkoľvek mravným reformám tejto doby. Existuje niekoľko výnimiek, no nie je ich toľko, aby mohli zmeniť situáciu. Potvrďuje sa aj toto: V cirkvách všeobecne neexistuje nijaký obnovný vplyv. Takmer všetko zasiahla nebezpečne hlboká duchovná otupenosť, ako o tom svedčí náboženská tlač v celej krajine... Členovia cirkví sa veľkou mierou prispôsobujú dnešnej móde, spolu s neveriacimi holdujú rôznym hýrivým spoločenským podujatiam, tanečným zábavam, oslavám atď... O tomto žalostnom jave sa netreba príliš zmieňovať. Svedčia o tom mnohé tiesnivé dôkazy, že v cirkvách všeobecne nastal hrozivý úpadok. Opustili Pána a Pán sa vzdialil od nich.,*

Istý autor v časopise Religious Telescope napísal: *„Nikdy dosiaľ nebol taký všeobecný úpadok zbožnosti, aký prežívame teraz. Cirkev by sa mala prebrať zo spánku a skúmať príčinu tohto stavu, pretože každý, kto miluje Božiu cirkev, musí tento stav pokladať za nešťastie. Pri pomyslení na to, ako málo ľudí sa úprimne obracia k Bohu a*

ako sa šíri bezpríkladná neviazanosť a vzdorovitosť hriešnikov, musíme zvolať: Prestal azda Boh byť milostivý? Zavreli sa už dvere milosti?,,

Príčinu takého stavu treba vždy hľadať v cirkvi samej. Duchovná temnota, ktorá zahaluje národy, preniká do cirkvi a uspáva aj jednotlivcov, nie je následkom toho, že by Boh svojvoľne odoprel svetu svoju milosť, ale toho, že ľudia odmietajú Božie poslanstvo alebo ho neberú vážne. Túto pravdu potvrdzujú dejiny Židov v Kristovej dobe. Jednoznačný záujem o záležitosti sveta a zabúdanie na Boha a jeho Slovo, zatemnili ich chápanie a ich srdcia ovládol svet a zmyselnosť. Preto nevedeli o príchode Mesiáša a vo svojej pýche a nevere zavrhlí Spasiteľa. Boh však ani vtedy neodriekol židovskému národu možnosť poznať požehnanie spásy a mať na nej podiel. Tí však, čo pravdu zavrhlí, prestali túžiť po Božom dare. Boli to tí, čo „*tmu menia na svetlo a svetlo na tmu*„, ([Izaiáš 5,20](#)), kým sa v nich svetlo nezmenilo na tmu, a bola to tma príšerná.

[274]

Povrchné náboženstvo, ktorému chýba životodarná zbožnosť, vyhovuje satanovmu zámeru. Keď Židia zavrhlí evanjelium, ďalej horlivo vykonávali svoje tradičné obrady, úzkostlivo si strážili svoju národnú výnimočnosť, pričom museli doznať, že spomedzi nich sa vytratila Božia prítomnosť. Danielovo proroctvo poukazovalo na čas Mesiášovho príchodu tak presne a jeho smrť predvídalo tak jednoznačne, že rabíni neodporúčali skúmať ho, ba nakoniec vyhlásili kliatbu nad každým, kto by sa pokúšal určiť čas príchodu Mesiáša. Izraelský národ prežil ďalšie storočia v svojvoľnej slepote, nedbal na milostivú ponuku záchrany, nestál o požehnanie evanjelia, nebral na vedomie slávne a strašné výstrahy pred nebezpečenstvom, že odmietne nebeské svetlo.

Rovnaké príčiny majú rovnaké následky. Kto zámerne potláča zmysel pre povinnosť, pretože sa to prieči jeho sklonom, nakoniec stratí schopnosť rozoznať pravdu od bludu. Rozum sa zatemní, svedomie otupí, srdce zatvrdne a človek sa odcudzí Bohu. Tam, kde sa poslanstvo Božej pravdy zľahčuje alebo sa ním pohŕda, tam cirkev zahalí tma, viera a láska vychladnú, nastane odcudzenie a rozkol. Členovia cirkvi sústredia svoje záujmy a všetku svoju pozornosť na to, čo ponúka svet a hriešnici sa ešte viac zatvrdia vo svojom odpore voči Bohu.

Posolstvo prvého anjela zo 14. kapitoly Zjavenia, ktoré oznamuje čas Božieho súdu a vyzýva ľuď, aby sa báli Boha a uctievali ho, malo oddeliť pravý Boží ľuď od zhubných vplyvov sveta a prebudiť v ňom záujem, aby poznal svoj bezbožný stav a odpadnutie od Boha. Týmto posolstvom Boh varoval cirkev. Keby bola posolstvo prijala, mohlo viesť k náprave všetkého, čo ju od Boha oddeľovalo. Keby boli členovia cirkvi prijali nebeské posolstvo, pokorili sa pred Pánom a úprimne sa snažili pripraviť, aby mohli v Božej prítomnosti obstáť, bol by sa medzi nimi prejavil Duch Svätý a Božia moc. Cirkev by sa bola opäť zjednotila vo viere a láske ako za čias apoštolov, keď veriaci boli „jedno srdce a jedna duša“, a „neohrozene hlásali Božie slovo“, a „Pán pridával deň čo deň zachránených k tomuto spoločenstvu“, [Skutky apoštolov 4,32.31; 2,47](#).

Keby Kristovi vyznávači prijali svetlo, ktoré ich z Božieho slova osvecuje, dosiahli by jednotu, o ktorú Kristus prosil a ktorú apoštol označil za „jednotu ducha vo zväzku pokoja“. Povedal: „Jedno je telo a jeden Duch, ako ste aj boli povolaní v jednej nádeji svojho povolania. Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst“, [Efezským 4,3-5](#).

Adventné posolstvo bolo požehnaním pre tých, čo ho prijali. Títo veriaci prišli z rôznych náboženských organizácií, ale konfesijné priehrady padli, rozpory zanikli, prestalo sa veriť v nádej na tisícročnú ríšu pokoja na zemi, čo odporuje Písmu, nesprávne názory na Kristov druhý advent sa opravili, vytratila sa pýcha a napodobňovanie sveta, ponaprávali sa krivdy a srdcia spájalo to najúprimnejšie spoločenstvo – zavládla medzi nimi vzájomná láska a radosť. Ak toto učenie urobilo toľko pre tých niekoľkých ľuď, ktorí ho prijali, mohlo zmeniť aj všetkých, keby mu neboli odporovali.

Cirkvi však väčšinou posolstvo neprijali. Ich duchovní, ktorí ako strážcovia „izraelského domu“, mali ako prví poznať znamenia Kristovho príchodu, nepoznali pravdu ani z proroctva, ani zo znamení doby. Ich srdcia boli plné ctibažných túžob, pre ktoré vychladla ich láska k Bohu a ochabla viera v jeho Slovo. Keď ich oslovilo adventné posolstvo, ozvali sa v nich predsudky a nevera. Skutočnosť, že posolstvo hlásali väčšinou laici, kritikom stačila ako dôkaz proti nemu. Ako kedysi, tak aj teraz vyvolávalo jasné svedectvo Božieho slova otázku: „Uveril azda v neho niekto z popredných mužov alebo z farizejov?“, [Ján 7,48](#). Keď zistili, že dôkazy o časových údajoch z proroctva možno ťažko vyvrátiť, mnohí odrádzali od skúmania

proroctiev a šírili názor, že prorocké knihy sú zapečatené, a teda nepochopiteľné. Mnohí slepo verili svojim kazateľom a zdráhali sa vypočúť posolstvo. Iní sa síce presvedčili o pravde, no neodvážili sa priznať to z obavy, „*aby ich nevyhlúčili zo synagógy*„ [Ján 12,42](#). Posolstvo, ktoré Boh poslal ako skúšku očisty cirkvi, jasne ukázalo, že mnohí viac milujú svet než Krista. Puto, ktoré ich spájalo so svetom, bolo mocnejšie než to, ktoré ich púvalo k nebu. Rozhodli sa poslúchnuť hlas svetskej múdrosti a odvrátili sa od prenikavého posolstva pravdy.

Tým, že ľudia zavrhnuli posolstvo prvého anjela, odmietli nebeský prostriedok svojej duchovnej obnovy. Pohrdli poslom milosti, hoci mohol napraviť bludy, ktoré ich odlúčili od Boha a ešte viac sa chceli spriatelieť so svetom. V tom spočívala príčina bezbožnosti, odpadnutia a duchovnej smrti, ktorá vládla v cirkvách v roku 1844.

V 14. kapitole Zjavenia po prvom anjelovi nasleduje druhý anjel, ktorý volá: „*Padol, padol ten veľký Babylon, ktorý opájal všetky národy vínom vášne svojho smilstva*„ [Zjavenie Jána 14,8](#). Meno „Babylon„ je odvodené od slova „*Bábel*„, a znamená zmätok. Týmto výrazom sa v Písme označujú rôzne formy falošného odpadlíckeho náboženstva. V 17. kapitole Zjavenia sa Babylon prirovnáva k žene, teda k biblickému symbolu cirkvi; kým cnostná žena predstavuje pravú cirkev, hriešna žena cirkev odpadlícku.

Posvätný a trvalý vzťah medzi Kristom a jeho cirkvou je v Písme znázornený manželským zväzkom. Pán si vyvolil svoj ľud slávnostnou zmluvou, v ktorej sľúbil, že on bude svojmu ľudu Bohom, pričom sa ľud sľubom zaviazal, že bude patriť len jemu. Pán povedal: „*Zasnúbim si t'a na večnosť, zasnúbim si t'a spravodlivosťou a právom, láskou a milosrdenstvom*„ [Hozeáš 2,19](#) ROH; [Hozeáš 2,21](#) ECAV. Inokedy povedal: „*Ja som vašim Pánom*„ [Jeremiáš 3,14](#). Pavol používa ten istý obraz v Novej zmluve, keď hovorí: „*Horlím za vás horlivosťou Božou a zasnúbil som vás jednému mužovi, aby som vás odovzdal Kristovi ako čistú pannu*„ [2. Korint'anom 11,2](#).

Cirkev sa spreneveruje Kristovi, keď dovoľuje, aby sa jej dôvera a láska od neho odvrátili a aby ju ovládla láska k svetlu. V Písme sa to prirovnáva k porušeniu manželského sľubu. Tým istým obrazom je znázornený aj hriech Izraela, keď sa odvrátil od Pána. Obdivuhodná Božia láska, ktorou Izraelci pohrdli, je dojemne vystihnutá: „*Prisahal som ti lásku a uzavrel som s tebou zmluvu, znie výrok*

[276]

Hospodina Pána – a tak si sa stala mojou., „Preveľmi si opeknela, a bola si súca na kráľovskú hodnosť. Šíril sa chýr o tebe medzi národmi pre tvoju krásu, lebo bola dokonalá, pre nádheru, ktorou som ťa ja vystrojil... Spol'ahla si sa však na svoju krásu, smilnila si pre svoj chýr., „Ale ako žena neverne opúšťa svojho druhu, tak ste ma neverne opustili, dom Izraela, znie výrok Hospodinov., „Cudzoložná žena miesto svojho muža berie cudzích., [Ezechiel 16,8.13-15.32](#); [Jeremiáš 3,20](#).

V Novej zmluve sa podobne hovorí o vyznávačoch kresťanstva, ktorí si viac vážia priateľstvo so svetom než Božiu priazeň. Apoštol Jakub napísal: *„Cudzoložnice, či neviete, že priateľstvo so svetom je nepriateľstvom proti Bohu? Kto teda chce byť priateľom sveta, prejavuje sa ako nepriateľ Boha., [Jakoba 4,4](#).*

Babylon, predstavený v 17. kapitole Zjavenia ako žena *„odiata do purpuru a šarlátu a vyzdobená zlatom, drahými kameňmi a perlami, v ruke mala zlatý pohár, plný ohavností a nečistoty... Na čele mala napísané meno, tajomstvo: Veľký Babylon, mater neviestok.,*
 [277] Prorok hovorí: *„Videl som tú ženu, spitú krvou svätých a krvou Ježišových mučeníkov.,* O Babylone sa ďalej hovorí, že je to *„veľké mesto, ktoré kral'uje nad kráľmi zeme., [Zjavenie Jána 17,4-6.18](#).* Moc, ktorá stáročia neobmedzene ovládala panovníkov kresťanstva, je Rím. Purpur a šarlát, zlato, drahé kamene a perly živo znázorňujú veľkoleposť a viac než kráľovskú pompéznosť, ktorú pyšný Rím vystavoval na obdiv. O žiadnej inej moci sa nemohlo právom povedať, že je *„spitá krvou svätých.,* než o cirkvi, ktorá tak kruto prenasledovala Kristových nasledovníkov. Babylonu sa tiež vyčíta nezákonné spojenie s *„kráľmi zeme.,* Izrael sa stal neviestkou tým, že sa vzdialil od Pána a spojil sa s pohanmi. Podobne padla a rovnaké odsúdenie si zaslúži aj mocenská rímska cirkev, pretože oporu hľadala u svetských mocností.

Babylon je označený ako *„mater neviestok.,* Jej dcérami sú cirkvi, ktoré lipnú na jej učení, tradíciách a nasledujú jej príklad tým, že pravdu a Božiu priazeň obetujú len preto, aby sa mohli nezákonne spojiť so svetom. Posolstvo zo 14. kapitoly Zjavenia, ktoré oznamuje pád Babylona, sa určite vzťahuje na tie cirkvi, ktoré kedysi boli čisté, ale neskôr sa zvrhli. Keďže toto posolstvo prichádza po upozornení na súd, bude sa hlásať len v poslednom čase. Nemôže sa teda vzťahovať len na rímsku cirkev, pretože tá odpadla od Boha

už pred niekoľkými storočiami. Okrem toho 18. kapitola knihy Zjavenie vyzýva Boží ľud, aby „vyšiel z *Babylona*„. To znamená, že v Babylone je ešte veľká časť Božieho ľudu. V ktorých cirkvách môžeme dnes nájsť väčšinu Kristových nasledovníkov. Nepochybne v rôznych protestantských cirkvách. Tieto cirkvi sa v čase svojho vzniku čestne priznali k Bohu a k jeho pravde, preto ich sprevádzalo Božie požehnanie. Aj neveriaci svet musel uznať, že prijatie zásad evanjelia malo požehnané výsledky, ako o tom hovorí izraelský prorok: „*Šíril sa chýr o tebe medzi národmi pre tvoju krásu, lebo bola dokonalá, pre nádheru, ktorou som ťa ja vystrojil, znie výrok Hospodina Pána.*„ Padli však pre tú istú túžbu, ktorá bola kliatbou a záhubou Izraela – pre snahu napodobovať zvyky bezbožných ľudí a získať si ich priateľstvo. „*Spol'ahla si sa na svoju krásu, smilnila si pre svoj chýr.*„ [Ezechiel 16,14.15.](#)

Mnohé protestantské cirkvi nasledujú príklad Ríma v hriešnom spojení s „*kráľmi zeme*„. Štátne cirkvi svojimi zväzkami so svetskými vládami, iné cirkvi v úsilí o priazeň sveta. Označenie „*Babylon*„ – zmätok – možno právom použiť na tie cirkvi, ktoré zhodne vyznávajú, že ich učenie je biblické, no napriek tomu sa rozdrobili na mnoho skupín vzájomne sa od seba líšiacich svojím vyznaním viery a učením. [278]

Okrem hriešneho spojenia so svetom majú tieto od Ríma odlúčené cirkvi aj ďalšie jeho črty.

V istej katolíckej knihe jej autor tvrdí, že „*keby sa rímska cirkev uctievaním svätých dopúšťala modloslužby, potom sa jej dcéra, anglikánska cirkev, dopúšťala toho istého skutku, lebo má desať kostolov zasvätených panne Márii a len jeden Kristovi.*„ (Richard Challoner, *The Catholic Christian Instructed*, Úvod, str. 21,22).

Dr. Hopkins vo svojom diele o tisícročnej ríši vyhlásil: „*Nieto dôvodu tvrdiť, že protikresťanské postoje a zvyky sú len v rímskej cirkvi. Protestantské cirkvi majú mnoho protikresťanského a sú veľmi ďaleko od toho, aby sa o nich dalo povedať, že nie sú... skazené a bezbožné.*„ (Samuel Hopkins, *Works*, zv. 2, str. 328).

O odluke presbyteriánskej cirkvi od Ríma Dr. Guthrie napísal: „*Naša cirkev pred tristo rokmi opustila brány Ríma s otvorenou Bibliou na svojej zástave a s heslom: 'Skúmajte Písma.'*„ Potom si kladie dôležitú otázku: „*Vyšla čistá z brán Babylona?*„ (Thomas Guthrie, *The Gospel in Ezekiel*, str. 237).

C. H. Spurgeon povedal: „Anglikánska cirkev je podľa všetkého celá nasiaknutá učením, že spása spočíva v sviatostiach. Tí však, čo z tejto cirkvi odchádzajú, sú vždy preniknutí filozofickým ateizmom. Tí, od ktorých by sme očakávali niečo lepšie, sa jeden po druhom odvracajú od základných zásad viery. Nazdávam sa, že srdce Anglicka je úplne preniknuté zhubným neverectvom a ešte sa aj odvažuje postaviť sa na kazateľnicu a nazývať sa kresťanskou vierou.,,

Kde je pôvod tohto veľkého odpadnutia? Ako sa cirkev prvýkrát odchýlila od jednoduchosti evanjelia? Stalo sa to tak, že v snahe uľahčiť pohanom prijatie kresťanstva sa postupne začala prispôbovať ich zvyklostiam. Apoštol Pavol napísal: „Lebo tajomstvo neprávosti už pôsobí., [2. Tesaloničanom 2,7](#). Cirkev bola za života apoštolov pomerne čistá. Ale „koncom druhého storočia sa väčšina zborov zmenila. Po smrti zostarnutých učeníkov, s ich potomkami, spolu s novými obrátenými členmi napredovala a nadobúdala novú podobu., (R. Robinson, Ecclesiastical Researches, kap. 6, odst. 17, str. 51). V snahe získať nových členov sa z vysokej úrovne kresťanskej viery ustúpilo, následkom čoho „vtrhla do cirkvi záplava, ktorá priniesla so sebou pohanské zvyky, spôsoby a modly., (Gavazzi, Lectures, str. 278). Následkom priazne a podpory zo strany svetských vládcov prijali kresťanské náboženstvo formálne obrovské zástupy ľudí. Kresťanmi sa však stali len zdanlivo, v skutočnosti mnohí [279] „zostali v podstate pohanmi a d'alej tajne uctievali svojich bohov., (tamže, str. 278).

Neopakuje sa to isté takmer v každej protestantskej cirkvi? Len čo generácia zakladateľov, plná vrúcneho ducha obnovy vymrela, ďalšia generácia začala cirkev pretvárať. Potomkovia reformátorov síce lipnú na vierouke otcov a odmietajú akúkoľvek im neznámu pravdu, ale otcov už nenasledujú v ich pokore, sebazaprení a zriekaní sa sveta. Tak „sa vytráca pôvodná jednoduchosť.,. Záplava svetáctva „prináša so sebou pohanské zvyky, spôsoby a modly.,,

Žiaľ, že medzi formálnymi vyznávačmi Krista možno pozorovať toľko svetáctva, ktoré je „nepriateľstvom proti Bohu., [Jakoba 4,4](#). Ako ďaleko sa veľké kresťanské cirkvi vzdialili od biblického vzoru pokory, sebazaprenia, jednoduchosti a zbožnosti! Keď Ján Wesley svojho času hovoril o správnom používaní peňazí, povedal aj toto: „Nepremárnite ani halier takej vzácnej hrivny na to, aby ste

zbytočným alebo drahým odevom či nepotrebnou ozdobou uspokojili žiadosť očí. Nestrácajte ani halier na umelú výzdobu svojho domova, na zbytočný či drahý nábytok, vzácne obrazy, mal'by a zlaté predmety... Nedávajte peniaze na to, aby ste uspokojili svoju pýchu, upútali obdiv a od ľudí očakávali chválu... Kým sa ti bude dariť, ľudia budú o tebe hovoriť len dobre. Kým sa budeš obliekať do purpuru a jemnej bielizne a denne budeš žiť v prepychu a v zábavách, mnohí určite pochvália tvoj vyberaný vkus, tvoju štedrosť a pohostinnosť. Taký drahý potlesk si však nekupuj a radšej sa uspokoj s poctou od Boha., (Wesley's Works, Sermon 50). Dnes sa však v mnohých cirkvách takým učením pohrda.

Vo svete sa stalo priam módou hlásiť sa k nejakému vierovyznaniu. Vládcovia, politici, právnici, lekári, obchodníci vstupujú do cirkví v snahe získať vážnosť a dôveru v spoločnosti a podporiť vlastné záujmy. Kresťanským vyznaním chcú skryť svoje nepoctivé konanie. Rôzne náboženské organizácie, podporované darmi týchto vplyvných ľudí, sa všemožne snažia získať popularitu a priaznivcov. Na hlavných uliciach stavajú honosné chrámy. Návštevníci prichádzajú v drahých módnych odevoch. Pohotový kazateľ dostáva veľký plat za to, že ľudí upúta a poteší. Vo svojich kázňach sa však nesmie dotknúť všeobecne rozšírených hriechov a čo povie, to v ušiach poslucháčov musí znieť príjemne a lahodne. Hriešnici potom vstupujú do cirkvi, lebo je to módne a ich neprávosti zostávajú skryté pod plášťom zbožnosti.

Jeden vplyvný časopis uverejnil článok o súčasnom postoji amerických kresťanov k svetu: „*Cirkev sa pomaly prispôsobuje duchu doby a bohoslužbu upravuje podľa moderných požiadaviek. Využíva všetko, len aby bolo náboženstvo prít'azlivé.*“, V newyorskom časopise Independent napísal istý autor o metodizme toto: „*Z deliacej čiary medzi bohabojnými a bezbožnými sa stal akýsi tieňový náznak a horlivci na oboch stranách sa snažia zmazať všetky rozdiely medzi ich spôsobom života a zábavou. Obl'uba náboženstva veľmi pomáha zvýšiť počet tých, čo chcú získať požehnanie bez toho, aby museli poctivo plniť určité povinnosti.*“,

Howard Crosby vraví: „*Je na zamyslenie, ako málo spĺňa Kristova cirkev zámery svojho Pána. Izraelci kedysi kvôli priateľským stykom s modloslužobnými národmi odvracali srdcia od Boha, podobne aj dnešní kresťania nerozvážnym spolčovaním sa s neve-*

riacim svetom opúšťajú Božie zásady pravého života a podliehajú škodlivým, často len zdanlivo správnym zvyklostiam kresťanskej spoločnosti, pričom jej dôkazy a názory sú cudzie Božiemu zjaveniu a nezlučiteľné s rastom v milosti., (Howard Crosby, *The Healthy Christian, An Appeal to the Church*, str. 141,142).

V tejto záplave svetského vplyvu a honby za pôžitkami sa takmer stráca sebazaprenie a obetavosť pre Krista. „*Mnohí dnešní členovia našich cirkví boli v detstve vychovávaní k obetavosti a práci pre Krista.*„ Aj keď cirkev má dnes „*nedostatok prostriedkov, ... nesmie nikoho vyzvať, aby niečo obetoval. To sa vraj nesmie! Treba usporiadať bazár, výstavu, predaj starožitností alebo nejaké spoločenské stretnutie, skrátka niečo, aby sa ľudia pobavili.*„

Guvernér Washburn z Wisconsinu vo svojom novoročnom prejave z 9. januára 1873 povedal: „*Podľa všetkého treba vydat' zákon umožňujúci zavrieť školy, v ktorých sa vychovávajú hazardní hráči. Nachádzam ich všade. Aj cirkvi (aj keď nevedomky) niekedy robia dielo diabla. Usporadávajú dobročinné koncerty, tomboly, losovanie, často pre náboženské či humanitárne účely, ale aj pre menej ušľachtilé zámery. Lotérie, rôzne súťaže o ceny a iné podobné podujatia sú akcie, ktoré majú získať peniaze bez toho, aby sa za ne poskytla nejaká primeraná protihodnota. Nič tak nenaruša mravnú výchovu a nič tak neotravuje najmä mladých ľudí, ako snaha bezpracne získať peniaze alebo majetok. Keď sa úctyhodní ľudia zaoberajú takými podujatiami, ktoré spočívajú na náhode a pritom si chlácholia svedomie tým, že peniaze sa použijú na dobrý účel, nemožno sa diviť, že mládež tak ľahko podlieha vzrušeniu, ktoré prinášajú hazardné hry.*„

[281] Prispôsobovanie sa svetu preniká do všetkých kresťanských cirkví. Robert Atkins v jednej zo svojich londýnskych kázni načrtol temný obraz duchovného úpadku v Anglicku: „*Spravodliví sa naozaj vytrácajú z krajiny a nikoho to netrápi. Dnešní kresťania v ktorejkoľvek cirkvi viac milujú svet, prispôsobujú sa mu, hľadajú osobné pohodlie, túžia po úcte a vážnosti. Sú povolani trpieť s Kristom, a oni sa ľakajú aj tej najmenej urážky. Na vrchole každého kostola akoby stál vyrytý nápis: Odpadlíctvo, odpadlíctvo, odpadlíctvo! Keby si to však aspoň uvedomovali, bola by ešte nádej; ale, žiaľ, oni len volajú: 'Sme bohatí, majetku pribúda a nič nepotrebujeme.*„ (Robert Atkins, *Second Advent Library*, traktát č. 39).

Veľký hriech Babylona spočíval v tom, že „opájal všetky národy vínom vášne svojho smilstva,, Zjavenie Jána 14,8. Tento omamný pohár ponúkaný svetu predstavuje falošné učenie, ktoré svet prijíma v dôsledku svojho nezákonného spojenia s mocnými tejto krajiny. Priateľstvo so svetom znevažuje vieru veriacich a na druhej strane zhubne ovplyvňuje svet, pretože šíri učenie, ktoré odporuje jasným výrokom Písma svätého.

Rím zakazoval ľuďom čítať Bibliu. Namiesto jej právd mali všetci prijať jeho učenie. Reformácia mala vrátiť ľuďom Božie slovo. Dnešné cirkvi však učia, že vieru stačí oprieť o vyznanie a učenie cirkvi viac než o Písmo sväté. O protestantských cirkvách povedal Karol Beecher toto: „*Lakajú sa každého tvrdsieho slova proti vierouke práve tak, ako sa cirkevní otcovia kedysi ľakali každého tvrdsieho slova proti rastúcemu uctievaniu svätých a mučeníkov, ktoré zavádzali... Protestantské evanjelické cirkvi si každá sebe i navzájom natol'ko zviazali ruky, že u nich sa kazateľom nemôže stať nikto, kto by okrem Biblie neuznal aj ich ďalšie knihy... Ne-prežienim, ak poviem, že moc cirkevných vyznaní je taká veľká, že začína nahrádzať Bibliu, ako to robil Rím, aj keď to robí opatrnejšie,* (Charles Beecher, *The Bible a Sufficient Creed*, kázeň z 22. 2. 1846).

Hlásia sa učenci a kazatelia s tvrdením, že rozumejú Písmu a v tejto sebaistote označujú správne učenie za kacírstvo, čím odrádzajú tých, čo hľadajú pravdu. Keby svet nebol beznádejne opitý vínom Babylona, mnohých by jasné, prenikavé pravdy Božieho slova presvedčili a viedli k obráteniu. Kresťanská viera sa však javí taká zmätená a protirečivá, že ľudia nevedia, čomu majú vlastne veriť. Vina za nekajúcnosť sveta spočíva na cirkvách.

Posolstvo druhého anjela zo 14. kapitoly Zjavenia sa prvýkrát hlásalo v roku 1844 a vtedy sa viac vzt'ahovalo na cirkvi v Spojených štátoch. Tam sa totiž najviac zvestovalo posolstvo o blížiacom sa súde, no tam bolo aj najviac zavrňované a úpadok cirkví bol najrýchlejší. Posolstvo druhého anjela sa v roku 1844 celkom nenaplnilo. Cirkvi vtedy prežívali mravný úpadok ako následok odmietnutia adventného posolstva. Tento úpadok však nebol úplný. Keď však aj naďalej odmietali jednotlivé pravdy pre ich dobu, upadali stále hlbšie. Ani vtedy sa však nedalo povedať, že „*padol Babylon, ktorý opájal všetky národy vínom vášne svojho smilstva,,*. Symbolický

Babylon vtedy ešte nezviedol všetky národy. Snaha prispôbiť sa svetu a ľahostajnosť k aktuálnym pravdám určeným pre našu dobu stále pretrváva a nadobúda vplyv vo všetkých protestantských cirkvách. Týmto cirkvám je určené vážne obvinenie druhého anjela. Odpadnutie však ešte stále nedosiahlo svoj vrchol.

Písmo varovne pripomína, že pred Pánovým príchodom bude satan pôsobiť *„so všetkou mocou, znameniami a lživými zázrakmi, so všetkým zvädzaním k nepravosti tých, ktorí hynú, pretože neprijali lásku k pravde, aby boli spasení. Preto Boh na nich zosiela dôsledky zvädzania, aby verili lži,„* [2. Tesaloničanom 2,9-11](#). Len vtedy, keď sa kresťanské cirkvi celkom spoja so svetom, bude pád Babylona úplný. Táto zmena sa postupne uskutočňuje, ale proroctvo z knihy [Zjavenia 14,8](#) sa splní len v budúcnosti.

Hoci v cirkvách, ktoré sú znázornené Babylonom, prevláda duchovná temnota a odcudzenie Bohu, ešte stále v nich žije väčšina pravých Kristových nasledovníkov. Mnohí z nich ešte vôbec nepočuli zvláštne pravdy určené pre našu dobu. Mnohých znepokojuje ich duchovný stav a túžia po jasnejšom svetle. Márne hľadajú pravdivý obraz Krista vo svojich cirkvách. Čím viac sa tieto cirkvi odchyľujú od pravdy a tesnejšie sa spájajú so svetom, tým viac sa od seba oddeľujú tí, čo pravdu hľadajú od tých, čo sú duchovne ľahostajní, až nakoniec sa od seba odlúčia. Príde čas, keď tí, čo Boha milujú nadovšetko, už dlhšie nebudú môcť byť zajedno s tými, ktorí *„viac milujú rozkoše ako Boha. Budú mať výzor pobožnosti, ale jej moc budú popierať,„* [2. Timoteovi 3,4.5](#).

V 18. kapitole Zjavenia čítame o dobe, keď cirkev po zavrnutí troch posolstiev zo [Zjavenia 14,6-12](#), dosiahne stav z posolstva druhého anjela. Vtedy Boží ľud žijúci ešte stále v Babylone dostane výzvu, aby sa od týchto cirkví oddelil. Bude to posledná výzva svetu a splní svoje poslanie. Keď tí, čo *„neverili pravde, ale obľúbili si nepravosť,„* ([2. Tesaloničanom 2,12](#)), zostanú naďalej pod vplyvom zla a uveria lži, potom svetlo pravdy zažiarí všetkým, ktorí jej otvorili srdce, a všetky Božie deti, ktoré zostali v Babylone, poslúchnu výzvu: *„Vyjdite z neho, ľud môj,„* [Zjavenie Jána 18,4](#).

Keď na jar roku 1844 uplynul prvý určený dátum príchodu Ježiša Krista, veriaci, ktorí ho očakávali, prežívali určité obdobie pochybností a neistoty. Zatiaľ čo na nich ostatní ľudia hľadeli ako na celkom porazených a v ich sklamaní videli dôkaz, že podľa hli bludu, oni ešte stále nachádzali zdroj útechy v Božom slove. Mnohí pokračovali v štúdiu Písma, znova skúmali dôvody svojej viery a pozorne čítali proroctvá, aby získali ďalšie poznanie. V Písme svätom akoby nachádzali jasné a jednoznačné potvrdenie svojho stanoviska. Aj znamenia, ktoré sa nedali prehliadnuť, naznačovali blízkosť Kristovho príchodu. Božie požehnanie prejavené v obrátení hriešnikov a v oživení duchovného života medzi kresťanmi pokladali za jasné svedectvo o tom, že poslanstvo pochádza z neba. Aj keď si veriaci nevedeli vysvetliť, prečo boli sklamaní, nestrácali istotu, že ich v minulosti viedol Boh.

V proroctvách, v ktorých videli náznak Kristovho druhého príchodu, našli poučenie, ktoré sa zvláštnym spôsobom vzťahovali na ich neistotu a pochybnosti a povzbudzovali ich, aby trpezlivo čakali ďalej, kým v pravý čas nepochopia to, čomu teraz nerozumeli.

Medzi také proroctvá patrila aj výrok proroka Habakuka: „*Na svoju stráž si zastanem a postavím sa na baštu, budem striehnuť, aby som zbadal, čo mi bude hovoriť a čo odpovie na moju námietku. Hospodín mi odpovedal: Napíš videnie a to zreteľne na dosky, aby ho čitateľ ľahko zrakom prebehol. Lebo videnie sa splní svojím časom, speje ku koncu a nesklame; keby sa zdržalo, čakaj naň, lebo určite sa splní, nebude meškať. Pozri, nadutý nemá v duši pokoj, ale spravodlivý zo svojej viery bude žiť!*„ [Habakuk 2,1-4](#).

Na základe prorockej výzvy: „*Napíš videnie, a to zreteľne na dosky, aby ho čitateľ ľahko zrakom prebehol,*„ dostal Karol Fitch už v roku 1842 nápad zostaviť „*mapu prorockých symbolov,*“ z prorockých kníh Daniel a Zjavenie. Zverejnenie tejto prehľadnej tabuľky tlačou pokladali mnohí za splnenie príkazu z Habakukovho proroctva. Vtedy si však nikto nevšimol, že toto proroctvo súvisí s

odkladom splnenia prorockej predpovede. Táto časť Písma mala pre sklamaných veriacich veľký význam, „*lebo videnie sa splní svojím časom, speje ku koncu..., spravodlivý zo svojej viery bude žiť!*“,

[284]

Posilou a útechou boli veriacim aj prorocké slová Ezechiela: „*Potom mi zaznelo slovo Hospodinovo: Človeče, aké to máte úslovie o krajine Izraela, že dni plynú a zo všetkých videní nie je nič? Preto im povedz: Takto vraví Hospodin Pán: ...priblížili sa dni a splní sa každé videnie..., ale ja, Hospodin, budem hovoriť. Čo poviem, to sa splní, viac sa neoddišli., „Človeče, dom Izraela hovorí: Videnie, ktoré on má, sa vzťahuje na mnoho dní, a prorokuje o d'alekých dobách. Preto im povedz: Takto vraví Hospodin Pán: Neoddišli sa už žiadne moje slovo; slovo, ktoré budem hovoriť, sa splní, znie výrok Hospodina Pána., [Ezechiel 12,21-25.27.28.](#)*

Čakatelia príchodu Ježiša Krista sa z týchto slov tešili vo viere, že Pán, ktorý pozná koniec od začiatku, videl do budúcich storočí, videl ich sklamanie a dal im zaznamenať povzbudivé a nádejné slová. Bez týchto výrokov Písma, ktoré ich nabádali d'alej trpezlivo čakať a zotrvať vo viere v Božie slovo, by ich ťažko skúšaná viera zrejme neobstála.

Skúsenosť adventných veriacich názorne vystihuje aj podobenstvo o desiatich pannách z 25. kapitoly Matúšovho evanjelia. V 24. kapitole dal Ježiš odpoveď na otázku učeníkov, kedy bude Jeruzalem zničený a aké znamenia budú túto udalosť predchádzať. Spasiteľ vtedy uviedol niekoľko veľmi dôležitých udalostí v dejinách sveta a cirkvi, ktoré sa odohrajú medzi jeho prvým a druhým príchodom. Uviedol zničenie Jeruzalema, veľké zatmenie slnka a mesiaca a padanie hviezd. Príchod svojho kráľovstva potom vystihol podobenstvom o dvoch sluhoch, ktorí očakávajú príchod svojho pána. V nasledujúcej 25. kapitole čítame hneď na začiatku toto: „*Vtedy sa nebeské kráľovstvo bude podobat' desiatim pannám.*“, Tu je predstavená cirkev poslednej doby, o ktorej je zmienka už v závere 24. kapitoly. V tomto podobenstve sú jej zážitky zobrazené príbehom orientálnej svadby.

„*Vtedy sa nebeské kráľovstvo bude podobat' desiatim pannám, ktoré si vzali lampy a vyšli v ústrety ženíchovi. Päť z nich bolo pochabých a päť rozumných. Pochabé si vzali lampy, ale olej so sebou nevzali. Rozumné si však vzali s lampami aj olej v nádobkách.*

Ked' ženích dlho neprichádzal, na všetky prišli driemoty a zaspali. O polnoci sa rozl'ahol krik: Hl'a, ženích! Vyjdite mu v ústrety!.,

Príchod Ježiša Krista, ktorý podľ a chápania adventných veriacich oznamovalo posolstvo prvého anjela z knihy Zjavenie, bol vlastne príchodom ženícha z tohto podobenstva. Veľké náboženské prebudenie ako sprievodný jav zvestovania skorého príchodu Ježiša Krista sa v adventnom hnutí chápal ako doba, keď podľ a podobenstva vyšlo desať panien oproti ženíchovi. Toto podobenstvo – rovnako ako 24. kapitola Matúšovho evanjelia – predstavuje dve odlišné skupiny ľudí. Všetky panny si vzali lampy, to znamená Písmo sväté, a v jeho svetle šli v ústrety ženíchovi. „*Pochabé si vzali lampy, ale olej so sebou nevzali. Rozumné si však vzali s lampami aj olej v nádobkách.*“, Druhá skupina prijala teda Božiu milosť, občerstvujúcu a osvecujúcu moc Ducha Svätého, ktorá z Písma robí svetlo našim nohám a osvecuje nám cestu. Adventní veriaci študovali Písmo s úctou k Bohu, aby poznali pravdu a úprimne sa snažili dosiahnuť čistotu srdca a života. Títo ľudia prežili osobnú skúsenosť. Ich vieru v Boha a v jeho Slovo nemohlo otriasť nijaké sklamanie ani odklad Kristovho príchodu. Prvá skupina panien znázorňovala tých, čo konali z chvíľkového popudu ako panny, ktoré „*si vzali lampy, ale nevzali si so sebou olej.*“, Varovné posolstvo ich síce vyľakalo, ale ich viera bola závislá od ich bratov a sestier. Oni sa spoľahli na blikajúce svetlo príjemných pocitov, no nepochopili hlboký význam pravdy ani pôsobenia Božej milosti na ľudské srdce. Pánovi síce vyšli v ústrety, no v nádeji, že budú za to okamžite odmenení. Nijako však neboli pripravení na odklad alebo na sklamanie. V skúške ich viera neobstála a svetlo ich lampy zhaslo.

„*Ked' ženích dlho neprichádzal, na všetky prišli driemoty a zaspali.*“, Meškanie ženícha znázorňuje, že čas predpokladaného Pánovho príchodu uplynul, veriaci prežívali sklamanie a uvedomovali si, že príchod Pána sa oneskoril. V tomto čase neistoty záujem povrchných a maloverných ľudí ochabol a ich úsilie poľavilo. Inak si počínali tí, ktorých viera pramenila z osobného poznania Písma; jej skalný základ nemohol totiž vyvrátiť ani príval sklamania. „*Na všetky prišli driemoty a zaspali.*“, Kým niektoré družičky zľahostajneli, druhé trpezlivo čakali, kým sa všetko nevyjasní. V noci skúšky sa však zdalo, že horlivosť a oddanosť do istej miery stratila aj druhá skupina družičiek. Maloverní a povrchní ľudia sa už nemohli

spoliehať na vieru svojich spoluveriacich. Stáť alebo padnúť musel každý sám.

V tom čase sa začal objavovať fanatizmus. Niektorí z naoko horlivých zástancov posolstva prestali pokladať Písmo za jedinú neomylnú autoritu. Tvrdili, že ich vedie Duch Svätý, ale v skutočnosti podliehali svojim pocitom, dojmom a predstavám. Niektorí z nich prejavovali slepú fanatickú horlivosť a odsudzovali všetkých, čo neboli ochotní s nimi súhlasiť. Väčšina adventných veriacich však ich nerozvážne nápady a správanie odmietla. Pomýlení nadšenci pravdu vlastne znevažovali.

[286] Takto sa satan snažil potupit' a zničiť Božie dielo. Pôvodné adventné hnutie prebudilo mnohých ľudí, k obráteniu priviedlo tisíce hriešnikov, verní jednotlivci hlásali posolstvo ďalej, aj keď Pán neprišiel vtedy, keď ho očakávali. Vládca temnoty strácal svojich poddaných. V snahe marit' Božie dielo usiloval sa zviest' niektorých veriacich do neprípustných krajností. Jeho pomocníci potom zneužili každý omyl, každý chybný krok, každý nesprávny skutok a prehnane to zveličili, aby v ľuďoch podnietili odpor voči adventným veriacim a ich učeniu. Podarilo sa mu zviest' mnohých k tomu, aby ústami síce vieru v druhý príchod Ježiša Krista vyznávali, ale ich srdce ovládol satan. Ďalšie výhody získal tým, že práve na týchto polovičitých vyznávačov upriamil pozornosť neveriacich, aby podľa nich posudzovali aj úprimných adventistov.

Satan je „žalobca bratov,..“ Ľudí nabáda k tomu, aby si všímali nedostatky a chyby Božieho ľudu, aby ich zveličovali a nevšímavo prehliadali všetky ich dobré skutky. Boh svojím dielom zachraňuje ľudí, ale satan koná tiež svoje zhubné dielo. Keď Božie deti predstupujú pred Pána, prichádza s nimi aj satan. Do každého prebudeneckého hnutia privádza ľudí neposväteného srdca a zlovoľnej mysle. Keď títo ľudia určité body pravdy prijmú a prídu medzi veriacich, satan ich podnecuje k tomu, aby šíрили učenie, ktoré nerozvážnych oklame. Prítomnosťou v spoločnosti Božích detí v Božom príbytku alebo pri Pánovom stole sa ešte nestane z človeka dobrý kresťan. Satan je často aj pri tých najslávnejších príležitostiach práve v osobe tých ľudí, ktorých môže použiť ako svoje nástroje.

Pôvodca zla bojuje o každú piad' územia, po ktorom Boží ľud ide do Božieho kráľovstva. V celých dejinách kresťanskej cirkvi nebolo reformácie, ktorá by sa nestretla s vážnymi prekážkami. Po-

dobne to bolo za čias apoštola Pavla. Kdekoľvek založil zbor, vždy sa v ňom našlo niekoľko tých, čo uverili len povrchno a v spoločnosti veriacich začali šíriť bludné učenie, ktoré malo nakoniec ochromiť lásku k pravde. Aj Luthera veľmi trápilo a znepokojovalo vyčíňanie fanatikov, ktorí tvrdili, že Boh hovorí priamo cez nich a vlastné názory povyšovali nad učenie Písma. Mnohí neveriaci a neskúsení ľudia neboli dostatočne sebakritickí, radi počúvali a hovorili niečo nové a podliehali názorom nových učiteľov. Títo ľudia sa stali satanovými pomocníkmi, aby marili, čo Luther na základe Božieho poverenia postavil. Bratia Wesleyovci i ďalší, ktorí svojím vplyvom a vierou boli svetu požehnaním, na každom kroku narážali na satanove nástrahy, ktorý prepracovaných, nevyrovnaných a neposvätených ľudí vháňal do rôznych foriem fanatizmu.

[287]

Viliam Miller nijakým spôsobom nepodporoval vplyvy, ktoré viedli k fanatizmu. Podobne ako Luther vrazil, že „každého ducha,, treba preveriť Božím slovom. Miller povedal: „*Satan dnes ovláda zmýšľanie mnohých ľudí. Ako spoznáme, ktorý duch ich ovláda? Písmo odpovedá: 'Po ich ovocí ich poznáte...', (Matúš 7,16), 'lebo do sveta vyšlo mnoho falošných prorokov, (1. Jána 4,1) a my ich musíme skúšať'. Duch, ktorý nás nenabáda žiť na svete skromne, spravodlivo a zbožne, nie je Duch Kristov. Stále viac sa presviedčam o tom, že v týchto divokých hnutiach pôsobí satan... Mnohí medzi nami predstierajú, že sú celkom posvätení, no správajú sa len podľa ľudských tradícií a, zdá sa, že o pravde vedia tak málo, ako tí, čo nič nepredstierajú,, (Bliss, Memoirs of William Miller, str. 236,237). „Bludný duch nás odvádza od pravdy, ale Boží Duch nás uvádza do pravdy. Napriek tomu poviete, že človek môže byť v blude a pritom sa nazdávať, že má pravdu. Ako to riešiť? Odpovedáme: Boží Duch a Božie slovo sa zhodujú. Ak sa človek sám posudzuje Božím slovom a nenachádza rozpor, smie veriť, že má pravdu. Ak však zistí, že duch, ktorý ho vedie, nezodpovedá celkom zmyslu Božieho zákona alebo celého Božieho slova, mal by sa správať veľmi opatrne, aby nepadol do satanovho osídla,, (The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, roč. 2, č. 23; 15. január 1845).*

„Viac dôkazov vnútornej zbožnosti vidím v zaslzenom oku, na zvlhnutom líci, v stlmenom slove než vo všetkom hluku kresťanstva,, (Bliss, tamže, str. 282).

Nepriatelia reformácie obviňovali za všetky prejavy fanatizmu tých, čo proti nemu najviac bojovali. Podobne sa správali aj odporcovia adventného hnutia. Nestačilo im, že šíрили prehnané správy o mylných názoroch extrémistov a fanatikov, ale šíрили aj ohovárania, ktoré sa ani v najmenšom nezakladali na pravde. Robili to pod vplyvom predsudkov a nenávisťi. Zvest' o blízkom príchode Ježiša Krista rušila ich pokoj. Obávali sa, že by to mohla byť pravda. Dúfali však, že to tak nie je, a v tom bola príčina ich nepriateľského postoja voči adventným veriacim a ich učeniu.

[288] Skutočnosť, že medzi adventnými veriacimi sa vyskytli niekoľkí fanatici je rovnako slabým dôvodom na tvrdenie, že toto hnutie nepochádza od Boha, ako nebola prítomnosť fanatikov a podvodníkov v cirkvi za čias apoštola Pavla či Luthera dôvodom, že ich dielo treba odsúdiť. Len čo sa Boží ľud preberie zo spánku a kajúcne sa pustí do obnovy, začne skúmať Božie slovo, aby poznal Ježišovu pravdu, a bezvýhradne sa odovzdá Bohu, hneď sa ukáže, že ani satan nezaháľ a stále bdie. Svoju moc prejaví všelijakým klamstvom a na pomoc si prizve svojich padlých sluhov.

Samotné zvestovanie Kristovho druhého adventu nebolo zdrojom fanatizmu a rozkolu. Oboje sa prejavilo len v lete roku 1844, keď sa adventní veriaci ocitli na pochybách, či zastávajú správne stanovisko. Zvestovanie posolstva prvého anjela a „*polnočného volania*„ potláčalo fanatizmus a roztržky. Pracovníci tohto hnutia boli jednotní, srdcia im naplňovala vzájomná láska i láska ku Kristovi, ktorého príchod očakávali. Nad všetky ľudské vplyvy ich povznášala a pred satanovými útokmi chránila jedna viera a jedna blahoslavená nádej.

„*Ked' ženích dlho neprichádzal, na všetky prišli driemoty a zaspali. O polnoci sa rozľahol krik: Ženích! Vyjdite mu v ústrety! Vtedy sa zobudili všetky panny a pripravovali si lampy*„, [Matúš 25,5-7](#). V lete roku 1844 sa hlásalo posolstvo vyjadrené slovami Písma: „*Ženích prichádza!*„. Toto posolstvo znelo v období medzi dátumom, keď sa podľa prvých výpočtov malo skončiť dvetisícristo prorockých dní a jeseňou v tom istom roku, čo sa neskôr pokladalo za čas konca uvedeného prorockého obdobia.

Dôvodom, ktorý viedol k vzniku tohto hnutia, bolo zistenie, že Artaxerxov výnos o obnove Jeruzalema, ktorý je východiskovým bodom na výpočet obdobia dvetisícristo prorockých dní, začal platiť

na jeseň roku 457 pr. Kr., teda nie na začiatku tohto roka, ako sa predtým mienilo. Ak teda začneme počítat' od jesene roku 457 pr. Kr., obdobie dvetisícristo rokov sa skončí na jeseň roku 1844 (pozri Dodatky str. 237).

Skutočnosť, že udalosť znázornená „očist'ovaním svätyne,, by sa mala odohrať na jeseň, naznačuje aj symbolika starozmluvnej chrámovej bohoslužby. Veľmi zreteľne sa to prejavilo vtedy, keď veriaci začali venovať pozornosť tomu, ako sa splnili predobrazy a symboly prvého príchodu Ježiša Krista.

Zabitie veľkonočného baránka bolo symbolom Kristovej smrti. Apoštol Pavol napísal: „Ved' Kristus, náš veľkonočný Baránok, bol obetovaný,, [1. Korint'anom 5,7](#). Snopček prvotín, ktorý sa na Veľkú noc obracal pred Pánom, symbolizoval Kristovo zmŕtvychvstanie. Keď apoštol Pavol hovorí o zmŕtvychvstaní Ježiša Krista a všetkého jeho ľudu, píše: „Prvotina Kristus, potom pri jeho príchode tí, ktorí patria Kristovi,, [1. Korint'anom 15,23](#). Tak ako bol tento prvý snopček, skosený ešte pred vlastnou žatvou, tak bol aj Kristus prvotinou onej nesmrteľnej žatvy vykúpených, ktorá sa vykoná pri budúcom zmŕtvychvstaní, aby zožaté obilie šlo do Božej sýpky. [289]

Tieto predobrazy sa splnili nielen ako symbolicky znázorňovaná udalosť, ale splnili sa aj v príslušnom čase. Štrnásteho dňa prvého mesiaca podľa židovského kalendára, teda v deň, keď sa počas pätnástich storočí zabíjal veľkonočný baránok, jedol Ježiš so svojimi učeníkmi veľkonočného baránka a ustanovil obrad, ktorý mal byť pamiatkou jeho vlastnej smrti ako „Baránok Boží, ktorý sníma hriech sveta,, [Ján 1,29](#). V tú istú noc ho zajali bezbožné ruky, aby ho ukrižovali a zabili. Ako naplnenie symbolu snopčeku obracanáho pred Hospodinom bol náš Pán tretieho dňa vzkriesený z mŕtvych, „prvotina tých, čo zomreli,, vzor všetkých vzkriesených spravodlivých, ktorých „ponížené telo,, premení „aby sa stalo podobným jeho oslávenému telu,, [1. Korint'anom 15,20](#); [Filipským 3,21](#).

Podobne sa musia splniť predobrazy znázorňujúce jeho druhý príchod, a to v čase, ktorý naznačuje starozmluvná symbolická bohoslužba. V Mojžišovom zákone sa očist'ovanie svätostánku na veľký Deň zmierenia konalo podľa židovského kalendára desiateho dňa siedmeho mesiaca ([3. Mojžišova 16,29-34](#)). Vtedy veľkňaz konajúci službu zmierenia za celý Izrael očistil svätostánok od hriechu, vy-

šiel z neho a požehnal ľud. Adventní veriaci očakávali, že podobne sa zjaví aj Kristus, náš Veľkňaz, aby zem očistil od všetkého zla, ktoré svojimi skutkami spôsobili hriešnici, a aby nesmrteľnosťou požehnal svoj čakajúci ľud. Desiaty deň siedmeho mesiaca – Deň zmierenia, čas očist'ovania svätyne, ktorý v roku 1844 pripadol na 22. október, začali pokladať za dátum Kristovho druhého príchodu. Zodpovedalo to totiž vyššie uvedenému zisteniu, že obdobie dvetisícristo dní sa skončí na jeseň. Podľa všetkého sa tento záver zdal byť celkom spoľahlivý.

V podobenstve z 25. kapitoly Matúšovho evanjelia prichádza ženích po chvíľach čakania a zdriemnutia. To len dopĺňalo dôkazy nielen z proroctva, ale aj zo starozmluvných predobrazov. Tým všetkým sa umocnilo presvedčenie tisícov veriacich, ktorí hlásali „*polnočné volanie*„.

[290] Toto hnutie sa prehnalo krajinou ako prílivová vlna. Šírilo sa z mesta do mesta, z jednej dediny do druhej, ba zasiahlo aj vzdialené osamelé miesta, kým čakajúci ľud nebol celkom prebudený. Toto posolstvo ničilo fanatizmus, ako vychádzajúce slnko vysúša rannú rosu. Vytrácali sa pochybnosti a neistota veriacich, srdcia čakajúcich naplňala nádej a odvaha. Hnutie sa zbavilo všetkých krajností, ktoré sa objavujú všade tam, kde ľudské vzruchy neovláda Boží duch a Božie slovo. Podobalo sa tým obdobiam pokory a návratu k Bohu, ktoré v starom Izraeli bývali vtedy, keď ich Boh karhal ústami svojich prorokov. Hnutie malo príznačné rysy, akými sa vyznačovalo Božie dielo v každej dobe. Nebolo v ňom nijaké extatické nadšenie, ale dôkladný prieskum srdca, vyznávanie hriechov a odmietanie svetských zvodov. Hlavnou starosťou čakajúcich bola príprava na stretnutie s Pánom. Vytrvalo sa modlili a bezvýhradne sa odovzdávali Bohu.

Miller o tomto hnutí napísal: „*Nevidieť nijaké veľké prejavy radosti, tá akoby sa odkladala pre budúcnosť, keď nebo a zem budú spolu jasat' v neskonalej radosti a v dokonalej sláve. Nepočuť nijaké výkriky, veriaci čakajú na hlas z neba. Speváci nespievajú v očakávaní, že sa pripoja k mohutnému anjelskému chóru... nedochádza k citovým rozporom, všetci sú jedného srdca a jednej mysle.*„ (Bliss, tamže, str. 270,271).

Svedectvo ďalšieho účastníka tohto hnutia znie: „*Hnutie všade podnietilo dôkladný prieskum srdca a pokoru pred Bohom. Ľudia*

prestali myslieť na zál'uby tohto sveta, vymizli spory a nepriateľ stvá. Veriaci vyznávali svoje neprávosti, korili sa pred Pánom a vrúcne ho prosili o odpustenie a milosť. Všade vládla pokora a oddanosť, akú sme nikdy predtým nevideli. Ako Boh predpovedal prostredníctvom proroka Joela, ľudia si pred príchodom veľkého dňa Hospodinovho roztrhnú srdcia, nie šaty, obrátia sa k Bohu pôstom a nárekom. Ako Boh sl'úbil prostredníctvom proroka Zachariáša, vylial na svoj ľud Ducha milosti a prosieb o zľ'utovanie, vzhliadali k tomu, ktorého prebodli a nariekali... a tí čo očakávali Pána, sa pred ním korili., (Bliss v časopise Advent Schield and Review, január 1845).

Nijaké náboženské hnutie od čias apoštolov nebolo natoľko zbavené ľudských nedokonalostí a satanských nástrah ako hnutie z jesene roku 1844. Ešte po mnohých rokoch cítili všetci, ktorí po sklamaní stáli úplne na strane pravdy, blahodarný vplyv tohto diela a mohli úprimne dosvedčiť, že pochádzalo od Boha.

Na výzvu: „*Hl'a, ženích! Vyjdite mu v ústrety!*“, čakajúci vstali, „*pripravili si lampy,*“, znova skúmali Božie slovo s takým záujmom a úsilím ako nikdy predtým. Boh poslal svojich anjelov, aby povzbudili sklamaných a pripravili ich na prijatie posolstva. Hnutie sa neopieralo o múdrosť a učenosť ľudí, ale o Božiu moc. Neboli to tí najučenejší a najnadanejší z ľudí, čo výzvu počuli a poslúchli ako prví, ale tí najskromnejší a Bohu najoddanejší. Farmári nechali zrejúce obilie na poliach, remeselníci odložili svoje nástroje a so slzami v očiach radostne vyšli a šírili posolstvo. Ako poslední sa k hnutiu pripojili tí, čo na začiatku boli medzi prvými. Cirkvi všeobecne zatvárali dvere pred týmto posolstvom a mnohí z tých, čo ho prijali sa so svojou cirkvou rozlúčili. Božia prozreteľnosť spojila toto hlásanie s posolstvom druhého anjela, a tým mu dodala zvláštnu moc.

V posolstve „*Hl'a, ženích!*“, nešlo ani tak o dôkazy, aj keď z Písma sú jasné a presvedčivé. Šlo skôr o sprievodnú silu, ktorá si ľudí podmaňovala. Neprejavovali sa pochybnosti ani zvedavé otázky. Keď Kristus víťazoslávne vchádzal do Jeruzalema, zišli sa ľudia zo všetkých častí krajiny sláviť sviatky na Olivovom vrchu. Keď sa pripojili k zástupom, ktoré sprevádzali Ježiša Krista, strhlo ich nadšenie chvíle a pridali sa k volajúcim: „*Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!*“, [Matúš 21,9](#). Presviedčajúcu moc, ktorá sprevádzala posolstvo „*Hl'a, ženích!*“, rovnako pocíťovali aj

neveriaci, ktorí prišli medzi čakajúcich či už zo zvedavosti alebo niektorí aj na pobavenie.

Vtedy sa prejavovala viera odmenená vypočutím modlitieb – viera, ktorá „*má na zreteli odmenu*„ [Židom 11,26](#). Duch milosti zostupoval na tých, čo ho skutočne očakávali ako dážd' na vyschnutú zem. Tí, čo dúfali, že sa čoskoro postavia pred svojho Vykupiteľ'a, cítili nevysloviteľ'nú radosť. Moc Ducha Svätého hojným Božím požehnaním obdarila adventných veriacich.

Tí, čo prijali posolstvo, sa starostlivo a slávnostne pripravovali na chvíľ'u, keď, ako dúfali, sa stretnú so svojim Pánom. Každé ráno cítili, že ich prvoradou povinnosťou je ubezpečiť sa, že Boh ich prijíma. Vzájomne ich tesne spájali spoločné modlitby, ktorými prosili jeden za druhého. Na modlitebný rozhovor s Bohom sa často schádzali na odľahlých miestach. Ich prosby sa vznášali k Bohu z polí a lesov. Každodenné uistenie, že Spasiteľ ich prijíma, potrebovali viac ako pokrm. Keď im mrak pochybností zatienil myseľ, nemali pokoj, kým neustúpil. Len čo pocítili uistenie Božej odpúšť'ajúcej milosti, túžili vidieť Pána, ktorého tak vrúcne milovali.

Znova však museli prežiť sklamanie. Čas čakania sa skončil a ich Spasiteľ neprišiel. Tak neochvejne verili v jeho príchod, a teraz prežívali to, čo cítila Mária, keď prišla k Spasiteľ'ovmu hrobu, našla ho prázdny a zvolala: „*Vzali môjho Pána a neviem, kam ho položili*„ [Ján 20,13](#).

[292] Pocit posvätnéj úcty, strach, že by posolstvo mohlo byť pravdivé, spôsobil, že neveriaci sa na nejaký čas nijako neprejavovali, ba aj po určenom čase tento vplyv hneď neprestal. Spočiatku sa neveriaci ľudia neodvažovali posmievať sklamaným. Keď sa však neobjavovali nijaké príznaky Božieho hnevu, zbavili sa strachu a začali ich tupiť a zosmiešňovať. Vtedy sa mnohí z tých, čo verili v skorý príchod Krista, zriekli svojej viery. Urazená pýcha mnohých sebaistých stúpcov hnutia by sa bola pred svetom najradšej skryla. Začali obviňovať Boha ako Jonáš, radšej chceli zomrieť ako žiť. Tí, čo sa svojou vierou spoliehali viac na ľudí než na Božie slovo, ochotne zmenili svoj názor. Posmievači získali na svoju stranu maloverných a zbabelých. Všetci sa zhodli v tom, že nieto sa čoho báť a netreba nič očakávať. Čas prešiel, Pán neprišiel a svet pôjde tisícročia ďalej svojou cestou.

Skutočne úprimní veriaci sa pre Krista vzdali všetkého a jeho blízkosť prežívali ako nikdy predtým. Verili, že svetu oznámili posledné varovné posolstvo. Keď že očakávali, že onedlho budú žiť v prítomnosti svojho nebeského Pána a jeho anjelov, čo najviac obmedzili styk so všetkými, ktorí posolstvo neprijali. Vrucne sa modlili: „*Príd', Pane Ježišu, príď skoro.*“, Pán Ježiš však neprišiel. Vziať teraz znova bremeno životných starostí a pritom znášať úskľ'abky a posmech neveriacich, bolo pre nich priveľkou skúškou viery a trpezlivosti.

Ich sklamanie však nebolo také veľké, ako sklamanie učeníkov po prvom príchode Ježiša Krista. Keď Spasiteľ víť'azoslávne vchádzal do Jeruzalema, jeho nasledovníci neochvejne verili, že nastúpi na Dávidov trón a Izrael vyslobodí spod nadvlády utláčateľ'ov. Plní veľkých nádejí a radostného očakávania sa navzájom pretekali, aby svojmu kráľ'ovi prejavili úctu. Mnohí z prítomných pred neho prestierali svoje plášte a koberce alebo mu na cestu hádzali palmové ratolesti. V radostnom nadšení svorne volali: „*Hosana Synovi Dávidovmu!*“, Tieto výkriky radosti farizejov tak znepokojili a podráždili, že požiadali Ježiša, aby svojich učeníkov pokarhal. Ježiš im však odpovedal: „*Ak oni budú mlčať, kamene budú kričať*“, [Lukáš 19,40](#). Proroctvo sa muselo splniť. Učeníci konali Božiu vôľ'u, no napriek tomu museli prežiť trpké sklamanie. Len o niekoľko dní neskôr sa stali očitými svedkami mučeníckej smrti Spasiteľ'a a ukladali ho do hrobu. Ich očakávania sa nesplnili ani v jedinom bode. S Kristom zomreli aj ich nádeje. Len keď ich Pán víť'azne vstal z hrobu, pochopili, že proroctvo to všetko predpovedalo a „*že Kristus musel trpieť a vstať z mŕtvych*“, [Skutky apoštolov 17,3](#).

Päťsto rokov predtým Pán prostredníctvom proroka Zachariáša vyhlásil: „*Preveľ'mi jasaj, dcéra Sion, zvučne plesaj, dcéra Jeruzalem! Tvoj kráľ' prichádza k tebe spravodlivý a plný spásy, pokorný, sediac na oslovi, na osliatku, na mlád'ati oslice*“, [Zachariáš 9,9](#). Keby si boli učeníci uvedomili, že Pán Ježiš ide vlastne na súd a na smrť, neboli by vedeli toto proroctvo naplniť.

Podobne aj Miller a jeho spolupracovníci splnili proroctvo a oznamovali posolstvo, ktoré mal svet podľa Písma počuť. Keby boli rozumeli proroctvám, ktoré predvídali ich sklamanie, nikdy by túto úlohu neboli splnili. Zvestovali by iné posolstvo, ktoré sa má hlásať až pred príchodom Pána všetkým národom. Posolstvá prvého

a druhého anjela zazneli v pravý čas a vykonali dielo, ktoré ich prostredníctvom Boh hodlal uskutočniť.

Ľudia pozorne sledovali adventných veriacich v očakávaní, že hnutie stroskoce, ak v určený čas Kristus nepríde. Mnohí podľahli presile pokušenia a zriekli sa viery, kým iní odolali a vo viere zostali. Sprievodné ovocie adventného hnutia, ktorým bol duch pokory, spytovanie srdca, zrieknutie sa sveta a zmena života, jasne svedčilo o tom, že ide o Božie dielo. Neveriaci sa neodvažovali popierať, že hlásanie druhého príchodu Ježiša Krista sprevádzala moc Ducha svätého. Pri výpočte prorockých období nemohli nájsť nijakú chybu. Ich výklad prorociev nevedeli vyvrátiť ani tí najschopnejší protivníci. Veriaci sa nemohli bez dôkazu z Písma zrieknuť stanoviska, ku ktorému dospeli pod vplyvom Božieho ducha úprimným skúmaním Písma a srdcom zapáleným živou mocou. Toto stanovisko obstálo v prenikavej kritike a v paľbe zlostných útokov zo strany všeobecne uznávaných náboženských učiteľov i známych učencov a nepodľahlo ani učenosti, výrečnosti či výsmechu ľudí úctyhodných či jednoduchých.

Pravdou zostáva, že očakávaná udalosť sa nestala skutočnosťou. To však nemohlo podlomiť dôveru veriacich v Božie slovo. Keď Jonáš hlásal v uliciach Ninive, že za štyridsať dní bude mesto zničené, Pán prijal pokánie obyvateľov tohto mesta a skúšobný čas milosti im predĺžil. Boh však predsa Jonáša poslal a Ninive bolo skúšané podľa jeho vôle. Adventisti verili, že Boh ich pri šírení posolstva o súde viedol rovnako. Nazdávali sa, že „posolstvo“, preverilo srdcia poslucháčov: *„Bud' v nich roznieť lásku k príchodu Ježiša Krista, alebo vyvolalo otvorenú či skrytú nenávisť, zjavnú len Bohu. Vytvorilo deliacu čiaru..., takže ľudia, ktorí chceli poznať vlastné srdce, mohli zistiť, na ktorej strane by sa nachádzali, keby Pán bol vtedy prišiel. Či by totiž volali: 'To je náš Boh, na ktorého čakáme, on nás spasí, alebo či by volali, aby ich pred tvárou Pána, ktorý sedí na tróne a pred hnevom Baránka skryli vrchy a skaly. Myslíme si, že Boh ich týmto spôsobom skúšal, vyskúšal ich vieru, preveril ich a zistil, či v hodine skúšky ustúpia z miesta, kam ich Pán postavil, či sa zrieknu sveta a budú bezpodmienečne dôverovať Božiemu slovu,* (The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, roč. 8, č. 14 z 13. novembra 1844).

Pocity tých, čo po sklamaní verili, že ich Boh viedol, vystihujú ďalšie slová Viliama Millera: „*Keby som mal svoj život prežiť znova a mal by som tú istú istotu, akú som mal vtedy, musel by som byť rovnako čestný k Bohu i k ľuďom. Som presvedčený, že nenesiem nijakú vinu za iných ľudí. Myslím si, že som urobil všetko, čo bolo v mojich silách, aby som neniesol vinu za odsúdenie iných ľudí. Aj keď som bol dvakrát sklamaný, nie som zatrpknutý ani znechutený. Verím v príchod Ježiša Krista rovnako ako predtým. Urobil som len to, čo som po rokoch poctivého štúdia pokladal za svoju povinnosť. Ak som sa mýlil, potom šlo o omyl na strane kresťanskej lásky, lásky k blízkym a z presvedčenia o mojej zodpovednosti pred Bohom. Jedno viem: hlásal som len to, v čo som veril. Boh bol so mnou, jeho moc sa prejavovala v celom hnutí, ktoré prinieslo mnoho dobrého. Tisíce ľudí začalo po kázaní o konci času očividne študovať Písmo. Vierou a krvou Ježiša Krista boli zmierení s Bohom.*„ (Bliss, str. 255,256,277,280,281). „*Nikdy som sa neuchádzal o priazeň pyšných, ani som neklesal na mysl, keď sa mi svet vyhrážal. Ani teraz sa nehodlám uchádzať o ich priazeň a povinnosť si splním nie preto, aby som ich dráždil k nenávisti. Svoj život nikdy nezverím do ich rúk, ani, ako dúfam, nezaváham, ak by som ho musel položiť, ak to Boh vo svojej láskavej prozreteľnosti rozhodne.*„ (J. White, Life of William Miller, str. 315).

Boh neopustil svoj ľud a jeho Duch ďalej sprevádzal tých, čo unáhlene neodmietli získané poznanie a adventné hnutie neopustili. V liste Židom je povzbudenie i varovanie pre skúšaných a čakajúcich jednotlivcov v čase krízy: „*Preto nezavrhuje svoju dôveru, lebo tú čaká veľká odmena. Potrebujete vytrvať, aby ste plnením Božej vôle dosiahli zasľúbenie. Lebo už len krátko, iba chvíľ očka, a príde ten, ktorý má prísť a nebude meškať. Môj spravodlivý z viery bude žiť, ale ak cúvne, moja duša nebude mať v ňom zasľúbenie. My však nie sme z tých, čo cúvajú, aby zahynuli, ale z tých, čo veria, aby si zachránili dušu.*„ [Židom 10,35-39](#).

Toto napomenutie patrí cirkvi posledných dní, ako to vyplýva zo slov upozorňujúcich na blízkosť príchodu Ježiša Krista: „*Lebo už len krátko, iba chvíľ očka, a príde ten, ktorý má prísť a nebude meškať.*„ Z textu vyplýva, že Pán svoj príchod zdanlivo oddiali. Toto poučenie vystihovalo situáciu vtedajších adventistov. Hrozilo im nebezpečenstvo, že ich viera stroskoce. Božiu vôľu splnili tým,

že sa dali viesť Božím Duchom a jeho Slovom. Napriek tomu však nechápali, prečo ich Pán viedol v minulosti takou cestou a nevedeli, kadiaľ majú ísť ďalej. Aj im však v pokušení pochybovať, či ich naozaj viedol Boh, platilo uistenie: „*Môj spravodlivý z viery bude žiť*.., V jasnom svetle „*polnočného volania*.., odpečatených prorociev a rýchlo za sebou idúcich znamení o blízkom príchode Ježiša Krista „*žili z toho, čo videli*.. Teraz však v pokorení nad nesplnenými nádejami mohli žiť len z viery v Boha a v jeho Slovo. Stali sa terčom posmešných výrokov: „*Boli ste oklamaní. Vzďajte sa svojej viery a priznajte, že adventné hnutie pochádza zo satana*.., Božie slovo ich však ubezpečovalo: „*Ale ak cúvne, moja duša nebude mať v ňom zalúbenie*.., [Židom 10,38](#). Keby sa svojej viery zriekli a popreli by, že posolstvo sprevádzala moc Ducha Svätého, znamenalo by to, že sa vrátili na cestu záhuby. Do vytrvalosti ich povzbudzovali slová apoštola Pavla: „*Preto nezavrhuje svoju dôveru... , potrebujete vytrvať... , lebo už len krátko. Iba chvíľ očka a príde ten, ktorý má prísť a nebude meškať*.., Ich jedinou záchranou bolo držať sa toho, čo im Boh zjavil, pevne sa spoľahnúť na Božie prísluby, ďalej skúmať Písmo sväté, trpezlivo čakať a sledovať, kedy im Pán poskytne ďalšie svetlo.

Základom a hlavným stĺpom adventnej viery sa stal predovšetkým text: „*Až prejde dvetisícristo večerov a rán, potom svätej bude opäť uvedená do správneho stavu.*“, [Daniel 8,14](#). Veriacim, ktorí očakávali Kristov skorý príchod, boli tieto slová dôverne známe. Tisícero úst ho opakovalo ako vyznávačské heslo. Verili, že od predpovedaných udalostí závisí splnenie ich najkrajšej nádeje a najväčšej túžby. Podľa výpočtu prorocky určená lehota sa skončí na jeseň roku 1844. Adventisti ako aj ostatní kresťania verili, že svätej je zem alebo niektorá jej časť. Nazdávali sa, že uviest' svätej „*do správneho stavu.*“, (alebo podľa iného prekladu), „*svätej očistiť*“, znamená ohňom posledného súdu očistiť zem, čo sa stane pri druhom príchode Ježiša Krista. Takto došli k záveru, že Kristus príde na zem v roku 1844.

Určený čas však uplynul, no Pán neprišiel. Veriaci boli istí, že Božie slovo sa nemôže myliť a chyba musí byť len v ich výklade proroctva. V čom sa len mohli myliť? Niektorí riešili problém vyhlásením, že obdobie dvetisícristo prorockých dní sa neskončilo v roku 1844. Nemali však na to iné zdôvodnenie, len to, že Pán Ježiš neprišiel vtedy, keď ho čakali. Dospeli k záveru, že keby sa predpovedané obdobie bolo skončilo v roku 1844, Kristus by bol prišiel očistiť svätej – zem ohňom. Keď že neprišiel, predpovedané obdobie sa teda nemohlo skončiť.

Prijat' tento názor by znamenalo zavrhnúť vtedajší výpočet prorockého obdobia. Ďalším štúdiom Písma zistili, že obdobie dvetisícristo prorockých dní sa začalo na jeseň roku 457 pred Kristom, keď nadobudol platnosť Artaxerxov výnos o obnove Jeruzalema. Ak tento dátum vezmeme za východiskový bod počítania, potom sled všetkých predpovedaných udalostí z knihy [Daniel 9,25-27](#) dokonale súhlasí. Šesťdesiatdeväť týždňov, teda prvých štyristoosemdesiattri rokov z dvetisícristo rokov siaha k Mesiášovi, Pomazanému. Kristov krst a jeho pomazanie Duchom Svätým v roku 27 po Kr. sa vyplnili presne podľa predpovede. Uprostred sedemdesiateho týždňa mal

[297]

byť Mesiáš zabitý. Tri a pol roka po svojom krste, na jar roku 31 po Kr. bol Kristus ukrižovaný. Sedemdesiat týždňov, teda štyristodevät' desiat rokov bolo prednostne oddelených pre Židov. Koncom tohto obdobia spečatil národ zavrhnutie Krista prenasledovaním jeho učeníkov a apoštolovia šli v roku 34 po Kr. hlásať spásu pohanom. Vtedy sa skončilo štyristodevät' desiat rokov, teda prvá časť z celého obdobia dvetisícristo rokov a zostalo tisícosemstodesať rokov. Tento časový úsek sa začal v roku 34 po Kr. a skončil sa v roku 1844. Potom, podľa výroku nebeského posla, „*svätyňa bude opäť uvedená do správneho stavu*„ (očistená). Všetky prorocké predpovede sa neklamne splnili v určený čas.

V tomto výklade bolo všetko zrozumiteľné a jasné, okrem toho, že neurčoval, o akú udalosť v predpovedanom uvedení svätyne do správneho stavu (očistení) v roku 1844 ide. Popierať, že prorocké obdobie sa v uvedenom roku naozaj skončilo, by znamenalo vnášať do celej záležitosti zmätok a nebrať do úvahy, že rad významných udalostí sa odohral presne v prorocky vyznačenom čase.

Vo veľkom adventnom hnutí viedol svoj ľud sám Boh. Toto dielo sprevádzal svojou mocou a slávou, nedovolil, aby sa skončilo sklamaním a aby ľudia mohli vraviť, že šlo o falošné a fanatické nadšenie. Boh nedovolí, aby nad jeho Slovom víťazili pochybnosti a neistota. Kým mnohí síce po sklamaní výpočty prorockých období zamietli a hnutie, ktoré na základe výpočtov vzniklo, zavrhl, iní veriaci neboli ochotní vzdať sa svojej viery a svojich skúseností, ktoré spočívali na Písme a na svedectve Ducha svätého. Verili, že štúdiom prorociev prišli na správny výklad, a preto sú povinní pridržať sa poznej pravdy a v skúmaní Písma pokračovať. S úprimnou modlitbou preverovali výklad Písma a snažili sa zistiť, v čom sa zmýlili. Pretože vo svojich výpočtoch prorockého obdobia nijakú chybu nájsť nemohli, začali sa dôkladnejšie zaoberať otázkami týkajúcimi sa svätyne.

Skúmaním Písma poznali, že v ňom nielo jediného dokladu, ktorý by podporoval všeobecne prijatý názor, že svätyňou by mala byť zem. Z Písma však poznali, čo svätyňa je, aký má zmysel, kde sa nachádza a aká služba sa v nej koná. V tomto ohľade je svedectvo Písma nad každú pochybnosť jasné a podrobné. V liste Židom čítame: „*Teda aj prvá zmluva mala bohoslužobné predpisy a pozemskú svätyňu. Bol zhotovený prvý stánok, v ktorom bol sviatnik,*

stôl a posvätné chleby. Je nazývaný svätyňou. Za druhou oponou bol stánok, ktorý sa volá svätyňa svätých. K nej patrilo zlaté kadidlové oltár, archa zmluvy, obložená zo všetkých strán zlatom a v nej zlatá nádoba s mannou, Áronova palica, ktorá vypučala, a tabule Zmluvy. Nad ňou boli cherubi slávy, ktorí zatieňovali z' utovnicu., Židom 9,1-5.

Svätyňa, o ktorej pisateľ textu hovorí, bol stánok, ktorý na Boží príkaz postavil Mojžiš ako pozemský príbytok Najvyššieho. „*Nech mi postavia svätyňu, a budem bývať uprostred nich.*“, (2. Mojžišova 25,8), prikázal Boh Mojžišovi, keď bol s ním na vrchu. Počas putovania Izraelcov po púšti sa svätostánok dal prenášať z miesta na miesto. Bola to však nádherná stavba. Steny boli z dosák obložených zlatom na strieborných podstavcoch, strechu tvorila vrstva kobercov, prikrývok a jej vrchná časť bola z koží. Vnútro bolo z jemného plátna krásne zdobeného postavami zobrazujúcimi cherubov. Okrem vonkajšieho nádvorja, na ktorom stál oltár na spaľované obete, svätostánok mal dve oddelenia: svätyňu a veľsvätyňu (svätyňu svätých). Tieto dve časti svätostánku oddeľovala vzácna a skvostná opona, podobná tej, ktorá uzatvárala vchod do prvého oddelenia (svätyne).

[298]

Na južnej strane vo svätyni stál sedemramenný svietnik so siedmimi lampami, ktoré cez deň i v noci osvecovali svätyňu. Na severnej strane stál stôl s posvätnými chlebmi a hneď pred oponou oddeľujúcou svätyňu od veľsvätyne stál zlatý kadidlový oltár, z ktorého sa dňom i nocou vznášala k Bohu vôňa kadidla spolu s modlitbami Izraelcov.

Vo veľsvätyni bola truhla z akáciového dreva, zvonku i znútra obložená zlatom, v ktorej boli uložené dve kamenné dosky, na ktoré sám Boh napísal svojich desať prikázaní. Vrchnák posvätnéj truhly nazývaný „z' utovnica“, bol drahocenným umeleckým dielom, na ktorom z každej strany stál jeden zlatý cherub. V tomto oddelení sa zjavovala Božia prítomnosť v podobe oblaku slávy medzi cherubmi.

Keď sa Hebrejci usadili v Kanaáne, postavili namiesto prenosného svätostánku Šalamúnov chrám. Bola to pevná stavba oveľa väčšia, no proporčne zodpovedajúca pôvodnému svätostánku s príslušným vnútorným zariadením. V tejto podobe svätyňa existovala až do roku 70 po Kr., keď ju zničili Rimania.

To je jediná pozemská svätyňa, o ktorej sa zmieňuje Písmo ako o svätyni prvej zmluvy. Čo však nová zmluva, nemá nijakú svätyňu?

Keď sa adventní veriaci pri hľadaní pravdy znova vrátili k listu Židom, zistili, že pisateľ hovorí aj o druhej svätyni – svätyni novozmluvnej: „*Teda aj prvá zmluva mala bohoslužobné predpisy a pozemskú svätyňu.*„ Spojkou „*aj,*„ apoštol naznačuje, že o tejto svätyni sa zmienil už predtým. Na začiatku predchádzajúcej kapitoly listu Židom čítame: „*Zo všetkého, o čom hovoríme, je hlavné toto: Máme takého Veľkňaza, ktorý si zasadol po pravici trónu Velebnosti v nebesiach ako služobník svätyne a pravého stánku, ktorý postavil Pán, a nie človek,*„ [Židom 9,1; 8,1.2.](#)

[299]

Tu sa hovorí o svätostánku novej zmluvy. Svätostánok prvej zmluvy postavili ľudia pod vedením Mojžiša. Nebeský svätostánok postavil Pán, nie človek. V starozmluvnej svätyni slúžili pozemskí kňazi, v nebeskej svätyni slúži Kristus, náš slávny Veľkňaz. Prvá svätyňa bola na zemi, druhá je v nebi.

Navyše, Mojžiš usmerňoval výstavbu svätostánku podľa nebeského vzoru. Pán mu prikázal: „*Všetko urobte, ako ti ukazujem, podľa vzoru príbytku a podľa vzoru celého jeho zariadenia.*„ Mojžiš dostal tento príkaz opätovne: „*Hľad' to urobiť podľa vzoru, ktorý som ti ukázal na vrchu,*„ [2. Mojžišova 25,9.40.](#) Apoštol dodáva, že prvý svätostánok je „*napodobeninou nebeských vecí,*„ a že kňazi, ktorí obetujú podľa zákona, slúžia podľa „*obrazu a tieňa nebeskej skutočnosti,*„ a „*Kristus nevošiel do svätyne zhotovenej rukou, ktorá je len predobrazom tej pravej, ale do samého neba, aby sa teraz za nás ukázal pred Božou tvárou,*„ [Židom 9,9.23; 8,5; 9,24.](#)

Nebeská svätyňa, v ktorej slúži Ježiš Kristus ako náš zástupca, je originál, kým svätyňa, ktorú postavil Mojžiš, bola iba jej napodobeninou. Boh obdaril svojím Duchom staviteľov pozemskej svätyne. Remeselnícka zručnosť a umelecká spôsobilosť, ktoré sa prejavili pri stavbe, boli prejavom Božej múdrosti. Steny sa javili akoby boli z jedného kusa zlata a na všetky strany odzrkadľovali svetlo siedmich lúčov zlatého svietnika. Stôl s posvätnými chlebmami a kadidlový oltár žiarili ako rýdze zlato. V nádherných kobercoch stropu boli votkané postavy anjelov v modrej, purpurovej a šarlátovej farbe, čo zvýrazňovalo krásu stavby. Za druhou oponou bola nad zľutovnicou žiara, viditeľný prejav Božej slávy. K nej sa mohol priblížiť len veľkňaz, lebo každý iný človek by bol zomrel.

Jedinečná nádhera pozemskej svätyne znázorňovala ľuďom slávu nebeskej svätyne, v ktorej Ježiš Kristus, náš Vodca, slúži za nás

pred Božím trónom. Veľkosť a nádhera príbytku Kráľ a kráľov, kde mu slúžia „tisíce tisícov“, a stoja pred ním „desať tisícov desať tisícov“, (Daniel 7,10), ten chrám – plný slávy večného trónu, kde serafíni, jeho žiariví strážcovia, si v úcte zakrývajú tvár – mohla len slabo znázorniť najslávnejšia stavba, akú kedy postavili ľudské ruky. No aj tak pozemská svätyňa a služby v nej boli dôležitým poučením o nebeskej svätyni a o veľkom diele, ktoré sa tam koná na záchranu človeka.

Nebeský svätostánok znázorňovali dve oddelenia pozemského svätostánku. Keď apoštol Ján smel vo videní pozorovať Boží chrám v nebi, videl, že „pred trónom horelo sedem ohnivých lúčov“, (Zjavenie Jána 4,5). Videl, ako sa anjel „postavil pred oltár so zlatou kadidelnicou. Dostal mnoho kadidla, aby ho pridal k modlitbám všetkých svätých na zlatý oltár, ktorý je pred trónom“, (Zjavenie Jána 8,3. Apoštol Ján smel pohliadnúť do prvého oddelenia nebeského svätostánku. Videl tam „sedem ohnivých lúčov“, a „zlatý oltár“, čo v pozemskej svätyni znázorňoval zlatý svietnik a kadidlový oltár. Nebeská svätyňa sa znova otvorila (Zjavenie Jána 11,19) a Ján nahliadol za vnútornú oponu veľsvätyne (svätyne svätých). Tam videl „schránku jeho zmluvy“, (teda truhlu Božej zmluvy), ktorú na zemi znázorňovala posvätná truhla, do ktorej Mojžiš uložil Božie Desatoro.

[300]

Tí, čo hľadali riešenie svojho problému, našli neomylný dôkaz, že v nebi existuje svätostánok. Mojžiš postavil pozemský svätostánok podľa vzoru, ktorý mu ukázal Pán. Podľa apoštola Pavla vzorom pozemského svätostánku je pravá svätyňa, ktorá je v nebi. Ján svedčí, že ju tam videl.

V nebeskom chráme, v Božom príbytku, stojí Boží trón spravodlivosti a súdu. Vo veľsvätyni je uložený Boží zákon, základné kritérium pravdy, podľa ktorého Pán posudzuje všetkých ľudí. Truhlu zmluvy, v ktorej sú uložené dosky zákona, prikrýva zľutovnica, pred ktorou sa Kristus odvoláva na svoju krv preliatu za hriešnika. Tým je znázornené, že v Božom pláne vykúpenia je spravodlivosť spojená s milosťou. Len nekonečná múdrosť mohla pripraviť také spojenie a len nekonečná moc to mohla uskutočniť. Toto spojenie naplnia celé nebo úžasom a úctou. Podoby cherubov a ich úctivý pohľad na zľutovnicu v pozemskej svätyni znázorňoval záujem nebeských zástupcov o dielo vykúpenia ľudstva. Tajomstvo milosti, ktoré by

chceli pochopiť aj anjeli, spočíva v otázke: Ako môže Boh zostať spravodlivý, pritom ospravedlniť kajúcného hriešnika, a tým obnoviť spojenie s padlým ľudstvom. Ako môže Kristus zostúpiť na zem, aby nespočetné zástupy ľudí vytrhol zo záhuby a prikryl ich nepoškvrneným rúchom svojej spravodlivosti, aby spolu s nepadlými anjelmi mohli naveky žiť v Božej prítomnosti.

Kristovo dielo ako zástancu človeka jedinečne vystihuje Zachariášovo proroctvo o mužovi nazvanom „výhonok„. Prorok napísal: „*On postaví chrám Hospodinov, dostane kráľovskú česť a bude sedieť a panovať na svojom tróne a bude kňazom na svojom tróne; a medzi oboma bude pokojný súlad,*„ [Zachariáš 6,12.13](#).

„*On postaví chrám Hospodinov,*„ Svojou obeťou a zástupnou službou je Kristus zakladateľom a staviteľom Božej cirkvi. Apoštol Pavol poukazuje na Krista, ktorý je „*uholným kameňom... V ňom celá stavba pevne pospájaná rastie vo svätý chrám v Pánovi; v ňom ste aj vy spoločne budovaní na Boží príbytok v Duchu,*„ [Efezským 2,20-22](#).

[301] „*Dostane kráľovskú česť,*„ Kristovi patrí sláva za vykúpenie padlého ľudstva. Po celú večnosť bude znieť spev vykúpených: „*Jemu, ktorý nás miluje a oslobodil nás svojou krvou od našich hriechov..., jemu sláva a vláda na veky vekov,*„ [Zjavenie Jána 1,5.6](#).

„*Bude sedieť a panovať na svojom tróne a bude kňazom,*„ Ešte neseď na tróne svojej slávy, pretože kráľovstvo slávy ešte nebolo nastolené. Len keď ukončí svoje dielo sprostredkovateľ a „*Boh mu dá trón jeho otca Dávida,*„ a „*jeho kráľovstvu nebude konca,*„ [Lukáš 1,32.33](#). Ježiš Kristus ako kňaz sedí teraz so svojím Otcom na Božom tróne ([Zjavenie Jána 3,21](#)). Na tróne s večným Bohom, ktorý má život sám v sebe, sedí teraz ten, ktorý „*niesol naše nemoci, vzal na seba naše bolesti,*„ „*ktorý bol vo všetkom skúšaný, ale bez hriechu,*„ preto „*môže pomáhať tým, čo sú pokúšaní,*„ „*Ak niekto zhreší, máme u Otca obhajcu,*„ ([Izaiáš 53,4](#); [Židom 4,15](#); [2,18](#); [1. Jána 2,1](#)), ktorý nás zastáva svojím prebodnutým, zmučeným telom a bezúhonným životom. Jeho ranené ruky, prebodnutý bok a prebodnuté nohy prosia za padlého človeka, ktorý bol vykúpený za nesmiernu cenu.

„*Medzi oboma bude pokojný súlad,*„ Pre stratené ľudstvo je zdrojom záchrany rovnako láska Otcova ako láska Synova. Pán Ježiš povedal svojim učeníkom pred odchodom k Otcovi: „*Nevravím vám, že ja budem prosiť Otca za vás. Ved' sám Otec vás miluje,*„

Ján 16,26.27. Boh bol v Kristovi, keď „*zmieril svet so sebou*„ (2. Korint'anom 5,19) a v službe v nebeskej svätyni je „*medzi oboma pokojný súlad*„. „*Tak Boh miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nik nezahynul, ale aby večný život mal každý, kto verí v neho*„, Ján 3,16.

Písmo dáva jasnú odpoveď na otázku: Čo je svätyňa? „*Svätyňa*„, v Biblii označuje predovšetkým svätostánok, ktorý postavil Mojžiš ako napodobeninu nebeskej skutočnosti, a po druhé je to pojem označujúci „*pravý stánok*„, v nebi, ktorého napodobeninou bol pozemský svätostánok. Smrť Ježiša Krista ukončila predobraznú službu. „*Pravý stánok*„, v nebi je svätostánok novej zmluvy. Keďže predpoveď z 8. kapitoly Danielovho proroctva (Daniel 8,14) sa splnila v novozmluvnej dobe, musí byť svätyňa, o ktorej sa zmieňuje proroctvo, svätyňou novej zmluvy. Keď sa v roku 1844 skončilo obdobie dvetisícristo prorockých dní, na zemi už niekoľko storočí neexistovala izraelská svätyňa. Preto prorocké slová: „*Až prejde dvetisícristo večerov a rán, potom svätyňa bude opäť uvedená do správneho stavu*„, sa nepochybne týkajú svätostánku v nebi.

Zostáva ešte zodpovedať najdôležitejšiu otázku: V čom spočíva uvedenie svätyne „*do správneho stavu*„, alebo (podľa iného prekladu) jej „*očistenie*„. V Písme nachádzame podrobný opis služby v pozemskom svätostánku. Treba však v nebi niečo očistiť? V 9. kapitole Listu Židom sa hovorí o očistení pozemskej i nebeskej svätyne: „*Podľa Zákona takmer všetko sa očistí uje krvou a bez preliatia krvi nieto odpustenia. Bolo nutné takýmto spôsobom očistiť napodobeniny nebeských vecí, avšak nebeské veci treba očistiť lepšími obet'ami ako tamtie*„, (Židom 9,22.23), totiž drahocennou krvou Ježiša Krista.

Očistenie v predobraznej i skutočnej službe sa musí vykonať krvou. V predobraznej službe krvou zvierat, v skutočnej službe krvou Ježiša Krista. Apoštol Pavol uvádza, že bez preliatia krvi nieto odpustenia, a to je dôvod, prečo sa očistenie musí vykonať krvou. Odpustenie alebo vymazanie hriechov je dielo, ktoré treba vykonať. Ako však súvisia hriechy so svätyňou v nebi alebo na zemi? Pochopte to, ak sledujeme predobraznú službu v pozemskom svätostánku ako „*obraz a tieň nebeskej skutočnosti*„, Židom 8,5.

Služba v pozemskej svätyni mala dve časti. Kňazi slúžili každodenne vo svätostánku a veľkňaz raz v roku vykonal vo veľsvätyni

(svätyni svätých) zvláštny úkon zmierenia a očistenia svätostánku. Každý deň prinášali kajúcní hriešnici svoje obete ku vchodu do svätostánku, položili ruku na hlavu obetného zvieraťa a vyznávali svoje hriechy. Tým sa ich vina obrazne prenášala na nevinnú obeť. Potom bolo zviera zabité. Apoštol vysvetľuje: „*Bez preliatia krvi nieta odpustenia*„, [Židom 9,22](#). „*Život tela je v krvi*„, [3. Mojžišova 17,11](#). Prestúpenie Božieho zákona vyžaduje smrť hriešnika. Krv predstavuje život priestupníka, ktorý má byť odsúdený. Jeho vinu, ktorá prešla na obeť, zanesol kňaz v krvi obetného zvieraťa do svätyne a kropil ňou priestor pred oponou. Za ňou bola truhla zmluvy s doskami Božieho zákona, ktorý hriešnik prestúpil. Týmto obradom bol hriech prostredníctvom krvi obrazne prenesený do svätyne. Krv niektorých obetí nebola vnášaná do svätyne, ale ich mäso zjedol kňaz podľa príkazu, ktorý dal Mojžiš Áronovým synom: „*On vám ju (obeť) dal, aby ste tým pospolitost' zbavili viny*„, [3. Mojžišova 10,17](#). Obidva obrady sú symbolom prenesenia hriechu z človeka, ktorý hriech vyznal, do svätyne.

[303] Takáto služba sa vo svätyni konala každý deň po celý rok. Hriechy Izraela boli prenášané do svätyne, odkiaľ ich bolo treba odstrániť zvláštnym obradom. Na Boží príkaz sa museli vykonať obrady zmierenia za každé oddelenie svätostánku. „*Tým vykoná obrad zmierenia svätyne za nečistoty Izraelcov, za ich priestupky a za všetky ich hriechy. Tak nech urobí aj pri stane stretávania, ktorý je medzi nimi, uprostred ich nečistôt*„, Obrad zmierenia sa musel vykonať aj za oltár, „*tak nech ho očistí od nečistôt Izraelcov a posväťí ho*„, [3. Mojžišova 16,16.19](#).

Raz v roku na veľký Deň zmierenia vošiel veľkňaz do veľsvätyne (svätyne svätých), aby ju očistil. Týmto úkonom sa uzavrel celoročný cyklus služieb v svätostánku. V Deň zmierenia postavili pred vchod do svätostánku dvoch kozlov. Áron potom hodil „*jeden lós pre Hospodina a druhý pre Azázela*„, [3. Mojžišova 16,8](#). Kozol, na ktorého padol lós pre Hospodina, mal byť pripravený ako obeť za hriechy ľudu. Kňaz mal potom jeho krv zaniest' dnu za oponu a vykropiť ju na zľutovnicu a pred zľutovnicu. Krvou mal pokropiť aj kadidlový oltár, ktorý stál pred oponou.

„*Áron položí obe ruky na hlavu živého kozla; vyzná nad ním všetky viny Izraelcov, všetky ich priestupky, všetky ich hriechy a uvalí ich na hlavu kozla. Odovzdá ho mužovi, ktorý ho má vyhnat' na púšť*„.

Kozol odnesie na sebe všetky ich viny do odľahlej krajiny. Kozla potom nechá na púšti., 3. Mojžišova 16,21.22. Odvedený kozol sa už do tábora Izraelcov nevrátil a muž, ktorý ho na púšť odviedol, musel si oprat' šaty, celý sa umyť a len potom smel vojsť do tábora.

Tento obrad mal Izraelcom ukázať, aký svätý je Boh a aký odporný mu je hriech. Mal ich poučiť aj o tom, že každý styk s hriechom ich znečistí. Boh žiadal, aby sa v Deň zmierenia každý Izraelec úprimne a pokorne kajaľ. Izraelci nesmeli v ten deň pracovať, museli ho celý prežiť v hľbokej pokore pred Pánom, v modlitebnom sústreďení, v pôste a premýšľaní o sebe.

Predobrazná služba v pozemskom svätostánku upozorňovala na dôležité pravdy o zmierení. Namiesto hriešnika bola prijatá krv náhradnej obete. Krv obetných zvierat však nemohla odstrániť hriech. Prostredníctvom krvi sa hriech prenášal do svätyne. Obetovaním krvi hriešnik uznal autoritu zákona, vyznal svoje previnenia a prejavil túžbu získať vykúpenie vierou vo Vykupiteľa, ktorý príde. Tým však hriešnik nebol ešte celkom zbavený zákonitého odsúdenia. V Deň zmierenia vošiel veľkňaz do veľsvätyne (svätyne svätých) s krvou obetného zvieraťa, ktoré prinieslo celé zhromaždenie, pokropil ňou zľutovnicu, pod ktorou bol zákon, aby splnil požiadavky zákona. Potom veľkňaz ako zástupca vzal všetky hriechy na seba a vyniesol ich zo svätyne. Položil ruky na hlavu živého kozla, vyznal nad ním všetky hriechy, obrazne ich zo seba preniesol na kozla a ten bol potom vyhnaný na púšť. Tým boli hriechy ľudu symbolicky navždy odstránené.

„No oni slúžia obrazu a tieňu nebeskej skutočnosti., Židom 8,5. [304]
Čo sa pri službe v pozemskom svätostánku konalo obrazne, v nebeskom svätostánku sa koná v skutočnosti. Náš Spasiteľ po svojom nanebovstúpení začal slúžiť ako Veľkňaz. O tom čítame: „Ved' Kristus nevošiel do svätyne zhotovenej rukou, ktorá je len predobrazom tej pravej, ale do samého neba, aby sa teraz za nás ukázal pred Božou tvárou., Židom 9,24.

Kňazská služba v priebehu roka v prvom oddelení svätostánku, „za oponou.,, ktorá oddeľovala svätyňu od nádvorja, predstavovala službu Ježiša Krista, ktorú začal po svojom nanebovstúpení. Kňaz musel pri každodennej službe prinášať pred Boha krv obete za hriech a kadidlo, ktorého vôňa spolu s modlitbami Izraela vystupovala k Bohu. Kristus priniesol pred Otca svoju krv preliatu za hriešnikov

spolu so vzácnou vôňou svojej spravodlivosti a s modlitbami kajúcnikov. To bola služba v prvom oddelení nebeského svätostánku.

Ježiša Krista po jeho odchode do nebeského svätostánku sprevádzala viera jeho učeníkov. Ich nádej sa upierala k nemu a túto „nádej,, podľa slov Písma, „*máme ako istú a pevnú kotvu duše, ktorá siaha až do vnútra, za oponu, kde za nás vošiel Ježiš ako predchodca, keď sa stal Veľkňazom naveky na spôsob Melchisedeka,,* „*Raz navždy vošiel do svätyne, avšak nie s krvou kozlov a teliat, ale so svojou vlastnou krvou, a tak získal večné vykúpenie,,* [Židom 6,19.20; 9,12](#).

Táto služba znázornená prvým oddelením svätyne trvala osemnásť storočí. Krv Ježiša Krista symbolizovala obhajobu kajúcnych veriacich a zabezpečovala im odpustenie a prijatie u Otca. Ich hriechy však zostávali stále zaznamenané v nebeských knihách. Ako v predobraznej službe v pozemskej svätyni na konci roka prebiehal obrad zmierenia, tak sa musí aj pred ukončením Kristovho vykupiteľského diela pre človeka vykonať zmierenie tým, že sa zo svätyne odstráni hriech. Táto služba sa mala začať po uplynutí dvetisícristo prorockých dní. Podľa Danielovho proroctva v určený čas vstúpil náš Veľkňaz do veľsvätyne (svätyne svätých), aby vykonal poslednú časť svojho slávneho diela – očistenie svätyne.

Tak ako sa kedysi vierou prenášali hriechy ľudu na obeť za hriech a potom boli v jej krvi zanesené do pozemskej svätyne, rovnako sú podľa novej zmluvy hriechy kajúcich hriešnikov vierou prenesené na Ježiša Krista a skutočne vnesené do nebeskej veľsvätyne. Keďže v predobraznej službe očistením pozemskej svätyne boli odstránené hriechy, ktoré ju znečistili, podobne musí byť očistená aj nebeská svätyňa tým, že v nej zaznamenané hriechy budú odstránené. Skôr než sa tak stane, musia sa preskúmať záznamy, aby sa rozhodlo, kto Kristovou obeťou sprostredkované zmierenie vierou v neho kajúcne prijal. Z tohto dôvodu do očistenia svätyne patrí aj vyšetrovanie – súd. Toto dielo sa musí uskutočniť ešte pred príchodom Ježiša Krista na zem, pretože len keď príde Kristus, prinesie odplatu, aby odmenil každého „*podľa jeho skutkov,,* [Zjavenie Jána 22,12](#).

Adventní veriaci, ktorí sledovali svetlo prorockého slova, poznali, že Kristus – namiesto toho, aby v roku 1844 prišiel na zem – začal po skončení obdobia dvetisícristo prorockých dní v uvede-

nom roku službu v nebeskej veľ svätyni. Táto služba je záverečným dielom zmierenia pred jeho príchodom na zem.

Veriaci si ujasnili, že obeť za hriech predobrazne znázorňovala Ježiša Krista ako obeť, kým veľkňaz predstavoval Ježiša Krista ako obhajcu a kozol, na ktorého veľkňaz preniesol hriechy celého spoločenstva, symbolizoval satana, pôvodcu hriechu. Naňho budú nakoniec vložené všetky vyznané hriechy ľudí. Keď veľkňaz krvou obeť za hriech očistil svätyňu od neprávostí, obrazne ich vložil na kozla. Keď Ježiš Kristus v závere svojej služby odstráni vlastnou krvou hriechy svojho ľudu z nebeskej svätyne, vloží ich na satana, ktorý podľa súdneho rozhodnutia musí odniesť konečný trest. Kozol bol vyhnaný na púšť, aby sa už nikdy nemohol vrátiť medzi Izraelcov. Satan bude navždy odstránený z prítomnosti Boha a jeho ľudu. Zahynie pri záverečnom zničení hriechu a hriešnikov.

24. kapitola — Nebeský zástanca

Kľúčom na objasnenie sklamaní veriacich v roku 1844 sa stala otázka svätyne. Ňou sa vyjasnila celá sústava harmonicky spolusúvisiacich právd, ktoré potvrdzujú, že veľké adventné hnutie riadila Božia ruka, a súčasne odhaľujú terajšiu úlohu Božieho ľudu, jeho poslanie a povinnosti. Tak ako sa Ježišovi učeníci po tiesnivej noci žiaľu a sklamaní „zaradovali, keď videli Pána,, (Ján 20,20), tak sa teraz radovali tí, čo vierou očakávali Ježišov druhý príchod. Čakali, že príde v sláve a odmení svojich služobníkov. Pri sklamaní akoby sa im Ježiš stratil z očí a ako Mária pri hrobe volali: „Vzali Pána... a nevieme, kam ho položili,, (Ján 20,2). Teraz ho zahliadli vo svätyni svätých ako svojho milosrdného Veľkňaza, ktorý čoskoro príde ako Kráľ a Vysloboditeľ. Svetlo nebeského svätostánku im osvietilo minulosť, prítomnosť i budúcnosť. Uvedomili si, že ich viedla Božia neomylná prozreteľnosť. Hoci podobne ako prví učeníci obsah zvestovaného posolstva nepochopili, to však jeho správnosť nijako neovplyvňuje. Zvestovaním posolstva plnili Boží zámer a ich úsilie nebolo pred Pánom márne. Znovuzrodení „pre živú nádej,, tešili sa „nevýslovnou radosťou, plnou slávy,, 1. Petra 1,3.8.

Ako Danielovo proroctvo: „Až prejde dvetisícristo večerov a rán, potom svätyňa bude opäť uvedená do správneho stavu,, tak aj posolstvo prvého anjela: „Bojte sa Boha a vzdajte mu slávu, lebo prišla hodina jeho súdu,, (Daniel 8,14; Zjavenie Jána 14,7) poukazuje na Kristovu službu vo svätyni svätých, na vyšetrujúci súd, a teda nie na príchod Krista, ktorý príde vyslobodiť svoj ľud a potrestať bezbožných. Omyl teda nespočíval v prepočte prorockých období, ale v udalosti, ktorá mala nastať po uplynutí dvetisícristo prorockých dní. Pre tento omyl boli veriaci sklamaní, hoci sa všetko, čo bolo proroctvom predpovedané a čo mohli podľa Písma očakávať, splnilo. Práve počas ich zármutku nad zmarom ich nádejí sa splnilo to, čo sa podľa predpovede posolstva splniť muselo, skôr než sa zjaví Pán, aby odmenil svojich služobníkov.

Kristus neprišiel na zem, ako očakávali, ale – ako to naznačoval predobraz – prišiel do veľ'svätyne (svätyne svätých) Božieho chrámu v nebi. Podľa Danielovho popisu mal Kristus vtedy prísť k „Odvekému„(Vekom starému): „*V nočných videniach som videl, že na nebeských oblakoch prichádzal ktosi ako Syn človeka,* – nie na zem, ale „*k Vekom starému a priviedli ho pred neho,*“ [Daniel 7,13](#).

[307]

O tomto príchode sa zmieňuje aj prorok Malachiáš: „*Vtedy zrazu príde do svojho chrámu Pán, ktorého hl'adáte, a posol zmluvy, v ktorom máte záľ'ubu. Naozaj prichádza! – vraví Hospodin mocnosť,*“ [Malachiáš 3,1](#). Boží ľ'ud neočakával náhly Pánov príchod do jeho chrámu. Tam ho nehl'adali. Očakávali, že príde na zem „*v plameni ohňa trestajúc tých, ktorí nepoznajú Boha, ako aj tých, ktorí sú neposlušní evanjeliu,*“ [2. Tesaloničanom 1,8](#).

Ľ'udia však neboli dosiaľ pripravení, aby sa stretli s Pánom. Bolo ich treba na to pripraviť. Určité svetlo muselo usmerniť ich pozornosť na Boží chrám v nebi. Keď budú vierou sledovať svojho Veľ'kňaza, pozorovať jeho službu, ozrejmi sa im nové povinnosti. Cirkev dostane ďalšie varovné posolstvo s poučením.

Prorok pripomína: „*Kto znesie deň jeho príchodu? Kto obstojí, keď sa zjaví? Ved' on je ako tavičov oheň a ako práčov lúh! Posadí sa ako tavič a čistič striebra a prečistí levitov; triediť ich bude ako zlato a striebro a budú správne prinášať Hospodinovi obete,*“ [Malachiáš 3,2.3](#). Keď sa Kristus prestane prihovárať v nebeskom svätostánku, ľ'udia budú musieť stáť pred tvárou svätého Boha bez zástancu. Ich rúcho musí byť bez poškvrný, ich povaha musí byť Kristovou krvou očistená od hriechu. Len Božia milosť môže ich vytrvalé úsilie v boji so zlom doviest' k víť'aznému cieľ'u. Zatiaľ čo v nebi prebieha vyšetrojúci súd a vyznané hriechy sú zo svätyne odstraňované, Boží ľ'ud sa ich musí na zemi dôkladne zbaviť. Čítame o tom v 14. kapitole Zjavenia.

Len po dokončení tohto diela budú Kristovi nasledovníci pripravení na jeho príchod. „*Hospodinovi bude príjemná obeť Júdu a Jeruzalema ako za dávnych dní a v dávno zašlých rokoch,*“ [Malachiáš 3,4](#). Len potom bude cirkev, ktorú Kristus pri svojom príchode vezme k sebe, cirkvou „*slávnou, na ktorej niet poškvrný ani vrásky, ani nič podobné,*“ [Efezským 5,27](#). Vtedy bude „*ako zora, krásna ako spln mesiaca, jasná ako slnko, hrozná ako šíky pod zástavou,*“ [Pieseň Šalamúnova 6,10](#).

[308]

Malachiáš predpovedá okrem príchodu Pána do svojho chrámu aj jeho druhý príchod, aby vykonal súd: „*Priblížim sa k vám na súd a budem náhlým svedkom proti čarodejníkom a cudzoložníkom i proti tým, čo ukracujú na mzde nádenníka, vdovu i sirotu, odmietajú cudzinca a neboja sa ma, vraví Hospodin mocností,*„ [Malachiáš 3,5](#). Júda píše o tom, ako „*prišiel Pán s desať tisícami svojich svätých, aby vykonal súd nad všetkými a aby usvedčil všetkých ľudí zo všetkých ich bezbožných skutkov,*„ [Júdu 1,14.15](#). Tento príchod a vstup Pána do chrámu sú dve odlišné udalosti.

Vstup Krista ako nášho Veľkňaza do svätyne svätých, aby ju očistil podľa Daniela 8,14, príchod Syna človeka k Odvekému podľa Daniela 7,13 a Pánov príchod do chrámu podľa Malachiáša, sú popisy tej istej udalosti. Zobrazuje ju aj príchod ženícha na svadbu z Kristovho podobenstva o desiatich pannách v 25. kapitole Matúšovho evanjelia.

V lete a na jeseň roku 1844 zaznelo volanie: „*Ženích prichádza!*„ Vtedy sa utvorili dve skupiny ľudí znázornených rozumnými a pochabými pannami. Kým jedna skupina čakala Pána s radosťou a na stretnutie s ním sa starostlivo pripravovala, druhá skupina, ktorú ovládol strach, sa uspokojila len s teoretickým poznaním pravdy bez toho, aby prijala Božiu milosť. Keď podľa podobenstva ženích prišiel, „*ktoré boli pripravené, vošli s ním na svadbu,*„ Tu spomínaný príchod ženícha predchádzal svadbu. Svadba je obrazom toho, ako sa Kristus ujíma svojho kráľovstva. Sväté mesto – Nový Jeruzalem, ktorý je hlavným mestom a predstaviteľom kráľovstva – sa nazýva „*nevestou, Baránkovou ženou,*„ Nebeský posol povedal Jánovi: „*Pod', ukážem ti nevestu, Baránkovu ženu,*„ Ján ďalej hovorí: „*V duchu ma odniesol na veľký a vysoký vrch a ukázal mi sväté mesto Jeruzalem, ako zostupuje z neba od Boha,*„ [Zjavenie Jána 21,9.10](#). Z uvedeného je zrejmé, že Baránkova nevesta symbolizuje sväté mesto a panny, ktoré šli ženíchovi v ústrety, sú symbolom cirkvi. V knihe Zjavenie čítame, že Boží ľud bude hosťom na Baránkovej svadbe ([Zjavenie Jána 19,9](#)). Ak tí, čo tvoria Boží ľud, sú hosťami, nemôžu byť súčasne aj nevestou. Podľa Danielovho proroctva Odveký dá Kristovi „*moc, slávu i kráľovstvo,*„ [Daniel 7,14](#). Dostane Nový Jeruzalem, hlavné mesto svojho kráľovstva „*pripravené ako nevesta ozdobená pre svojho muža,*„ [Zjavenie Jána 21,2](#). Keď Kristus dostane kráľovstvo, príde slávne ako Kráľ kráľov a Pán pánov

vykúpiť svoj ľud, ktorý bude stolovať „s Abrahámom, Izákom a Jákobom v nebeskom kráľovstve,“ ([Matúš 8,11](#); [Lukáš 22,30](#)), aby sa zúčastnil na Baránkovej svadobnej hostine.

Oznámenie „Ženích prichádza!“, ktoré zaznelo v lete roku 1844, viedlo tisíce ľudí k očakávaniu okamžitého príchodu Pána. Ženích v určenom čase však neprišiel na zem, ako ľud očakával, ale k Odvekému v nebi, na svadbu, aby prijal svoje kráľovstvo. „Pripravené vošli s ním na svadbu; a dvere sa zavreli,“ [Matúš 25,10](#). Nezúčastnili sa na svadbe, lebo sa konala v nebi a oni žili na zemi. Kristovi nasledovníci majú čakať „na svojho Pána, keď sa má vrátiť zo svadby,“ [Lukáš 12,36](#). Majú však rozumieť jeho dielu a vierou ho nasledovať, keď vchádza pred Boží trón. V tomto zmysle možno o nich povedať, že vojdú na svadbu.

[309]

V podobenstve sa na svadbe zúčastnili tí, čo poznali pravdu z Písma a prijali Božieho Ducha a Božiu milosť, ktorí noci plnej skúšok a horkosti trpezlivo čakali a skúmali Písmo, aby ich z neho jasnejšie osvietilo hlbšie poznanie – tí pochopili pravdu o nebeskej svätyni i zmenu Spasiteľovej služby a vierou sledovali jeho dielo v nebeskej svätyni. Tí, čo na základe svedectva Písma túto pravdu prijali a vierou sledovali Krista, ako predstupuje pred Boha vykonať poslednú časť zástupného diela a nakoniec prijal svoje kráľovstvo – tí všetci patria k ľuďom, ktorých podobenstvo predstavuje ako účastníkov na svadbe.

Aj podobenstvo z 22. kapitoly Matúšovho evanjelia uvádza svadobnú scénu, z čoho je zrejmé, že vyšetrujúci súd sa koná pred svadobnou hostinou. Pred svadbou vchádza kráľ, aby sa podíval na hodovníkov, či si všetci obliekli svadobné rúcho, predstavujúce Baránkovou krvou očistenú povahu ([Matúš 22,11](#); [Zjavenie Jána 7,14](#)). Kto nie je takto svadobne oblečený, ten sa nemôže zúčastniť na svadobnej hostine. Kráľ však prijme všetkých, ktorých uvidí vo svadobnom rúchu, uzná ich za hodných, aby vošli do jeho kráľovstva a mohli spolu s ním sedieť na jeho tróne. Tento prieskum pováh, zisťovanie, kto je pripravený na Božie kráľovstvo, predstavuje vyšetrujúci súd, záverečné dielo v nebeskom svätostánku.

Po dokončení tohto prieskumu a preverenia povahy každého človeka, ktorý sa kedy hlásil k Bohu, keď už bude o každom rozhodnuté, vtedy – a nie skôr – sa čas milosti pre ľudstvo skončí a dvere milosti sa zavru. Celým obdobím záverečnej služby nášho

Spasiteľ a až do chvíle, keď sa veľké dielo záchrany človeka skončí, nás sprevádza jediná krátka veta: „*Ktoré boli pripravené, vošli s ním na svadbu; a dvere sa zavreli.*“, [Matúš 25,10](#).

Pri službe v pozemskom svätostánku, ktorá, ako sme videli, bola predobrazom služby v svätostánku nebeskom, sa služba v prvom oddelení končila vtedy, keď veľkňaz v Deň zmierenia vošiel do svätyne svätých. Boží príkaz znel: „*Nikto nesmie byť v stane stretávania, keď kňaz vojde do svätyne vykonať obrad zmierenia, až kým nevyjde.*“, [3. Mojžišova 16,17](#). Podobne aj Kristus ukončil svoju službu v prvom oddelení tým, že vošiel do svätyne svätých vykonať záverečné dielo zmierenia. Keď sa teda skončila služba v prvom oddelení, začala sa služba v druhom oddelení. Veľkňaz pri pozemskej službe v Deň zmierenia vyšiel z prvého oddelenia svätostánku a vošiel do druhej miestnosti, znázorňujúcej Božiu prítomnosť, a tam predložil krv obete za hriechy všetkých Izraelcov, ktorí svoje hriechy úprimne ľutovali. Tak aj Kristus skončil len prvú časť svojho diela, ktoré koná ako náš Zástupca a začal druhú časť tej istej služby, pri ktorej stále predkladá Otcovi svoju krv ako obeť za hriešnikov.

[310]

V roku 1844 to adventisti ešte nechápali. Keď však uplynul čas očakávaného Spasiteľovho príchodu, neprestávali veriť, že jeho advent je blízko. Nazdávali sa, že nadišla rozhodujúca chvíľ a, keď sa Kristovo príhovorné dielo za človeka pred Bohom skončilo. Zdalo sa im, že podľa Písma sa čas milosti pre ľudí skončí krátko pred príchodom Pána na nebeských oblakoch. Mysleli si, že je to jasné z tých častí Písma, ktoré hovoria o čase, keď ľudia budú hľadať, klopať a volať pri dverách Božej milosti, ale nikto im neotvorí. Kládli si otázku, či čas, keď očakávali druhý príchod Ježiša Krista, nie je skôr začiatkom toho obdobia, po ktorom jeho príchod bezprostredne nasleduje. Keď že zvestovali posolstvo o blížiacom sa súde, nazdávali sa, že ich poslanie v záujme hynúcich sa skončilo. Prestali cítiť zodpovednosť za záchranu hriešnikov a nazdávali sa, že spupný a rúhavý výsmech od bezbožných ľudí je len ďalším dôkazom, že Boží Duch prestal pôsobiť na tých, ktorí zavrhli Božiu milosť. To všetko ich utvrdzovalo v presvedčení, že čas milosti sa skončil, alebo – ako sa vtedy hovorilo – „*dvere milosti sa zavreli.*“

Štúdiom otázok týkajúcich sa svätyne získali hlbšie poznanie. Pochopili, že sa správne rozhodli, ak skončenie obdobia dvetisíc-tristo prorockých dní v roku 1844 označili za rozhodujúci okamih.

Aj keď sa dvere nádeje a milosti, ktorými ľudia osemnásť storočí prichádzali k Bohu, skutočne zatvorili, súčasne sa otvorili iné dvere a Boh ľuďom ponúka odpustenie hriechov na základe príhovornej služby Ježiša Krista vo veľ'svätyni (svätyni svätých). Jedna časť jeho služby sa skončila a začala sa druhá. Dvere nebeského svätostánku, kde Kristus slúži v záujme hriešnikov, sú stále otvorené.

Len teraz môžeme pochopiť Kristove slová z knihy Zjavenie, určené cirkvi tých čias: „*Toto hovorí Svätý, Pravdivý, ktorý má Dávidov kl'úč, ktorý otvára tak, že nikto nezatvorí, a zatvára tak, že nikto neotvorí. Poznám tvoje skutky. Otvoril som pred tebou dvere, ktoré nikto nemôže zavrieť*“, [Zjavenie Jána 3,7.8](#).

Všetci, ktorí vierou nasledujú Krista pri veľ'kom diele zmierenia, majú úžitok z jeho príhovornej, sprostredkovateľskej služby. Tí však, čo odmietajú svetlo, ktoré túto Kristovu službu objasňuje, nemajú z neho nijaký úžitok. Podobne ani Židia, ktorí odmietli svetlo týkajúce sa prvého Kristovho príchodu a neuverili v Ježiša ako Spasiteľa a sveta, nemohli prijať ponúknuté odpustenie. Keď Ježiš po svojom nanebovstúpení vošiel s vlastnou krvou do nebeského svätostánku, aby svojich nasledovníkov poctil požehnaním svojej prostredníckej služby, Židia zostali v úplnej duchovnej temnote a ďalej prinášali svoje bezvýznamné obeť a dary. Predobrazná služba sa skončila. Dvere, ktorými ľudia mohli predtým prichádzať k Bohu, boli už zatvorené. Židia odmietli hľadať Boha spôsobom, ktorým ho vtedy mohli nájsť, totiž prostredníctvom služby v nebeskej svätyni. Preto už nemali s Bohom nijaké spojenie. Pre nich boli už dvere zatvorené. V Kristovi nepoznali tú pravú obeť a jediného Zástupcu ľudí pred Bohom, a preto nemohli mať požehnanie z jeho sprostredkovateľskej služby.

Ako sa kedysi správali veriaci Židia, správajú sa aj ľahostajní a neveriaci kresťania, ktorí zámerne nechcú nič vedieť o diele nášho milosrdného Veľ'kňaza. Keď v predobraznej službe vošiel veľ'kňaz do svätyně svätých, mali sa všetci Izraelci zhromaždiť okolo svätostánku a v hlbokkej pokore sa skloniť pred Bohom, aby im odpustil hriechy a aby nemuseli byť vylúčení zo spoločenstva. O čo dôležitejšie je pochopiť dielo nášho Veľ'kňaza v skutočný Deň zmierenia a vedieť, čo od nás žiada!

Ľudia nemôžu beztrešne odmietat výstrahy, ktoré im Boh z milosti posielal. On varoval svet za čias Nóacha a záchrana ľudí

závisela od ich záujmu o posolstvo. Keď že výstrahu zavrhli, Boží duch sa vzdialil od hriešneho ľudského rodu, ktorý potom zničila potopa. V Abrahámovej dobe sa Božia milosť prestala prihovárať za hriešnych obyvateľov Sodomy, takže okrem Lóta a jeho rodiny všetci zahynuli v plameňoch nebeského ohňa. Podobne to bolo aj za čias Kristových. Boží Syn pripomenul neveriacim Židom: „*Váš dom sa vám zanecháva pustý,*“, [Matúš 23,38](#). Pri pohľade do záverečného obdobia ľudských dejín večný Boh povedal o ľuďoch, ktorí „*neprijali lásku k pravde, aby boli spasení,*“, že zošle na nich „*dôsledky zvädzania, aby verili lži, a aby boli odsúdení všetci, čo neverili pravde, ale obľúbili si nepravosť,*“, [2. Tesaloničanom 2,10-12](#). Keď zavrhnú jeho poučné Slovo, Boh odvoláva svojho Ducha a necháva ich pod vplyvom bludov, ktoré majú radi.

Kristus však stále obhajuje ľudí a ochotne poskytuje svetlo poznania tým, čo po ňom túžia. Aj keď to adventní veriaci spočiatku nechápali, objasnilo sa im to neskôr, keď pochopili tie biblické výroky, ktoré hovoria o ich skutočnom poslaní.

[312] Po roku 1844 sa začalo obdobie veľkej skúšky pre všetkých, ktorí sa nevzdali adventnej viery. Zaujať správne stanoviskom im pomohlo svetlo, ktoré usmernilo ich myseľ k nebeskej svätyni. Mnohí prestali veriť v správnosť počítania prorockých období a mocný vplyv Ducha Svätého v adventnom hnutí pripisovali ľudským alebo satanským silám. Iní aj ďalej verili, že ich viedol Pán. V ďalšom bdelom a modlitebnom očakávaní v snahe poznať Božiu vôľu pochopili, že ich slávny Veľkňaz začal druhú časť svojej služby. Nasledovali ho vierou, pričom pochopili aj záverečné dielo cirkvi. Lepšie porozumeli posolstvu prvého i druhého anjela a boli pripravení prijať a zvestovať svetu slávnostné varovné posolstvo tretieho anjela zo 14. kapitoly Zjavenia.

„Nato sa v nebi otvoril Boží chrám a v Božom chráme bolo vidieť schránku jeho zmluvy,„ [Zjavenie Jána 11,19](#). Schránka alebo truhla Božej zmluvy je vo svätyni svätých (veľsvätyni), teda v druhom oddelení svätostánku. Pri službe v pozemskom svätostánku, ktorý je „obrazom a tieňom nebeskej skutočnosti,„ vchádzal veľkňaz do tohto oddelenia len v Deň zmierenia, aby očistil svätyňu. Preto oznam, že v nebi sa otvoril Boží chrám a bolo vidieť truhlu Božej zmluvy, poukazuje na otvorenie veľsvätyne v nebeskom svätostánku v roku 1844, keď ta vošiel Kristus vykonať záverečné dielo zmierenia. Tí, čo vierou sledovali svojho Veľkňaza na začiatku jeho služby vo svätyni svätých, zahliadli aj truhlu Božej zmluvy. Štúdiom svätyne pochopili zmenu Spasiteľovej služby a poznali, že teraz slúži pred truhlou zmluvy a svojou krvou sa prihovára za hriešnikov.

V truhle pozemského svätostánku boli dve kamenné dosky, na ktorých boli vyryté príkazy Božieho zákona. V truhle boli ukryté dosky zákona a prítomnosť Božích prikázaní jej prepožičiavala hodnotu a svätosť. Keď sa v nebi otvoril Boží chrám, veriaci zahliadli truhlu Božej zmluvy. V nebeskej svätyni svätých je Boží zákon – zákon, ktorý vydal Boh za burácania hromov a blýskavice na Sínaji a napísal svojím prstom na kamenné dosky.

Boží zákon v nebeskom svätostánku je slávny originál. Prikázania zaznamenané na kamenných doskách, ktoré Mojžiš napísal do kníh, sú jeho presným odpisom. Tí, čo prijali túto významnú pravdu, pochopili svätosť a nemennosť Božieho zákona. Pochopili ako nikdy predtým význam Spasiteľových slov: „*Pokiaľ nepominie nebo a zem, nepominie ani jediné písmenko, ani jediná čiarka zo zákona,*„ [Matúš 5,18](#). Boží zákon je zjavením Božej vôle a prejavom Božieho charakteru. Preto musí trvať naveky ako verný svedok v nebi. Boh nezrušil ani jedno prikázanie, nezmenil ani jediné písmeno alebo čiarku zo zákona. Žalmista hovorí: „*Hospodine, naveky pevne stojí v nebesiach tvoje slovo,*„ „*Všetky jeho príkazy sú spol'ahlivé. Pevné sú na večné veky,*„ [Žalm 119,89; 111,7.8](#).

[314] V samom strede Desatora je štvrté prikázanie tak, ako bolo pôvodne oznámené: *„Pamätaj na sobotný deň, aby si ho svätzil! Šesť dní budeš pracovať a konať všetku svoju prácu. Siedmy deň je však sobota Hospodina, tvojho Boha. Nebudeš konať nijakú prácu ani ty, ani tvoj syn, ani tvoja dcéra, ani tvoj sluha, ani tvoja slúžka, ani tvoj dobytok, ani cudzinec, ktorý je v tvojich bránach. Ved' Hospodin za šesť dní utvoril nebo a zem, more a všetko, čo je v nich a v siedmy deň odpočinul. Preto Hospodin požehnal deň sobotný a posvätil ho,„* [2. Mojžišova 20,8-11](#).

Boží Duch ovplyvnil srdce tých, ktorí skúmali Písmo. Pocho-
pili, že nevedome prestupovali toto prikázanie, pretože nesvätili deň
odpočinku Boha-Stvoriteľ a. Začali hľadať dôvody, ktoré viedli k za-
chovávaniu prvého dňa týždňa, nedele, namiesto dňa, ktorý posvätil
Boh. V Písme nenašli jediný dôkaz, že Boh zrušil štvrté prikázanie,
alebo požehnanie preniesol zo soboty na iný deň. Úprimne sa snažili
poznať a plniť Božiu vôľu. Keď zistili, že prestupujú Boží zá-
kon, hlboká ľútosť im zovrela srdce a svoju vernosť Bohu prejavili
ochotou zachovávať Božiu svätú sobotu.

Niektorí ľudia vynaložili veľa úprimného úsilia v snahe vyvrá-
tiť im ich presvedčenie. Adventným veriacim bolo zrejmé, že ak
pozemský svätostánok bol kópiou svätostánku v nebi, potom zákon
uložený v pozemskej truhle je presným odpisom zákona uloženého
v nebi, a prijať pravdu o nebeskom svätostánku znamená uznať
požiadavky Božieho zákona, teda aj záväznosť zachovávanía so-
boty podľa štvrtého prikázania. To je dôvod, prečo sa prejavil taký
prudký a rozhodný odpor proti výkladu Písma, ktorý objasňoval
Kristovu službu v nebeskom svätostánku. Ľudia sa pokúšali zavrieť
dvere, ktoré Boh otvoril a otvoriť dvere, ktoré on zavrel. Pán však,
„ktorý otvára tak, že nikto nezatvorí, a zatvára tak, že nikto neotvorí,„
vyhlásil: *„Otvoril som pred tebou dvere, ktoré nikto nemôže zavrieť,„*
[Zjavenie Jána 3,7.8](#). Kristus otvoril dvere tým, že začal službu vo
veľsvätyni. Z otvorených dvier nebeského svätostánku zažiarilo
svetlo a ukázalo nám, že zákon, ktorý je tam uložený, obsahuje aj
štvrté prikázanie. Čo teda Boh ustanovil, človek nemá právo zrušiť.

Tí, čo prijali poznanie o príhovornej službe Ježiša Krista a o
nezmeniteľnom Božom zákone, pochopili, že tieto pravdy sa na-
chádzajú v 14. kapitole Zjavenia. Posolstvo tejto kapitoly obsahuje
trojnásobné varovanie (pozri Dodatok č. 33) a má pripraviť obyva-

tel'ov zeme na druhý advent Ježiša Krista. Správa o tom, že „prišla hodina jeho súdu,, upozorňuje na záverečné dielo Kristovej spásnej služby v záujme ľudstva. Oznamuje pravdu, ktorá musí zaznieť pred ukončením služby Spasiteľ'a-Obhajcu, skôr než sa vráti na zem po svoj ľud. Súd, ktorý začal v roku 1844, musí pokračovať, kým sa nerozhodne o osude všetkých ľudí, živých i mŕtvych, preto potrvá až do konca času milosti. Aby sa ľudia mohli na čas súdu dôkladne pripraviť, posolstvo ich vyzýva: „*Bojte sa Boha a vzdajte mu slávu,,* [315] „*klaňajte sa tomu, ktorý stvoril nebo i zem, more i pramene vôd,,* Aký bude výsledok prijatia tohto posolstva, vyplýva zo slov: „*V tomto je trpezlivosť svätých, ktorí zachovávajú Božie prikázania a vieru v Ježiša,,* [Zjavenie Jána 14,7.12](#). Ľudia teda majú zachovávať Boží zákon, aby boli pripravení na súd. Tento zákon bude meradlom povahy pri Božom súde. Apoštol Pavol napísal: „*Všetci, ktorí zhrešili pod zákonom, zákonom budú súdení... v deň, keď Boh bude skrze Ježiša Krista súdiť skryté veci ľudí,,* a dodáva: „*Ospravedlnení budú tí, čo plnia zákon,,* [Rimanom 2,12-16](#). Na spĺňanie Božieho zákona potrebuje človek vieru, pretože „*bez viery sa nemožno zapáčiť (Bohu),, „Všetko, čo nie je z viery, je hriech,,* [Židom 11,6](#); [Rimanom 14,23](#).

Posolstvo prvého anjela vyzýva ľudí, aby sa „*báli Boha a vzdávali mu slávu,,* aby ho uctievali ako Stvoriteľ'a neba a zeme. Splniť sa to dá len poslušným zachovávaním jeho zákona. Kniha Kazateľ radí: „*Boha sa boj a jeho prikázania zachovávaj, lebo to je povinnosťou každého človeka,,* [Kazateľ 12,13](#). Ak človek nezachováva Božie prikázania, Pán nemôže od neho prijať ani prejav úcty, „*lebo láska k Bohu je v tom, aby sme zachovávali jeho prikázania,,* „*Ak si niekto odvracia ucho, aby nepočul naučenie, aj jeho modlitba je ohavnosťou,,* [1. Jána 5,3](#); [Príslovia 28,9](#).

Povinnosť uctievať Boha vyplýva z toho, že Boh je Stvoriteľ a všetko stvorenstvo mu má byť vd'áčné za svoj život. Kedykoľvek Písmo uvádza, že Boh má nárok na stálu a vd'áčnú úctu, na rozdiel od pohanských modiel, vždy to zdôvodňuje poukazom na jeho stvoriteľ'skú moc. „*Všetci pohanskí bohovia sú len modly, Hospodin však stvoril nebesá,,* [Žalm 96,5](#). „*Komu ma teda pripodobníte? Komu sa budem rovnať? – vraví Svätý. Zdvihnete vozvých svoje oči a pozrite, kto to stvoril!, „Takto vraví Hospodin, ktorý stvoril nebesá – on je Boh, ktorý sformoval zem a utvoril ju. Ja som Hospodin a niet*

iného., [Izaiáš 40,25.26](#); [45,18](#). Žalmista napísal: „Vedzte, že Hospodin je Boh, utvoril nás on., „Pod’te, skloňme sa, v úcte sa pokloňme, pokl’aknime pred Hospodinom, svojím Tvorcom., [Žalm 100,3](#); [95,6](#). Nebeské bytosti, ktoré uctieujú Boha a pokladajú si to za svoju povinnosť, hovoria: „Hoden si, Pane a Bože náš, prijať slávu, česť i moc, lebo ty si stvoril všetky veci a z tvojej vôle jestvovali a boli stvorené., [Zjavenie Jána 4,11](#).

[316] V 14. kapitole Zjavenia je výzva, aby ľudia uctievali Stvoriteľ a. Tam je predstavená aj skupina tých, čo na základe trojnásobného posolstva zachovávajú Božie prikázania. Jedno z prikázaní priamo poukazuje na Boha-Stvoriteľ a. Vo štvrtom prikázaní sa hovorí: „Siedmy deň je však sobota Hospodina, tvojho Boha. Ved’ Hospodin za šesť dní utvoril nebo a zem, more a všetko, čo je v nich a v siedmy deň odpočinul. Preto Hospodin požehnal deň sobotný a posvätil ho., [2. Mojžišova 20,10.11](#). Od Pána je v Písme záznam, že sobota je aj „znamením..., aby ste poznali, že ja som Hospodin, váš Boh., [Ezechiel 20,20](#). Zdôvodnenie znie: „Lebo Hospodin za šesť dní utvoril nebesá i zem a v siedmy deň odpočíval a oddychoval., [2. Mojžišova 31,17](#).

„Význam soboty ako pamiatky stvorenia spočíva v tom, že stále sprítomňuje skutočný dôvod, prečo Bohu náleží úcta., – pretože je Stvoriteľ a my sme jeho stvorenie. „Sobota je preto skutočným základom bohoslužby, lebo učí o tejto veľkej pravde účinnejšie než čokoľvek iné. Pravý dôvod uctievania Boha – nielen zachovávanie siedmeho dňa v úcte, ale pre uctievanie Boha vôbec – je daný rozdielom medzi Stvoriteľom a jeho stvorením. Táto úžasná skutočnosť nikdy nezostarne a nesmie sa na ňu zabudnúť., (J. N. Andrews, History of the Sabbath, kap. 27). Preto Boh ustanovil sobotu už v raji, aby túto pravdu ľudom trvalo pripomínala. Kým dôvodom nášho uctievania Boha bude skutočnosť, že on je naším Stvoriteľom, dotiaľ bude sobota znamením a pamiatkou tejto skutočnosti. Keby všetci ľudia zachovávali sobotu, usmerňovala by ich myšlienky a city k Stvoriteľovi ako k tomu, kto je hoden úcty a velebenia, a nikdy by z nich neboli modlári, odpadlíci od Boha a neverci. Zachovávanie soboty je znamením vernosti pravému Bohu, „ktorý stvoril nebo i zem, more i pramene vôd., [Zjavenie Jána 14,7](#). Z toho vyplýva, že posolstvo, ktoré ľudí vyzýva, aby uctievali Boha a zachovávali

jeho prikázania, ich nabáda najmä k tomu, aby zachovávali štvrté prikázanie.

Okrem tých, čo zachovávajú Božie prikázania, sú aj tí, ktorých posolstvo tretieho anjela dôrazne varuje: „*Ak sa niekto bude klaňať šelme a jej obrazu a prijme znak na svoje čelo alebo na ruku, aj ten bude piť z vína Božieho hnevu.*“, [Zjavenie Jána 14,9.10](#). Porozumieť tomuto posolstvu znamená správne pochopiť význam použitého symbolu šelmy, obrazu a znamenia.

Séria proroctiev, ktoré používajú uvedené symboly, sa začína v 12. kapitole Zjavenia drakom, ktorý chcel zahubiť Krista už pri jeho narodení. Slová zo Zjavenia 12,9 objasňujú, že drak je satan. To on podnietil Herodesa, aby sa snažil Ježiša zabiť. Hlavným satanovým nástrojom v boji proti Kristovi a jeho ľudu v prvých stáročiach kresťanskej viery bola Rímska ríša a jej prevažne pohanské náboženstvo. Drak síce predstavuje predovšetkým satana, no v druhom rade symbolizuje pohanský Rím.

Zjavenie 13,1-10 popisuje inú šelmu, ktorá sa „*podobala leopardovi.*“, Drak jej dal „*svoju silu, svoj trón i svoju moc.*“, Tento symbol podľa mienky väčšiny protestantov predstavuje hierarchický cirkevný systém, ktorý prevzal moc, vládu i autoritu pohanskej Rímskej ríše. O šelme podobnej leopardovi sa hovorí: „*Dostala tlamu, aby hovorila veľké a rúhavé slová. Otvorila svoju tlamu, aby sa rúhala Bohu, aby sa rúhala jeho menu a jeho stánku a aj tým, ktorí prebývajú v nebi. Dostala aj schopnosť bojovať proti svätým a zvíťaziť nad nimi. Bola jej daná vláda nad každým kmeňom, ľuďom, jazykom a národom.*“, Popis sa takmer doslova zhoduje s popisom malého rohu zo 7. kapitoly knihy Daniel a nepochybne predstavuje centralistický cirkevný systém.

„*Dostala moc pôsobiť štyridsať dva mesiace.*“, „*Jednu zo svojich hláv mala akoby dobitú na smrť.*“, Prorok ďalej uvádza: „*Kto má ísť do zajatia, pôjde do zajatia. Kto má byť zabitý mečom, bude usmrtený mečom.*“, [Zjavenie Jána 13,5.3.10](#). Štyridsať dva mesiace je tri a pol roka alebo tisícdvästošesťdesiat dní zo 7. kapitoly knihy Daniel, čo je doba, počas ktorej mal Boží ľud znášať útlak pod vládou cirkevno-mocenského systému. Toto obdobie, objasnené v predchádzajúcich kapitolách, sa začalo nadvládou rímskej hierarchie v roku 538 po Kr. a skončilo sa v roku 1798. V uvedenom roku fran-

[317]

cúzska armáda zajala pápeža, čím pápežská moc utrpela smrteľnú ranu. Splnilo sa proroctvo: „*Kto má ísť do zajatia, pôjde do zajatia.*„

Proroctvo uvádza ďalší symbol. Prorok píše: „*Potom som videl inú šelmu vystupovať zo zeme: Mala dva rohy podobné Baránkovým.*„ [Zjavenie Jána 13,11](#). Vzhľad tejto šelmy, ako aj spôsob jej zrodu naznačujú, že predstavuje mocnosť, ktorá sa líši od predchádzajúcej. Boh zjavil prorokovi Danielovi veľké svetové kráľovstvá, ktoré vládli ako divé šelmy. Vznikali postupne, keď „*štyri vetry neba rozbúrili veľké more.*„ [Daniel 7,2](#). V 17. kapitole Zjavenia anjel vysvetlil, že „*vody*„ sú „*ľudia, zástupy, národy a jazyky.*„ [Zjavenie Jána 17,15](#). Vetry sú symboly vojen a bojov. Štyri nebeské vetry bojujúce na veľkom mori znázorňujú dobyvačné vojny a prevraty, pomocou ktorých sa jednotlivé kráľovstvá dostávali k moci.

Šelma s rohmi podobnými Baránkovým však „*vystúpila zo zeme.*„ Táto mocnosť nemusela poraziť iné národy, aby zaujala ich miesto. Takto predstavený národ musel vzniknúť na dosiaľ neobývanom území, kde pozvoľna pokojne dorastal na veľký národ. Niečo také sa nemohlo stať v Starom svete, pred udnenom, medzi súperiacimi národmi, v rozbúrenom mori „*ľudí, zástupov, národov a jazykov.*„ Túto mocnosť musíme hľadať na západnej pologuli.

[318] Ktorý národ Nového sveta nadobúdal v roku 1798 moc, začal silnieť, mohutnieť a pútať pozornosť sveta? O výklade symbolu nemusí byť pochyb. Len jediný národ zodpovedá údajom tohto proroctva. Sú to Spojené štáty americké. Keď rečníci a dejepisci predstavujú vznik a rozmach tohto národa, nevedomky síce, no takmer doslovne opakujú myšlienky prorockého popisu. Šelma podľa proroctva „*vystupovala zo zeme.*„ Niektorí prekladatelia uvádzajú, že slovo „*vystupovala.*„ doslova znamená „*vypučala.*„ alebo „*vyrástla ako bylina.*„ Už sme uviedli, že tento národ musel vzniknúť na dosiaľ neosídlenom území. Keď známy spisovateľ predstavuje vznik Spojených štátov, hovorí o „*tajomstve ich vzniku z prázdnoty.*„ Uvádza: „*Potichu ako semienko sme vyrástli na veľmoc.*„ (G. A. Townsend, *The New World Compared with the Old*, str. 462). Dublinský denník písal v roku 1850 o Spojených štátoch ako o nezvyčajnej mocnosti, ktorá sa „*zrodila.*„ a „*v tichu krajiny dennodenne silnela a nadobúdala hrdosť.*„ (*The Dublin Nacion*). Edward Everett v kázni o otcoch pútnikoch, zakladateľoch tohto národa povedal toto: „*Hľadali nejaké odľahlé miesto, kde by v skrytosti boli v bezpečí a kde*

by sa malá cirkev z Leydenu mohla tešiť zo slobody svedomia. Poďívajte sa na rozsiahle územie, ktoré dobyli bez boja,... vztýčili tam zástavu kríža!., (Prejav prednesený v Plymouthe, Massachusetts, 22. decembra 1824, str. 11).

„Mala dva rohy podobné Baránkovým., Tieto slová naznačujú mladosť, nevinnosť a prítulnosť. Výstižne charakterizujú Spojené štáty v období, ktoré prorok videl ako čas ich vzniku, teda rok 1798. Mnohí kresťanskí vyhnanci, ktorí ako prví prišli do Ameriky a tam hľadali útočisko pred útlakom kráľov a neznášanlivosťou kňazov, chceli založiť vládu na pevnom základe občianskej a náboženskej slobody. Svoje názory vyjadrili v Deklarácii nezávislosti zásadou, že „všetci ľudia sa narodili ako rovnocenní a majú neodvolateľné právo na život, slobodu a úsilie o šťastie.,. V ústave je všetkým ľuďom zaručené právo na sebaurčenie. Predpokladá sa, že všeobecným hlasovaním zvolení zástupcovia budú vydávať zákony a správať sa podľa nich. Ústava zaručovala aj náboženskú slobodu, takže každý smel uctievať Boha podľa vlastného svedomia. Základnými zásadami národa sa stalo republikánstvo a protestantizmus. Tieto princípy sú tajomstvom moci a úspechu Spojených štátov. K tejto krajine sa so záujmom a s nádejou obracali utláčani a pokorovaní ľudia z celého kresťanského sveta. Milióny ľudí sa vydalo k jej brehom a Spojené štáty sa zaradili medzi najmocnejšie krajiny sveta.

Šelma s rohmi podobnými Baránkovým však „hovorila ako drak.,. Znova „vykonáva všetku moc prvej šelmy pred jej očami a pôsobí, aby sa zem a jej obyvatelia klaňali prvej šelme, ktorej smrteľná rana sa zahojila. Nahovára obyvateľov zeme, aby zhotovili obraz šelmy, ktorá má ranu od meča, ale ožila., [Zjavenie Jána 13,11-14.](#)

[319]

Symbolická šelma s rohmi baránka a s dračím hlasom predstavuje zásadný rozpor medzi tým, čo takto predstavený národ hovorí a tým, čo koná. „Hovorenie., národa predstavuje rozhodnutie jeho zákonodarných a súdnych orgánov. V nich sa popierajú liberálne a mierové zásady, ktoré si tento národ vytýčil ako základ svojej politiky. Proroctvo, že bude hovoriť „ako drak., a vykonávať „všetku moc prvej šelmy., jasne naznačuje, že v tomto národe vyrastie neznášanlivosť a prenasledovanie ako v mocnostiach, ktoré predstavuje drak a šelma podobná leopardovi. Proroctvo, že šelma s dvoma rohmi

bude pôsobiť, „*aby sa zem a jej obyvatelia klaňali prvej šelme*„, naznačuje, že táto mocnosť násilne presadí určité nariadenia, ktoré budú poctou cirkevno-mocenskému systému.

Toto nariadenie bude odporovať zásadám jej vlády, slobodným inštitúciám, jasným princípom Deklarácie nezávislosti a ducha ústavy. Zakladatelia Spojených štátov sa rozumne snažili zabrániť štátnej moci zasahovať do záležitostí cirkvi, pretože to by nevyhnutne viedlo k neznášanlivosti a k prenasledovaniu. Podľa Ústavy „*kongres nevydá zákon, ktorým by sa zavádzalo náboženstvo, či zakazovala sloboda vyznávať ho, a na prijatie do akejkoľvek verejnej funkcie sa v Spojených štátoch nebude žiadať nijaké osvedčenie o náboženskej príslušnosti*„. Štátne úrady môžu síce v oblasti náboženstva niečo nariadiť, no len v prípade, keby šlo o hrubé ohrozenie zásad národnej slobody. Rozpor medzi zásadami a konaním nie je väčší, než ako hovorí proroctvo. Šelma s barančími rohmi je síce na pohľad čistá, láskavá a neškodná, ale hovorí ako drak.

„*Nahovára obyvateľov zeme, aby zhotovili obraz šelmy*„. Tým je jasne naznačená forma vlády, ktorej zákonodarná moc je v rukách ľudu. Tým je najvýstižnejšie potvrdené, že uvedené proroctvo sa vzťahuje na Spojené štáty.

Koho predstavuje obraz šelmy? Ako má vyzerat? Ide o napodobenie prvej šelmy, ktoré zhotoví šelma s dvoma rohmi. O tejto dvojrohej šelme sa hovorí, že je obrazom šelmy. Aby sme poznali ako socha vyzerá a ako sa má utvoriť, musíme preskúmať charakteristiku prvej šelmy, teda cirkevno-hierarchického systému.

[320] Keď prvotná cirkev opustila jednoduchosť evanjelia a prijala pohanské obrady a zvyky, prestala byť čistou cirkvou Ježiša Krista, Boží Duch a Božia moc ju opustili. V snahe ovládnuť svedomie ľudí hľadala oporu v svetskej moci. Výsledkom bolo pápežstvo, cirkev, ktorá ovládla štátnu moc natoľko, že ju používala na presadzovanie vlastných zámerov, najmä na trestanie „*kacírstva*„. Ak majú Spojené štáty vytvoriť obraz šelmy, potom náboženská moc musí ovládnuť štátnu správu, aby ju cirkev mohla využívať na dosiahnutie svojich cieľov.

Kedykoľvek cirkev získala svetskú moc, zneužila ju na trestanie tých, čo sa odchyľili od jej učenia. Protestantské cirkvi, ktoré sa správali podľa vzoru Ríma v tom, že sa spájali so svetskými vládami, prejavovali podobnú snahu obmedziť slobodu svedomia.

Príkladom toho je dlhodobé prenasledovanie inak zmýšľajúcich členov anglikánskej cirkvi. V 16. a 17. storočí boli tisíce duchovných s odlišným názorom nútených opustiť svoje zbory, pričom mnohí z nich, kazatelia i obyčajní členovia boli pokutovaní, väznení, mučení a popravení.

Vzmáhajúce sa odpadlivosť viedlo ranú cirkev k tomu, že o pomoc sa utiekala k svetskej moci, čím prispela k vzniku a rozvoju utlačateľského systému ako šelmy. Apoštol Pavol napísal, že v cirkvi nastane odpadnutie a zjaví sa „človek neprávosti“, [2. Tesaloničanom 2,3](#). Odpadnutie v cirkvi pripraví teda cestu na vznik obrazu šelmy.

Písmo hovorí, že pred Kristovým druhým príchodom nastane náboženský úpadok, podobný odpadnutiu z prvého storočia. „V posledných dňoch nastanú ťažké časy. Lebo ľudia budú milovať samých seba, budú milovať peniaze, budú chvastaví, namyslení, rúhači, neposlušní voči rodičom, nevd'áčni, bezbožní, neláskaví, neľútostní, ohovárači, nezdržanliví, bezohľadní, bez lásky k dobru, zradcovia, nerozvážni, vystatovační, viac milujúci rozkoše ako Boha. Budú mať výzor pobožnosti, ale jej moc budú popierať“, [2. Timoteovi 3,1-5](#). „Duch však výslovne hovorí, že v posledných časoch odpadnú niektorí od viery a budú sa pridŕžať bludných duchov a náuk démonov“, [1. Timoteovi 4,1](#). Satan bude pôsobiť „so všetkou mocou, znameniami a lživými zázrakmi“, „Ľudia, ktorí „neprijali lásku k pravde, aby boli spasení“, budú ponechaní, „aby verili lži“, [2. Tesaloničanom 2,9-11](#). Takýto duchovný úpadok prinesie rovnaké ovocie, aké splodil v prvých storočiach.

Niektorí ľudia pokladajú veľkú odlišnosť vyznaní medzi protestantskými cirkvami za istý dôkaz, že zjednotenie týchto cirkví nie je možné. V protestantských cirkvách však už roky možno pozorovať silnú a stále vzrastajúcu snahu o zjednotenie na základe spoločných vieroučných bodov. Na dosiahnutie takejto jednoty by bolo nevyhnutne treba nespomínať a zabudnúť na zjavne odlišné vieroučné zásady, aj keby z biblického hľadiska šlo o články viery krajne dôležité.

Karol Beecher, významný americký kazateľ, vo svojej kázni z roku 1846 povedal, že duchovenstvo „evanjelických protestantských cirkví“, je „od samého začiatku pod silným tlakom obyčajného ľudského strachu; žije, pracuje a dýcha v celkom skazenom prostredí a každú chvíľu sa musí podriať nižšej zložke svojej povahy, aby

nutne nehovorilo o pravde a sklonilo sa pred odpadlickou mocou. Nebolo to podobne aj s Rímom? Neprežívame rovnaký vývoj ako rímska cirkev? Čo nás čaká? Ďalší všeobecný koncil. Svetové cirkevné zhromaždenie. Evanjelická aliancia a všeobecné jednotné vyznanie viery,, (Ch. Beecher, The Bible a Sufficiend Creed, kázeň z r. 1846). Ak sa toto uskutoční, bude už chýbať len krok na presadenie úplnej jednoty násilím.

Keď sa popredné cirkvi v Spojených štátoch zjednotia v rovnakých vieroučných bodoch a ovplyvnia štát, aby presadil ich nariadenie a podporil ich ustanovenie, protestantská Amerika vytvorí obraz rímskej cirkevnej vlády, čoho nevyhnutným dôsledkom bude potrestanie všetkých, ktorí sa nepodvolia.

Dvojrohá šelma „*pôsobí, že všetci – malí i veľkí, bohatí i chudobní, slobodní i otroci – dali si znak na pravú ruku alebo na čelo, aby nemohol kupovať ani predávať nikto, kto nemá ako znak meno šelmy, alebo číslo jej mena,,* [Zjavenie Jána 13,16.17](#). Tretí anjel varuje: „*Ak sa niekto bude klaňať šelme a jej obrazu a prijme znak na svoje čelo alebo na ruku, aj ten bude piť z vína Božieho hnevu,,* „*Šelma,,* o ktorej je tu zmienka a ktorú na podnet dvojrohej šelmy treba uctievať, je šelma prvá, podobná leopardovi z 13. kapitoly Zjavenia, teda cirkevný represívny systém. „*Obraz šelmy,,* predstavuje tú formu odpadlického protestantizmu, ktorá vznikne, keď protestantské cirkvi budú vyžadovať pomoc od štátu na presadenie svojho vierovyznania. Zostáva ešte objasniť výraz „*znamenie šelmy,,*

Proroctvo varuje pred uctievaním šelmy a jej obrazu a hovorí: „*V tomto je trpezlivosť svätých, ktorí zachovávajú Božie prikázania a vieru v Ježiša,,* [Zjavenie Jána 14,12](#). Z predstavy protikladu tých, čo zachovávajú Božie prikázania a tých, ktorí uctievať šelmu, jej obraz a prijímajú jej znamenie, vyplýva, že zachovávanie Božieho zákona na jednej strane a jeho prestupovanie na strane druhej sú jediné kritériá, ktoré odlišujú ctiteľov Boha od ctiteľov šelmy.

Zvláštnym poznávacím znamením šelmy a jej obrazu je prestupovanie Božích prikázaní. O malom rohu prorok Daniel napísal: [322] „*Bude chcieť zmeniť časy sviatkov i zákon,,* [Daniel 7,25](#). Tú istú mocnosť označuje apoštol Pavol slovami „*človek nepravosti,,* ktorý sa bude vyvyšovať nad Boha. Jedno proroctvo teda dopĺňa druhé. Cirkevný mocenský systém sa mohol vyvyšovať nad Boha len tým, že zmenil Boží zákon. Kto bude vedome zachovávať takto zmenený

zákon, bude vzdávať najvyššiu poctu moci, ktorá zmenu uskutočnila. Poslúchať takto mocensky zmenený zákon bude znamením cirkevnej vrchnosti.

Tento mocenský cirkevný systém sa pokúsil zmeniť Boží zákon. Druhé prikázanie, ktoré zakazuje uctievať obrazy a sochy, zo zákona vypustil a štvrté prikázanie zmenil tak, že nariad'uje zachovávať prvý deň týždňa, nedeľu, namiesto siedmeho dňa, soboty. Obhajcovia zmien však tvrdia, že druhé prikázanie vypustili preto, lebo je už obsiahnuté v prvom prikázaní, a teda je zbytočné. Všetkých chcú presvedčiť, že zákon vykladajú presne tak, ako chcel Boh, aby sme mu rozumeli. Podľa nich predsa nemôže ísť o zmenu, ktorú predpovedal prorok. Prorok však hovorí o úmyselnej, zámernej zmene: „*Bude chcieť zmeniť časy sviatkov i zákony.*“, Zmena štvrtého prikázania zodpovedá presnej prorockej formulácii. Takú zmenu uskutočnila jedine rímska cirkev. Tým sa cirkevná moc zjavne povýšila nad Boha.

Praví ctitelia Boha sa budú vyznačovať najmä zachovávaním štvrtého prikázania, pretože je znamením Božej stvoriteľskej moci a svedectvom, že Boh má oprávnený nárok, aby ho človek uctieval. Ctiteľov šelmy však bude odlišovať snaha odstrániť túto spomienku na Stvoriteľa a namiesto nej budú vyvyšovať ustanovenie cirkvi, ktorá práve v otázke nedele začala ako prvá presadzovať svoje odvážne požiadavky (pozri Dodatok č. 34) a prvýkrát požiadala štátnu moc o podporu, aby vynútila zachovávanie nedele ako „*dňa Pánovho*„. Keď Písmo hovorí o „*Pánovom dni*„, vždy hovorí o sobote, nikdy nie o nedeli. Ježiš Kristus povedal: „*Syn človeka je Pánom aj nad sobotou*„, [Marek 2,28](#). Štvrté prikázanie hovorí: „*Siedmy deň je sobota Hospodina*„. Ústami proroka Izaiáša Hospodin označuje sobotu ako „*môj svätý deň*„, [Izaiáš 58,13](#).

Často opakované tvrdenie, že sobotu zmenil Ježiš Kristus, vyvracajú jeho vlastné slová. Pán Ježiš v Reči na vrchu povedal: „*Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov. Neprišiel som zrušiť, ale naplniť. Amen, vravím vám: Pokiaľ nepominie nebo a zem, nepominie ani jediné písmenko, ani jediná čiarka zo zákona, kým sa všetko nestane. Kto by teda zrušil čo len jedno z týchto najmenších prikázaní a učil by tak ľuď, bude označený za najmenšieho v nebeskom kráľovstve. Kto ich však bude zachovávať a učiť, bude označený za veľkého v nebeskom kráľovstve*„, [Matúš 5,17-19](#).

Protestanti všeobecne uznávajú, že Písmo nedáva oprávnenie na zmenu soboty. Jednoznačne to priznáva tlač amerických spoločností „*American Tract Society*„ a „*American Sunday School Union*„. V jednej z ich publikácií je priznanie, že „*Nová zmluva nikdy výslovne neprikazuje zachovávanie nedele, prvého dňa týždňa, ani neurčuje zásady, ktoré sa k nej vzťahujú*„, (George Elliott, *The Abiding Sabbath*, str. 184).

V inej protestantskej publikácii čítame: „*Do Kristovej smrti nedošlo k nijakej zmene dňa odpočinku*„, a „*z novozmluvného textu je zrejmé, že apoštolovia nevydali výslovný príkaz, aby siedmy deň, sobota, bol zrušený a mal sa zachovávať prvý deň týždňa*„, (A. E. Waffle, *The Lord's Day*, str. 186-188).

Rímski katolíci priznávajú, že sobotu zmenila ich cirkev a vyhlasujú, že protestanti zachovávaním nedele uznávajú autoritu rímskej cirkvi. V Katolíckom katechizme kresťanského náboženstva sa v odpovedi na otázku, ktorý deň sa má zachovávať podľa štvrtého prikázania, hovorí: „*Podľa Starej zmluvy bola sviatočným dňom sobota, no cirkev, poučená Ježišom Kristom a riadená Božím Duchom, nahradila sobotu nedeľou, a preto svätíme prvý a nie siedmy deň. Nedeľa teraz nahrádza deň Pánov, a Pánovým dňom je*„.

Na dôkaz autority rímskej cirkvi uvádzajú katolícki pisatelia „*práve preloženie odpočinku zo soboty na nedeľu, čomu sa podrobujú aj protestanti; pretože zachovávaním nedele uznávajú autoritu cirkvi ustanovovať sviatky a ich nezachovávanie považujú za hriech*„, (H. Tuberville, *An Abridgment of the Christian Doctrine*, str. 58). Čím iným je teda zmena soboty než znamením či znakom moci rímskej cirkvi – „*znakom šelmy*„?

Rímska cirkev sa nevzdala svojich nárokov na pozemskú vládu. Ak svet a protestantské cirkvi prijímajú deň odpočinku ustanovený touto cirkvou a odmietajú biblickú sobotu, tým vlastne uznávajú jej mocenské nároky. Práve tým, že sa odvolávajú na tradíciu alebo na autoritu cirkevných otcov, popierajú tú zásadu, ktorá ich oddeľuje od Ríma, že totiž „*Písmo, len Písmo je pravidlom viery a života protestantov*„. Katolíci sa môžu len diviť, ako sa tieto cirkvi samy klamú a úmyselne si zatvárajú oči pred skutočnosťou. Keď hnutie, ktoré sa snaží presadiť povinné zachovávanie nedele, nachádza kladnú ozvenu, môže sa radovať a dúfať, že časom sa možno celý protestantský svet vráti pod zástavu rímskej cirkvi.

Katolíci hovoria, že „*protestanti zachovávaním nedele uznávajú, aj keď proti svojej vôli, autoritu katolíckej cirkvi,*“ (Msgr. Segur, Plain Talk About the Protestantism of Today, str. 213). Keď si protestantské cirkvi vynucujú zachovávanie nedele, nútia vlastne uctievať mocenský systém cirkvi. Kto pozná požiadavku štvrtého prikázania, a napriek tomu sa rozhodne namiesto prvého dňa odpočinku uctievať falošný deň odpočinku, potom uctieva moc, ktorá ho ustanovila. Tým, že cirkvi vynucujú náboženskú povinnosť prostredníctvom štátnej moci, vytvárajú šelme obraz. Preto vynútené zachovávanie nedele v Spojených štátoch bude vynúteným uctievaním šelmy a jej obrazu.

Kresťania však v minulosti zachovávali nedeľu v predstave, že zachovávajú biblický deň odpočinku. Aj dnes sú ešte v každej cirkvi, rímskokatolícku nevynímajúc, kresťania, ktorí úprimne veria, že nedeľa je Bohom ustanovený deň odpočinku. Boh prijíma ich úprimnosť a poctivosť. Keď sa však bude zachovávanie nedele vynucovať zákonom a svet bude oboznámený so záväznosťou soboty – pravého dňa odpočinku – potom každý kto prestúpi Božie prikázanie a skôr poslúchne príkaz Ríma než Boha, vzdá poctu pápežskému systému. Bude uctievať rímsku autoritu a moc, ktorá svojím nariadením vynútila zachovávanie nedele. Bude teda uctievať „*šelmu a jej obraz,*“. Keď ľudia odmietnu ustanovenie, o ktorom Boh povedal, že je znamením jeho moci a namiesto neho budú uctievať to, čo Rím pokladá za znamenie svojej zvrchovanosti, prijmú tým znamenie oddanosti tej moci, ktorú Písmo nazýva šelmou – dostanú teda „*znak šelmy,*“. Keď bude táto otázka ľuďom objasnená a oni sa budú musieť rozhodnúť medzi Božími prikázaniami a príkazmi ľudskými, vtedy tí, čo sa rozhodnú pre ľudskú autoritu, dostanú „*znak šelmy,*“.

Tretí anjel zo 14. kapitoly Zjavenia prináša najväčšie varovanie, aké Boh kedy ľuďom poslal. Musí to byť závažný hriech, keď vyvoláva Boží hnev bez milosti. Ľudia nemajú zostať v neistote o tejto významnej otázke. Pred týmto závažným hriechom bude svet varovaný, skôr než naň dopadnú Božie súdy, aby sa všetci ľudia dozvedeli o príčine Božieho súdu, aby mali možnosť uniknúť mu. Podľa proroctva prvý anjel prinesie svoje posolstvo „*každému národu, kmeňu, jazyku a ľudu,*“. Varovanie tretieho anjela, ktoré je posledným z troch posolstiev, bude svetu rovnako oznámené. V proroctve čítame, že posolstvo bude mohutným hlasom zvestovať anjel

letiaci prostriedkom nebeskej klenby a obráti na seba pozornosť celého sveta.

- [325] V závere odvekého zápasu medzi dobrom a zlom sa celé kresťanstvo rozdelí na dve skupiny: jednu budú tvoriť tí, čo zachovávajú Božie prikázania a vieru v Ježiša a v druhej budú tí, čo uctievať šelmu, jej obraz a prijímajú jej znak. Keď sa cirkevná moc spojí so štátnou mocou, aby spolu donútili „*malých i veľkých, bohatých i chudobných, slobodných i otrokov,*“ ([Zjavenie Jána 13,16](#)) prijať „*znak šelmy,*“ Boží ľud obstojí a toto znamenie neprijme. Prorok na ostrove Patmos videl „*sklenené more... a tí, čo zvíťazili nad šelmou i nad jej obrazom a nad číslom jej mena, stáli na sklenenom mori. Mali Božie citary a spievali pieseň Božieho služobníka Mojžiša a pieseň Baránkovu,*“ [Zjavenie Jána 15,2.3](#).

O obnove zachovávaní soboty predpovedanej na čas konca prorok Izaiáš napísal: *„Takto hovorí Hospodin: Zachovávajte právo, konajte spravodlivo, lebo je blízko moja spása, už príde, a moja spravodlivosť, už sa zjaví. Blahoslavený muž, čo toto koná, a syn človeka, čo sa toho drží: Bedlí nad sobotou, aby ju neznesvätil, dáva si pozor na ruku, aby nekonala zlo., „A cudzincov, čo lipnú k Pánovi, aby mu slúžili, milovali meno Hospodina a boli mu sluhami, všetkých, čo bdejú nad sobotou, aby ju neznesvätili a pridržiavajú sa mojej zmluvy, zavediem na svoj svätý vrch a rozradostím ich v svojom dome modlitby., Izaiáš 56,1.2.6.7.*

Z celého súvisu tohto textu je zrejmé, že ide o kresťanský vek: *„Ďalej budem zhromažďovať k nemu, k jeho zhromaždeným., Izaiáš 56,8.* V uvedených slovách ide o náznak zhromažďovania pohanov pod vplyvom hlásania evanjelia a sprievodné požehnanie tým, čo budú zachovávať sobotu. Záväznosť štvrtého prikázania zostáva v platnosti aj po ukrižovaní, vzkriesení a nanebovstúpení Ježiša Krista dotiaľ, kým budú Kristovi služobníci kázať radostnú zvesť evanjelia všetkým národom.

Pán prostredníctvom proroka Izaiáša prikazuje: *„Potvrď svedectvo a zapečat' náuku u mojich učeníkov., Izaiáš 8,16.* Pečať Božieho zákona sa nachádza vo štvrtom prikázaní. Z celého Desatora je to jediné prikázanie, ktoré uvádza meno a titul Zákonodarcu. Predstavuje ho ako Stvoriteľ a neba i zeme, a teda predovšetkým jemu náleží naša úcta a vd'áčné uznanie. Okrem tohto údaja z Desatora nenachádzame nič, čo by poukazovalo na totožnosť Zákonodarcu. Cirkevno-mocenskou zmenou soboty bola z Božieho zákona odstránená pečať. Pán Ježiš vyzýva svojich nasledovníkov, aby túto pečať obnovili vyvýšením soboty štvrtého prikázania na miesto, ktoré jej patrí ako pamiatke stvorenia a symbolu Stvoriteľovej moci.

„K zákonu sa obráťte a k svedectvu!., Napriek mnohým vzájomne si odporujúcim náukám a teóriám, Boží zákon zostáva jediným neomylným pravidlom, ktorým máme merať všetky názory,

náuky a teórie. Preto prorok napísal: „*Ak nebudú hovoriť takto, budú ako tí, pre ktorých niet svitania.*„ [Izaiáš 8,20](#).

[327] Boh prikazuje: „*Volaj, nestišuj, ako trúba vyvýš svoj hlas, zvestuj môjmu ľudu môj hriech a Jakobovmu domu jeho vinu!*„ Nie bezbožný svet, ale tí, ktorých Pán považuje za svoj ľud, majú byť karhaní za svoje priestupky. Pán pokračuje: „*Ved' sa ma deň čo deň dopytujú a chcú poznať moje cesty ako ľud, čo spravodlivo koná a Božieho práva sa nespúšťa.*„ [Izaiáš 58,1.2](#). Prorok hovorí o ľuďoch, ktorí sa pokladajú za spravodlivých a okato dávajú najavo horlivosť za Božiu vec. Prísne a vážne pokarhanie toho, ktorý pozná ich srdcia, však dokazuje, že nezachovávajú Božie prikázania.

Prorok hovorí o zabudnutom prikázaní: „*I postavia v tebe dávne sutiny: zdvihneš základy zašlých pokolení a volat' ťa budú murárom trhlín, obnoviteľom ciest na bývanie. Ak zdržíš pre sobotu svoju nohu, aby si v môj svätý deň nerobil, čo sa ti zachce, a sobotu budeš volat' rozkošou, svätý Pánov deň hodným úcty a uctíš si ho, že nebudeš konat' svoje cesty, vyplňať svoju vôľu a hovoriť reči, tak sa budeš kochať v Pánovi.*„ [Izaiáš 58,12-14](#). Toto proroctvo platí aj pre našu dobu. Rímska cirkev zmenila sobotu na nedeľu, a tým narušila Boží zákon. Nastal však čas obnovy tohto Božieho ustanovenia. Obnovené má byť to, čo po generácie ležalo v zabudnutí.

Sobotu, ktorú Stvoriteľ posvätil pokojom a požehnaním, zachovával už Adam v rajskej záhrade pred pádom do hriechu. Zachovával ju aj potom, čo zhrešil, keď musel ako kajúcnik odísť z pôvodného št'astného domova. Zachovávali ju všetci patriarchovia od Ábela po spravodlivého Nóacha, Abraháma a Jákoba. Keď sa vyvolený národ ocitol v egyptskom otroctve, v pohanskom prostredí mnohí Izraelci stratili vedomie o Božom zákone. Keď ich Pán vyslobodil, slávnostne oznámil svoj zákon celému zhromaždeniu, aby všetci poznali jeho vôľu, za každých okolností mu preukazovali úctu a poslúchali ho.

Od onoho dňa až dosiaľ sa vždy našli takí, čo udržiavali poznanie Božieho zákona a zachovávali sobotu podľa štvrtého prikázania. Aj keď sa „*človekovi neprávosti.*„ podarilo Boží svätý deň pošliapať, zostali aj počas najtvrdšej nadvlády na skrytých miestach verní svedkovia, ktorí sa soboty nevzdali. Od čias reformácie mala každá generácia svojich verných svätiteľov soboty. Napriek častému posmechu a prenasledovaniu stále svedčili o nezmeniteľnosti Božieho

zákona a o svätej povinnosti zachovávať sobotu ako pamiatku stvorenia.

Tieto pravdy, o ktorých sa dočítame v 14. kapitole knihy Zjavenie v súvislosti s „*večným evanjeliom*„, budú príznačnou črtou Kristovej cirkvi pred druhým adventom Spasiteľa. Výsledkom hlásania posolstva troch anjelov je „*trpezlivosť svätých, ktorí zachovávajú Božie prikázania a vieru v Ježiša*„, [Zjavenie Jána 14,12](#). Apoštol Ján videl bezprostredne po ohlásení tohto posolstva ako Syn človeka [328] prichádza v sláve zožať úrodu zeme.

Keď veriaci, ktorí prijali učenie o svätyni a nezmeniteľnosti Božieho zákona, postrehli krásu a súlad poznaných právd, užasli a potešili sa. Chceli, aby to, čo pokladali za drahocenné, vedeli všetci kresťania a pevne verili, že to radostne prijmú. Pravdy, ktoré nesúhlasili s tým, čo svet uznával, mnohí údajní nasledovníci Ježiša Krista neprijali. Zachovávanie štvrtého prikázania vyžadovalo obeť, ktorá väčšinu ľudí zastrašila.

Proti požiadavke zachovávanía soboty mali mnohí veľmi plytké námietky. Hovorili: „*Vždy sme zachovávali nedeľu, naši otcovia ju svätili a mnohí dobrí a zbožní ľudia zosnuli v pokoji a v istote, hoci svätili nedeľu. Ak mali pravdu oni, máme ju aj my. Zachovávaním soboty by sme sa odlišili od sveta a nemali by sme naň vplyv. Čo dosiahne malá skupina svätiteľov soboty, siedmeho dňa týždňa, proti celému svetu, ktorý zachováva nedeľu?*„. Podobné dôvody uvádzali kedysi Židia, keď chceli ospravedlniť svoje odmietnutie Ježiša Krista. Ak Boh uznal prinášané obete od ich otcov, prečo by deti nemohli dosiahnuť spásu rovnakým spôsobom? V Lutherovej dobe obhajcovia pápežstva hovorili podobne, že totiž praví kresťania zosnuli v katolíckej viere, teda toto náboženstvo na spásu stačí. Uvedené dôvody sú účinnou prekážkou akéhokolvek pokroku v náboženských otázkach.

Mnohí namietali, že zachovávanie nedele patrí medzi ustálené kresťanské nauky, ktoré potvrdzuje rozšírená a po stáročia zachovávaná tradícia cirkvi. Proti tejto námietke stačí pripomenúť, že zachovávanie soboty je oveľa staršie a rozšírenejšie, ide o príkaz starý ako sám svet. Potvrdili ju nebeskí anjeli i sám Boh. Keď boli položené základy zeme, „*vtedy, keď ranné hviezdy zvučne plesali a jasali všetci nebešťania*„, bol položený aj základ soboty ([Job 38,6.7](#); [1. Mojžišova 2,1-3](#)). Toto ustanovenie si právom vyžaduje našu

úctu. Sobotu neustanovila ľudská autorita, nevychádza z ľudských tradícií, ustanovil ju „*Odveký*„ a prikázal ju svojím večným slovom.

[329] Len čo sa ľudia začínali zaujímať o otázku soboty, populárni kazatelia prekrúcali Božie slovo a vykladali ho tak, aby upokojili všetkých záujemcov o túto otázku. Tí, čo Písmo neskúmali sami, uspokojili sa s názormi, ktoré zodpovedali ich prianiu. Mnohí sa snažili pravdu spochybnit' klamnými dôkazmi, tradíciami otcov, a najmä, autoritou cirkvi. Zástancovia pravdy sa pri obhajobe platnosti štvrtého prikázania odvolávali na Písmo a vyzbrojení len slovom pravdy odrážali útoky vzdelancov. Tí s údivom a v hneve poznávali, že ich výrečnosť nič nezmože proti jednoduchým a priamym dôkazom ľudí, ktorí sa skôr vyznajú v Písme než vo filozofickom mudrovaní.

Nedostatok biblických dôkazov nahrádzali neústupčivosťou. Prítom však zabúdali, že kedysi sa iní odporcovia Krista a jeho apoštolov správali podobne: „*Prečo učenie o sobote neprijali naši význační muži? Len málo ľudí verí tomu, čomu vy veríte. Nie je predsa možné, aby ste mali pravdu vy a všetci učenci sveta sa mýlili.*„

Podobné dôvody vyvracia Písmo a poznanie, ako Pán vo všetkých dobách viedol svoj ľud. Boh pôsobí prostredníctvom tých, čo sú ochotní počuť jeho hlas, sú poslušní, a keď treba, vedia povedať aj nepríjemné pravdy, lebo sa neboja poukázať na všeobecne rozšírené hriechy. Boh málokedy vyberá učených a popredných ľudí za vodcov obnovných snáh, lebo tí väčšinou veria len svojmu vyznaniu, teóriám a teologickým systémom a nie sú ochotní učiť sa od Boha. Pochopiť a vykladať Písmo môžu tí, čo sú spojení so Zdrojom múdrosti. Boh niekedy zveruje hlásanie pravdy mužom menej školeným, no nie azda preto, že by to boli ľudia nevzdelaní, ale preto, že sú pokorní a nie nedostupne povýšení a ochotní dať sa od Boha poučiť. Učia sa v Kristovej škole a veľkými ich robí pokora a poslušnosť. Boh si ich váži a zveruje im poznanie svojej pravdy, proti čomu pozemské pocty strácajú význam.

Väčšina prvých adventistov neprijala pravdu o svätyni a Božom zákone, mnohí z nich stratili aj dôveru v adventné hnutie a prijali bludné a nezmyselné názory o prorocktve a druhom príchode Ježiša Krista. Niektorí sa nerozvážne snažili znova určiť dátum Kristovho príchodu. Učenie Písma o svätyni im malo ozrejmiť, že nijaké prorocké obdobie nesiahá k druhému príchodu Ježiša Krista a nedáva

presný dátum tejto udalosti. Oni však poznanie Božieho slova odmietli, pokračovali v určovaní času Kristovho príchodu a prežívali vždy nové sklamanie.

Keď tesalonický zbor prijal chybné názory o príchode Spasiteľ'a, apoštol Pavol poradil veriacim, aby svoju nádej a očakávanie pozorne preskúmali vo svetle Božieho slova. Odkázal ich na proroctvá, ktoré predpovedajú udalosti pred Kristovým druhým príchodom a pripomenul im, že príchod Spasiteľ'a nemajú dôvod očakávať za svojho života. Jeho varovné slová zneli: „*Nech vás nikto nezvedie nijakým spôsobom.*“, Útecha Písmom nepodloženými nádejami by ich zviadla k nesprávnemu konaniu. Ich sklamanie by vyvolalo len posmech neveriacich. Ocitli by sa v nebezpečenstve, že zmalomysel'neju a upadnú do pokušenia pochybovať aj o spasiteľ'ných pravdách. Apoštolovo napomenutie veriacim v Tesalonikách je dôležitým poučením pre tých, čo žijú v čase konca. Mnohí adventisti sa nazdávali, že bez určenia presného času Kristovho príchodu nemôžu sa naň horlivo a usilovne pripravovať. Ak sa však vždy znova budú nadchýnať nádejou a opätovne budú prežívať sklamanie, ich viera natoľko oslabne, že je takmer nemožné, aby ich oslovili významné pravdy proroctva.

[330]

Vyhlásenie z posolstva prvého anjela, že prišla hodina súdu, vyšlo na Boží príkaz. Výpočet prorockého času, na ktorom sa toto posolstvo zakladá a podľa ktorého koniec obdobia dvetisícristo prorockých dní pripadá na jeseň roku 1844, je nepochybne presný. Opätovné pokusy určiť nový dátum začiatku a konca tohto prorockého obdobia a nezmyselné dôkazy obhajujúce nové stanoviská nielenže odvádzali pozornosť ľuďí od časovo aktuálneho posolstva, ale znevažovali aj akýkoľvek výklad proroctva. Čím častejšie sa určuje dátum Kristovho druhého príchodu a čím usilovnejšie sa hlása, tým viac to vyhovuje zámerom nepriateľ'a. Keď potom určený dátum uplynie a nič sa nestane, satan nabáda svojich stúpencov, aby zástancov takých názorov zosmiešňovali a odsúdili aj veľké adventné hnutie z rokov 1843 a 1844. Kto zotráva v tomto blude, nakoniec určí dátum Kristovho návratu na zem na čas veľmi vzdialený. Takéto počínanie uspáva ľuďí vo falošnej istote a mnohí sa zo svojho omylu spamätávajú príliš neskoro.

Dejiny starého Izraela sú vhodnou ilustráciou toho, čo zažilo adventné hnutie. Boh ho viedol podobne ako Izraelcov pri odchode

z Egypta. Veľké sklamanie preverilo vieru adventných veriacich podobne, ako bola skúške podrobená viera Izraelcov pri Červenom mori. Keby sa boli spoliehali na Božiu ruku, ktorá ich v minulosti viedla a sprevádzala, aj oni by boli svedkami veľkého vyslobodenia. Keby boli všetci účastníci adventného hnutia v roku 1844 prijali posolstvo tretieho anjela a hlásali ho v moci Ducha Svätého, Pán by bol prostredníctvom nich vykonal veľké dielo. Svet by zaliala záplava svetla. Obyvatelia celého sveta by boli už dávno počuli varovné posolstvo, záverečné dielo sa mohlo dokončiť a Kristus mohol pre svojich už prísť.

[331] Štyridsať-ročné blúdenie Izraelcov po púšti nebolo pôvodným Božím zámerom. Pán chcel viesť Izraelcov priamou cestou do Kanaánu a usadiť ich tam ako svätý a šťastný národ. Do sľúbenej krajiny však Izraelci „nemohli vojsť pre neveru., [Židom 3,19](#). Keďže sa búrili a vzdorovali Bohu, zahynuli na púšti. Do sľúbenej krajiny vošli len ich potomkovia. Ani Kristov druhý advent sa nemal tak oddialiť a jeho ľud zostať tak dlho vo svete hriechu a zármutku. Ľudí od Boha však oddelila nevera. Keď veriaci odmietli splniť úlohu im zverenú, Boh si za poslov svojej zvesti povolal iných. Ježiš vo svojom milosrdenstve k svetu oddaluje svoj príchod, aby hriešnikom dal možnosť počuť varovnú zvesť. Záchranu v Spasiteľovi môžu nájsť skôr, než na svet dopadne Boží súd.

Hlásanie pravdy, ktorá karhá hriechy a vyčíta bludy, vyvoláva odpor a nepriateľstvo práve tak dnes ako kedysi. „Každý, kto robí zle, nenávidí svetlo a nejde na svetlo, aby jeho skutky nevyšli najavo., [Ján 3,20](#). Mnohí, čo svoje názory nevedia zdôvodniť Písmom, snažia sa svoje stanoviská zastávať za každú cenu. Nahnevane pritom osočujú pohnútky tých, čo obhajujú neoblíbené pravdy. Tak to bývalo vždy. Eliáš bol obvinený, že trápi Izrael, Jeremiáša označili za zradcu, Pavla obžalovali, že zneuctil chrám. Vtedy i dnes boli verní obhajcovia pravdy označovaní za zvodcov, bludárov alebo rozvratníkov. Mnohí z tých, čo príliš nedôverujú spoľahlivému prorockému slovu a neprijímajú ho ochotne a bez výhrad, radi počúvajú obvinenia proti tým, ktorí smelo karhajú všeobecne rozšírené hriechy. Tento jav bude stále častejší. Podľa Písma sa blíži doba, keď budú štátne zákony natoľko odporovať príkazom Božím, že každý, kto bude chcieť zachovávať Božie prikázania, bude súdený a trestaný ako zločinec.

Čo je v takej situácii povinnosťou posla pravdy? Má azda usúdiť, že pravdu nemôže hlásať, pretože často jej jediným následkom býva to, že ľudia sa jej požiadavkám vyhýbajú alebo proti nej bojujú? Podobne ako prví reformátori ani dnešný posol nemá právo nechávať si svedectvo Božieho slova pre seba len preto, že môže vyvolať odpor. Svedectvo viery verných Božích detí a mučeníkov bolo zaznamenané v záujme nasledujúcich pokolení. Zachovanie týchto životných príkladov svätosti a vytrvalosti malo dodať odvahu tým, ktorých Pán povoláva do svojej svedeckej služby dnes. Z jeho milosti smeli poznať pravdu nie preto, aby si ju nechali pre seba, ale aby prostredníctvom nich poznanie Boha osvietilo celú zem. Zveril Boh poslanstvo svojim služobníkom aj v tomto pokolení? Potom by ním mali osvietiť svet.

Pán kedysi povedal prorokovi, ktorý hovoril v jeho mene: „*Dom Izraela t'a nebude chcieť počúvať, lebo mňa nechcú počúvať*„. Aj tak však prikázal: „*Hovor im moje slová, už či poslúchnu alebo odmietnu*„, [Ezechiel 3,7](#); [2,7](#). Pre dnešných Božích služobníkov platí príkaz: „*Ako trúba vyvýš svoj hlas, zvestuj môjmu ľudu jeho hriech a Jákobovmu domu jeho vinu!*„, [Izaiáš 58,1](#).

Ktokoľvek prijal svetlo poznanej pravdy, má v rozsahu svojich možností podobne slávnú a závažnú zodpovednosť ako izraelský prorok, ktorému Pán oznámil: „*Človeče, teba som ustanovil za strážcu pre dom Izraela. Ak počuješ slovo z mojich úst, varuj ich v mojom mene. Ak poviem bezbožnému: 'Bezbožný, určite zomrieš; – ale ty nepovieš nič, aby si varoval bezbožného pred jeho spôsobom života, ten bezbožný zomrie pre svoju vinu, ale jeho krv budem vyhl'adávať z tvojej ruky. Ak však budeš bezbožného varovať pred jeho spôsobom života, aby sa odvrátil od neho, ale neodvráti sa od svojho spôsobu života, on zomrie pre svoju vinu, avšak ty si si zachránil život*„, [Ezechiel 33,7-9](#).

Veľkou prekážkou prijatia a šírenia pravdy je skutočnosť, že to prináša nepríjemnosti a v ľuďoch prebúdza odpor. To je jediný dôkaz proti pravde, ktorý jej obhajcovia nikdy nemohli poprieť. Verných nasledovníkov Krista to však nesmie odradiť. Nemôžu predsa čakať, kým sa pravda stane populárnou. Sú presvedčení o svojej povinnosti, ochotne berú na seba kríž a s apoštolom Pavlom vedia, že „*toto terajšie naše ľahké bremeno súženia získa nám nesmierne bohatstvo večnej slávy*„. S Mojžišom pokladajú „*Kristovo pohane-*

[332]

nie za väčšie bohatstvo ako poklady Egypta., [2. Korint'anom 4,17](#); [Židom 11,26](#).

Len ľudia, ktorí srdcom slúžia svetu bez ohľadu na svoje vyznanie, správajú sa v náboženských záležitostiach vypočítavo a bez zreteľa na zásady. Pre správnu vec sa máme rozhodovať preto, že je správna a následky prenechať Bohu. Zásadným, verným a statočným ľudom svet vd'ací za významné reformy. Práve takí ľudia musia pokračovať v reformačnom úsilí dneška.

Pán hovorí: „*Počúvajte ma, znalci práva, ľud, čo má v srdci môj zákon: Nebojte sa ľudskej potupy a nestrachujte sa ich pohany. Lebo ich st'a rúcho mol' zožerie a ako vlnu ich strávi červ, ale moje právo potrvá naveky a moja spása z pokolenia na pokolenie.*“, [Izaiáš 51,7.8](#).

Tam, kde ľudia verne hlásali Božie slovo, ukázali sa aj výsledky, ktoré svedčili o jeho nebeskom pôvode. Zvest' Božích poslov sprevádzal Duch Svätý a slovo sa mocne dotklo svedomia hriešnikov. „Pravé svetlo, ktoré osvecuje každého človeka,„ presvietilo tajné kúty jeho vnútra a odhalilo skryté hriechy. Ľudia boli hlboko zasiahnutí v mysli i v srdci. Duch Svätý ich presviedčal o hriechu, spravodlivosti a budúcom súde. Keď si uvedomili Božiu spravodlivosť, zhrozili sa pri pomyslení, že by sa takí hriešni a nečistí mali postaviť pred Pána, ktorý skúma srdcia ľudí. V úzkosti volali: „*Kto nás vyslobodí z tohto tela smrti?*„ Keď potom poznali golgotský kríž a nesmiernu obeť za hriechy ľudstva, pochopili, že hriechov ich zbavia len zásluhy Ježiša Krista, lebo len ony môžu zmieriť Boha s človekom. Pokorne vierou prijali Božieho Baránka, ktorý sníma hriechy sveta. Len prostredníctvom Kristovej krvi získali odpustenie svojich hriechov.

Títo hriešnici prejavili úprimné pokánie. Uverili, dali sa pokrstiť a začali žiť novým životom ako nové stvorenie v Kristovi. Nemali už teda žiť predošlým spôsobom podľa svojich hriešnych žiadostí a sklonov, ale vierou v Božieho Syna žili podľa jeho vzoru, napodobňovali jeho povahu a usilovali sa o to, aby boli čistí ako on. To, čo predtým nenávideli, začali teraz milovať, čo im bolo kedysi príjemné, začali nenávidieť. Predtým pyšní a panovační ľudia sa stali krotkými a prívetivými. Z ľudí predtým márnomyseľných a domýšľavých stali sa teraz ľudia skromní a zdržanliví. Z bezbožných sa stali zbožní, z bývalých opilcov abstinenti, zo zhýralcov ľudia cnostní, ktorí sa zriekli svetských márností. Veriaci nehľadali „*vonkajšie ozdoby, nápadne zapletené vlasy, navešané zlato, naobliekané prepychové šaty, ale to, čo je skryté, vnútorný človek srdca, neporušiteľný, krotký a mierny duchom, vzácny pred Bohom,*„ [1. Petra 3,3.4.](#)

Prebudenecké hnutia viedli ľudí k dôkladnému sebaskúmaniu a k pokore. Vyznačovali sa vážnymi, úprimnými výzvami k hriešnikom

a vreľým súcitom s ľuďmi vykúpenými Kristovou krvou. Muži a ženy sa modlili k Bohu a prosili ho, aby ich zachránil. Ovocie týchto prebudeneckých snáh sa prejavilo pri tých, čo sa nebáli sebazaprenia či obetí, ktorí sa radovali, že pre Krista smú trpieť výsmech i súženie. [334] Zmena sa udiala aj v živote povrchných kresťanov. Ich vplyv bol požehnaním pre celú spoločnosť. „Zhromažd'ovali s Kristom,, a „zasievali s Duchom Svätým,, aby zožali večný život.

O nich sa mohlo povedať: „Zarmútili ste sa na pokánie... Ved' zármutok na pokánie podľ a Božej vôle prináša spasenie, a to netreba ľutovať'. Avšak zármutok podľ a sveta prináša smrť'. Pozrite, akú horlivosť vyvolal vo vás už vlastný zármutok podľ a Božej vôle vo vás, akú obranu, aké rozhorčenie, akú bázeň, akú túžbu, aké úsilie, aký trest! Tým všetkým ste dokázali, že ste v tejto veci čistí!,, 2. Korint'anom 7,9-11.

Taký je výsledok pôsobenia Božieho Ducha. Obnova života je jediným dôkazom pravého pokánia. Len keď človek splní, čo sľúbil, keď vráti, čo odcudzil, keď vyzná hriechy a začne milovať Boha a svojich blížnych, môže mať istotu, že sa s Bohom zmieril. Také výsledky sa v minulosti vždy prejavovali ako následok duchovnej obnovy. Podľ a ovocia, ktoré sa v týchto obdobiach oživenia urodilo, je zrejmé, že Boh ich požehnal na záchranu človeka a povznesenie ľudstva.

Mnohé novodobé prebudenecké hnutia sú však celkom odlišné od prejavov Božej milosti, ktoré v predošlých obdobiach sprevádzali pôsobenie Božích služobníkov. Je síce pravda, že majú veľký ohlas, mnohí tvrdia, že sa obrátili a cirkvi zaznamenávajú prírastok členov. Dlhodobé výsledky nás však neoprávňujú nazdávať sa, že v skutočnom duchovnom živote podnietili očakávaný vzrast. Svetlo, ktoré nakrátko vzplanie, zvyčajne aj rýchlo zhasne a po sebe zanechá väčšiu tmú, než bola predtým.

Populárne prebudenecké hnutia sa príliš často dovoľávajú obrazotvornosti tým, že prebúdzajú pocity a uspokojujú túžbu po niečom novom a vzrušujúcom. Takto obrátení ľudia neprahnú po biblickej pravde a málo ich zaujímajú svedectvá prorokov a apoštolov. Bohoslužba ich nevábí, ak v nej nie je niečo vzrušujúce. O jednoduché varovné výzvy Božieho slova, ktoré sa priamo dotýkajú ich večného života, prejavujú len nepatrný záujem.

Najvyšším životným záujmom každého skutočne obráteného človeka je vzťah k Bohu a k večným hodnotám. Kde je však v dnešných cirkvách hlboká oddanosť Bohu? Mnohých novoobrátených ľuďí neopustila pýcha ani láska k svetu. O nič nie sú ochotnejší zaprieť sa a s krížom svojich starostí nasledovať milujúceho a pokorného Ježiša, než boli pred svojím obrátením. Pre neveriacich a pochybovačov je náboženstvo terčom posmechu, pretože veľá vyznávačov kresťanstva nevie nič o jeho zásadách. Z mnohých cirkví sa takmer vytratila sila zbožnosti. Cirkevné výlety, divadelné predstavenia, bazáre, krásne budovy a veľkoleposť neraz vytlačili aj pomyslenie na Boha. Majetok, bohatstvo a svetské záležitosti zamestnávajú ľuďí natoľko, že len zriedkavo prejavia záujem o večné hodnoty.

[335]

V týchto cirkvách sú aj napriek všeobecnému úpadku viery a zbožnosti ešte stále praví nasledovníci Ježiša Krista. Pred príchodom Božích záverečných súdov na zem nastane medzi Božím ľuďom také oživenie pôvodnej zbožnosti, aké sa neprejavilo od čias apoštolov. Na Boží ľud zostúpi Duch Svätý a jeho moc. Vtedy mnohí odídu z cirkví, v ktorých láska k svetu udusila lásku k Bohu a k jeho Slovu. Mnohí členovia týchto cirkví, vrátane duchovných, radostne prijmú tie závažné pravdy, ktoré prikázal hlásať Pán, aby sa ľudia pripravili na Kristov druhý advent. Nepriateľ spásy by rád zmaril toto dielo. Skôr ako príde čas tohto hnutia, satan sa ho pokúsi napodobniť. V cirkvách, ktoré dostane pod svoju zvodnú moc, vzbudí dojem, že Boh zoslal na nich svoje požehnanie. Prejaví sa totiž niečo, čo budú pokladať za veľké náboženské prebudenie. Zástupy ľuďí budú jasat, že Boh koná pre nich úžasné veci, pritom však pôjde o pôsobenie iného ducha: satan sa pod plášťom zbožnosti vynasnaží rozšíriť svoj vplyv na celý kresťanský svet.

V nejednom prebudeneckom hnutí posledných rokov pôsobili viac-menej rovnaké vplyvy, ktoré sa v budúcnosti prejaví v oveľa väčších hnutiach. Ide o citové vzrušenie, o zmes pravdy a klamu, ktorá je pripravená na to, aby ľuďí zmiatla. Nikto sa však nemusí dať zviest. Vo svetle Božieho slova nie je ťažké rozpoznať podstatu týchto hnutí. Môžeme si byť istí, že tam, kde sa svedectvo Písma neberie vážne a kde sa odmietajú jednoduché pravdy, ktoré preverujú ľudské srdce a vyžadujú sebazaprenie a odmietnutie sveta, Boh svoje požehnanie nedáva. Podľa Kristovho pravidla: „*Po ich ovocí*

ich poznáte., (Matúš 7,16), je zrejmé, že tieto hnutia nie sú dielom Božieho Ducha.

Boh sa zjavuje ľuďom v pravdách svojho Slova. Tým, ktorí ho prijímajú, sú tieto pravdy ochranným štítom proti satanovým podvodom. Prehliadanie týchto právd, čo je v dnešnom náboženskom svete veľmi rozšírené, otvára dvere každému zlu. Ľudia strácajú zo zreteľa a podstatu a význam Božieho zákona. Nesprávne chápanie povahy, trvalej platnosti a záväznosti Božieho zákona vedie k chybným názorom na obrátenie a posvätenie v cirkvách a oslabuje zbožnosť. Tu sa skrýva príčina, prečo v dnešných prebudeneckých hnutiach chýba Boží Duch a jeho moc.

[336]

V rôznych cirkvách sú zbožní ľudia, ktorí tento stav dobre poznajú a trápia sa nad ním. Profesor Edwards A. Park výstižne uvádza nebezpečenstvá dnešných cirkví: *„Jedným zdrojom nebezpečenstva je to, že z kazateľníc sa nezdôrazňuje Boží zákon. V minulosti bolo odtiaľ počuť ozvenu hlasu svedomia. Nedostižná vznešenosť kázaní našich najlepších kazateľov bola v tom, že podľa Pánovho vzoru vyzdvihovali Boží zákon, jeho prikázania a výstrahy. Opätovne pripomínali dve veľké zásady: podľa prvej je Boží zákon prejavom Božej dokonalosti a človek, ktorý nemiluje zákon, nemiluje ani evanjelium, pretože zákon, rovnako ako evanjelium, je zrkadlom, v ktorom je obraz Božej povahy. Podľa druhej zásady zneváženie Božieho zákona vedie k podceňovaniu závažnosti hriechu, k jeho rozmachu a do záhuby. Čím je totiž väčšia neposlušnosť, tým naliehavejšia je potreba zákona.,,*

„So spomenutým nebezpečenstvom úzko súvisí nebezpečenstvo podceňovania Božej spravodlivosti. V súčasnej dobe kazatelia majú sklon oddelovať Božiu spravodlivosť od Božej dobroty. Božiu dobrotu nechápu ako zásadu, ale ako cit. Tieto teologické názory rozdeľujú to, čo Boh spojil. Je zákon Boží dobrý, alebo zlý? Je dobrý! Potom aj spravodlivosť je dobrá, lebo sa snaží plniť zákon. Z návyku podceňovať Boží zákon, spravodlivosť, ako aj rozsah a zhubnosť ľudskej neposlušnosti sa ľahko stane návyk podceňovať Božiu milosť, ktorá prináša odpustenie hriechu.,, Kto stratí zo zreteľa cenu a význam evanjelia, onedlho sa ochotne zriekne aj Písma.

Mnohí kresťanskí učitelia tvrdia, že Kristus svojou smrťou zrušil zákon a odvtedy už ľudia nemusia plniť jeho požiadavky. Pre iných

je zákon ťažkým bremenom a ako protiklad vyzdvihujú slobodu evanjelia.

Proroci a apoštolovia však hodnotili svätý Boží zákon celkom inak. Dávid vyhlásil: „*Budem chodiť voľne, lebo dbám na tvoje rozkazy,*„ [Žalm 119,45](#). Apoštol Jakub, ktorý písal po Kristovej smrti, pokladá Desatoro za „*kráľ'ovský zákon,*„ a „*dokonalý zákon slobody,*„ [Jakoba 2,8](#); [1,25](#). Učeník Ján o viac ako polstoročie po ukrižovaní vyslovuje požehnanie tým, „*čo si perú rúcha, aby mali nárok na strom života a aby vošli bránami do mesta,*„ [Zjavenie Jána 22,14](#).

Tvrdeniu, že Kristus svojou smrťou zrušil zákon svojho Otca, chýba akýkoľvek základ. Keby ho bolo možné zmeniť alebo zrušiť, potom Kristus nemusel zomrieť, aby zachránil človeka od trestu za hriech. Kristova smrť vôbec neruší zákon, naopak dokazuje a potvrdzuje jeho nezmeniteľnosť. Boží Syn „*zvelebil zákon a preslávil,*„ [Izaiáš 42,21](#). Vyhlásil: „*Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon. Pokiaľ nepominie nebo a zem, nepominie ani jediné písmenko, ani jediná čiarka zo zákona, kým sa všetko nestane,*„ [Matúš 5,17.18](#). Kristus o sebe povedal: „*Rád plním tvoju vôľu, môj Bože, rád ju konám, tvoj zákon vo svojom vnútri nosím,*„ [Žalm 40,9](#).

[337]

Boží zákon je samou svojou podstatou nezmeniteľný. Zjavuje vôľu a povahu Zákonodarcu. Boh je láska i jeho zákon je láska. Dve veľké zásady zákona sú: láska k Bohu a láska k človekovi. „*Naplnením zákona je teda láska,*„ [Rimanom 13,10](#). Božia povaha je spravodlivosť a pravda, to je tiež podstatou Božieho zákona. Žalmista napísal: „*Tvoj zákon je pravda,*„ „*Všetky tvoje príkazy sú spravodlivé,*„ ([Žalm 119,142.172](#)). Apoštol Pavol vyhlásil: „*Zákon je svätý, aj prikázanie je sväté, spravodlivé a dobré,*„ [Rimanom 7,12](#). Zákon, ktorý je výrazom Božieho myslenia a Božej vôle, musí byť práve taký trvalý ako Zákonodarca.

Ľudia sa zmierujú s Bohom svojím obrátením a posvätením, teda zhodou so zásadami Božieho zákona. Človek stvorený na Boží obraz žil v dokonalej zhode s Božou povahou a s Božím zákonom. Zásady spravodlivosti mal napísané v srdci. Hriech však odcudzil človeka Stvoriteľovi a potom už človek mal v sebe Boží obraz porušený. „*Pretože zmýšľanie tela (sústredenosť na seba) je nepriateľ stvom voči Bohu, nepodrobuje sa totiž Božiemu zákonu; ved' ani sa nemôže,*„ [Rimanom 8,7](#). „*Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna,*„ aby sa človek mohol zmieriť s Bohom. Zá-

sluhou Ježiša Krista sa môžeme znova dostať do súladu so svojím Stvoriteľom. Božia milosť musí zmeniť ľudské srdce, človek musí prijať od Boha nový život. Táto zmena sa volá znovuzrodenie, bez ktorého, podľa Spasiteľových slov, nikto „nemôže uvidieť Božie kráľovstvo,,

Prvým krokom k zmiereniu s Bohom je presvedčenie o vlastnej hriechnosti. „*Hriech je neprávosť.*“, „*Ved' zo zákona pochádza poznanie hriechu.*“, [1. Jána 3,4](#); [Rimanom 3,20](#). Ak má hriešnik poznať svoju vinu, musí posudzovať svoj charakter podľa Božieho meradla spravodlivosti. Zákon je zrkadlo, ktoré ukazuje dokonalosť Božej spravodlivej povahy a umožňuje človekovi, aby poznal svoje nedostatky.

Zákon ukazuje priestupníkovi jeho hriechy, ale nedáva riešenie. Sľubuje život poslušnému, ale vinníkovi pripomína smrť. Trestu za hriechy a poškvrny môže človeka zbaviť len Kristovo evanjelium. Človek musí prejavíť ľútosť pred Bohom, ktorého zákon prestúpil, musí veriť v Krista a v jeho zástupnú obeť. Tým mu budú hriechy odpustené, bude mať „účasť na Božej prirodzenosti.,“ [2. Petra 1,4](#). Stáva sa Božím dieťaťom, pretože prijal Ducha synovstva, ktorého mocou volá: „*Abba, Otče!*“, [Rimanom 8,15](#).

[338] Môže človek prestupovať Boží zákon? Apoštol Pavol napísal: „*Či azda vierou pozbavujeme zákon platnosti? Vôbec nie. Naopak, potvrdzujeme ho.*“, „*My, ktorí sme zomreli hriechu, ako v ňom budeme ešte žiť?*“, Apoštol Ján napísal: „*Láska k Bohu je v tom, aby sme zachovávali jeho prikázania; a jeho prikázania nie sú ťažké.*“, [Rimanom 3,31](#); [6,2](#); [1. Jána 5,3](#). Pri znovuzrození sa srdce človeka stotožňuje s Bohom, lebo sa stotožňuje s Božím zákonom. Keď sa v hriešnikovi uskutočnila táto prenikavá zmena, prešiel zo smrti do života, z hriechu do svätosti, z neposlušnosti a vzbury do poslušnosti a vernosti. Odcudzenie Bohu sa skončilo, človek začal nový život zmierenia, viery a lásky. Vtedy „*sa splní požiadavka zákona v nás, ktorí žijeme nie podľa tela, ale podľa Ducha.*“, [Rimanom 8,4](#). Človek potom povie: „*Ako len milujem tvoj zákon! Celý deň o ňom rozjímam.*“, [Žalm 119,97](#).

„*Hospodinov zákon je dokonalý, občerstvuje dušu.*“, [Žalm 19,8](#). Bez zákona človek nemôže správne pochopiť Božiu čistotu a svätosť, ani vlastnú vinu a nečistotu. Nie je presvedčený o hriechu a necíti potrebu, že by sa mal kajal. Nechápe, že ako priestupník

Božieho zákona je stratený. Neuvedomuje si potrebu zmierujúcej krvi Ježiša Krista. Nádej na záchranu prijíma bez prenikavej zmeny srdca a nápravy života. Preto je toľko povrchne obrátených ľ'udí a preto k cirkvi pristupujú toľkí, čo neprišli ku Kristovi.

V terajších náboženských hnutiach prevládajú chybné predstavy o posvätení, ktoré vychádzajú z prehliadania alebo odmietania Božieho zákona. Tieto predstavy sú vieroučne nesprávne a v praktických dôsledkoch nebezpečné. Keďže sú však obľ'úbené, je dvojnásobne potrebné, aby všetci pochopili, čo o tom učí Písmo.

Písmo sväté hovorí o skutočnom posvätení. Apoštol Pavol v Liste Tesaloničanom napísal: „*To je Božia vôľ'a: vaše posvätenie.*„ Preto sa modlil: „*Sám Boh pokoja nech vás celých posvätí.*„ [1. Tesaloničanom 4,3; 5,23](#). Písmo jasne učí, čo je posvätenie a ako ho možno dosiahnuť. Spasiteľ sa modlil za svojich učeníkov: „*Posvät' ich v pravde; tvoje slovo je pravda.*„ Podľa apoštola Pavla majú byť veriaci „*posvätení Duchom Svätým.*„ [Rimanom 15,16](#). Čo pôsobí Duch Svätý? Pán Ježiš povedal svojim učeníkom: „*Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do celej pravdy.*„ [Ján 16,13](#). Žalmista napísal: „*Tvoj zákon je pravda.*„ Božie slovo a Boží Duch zoznamujú ľ'udí s veľkými zásadami spravodlivosti vyjadrenými v Božom zákone. Keďže Boží zákon je „*svätý, spravodlivý a dobrý.*„ a je prejavom Božej dokonalosti, je zrejmé, že aj povaha stvárnena poslušnosťou tomuto zákonu bude svätá. Dokonalým príkladom takej povahy je Ježiš Kristus, ktorý povedal: „*Ja som zachovával prikázania svojho Otca.*„ „*Ja robím vždy to, čo sa jemu páči.*„ [Ján 15,10; 8,29](#). Kristovi nasledovníci sa majú podobat' svojmu Pánovi; z Božej milosti majú utvárať svoju povahu podľa zásad svätého Božieho zákona. To je biblické posvätenie.

Posvätenie sa uskutočňuje len vierou v Ježiša Krista, mocou Božieho Ducha, ktorý pôsobí v človekovi. Apoštol Pavol napomína veriacich: „*S báznou a chvením pracujte na svojej spáse. Ved' Boh pôsobí vo vás, aby ste aj chceli aj konali podľa jeho dobrej vôle.*„ [Filipským 2,12.13](#). Kresťan cíti pokušenie hriechu, ale v stálom boji proti nemu si uvedomuje trvalú potrebu Kristovej pomoci. Ľudská slabosť sa spája s Božou mocou a viera volá: „*Vď' aka Bohu, ktorý nám dáva víťazstvo skrze nášho Pána Ježiša Krista!*„ [1. Korint'anom 15,57](#).

Z Písma je zrejmé aj to, že posvätenie sa podobá postupnému rastu. Keď hriešnik pri obrátení získava vierou v Kristovu zmierujúcu krv pokoj s Bohom, jeho kresťanský život sa ešte len začína. Potom smeruje „*k dokonalosti*“, a dorastá na „*dokonalého človeka, ktorého mierou dospelosti je plnosť Krista*“, [Židom 6,1](#); [Efezským 4,13](#). Apoštol Pavol napísal: „*Zabúdam na to, čo je za mnou, a snažím sa o to, čo je predo mnou. Bežím k cieľu za víťaznou cenou, totiž za Božím povolaním, do neba, v Kristu Ježišovi*“, [Filipským 3,13.14](#). Peter hovorí o tom, čo treba urobiť na dosiahnutie biblického posvätenia: „*Práve preto sa všemožne usilujte a pridávajte k viere cnosť, k cnosti poznávanie, k poznávaniu sebaovládanie, k sebaovládaniu vytrvalosť, k vytrvalosti zbožnosť, k zbožnosti bratskú oddanosť, k bratskej oddanosti lásku. Keď to budete robiť, nikdy sa nepotknete*“, [2. Petra 1,5-10](#).

Ľudia, v ktorých sa uskutočňuje biblické posvätenie, prejavujú pokoru. Uvedomujú si, ako kedysi Mojžiš, nedostihnuteľnosť Božej svätosti a na pozadí tejto Božej čistoty a vznešenej dokonalosti si uvedomujú svoju vlastnú nehodnosť.

Príkladom pravého posvätenia je prorok Daniel. Celý jeho dlhý život naplná ušľachtilá služba Bohu. Z Božieho pohľadu to bol „*milovaný muž*“, [Daniel 10,11](#). Napriek tomu nikdy o sebe netvrdil, že je čistý a svätý. Naopak, tento vzácny, nebom poctený prorok si uvedomoval, že patrí k hriešnemu Izraelu, a preto za tento národ prosil Boha: „*Svoje prosby nezakladáme na svojich zásluhách pred tebou, ale na tvojom hojnom milosrdenstve*“, „*Zhrešili sme a previnili sme sa*“, Napísal: „*Hovoril som a modlil som sa, vyznával som svoj hriech i hriech svojho izraelského ľudu*“, Keď sa mu neskôr zjavil Boží Syn, aby mu podal vysvetlenie, Daniel o tom povedal: „*Skvelý výzor mojej tváre sa strašidelne zmenil a sila ma opustila*“, [Daniel 9,18.15.20](#); [10,8](#).

[340]

Keď Jób počul z víchrice Boží hlas, zvolal: „*Preto odvolávam a kajám sa v prachu a v popole*“, [Job 42,6](#). Keď Izaiáš zahliadol Božiu slávu a počul volanie cheruba: „*Svätý, svätý, svätý je Hospodin mocností*“, zvolal: „*Beda mi, som stratený*“, [Izaiáš 6,3.5](#). Keď bol apoštol Pavol vytrhnutý do tretieho neba, kde počul to, čo nikto z ľudí nemôže vysloviť, povedal, že sa cíti ako „*najmenší zo všetkých svätých*“, [2. Korint'anom 12,2-4](#); [Efezským 3,8](#). Milovaný Ján, ktorý

sa kedysi opieral o Ježišovu hrud', padol ako mŕtvy k nohám Syna človeka, keď uvidel jeho slávu ([Zjavenie Jána 1,17](#)).

Tí, čo chodia v tieni golgotského kríža, sa nepovyšujú ani nevychval'ujú, že nad hriechom zvíť'azili. Uvedomujú si, že ním zapríčinili smrteľ'ný zápas, v ktorom žial' zvieral srdce Božieho Syna. Tieto myšlienky ich vedú k pokore. Ľudia, ktorí žijú v blízkosti Pána Ježiša, najlepšie vedia, aký je človek krehký a hriešny. Ich jedinou nádejou sú zásluhy ukrižovaného a vzkrieseného Spasiteľa.

Posvätenie podľa dnešných predstáv v kresť'anskom svete je biblickému chápaniu posvätenia celkom cudzie. Následkom jeho nesprávneho chápania je sebavedomé pohrdanie Božím zákonom. Posvätenie podľa zástancov tohto chápania je záležitosť'ou jedine viery, a to v okamihu. Títo ľudia vravia: „*Len ver, a Boh ť'a požehná.*„ Nazdávajú sa, že človek získa posvätenie aj bez toho, aby on prejavil trvalý a usilovný záujem. Pritom sa popiera záväznosť' Božieho zákona tvrdením, že človek je zbavený povinnosti zachovávať' Božie prikázania. Môže však byť' človek svätý, žiť' v súlade s Božou vôľ'ou a povahou, a nestotožniť' sa so zásadami, ktoré sú výrazom Božej vôle a povahy a ktoré zjavujú, čo sa Bohu páči?

Túžba po ľ'ahkej a pohodlnej zbožnosti, ktorá nevyžaduje nijaké úsilie, sebazaprenie či zrieknutie sa nezmyselností sveta veľ'mi zľ'ahčila učenie o viere ako jedinej podmienke. Čo však o tom hovorí Božie slovo? Apoštol Jakub napísal: „*Nakoľ'ko je to osožné, bratia moji, ak niekto hovorí, že má vieru, ale nemá skutky? Či ho môže taká viera spasit'?... Prázdny človeče, nechceš pochopiť', že viera bez skutkov je neužitočná? Či náš otec Abrahám nebol ospravedlnený zo skutkov, keď svojho syna Izáka položil na obetný oltár? Vidíš, že viera spolupôsobila s jeho skutkami a že zo skutkov sa viera stala dokonalou?... Vidíte, že človek je ospravedlnený zo skutkov, a nie zo samotnej viery!*„ [Jakoba 2,14-24](#).

Božie slovo svedčí proti falošnému učeniu o viere bez skutkov. V žiadosti o priazeň neba bez uznania Bohom daných podmienok milosrdenstva nejde o vieru, ale o trúfalosť'. Pravá viera spočíva na zasľ'úbeniach a nariadeniach Písma svätého.

[341]

Nikto by sa nemal spoliehať' na klamnú istotu, že posväteným môže byť' aj vtedy, ak bude svojvoľ'ne prestupovať' hoci len jednu Božiu požiadavku. Vnútorň'y súhlas s jediným vedomým hriechom umlčuje hlas Ducha Svätého a človeka odlučuje od Boha. „*Kto*

zostáva v ňom, nehreší, kto hreší, ten ho nevidel, ani nepoznal., [1. Jána 3,6](#). Aj keď Ján vo svojich listoch obšírne hovorí o láske, neváha poukázať na pravé povahy tých, čo tvrdia, že sú posvätení, hoci stále prestupujú Boží zákon. „Kto hovorí: *Poznám ho, ale jeho prikázania nezachováva, je klamár a niet v ňom pravdy. Ale kto zachováva jeho slovo, v tom sa Božia láska stala naozaj dokonalou,* [1. Jána 2,4.5](#). To je skúšobný kameň každého vyznania. Za posväteného nemožno pokladať toho, kto neobstojí pred súdom jediného v nebi i na zemi platného Božieho meradla svätosti. Boh neprijme tých, čo neuznávajú záväznú platnosť jeho mravného zákona a zľahčujú Božie prikázania. Ak z nich prestupujú hoc i to najmenšie a učia to robiť aj ostatných, potom môžeme vedieť, že ich tvrdenia nie sú pravdivé.

Keď niekto hovorí, že nehreší, potom je to spoľahlivý dôkaz, že od svätosti je veľmi ďaleko. O Božej nedostihnuteľnej čistote a svätosti nemá ani potuchy a vôbec nechápe ani to, aký človek zodpovedá vzoru Božej povahy. Nechápe čistotu a vznešenosť lásky Ježiša Krista ani ohavnosť a zhubnosť hriechu, preto sa môže mylne pokladať za svätého. Čím ďalej je od Krista a čím zvrátenejšie predstavy má o Bohu a o jeho požiadavkách, tým sa sám sebe javí spravodlivejším.

Posvätenie, o ktorom hovorí Písmo, sa týka celého človeka – ducha, duše i tela. Apoštol Pavol sa modlil za Tesaloničanov: „*Sám Boh pokoja nech vás celých posväťí, a pri príchode nášho Pána Ježiša Krista nech zachová vášho neporušeného ducha, dušu i telo bez úhony,* [1. Tesaloničanom 5,23](#). Na inom mieste napísal: „*Napomínam vás teda, bratia, pre milosrdenstvo Božie, vydávajte svoje telá ako živú, svätú, Bohu príjemnú obeť, ako vašu duchovnú službu Bohu,* [Rimanom 12,1](#). V dávnych časoch musela byť každá obeť, ktorú Izraelci priniesli Bohu, starostlivo preskúmaná. Keby sa bola na obetnom zvierati odhalila nejaká chyba, zviera bolo odmietnuté, pretože obeť museli byť na Boží príkaz „*bezchybné,*“. Preto aj kresťanom Pán prikazuje, aby „*vydávali svoje telá ako živú, svätú, Bohu príjemnú obeť,*“. Ak má byť táto obeť prijateľná, veriaci sa majú snažiť o to, aby si svoje sily zachovali v najlepšom stave. Všetko, čo oslabuje telesné alebo duchovné schopnosti, ochromuje spôsobilosť človeka slúžiť Stvoriteľovi. Môže mať Boh radosť, keď mu neponúkame to najlepšie, čo môžeme? Ježiš vyhlásil: „*Milovať budeš*

Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom,, [Matúš 22,37](#). Kto Boha miluje celým srdcom, bude mu chcieť čo najlepšie slúžiť svojím životom a stále sa bude zo všetkých síl snažiť, aby žil v súlade so zákonmi, ktoré rozvíjajú jeho schopnosť plniť Božiu vôľu. Obet', ktorú prináša svojmu nebeskému Otcovi, nebude poškvŕňovať či oslabovať povolenosťou vlastným záľubám a vášňam.

Apoštol Peter radí veriacim, aby sa „*zdržiavali telesných žiadostí, ktoré bojujú proti duši*,, [1. Petra 2,11](#). Každé uspokojenie hriešnych túžob vedie k otupeniu duchovných síl, k oslabeniu duchovnej a duševnej vnímavosti, čo ochromuje vplyv Božieho slova a Božieho Ducha na srdce. Veriacim do Korintu Pavol napísal: „*Očistíme sa od všetkých poškvŕn tela i ducha a v Božej bázni dokonajme svoje posvätenie*,, [2. Korint'anom 7,1](#). Máme priniesť ovocie ducha, ktorým je: „*láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrotivosť, vernosť, miernosť, sebaovládanie*,, [Galat'anom 5,22.23](#).

Koľkí z tých, čo sa nazývajú kresťanmi, nedbajú na tieto inšpirované rady a oslabujú svoje sily honbou za majetkom alebo holdovaním móde. Koľkí z nich zabúdajú, že boli stvorení na Boží obraz, a napriek tomu sa ničia obžerstvom, opilstvom a hriešnym pôžitkárstvom! Cirkvi, ktoré by mali také zlo karhať, často ho ešte podporujú tým, že ho neodsudzujú, že podnecujú túžbu po majetku alebo zábavách, len aby sa im znova naplnili pokladnice, pretože láska ku Kristovi to nedokáže. Keby Pán dnes navštívil niektoré z cirkví a bol by svedkom ich hodov, svetského obchodovania podnikaného v mene náboženstva, či by nevyhnal znesväcovateľov, ako keď z chrámu vyhnal peňazomencov?

Apoštol Jakub napísal, že múdrosť pochádzajúca od Boha je „*predovšetkým čistá*,, [Jakoba 3,17](#). Keby sa stretol s ľuďmi, ktorí berú vzácne meno Ježiša Krista do úst poškvŕnených tabakom, ktorých dych i celé telo sú presýtené tabakovým pachom, znečist'ujúcim vzduch a ktorý musia všetci naokolo vdychovať ako jed, keby sa apoštol stretol s týmto návykom tak odporujúcim čistote evanjelia, či by ho neodsúdil ako „*prízemný, zmyselný a diabolský?*,, Otroci tabaku môžu síce tvrdiť, že pocítili požehnanie úplného posvätenia, môžu hovoriť o nádeji na vstup do nebeského kráľ'ovstva, ale Božie slovo hovorí, že „*nevojde doň nič nečisté*,, [Zjavenie Jána 21,27](#).

„*Či neviete, že nepatríte sebe, ale že vaše telo je chrámom Svätého Ducha, ktorý vo vás prebýva a ktorého máte od Boha? Boli ste*

[343] *draho vykúpení. Oslavujte teda Boha svojím telom,, 1. Korint'anom 6,19.20.* Človek, ktorý vie, že jeho telo je chrámom Ducha Svätého, sa nedá zotročiť zhubnými návykmi. Jeho sily a schopnosti patria Kristovi, ktorý ho vykúpil svojou krvou. Jeho majetok patrí Pánovi. Ako by mohol beztrešne mrhať zvereným majetkom? Ľudia, ktorí sa pokladajú za kresťanov, každoročne vydávajú obrovské čiastky na zbytočné a škodlivé pôžitky, zatiaľ čo vnútorne odumierajú a nie sú spôsobilí vnímať Slovo života. Boha okrádajú o desiatky a dary, a na to, čo im škodí, vydávajú viac, ako venujú na pomoc chudobným alebo na šírenie evanjelia. Keby všetci údajní nasledovníci Ježiša Krista boli naozaj posvätení, nevydávali by svoje prostriedky na zbytočné a škodlivé záľuby, ale venovali by ich do Božej pokladnice. Kresťania by mohli byť príkladom striedmosti, sebazaprenia a obetavosti. Stali by sa svetlom sveta.

Svet holduje pôžitkom. Človeka ovláda to, „*po čom dychtí... čo chcú vidieť jeho oči a na čom si v živote zakladá,*„ Pán Ježiš však povoláva svojich nasledovníkov k svätosti: „*Preto vyjdite spomedzi nich a oddel'te sa..., nečistého sa nedotýkajte,*„ 2. Korint'anom 6,17. Vo svetle Božieho slova sme vyhlásit', že posvätenie, ktoré nepôsobí úplné zrieknutie sa hriechnych zlovykov a svetských vášní, nie je pravé.

Ľuďom, ktorí poslúchnu výzvu: „*Vyjdite spomedzi nich a oddel'te sa..., nečistého sa nedotýkajte,*„ platí Boží prísl'ub: „*Ja vás prijmem a budem vám Otcom a vy mi budete synmi a dcérami, hovorí všemohúci Pán,*„ 2. Korint'anom 6,18. Každý kresťan má prednostné právo i povinnosť nadobudnúť bohaté náboženské skúsenosti. „*Ja som svetlo sveta,*„ povedal Kristus. „*Kto mňa nasleduje, nebude chodiť v tme, ale bude mať svetlo života,*„ Ján 8,12. „*Chodník spravodlivých je ako úsvit, ktorého jas rastie až do bieleho dňa,*„ Príslovia 4,18. Každý krok viery a poslušnosti privádza človeka do užšieho spojenia so Svetlom sveta, v ktorom nie je ani „*najmenšej tmy,*„ Božích služobníkov osvecujú líce Slnka spravodlivosti. Oni majú odzrkadľovať jeho líce. Ako planéty odzrkadľujú žiaru slnka, tak majú kresťania svedčiť, že vo vesmíre tróni Boh a zaslúži si, aby sme ho chválili a konali jeho vôľu. V živote Božích svedkov sa prejavujú plody Ducha Svätého čistotou a svätosťou povahy.

Apoštol v Liste Kolosanom píše o tom, ako Boh požehnáva svoje deti: „*Neprestávame sa za vás modliť a prosiť, aby ste vo všetkej*

múdrosti a duchovnej rozumnosti boli naplnení poznaním jeho vôle, aby ste žili hodní Pána a páčili sa mu vždy, keď budete prinášať ovocie v každom dobrom skutku a hlbšie poznávať Boha, keď budete všemožne posilňovaní silou jeho slávy ku každej vytrvalosti a trpezlivosti.,, Kološanom 1,9-11. [344]

Na inom mieste vyjadril svoju túžbu, aby bratia v Efeze mohli úplne poznať, aká veľká je to prednosť byť kresťanom. Čo najrozumiteľnejšie sa im snažil vysvetliť, akú obdivuhodnú moc a poznanie môžu dosiahnuť ako Božie deti. Boží duch im dáva možnosť „mocne zosilniť na vnútornom človekovi,, aby boli „zakorenení a upevnení v láske,, aby „mohli so všetkými svätými pochopiť, aká je to šírka, dĺžka, výška a hĺbka, a poznať Kristovu lásku, ktorá prevyšuje poznanie,,. O prvoradej prednosti kresťanov sa však apoštol zmieňuje vo svojej modlitbe, aby sa dali preniknúť „celou Božou plnosťou,, Efezským 3,16-19.

Tu je teda vrcholný zážitok, ku ktorému vedie cesta viery opretej o prísľuby nášho nebeského Otca a ochotnej splniť jeho požiadavky. Vďaka zásluhám Ježiša Krista máme prístup k trónu nekonečnej moci. „Ako by nám ten, ktorý neušetril vlastného Syna, ale vydal ho za nás všetkých, nedaroval s ním všetko?,, Rimanom 8,32. Otec dal Synovi plnosť svojho Ducha a my z tejto plnosti smieme čerpať požehnanie. Pán Ježiš povedal: „Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dávať dobré dary svojim deťom, o čo skôr dá Otec z neba Ducha Svätého tým, čo ho prosia!,, Lukáš 11,13. „Keď ma budete o niečo prosiť v mojom mene, ja to vykonám.,, „Proste teda, a dostanete, aby vaša radosť bola úplná!,, Ján 14,14; 16,24.

Aj keď sa život kresťana má vyznačovať pokorou, nijako to neznamená, že to má byť život plný smútku a sebaopodceňovania. Každý človek má žiť tak, aby ho Boh mohol prijať a požehnať. Náš nebeský Otec nechce, aby nás stále tiesnil pocit odsúdenia a zármutku. Prejavom pravej pokory nemusí byť chôdza so sklonenou hlavou plnou myšlienok o sebe. Máme možnosť prísť ku Kristovi a dať sa ním očistiť, potom môžeme stáť pred zákonom bez hanby a výčitiek svedomia. „Tak teda už nejestvuje odsúdenie pre tých, čo sú v Kristu Ježišovi,, Rimanom 8,1.

Spasiteľovou zásluhou sa synovia Adama, ktorí padli do hriechu, stávajú „Božími synmi,, „Lebo aj ten, čo posväcuje, ako aj tí, čo sú posväcovaní, všetci pochádzajú z jedného. Preto sa nehanbí

[345]

nazvat' ich bratmi,, Židom 2,11. Život kresťana má byť životom viery, víťazstva a radosti v Bohu. „*Ved' všetko, čo sa narodilo z Boha, víťazí nad svetom. A tým víťazstvom, ktoré premohlo svet, je naša viera,*, 1. Jána 5,4. Boží služobník Nehemiáš povedal pravdu: „*Radost' z Hospodina je vaša sila,*, Nehemiáš 8,10. Apoštol Pavol radil veriacim: „*Ustavične sa radujte v Pánovi. Opakujem: Radujte sa!*, „*Ustavične sa radujte. Neprestajte sa modliť. Za všetkých okolností vzdávajte vd'aky. Lebo to vám ukladá Božia vôľa v Kristu Ježišovi,*, Filipským 4,4; 1. Tesaloničanom 5,16-18.

To sú plody biblického obrátenia a posvätenia. Možno ich vidieť len výnimočne, pretože kresťania sú väčšinou ľahostajní k veľkým zásadám spravodlivosti obsiahnutým v Božom zákone. Preto je tak málo skutočných, trvalých účinkov pôsobenia Božieho Ducha, ktorými sa vyznačovali minulé prebudenecké hnutia.

Ak sa zameriame na Krista, nastane v nás zmena. Keďže ľudia nedbajú na príkazy Písma, ktorými Boh zjavuje ľuďom dokonalosť a svätosť svojho charakteru a pretože sa zameriavajú na ľudské náuky a teórie, nieto sa čo diviť, že sa z našich cirkví vytráca pravá zbožnosť. Pán oznámil: „*Opustili mňa, prameň živej vody, aby si vykopali deravé cisterny, ktoré neudržia vodu,*, Jeremiáš 2,13.

„*Blahoslavený ten, kto nechodí podľa rady bezbožníkov, nestojí na ceste hriešnikov, nesedáva v kruhu posmešníkov, ale záľubu má v zákone Hospodinovom, o jeho zákone rozjíma dňom i nocou. Bude ako strom zasadený pri vodných tokoch, čo úrodu dáva v svojom čase, jeho lístie nevädne a všetko, čo robí, darí sa mu,*, Žalm 1,1-3. Oživenie pravej viery a zbožnosti medzi Božím ľuďom môže nastať len vtedy, keď Boží zákon znova zaujme miesto, ktoré mu patrí. „*Tak povedal Hospodin: Postavte sa na cesty a pozerajte, pýtajte sa na odveké chodníky; kde je cesta k dobru, choďte po nej, a nájdete odpočinok pre svoju dušu,*, Jeremiáš 6,16.

28. kapitola — Tvárou v tvár súdu

[346]

Prorok Daniel napísal: „*Videl som, ako postavili tróny a Vekom starý si zasadol. Jeho rúcho bolo biele ako sneh a vlasy na jeho hlave boli ako čistá vlna. Ohnivé plamene boli mu trónom, blčiaci oheň jeho kolesami. Ohnivá rieka vytekala pred neho, tisíce tisícov mu slúžili a desaťtisíce desaťtisícov stáli pred ním. Súd zasadol a knihy sa otvorili.*„ [Daniel 7,9.10.](#)

Takto Boh predstavil prorokovi vo videní veľký a slávny deň, keď sa pred Sudcom zeme objavia záznamy o povahe a živote ľuďa a každý bude súdený „*podľa svojich skutkov*„. „*Vekom starý*„ je Boh-Otec. Žalmista hovorí: „*Skôr ako sa vrchy zrodili, než vznikla zem a svet, od vekov naveky Boh si ty*„, [Žalm 90,2.](#) Súdu bude teda predseďať Pôvodca všetkého živého, Zdroj všetkých zákonov. Služobníkmi a svedkami tohto veľkého súdu budú „*desaťtisíce desaťtisícov*„, svätých anjelov.

„*Na nebeských oblakoch prichádzal ktosi ako Syn človeka. Dostal sa k Vekom starému a priviedli ho pred neho. Dostal moc, slávu i kráľovstvo, aby mu slúžili všetci ľudia, národy a národnosti. Jeho vláda je večná vláda a nepominie, jeho kráľovstvo nezanikne.*„ [Daniel 7,13.14.](#) Tu spomenutý príchod Ježiša Krista nie je jeho druhý príchod na zem. Ježiš Kristus prichádza k „*Vekom starému*„, v nebi, aby prijal vládu, slávu a kráľovstvo, ktoré mu bude dané na záver jeho obhajobnej služby. Predpoveď o období dvetisícristo prorockých dní, ktoré sa skončilo v roku 1844, naznačovala túto udalosť, nie Kristov druhý príchod na zem. V sprievode nebeských anjelov vstúpil náš Veľkňaz do svätyne svätých (veľsvätyne) a predstúpil pred nebeského Otca, aby vykonal záverečné dielo svojej služby pre človeka – aby uskutočnil prieskum a zmieril s Bohom všetkých, ktorí jeho dielo zmierenia prijali.

V starozmluvnej predobraznej službe mal Deň zmierenia význam pre tých, čo pred Boha predstúpili s kajúcnyim vyznaním svojich hriechov, ktoré boli prostredníctvom obetnej krvi prenesené do svätyne. Podobne aj na veľký Deň konečného zmierenia a pries-

[347] kumného (vyšetrojúceho) súdu prídu do úvahy len prípady tých, čo sa hlásia k Božiemu ľudu. Súd nad bezbožnými je celkom iná záležitosť a bude sa konať neskôr. Apoštol Peter pripomína: „*Lebo už je čas, aby sa začal súd od domu Božieho. Ak sa však začne najprv od nás, akýže bude koniec tých, ktorí sú neposlušní voči Božiemu evanjeliu?*“, [1. Petra 4,17](#).

Podkladom na rozhodnutie súdu sú nebeské knihy, v ktorých sú zaznamenané mená a skutky ľudí. Prorok Daniel napísal: „*Súd zasadol a knihy sa otvorili*“, [Daniel 7,10](#). Apoštol Ján opisuje v Zjavení rovnaký výjav a dodáva: „*Aj iná kniha sa otvorila, kniha života. A mŕtvi boli súdení na základe zápisov v knihách podľa svojich skutkov*“, [Zjavenie Jána 20,12](#).

V knihe života sú uvedené mená všetkých ľudí, ktorí kedy vstúpili do Božej služby. Pán Ježiš vyzýval svojich učeníkov: „*Radujte sa z toho, že vaše mená sú zapísané v nebi*“, [Lukáš 10,20](#). Apoštol Pavol hovorí o svojich verných spolupracovníkoch, „*ktorých mená sú v knihe života*“, [Filipským 4,3](#). Daniel videl prorockým pohľadom, že „*nastane čas súženia, akého nebolo*“, a uist'uje, že okrem Božieho ľudu bude zachránený „*každý, ktorého nájdú zapísaného v knihe*“, Pisateľ knihy Zjavenie zaznamenal, že do Božieho mesta vojdú len tí, „*čo sú zapísaní v Baránkovej knihe života*“, [Daniel 12,1](#); [Zjavenie Jána 21,27](#).

Pred Bohom sa do „*pamätnej knihy*“, zaznamenávajú dobré skutky tých, „*čo sa boja Hospodina a ctia si jeho meno*“, [Malachiáš 3,16](#). Ich skutky viery a lásky sú v nebeských záznamoch. Zmieňuje sa o tom aj Nehemiáš: „*Pamätaj na mňa, Bože môj..., a nevytri moje dobrodenie, ktoré som preukázal domu svojho Boha*“, ([Nehemiáš 13,14](#)). V Božej pamätnej knihe je uvedený každý spravodlivý skutok, presne je zaznamenané každé víťazstvo nad pokušením, každé zdolané zlo, ale aj každé súcitné slovo. Je tam záznam o obetiach, bolestiach a žiaľoch, ktoré ľudia vytrpeli pre Ježiša Krista. Žalmista napísal: „*O mojej biede záznam máš, do svojej nádoby daj moje slzy. Či v tvojej knihe záznamu o nich niet?*“, [Žalm 56,9](#).

Nebeské knihy uvádzajú aj hriechy ľudí. „*Boh každé dielo privedie na súd i každú tajnú vec, či je dobrá alebo zlá*“, „*V deň súdu sa ľudia budú zodpovedať za každé prázdne slovo, ktoré vyrieknu*“, Spasiteľ hovorí: „*Na základe svojich slov budeš ospravedlnený a na základe svojich slov budeš odsúdený*“, [Kazateľ 12,14](#); [Matúš](#)

12,36.37. Tento neomylný záznam uvádza aj tajné úmysly a po-hnútky, pretože Boh „vynesie na svetlo, čo je skryté v tme, a odhalí zámery srdc., 1. Korint’anom 4,5. Izraelcom Izaiáš pripomína, že pred Pánom sú napísané ich „neprávosti i neprávosti ich otcov., Izaiáš 65,6.7.

Boh skúma skutky všetkých ľudí a zaznamenáva ich verné i neverné činy. Ku každému menu je v nebeských knihách neomylné presne pripísané každé nešľachetné slovo, sebecký skutok, nesplnená povinnosť, tajný hriech i nečestné správanie. Všetky nehom poslané varovania alebo napomenutia, ktoré človek zanedbal, všetky premárnené chvíle, nevyužitú príležitosť, každý vplyv, či s dobrými alebo zlými následkami – to všetko zapisuje anjel do nebeských záznamov.

[348]

Boží zákon je meradlom, podľa ktorého bude Boží súd hodnotiť povahu a život každého človeka. Múdri muži napísali: „Boha sa boj a jeho prikázania zachovávaj..., pretože Boh každé dielo privedie na súd., Kazateľ 12,13.14. Apoštol Jakub napomína svojich bratov: „Tak hovorte a tak konajte ako tí, čo majú byť súdení podľa zákona slobody., Jakoba 2,12).

Súd rozhodne o tom, kto bude „hoden,, aby bol vzkriesený so spravodlivými. Pán Ježiš povedal: „Tí, čo budú uznaní za hodných dosiahnuť budúci vek a zmŕtvychvstanie,... sú ako anjeli a sú Božími synmi., Lukáš 20,35.36. Na inom mieste čítame tieto Spasiteľove slová: „Tí, čo dobre robili, vyjdú na vzkriesenie k životu., Ján 5,29. Spravodliví mŕtvi budú teda vzkriesení až po prvej časti súdu, na ktorom budú uznaní za hodných vstať „k životu., Osobne sa teda nezúčastnia na súde, pri ktorom sa bude o nich rozhodovať podľa záznamu.

Na tomto súde ich bude pred Bohom zastupovať Kristus ako ich obhajca. „Ak niekto zhreší, máme u Otca obhajcu – Ježiša Krista, spravodlivého., 1. Jána 2,1. „Kristus nevošiel do svätyne zhotovenej rukou, ktorá je len predobrazom tej pravej, ale do samého neba, aby sa teraz za nás ukázal pred Božou tvárou., „Preto môže aj dokonale spasiť tých, ktorí skrze neho prichádzajú k Bohu, lebo žije neustále, aby sa za nich prihováral., Židom 9,24; 7,25.

Keď sa pri súde otvoria knihy záznamov, pred Bohom sa preskúma život každého v Krista veriaceho človeka. Náš Obhajca začína tými, čo na zemi žili od počiatku, pokračuje prieskumom ďalších

generácií a skončí žijúcimi. Na rad príde každé meno a každý prípad bude dôkladne preskúmaný. Boh niektorých prijme, iných odmietne. Ak pri niektorom mene bude záznam, že hriechy neboli vyznané a odpustené, meno bude odstránené z knihy života a záznam o dobrých skutkoch človeka bude vymazaný z Božej pamätnej knihy. Hospodin povedal Mojžišovi: „Každého, kto zhrešil proti mne, vytriem zo svojej knihy,“ [2. Mojžišova 32,33](#). Prorok Ezechiel dodáva: „Ak sa spravodlivý odvráti od svojej spravodlivosti a spácha neprávosť..., nijaká jeho spravodlivosť, ktorú uskutočnil, sa nebude pripomínať,“ [Ezechiel 18,24](#).

[349]

Záznam o odpustení bude v nebeských knihách pri každom, kto úprimne ľutoval svoje hriechy a Kristovu krv prijal vierou ako očistnú obeť. Keď že prijal Kristovu spravodlivosť a svoju povahu zosúladiť s Božím zákonom, jeho hriech bude vymazaný a on sám bude pokladaný za hodného vojst' do večného života. Prostredníctvom proroka Izaiáša Pán oznámil: „Ja zotriem tvoje priestupky kvôli sebe samému a na tvoje hriechy nebudem spomínať,“ [Izaiáš 43,25](#). Spasiteľ povedal: „Kto zvíťazí, bude oblečený do bieleho rúcha a jeho meno nevymažem z knihy života. Jeho meno vyznám pred svojím Otcom i pred jeho anjelmi.“, „Každého, kto mňa vyzná pred ľuďmi, vyznám i ja pred svojím Otcom, ktorý je v nebesiach. Toho však, kto by ma zaprel pred ľuďmi, zapriem aj ja pred svojím Otcom, ktorý je v nebesiach,“ [Zjavenie Jána 3,5](#); [Matúš 10,32.33](#).

I ten najväčší záujem ľuďí o rozhodnutia pozemských súdov je len slabým náznakom záujmu, ktorý medzi nebesťanmi pred sudcom celej zeme prebúda začiatok súdneho prieskumu mien zaznamenaných v Baránkovej knihe života. Náš Obhajca požiadala, aby boli odpustené viny tým, čo vierou v jeho krv zvíťazili, aby sa mohli vrátiť do svojho rajského domova a dostať „veniec“, života ako spoludedičia Kristovho „prvotného vladárstva“, [Micheáš 4,8](#). Satan sa snažil klamstvom a zvodmi zmariť Boží stvoriteľský zámer s človekom. Kristus však teraz žiada, aby sa tento cieľ stal skutočnosťou, ako keby človek nikdy nebol zhrešil. On žiada pre svoj ľuď nielen úplné odpustenie a ospravedlnenie, ale aj podiel na svojej sláve a miesto na svojom tróne.

Zatiaľ čo sa Kristus prihovára za tých, ktorí jeho milosť prijali, satan ich pred Bohom obviňuje ako hriešnikov. Veľký podvodník sa ich snažil uviesť do pochybností, aby prestali veriť Bohu, aby sa

odvrátili od jeho lásky a nedbali na jeho zákon. Teraz poukazuje na záznam o ich živote, na ich povahové nedostatky, na to, ako málo sa podobajú Kristovi, čím svojho Vykupiteľ a zneuctili, na všetky hriechy, ktoré pod jeho satanským vplyvom spáchali, následkom čoho ich pokladá za svojich poddaných.

Kristus neospravedľňuje ich hriechy, ale poukazuje na ich ľútosť a vieru, preto žiada pre nich odpustenie. Pred Otcom a svätými anjelmi sa odvoláva na svoje prebodnuté ruky a vraví: „*Poznám t'a po mene.*“, „*Do dlaní som si t'a vyryl.*“, [2. Mojžišova 33,12](#); [Izaiáš 49,16](#). „*Skrúšený duch, to je obeť Bohu; skrúšeným a zdrveným srdcom nepohrdaš, Bože.*“, [Žalm 51,19](#). Žalobcovi svojho ľudu vraví: „*Satan, nech t'a pokarhá Hospodin! Nech t'a pokarhá Hospodin, ktorý si vyvolil Jeruzalem. Či tento nie je hlavňou vyrvanou z ohňa?*“, [Zachariáš 3,2](#). Kristus prikryje verných svojou spravodlivosťou, aby ich mohol predstaviť svojmu Otcovi ako „*cirkev slávnou, na ktorej niet poškrvny ani vrásky, ani nič podobné.*“, [Efezským 5,27](#). Ich mená sú napísané v knihe života a čítame o nich: „*Budú chodiť so mnou v bielom, lebo sú toho hodní.*“, [Zjavenie Jána 3,4](#).

[350]

Tak sa splní novozmluvný prísľub: „*Odpustím ich viny a na ich hriech si už nespomeniem.*“, „*Za oných dní a v tých časoch, znie výrok Hospodinov, vyhl'adávať budú vinu Izraela, ale jej nebude, i hriechy Júdu, ale ich nenájdu.*“, [Jeremiáš 31,34](#); [50,20](#). „*Ten deň bude výhonok Hospodinov ozdobou a slávou a ovocie krajiny bude pýchou a okrasou pre tých, čo budú zachránení v Izraeli. Ten, kto bude zachránený na Sione a zostane v Jeruzaleme, svätým sa bude volať, každý, kto je v Jeruzaleme zapísaný k životu.*“, [Izaiáš 4,2.3](#).

Úloha vyšetrojúceho súdu a vymazanie hriechov sa skončí pred druhým príchodom Spasiteľa. Keďže mŕtvi budú súdení podľa záznamov v knihách, nie je možné, aby hriechy ľudí boli vymazané skôr ako sa skončí súd, ktorý skúma ich jednotlivé prípady. Apoštol Pavol jednoznačne hovorí, že hriechy veriacich budú vymazané vtedy, keď „*od Pána nadídu časy rozvlaženia.*“, a keď Boh pošle „*Ježiša, vám predurčeného Krista.*“, [Skutky apoštolov 3,19.20](#). Kristus príde po skončení vyšetrojúceho súdu a prinesie odplatu každému podľa jeho skutkov.

Keď v starozmluvnej predobraznej službe veľkňaz dokončil obrad zmierenia za Izrael, vyšiel zo svätyne a požehnal zhromaždených veriacich. Podobne po dokončení svojho obhajobného diela príde

Kristus „bez hriechu na spásu„ (Židom 9,28), aby ako požehnanie dal večný život svojmu ľudu, ktorý ho očakával. Tak ako kňaz očistil svätyňu od hriechov a vložil ich na hlavu kozla, ktorý bol vyhnaný na púšť, tak Kristus vloží všetky vyznané hriechy svojho ľudu na satana, pôvodcu a podnecovateľa hriechu. Kozol, ktorý niesol hriechy Izraela, bol zahnaný „na púšť“, (3. Mojžišova 16,22), satan, ktorý poniesie vinu za všetky hriechy, ku ktorým zvedol veriacich, bude na tisíc rokov uväznený na zemi, vtedy pustej a neobývanej. Trestom za hriechy bude pre satana oheň a spolu s ním zničí aj všetkých bezbožných. Veľký plán záchrany človeka sa zavří konečným odstránením hriechu a oslobodením všetkých tých, čo dobrovoľne odmietli zlo.

V predpovedanom čase – po uplynutí dvetisícristo prorockých dní v roku 1844 – začal sa prieskumný súd a odstraňovanie hriechov. Toto podstúpia všetci, ktorí sa kedy hlásili k Ježišovi. Súdení sú mŕtvi i živí „na základe zápisov v knihách podľa svojich skutkov„ Zjavenie Jána 20,12.

[351]

Hriechy, ktoré hriešnik neolutoval a nezanechal, nielenže nebudú odpustené a vymazané z kníh, ale v Boží deň budú svedčiť proti hriešnikovi. Či hriešnik svoje hriechy spáchal pri dennom svetle alebo v nočnej tme, Pán, v ktorého ruke sme, ich pozná. Boží anjeli boli svedkami každého hriechu a neomylné ho zaznamenali do knihy. Človek môže pred otcom, matkou, ženou, deťmi alebo priateľmi svoj hriech skryť, poprieť, alebo tak zatajiť, že o spáchanom skutku nemusí mať okrem vinníka nikto ani najmenšie podozrenie. Nebeské bytosti však vedia o každom hriechu. Pred Božou vševediacnosťou ani tá najtemnejšia nočná tma či najdomyselnější podvodné utajovanie nemôžu skryť čo i jediné myšlienku. Boh má presný záznam o každom nespravodlivom skutku a každom nečestnom konaní. Nijako predstieraná zbožnosť ho neoklame. Pri posudzovaní povahy človeka sa nemýli. Skazení ľudia môžu oklamať človeka, ale nie Boha. Spozná každú pretváрку a vidí do ľudského srdca.

Aká to závažná predstava! Deň za dňom sa stráca vo večnosti a nebeské knihy zaznamenávajú všetko, čo sa v každom z nich udialo. Povedané slovo či vykonaný skutok už nikdy nemožno odvolať. Anjeli zaznamenávajú dobré i zlé činy. Záznam jediného dňa nemôže zrušiť ani ten najmocnejší pozemský dobyvateľ. Všetky naše skutky, ba aj tie najtajnejšie myšlienky rozhodnú o našom dobrom

alebo zlom smerovaní s platnosťou pre večnosť. Aj keby sme na ne celkom zabudli, raz prehovoria, aby nás ospravedlnili alebo odsúdili.

Ako presne vie umelec zachytiť obrysy tváre, tak presne je v nebeských knihách zaznamenaná povaha ľudí. Ako málo sa však ľudia starajú o tieto záznamy, do ktorých hľadajú nebeské bytosti. Keby sa dal odstrániť závoj, oddelujúci viditeľný svet od neviditeľného a keby ľudia mohli vidieť ako Boží služobníci zaznamenávajú každé slovo a každý skutok, keby si uvedomovali, že sa s týmito záznamami stretnú pri súde, koľko slov denne vypovedaných by sa zamlčalo a koľko skutkov by sa nevykonalo!

Pán bude pri súde starostlivo posudzovať, ako kto zužitkoval schopnosti, ktoré dostal. Ako sme naložili s prostriedkami, ktoré nám Pán prepožičal? Odovzdáme mu pri jeho návrate zverené hrivny zúročené? Využili sme schopnosti, vložené nám do rúk, do srdca a mozgu na oslavu Boha a pre blaho blížnych? Ako sme využili svoj čas, ako používali pero, hlas, peniaze alebo svoj vplyv? Čo sme urobili pre Ježiša v osobe jeho biednych, postihnutých, sirôt a vdov? Boh nám zveril svoje sväté Slovo. Čo sme urobili s poznaním a pravdou, ktoré nám Boh zveril vo svojom svätom Slove na to, aby sme pomohli pri záchrane hynúcich? Pán nemôže brať vážne prázdne vyznanie viery v Krista. On uznáva len skutkami prejavenu lásku. U Boha má cenu skutok len vtedy, ak je vykonaný z lásky. Čokoľvek konáme z lásky, Boh prijme a odmení, aj keby podľa ľudského úsudku šlo o skutok nepatrný.

[352]

V nebeských knihách sú záznamy o skrytom sebeckve ľudí, o nesplnených povinnostiach voči blížnym, ako aj o obchádzaní Spasiteľových požiadaviek. Z nich ľudia poznajú, ako často venovali čas, myšlienky a silu satanovi namiesto Kristovi. Zaznamenané správy nie sú radostné. Rozumom obdarené bytosti, ľudia, ktorí sa pokladajú za nasledovníkov Krista, stravuje úsilie hromadiť pozemský majetok alebo túžba po svetských zábavách. Márnivo zaobchádzajú s peniazmi, s časom a so silami, aby sa mohli samolúbo vystatovať alebo hýrivo holdovať pôžitkom. Len veľmi málo času venujú modlitbe, štúdiu Písma, kajúcej pokore a vyznaniu hriechov.

Satan sa ustavične snaží novými podnetmi zamestnať našu myseľ, aby sme sa nemohli zaoberať tým, čo by sme mali poznať najlepšie. Veľký zvodca nenávidí pravdy, ktoré hovoria o zástupnej

obeti a všemocnom Obhajcovi. Chápe, že všetko závisí od toho, ako sa mu darí odvracať myseľ ľuďí od Krista a jeho pravdy.

Kto chce mať úžitok z obhajobnej služby Spasiteľ'a, nesmie dopustiť, aby mu čokoľvek mohlo mariť vzrast v posvätení. Drahocenný čas nesmieme strácať v zábavách, v rozmarnom hýrení, v pôžitkárstve či v hromadení majetku, ale v dôkladnom skúmaní Božieho slova pravdy a v modlitbe. Boží ľud musí jasne pochopiť podstatu svätyne a vyšetrujúceho súdu. Všetci majú vedieť, čo náš Veľkňaz koná, inak si nezachovajú vieru, ktorá je dnes veľmi dôležitá, aby mohli zaujať postoj, ktorý podľa Božej vôle zaujať majú. Každý človek má život, ktorý si môže zachovať alebo stratiť. Všetci sa musia postaviť pred Boží súd. O záznamoch každého človeka sa bude raz rokovať. Každý by teda mal často a zodpovedne uvažovať o nebeskom zasadaní súdu nad otvorenými knihami záznamov vo vedomí, že na konci dní bude musieť podobne ako Daniel prijať svoj údel.

Tí, čo o tom vedia, majú svedčiť o veľkých pravdách, ktoré im Boh zveril. Nebeská svätyňa je ústredím Kristovej služby v záujme ľuďí. Spasiteľovo dielo sa týka každého človeka na svete. Ukazuje nám plán vykúpenia, ktorý sa zavŕši na konci časov s víťazným záverom boja medzi spravodlivosťou a hriechom. Veľmi dôležité je, aby sme sa s tým všetci podrobne zoznámili a mohli odpovedať každému, kto by sa spýtal na našu nádej.

Skutočnosť, že Kristus v nebeskej svätyni obhajuje človeka, patrí rovnako k plánu vykúpenia ako jeho smrť na kríži. Kristus začal svoje spásne dielo smrťou a po svojom zmŕtvychvstaní odišiel do neba, aby tam toto dielo dokončil. Vierou smieme vojsť za oponu, „kam za nás vošiel Ježiš ako predchodca,“, [Židom 6,20](#). Tam sa zrkadlí svetlo golgotského kríža. Tam môžeme plnšie pochopiť tajomstvo vykúpenia. Záchrana človeka stála Boha nesmiernu obeť. Zástupná obeť splňa všetky požiadavky Božieho zákona. Kristus pripravil cestu k Otcovmu trónu a svojou sprostredkovateľskou službou môže Otcovi predkladať úprimné prosby všetkých, čo sa k nemu utiekajú vierou.

„Ten, kto zakrýva svoje previnenia, nebude mať úspech, kto však ich vyzná a opustí, dôjde milosrdenstva,“, [Príslovia 28,13](#). Keby tí, čo svoje chyby ospravedlňujú a zakrývajú, mohli vidieť, ako nad nimi a ich správaním satan jasá, ako sa vysmieva Kristovi a jeho anjelom,

snažili by sa čím skôr vyznať svoje hriechy a zrieknuť sa ich. Satan využíva povahové nedostatky človeka a pokúša sa ovládnuť jeho myslenie. Vie, že sa mu to podarí, ak proti nedostatkom nebojujeme. Preto sa ustavične snaží zvädzať Kristových nasledovníkov svojimi výmyslami, ktorým nedokážu odolať. Pán Ježiš sa za nich prihovára a svojimi prebodnutými rukami a raneným telom ubezpečuje všetkých, ktorí ho chcú nasledovať: „*Stačí ti moja milosť*“, [2. Korint'anom 12,9](#). „*Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom, a nájdete odpočinutie pre svoje duše. Ved' moje jarmo je lahodné a bremeno ľahké*“, [Matúš 11,29.30](#). Nikto nemá právo považovať svoje nedostatky za nenapraviteľné. Zvíťaziť nad nimi môžeme Božím darom viery a milosti.

Žijeme v čase veľkého Dňa zmierenia. Keď veľkňaz v starozmluvnej predobraznej službe konal obrad zmierenia za Boží ľud, všetci Izraelci museli úprimne ľutovať svoje hriechy a pokorne sa kajať pred Pánom, inak by boli spomedzi národa vylúčení. Podobne by mali dnes, v posledných dňoch času milosti koríť svoje srdce pred Bohom a úprimne ľutovať svoje hriechy všetci, čo chcú, aby ich mená zostali zapísané v knihe života. Musia si skutočne a dôkladne skúmať srdce. Nesmú byť ľahkomyselní či ľahostajní, ako mnohí dnešní kresťania. Všetkých, čo chcú prekonať zlé povahové sklony, ktoré ich ovládajú, čaká ťažký boj. Pripraviť sa musí každý sám. Spasení nebudeme hromadne. Čistota a zbožnosť jedného človeka nemôžu nahradiť nedostatok týchto vlastností u iného. Aj keď pred Božím súdom musia prejsť všetky národy, Boh bude skúmať prípad každého jednotlivca tak podrobne a presne, akoby bol jediným človekom na zemi. Každý musí byť súdený a nájdený bez chyby, vrásky a čohokol'vek podobného.

Slávne sú záverečné udalosti vykúpenia a majú ďalekosiahle následky. Teraz sa v nebeskej svätyni koná súd. Prebieha už dlhší čas. Čoskoro, ale nikto nevie ako rýchlo, prídu na rad živí. Vo vznešenej Božej prítomnosti sa prerokuje aj život každého z nás. Každý by sa mal teraz predovšetkým snažiť o to, aby plnil Spasiteľovo napomenutie: „*Majte sa na pozore, bdejte! Ved' neviete, kedy príde ten čas*“, [Marek 13,33](#). „*Ak však nebudeš bdieť, prídem ako zlodej a ani sa nenazdáš, v ktorú hodinu prídem na teba*“, [Zjavenie Jána 3,3](#).

Po skončení vyšetrojúceho súdu bude rozhodnuté, aký bude údel každého človeka – rozhodnuté o jeho živote alebo smrti. Čas

milosti sa skončí krátko predtým, ako na nebeských oblakoch príde Pán. V knihe Zjavenie čítame o tom Kristovu predpoveď: *„Kto pácha neprávosť, nech ju ešte pácha; špinavý nech sa špiní ďalej, spravodlivý nech ďalej koná spravodlivosť a svätý nech sa ďalej posväcuje. Prídem čoskoro a moja odplata príde so mnou, aby som odplatil každému podľa jeho skutkov,“* [Zjavenie Jána 22,11.12](#).

Ľudia spravodliví i bezbožní budú ešte na zemi žiť ako smrteľníci – budú orat' a stavať, jesť a piť a nikto nebude vedieť, že v nebeskej svätyni bolo vynesené konečné, neodvolateľné rozhodnutie. Keď Nóach vošiel pred potopou do korábu, Boh za ním zavrel dvere a bezbožných nechal vonku. Keďže ľudia sedem dní nevedeli, že o ich osude bolo už rozhodnuté, pokračovali vo svojom bezstarostnom, hýrivom spôsobe života a vysmievali sa varovným výstrahám o hroziacom súde. Pán Ježiš povedal: *„Tak bude aj pri príchode Syna človeka,“* [Matúš 24,39](#). Ticho, nepozorovane, ako zloděj o polnoci, príde rozhodná chvíľ'a, keď sa naplní údel každého človeka a navždy sa skončí ponuka Božej milosti hriešnikom.

„Bdejte teda,... nech vás nenájde spať, keď príde nečakane!,, [Marek 13,35.36](#). Vo veľkom nebezpečenstve sú tí, čo sa unavili bdením a prijali ponuku sveta. Práve vtedy, keď bude podnikateľ úplne zaujatý honbou za ziskom, keď milovník zábav bude holdovať pôžitkom, keď sa márnivá žena bude zdobiť, môže sa stať, že Sudca celej zeme vynesie rozsudok: *„Bol si odvážený na váhe a nájdený si nedostatočným,“* [Daniel 5,27](#).

Mnohých ľudí znepokojuje otázka, ako vzniklo a prečo existuje zlo. Vidia jeho pôsobenie a strašné následky v podobe utrpenia a smrti, preto sa pýtajú, ako sa niečo také môže diať, keď vládne neskonale múdry, láskavý a mocný Boh. Toto tajomstvo si nevedia vysvetliť. Neistota a pochybnosti ich natoľko zaslepili, že vôbec nevnímajú spásne pravdy jasne zjavené v Božom slove. Pri hľadaní odpovede na otázku, prečo existuje zlo, sa niektorí ľudia zaoberajú tým, čo nám Boh nezjavil, a preto nenachádzajú odpoveď. Tí, čo majú sklony pochybovať a mudrovať, tým ospravedlňujú svoj odmietavý postoj k Písmu. Iní nenachádzajú uspokojujúce riešenie problému zla preto, lebo pretrvávajúce tradície a nesprávne výklady im zatemnili biblické učenie o Bohu a zásadách jeho vlády, a tým aj o riešení problému zla a hriechu.

Nie je možné vysvetliť pôvod zla tak, aby sme jeho existenciu mohli zdôvodniť. Môžeme však získať dosť informácií nielen o jeho vzniku, ale aj o konečnom riešení otázky zla, aby sa ozrejmiло, že Boh tento problém vyrieši spravodlivo a láskavo. Písmo nezdôrazňuje nič iné tak zjavne ako skutočnosť, že Boh nie je zodpovedný za vznik zla, že vzbura v nebi nevznikla preto, že by Boh niekomu svojvoľne neprial milosť, alebo že by sa bol dopustil nejakej chyby v spravovaní vesmíru. Zlo je votrelec, ktorého existenciu nemožno zdôvodniť. Je tajomné a nelogické, ospravedlňovať zlo znamená obhajovať ho. Keby sme ho mohli ospravedlniť a keby sme našli dôvod jeho vzniku, zlo by prestalo byť zlom. Jedinú definíciu zla, hriechu, nám dáva Božie slovo: „*Hriech je prestúpenie zákona.*„ Je to prejav nepriateľstva namierený proti veľkému zákonu lásky, základu Božej vlády.

Skôr ako sa objavilo zlo, v celom vesmíre vládol pokoj a radosť. Všetko bolo v dokonalom súlade s vôľou Stvoriteľa. Na prvom mieste bola láska k Bohu, stvorené bytosti si navzájom prejavovali nesebeckú lásku. Kristus, Slovo, jednorodený Boží Syn, bol jedno s večným Otcom – jedno v podstate, jedno v povahe, jedno v úmysle

[356] – jediná bytosť v celom vesmíre, ktorá mohla poznať všetky Božie plány a zámery. Otec stvoril všetky nebeské bytosti prostredníctvom Syna. „*V ňom bolo stvorené všetko na nebi..., či tróny alebo panstvá, kniežatstvá alebo mocnosti,*“, [Kološanom 1,16](#). Celé nebo uznávalo Synovu vládu rovnako ako vládu Otcovu.

Pretože zákon lásky je základom Božej vlády, šťastie všetkých stvorených bytostí záviselo od ich dokonalého súladu so vznešenými zásadami spravodlivosti. Boh si praje, aby mu celé stvorenstvo slúžilo z lásky a úcty, ktoré pramenia z vedomého ocenenia Božej povahy. Nechce vynútenú vernosť a oddanosť. Všetkým dáva slobodnú vôľu, aby mu mohli dobrovoľne slúžiť.

Jedna stvorená bytosť sa však rozhodla, že túto slobodu zneužije. Hriech vznikol v bytosti, ktorú Boh najviac poctil hneď po Kristovi, kto mocou a slávou prevyšoval ostatných nebesťanov. Pred svojím pádom do hriechu bol Lucifer prvým cherubom, bol svätý a nepoškvrnený. „*Toto vraví Hospodin Pán: Bol si pečat’ou dokonalosti, plný múdrosti a dokonalý v kráse. Bol si v Božej záhrade, v Edene, rozličnými drahokamami bol si pokrytý. Urobil si ťa jagavým cherubom, uzavierajúcim prístup, bol si na svätom Božom vrchu, v strede ohnivých kameňov si sa prechádzal. Bol si dokonalý vo svojich cestách odo dňa svojho stvorenia až dovedy, čo sa zistila zvrátenosť pri tebe,*“, [Ezechiel 28,12-15](#).

Lucifer sa mohol aj ďalej tešiť z Božej priazne, zástupy anjelov by ho boli aj ďalej milovali a ctili, mohol používať svoju veľkú múdrosť pre blaho iných a na oslavu svojho Tvorca. Prorok však hovorí: „*Tvoje srdce spyšnelo pre tvoju krásu, skazil si svoju múdrosť kvôli lesku,*“, [Ezechiel 28,17](#). Lucifer začal pozvoľna podliehať túžbe po sebavyvýšení. „*Vo svojej mysli si sa pokladal za rovného Bohu.*“, „*Povedal si si v srdci: ...hore nad Božie hviezdy vyvýšim svoj trón a posadím sa na vrchu zhromaždenia. Vystúpim na výšiny oblakov, podobný budem Najvyššiemu,*“, [Ezechiel 28,6](#); [Izaiáš 14,13.14](#). Namiesto toho, aby zveleboval Boha ako zvrchovaný objekt lásky a vernosti všetkých stvorených bytostí, Lucifer sa snažil získať si ich službu a pocty pre seba. Toto knieža anjelov zatúžilo po pocte, ktorú dal večný Otec svojmu Synovi. Lucifer zatúžil po moci, ktorá prislúchala jedine Božiemu Synovi, Kristovi.

Celé nebo radostne odzrkadľovalo slávu Stvoriteľa a oslavovalo ho. Všetci uctievali Boha a všetko naplňal mier a radosť. V

nebeskom súlade začal však rušivo zniet' falošný tón. V mysliach bytostí, ktorých zvrchovaným poslaním bola oslava Boha, vyvolávali snahy po sebavyvýšení neblahé predtuchy. Nebeská rada sa snažila Lucifera presvedčiť'. Boží Syn ho upozornil na veľkosť, dobrotu a spravodlivosť Stvoriteľ'a, ako aj na svätosť a nemennosť jeho zákona. Boh ustanovil v nebi poriadok a Lucifer by zneuctil Stvoriteľ'a a zničil sám seba, keby sa týmto poriadkom neriadil. No [357] varovné upozornenie prameniace z večnej lásky a milosti vyvolalo v Luciferovi len odpor. On totiž podľa ahol žiarlivosti na Božieho Syna a začal konať ešte rozhodnejšie.

Lucifer sa začal vystatovať svojou slávou a to v ňom roznechovalo túžbu po nadvláde. Pocty, ktoré mu nebešť'ania preukazovali, nechápal ako Boží dar a nebol za ne vd'áčný svojmu Tvorcovi. Vyžíval sa vo vlastnej sláve a vznešenosti a chcel sa vyrovnat' Bohu. Zástupy nebešť'anov ho milovali a ctili. Anjeli radostne spĺňali jeho príkazy, bol najviac obdarený múdrosťou a slávou. Za knieža celého neba však nebešť'ania uznávali Božieho Syna, pretože bol jedno s Otcom v sile a moci. Kristus mal účasť na všetkých Božích plánoch, no Lucifer nebol do hĺbky Božích zámerov zasvätený. Tento mocný anjel sa pýtal: „*Prečo má byť Boží Syn niečím viac? Prečo má vznešenejšie postavenie ako ja?*„

Opustil svoje miesto v bezprostrednej blízkosti Boha a začal medzi anjelmi šíriť nespokojnosť'. Pôsobil tajuplne a skryto, určitý čas tajil svoj skutočný zámer predstieranou úctou k Bohu, no pritom chcel vzbudiť nespokojnosť' so zákonmi platnými medzi nebešť'anmi tvrdením, že ide o ich zbytočné obmedzovanie. Vyhlasoval, že anjeli by sa mali riadiť svojou vlastnou vôľou, pretože sú prirodzene svätí. Obviňovaním Boha, že je nespravodlivý, keď preukázal väčšiu česť Synovi, sa Lucifer snažil v nebešť'anoch vzbudiť sebaľútosť'. Tvrdil, že sa neusiluje získať väčšiu moc, česť či vznešenejšie postavenie, ale že chce získať slobodu pre všetkých obyvateľ'ov neba, aby dospeli na vyššiu úroveň svojho bytia.

Boh vo svojom veľkom milosrdenstve dlho znášal Luciferovo správanie. Nezosadil ho z jeho vysokého postavenia okamžite, keď prvýkrát prejavil nespokojnosť', ba ani vtedy nie, keď Lucifer začal medzi anjelmi šíriť svoje lživé dôvody. Ešte dlho ho trpel v nebi. Opätovne mu ponúkol odpustenie pod podmienkou, že svoju chybu uzná a podriadi sa. Boh vynaložil úsilie, aké môže prejavit' len ne-

[358]

konečná láska a múdrosť, aby ho presvedčil, že koná nesprávne. Dovtedy v nebi nikto nepoznal nespokojnosť. Lucifer sám spočiatku nevedel, kam ho zavedie, nechápal skutočnú podstatu svojich pocitov. Keď sa však ukázalo, že jeho nespokojnosť nemá dôvod, Lucifer sa presvedčil, že sa mylí. Božie požiadavky sú spravodlivé a mal by ich verejne uznať. Keby to urobil, zachránil by seba i mnohých anjelov. V tom čase sa ešte celkom nespreneveril Bohu. Aj keď svoje miesto cheruba opustil, Boh by mu bol iste znova zveril jeho poslanie, keby bol ochotný vrátiť sa k nemu, uznať jeho múdre zámery a uspokojiť sa s úlohou, ktorú mu vo svojom pláne vymedzil. Pýcha mu však nedovolila podriaďiť sa. Svoje stanovisko hájil neústupčivo. Tvrdil, že sa nemusí kajaa a začal otvorene bojovať proti svojmu Tvorcovi.

Všetky svoje skvelé schopnosti a sily teraz použil na to, aby oklamal podriadených anjelov a získal si ich náklonnosť. Ba pre svoje zradné zámery sa nezdráhal prekrútiť aj varovné upozornenie Božieho Syna. Anjelom, ktorí ho vrúcne milovali a najviac mu dôverovali, nahovoril, že Boh s ním zaobchádza nespravodlivo, neberie ohľad na jeho postavenie a obmedzuje jeho slobodu. Od nesprávneho výkladu varovných slov prešiel k ich prekrúcaniu a hrubému falšovaniu. Božieho Syna obvinil, že ho chce pokoriť pred obyvateľmi neba. Pokúsil sa vyvolať aj roztržku medzi sebou a anjelmi, ktorí boli oddaní Bohu. Všetkých, ktorých nemohol zviest' a získať na svoju stranu, obvinil, že im nezáleží na blahu nebeských bytostí. Obviňoval ich práve z toho, čo sám konal. Svoje obvinenie zdôvodňoval tým, že Boh s ním zaobchádza nespravodlivo, prekrúcal Stvoriteľove slová i skutky. Anjelov sa snažil zmiast' vypočítavými dôvodmi o Božích zámeroch. Všetky jednoduché skutočnosti zahalil tajomstvom a ľstivým prekrúcaním spochybnil aj najzrozumiteľnejšie výroky Najvyššieho. Jeho pôvodné vznešené postavenie úzko späté s Božou vládou dodávalo jeho výmyslom väčšiu dôležitosť a zviadlo mnohých anjelov, takže sa pripojili k jeho vzbure proti Stvoriteľovi vesmíru.

Boh prozreteľne dovolil, aby satan pokračoval vo svojom diele, kým nespokojnosť neprerástla do otvorenej vzbury. Bolo treba, aby satan úplne rozvinul svoje zámery, aby všetci spoznali ich podstatu a skutočné ciele. Lucifer ako pomazaný cherub zastával vysoké postavenie. Nebeské bytosti ho milovali a on mal na nich veľký vplyv.

Pod Božiu vládu patrili nielen nebešťania, ale aj všetky stvorené svety. Satan sa nazdával, že ak sa mu podarí zatahnúť do vzbury anjelov, podarí sa mu to aj pri ostatných stvorených bytostiach. Prefíkane predstavoval problém zo svojho hľadiska a snažil sa dosiahnuť svoj zámer ľstivými dôvodmi. Vynaložil veľké úsilie, aby oklamal iných. Klamstvom a ľst'ou sa mu darilo získať určitý predstih. Ani verní anjeli nedokázali odhaliť jeho povahu a postrehnúť zámer jeho počínania.

Satan dostal takú vysokú poctu a svoje konanie zahalil do takého tajomstva, že pre anjelov bolo veľmi ťažké odhaliť pravú podstatu jeho vplyvu. Kým hriech celkom nedozrel, nevyzeral taký zlý, aký v skutočnosti je. Dovtedy sa v Božom vesmíre hriech nevyskytoval a bezhriešne bytosti nemali potuchy o jeho podstate a zhubnosti. Nemohli vedieť, aké strašné následky môže mať odmietnutie Božieho zákona. Satan spočiatku maskoval svoje pôsobenie zdanlivou vernosťou Bohu. Tvrdil, že obhajuje Božiu česť, stálosť jeho vlády a dobro všetkých obyvateľov neba. Medzi podriadenými anjelmi roznecoval nespokojnosť, pričom chytrácky budil dojem, že ju chce odstrániť. Keď žiadal, aby Boh nariadenia a zákony svojej vlády zmenil, robil tak pod zámienkou, že tieto zmeny sú potrebné kvôli záchrane jednoty v nebi. [359]

Kým Boh mohol voči hriechu uplatniť len spravodlivosť a pravdu, satan mohol používať také prostriedky, aké Boh použiť nemôže – lichotenie a lož. Snažil sa sfaľšovať Božie slovo a nesprávne vykladať anjelom zámary Božej vlády. Obvinil Boha že je nespravodlivý, keď nebešťanom dáva zákony, nariadenia a od stvorených bytostí žiada podriadenosť a poslušnosť, aby mohol zvrchovane vládnuť. Preto bolo treba obyvateľom neba i všetkým svetom jasne ukázať, že Božia vláda je spravodlivá a Boží zákon je dokonalý. Satan budil zdanie, že sa snaží obhajovať dobro vesmíru. Všetci mali pochopiť, aká je jeho skutočná povaha a o čo mu ide. Musel dostať čas, aby sa sám prejavil svojím zlým pôsobením.

Rozkol, ktorý vyvolal v nebi svojím konaním, Lucifer zval'oval na Boží zákon a Božiu vládu. Vyhlasoval, že všetko zlo je výsledkom Božej vlády. Tvrdil, že chce vylepšiť Boží spôsob vlády. Bolo teda treba, aby vyjaval podstatu svojich požiadaviek a predviedol, ako majú pôsobiť navrhnuté zmeny Božieho zákona. Odsúdiť ho budú

môcť jeho vlastné skutky. Satan od začiatku tvrdil, že nepodnecuje vzburu. Podvodník sa bude musieť prejavíť pred celým vesmírom.

Aj keď Božia nekonečná múdrosť rozhodla, že satan už ďalej nemôže zostať v nebi, tento nepriateľ nebol zničený. Keďže Boh prijíma len službu lásky, oddanosť stvorených bytostí musí vychádzať z presvedčenia, že je spravodlivý a láskavý. Pretože obyvatelia neba a ostatných vesmírnych svetov neboli pripravení pochopiť podstatu zla a jeho následky, nemohli by zničenie satana chápať ako prejav Božej spravodlivosti a milosti. Keby bol satan hneď zničený, nebešťania by slúžili Bohu skôr zo strachu než z lásky. Vplyv pôvodcu zla by celkom nevymizol a nebol by úplne odstránený ani duch vzbury. Zlo muselo dozrieť. V záujme večného blaha celého vesmíru musí satan plnšie rozvinúť svoje zámery, aby všetky stvorené bytosti poznali skutočnú podstatu vzbury proti Božej vláde a aby Božia spravodlivosť a milosť, ako aj nezmeniteľnosť Božieho zákona boli navždy obhájené.

[360] Satanova vzburá mala byť naveky poučením pre celý vesmír, stálym svedectvom o podstate hriechu a jeho strašných následkoch. Vplyv satanových myšlienok na ľudí i anjelov ukáže, aké plody prináša vzburá proti Božej autorite. Potvrdí sa, že štábie všetkých stvorených bytostí môže zabezpečiť len Božia vláda a Boží zákon. Tak sa dejiny tohto strašného pokusu o vzburu stanú pre všetkých trvalou výstrahou, aby nepodľahli klamstvám o podstate zla a budú ich chrániť pred jeho páchaním a následkami.

Až do konca sporu v nebi sa veľký votrelec neprestával obhajovať. Keď Boh oznámil, že musí byť so svojimi prívržencami z neba vyhnaný, vodca vzbúrencov otvorene vyhlásil, že pohŕda Stvoriteľovým zákonom. Znova zopakoval svoje tvrdenie, že anjeli nepotrebujú nijaký dozor a že majú mať slobodu konať podľa svojej vôle, ktorá ich vždy vedie správne. Hanobil Božie nariadenie ako obmedzovanie slobody a vyhlásil, že chcel dosiahnuť zrušenie zákona, aby nebešťania mohli bez tejto zábrany dosiahnuť vyšší a vznešenejší stupeň svojho bytia.

Satan a jeho prívrženci zhodne zvalovali zodpovednosť za svoju vzburu na Božieho Syna. Obviňovali ho, že keby ich nebol napomínal, nikdy by sa nevzbúрили. Keďže pôvodca vzbury a všetci jeho prívrženci neústupne a vyzývavo trvali na svojom názore, neúspešne

sa pokúsili zvrhnúť Božiu vládu a okrem toho rúhavo tvrdili, že sa stali obeťami nespravodlivého útlaku, nakoniec boli z neba vyhnaní.

Postoj, ktorý spôsobil vzburu v nebi, dodnes podnecuje odpor voči Bohu na zemi. Aj voči ľuďom sa správa satan tak, ako sa na začiatku správal k anjelom. Jeho odbojné myšlienky podnecujú tých, ktorí odmietajú Boha. Aj títo ľudia sa pokúšajú žiť bez zábran Božieho zákona a nabádajú aj iných, že prestupovaním Božích požiadaviek získajú slobodu. Len čo im niekto poukáže na hriech, vzbĺkne v nich nenávisť a odpor. Keď im Božie varovné posolstvá zasiahnu srdce, satan ich nabáda, aby sa bránili a usilovali sa získať podporu aj od iných. Namiesto nápravy chýb sa búria proti každému, kto ich napomenie, akoby on bol jedinou príčinou ich ťažkostí. Od čias spravodlivého Ábela dodnes badat' rovnaký odpor proti tým, čo sa odvažujú vyčítať im hriechy.

Satan zvädza ľudí k hriechom aj falošnou predstavou Boha práve tak, ako to robil v nebi, kde ho predstavil ako prísneho a panovačného vládca. Keď sa mu to podarilo, tvrdil, že príčinou pádu človeka do hriechu sú nespravodlivé Božie požiadavky, ktoré podnietili jeho vzburu.

Večný Boh však zjavuje svoju povahu a sám o sebe hovorí, že je *„Boh milosrdný a ľútostivý, zhovievavý a hojný v milosti a vernosti, zachovávajúci priazeň tisícom, odpúšťajúci vinu, priestupok a hriech, ktorý však nenecháva bez trestu...“*, [2. Mojžišova 34,6.7](#). [361]

Boh prejavil vyhnaním satana z neba svoju spravodlivosť a obhájal česť svojej vlády. Keď však človek podľahol lži odpadnutého kniežat'a anjelov a zhrešil, Boh mu preukázal svoju lásku tým, že poslal svojho jednorodeného Syna, aby na zemi zomrel za ľudstvo padlé do hriechu. V ponuke tejto záchrany človeka sa prejavila Božia povaha. Kristov kríž je svedectvom celému vesmíru, že Boh nie je zodpovedný za Luciferovu cestu zla.

Skutočná povaha pôvodcu zla sa naplno odhalila v priebehu zápasu medzi ním a Božím Synom počas Spasiteľovho pozemského života. Satanov krutý boj proti Vykupiteľovi sveta jedinečne pomohol anjelom i celému vernému vesmíru zbaviť sa akéhokoľvek súcitu s pôvodcom vzbury. Rúhavá požiadavka, aby sa mu Kristus poklonil, jeho trúfalosť vyviesť Krista na vrchol vysokého vrchu a na strechu svätyne, jeho zákerný návrh, aby Kristus skočil dolu, trvalá nenávisť, ktorou ho prenasledoval z miesta na miesto a na-

bádal kňazov i ľud, aby odmietli Kristovu lásku a nakoniec aby volali: „Ukrižuj ho! Ukrižuj ho!“, – to všetko vyvolávalo údiv a odpor vesmíru.

Bol to satan, kto navádzal vtedajší svet zavrhnúť Krista. Knieža zla sa všetkou mocou svojej zákernosti snažilo Spasiteľ a zničiť. Satan totiž vedel, že Spasiteľovo milosrdenstvo a láska, jeho súciti a dobrota svetu jasne ukázali Božiu povahu. Satanovou snahou bolo poprieť všetko, čo Boží Syn povedal. Zvedených ľudí použil ako svoje nástroje, aby Spasiteľov život naplnil príkorím a zármutkom. Z podnetu hlboko zakorenenej pomstychtivosti pomocou lži a prekrúcania pravdy chcel marit' dielo Ježiša Krista a prostredníctvom nenávisti neposlušných ľudí zosnoval kruté obžaloby Spasiteľ a, ktorého život bol nedostihnuteľným príkladom služby lásky. Dlhotlmený oheň závidy, nenávisti a pomsty proti Božiemu Synovi naplno vzbĺkol na Golgote, čo celé nebo pozorovalo v nemom úžase.

Keď Kristus priniesol obeť svojho života a po vzkriesení vstúpil do neba, neprijal úctu anjelov, kým nezaznela jeho známa prosba: „*Otče, chcem, aby aj tí, ktorých si mi dal, boli so mnou tam, kde som ja.*“, [Ján 17,24](#). Vtedy z Otcovho trónu zaznela nevýslovne láskyplná a mocná odpoveď: „*Nech sa mu klaňajú všetci Boží anjeli!*“, [Židom 1,6](#). Na Kristovi nezostala jediná poškvrna. Na základe svojho poníženia a prinesenej obete nesie meno nad každé iné meno.

[362] Teraz bolo jasné, že satan nemá nijaký dôvod na ospravedlnenie vzbury. Odhalil svoju pravú povahu luhára a vraha. Ukázalo sa, že pôvodca hriechu by aj v nebi prejavil rovnakého ducha, akým ovládal ľudí, keby bol mohol vládnuť obyvateľom neba. Hoci tvrdil, že prestúpenie Božieho zákona by znamenalo slobodu a vyšší stupeň života, potvrdilo sa, že neposlúchanie zákona prináša otroctvo a záhubu.

Satanove nepravdivé obvinenia Božej povahy a vlády sa vyjavili v pravom svetle. Satan obvinil Boha, že od svojich tvorov vyžaduje poslušnosť a podriadenosť, lebo chce nad všetkým svojvoľne vládnuť. Od všetkých vyžaduje sebazaprenie, ale sám neprináša nijakú obeť. Jasne sa však ukázalo, že Vládca vesmíru priniesol pre zachranu padlého ľudstva najväčšiu obeť, akú môže priniesť len láska. „*Boh bol v Kristovi a zmieril svet so sebou.*“, [2. Korint'anom 5,19](#). Ukázalo sa aj to, že Lucifer svojou túžbou po sláve a vláde otvoril

dvere záplave hriechu, no Kristus svojou pokorou a poslušnosťou až do smrti hriech zničil.

Boh prejavil svoj odpor k vzbuře. Celé nebo pochopilo, že v odsúdení satana a v záchrane človeka sa prejavila Božia spravodlivosť. Lucifer tvrdil, že ak je Boží zákon nezmeniteľný a trest nevyhnutný, potom musí byť každý priestupník navždy vylúčený z Božej priazne. Podľa jeho predstavy hriechne ľudstvo nemožno vykúpiť, a preto je jeho právoplatnou korisťou. Kristova smrť sa však stala nezvratným dôkazom v prospech človeka. Zákomom požadovaný trest padol na toho, kto je rovný Bohu, človek teda môže prijať Kristovu spravodlivosť a životom pokánia a pokory zvíťaziť nad satanovou mocou podobne, ako zvíťazil Boží Syn. Tak Boh zostal spravodlivý a súčasne ospravedlňuje všetkých, ktorí veria v Ježiša Krista.

Spasiteľ prišiel na svet nielen trpieť a zomrieť a tým zachrániť človeka, on prišiel aj vyvýšiť a zvelebiť zákon ([Izaiáš 42,21](#)). Nešlo len o to, aby obyvatelia tohto sveta správne chápali Boží zákon, ale aby celému vesmíru dokázal, že tento zákon je nezmeniteľný. Keby sa požiadavky Božieho zákona dali obísť, Boží Syn nemusel obetovať svoj život, aby sa splatila vina za jeho prestúpenie. Smrť Ježiša Krista dokazuje nezmeniteľnosť Božieho zákona. Obet', ku ktorej viedla Otca i Syna nekonečná láska v záujme záchrany hriešnikov, ukazuje celému vesmíru, že spravodlivosť a milosrdenstvo sú základom Božieho zákona a vlády.

Len pri konečnom súde sa ukáže, že hriech sa nedá ospravedlniť. Keď sa Sudca celej zeme spýta satana: „*Prečo si sa vzbúril proti mne a prečo si mňa i mojich podriadených olúpil?*“, pôvodca zla nebude mať nijaké odôvodnenie. Všetky ústa zostanú zatvorené a všetky zástupy vzbúrencov onemejú.

Golgotský kríž hlása, že Boží zákon je nezmeniteľný a celému vesmíru názorne ukazuje, že „*odplatou za hriech je smrť*“, [Rimanom 6,23](#). V Kristovom smrteľnom výkriku: „*Dokonané je*“, satanovi zaznel umieráčik. Takto bol dlhotrvajúci veľký spor s konečnou platnosťou rozhodnutý a tým bolo zabezpečené aj konečné odstránenie zla. Boží Syn prešiel bránami smrti, „*aby smrťou zničil toho, ktorý mal moc nad smrťou, to jest diabla*“, [Židom 2,14](#). Túžba po vyvýšení dovedla Lucifera k vyhláseniu: „*Nad Božie hviezdy vyvýším svoj trón. Podobný budem Najvyššiemu*“, Božia odpoveď znela: „*Zmenil som ťa na popol. Nebude ťa nikdy viac*“, [Izaiáš 14,13.14](#);

Ezechiel 28,18.19. Keď príde „deň horiaci ako pec,... vtedy sa stanú všetci spupní a všetci, ktorí páchajú bezbožnosť, slamou a prichádzajúci deň ich spáli, vraví Hospodin mocnosť. Nezanechá koreňa ani vetvy,, **Malachiáš 3,19.**

Celý vesmír pozná podstatu i následky hriechu. Konečné a úplné odstránenie tohto zla, ktoré by na začiatku bolo vydesilo anjelov a zneuctilo Boha, teraz ospravedlní Božiu lásku a upevní jeho česť pred všetkými bytosťami vesmíru, ktoré s nadšením plnia Božiu vôľu a v srdci majú Boží zákon. Zlo sa už nikdy neobjaví. Božie slovo dáva prísl'ub: „*Súženie dvakrát nepríde,*“, **Náhum 1,9.** Stvorené bytosti budú ctíť Boží zákon ako zákon slobody, aj keď ho satan označil za otrocké bremeno. Prešli skúškou a obstáli v nej. Už sa nikdy nespreneveria Bohu, ktorý im dokázal, že podstatou jeho charakteru je nesmierna láska a nekonečná múdrosť.

30. kapitola — Najväčší nepriateľ človeka

[364]

„*Položím nepriateľstvo medzi teba a ženu, medzi tvoje potomstvo a jej potomstvo; ona ti rozmliaždi hlavu a ty mu schvatneš päť,*“, [1. Mojžišova 3,15](#). Boží rozsudok nad satanom po páde človeka do hriechu bol súčasne prorockým výrokom o veľkom boji, ktorý trvá už tisícročia a potrvá do konca času za účasti všetkých ľudských pokolení, čo žili a budú žiť na zemi.

Boh oznámil: „*Položím nepriateľstvo.*“, Toto nepriateľstvo nie je teda ničím neprirodzeným. Keď človek prestúpil Boží zákon, skazilo to jeho povahu a ocitol sa na strane satana. Nepriateľstvo medzi pôvodcom hriechu a hriešnym človekom je neprirodzené. Odpadnutím od Boha sa prirodzenosť jedného i druhého zvrátila. Odpadlík nemá pokoj, kým svojím príkladom nezvedie aj iných a nezíska ich súcit a podporu. Preto sa padlí anjeli a bezbožní ľudia spájajú a zjednocujú proti nebu. Namiesto toho, aby sa celé ľudstvo postavilo satanovi na odpor, spojilo sa s ním proti Bohu.

Satan zvädzal človeka k hriechu rovnako, ako zvädzal k vzbure anjelov, aby v boji proti Bohu získal spojencov. V nenávisti voči Božiemu Synovi – Kristovi je medzi ním a padlými anjelmi úplná zhoda; aj keď sa v ostatnom zhodnúť celkom nemuseli, v odpore voči Vládcovi vesmíru boli celkom jednotní. Keď však satan počul Božie vyhlásenie, že medzi ním a ženou, ako aj medzi jeho semenom a jej semenom bude nepriateľský vzťah, pochopil, že jeho úsilie zvrátiť ľudskú povahu bude obmedzené a človek určitým spôsobom získa silu odolať jeho moci.

Satanovo nepriateľstvo voči človekovi vyplýva z toho, že človek sa vďaka Kristovi stal predmetom Božej milosti a lásky. Satan by rád zmenil Boží plán záchrany človeka, rád by zneuctil Boha tým, že znetvorí a znehodnotí jeho dielo. Rád by v nebi spôsobil žiaľ a zem naplnil biedou a záhubou. Všetko zlo by potom predstavil ako následok Božieho rozhodnutia stvoriť človeka.

Nepriateľstvo voči satanovi je v človekovi dielom milosti, ktorú do ľudského srdca vkladá Kristus. Bez nej a obnovnej sily by človek

[365] zostal satanovým zajatcom a sluhom vždy ochotne vykonávajúcim jeho rozkazy. Nový prvok v človekovi vytvára nepriateľstvo tam, kde bol dosiaľ súlad. Kristova moc mu umožňuje odolať tyranovi a uchvatiteľovi. Ved' len od Boha môže človek dostať silu nenávidieť hriech namiesto toho, aby ho miloval, odolávať vášňam, ktoré ho chcú ovládať a víťaziť nad nimi.

Rozpor medzi Kristovým duchom a duchom satana sa najvýraznejšie prejavil v tom, ako svet prijal Krista. Židia ho nezavrhlí preto, že prišiel chudobný, bez lesku a slávy. Oni postrehli, že jeho moc dokonale vyváži akýkoľvek nedostatok pozemských výhod. Nenávisť bezbožných ľudí vyvolávala predovšetkým Ježišova čistota a svätosť. Kristov život plný sebazaprenia a čírej zbožnosti bol stálou výčitkou pyšnému a zmyselnému národu a vyvolával nepriateľstvo voči Božiemu Synovi. Satan a jeho služobníci sa spojili so zlými ľuďmi, aby spoločne odporovali nebeskému Zástancovi pravdy.

Proti nasledovníkom Ježiša Krista možno pozorovať rovnaké nepriateľstvo, aké brojilo proti ich Majstrovi. Kto chápe odpornú povahu hriechu a mocou z neba odoláva pokušeniu, určite ho podnieti hnev satana a jeho stúpencov. Nenávisť proti čistým zásadám pravdy, ako aj tupenie a prenasledovanie jej prívržencov potrvá dotiaľ, kým bude na svete hriech a hriešnici. Kristovi nasledovníci na jednej strane a pomocníci satana na strane druhej nemôžu žiť v súlade. Keďže pohoršenie, ktoré vyvoláva kríž, neprestalo, „*všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, budú prenasledovaní*“, [2. Timoteovi 3,12](#).

Satan ustavične nabáda zástupy svojich pomocníkov, aby sa pod jeho vedením usilovali zvíťaziť nad ľuďmi a aby sa napriek Božej vláde snažili nastoliť a budovať jeho kráľovstvo. Preto sa pokúšajú oklamať Kristových nasledovníkov a zlákať ich, aby sa zriekli Spasiteľa. Ako ich vodca, tak aj oni svojvoľne a zámerne prekrúcajú a zneužívajú výroky Písma. Ako sa satan snažil obviniť Boha, tak sa aj jeho prívrženci snažia zosmiešniť Boží ľud. Ako nepriateľ, ktorý priviedol Krista na kríž, tak aj bezbožní ľudia sa všemožne snažia odstrániť Kristových nasledovníkov. To všetko v náznaku obsiahne už prvé proroctvo: „*Položím nepriateľstvo medzi teba a ženu, medzi tvoje potomstvo a jej potomstvo*..“, Tak to bude do konca času.

Satan mobilizuje všetky svoje sily a vrhá sa naplno do boja. Prečo nenaráža na väčší odpor? Prečo sú bojovníci Ježiša Krista takí ochabnutí a ľahostajní? Je to preto, lebo nie sú dostatočne spojení s Kristom a len málo sú ochotní dať sa viesť Duchom Svätým. Hriech sa im nezdá byť taký odporný a hrozný ako ich Majstrovi. Nevystupujú proti nemu tak rozhodne a odhodlane, ako to robil Kristus. Neuvedomujú si strašnú ohavnosť a zhubnosť hriechu, nechápu zákernú povahu a moc kniežat'a temnoty. Satan a jeho pustošivé dielo nevzbudzuje v nich dostatočný odpor, lebo [366] nevedia o jeho moci a zlobe, ani o nesmiernom rozsahu boja proti Kristovi a jeho cirkvi. V tom sa mnoho ľudí mylí. Nechápu, že ich nepriateľ je mocný vojvodca, ktorý ovláda mysle svojich stúpencov a podľa svojich zákerných plánov obratne bojuje proti Kristovi, len aby ohrozil spásu ľudí. Medzi vyznávačmi Krista, ba priam aj medzi služobníkmi evanjelia sa len zriedkavo hovorí o satanovi, s výnimkou okrajových zmienok z kazateľníc. Prehliadajú sa dôkazy jeho sústavnej činnosti a jeho úspechy. Neberú sa vážne výstražné varovania o jeho klamstvách. Zdá sa, akoby veriaci celkom zabudli, že existuje.

Zatiaľ čo ľudia nič netušia, aké ľstivé sú jeho zámery, tento bdely nepriateľ im je stále v päťach. Vniká do každej domácnosti, do každej ulice našich miest, do kostolov, do národných zhromaždení, do súdnych siení, všade mätie, klame, zvädza, telesne i duševne ničí mužov, ženy a deti, rozdeľuje rodiny, šíri nenávisť, závisť, spory, rozbroje a vraždy. Zdá sa, že kresťanský svet vníma tieto javy, akoby boli od Boha a musia teda existovať.

Satan sa ustavične snaží premôcť Boží ľud tým, že búra priehradu, ktoré veriacich delia od sveta. Do hriechu zvedol aj Izraelcov, keď sa odvážili nadväzovať zakázané spojenie s pohanmi. Podobne zvädza aj dnešných veriacich. „*V nich boh tohto veku zatemnil mysle neveriacich, aby nevideli svetlo evanjelia o sláve Krista, ktorý je obrazom Boha,*“, 2. Korint'anom 4,4. Každý, kto vedome nenasleduje Ježiša Krista, slúži satanovi. Kým v neobrátenom srdci vládne láska k hriechu a zhovievavá snaha ospravedlňovať ho, obrátené srdce hriech nenávidí a odhodlane mu odporuje. Kresťania sa vyhľadávajú spoločnosti bezbožných a neveriacich ľudí vystavujú zákernému pokušeniu. Satan sa pred nimi skrýva a podvodne im zastiera zrak. Potom nevedia rozpoznať, že taká spoločnosť im môže

len ublížiť. Medzitým sa však stále viac prispôsobujú svetu svojou povahou, slovami i skutkami. Ich duchovný zrak stále viac slabne.

Cirkev svojou zhovievavosťou k svetským zvyklostiam nevedie svet ku Kristovi, ale pozvoľna splýva so svetom. Bližším stykom s hriechom sa otupuje mravná citlivosť a hriech sa javí menej odporným. Kto sa priatelí so služobníkmi satana, čoskoro sa prestane báť aj ich vodcu. Ak sa pri svojich povinnostiach dostaneme do skúšok podobných napríklad Danielovej na dvore kráľa Nebúkadnecara, môžeme si byť istí, že Boh nás ochráni. Keď sa však pokušeniu vystavujeme sami, skôr či neskôr mu podľahneme.

[367]

Zvodcovi zvyčajne najlepšie pomáhajú tí, ktorých najmenej podozrievame, že by mohli byť jeho pomocníkmi. Nadaných a vzdelaných jednotlivcov ostatní ľudia obdivujú a vážia si ich, akoby sa nadaním a vzdelaním dal vyvážiť nedostatok úcty k Bohu, alebo akoby to oprávňovalo človeka mať nárok na Božiu priazeň. Nadanie a vzdelanie sú Božie dary, ale ak majú nahrádzať zbožnosť, potom neprivádzajú človeka bližšie k Bohu, ale odvádzajú ho od neho a stávajú sa mu kliatbou a osídrom. Ľudia sa často nazdávajú, že všetko, čo sa javí ako zdvorilé, uhladené a ušľachtilé, musí súvisieť s Kristom. Nieto azda väčšieho omylu. Tieto vlastnosti by mali síce zdobiť povahu každého kresťana a mohli by byť aj dobrým svedectvom o pravej zbožnosti, treba ich však zasvätiť Bohu, inak môžu človeka zviest' do hriechu. Nejedna vzdelaný človek s vycibreným správaním, ktorý by sa neznížil k niečomu, čo sa všeobecne pokladá za nečestné, sa môže stať úspešným nástrojom satana. Zákerná zvodnosť jeho vplyvu a príkladu robí z neho nebezpečnejšieho nepriateľa Kristovho diela, než sú tí, čo nedostali primeranú výchovu ani vzdelanie.

Šalamún získal obdivuhodne veľkú múdrosť modlitbou a vierou v Boha. Keď sa však odvrátil od Zdroja svojej duchovnej sily a začal sa spoliehať len na seba, podľahol pokušeniu a zázračné nadanie, ktoré tento najmúdrejší z kráľov dostal, urobilo z neho zhubný nástroj namierený proti ľuďom.

Hoci sa satan snaží zaslepiť mysle kresťanov, nemali by zabúdať na to, že ich *„boj nie je proti krvi a telu, ale proti kniežatstvám, proti mocnostiam, proti vládcom tohto temného sveta, proti duchom zla v nebesiach,„* [Efezským 6,12](#). Po stáročia až dodnes zaznieva Božie varovanie: *„Buďte triezvi, bdejte! Váš protivník, diabol, obchádza*

ako revúci lev a hl'adá, koho by zožral,, 1. Petra 5,8. „Oblečte si celú Božiu výzbroj, aby ste mohli obstáť proti úkladom diabla,, Efezským 6,11.

Od Adama až po dnešok náš veľký nepriateľ robí všetko pre to, aby utláčal a ničil. Teraz pripravuje záverečný útok proti pravej cirkvi. Tí, čo chcú nasledovať Ježiša Krista, dostanú sa do sporu s týmto neľútostným protivníkom. Čím vernejšie sa kresťania pridávajú Božích prikázaní, tým istejšie sa stávajú terčom satanových útokov. Všetci, čo usilovne pomáhajú v Božom diele a snažia sa odhaliť podvod nepriateľ a poukázaním na Krista, budú môcť vydat' svedectvo, aké vydal apoštol, keď povedal, že slúžia Pánovi v pokore ducha, hojnými slzami a pokušeniami.

Satan útočil na Krista tými najzvodnejšími a najrafinovanejšími pokušeniami. Pán však jeho útoky odrazil. Bojoval za nás a svojím víťazstvom nám umožnil, aby sme aj my zvíťazili. Spasiteľ dá silu každému, kto o ňu prosí. Satan nemôže premôcť človeka, ak mu človek dobrovoľne nepodlieha. Pokušiteľ nemá moc ovládnuť vôľu alebo donútiť niekoho, aby zhrešil. Satan môže týrať, no nemôže poškrniť. Môže tiesniť, ale nemôže zničiť. Kristovo víťazstvo by malo jeho nasledovníkom dať odvahu, aby smelo bojovali proti hriechu a satanovi.

[368]

31. kapitola — Padlí anjeli?

Z Písma je zrejmé, ako úzko súvisí svet viditeľný s neviditeľným, služba Božích anjelov a činnosť zlých duchovných bytostí a ako to zasahuje do dejín sveta. Ľudia stále viac pochybujú o existencii zlých duchovných bytostí a mnohí pokladajú Božích anjelov „posielaných slúžiť tým, čo majú zdediť spasenie„ (Židom 1,14) za duchov mŕtvych ľudí. Písmo však jasne učí, že existujú dobrí a zlí anjeli. O tom, že anjeli nie sú tela zbavení duchovia mŕtvych ľudí, podáva Písmo nezvratné dôkazy.

Podľa Božieho slova anjeli existovali už pred stvorením človeka, pretože skôr než boli položené základy zeme, „ranné hviezdy zvučne plesali a jasali všetci nebešťania„ Job 38,7. Boh po páde človeka do hriechu poslal anjelov, aby strážili strom života. To sa stalo, skôr než prvý človek zomrel. Anjeli svojou podstatou prevyšujú ľudí, preto žalmista napísal, že človek bol stvorený „o niečo menším než nebeské bytosti„ Žalm 8,6.

Písmo sa zmieňuje o počte, moci a sláve nebeských bytostí, ako aj o ich vzťahu k Božej vláde a k dielu vykúpenia. „Hospodin si na nebi upevnil trón, nad všetkým vládne jeho kráľovská moc„, Prorok povedal: „Potom som videl a počul hlas mnohých anjelov okolo trónu„, V prítomnosti Kráľa kráľov stoja „jeho anjeli, silní hrdinovia„ (Žalm 103,19-20; Zjavenie Jána 5,11), ktorí plnia jeho príkazy a poslúchajú hlas jeho slova. Desaťtisíckrát desaťtisíc a tisíce tisícov bol počet nebeských bytostí, ktoré videl prorok Daniel. Apoštol Pavol o nich hovorí ako o „nespočítateľnom zástupe„, „miriádach zástupov„, „desaťtisícach anjelov„ Daniel 7,10; Židom 12,22. Rýchlosť letu a oslnivú slávu týchto Božích poslov prirovnal iný prorok k „bleskom„ Ezechiel 1,14. Anjel, ktorý sa zjavil pri hrobe Spasiteľa a vyzeral ako „blesk a jeho rúcho bolo biele ako sneh. Strážcovia sa triasli od strachu pred ním. Ostali ako mŕtvi„, Matúš 28,3.4. Keď sa pyšný asýrsky kráľ Sancherib výsmešne rúhal Bohu a Izraelcom sa vyhrážal zničením, „v tú noc vyšiel Hospodinov anjel a pobil v asýrskom tábore stoosemdesiatpäťtisíc„, V Sancheribovom vojsku

„zničil všetkých udatných bojovníkov, vodcov i hodnostárov,.. „Kráľ sa vrátil do svojej vlasti so zahanbenou tvárou,, [2. Kráľov 19,35](#); [2. Paralipomenon 32,21](#).

Boh posla svojím deťom anjelov ako poslov milosti. Poslal ich k Abrahámovi s prísľubom požehnanja, k bránam Sodomy, aby spravodlivému Lótovi pomohli vyjsť z mesta, ktoré bolo odsúdené na záhubu ohňom, anjela poslal k Eliášovi, ktorý zomieral únavou a hladom na púšti, k Elízeovi s ohnivými vozmi a koňmi do malého mesta, v ktorom ho uväznili jeho nepriatelia, k Danielovi, keď na dvore pohanského kráľa prosil o Božiu múdrosť alebo keď bol hodený medzi levov. Pán poslal anjela aj k Petrovi odsúdenému na smrť v Herodesovom väzení, k väzňom do Filip, k Pavlovi a jeho spoločníkom v búrlivej noci na mori, ku Kornéliovi, aby mu pomohol pochopiť evanjelium, k Petrovi, aby ho poslal s odkazom o záchrane k pohanskému cudzincovi. Boží anjeli v každej dobe slúžili Božiemu ľudu.

[370]

Pán prideli každému Kristovmu nasledovníkovi strážneho anjela. Títo nebeskí strážcovia ochraňujú spravodlivých pred mocou nepriateľa. To vedel aj satan, keď namietal: „Či Jób je zadarmo bohobojný? Neohradil si ho zo všetkých strán i s jeho domom i so všetkým, čo má?,, [Job 1,9,10](#). Žalmista opisuje spôsob, akým Boh chráni svoj ľud: „Hospodinov anjel táborí vôkol bohobojných a vyslobodí ich,, [Žalm 34,8](#). Keď Spasiteľ hovoril o ľuďoch, ktorí v neho veria, povedal: „Varujte sa, aby ste nepohrdali ani jedným z týchto maličkých. Lebo vám hovorím, že ich anjeli v nebesiach stále hľadia na tvár môjho Otca,, [Matúš 18,10](#). Anjeli poverení slúžiť Božím deťom majú stále prístup k Bohu.

Pán ubezpečuje svojich verných o tom, že nebeskí anjeli ich stále chránia, keď sú vystavení nátlaku a neochabujúcej zlobe kniežat a temnôt a bojujú proti všetkým silám zla. Neuist'uje nás bezdôvodne. Svoje deti sprevádza prísľubom milosti a ochrany preto, lebo proti nim stoja mocnosti zla, zástupy odhodlaných a neúnavných satanových pomocníkov, ktorých zlobu a moc určite pocíti každý človek.

Dnešné padlé duchovné bytosti stvoril na začiatku Boh ako bezhriešne tvory, povahou, mocou a slávou na rovnakej úrovni, ako sú aj teraz Boží anjeli. Keď že zhrešili, odpadli od Boha, spoločne ho znevážili a zničili človeka. Zapojili sa do satanovej vzbury proti Bohu, spolu s ním boli z neba vyhnaní a ďalej s ním bojovali proti

Božej zvrchovanosti. Písmo hovorí o ich spojení, vláde, zoskupeniach, schopnostiach, úskočnosti a zákernom marení pokoja a šťastia človeka.

[371] Stará zmluva sa príležitostne zmieňuje o existencii padlých anjelov a ich pôsobení. Zlí duchovia však najvýraznejšie prejavili svoju moc vtedy, keď na zemi žil Boží Syn. On prišiel uskutočniť nebeský plán spásy človeka. Satan bol však odhodlaný presadiť svoje zdanlivé právo ovládnuť svet. Vo všetkých častiach sveta okrem Palestíny sa mu podarilo zaviesť modloslužbu. Do tejto jedinej krajiny, ktorá sa celkom nepodrobila vláde nepriateľa, prišiel Ježiš Kristus s nebeským svetlom pre ľudstvo. Dve strany, ktoré medzi sebou súperili, sa tu stretli v boji o nadvládu. Kristus otvoril svoju náruč lásky a pozval k sebe všetkých, ktorí hľadali odpustenie a pokoj. Keď padlé duchovné bytosti videli, že nemajú neobmedzenú moc, pochopili, že ich vláda sa čoskoro skončí. Satan zúrilo ako spútaný lev a prejavil svoju moc nad životmi ľudí.

Nová zmluva svedčí jednoznačne o tom, že niektorých ľudí démoni celkom ovládli. Títo ľudia netrpeli chorobami len z prirodzených príčin. Pán Ježiš veľmi dobre rozumel prípadom, s ktorými sa stretával, rozpoznal v nich bezprostrednú prítomnosť zlých duchovných bytostí.

Mimoriadnym svedectvom o ich počte, moci a zlomyseľnosti, no aj o milosti a moci Ježiša Krista, je biblický záznam príbehu o uzdravení posadnutého muža z gerazského kraja. Postihnutý nešťastník stratil všetky zábrany, zvíjal sa a zúrilo s penou na perách, kričal, zraňoval sa a ohrozoval všetkých, čo sa k nemu priblížili. Jeho krvácajúce, zmrzačené telo a pomätený rozum poskytovali kniežatstvu temnoty priam príjemný pohľad. Jeden z démonov, ktorý toho úbožiaka ovládal, tvrdil: „*Moje meno je Légia, lebo je nás mnoho*„ [Marek 5,9](#). V rímskom vojsku tvorilo légiu tritisíc až päťtisíc mužov. Aj satanove zástupy sú rozdelené do skupín a zástup, ku ktorému títo démoni patrili, nebol menší než légia.

Zlí duchovia na Kristov príkaz opustili svoju obeť. Uzdravený sa posadil k nohám Spasiteľa, správval sa mierne, rozumne a pokojne. Démoni potom vošli do stáda ošípaných, ktoré sa utopili v jazere. Obyvatelia Gerazy dospeli k záveru, že strata ošípaných bola pre nich väčšia než požehnanie, ktoré im Ježiš priniesol, a preto nebeského lekára požiadali, aby od nich odišiel. Takýto výsledok si satan želal.

Keď vinu za stratu ošípaných zvalil na Ježiša, podnietil v ľuďoch sebecké obavy a zabránil im, aby vypočuli a pochopili, čo im Ježiš hovorí. Satan stále obviňuje kresťanov, že sú príčinou nezdaru, nešťastia a utrpenia. Robí to preto, aby vina nepadla na skutočného pôvodcu – satana a jeho pomocníkov.

Kristov zámer však nebol zmarený. Pán dovolil, aby zlí duchovia zničili stádo ošípaných a potom pokarhal Židov, ktorí tieto nečisté zvieratá pestovali kvôli zisku. Keby Kristus nebol zlých duchov usmernil, utopili by v jazere nielen ošípané, ale aj ich pastierov a majiteľov. Tí totiž mohli za záchranu života ďakovať moci Ježiša Krista, ktorý sa ich milostivo zastal. V tejto príhode mali učeníci [372] príležitosť uvidieť, ako kruto vie satan ovládať ľudí i zvieratá. Nasledovníci Spasiteľa mali poznať nepriateľa, s ktorým sa budú musieť potýkať, aby ich neoklamal a nezaskočil. Kristus chcel aj obyvateľom gerazskej krajiny ukázať, že má moc odzbrojiť satana, zrušiť jeho otroctvo a vyslobodiť zajatcov. Spasiteľ z ich kraja síce odišiel, no zostal tam človek, ktorého Pán tak obdivuhodne vyslobodil a tento svedok rozprával o milosrdenstve svojho Dobrodinca.

V Písme svätom nachádzame aj ďalšie podobné príklady. Dcéru sýrofenickej ženy veľmi trápil nečistý duch a Ježiš ho svojím slovom z nej vyhnal ([Marek 7,26-30](#)). „*Démonom posadnutý, ktorý bol slepý a nemý*„ ([Matúš 12,22](#)), mládenec, ktorého zlý duch „*veľa ráz hodil... do ohňa i do vody, aby ho zmárnil*„ ([Marek 9,17-27](#)); človek, ktorý bol „*posadnutý duchom nečistého démona*„ ([Lukáš 4,33-36](#)) a rušil sobotné ticho synagógy v Kafarnaume – tých všetkých súcitný Spasiteľ vyslobodil a uzdravil. Kristus takmer v každom prípade oslovil zlého ducha ako rozumnú bytosť a rozkázal mu, aby svoju obeť opustil a prestal ju trápiť. Keď zástupy v Kafarnaume uvideli, akú veľkú moc má Kristus „*všetkých popadla hrôza a vraveli medzi sebou: Čo je to za slovo, že takou mocou a silou rozkazuje nečistým duchom a tí vychádzajú?*„ [Lukáš 4,36](#).

O ľuďoch posadnutých diablom sa zvyčajne hovorí, že veľmi trpeli, ale toto pravidlo má aj výnimky. Niektorí satanov vplyv vítali, pretože im dodával nadprirodzenú moc. Títo ľudia však s démonmi nebojovali. K nim patrili aj tí s veštekým duchom, ako Šimon zo Samárie, kúzelník Elymas a otrokyňa, ktorá nasledovala Pavla a Sílasu vo Filipis.

Najväčšie nebezpečenstvo podľahnúť vplyvu zlých duchov hrozí tomu, kto napriek priamemu a jasnému svedectvu Písma popiera existenciu i pôsobenie satana a jeho pomocníkov. Dokiaľ o ich zámeroch nič nevieme, majú nepredstaviteľnú výhodu. Mnohí poslúchnu ich našepkávanie, pričom si myslia, že sa riadia vlastným rozumom. Keďže sa blížime k záveru dejín tohto sveta, keď satan vynaloží všetko svoje zvodné a pustošivé úsilie, všade šíri názor, že vlastne neexistuje. Touto taktikou však zakrýva seba i svoje skutky.

Odveký zvodca sa najviac obáva toho, že spoznáme jeho zámery. V snahe lepšie zamaskovať svoju pravú povahu a plány sa správa tak, že jeho meno vyvoláva úsmev a pohrdanie. Vyhovuje mu, keď ho ľudia zobrazujú ako smiešnu či odpornú bytosť, ako netvora – spolu zviera a spolu človeka. Páči sa mu, keď počuje, ako žartovne sa o ňom vyjadrujú tí, čo sa pokladajú za rozumných a vzdelaných.

[373] Nad takouto podobou si ľudia kladú otázku: „*Existuje vôbec taká bytosť?*“, Dôkazom úspešnosti jeho podvodov je aj to, že náboženský svet všeobecne prijíma názory, ktoré sú v rozpore aj s tými najjasnejšími výrokmi Písma. Keďže satan môže ľahko ovládnuť myseľ tých, čo si jeho vplyv neuvedomujú, Božie slovo nám podáva mnoho príkladov jeho zlomyseľného pôsobenia a odhaluje nám jeho tajné sily, aby sme si dávali pozor na jeho útoky.

Moc a zloba satana a jeho stúpcov by nás mohli naozaj znepokojovať, keby nám zvrchovaná moc Vykupiteľ a neponúkala útočisko a vyslobodenie. Svoje domy starostlivo zamkujeme, aby sme si ochránili majetok a život pred zlými ľuďmi. Málokedy však myslíme na zlých anjelov, ktorí sa nás stále snažia znepokojovať a proti ktorým sa vlastnými silami nevieme ubrániť. Kým im to Pán dovolí, môžu škodlivo ovplyvňovať myseľ, ohrozovať telo, zničiť majetok, ba pripraviť aj o život. Radujú sa len z utrpenia a skazy. Tí, čo odmietajú Božie požiadavky a zvom satana podliehajú dotiaľ, kým ich Boh pod mocou tohto zvodcu nakoniec nenechá, dostávajú sa do strašného položenía. Tí, čo nasledujú Ježiša Krista, sú pod Božou ochranou v bezpečí. Pán posielal svojich mocných anjelov, ktorí týchto ľudí chránia. Zákerný nepriateľ nemôže prelomiť Boží ochranný múr okolo veriaceho ľudu.

Veľký spor, ktorý trvá takmer šesť tisíc rokov, sa čoskoro skončí. Kristov nepriateľ stupňuje svoje snahy zmariť jeho úsilie o záchranu ľudí, ktorých chce satan dostať do svojich osídliel. Chce ich udržať v nevedomosti a nekajúcnosti, kým sa neskončí obhajobná služba Spasiteľa, a tým aj možnosť odpustenia hriechu.

Kým sa ľudia nijako zvlášť nesnažia víťaziť nad ním a kým zostávajú v cirkvi i vo svete ľahostajní, dotiaľ je satan spokojný. Nehrozí totiž nebezpečenstvo, že príde o tých, ktorých podľa svojej vôle drží v zajatí. Len čo však niekto začne upozorňovať na večné skutočnosti a ľudia sa jednotlivo pýtajú: „Čo mám robiť, aby som bol spasený?“, (Skutky apoštolov 16,30), hneď začne aj satan úpornejšie bojovať proti moci Ježiša Krista a proti vplyvu Ducha Svätého.

V Písme svätom čítame, ako jedného dňa prišli „synovia Boží“, pred Hospodina a ako s nimi prišiel aj satan (Job 1,6). On sa neprišiel večnému Vládcovi pokloniť, ale obhajovať svoje zákerné zámery proti spravodlivým ľuďom. S podobným úmyslom navštevuje zhromaždenia, kde veriaci chcú uctievať Boha. Aj keď ho prítomní nevidia, všemožne sa snaží ovládnuť ich myslenie. Ako bystrý stratég sleduje svoj pripravený plán. Keď pozoruje Božích poslov pri štúdiu Písma, vie, o čom budú kázať. Nepremešká príležitosť, aby ľstivo a zákerne neovplyvňoval myslenie poslucháčov a nezabránil, aby posolstvo počuli tí, ktorých sa práve týka a ktorých práve v konkrétnej záležitosti klame. Človek, ktorý určitú výstrahu najviac potrebuje, môže byť odvolaný na neodkladnú poradu alebo mu pokušiteľ nejako inak zabráni vypočuť si slová, ktoré by mu mohli byť „vôňou života na život“.

Satan vie, že Božích služobníkov trápi aj duchovná temnota, ktorá tiesnivo dolieha na ľudí. Vie, že sa vrúčne modlia, aby Božia milosť a moc prekonali všeobecnú ľahostajnosť, bezstarostnosť a nevšímavosť, a preto ešte horlivejšie útočí. Zvádza ľudí, aby bez zábran uspokojovali svoje záľuby a venovali sa predovšetkým sebe a svojim pôžitkom. Keď sa mu podarí takto otupiť ich vnímavosť,

zostávajú hluchí práve k tým skutočnostiam, ktoré potrebujú počuť zo všetkého najviac.

[375] Satan nepochybuje o tom, že tí, ktorých zvedie, aby sa prestali modliť a študovať Písmo, podľahnú jeho útokom. Ľudskú myseľ chce zaujať najrôznejšími výmyslami. Vždy tu boli takí, čo sa síce pokladali za zbožných, no namiesto túžby poznať pravdu, vyhl'adávajú povahové chyby či nedostatky tých veriacich, s ktorými nesúhlasia. To je ich náboženstvo. Títo ľudia vlastne pomáhajú satanovi – žalobcovi bratov, a takých „*žalobcov proti našim bratom*„ (Zjavenie Jána 12,10) nie je málo. Vždy horlia, keď pôsobí Boh a keď Boží poslovia verne slúžia svojmu Pánovi. V nesprávnom svetle pripomínajú slová a skutky tých, čo pravdu milujú a podľ a nej žijú. Najúprimnejších, najhorlivejších a najobetavejších Kristových nasledovníkov predstavujú ako oklamaných, ak nie ako klamárov. Nepravdivo a skreslene predstavujú pohnútky každého dobrého a šľachetného skutku, medzi neskúsenými ľudmi šíria výmysly a podnecujú podozrenia. Všetmožne sa snažia, aby ľudia pokladali za falošné a zlé to, čo je vlastne čisté a spravodlivé.

Ich klamstvá však nemusia nikoho zviest', ľahko sa totiž dá rozpoznať, koho „*deťmi*„ sú, aký príklad nasledujú a koho dielo konajú. „*Po ovocí ich poznáte*„ Matúš 7,16. Správajú sa ako satan, zlomyseľný ohovárač, „*žalobca proti našim bratom*„ Zjavenie Jána 12,10.

Veľký podvodník má mnoho pomocníkov, ktorí ochotne vymýšľajú rôzne bludy a klamstvá na zvädzanie ľudí, bludné nauky vyhovujúce rôznym túžbam a zámerom tých, ktorých vedú do záhuby. Satanovým cieľom je priviesť do cirkvi neúprimných, neobratných ľudí, ktorí šíria pochybnosti a nevereckosť, prekážajú každému, kto chce ísť ďalej a usiluje sa o rozmach Božieho diela. Mnohí ľudia vlastne neveria ani Bohu, ani jeho Slovu. Určité zásady pravdy síce prijali a vystupujú ako kresťania, preto môžu niektoré svoje výmysly predstavovať ako biblické učenie.

Jedným z najúčinnejších satanových klamstiev je tvrdenie, že je vlastne jedno, čomu človek verí. Satan vie, že pravda prijatá s láskou posväcuje človeka, ktorý ju prijíma. Preto sa tak vytrvalo snaží predkladať falošné učenie, bájky a „*iné evanjelium*„. Boží služobníci museli od začiatku bojovať proti falošným učiteľom nielen ako proti zlým ľuďom, ale aj ako proti šíriteľom bludného učenia, ktoré vedie

ľudí do záhuby. Eliáš, Jeremiáš i apoštol Pavol sa rázne a smelo stavali proti tým, čo odvracali ľudí od Božieho slova. Obhajcovia pravdy nemôžu prijať voľnomyšlienkársku zásadu, ktorej na pravej viere nezáleží.

Hmlisté a neobvyklé výklady Písma, mnoho navzájom si odporujúceho chápania viery, čo môžeme vidieť v kresťanskom svete, sú dielom toho veľkého nepriateľa, ktorý sa pokúša zmiast' ľudí, aby nepostrehli pravdu. Nejednota a rozkol medzi kresťanskými cirkvami sú väčšinou dôsledkami návyku prekrúcať Písmo v snahe zdôvodniť určité teórie. Namiesto usilovného a pokorného skúmania Božieho slova s úprimnou túžbou spoznať Božiu vôľu mnohí ľudia hľadajú v Biblii vždy len niečo zvláštne a nové.

[376]

Niektorí ľudia v snahe obhájiť bludné učenia alebo kresťanské zvyky vytrhujú určité biblické texty z ich súvisu a uvádzajú ich napríklad len polovičato, aby tým doložili svoje tvrdenie, pričom druhá polovica textu môže hovoriť pravý opak. Takto ľstivo povytvárané časti spolu nesúvisiacich textov zostavujú tak, aby vyhovelí ich túžbam, čím vedome prekrúcajú Božie slovo. Ľudia s bujnou fantáziou berú z Písma obrazy a symboly a vykladajú ich podľa vlastných predstáv. Neberú vážne Písmo, ktoré sa vykladá samo, ale svoje výmysly predstavujú ako biblické učenie.

Ktokoľvek chce čítať a skúmať Písmo bez modlitby, pokory a ochoty dať sa poučiť, prekrúti zmysel aj tých jeho najjasnejších, najjednoduchších a najzrozumiteľnejších výrokov. Obhajcovia pápežstva zvyknú citovať tie výroky Písma, ktoré slúžia ich zámerom a vykladajú ich tak, ako im vyhovujú. Ľuďom sa tým vlastne nahrádza samostatné štúdium Písma a možnosť osobne ho pochopiť. Každý človek má mať prístup k celému Písmu. Mnohým by viac pomohlo, keby ich o Biblii nikto nepoučal, než aby im biblické učenie podával mylne.

Podľa Božieho zámeru Písmo malo byť sprievodcom všetkým, čo chcú poznať vôľu svojho Stvoriteľa. Boh dal ľuďom jasné prorocké slovo. Anjeli, ba aj sám Boží Syn prišli Danielovi a Jánovi oznámiť udalosti, ktoré sa mali odohrať v budúcnosti. Dôležité skutočnosti, ktoré sa týkajú našej spásy, nie sú zahalené tajomstvom. Boh ich zjavil tak, aby nemohli zmiast' a zviest' ľudí úprimne hľadajúcich pravdu. Pán prostredníctvom proroka Habakuka oznámil: „Opíš videnie..., aby ho čitateľ ľahko zrakom prebehol., [Habakuk](#)

2.2. Božie slovo je zrozumiteľné každému, kto ho skúma s úprimnou modlitbou. Každý úprimný človek má možnosť poznať pravdu. „*Spravodlivému svitne svetlo.*“, [Žalm 97,11](#). Nijaká cirkev nemôže napredovať v posvätení, ak jej členovia nebudú úprimne hľadať pravdu ako skrytý poklad.

Volanie po názorovom uvoľnení ľudí tak zaslepuje, že nie sú schopní postrehnúť plány nepriateľa a on zatiaľ vytrvalo sleduje svoje ciele. Ak sa mu darí nahradiť Bibliu ľudskými nápadmi, Boží zákon sa dostáva do ústrania. Napriek tomu, že veriacich potom zotročí hriech, cirkvi budú tvrdiť, že sú slobodné.

[377]

Mnohým ľuďom sa vedecký výskum stal priam kliatbou. Boh dovolil, aby svet vedeckými objavmi a umeleckými dielami získal veľké poznanie. Aj tí najväčší myslitelia sa však mýlia, ak sa pri určovaní vzťahu medzi zjavením a poznaním nechcú dať viesť Božím slovom.

Ľudské poznanie hmotných a duchovných skutočností je len čiastočné a nedokonalé, preto niektorí ľudia nie sú schopní zladit' svoje poznanie vedy s výroky Písma. Mnohí považujú teórie a domnienky za vedecké fakty a nazdávajú sa, že Božie slovo by sa malo preverovať učením, ktoré si „*falošne dáva meno poznania.*“, [1. Timoteovi 6,20](#). Keďže nie sú spôsobilí pochopiť Stvoriteľa ani jeho dielo, a nevedia si ho vysvetliť prírodnými zákonmi, považujú výroky Písma za nepravdivé. Tí, čo pochybujú o spoľahlivosti údajov Starej a Novej zmluvy, zachádzajú často ešte ďalej, pochybujú o existencii Boha a nekonečnú moc pripisujú prírode. Odmietli kotvu, a preto im zostáva len náraz na útesy neverectva.

Veľá ľudí opúšťa kotvu viery a podlieha satanskému zvodu. Múdrost'ou chcú prevýšiť Tvorcu a svojím rozumom objaviť a objasniť tajomstvá, ktoré zostanú zahalené do skonania sveta. Keby však ľudia skúmali a snažili sa pochopiť, čo Boh povedal o sebe a o svojich zámeroch, získali by takú predstavu o jeho sláve, vznešenosti a moci, že by si uvedomili svoju hriešnu ničotu, uspokojili by sa s tým, čo zjavil im a ich deťom.

Satan ako skúsený zvodca podnecuje ľudí, aby sa stále zaoberali skúmaním a dohadovaním o veciach, ktoré nám Boh nezjaval a ktorým podľa jeho vôle, ani nemáme rozumieť. Podobne stratil aj Lucifer svoje miesto v nebi. Neuspokojovalo ho, že Pán mu nezveril tajomstvá svojich zámerov. Prehliadal to, čo mal spĺňať podľa

Božieho určenia vo vznešenom postavení. Rovnakú nespokojnosť podnietil u anjelov, ktorí mu boli podriadení. Tým zapríčinil ich pád. Tú istú nespokojnosť chce teraz vyvolať aj v ľuďoch. Zvádza ich totiž k tomu, aby nedbali na jednoznačné Božie ustanovenia.

Tí, čo nie sú ochotní prijať vierou jasné pravdy Písma, neustále hľadajú výmysly, ktorými by upokojili svoje svedomie. Čím je predkladané učenie menej duchovné a čím menej sebazaprenia a pokory žiada, tým je obľúbenejšie. Títo ľudia podriaďujú rozumové schopnosti svojim telesným žiadostiam. Pokladajú sa za príliš múdrych, než aby kajúcne a s úprimnou modlitbou hľadali v Písme Božie usmernenie, a preto ich nič nechráni pred duchovnou slepotou. Satan je vždy pripravený uspokojiť žiadosti srdca a namiesto pravdy ponúknuť klamstvá. Týmto spôsobom získal kedysi cirkevno-vrchnostenský systém moc nad ľuďmi. Aj protestanti idú [378] tou istou cestou, keď odmietajú pravdu, lebo prináša kríž. Tým, ktorí z pohodlnosti či z vypočítavosti nemajú záujem o Božie slovo, aby sa nemuseli líšiť od sveta, Boh dovolí, aby namiesto pravdy prijali blud. Kto vedome odmieta pravdu, prijme akýkoľvek podvod. Kto si oškliví jeden klam, ochotne môže prijať iný. Apoštol Pavol napísal, že na ľudí, ktorí „neprijali lásku k pravde, aby boli spasení,, Boh „zosiela dôsledky zvádzania, aby verili lži a aby boli odsúdení všetci, čo neveria pravde, ale obľúbili si nepravosť,, 2. [Tesaloničanom 2,10-12](#). Tieto slová nás varujú, aby sme starostlivo skúmali každé učenie, ktoré prijímame.

K najúspešnejším zvodom najväčšieho podvodníka patrí klamné učenie a falošné zázraky špiritizmu. Satan pod maskou anjela svetla rozťahuje svoje siete tam, kde to ľudia najmenej očakávajú. Kto však bude modlitebne skúmať Božie slovo v snahe porozumieť mu, nezostane v nevedomosti, aby musel prijať falošné učenie. Ak pravdu odmietne, stane sa obeťou klamu.

Iným nebezpečným klamom je učenie, ktoré popiera božskú prirodzenosť Ježiša Krista tvrdením, že Boží Syn pred svojím príchodom na tento svet neexistoval. Aj tento nebiblický názor prijíma veľa ľudí napriek svojmu tvrdeniu, že veria Písmu, ktoré uvádza jednoznačné výroky nášho Spasiteľa o jeho božskej prirodzenosti, o jeho vzťahu k Otcovi, ako aj o tom, že je od večnosti. Názor popierajúci jeho božskú prirodzenosť nemožno prijať bez neprípustného prekrúcania zmyslu slov Písma. Takýto názor nielenže znižuje naše

ľudske predstavy o diele vykúpenia, ale podkopáva aj vieru v Bibliu ako Božie zjavenie, o to je nebezpečnejší a tým t'ážšie mu možno odporovať. Ak ľudia odmietajú svedectvo inšpirovaného Písma o božskej prirodzenosti Ježiša Krista, priet' sa s nimi je zbytočné, pretože ich nepresvedčí ani najzávažnejší dôkaz. „*Telesný človek neprijíma veci Božieho Ducha; sú mu totiž bláznovstvom a nemôže ich poznať, pretože sa posudzujú duchovne*„, [1. Korint'anom 2,14](#). Kto prijal tento blud, nemôže správne chápať povahu a poslanie Ježiša Krista ani Boží plán záchrany človeka.

Ďalším chytráckym a zákerným bludom je rozšírená mienka, že satan ako bytosť neexistuje a že Biblia týmto výrazom označuje len zlé myšlienky a priania ľudí.

[379] Učenie, ktoré tak často zaznieva z kazateľníc, že druhý príchod Ježiša Krista je vlastne stretnutím Krista so zomierajúcim človekom, je výmysel, ktorý má odvieť pozornosť od Kristovho osobného príchodu na nebeských oblakoch. Satan roky tvrdí: „*Hľa, je vnútri domu*„, [Matúš 24,23-26](#). Tento podvod už mnohých zaviedol do záhuby.

Podľa svetskej múdrosti je modlitba zbytočná a nemôže prinášať nijaké výsledky, lebo by to bolo porušením zákonov. Zázraky teda podľa vedcov neexistujú. Podľa ich mienky má celý vesmír svoje pevné zákony, ktorým neodporuje ani Boh. Niektorí vedci si predstavujú Boha tak, akoby bol spútaný vlastnými zákonmi a existencia daných zákonov by obmedzovala jeho slobodu. Takýto názor odporuje učeniu Písma. Nerobil azda Ježiš Kristus a jeho apoštolovia zázraky? Ten istý láskyplný Spasiteľ žije aj dnes a rovnako ochotne vypočúva modlitbu viery, ako keď viditeľne chodil medzi ľud'mi. Prirodzené spolupôsobí s nadprirodzeným. K Božiemu plánu patrí aj to, že nám na modlitbu viery odpovedá a dáva to, čo by nám nedal, keby sme o to neprosili.

Falošných náuk a nerozvážnych predstáv je mnoho aj v kresťanských cirkvách. Sotva vieme domyslieť škodlivé dôsledky popierania ktoréhokoľvek zo základných bodov biblického učenia. Tí, čo sa na to odhodlajú, len málokedy sa zastavia pri odmietnutí jedného bodu pravdy. Väčšinou pokračujú v popieraní a odmietajú jednu zásadu za druhou, kým sa nestanú úplnými nevercami.

Mnohé výsledky populárnej teológie zviadli k pochybnostiam nejedného človeka, ktorý by inak Bibliu veril. Nemôže prijať učenie,

ktoré uráža jeho chápanie spravodlivosti, milosrdenstva a dobroty. Ak mu niekto takéto učenie predkladá ako učenie Biblie, potom ho odmieta prijať ako Božie slovo.

Presne taký je však satanov cieľ. Nič si tak nepraje, ako sponchybníť vieru v Boha a v jeho Slovo. Satan stojí na čele veľkého davu pochybovačov a všemožne sa snaží pritiahnuť k nemu ďalších ľudí. Stalo sa módou pochybovať o všetkom. Z tohto dôvodu sa mnoho ľudí díva na Božie slovo rovnako nedôverčivo ako na samého Boha. Boh totiž vo svojom Slove odmieta a odsudzuje hriech. Kto nechce žiť podľa Biblie, odmieta aj jej autoritu. Bibliu číta a kázeň počúva len preto, aby našiel nejakú chybu. Mnohí sa zriekajú viery len preto, aby ospravedlnili zanedbávanie vlastných povinností. Iní zastávajú neverecké názory a postoje z pýchy alebo z lenivosti. Sú príliš pohodlní, aby vykonali niečo, čo by im bolo na česť a čo vyžaduje námahu a sebazaprenie, a preto sa snažia získať dobrú povest' akejsi zvrchovanej múdrosti tým, že kritizujú Písmo. Biblia obsahuje aj to, čomu ľudský rozum neosvietený Božou múdrosťou nemôže rozumieť a v tom vidia mnohí dôvod na kritiku. Zdá sa, že niektorí ľudia sa v nevere a v pochybovaní priam vyžívajú a pokladajú to za cnosť. Pod náterom úprimnosti sa často skrývajú pohnútky samolibosti a pýchy. Niektorých ľudí veľmi poteší, keď v Písme nájdú niečo, čo znepokojí iných. Ďalší sa púšťajú do kritiky, diskutujú a zastávajú nesprávne stanoviská len preto, že majú radi spory. Neuvedomujú si, že sa tým sami zaplietajú do osídíel. Keď už raz svoju nevereckosť prejavili verejne, majú pocit, že ten istý názor musia dôsledne obhajovať aj ďalej. Tým sa spájajú s bezbožnými a zatvárajú si dvere do Božieho kráľovstva.

[380]

Boh poskytol v Biblii dostatok dôkazov o tom, že toto Slovo pochádza od neho. Jasne sú v ňom vyložené slávne pravdy, ktoré sa týkajú nášho spasenia. S pomocou Ducha Svätého, ktorého Boh slúbil všetkým, čo o jeho pomoc úprimne prosia, môže každý človek porozumieť týmto pravdám. Boh dal ľuďom pevný základ, na ktorom môžu založiť svoju vieru.

Obmedzený ľudský rozum nemôže úplne pochopiť plány a zámyery večného Boha. Vlastným úsilím ho nikdy nenájdeme. Svojou opovážlivou rukou sa nikto nesmie pokúšať odkryť oponu, ktorou Boh zahalil svoju vznešenosť. Apoštol volá: „*Ó, hlbokosť bohatstva, múdrosti a poznania Božieho! Aké sú nevyskúmatel'né jeho súdy*

a aké nevyspytateľné jeho cesty!., [Rimanom 11,33](#). Môžeme však pochopiť Božie zaobchádzanie s nami, ako aj pohnútky, ktorými sa riadi, aby sme mohli poznať bezmedznú lásku a milosrdenstvo spojené s nekonečnou mocou. Náš nebeský Otec usmerňuje všetko múdro a spravodlivo, my sa však namiesto reptania a nedôvery máme pred ním skloniť v úctivej pokore. Boh nám o svojich zámeroch dá vedieť toľko, koľko máme vedieť. V ostatných záležitostiach musíme dôverovať Božej všemohúcej ruke a jeho láskyplnému srdcu.

Aj keď Boh poskytuje viere dostatok dôkazov, nikdy neodstraňuje všetky dôvody na neveru. Kto hľadá oporu pre svoje pochybovanie, určite ju nájde. Kto odmieta prijať a rešpektovať Božie slovo, kým nebudú odstránené všetky námietky a dôvody na pochybnosť, nikdy neprijme Božiu zvesť.

Nedôvera voči Bohu je prirodzeným prejavom neobráteneho srdca, ktoré sa stavia k nemu nepriateľsky. Vieru vstúpuje Duch Svätý a darí sa jej len tam, kde sa o ňu aj starajú. Bez vytrvalého úsilia nikto vo viere nezosilnie. Neviera sa tiež umocňuje, ale opačnými podnetmi. Ak sa totiž ľudia zaoberajú pochybnosťami a kritikou namiesto toho, aby sa zaoberali Božími dôkazmi na upevnenie viery, potom stále viac upadajú do pochybností.

[381] Boha zneuctievajú ľudia, ktorí pochybujú o jeho sl'uboch a neveria dôkazom o jeho milosti. Ich vplyv nevedie iných ku Kristovi, skôr ich od neho odpudzuje. Sú ako neúrodné doširoka rozkonárené stromy, ktoré ostatným rastlinám zamedzujú prístup slnečných lúčov. Tie potom v ich studenom tieni vädnú a hynú. Podobný vplyv ich života bude svedčiť proti nim. Zasierajú pochybnosti a neveru, čo nutne prinesie nežiaducu žatvu.

Kto sa chce úprimne zbaviť pochybností, má len jednu možnosť – neklásť zbytočné otázky, nerozoberať to, čomu nerozumie, ale riadiť sa tým, čo už poznal, aby mohol dosiahnuť vyššie poznanie. Len keď verne splní každú úlohu, ktorú dobre pochopil, potom porozumie a splní aj ďalšie úlohy, o ktorých teraz ešte pochybuje.

Satan vie predstaviť klam natoľko podobný pravde, že ním podvedie všetkých, ktorí sa dajú oklamať, aby sa vyhli sebazapreniu a obetiam, ktoré pravda vyžaduje. No napriek svojej moci satan nemôže udržať jediného človeka, ktorý chce úprimne a za každú cenu poznať pravdu. Ježiš Kristus je pravda a „*pravé svetlo, ktoré osvecuje každého človeka*„, [Ján 1,9](#). On poslal Ducha pravdy, aby

ľudí uviedol do celej pravdy. Boží Syn právomocne vyhlásil: „*Hľadajte a nájdete!*“, „*Ak niekto chce plniť jeho vôľu, spozná, či je toto učenie z Boha.*“, [Matúš 7,7](#); [Ján 7,17](#).

Kristovi nasledovníci vedia málo o úkladoch, ktoré proti nim zosnúva satan a jeho pomocníci. No Pán, ktorý tróni na nebesiach, premôže všetky úklady a uskutoční svoje zámery. On dopúšťa, aby jeho ľud prechádzal ohnivými skúškami pokušenia nie preto, že by v ich bojoch a utrpeniach mal záľubu, ale preto, že to potrebujú pre svoje konečné víťazstvo. Nemôže ich uchrániť pred pokušením, nezodpovedalo by to jeho povahe. Zmyslom skúšok je totiž príprava ľudí na to, aby vedeli odolať všetkých nástrahám zla.

Ani svojvoľníci, ani satan nemôžu zmariť Božie dielo a nemôžu ani o Božiu prítomnosť pripraviť tých, čo pokorne a kajúčne vyznávajú svoje hriechy, zriekajú sa ich a vierou sa spoliehajú na Božie sľuby. Každé pokušenie, každý nepriateľský vplyv, či už otvorený alebo skrytý možno úspešne odraziť „*nie vojenskou mocou, ani silou, ale mojím Duchom, hovorí Hospodin mocnosť.*“, [Zachariáš 4,6](#).

„*Pánove oči hľadia na spravodlivých, jeho uši načúvajú ich prosbám. Kto vám uškodí, ak horlíte za dobré?*“, [1. Petra 3,12.13](#). Keď Balám zlákaný sľubom bohatej odmeny chcel proti Izraelcom použiť kúzla a pokúšal sa obetou Pánovi privolať na nich kliatbu, Boží Duch mu znemožnil vysloviť zlorečenie, ktoré Balám chcel oznámiť a donútil ho zvolať: „*Čo mám ja preklínať, keď Boh nepreklína; čo mám ja zlorečiť, keď Hospodin nezlorečí?*“, „*Kiežby som zomrel smrťou spravodlivých, kiež je môj skon ako jeho!*“, Keď tento bezbožný prorok prinášal novú obet, vyhlásil: „*Prijal som rozkaz žehnať. On požehnal, ja to nemôžem zmeniť. Nebadať neprávosť v Jákobovi, nevidno trápenie v Izraeli. Hospodin, jeho Boh, je s ním, kráľovské plesanie je v ňom.*“, „*Lebo čary sa nechytia Jákoba ani zariekanie Izraela. Teraz nech povedia Jákobovi a Izraelu, čo vykonal Boh!*“, Napriek tomu aj tretíkrát nechal postaviť oltár a znova sa pokúšal predniesť kliatbu. Boží Duch však ústami proroka, ktorý chcel povedať niečo iné, vyslovil požehnanie Božiemu vyvolanému ľudu a pokarhal nerozvážnosť a zlobu jeho nepriateľov: „*Kto ťa žehná, nech je požehnaný, kto ťa preklína, nech je prekliaty!*“, [4. Mojžišova 23,8.10.20.21.23](#); [24,9](#).

Izraelský národ bol vtedy verný Bohu a kým poslúchal jeho zákon, nemohla ho premôcť nijaká pozemská či diabolská sila. Nakoniec sa však Balámovi, ktorému Pán nedovolil, aby vyvolenému ľudu zllorečil, predsa len podarilo uvaliť na tento národ kliatbu tak, že ho zviedol do hriechu. Keď Izraelci prestúpili Božie prikázanie a odvrátili sa od Boha, pocítili moc nepriateľa.

Satan dobre vie, že aj ten najslabší človek, ktorý žije v Kristovi, je mocnejší než zástupy temnôt a že odrazí otvorený útok. Preto sa snaží vylákať bojovníkov kríža z ich bezpečnej pevnosti a zákerne ich so svojimi zástupmi prepadnúť. Je rozhodnutý zničiť každého, kto sa odváži vkročiť na jeho územie. Bezpeční budeme len v pokornej viere v Boha a v zachovávaní všetkých jeho prikázaní.

Bez modlitby nemôže byť nikto ani na jediný deň či hodinu bezpečný. Mali by sme prosiť Pána zvlášť o múdrosť, aby sme mohli rozumieť jeho slovu. Písmo poukazuje na osídla pokušiteľ'a i na spôsoby, ako ho možno poraziť. Satan vie Písmo nielen citovať, ale dať jeho výrokom svoj výklad, ktorým nás chce zmiast' a poraziť. Písmo musíme študovať pokorne a nikdy nesmieme zabudnúť, že závisíme od Boha. Pred útokmi satana musíme stále bdieť a modlitbami plnými viery ustavične prosiť: „*Neuved' nás do pokušenia,*“, [Matúš 6,13](#).

Satan sa od samého začiatku ľudských dejín snažil človeka zviest' do hriechu. V nebi vyvolal vzburu a chcel, aby sa pozemšťania pripojili k jeho odboju proti Božej vláde. Adam a Eva boli dokonale šťastní, kým poslúchali Boží zákon. Táto skutočnosť však stále odporovala tvrdeniu, ktoré satan šíril v nebi, že totiž Boží zákon obmedzuje stvorené bytosti, a preto nie je dobrý. Okrem toho pohľad na skvelý domov pripravený nevinnému páru podnietil v satanovi závisť. Tento nepriateľ sa rozhodol zviest' ich k hriechu, odlúčiť ich od Boha, podriadit' si ich, ovládnuť zem a zriadiť si na nej svoje kráľovstvo zamerané proti Najvyššiemu.

Keby sa satan prejavil, aký v skutočnosti je, Adam a Eva by ho okamžite odmietli, pretože Boh ich varoval pred týmto nebezpečným nepriateľom. Satan však pôsobil skryto a svoje zámyery tajil, aby ľahšie dosiahol cieľ. Za nástroj si vybral hada, ktorý vtedy vyzeral krásne a cez neho oslovil Evu: „*Naozaj vám Boh zakázal jest' zo všetkých stromov záhrady?*“, [1. Mojžišova 3,1](#). Keby sa Eva nebola pustila s pokušiteľom do rozhovoru, mohla byť v bezpečí, odvážila sa však odpovedať mu a stala sa obeťou jeho zvodu. Podobne sa mnohí aj dnes stávajú obeťou satana. Vyslovujú pochybnosti o Božích požiadavkách a vedú o nich spory. Namiesto toho, aby Božie nariadenia bez mudrovania poslúchali, prijímajú ľudské teórie, v ktorých sú skryté satanove nástrahy.

„*Žena mu odpovedala: Smieme jest' ovocie zo všetkých stromov v záhrade, ale o ovocí stromu, ktorý je uprostred záhrady, Boh povedal: Nejedzte z neho, nedotknite sa ho, aby ste nezomreli! Hada však povedal žene: Nie, určite nezomriete! Boh totiž vie, že v deň, keď budete z neho jest', otvorí sa vám oči a budete ako Boh; budete poznať dobro i zlo.*“, [1. Mojžišova 3,2-5](#). Satan sľuboval, že budú podobní Bohu, budú múdrejší, než sú teraz a postúpia na vyšší stupeň bytia. Eva podľahla pokušeniu a svojím vplyvom zviedla do hriechu aj Adama. Uverili slovám hada, že Boh svoj výrok nemyslel vážne. Prestali veriť svojmu Stvoriteľovi a začali ho podozrievať,

že obmedzuje ich slobodu, keby teda nemuseli brať ohľad na jeho príkaz, mohli by získať väčšiu múdrosť a vyššie postavenie.

[384] Aký zmysel našiel Adam po páde do hriechu v slovách: „*V deň, v ktorý by si z neho jedol, určite zomrieš?*„ Presvedčil sa azda, že satan mu oznámil ich správny zmysel spočívajúci v tom, že dosiahne vyšší stupeň bytia? Potom by prestúpenie bolo naozaj veľmi užitočné a satan by sa stal veľkým dobrodincom ľudstva. Adam sa však presvedčil, že Boží výrok má iný význam. Boh oznámil, že človek sa po spáchaní hriechu vráti do prachu, z ktorého Boh človeka stvoril. „*Kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si bol vzatý,*„ [1. Mojžišova 3,19](#). Ukázalo sa, že satanov sľub: „*Otvoria sa vám oči,*„ je pravdivý len čiastočne. Keď totiž Adam a Eva neposlúchli Boha, otvorili sa im oči a uvedomili si svoju nerozvážnosť, spoznali zlo a ochutnali trpké ovocie neposlušnosti.

Uprostred rajskej záhrady rástol strom života, ktorého plody mali schopnosť udržiavať človeka pri živote. Keby Adam nebol Bohu odmietol poslušnosť, mohol mať ďalej voľný prístup k tomuto stromu a mohol žiť večne. Hriechom sa vzdialil od stromu života a dostal sa do pazúrov smrti. Boží rozsudok: „*kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si bol vzatý,*„ hovorí o úplnom zániku života.

Človek prestúpením Božích požiadaviek stratil nesmrteľnosť, ktorú mu Boh sľúbil pod podmienkou, že ho bude poslúchať. Adam nemohol odovzdať svojim potomkom, čo nemal. Keby Boh hriešnemu ľudskému rodu neukázal cestu k nesmrteľnosti prostredníctvom obete svojho Syna, človek by nemal nijakú nádej. Zatiaľ čo „*smrť prešla na všetkých ľuď, pretože všetci zhrešili,*„ Ježiš Kristus „*odstránil smrť a svojím evanjeliom vyviedol na svetlo život a neporušiteľnosť,*„ [Rimanom 5,12](#); [2. Timoteovi 1,10](#). Nesmrteľnosť možno dosiahnuť len v Kristovi. On povedal: „*Kto verí v Syna, má večný život. Kto však neposlúcha Syna, neuzrie život,*„ [Ján 3,36](#). Ten najcennejší Boží dar môže získať každý, kto splní podmienky. Všetci, „*ktorí sa vytrvalosťou v dobrom konaní usilujú o slávu, česť a nepominuteľnosť,*„ dostanú „*večný život,*„ [Rimanom 2,7](#).

Len podvodník sľúbil Adamovi život za neposlušnosť. Hadovo tvrdenie v raji: „*Určite nezomriete,*„ bolo prvou kázňou o nesmrteľnosti duše. Toto tvrdenie, ktoré sa môže odvolávať jedine na autoritu satana, zaznieva z kresťanských kazateľníc a väčšina ľudí ho prijíma tak ochotne, ako ho prijali naši prarodičia. Boží výrok:

„Duša, ktorá hreší, zomrie,“ (Ezechiel 18,20), by podľa tohto výkladu musel znamenať: Duša, ktorá hreší, nezomrie, ale bude žiť večne. Môžeme sa len diviť zaslepenosti ľudí, ktorí tak ľahko veria satanovi, odmietajú Boží výrok.

Keby mal človek po páde do hriechu prístup k stromu života, mohol by žiť večne a hriech by sa stal nezničiteľným. „Cestu k stromu života,“ (1. Mojžišova 3,24) však strážil cherub s ohnivým mečom a nikto z Adamovej rodiny nesmel prekročiť túto zábranu a jesť plody zo stromu života. Preto nesmrteľní hriešnici neexistujú.

[385]

Satan po páde človeka do hriechu prikázal svojim prívržencom, aby sa predovšetkým snažili vstúpiť ľuďom vieru v prirodzenú nesmrteľnosť človeka, a keď sa im to podarí a ľudia tento blud prijmú, potom ich treba presvedčiť, že hriešnici budú večne trpieť. Vládca temnoty predstavuje prostredníctvom svojich pomocníkov Boha ako pomstychtivého tyrana. Tvrdí, že Boh uvrhne do pekla všetkých, ktorí sa mu nepáčia, aby naveky pocíťovali jeho hnev. Keď budú trpieť nevýslovné muky a zvíjať sa vo večnom ohni, údajne sa bude Stvoriteľ na to dívať s uspokojením.

Nepriateľ teda pripisuje Stvoriteľovi a Dobrodincovi ľudstva svoje vlastnosti. Krutosť je vlastnosť satana. Boh je láska a všetko, čo stvoril, bolo čisté, sväté a láskyplné, kým to pôvodca zla nepoškvrnil hriechom. Sám satan je tým nepriateľom, ktorý zvádza človeka do hriechu a potom ho ničí. Ak sa mu to podarí a má istotu, že mu človek padne za obeť, raduje sa zo skazy, ktorú spôsobil. Keby mu to Boh dovolil, zvedol by do záhuby všetkých ľudí. Bez zásahu Božej moci by neunikol ani jediný Adamov potomok.

Satan sa aj dnes snaží podobne zvíťaziť nad ľuďmi, ako zvíťazil pri našich prvých rodičoch tým, že spochybňuje vieru v Stvoriteľa a budí nedôveru v múdrosť Božej vlády a v spravodlivosť jeho zákona. Satan a jeho pomocníci predstavujú Boha tak, akoby bol horší, než sú oni sami. Tým chce ospravedlniť svoju vlastnú zlobu a vzburu. Veľký podvodník chce prisúdiť krutosť svojej povahy nášmu nebeskému Otcovi. Tým by sa rád predstavil ako ten, komu sa veľmi ukrivdilo, keď bol z neba vyhnaný preto, že sa odmietol podriaďovať takému nespravodlivému vládcovi. Presviedča ľudí, že pod jeho vládou by svet mohol mať slobodu, ktorá by sa veľmi líšila od otroctva pod prísnyimi zákonmi Boha. Takto získava ľudí, aby prestali dôverovať Bohu.

[386]

Učenie, že hriešnici sú trápení ohňom a sírou vo večne horiacom pekle a že za hriechy, ktoré spáchali za svoj krátky život na zemi, budú mučení tak dlho, ako dlho bude žiť Boh, sa nedá zlúčiť nielen s Božou láskou a milosrdenstvom, ale ani s ľudským zmyslom pre spravodlivosť. Napriek tomu sa toto učenie všeobecne hlásalo a dodnes sa nachádza v niektorých cirkevných vyznaniach. Podľa istého teológa „*pohl'ad na pekelné muky len umocní blaženost' vykúpených. Keď uvidia, ako iní ľudia rovnakej podstaty, narodení za rovnakých okolností, trpia také muky, zatiaľ čo oni sa majú tak dobre, poznajú, akí sú šťastní.*“, Iný vyhlásil: „*Počas výkonu trestu nad tými, ktorých stihol Boží hnev, bude sa dym ich múk večne vznášať pred vykúpenými, ktorí sa tešia z milosti, že nie sú medzi zatratenými. Tí budú volať: Amen. Haleluja. Chváľte Hospodina!*“,

Kde možno v Božom slove nájsť takéto učenie? Vykúpení v nebi by museli byť zbavení ľútosti a súcitu, ale aj každej stopy ľudskosti. Nahradí azda ich city stoická ľahostajnosť či krutosť divochov? Nie, to Božie slovo neučí. Tí, čo hlásajú tieto a podobné názory, môžu byť vzdelaní, ba aj čestní, no podliehajú satanovmu klamu. Ten ich zvädza, aby určitým biblickým pojmom dávali iný význam, aby v texte Božieho slova videli tvrdosť a zlobu, ktorá je príznačná pre satana, nie pre nášho Spasiteľa: „*Ako žijem, znie výrok Hospodina Pána, nemám záľubu v smrti bezbožného, ale v tom, že sa bezbožný odvráti od svojho spôsobu života a bude žiť. Odvráťte sa, odvráťte sa od svojich zlých spôsobov života! Prečo máte vymrieť, dom Izraela?*“, [Ezechiel 33,11](#).

Čo by z toho Boh mal, keby sme pripustili, že sa vyžíva pohľadom na muky, že má radosť zo vzdychania, výkrikov a zlorečenia tvorov trpiacich v plameňoch pekla? Môžu byť strašné zvuky príjemnou hudbou pre Večnú lásku? Zástancovia učenia o večnom pekle tvrdia, že večné utrpenie bezbožných ukazuje, ako Boh nenávidí hriech, ktorý ničí pokoj a poriadok vo vesmíre. To je nerozvážne! Má azda hriech trvať naveky preto, že Boh ho odmieta? Podľa učenia spomenutých teológov utrpenie bez výhľadu na zľutovanie privádza trpiacich do šialenstva, takže svoje správanie vyjadrujú kliatbami a rúhaním, a tým si len znásobujú svoj hriech. Božiu slávu nemôže zvýšiť nijaký donekonečna umocňovaný hriech.

Ľudský rozum si sotva vie predstaviť, koľko zla napáchalo nebiblické učenie o večných mukách bezbožných. Učenie Písma,

plné lásky a dobroty, oplývajúce súcitom a zľutovaním zahmlievajú poveru a strach. Keď si uvedomíme, v akých znevažujúcich farbách predstavuje satan Božiu povahu, nemôžeme sa čudovať, že ľudia majú z nášho milosrdného Stvoriteľa strach a hrôzu, ba že ho až nenávidia. Príšerné predstavy o Bohu, ktoré sa týmto učením šíria z kazateľníc po celom svete, urobili z tisícov, ba z miliónov ľudí pochybovačov a ateistov.

Učenie o večnom trápení bezbožných patrí k tým bludným náukám, čo tvoria „víno smilstva“, duchovného Babylona, ktorým opája všetky národy (Zjavenie Jána 14,8; 17,2). Je nepochopiteľné, že Kristovi služobníci prijali tento blud a hlásali ho z kazateľníc. Prijali ho z Ríma práve tak, ako nesprávny deň odpočinku. Pravdou je, že toto učenie hlásali aj veľkí a šľachetní muži, ktorí však nemali o tejto otázke také poznanie, aké máme dnes my. Boli zodpovední len za to svetlo poznania, ktoré svietilo v ich dobe. My sme však zodpovední za svetlo, ktoré osvecuje nás. Ak odmietame svedectvo Božieho slova a prijímame falošné učenie preto, že to tak učili naši otcovia, vzťahuje sa na nás odsúdenie vynesené nad Babylonom, že totiž aj my pijeme z „vína jeho smilstva“.

[387]

Mnohí z tých, čo učenie o večných mukách neprijímajú, zachádzajú do opačnej krajnosti. Uvedomujú si, že Písmo predstavuje Boha ako bytosť plnú lásky a súcitu, nemôžu veriť, že by svoje stvorenie vydal ohňu večne horiaceho pekla. Keďže veria, že ľudská duša je nesmrteľná, dochádzajú k záveru, že nakoniec budú všetci ľudia zachránení. Podľa nich je zmyslom všetkých biblických výstrah priviesť ľudí k tomu, aby sa Boha báli a poslúchali ho, ale že tieto výstrahy nie sú mienené doslovne. Podľa tohto názoru hriešnik môže rozvíjať svoje sebecko, nevšimá si Božie požiadavky a napriek tomu smie očakávať, že ho Boh nakoniec milostivo prijme. Takéto učenie sa spolieha na Božiu milosť, ale neberie vážne Božie príkazy, lichotí ľudskému sebecku a povzbudzuje bezbožných, aby ďalej žili v hriechu.

Ako príklad toho, ako zástancovia učenia o univerzálnom spasení prekrúcajú Písmo v snahe podporiť svoju predstavu, ktorá pôsobí na ľudí celkom zhubne, stačí uviesť ich vlastné výroky. Na pohrebe istého neveriaceho mladíka, ktorý zahynul pri nehode, kazateľ prečítal ako úvodný text výrok Písma o Dávidovi, podľa ktorého sa tento kráľ „zmieryl so smrťou Amnónovou“, 2. Samuelova 13,39.

Kazateľ rozviedol text takto: „*Ludia sa ma často pýtajú, aký údel stihne tých, čo zo sveta odchádzajú v hriechu, ktorí zomrú napríklad v opitosti alebo s krvou, ktorú si pri zločine nestihli zmyť zo šiat, alebo zomrú tak, ako zomrel tento mladík, bez akéhokoľvek vyznania, bez náboženskej skúsenosti. Na túto ťažkú otázku nám uspokojivo odpovie Písmo sväté. Amnón bol neobyčajne hriešny, svoje neprávosti neol'utoval, bol opitý a v tomto stave aj zomrel. Dávid ako Boží prorok musel vedieť, či údel Amnóna bude na druhom svete dobrý alebo zlý. Ako prehovorilo jeho srdce? 'Zmieril sa so smrťou Amnónovou, '„*

[388] Kazateľ potom pokračoval: „*Aký záver môžeme vyvodit' z týchto slov? Možno povedať, že Dávid neveril vo večné mučenie ľudí. Tak to chápeme a vidíme v tom pádny dôkaz podporujúci príjemnejší, osvietenejší a blahodarnejší názor na konečné univerzálne očistenie a pokoj. Dávid sa zmieril so smrťou svojho syna. Prečo? Pretože prorockým zrakom smel zahliadnuť skvelú budúcnosť a vidieť, že jeho syn zbavený všetkých pokušení, otroctva a očistený od poškvŕn hriechu, bol po dosiahnutí dostatočného stupňa svätosti a osvietenia prijatý do spoločenstva radujúcich sa duchov v nebi. Útechou pre Dávida bolo, že jeho milovaný syn bol vzdialený od prítomného hriešneho a bolestného stavu a odobral sa tam, kde na jeho zatemnenú dušu bude pôsobiť ten najvznešenejší vplyv Ducha Svätého, kde sa jeho myseľ otvorí nebeskej múdrosti a príjemným záchvevom večnej lásky, a takto pripravený a posvätený bude môcť prežívať pokoj a spoločenstvo nebeského dedičstva.*

Tieto myšlienky by nás mali presvedčiť, že záchrana pre nebo nezávisí od ničoho, čo môžeme urobiť počas svojho pozemského života, ani od zmeny srdca, ani od viery, ani od náboženského vyznania.,,

Takto teda opakujú niektorí Kristovi služobníci ten klam, ktorý vyslovil had v raji: „*Určite nezomriete! Boh totiž vie, že v deň, keď budete z neho jesť, otvorí sa vám oči a budete ako Boh.,,* Satan tvrdí, že aj najväčší hriešnik – vrah, zlodej, cudzoložník – bude mať možnosť vojsť po smrti do večnej blaženosti.

Z čoho vyvodil tento kazateľ Slova svoje mylné závery? Z jedinej vety, ktorá vyjadruje, že Dávid sa zmieril s tým, čo sa stalo. „*Zatúžil kráľ Dávid ísť za Absolónom, lebo sa už bol zmieril so smrťou Amnónovou.,* [2. Samuelova 13,39](#). Keď sa prudkosť jeho žiaľu časom zmiernila, jeho myšlienky sa odvrátili od mŕtveho syna

k synovi živému, ktorý zo strachu pred spravodlivým trestom odišiel dobrovoľne do vyhnanstva. Je to azda dôkaz, že opitý krvismilník Amnón bol hneď po smrti prenesený do nebeskej blaženosti, aby sa tam pripravil na život so svätými anjelmi? Možno je to príjemná rozprávka na upokojenie neobráteného srdca. Je to však účinná satanova lož. Možno sa potom diviť, že takéto učenie podporuje bezbožnosť?

Podobne ako spomenutý pomýlený kazateľ sa správajú aj mnohí iní. Vytrhnú zo súvislosti niekoľko slov Písma, pričom neraz je zmysel textu práve opačný, než aký z neho vyvodzujú. Citovaný text však používajú ako dôkaz učenia, ktoré odporuje Božiemu slovu. Výrok uvádzaný ako dôkaz, že opitý Amnón je v nebi, odporuje jasnému a jednoznačnému textu Písma, že nijaký opilec nevstúpi do Božieho kráľovstva. (Pozri [1. Korint'anom 6,10.](#)) Takýmto spôsobom robia pochybovači a neverci z pravdy klamstvo. Ich podvod zmätie veľa ľudí a ukolíše ich vo falošnej istote.

Keby to bola pravda, že duše všetkých ľudí odchádzajú pri smrti do neba, potom by sme si mohli radšej priať smrť ako život. Takáto viera môže niektorých ľudí do viesť k tomu, že si život ukončia sami. Keď doľahnú na nich starosti, ťažkosti a sklamaná, zdá sa im výhodnejšie ukončiť tento život a odísť do večnej blaženosti.

[389]

Boh vo svojom Slove jednoznačne oznámil, že priestupníkov zákona potresce. Tí, čo si navrávajú, že je príliš milosrdný na to, aby hriešnikov spravodlivo potrestal, mali by sa zahľadiet' na golgotský kríž. Smrť nevinného Božieho Syna svedčí o tom, že „odplata za hriech je smrť“, že každé prestúpenie zákona prináša spravodlivú odplatu. Kristus, ktorý bol bez hriechu, stal sa hriechom kvôli človekovi. Niesol vinu za prestúpenie. Pre skrytosť Otcovej tváre mu puklo srdce a život v ňom zhasol. Takú obeť priniesol preto, aby boli hriešnici zachránení. Človek nemohol byť zbavený trestu za hriech nijakým iným spôsobom. Ktokoľvek odmieta toto draho vykúpené odpustenie, musí sám niesť vinu a trest za svoje prestúpenie.

Všimnime si, čo Biblia ďalej učí o tých, ktorí odmietajú pokánie a ktorých zástancovia univerzálneho spasenia vidia v nebi ako svätých, šťastných anjelov.

„Ja dám vysmädnutému zadarmo z prameňa vody života,“ [Zjavenie Jána 21,6](#). Toto zasľúbenie platí len tým, čo sú smädní. Splní sa len u tých, ktorí cítia potrebu vody života a ktorí ju hľadajú bez

ohl'adu na jej prípadnú cenu. „Kto zvíťazí, zdedí toto, a ja mu budem Bohom a on mi bude synom., [Zjavenie Jána 21,7](#). Tu sú uvedené aj podmienky. Ak chceme byť dedičmi Božieho kráľovstva, musíme bojovať proti hriechu a nad ním zvíťaziť.

Pán prostredníctvom proroka Izaiáša oznámil: „*Blahoslavení sú spravodliví; lebo tí sú dobre na tom, pretože ovocie svojich skutkov budú požívať!* Beda bezbožnému, lebo je zle na tom, pretože sa mu povedie podľa skutkov jeho rúk., [Izaiáš 3,10.11](#). „*Ked' hriešny stokrát spácha zlo,*“, hovorí múdry muž, „*a predsa dlho žije, viem, že sa bohobojným dobre povedie práve preto, lebo sa ho boja. Bezbožnému sa však nepovedie dobre,*“, [Kazateľ 8,12.13](#). Aj apoštol potvrdzuje, že hriešnik hromadí proti sebe „*hnev na deň hnevu, keď sa zjaví spravodlivý Boží súd. Boh odplatí každému podľa jeho skutkov,*“, „*Súženie a úzkosť dol'ahnú na každého človeka, ktorý pácha zlo,*“, [Rimanom 2,5.6.9](#).

[390] „*Dobre viete, že žiaden smilník, nečistý alebo lakomec, ktorý je modlárom, nemá dedičstvo v Kristovom a Božom kráľovstve,*“, [Efezským 5,5](#). „*Usilujte sa o pokoj so všetkými a o posvätenie, bez ktorého nik neuvidí Boha,*“, [Židom 12,14](#). „*Blahoslavení sú tí, čo si perú rúcha, aby mali nárok na strom života a aby vošli bránami do mesta. Vonku zostanú psy, tráviči, smilníci, vrahovia, modloslužobníci a každý, kto miluje a pácha lož,*“, [Zjavenie Jána 22,14.15](#).

Boh predstavil v Písme svoju snahu a oznámil, ako naloží s hriechom. „*Hospodin, Hospodin! Milosrdný, láskavý, zhovievavý, veľmi milostivý a verný Boh! Preukazuje milosť tisícom, odpúšťa a vinu, zločin a hriech, ale nič nenecháva nepotrešané,*“, [2. Mojžišova 34,6.7](#). „*Všetkých bezbožníkov zahubí,*“, „*Odbojníci budú celkom vyhubení, budúcnosťou bezbožných je záhuba,*“, [Žalm 145,20; 37,38](#). Boh ukončí vzburu mocou a autoritou svojej lásky. Všetky prejavy spravodlivosti budú však v úplnej zhode s povahou milosrdného, zhovievavého a dobrotivého Boha.

Boh si u človeka nič nevynucuje a jeho prejav nepotláča. Nemá záľubu v otrockej poslušnosti. Praje si, aby ho bytosti, ktoré stvoril, milovali preto, lebo si ich lásku zaslúži. Chce, aby ho poslúchali preto, že si uvedomujú význam jeho múdrosti, spravodlivosti a lásky. Ľudia, ktorí správne chápu tieto vlastnosti, ho budú milovať, lebo obdivujú jeho cnosti.

Zásady dobrotivosti, milosrdenstva a lásky, ktoré hlásal a stelesňoval náš Spasiteľ, sú prejavom Božej vôle a povahy. Kristus povedal, že neučí nič iné, iba to, čo prijal od svojho Otca. Zásady Božej vlády sa dokonale zhodujú s príkazom Spasiteľa: „*Milujte svojich nepriateľov.*“, Boh vykoná spravodlivosť nad bezbožnými pre blaho vesmíru, a tým aj pre blaho ich samých. Chcel by ich urobiť šťastnými, keby to neodporovalo zásadám jeho vlády a jeho spravodlivej povahe. Prejavuje im svoju lásku, umožňuje im poznať svoj zákon a ponúka im svoju milosť. Oni však jeho láskou pohrdajú, prestupujú jeho zákon a odmietajú jeho milosť. Božie dary síce stále prijímajú, ale zneuctievajú Darcu. Nenávidia Boha, lebo vedia, že nemôže uznať ich hriešne správanie. Pán dlho znáša ich prevrátenosť, no nakoniec príde rozhodujúca chvíľa, keď sa o nich rozhodne. Pripúta si Boh týchto odporcov k sebe násilím? Prinúti ich, aby spĺňali jeho vôľu?

Ľudia, ktorí si vybrali za svojho vodcu satana a nechali sa ovládnuť jeho mocou, nie sú pripravení, aby mohli vojsť do Božej prítomnosti. Zakorenila sa v nich pýcha, faloš, pôžitkárstvo a krutosť. Mohli by azda vojsť do neba a večne tam žiť s tými, ktorými tu na zemi pohrdali a ktorých nenávideli? Pravda sa nebude luhárom nikdy páčiť. Pokora nikdy neuspokojí domýšľavosť a pýchu. Skazenosť sa nikdy nezmieri s čistotou a nesebecká láska sa nikdy nezapáči sebeckému človekovi. Akú radosť mohlo nebo ponúknuť ľuďom, pozornosť ktorých pútajú len svetské záľuby a sebecké záujmy?

Mohli by byť tí, čo sa celý život búrili proti Bohu náhle prenesení do neba, aby pozorovali vznešenosť a svätosť dokonalosti, ktorá tam vládne, aby hľadeli, ako je každá bytosť plná lásky a z tváre jej žiari radosť, ako znejú tóny na počesť Boha a Baránka a neustály prúd svetla osvecuje vykúpených v prítomnosti toho, ktorý sedí na tróne? Môžu ľudia, ktorí nenávidia Boha, pravdu a svätosť, prísť medzi nebeské zástupy a spievať s nimi chválospevy? Zniesli by slávu Boha a Baránka? Nie. Boh im poskytol čas milosti na prípravu povahy pre nebo. Nikdy si však neobľúbili čistotu, nikdy sa neučili nebeský jazyk a teraz je už na to príliš neskoro. V živote prežitom v odpore proti Bohu sa nechceli pripraviť pre nebesá. Svätosť a pokoj neba by im boli utrpením. Božia sláva by im bola spaľujúcim ohňom. Určite by sa snažili z takého svätého miesta ujsť. Priali by si zomrieť a skryť sa pred tvárou Spasiteľa, ktorý podstúpil smr

[391]

pre ich záchranu'. Bezbožní ľudia rozhodnú sami o tom, aký bude ich večný údel. Sami sa dobrovoľne zriekli neba a Boh to vo svojej spravodlivosti a milosti len potvrdí.

Tak ako vody pri potope, aj oheň Božieho súdu oznamuje, že tých, čo sa vedome rozhodli žiť v neprávostiach, nemožno zachrániť. Nie sú ochotní podriaďiť sa Božej autorite. Zvykli si žiť svojvoľne a na sklonku života je už príliš neskoro obrátiť prúd myšlienok opačným smerom, odvrátiť sa od svojvoľnosti k poslušnosti a od nenávisťi k láske.

Boh tým, že nechal žiť vraha Kaina, ukázal svetu, ako by to vyzeralo, keby hriešnik mohol žiť večne a neobmedzene by mohol páchať zlo. Kainov príklad zviedol mnohých jeho potomkov do hriechu, takže *„ľudská zloba na zemi je veľká,* a Boh videl, že *„všetko zmýšľanie ľudského srdca je ustavične naklonené len k zlu,* *„Zem bola skazená pred Bohom a plná násilia,* [1. Mojžišova 6,5.11](#).

Boh z milosti k svetu v dobe Nóacha odstránil zo zeme všetkých páchatel'ov zla. Z milosti odstránil aj zvrhlých obyvateľov Sodomy. Satan svojím podvodným vplyvom vzbudzoval súciti o obdiv voči páchatel'om neprávostí, ktorí ďalej navádzali iných k odporu proti Bohu. Tak to bolo za čias Kaina i Nóacha, Abraháma a Lóta, a tak je to i dnes. Boh nakoniec z lásky k vesmíru odstráni všetkých, čo odmietajú jeho milosť.

„Mzdou hriechu je smrť, avšak milostivým darom Božím je večný život v Kristu Ježišovi, našom Pánovi, [Rimanom 6,23](#). Život je dedičstvo spravodlivých, smrť je údel bezbožných. Mojžiš povedal ľudu: *„Dnes som ti predložil život a dobro, smrť a zlo,* [5. Mojžišova 30,15](#). Smrť, o ktorej sa tieto texty Písma zmieňujú, nie je prirodzená smrť, ktorou pre svoju hriešnosť zomierajú všetci ľudia od Adama. Je to *„druhá smrť* *„, opak večného života.*

[392]

Následkom pádu Adama do hriechu smrť postihla celý ľudský rod. Každý človek bez rozdielu odchádza do hrobu. Plán spasenia však umožnil, aby všetci ľudia boli vzkriesení. *„Mám nádej v Boha, že bude vzkriesenie spravodlivých i nespravodlivých, ktoré očakávajú aj oni,* *„Ako v Adamovi všetci zomierajú, tak aj v Kristovi budú všetci oživení,* [Skutky apoštolov 24,15](#); [1. Korint'anom 15,22](#). Z hrobov však vstanú dve rozdielne skupiny ľudí. *„Všetci v hrobach počujú jeho hlas a tí, čo dobre robili, vyjdú na vzkriesenie k životu, kým tí, čo páchali zlo, vyjdú na vzkriesenie k súdu,* [Ján](#)

5,28. Tých, ktorých Pán uzná za hodných toho, aby boli vzkriesení k životu, sú „*blahoslavení a svätí*“, „*Nad tými druhá smrť nemá moci*“, [Zjavenie Jána 20,6](#). Ostatní, ktorí neprijali odpustenie vierou a pokáním, musia prijať trest za prestúpenie – „*mzdu hriechu*“. Podstúpia trest rôzneho trvania a rôzneho stupňa podľa svojich skutkov a potom zomrú druhou smrťou. Boh nemôže zachrániť hriešnika s jeho hriechmi, lebo to odporuje Božej spravodlivosti a milosti. Ukončí jeho život, ktorý hriešnik odmietol svojím prestúpením a jasne preukázal, že ho nie je hodný. Žalmista pripomína: „*Ešte chvíľku a bude po bezbožníkovi, budeš hľadať, kde je, a nenájdeš ho*“. Prorok hovorí: „*Budú, akoby ich nikdy nebolo*“, [Žalm 37,10](#); [Obadiáš 1,16](#). Zakrytí hanbou zostanú v beznádejne večnom zabudnutí.

Tak bude odstránený hriech so všetkou biedou a záhubou, ktorú prináša. Žalmista napísal: „*Pokarhal si pohanov a zahubil bezbožníka, ich meno si vytrel na večné veky*“, [Žalm 9,6](#). Podľa záznamu v knihe Zjavenie apoštol Ján videl prorockým zrakom výjav večnosti a počul chválospev, v ktorom nebol jediný rušivý tón. Počul, ako celé stvorenstvo na nebi a na zemi prevoláva Bohu slávu ([Zjavenie Jána 5,13](#)). Potom už nebude odsúdencov, ktorí by sa v nekonečnom trápení rúhali Bohu. Bytosti trpiace v pekelnom ohni nebudú svojimi výkrikmi rušiť spev vykúpených.

Zo základného bludu o prirodzenej nesmrteľnosti ľudskej duše vychádza učenie o vedomom stave človeka po smrti. Toto učenie, ako aj predstava o večných mukách odporuje učeniu Písma, zdravému úsudku i ľudskému citu. Podľa všeobecne rozšíreného názoru vykúpení ľudia vedia v nebi o všetkom, čo sa deje na zemi, najmä keď ide o ich priateľov, ktorých tu zanechali. Mali by títo zosnúť dôvod k radosti, keby vedeli o príkoriach živých a mohli by sledovať hriešny život svojich milých a keby museli vidieť starosti, sklamanie a ťažkosti života? Ako by sa potom mohli radovať z nebeskej blaženosti tí, čo by boli v myšlienkach pri svojich blízkych na zemi? Aké poburujúce je pomyslenie, že pri poslednom výdychu duša nekajúceho hriešnika odchádza do pekelného ohňa. Aký strach musia prežívať ľudia v predstave, že ich milí odchádzajú do hrobu nepripravení, a teda do večného trestu a utrpenia. Tieto trýznivé predstavy dovedli už mnohých do šialenstva.

Čo však o tom všetkom hovorí Písmo? Podľa Dávida mŕtvi nevedia nič. „*Ked' vyjde z nich duch, vrátia sa do zeme, v ten deň*

padnú ich plány,, [Žalm 146,4](#). Podobne hovorí aj Šalamún: „Živí vedia, že zomrú, ale mŕtvi nič nevedia., „Aj ich láska, aj ich nenávisť a žiarlivosť zanikla a nemajú už podielu na ničom, čo sa deje pod slnkom., „Lebo v záhrobí, do ktorého sa uberáš, niet práce, ani myšlienky, ani poznania, ani múdrosti., [Kazateľ 9,5.6.10](#).

Keď Boh splnil prosbu kráľ a Ezechiáša a predĺžil mu život o pätnásť rokov, vd' ačný kráľ dobrerečil Bohu za jeho veľkú milosť. Vo svojom chválospeve uviedol dôvod, prečo sa tak raduje; „ved' podsvetie ti nemôže d'akovať, ani smrť t'a neoslavuje; tí, čo zostupujú do hrobu, nedúfajú viac v tvoju vernosť. Len živý ti d'akuje ako ja dnes., [Izaiáš 38,18.19](#). Podľa všeobecne rozšírenej predstavy zomretí spravodliví sú v nebi, kde žijú v blaženosti a chvália Boha nesmrteľným jazykom. Ezechiáš však nemal o smrti takú skvelú predstavu. S jeho slovami súhlasí výrok žalmistu: „V smrti si na teba nikto nespomenie. Kto t'a v ríši mŕtvych oslávi?., „Mŕtvi nebudú chváliť Hospodina, nikto z tých čo zostupujú do hrobového ticha., [Žalm 6,6; 115,17](#).

Počas Turíc apoštol Peter povedal o Dávidovi: „Zomrel, pochovali ho a jeho hrob je u nás až do dnešného dňa., „Ved' Dávid nevystúpil na nebesia., [Skutky apoštolov 2,29.34](#). Skutočnosť, že Dávid zostáva v hrobe až do vzkriesenia, dokazuje, že spravodliví mŕtvi neodchádzajú po smrti do neba. Dávid bude môcť nakoniec zasahnúť po pravici Božieho trónu len po vzkriesení a v dôsledku toho, že Kristus vstúpil na nebesá.

Apoštol Pavol napísal: „Ak však mŕtvi nevstávajú, ani Kristus nebol vzkriesený. Ak však Kristus nebol vzkriesený, márna je vaša viera – ešte vždy ste vo svojich hriechoch. A tak by zahynuli aj tí, čo zomreli v Kristovi., [1. Korint'anom 15,16-18](#). Keby spravodliví mŕtvi po všetky tisícročia od stvorenia odchádzali pri smrti do neba, Pavol by nemohol povedať, že keby nebolo vzkriesenia, boli by „zahynuli aj tí, čo zomreli v Kristovi.,? Vzkriesenie by totiž nebolo treba.

[394] Mučeník Tyndale o stave človeka po smrti povedal: „Otvorene priznávam, že nie som presvedčený o tom, že už žije v sláve, v akej žije Kristus, alebo v akej žijú Boží anjeli. Také učenie nie je článkom môjho vyznania viery; lebo keby to bolo tak, musel by som kázanie o vzkriesení tela považovať za zbytočnosť., (William Tyndale, Preface to New Testament).

Nemožno poprieť, že učenie o nesmrteľnosti, v ktorej sa človek ocitá okamžite po smrti, viedlo k prehliadaniu biblického učenia o vzkriesení. Všimol si to aj Dr. Adam Clarke, ktorý napísal: „Zdá sa, že učenie o vzkriesení malo pre prvých kresťanov oveľa väčší význam, než má dnes. Prečo je to tak? Apoštolovia ho sústavne zdôrazňovali a ním povzbudzovali Kristových nasledovníkov k usilovnosti, k poslušnosti a k radostnej myšli. Ich dnešní nasledovníci sa o ňom zmieňujú len výnimočne. Tak kázali apoštolovia a tomu verili prví kresťania; tak kážeme my a tomu veria aj naši poslucháči. Nijaké iné učenie sa v evanjeliu tak nezdôrazňuje a nijaké učenie sa v dnešných kázňach tak nezanedbáva., (Commentary on the New Testament, zv. 2, pozn. k [1. Korint'anom 15](#)).

Táto situácia trvá už tak dlho, že jedinečná pravda o vzkriesení sa takmer vytratila a kresťanský svet na ňu zabudol. Preto istý popredný náboženský spisovateľ vo svojich poznámkach k slovám apoštola Pavla z [Prvého listu Tesaloničanom 4,13-18](#) napísal: „Kvôli úteche nám učenie o nesmrteľnosti lepšie vyhovuje než nejaké pochybné učenie o druhom príchode. Pán si po nás príde v okamihu našej smrti. Na to máme čakať a pripravovať sa. Tí, čo zomreli, už vošli do slávy. Nečakajú na hlas Božej poľnice, ktorá ohlási ich osud a blaženosť’.,,

Kristus pred svojím odchodom nepovedal učeníkom, že čoskoro prídu za ním. Sľúbil im: „Ked' odídem a pripravím vám miesto, zase prídem a vezmem vás k sebe, aby ste aj vy boli tam, kde som ja.,, [Ján 14,3](#). Aj apoštol Pavol napísal, že „ked' zaznie povel, hlas archanjela a Božia trúba, sám Pán zostúpi z neba a prvý vstanú tí, čo umreli v Kristovi; potom my, ktorí budeme nažive, spolu s nimi budeme v oblakoch uchvátení do vzduchu v ústrety Pánovi, a tak navždy budeme s Pánom.,, A dodáva: „Tak sa teda potešujte navzájom týmito slovami.,, [1. Tesaloničanom 4,16-18](#). Tieto slová útechy sa zásadne líšia od vyššie uvedeného výroku duchovného, ktorý zastáva univerzálne spasenie. Kazateľ potešoval pozostalých, že Pán prijal zosnulého medzi svojich anjelov hneď po tom, čo naposledy vydýchol bez ohľadu na to, aký bol hriešny. Apoštol odkazoval svojich spoluveriacich na budúci príchod Ježiša Krista, keď bude zjavné víťazstvo nad smrťou a hrobom a keď „tí, čo umreli v Kristovi.,, budú vzkriesení k večnému životu.

Skôr než bude niekto môcť vstúpiť do večných príbytkov, musí

byť jeho život preskúmaný a Boh musí rozhodnúť o jeho povahe a skutkoch. Všetci ľudia budú súdení podľa záznamov v nebeských knihách a podľa svojich skutkov dostanú všetci aj odmenu. Tento súd sa nekoná pri smrti jednotlivého človeka. Apoštol Pavol hovorí, že Boh „určil deň, keď bude spravodlivo súdiť celý svet skrze muža, ktorého ustanovil. Všetkým o tom poskytol spoľahlivý dôkaz, keď ho vzkriesil z mŕtvych,“, [Skutky apoštolov 17,31](#). Apoštol tu jasne hovorí, že pre súd sveta je v budúcnosti pevne určený konkrétny deň.

Apoštol Júda odkazuje na rovnaký čas: „Anjelov však, ktorí si nezachovali svoju pôvodnú hodnosť, ale opustili svoj vlastný príbytok, drží,“, Hospodin „v tme vo večných putách kvôli súdu veľkého dňa.“, Ďalej cituje slová Enocha: „Prišiel Pán s desiat' tisícami svojich svätých, aby vykonal súd nad všetkými,“, [Júdu 1,6.14.15](#). Apoštol Ján uvidel „mŕtvych, veľkých i malých; stáli pred trónom. A otvorili sa knihy... a mŕtvi boli súdení na základe zápisov v knihách podľa svojich skutkov,“, [Zjavenie Jána 20,12](#).

Keby sa už mŕtvi tešili v nebeskej blaženosti, alebo keby sa zvíjali v pekelných plameňoch, prečo by mal byť súd? Písmo sväté dáva na tieto dôležité otázky jasné a jednoznačné odpovede, ktorým môžu porozumieť aj jednoduchí ľudia. Môžeme však nájsť niečo rozumné či spravodlivé vo všeobecne rozšírenom učení? Mohli by spravodliví po súdnom preskúmaní ich prípadu prijať pochvalu: „Správne, dobrý a verný sluha!... Vojdi do radosti svojho pána!“, ([Matúš 25,21](#)), keby už boli stáročia žili v Božej prítomnosti? Povolá azda Sudca neba a zeme bezbožných z miesta múk, aby vyniesol nad nimi rozsudok: „Odíd'te odo mňa, zlorečení, do večného ohňa!“, [Matúš 25,41](#). To je rúhanie, hanebné zosmiešňovanie Božej múdrosti a spravodlivosti.

Učenie o nesmrteľnosti duše patrí medzi falošné náuky, ktoré Rím prevzal z pohanstva. Martin Luther ich priradil k tým „nehoráznym bájкам, ktoré sú z hnojiska rímskych dekrétov,“ (E. Petavel, *The Problems of Immortality*, str. 255). V poznámkach k Šalamúnovmu výroku z knihy Kazateľ, že mŕtvi nevedia nič, reformátor uviedol: „To je ďalší text o tom, že mŕtvi nič nevedia. Nemajú nijakú povinnosť, nijaké vedomie, nijaké umenie, nijakú múdrosť. Podľa Šalamúna mŕtvi spia a necítia vôbec nič, lebo ležia, nepočítajú dni ani roky. Keď sa však prebudia, bude sa im zdať, že spali

len okamih., (Martin Luther, Exposition of Salamon's Booke Called Ecclesiastes, str. 152).

Nikde v Písme sa nenájde tvrdenie, že spravodliví dostávajú odmenu a bezbožní sú potrestaní okamžite po smrti. Patriarchovia a proroci nič také nezaznamenali. Kristus a jeho apoštolovia nič podobné nepovedali. Biblia jasne učí, že mŕtvi neodchádzajú hneď do neba, ale že spia až do vzkriesenia (1. Tesaloničanom 4,14; Job 14,10-12). V ten deň, keď „prv, ako sa pretrhne strieborný povrázok a rozbije sa zlatá čaša,, (Kazateľ 12,6), zmizne myslenie človeka. Tí, čo odchádzajú do hrobov, už neprehovoria. Nevedia o ničom, čo sa deje pod slnkom (Job 14,21). Pre unavených spravodlivých je to blažený odpočinok. Čas dlhý alebo krátky im je len okamihom. Spia a k slávnej nesmrteľnosti ich prebudí iba Božia poľnica. „Pri poslednom trúbení... mŕtvi budú vzkriesení neporušiteľní..., lebo toto porušiteľné si musí obliecť neporušiteľnosť a toto smrteľné si musí obliecť nesmrteľnosť. Keď však toto porušiteľné oblečie si neporušiteľnosť a toto smrteľné si oblečie nesmrteľnosť, vtedy sa splní napísané slovo: Smrť je pohltená vo víťazstve!,, 1. Korint'anom 15,52.54. Keď mŕtvi budú zobudení z hlbokého spánku, začnú premýšľať o tom, na čo prestali myslieť v okamihu smrti. Posledným pocitom bol strach zo smrti, poslednou myšlienkou to, že ich zovrie moc hrobu. Keď z neho povstanú, ich prvú radostnú myšlienku vyjadrí víťazné zvolanie: „Smrť, kde je tvoje víťazstvo? Smrť, kde je tvoj ostenň?,, 1. Korint'anom 15,55.

34. kapitola — Môžeme hovoriť s mŕtvymi?

Biblická zmienka o Božích posloch, anjeloch, je pre každého Kristovho nasledovníka mimoriadne potešujúcou a vzácnou pravdou. Toto biblické učenie však zatemňujú a spochybňujú niektoré bludné názory populárnej teológie. Učenie o prirodzenej nesmrteľnosti, prevzaté z pohanskej filozofie a v dobe temna počas veľkého odpadnutia prijaté do kresťanskej vierouky nahradilo jasnú pravdu Písma svätého, že totiž „*mŕtvi nič nevedia*„, [Kazateľ 9,5](#). Mnoho ľudí verí, že anjeli posielaní „*slúžiť tým, čo majú zdediť spasenie*„, ([Židom 1,14](#)), sú vlastne duchovia mŕtvych ľudí. Tento názor sa udržiava aj napriek tomu, že Biblia jasne hovorí o existencii nebeských anjelov dávno predtým, než zomrel prvý človek.

Učenie, že človek nestráca svoje vedomie ani po smrti, a najmä viera, že duchovia mŕtvych sa môžu vracat' a slúžiť živým, pripravili cestu modernému špiritizmu. Ak mŕtvi majú možnosť prísť do prítomnosti Boha a anjelov a ak ich posmrtné poznanie prevyšuje ich znalosti z pozemského života, prečo by sa nemohli vrátiť na zem, aby poučili živých? Ak sa duchovia mŕtvych, ako učí populárna teológia, vznášajú nad svojimi pozemskými priateľmi, prečo by s nimi nemohli byť v spojení, varovať ich pred zlom alebo ich potešovať v zármutku? Ako môžu ľudia, ktorí veria v stav vedomia človeka po smrti zavrhnúť to, čo im oslávení duchovia oznamujú ako poznanie pochádzajúce od Boha? Týmto „*posvätným*„ spôsobom uskutočňuje satan svoje zámery. Padlí anjeli prichádzajú ako poslovia zo sveta duchov a uskutočňujú satanove príkazy. Knieža zla predstiera, že umožňuje spojenie medzi živými a mŕtvymi, no v skutočnosti podvodne pôsobí na ľudskú myseľ on sám.

Satan má moc predviesť ľuďom podobu ich zosnulých priateľov. Podvod je dokonalý – ich vzhľad, slová, hlas – všetko napodobňuje pozoruhodne presne. Mnohých ľudí vie potešiť uistenie, že ich milovaní sa tešia v nebeskej radosti a bez toho, žeby tušili nejaké nebezpečenstvo, počúvajú „*bludných duchov a náuky démonov*„, [1. Timoteovi 4,1](#).

Keď uveria, že mŕtvi si skutočne prichádzajú s nimi pohovoriť, satan im predvedie takých ľudí, ktorí zomreli nepripravení. Duchovia však tvrdia, že sú v nebi šťastní, ba že tam zastávajú vznešené postavenie, a tak sa šíri bludná predstava, že medzi spravodlivými a bezbožnými nie je vlastne nijaký rozdiel. Domnelí návštevníci zo sveta mŕtvych niekedy vyslovujú výstrahy a varovania, ktoré sa preukážu ako správne. Takto si získajú dôveru a potom šíria učenie, ktoré priamo podkopáva dôveru v Písmo. Predstierajú hlboký záujem o blaho svojich priateľov na zemi a rozprávajú im najnebezpečnejšie bludy. Ak niekedy povedia aj pravdu a predpovedia nejakú budúcu udalosť, robí to ich výpovede zdanlivo spoľahlivými. Preto toľko ľudí ochotne prijíma ich falošné učenie a slepo mu verí, akoby to bola tá najsvätejšia pravda. Zabúdajú na Boží zákon, pohŕdajú Duchom milosti, krv zmluvy pokladajú za niečo nesväté. Duchovia popierajú Kristovo božstvo a Stvoriteľa porovnávajú so sebou. Tak pokračuje starý odporca v novej maske vo svojej vzbure proti Bohu, ktorá sa začala v nebi a vedie ju na zemi už takmer šesť tisíc rokov.

[398]

Niektorí ľudia sa snažia vysvetliť špiritistické prejavy tým, že ich pokladajú za podvod a pripisujú ich šikovnosť médiu. Je síce pravdou, že niektorí ľudia predvádzajú rôzne triky, existujú však jednoznačné prejavy nadprirodzenej moci. Tajomné klopanie, ktorým sa moderný špiritizmus prejavil na začiatku, nebol výsledkom chytráctva či podvodu, ale priamym dielom zlých anjelov. Tým sa dostal na scénu jeden z najúčinnejších klamov, ktoré ničia ľudské duše. Mnohí sú zvedení práve preto, že špiritizmus pokladajú len za ľudský podvod. Keď neskôr lepšie spoznajú niektoré prejavy, ktoré sú nútení pokladať za nadprirodzené, klamne ich považujú za prejav Božej moci.

Títo ľudia prehliadajú výroky Písma o divoch satana a jeho spoločníkov. Diablova moc dopomohla faraónovým kúzelníkom napodobniť Božie dielo. Apoštol Pavol napísal, že satan pred Kristovým druhým príchodom podobne prejaví svoju moc. On sa pred príchodom Spasiteľa vyjaví „so všetkou mocou, znameniami a lživými zázrakmi, so všetkým zvädzaním k nepravosti,“ [2. Tesaloničanom 2,9.10](#). Keď apoštol Ján predstavuje moc, ktorá v posledných dňoch koná veľké divy, hovorí: „Robí veľké znamenia, takže aj oheň zostupuje z neba na zem pred zrakmi ľudí. Obyvatel'ov zeme zvädza znameniami,“ [Zjavenie Jána 13,13.14](#). Proroctvo nepredpovedá len

podvody, ľudí oklamú skutočné divy satanových pomocníkov, nielen ich predstieranie.

[399] Vládca temnoty, ktorý od začiatku venoval schopnosti svojho majstrovského ducha podvodnému dielu, obratne prispôsobuje svoje pokusenia ľuďom všetkých skupín a tried. Vzdelaným a kultivovaným predstavuje špiritizmus v jemnejšej a prijateľnejšej podobe, takže sa mu darí mnohých vtiahnuť do svojich nástrah. Apoštol Jakub napísal, že múdrosť tohto druhu *„nie je múdrosť prichádzajúca zhora, ale pozemská, zmyslová, démonická,„* **Jakoba 3,15**. Zvodca to, pravda, skrýva, keď to vyhovuje jeho zámerom. Pokušiteľ, ktorý sa mohol pred Kristom na púšti objaviť v sláve nebeského serafa, prichádza k ľuďom v podobe vznešeného anjela svetla. Ľudský rozum vie uchvátiť povznášajúcimi témami, nadchnúť obrazotvornosť vzrušujúcimi predstavami a získať náklonnosť skvelým popisom lásky a súcitu. Povzbudzuje fantáziu k rozletu a v ľuďoch prebúdza pýchu a sebavedomie, aby pohrdali Bohom. Táto mocná bytosť, ktorá mohla Vykupiteľ a sveta vyniesť na vysoký vrch a odtiaľ mu ukázať slávu všetkých pozemských kráľovstiev, prichádza k ľuďom s takou návnadou pokušení, ktorá vie zmiast' každú myseľ nechránenu Božou mocou.

Satan teraz klame ľudí, ako kedysi oklamal Evu v raji, keď v nej lichotením vzbudil túžbu po zakázanom poznaní a domnelom sebapovznesení. Sebaklamu, ktorý v ňom vyklíčil, podľahol najprv sám a následkom bol jeho pád. Dodnes sa rovnako pokúša zviest' ľudí do záhuby. Sľubuje: *„Budete ako Boh; budete poznať dobro i zlo,„* **1. Mojžišova 3,5**. Špiritizmus učí, *„že človek je tvor pokrovový a jeho údelom je od narodenia až do večnosti vyvíjať sa k božstvu,„* Učí tiež, že *„každý duch sa bude súdiť sám, nebude ho teda súdiť nikto iný. Súd bude spravodlivý, pretože ide o vlastný súd. Každý má v sebe trón,„* Keď sa v istom učiteľovi špiritizmu prebudilo *„duchovné vedomie,„* vyhlásil: *„Všetci moji blížni sú nepadlí polobohovia,„* Iný povedal: *„Každá spravodlivá a dokonalá bytosť je Kristom,„*

Tak namiesto spravodlivosti a dokonalosti večného Boha, ktorému patrí úcta a namiesto dokonalej spravodlivosti Božieho zákona, skutočného meradla ľudských prejavov, dosadil satan hriešnu, omylnú prirodzenosť človeka ako jediný predmet úcty, jedinú krité-

rium súdu, jediné meradlo charakteru. Tento pokrok nesmeruje hore, ale dolu.

V oblasti rozumovej i duchovnej platí zákon, že ak sa náš záujem o niečo prehľbuje, potom sa duchovne meníme na to obdivované „niečo,,. Mysel' sa postupne prispôsobuje tomu, čím sa zaoberáme. Pripodobňuje sa tomu, čo sa naučila milovať a s úctou obdivovať'. Človek nikdy neprevýši vlastnú mieru čistoty, dobroty či pravdy. Ak mu je zvrchovaným ideálom vlastné ja, nikdy nič vznešenejšie nedosiahne. Skôr bude stále hlbšie a hlbšie klesať'. Človeka môže povzniesť len Božia milosť'. Kým je ponechaný sám na seba, nevyhnutne upadá.

Zmyselným ľuďom s veľkým ja, čo sa ženú za pôžitkami, predstavuje satan špiritizmus v hrubšej podobe než ľuďom na vyššej vzdelanostnej úrovni, pretože ľudia, ktorým chýba jemnosť, nachádzajú v jeho hrubšej podobe to, čo zodpovedá ich prirodzeným sklonom. Satan si všíma každý prejav ľudskej krehkosti a pozorne sleduje každý individuálny sklon k hriechu. Potom dbá o to, aby mal každý človek príležitosť uspokojiť svoju náklonnosť k zlému. Pokúša ľudí, aby zneužívali to, čo je samo osebe dobré a správne, aby nestriednosťou a krajnosťami oslabovali svoje telesné, duševné a duchovné sily. Satan ničil a stále ničí tisíce ľudí tým, že ich strháva do víru vášní, aby sa stávali stále horšími. V snahe dokončiť svoje zhubné dielo šíri predstavu, že „pravé poznanie povznáša človeka nad každý zákon,, že „všetko čo existuje, je správne,, že „Boh nikoho neodsúdi,, a že „všetky hriechy sú neškodné,,. Keď sa mu podarí ľudí presvedčiť, že najvyšším zákonom je potreba ukojiť žiadosť, že sloboda je neviazanosť a že človek zodpovedá len sebe, pretože len sebe bude skladat' účty, potom sa nemožno diviť, že sa všeobecne šíri mravný úpadok a záhuba. Tisíce ľudí radšej prijíma učenie, ktoré dovoľuje hovieť telesným žiadostiam. Uzdu sebaovládania prenechávajú zmyselným záľubám, duchovné sily a duševné schopnosti podriaďujú nízkym sklonom. Satan potom s uspokojením nachádza vo svojich osídlach tisíce tých, čo sa pokladajú za nasledovníkov Ježiša Krista.

Nikto nemusí podľahnúť klamnému učeniu špiritizmu, na odhalenie podvodu dal Boh ľuďom dostatok informácií. Ako sme už povedali, učenie, ktoré tvorí vlastný základ špiritizmu, celkom odporuje jasným výrokom Písma. Podľa Božieho slova mŕtvi nevedia

[400]

nič, pretože ich myslenie sa skončilo, nezúčastňujú sa na ničom, čo sa deje pod slnkom a nič nevedia o radoostiach a starostiach svojich najmilších na zemi.

Okrem toho Boh výslovne zakázal akékoľvek snahy o spojenie s duchmi zosnulých. Aj za čias starého Izraela niektorí tvrdili, podobne ako dnešní špiritisti, že sa stýkajú s mŕtvymi. „*Veštechých duchov*„, ako nazývali týchto návštevníkov z iných svetov, Písmo vyhlasuje za „*démonov*„. (Porovnaj [4. Mojžišova 25,1-3](#); [Žalm 106,28](#); [1. Korint'anom 10,20](#); [Zjavenie Jána 16,14](#)) Boh označil takéto spojenie s duchmi za ohavnosť a pod trestom smrti ho zakázal. (Pozri [3. Mojžišova 19,31](#); [20,27](#)). Dnes sa ľudia len pousmejú nad pojmom čarodejníctvo. Názor, podľa ktorého sa môžu dorozumievať s démonmi, sa všeobecne pokladá za stredovekú bájku. Špiritizmus, ktorý má státisíce, ba milióny prívržencov, však prenikol aj do vedeckých kruhov, dostal sa do cirkví, do zákonodarných zborov, ba aj na dvory panovníkov, nie je ničím iným ako čarodejníctvom v dávnych dobách odsúdeným a zakázaným, no dnes v novej podobe oživeným.

[401]

Aj keby sme o podstate špiritizmu nemali nijaký iný dôkaz, kresťanovi by malo stačiť to, že duchovia nerozlišujú medzi spravodlivosťou a hriechom, nerobia rozdiel medzi najušľachtilejším, najčistejším nasledovníkom Ježiša Krista a najzvrhlejším satanovým sluhom. Keď pokušiteľ navráva svetu, že aj tí najhorší ľudia sú v nebi a majú tam vysoké postavenie, vraví vlastne toto: „*Nezáleží na tom, aký bezbožní ste, či veríte alebo neveríte v Boha a v Bibliu. Žite, ako sa vám páči, do neba sa aj tak dostanete.*„, Hlásatelia špiritizmu vlastne hovoria: „*Každý, kto pácha zlo, páči sa Hospodinovi! On má v nich záľubu. Alebo: Kde je Boh práva?*„, [Malachiáš 2,17](#). Božie slovo varuje: „*Beda tým, čo na zlé povedia: dobré, a na dobré: zlé, ktorí tmu menia na svetlo a svetlo na tmu.*„, [Izaiáš 5,20](#).

Títo nepravdiví duchovia sa vedia predstaviť aj v mene apoštolov, ktorým vkladajú do úst výroky, odporujúce tomu, čo apoštolovia pod vplyvom Ducha Svätého na zemi povedali. V prestrojení popierajú Boží pôvod Písma a tým boria základ kresťanskej nádeje a zhašajú svetlo, ktoré ľudom ukazuje cestu do neba. Satan presviedča ľudí, aby uverili, že Biblia je výmyslom alebo knihou dobrou našim predkom, no dnes už neaktuálnou, a preto ju možno ako nepotrebnú odložiť. Náhradou za Božie slovo sú potom rôzne prejavy duchov.

Satan tento prostriedok dokonale ovláda a vie presvedčiť o všetkom, čo chce. Knihu, ktorá ho aj s jeho nasledovníkmi odsudzuje, dáva nabok, teda tam, kde ju chce mať a Spasiteľ a sveta predstavuje ako obyčajného človeka. Podobne ako rímski strážcovia Ježišovho hrobu šíрили nepravdivú správu popierajúcu Ježišovo vzkriesenie, ktorú im oznámili kňazi a starší ľud, tak sa prívrženci špiritistických prejavov snažia vzbudiť zdanie, že v živote nášho Spasiteľ a nie je nič mimoriadne. Ježiša chcú zatlačiť do úzadia, aby mohli upútať pozornosť ich divy a aby mohli šíriť predstavu, že ich zázraky znamenajú viac než skutky Ježiša Krista.

Dnešný špiritizmus obmieňa svoju podobu. Niektoré pochybné rysy zakrýva a halí sa do rúcha kresťanstva. Verejnosť už roky pozná jeho vyznanie a skutočnú podstatu, či už z rečníckych prejavov alebo z tlače. Toto učenie nemožno poprieť ani zakryť.

Takýto podvod nemožno prijať ani v jeho dnešnej podobe. Ba dnes je nebezpečnejší než kedykoľvek predtým práve pre svoju ľudstvivú prispôsobivosť. Kým predtým jednoznačne odmietal Ježiša Krista a Písmo, teraz predstiera, že ho prijíma a uznáva. Jeho výklad Písma je prispôsobený neobráteneému srdcu a životne dôležité biblické pravdy sú znehodnotené. Za hlavnú Božiu vlastnosť pokladá lásku, ale znižuje ju na číru sentimentalitu, v ktorej sa stráca rozdiel medzi dobrom a zlom. Nijaká pozornosť sa nevenuje Božej spravodlivosti, odsúdeniu hriechu a požiadavkám Božieho svätého zákona. Ľudí učí, aby Desatoro pokladali len za mŕtvu literu. Zmysly chlácholí príjemnými, klamnými bájkami a zvádza ich odmietat Písmo ako základ viery. Takýmto spôsobom ľudia zapierajú Krista ako kedysi. Satan im zaslepuje oči a oni si to ani neuvedomujú.

[402]

Len málo ľudí úplne chápe zvodnú moc špiritizmu a jeho nebezpečenstvo. Mnohí sa o špiritizmus zaujímajú len zo zvedavosti. Jeho učeniu vlastne neveria a desia sa pomyslenia, že by sa mohli dostať pod nadvládu diabolských duchov. Odvažujú sa však vstúpiť na nebezpečnú pôdu a nepriateľ použije svoju moc aj proti ich vôli. Ak mu dovoľia, aby im ovládol myseľ, často sa ich zmocní celých. Potom sa už vlastným úsilím nevedia zbaviť jeho omamnej moci. Týchto väzňov môže vyslobodiť len úprimnou modlitbou viery vyprosená Božia moc.

Tí, čo vedome podliehajú hriešnym sklonom svojej povahy alebo sa dobrovoľne poddávajú hriechu, priam vábia satanovo pokušenie.

Vzd' aľujú sa od Boha. V satanských pokušeníach bývajú potom bezradní a ľahko sa stanú korisťou nepriateľa. Tí, čo sa poddávajú jeho moci, sotva si uvedomujú, kde skončí ich cesta. Keď sa ich pokušiteľ úplne zmocní, stávajú sa jeho pomocníkmi pri zvädzaní ďalších ľudí do záhuby.

Prorok Izaiáš napísal: „*Keď vám povedia: Dopytujte sa duchov zomretých a veštcov, ktorí šuškejú a šepkajú, povedzte: Či sa ľud nemá pýtať svojho Boha, ale mŕtvych kvôli živým? K zákonu a k svedectvu! Naozaj pre slovo, ktoré hovorím, nekynie úsvit,* **Izaiáš 8,19.20**. Keby sme my ľudia prijali v Písme jasne vyloženú pravdu o prirodzenosti človeka a stave mŕtvych, poznali by sme v učení a v prejavoch špiritizmu pôsobenie satana, jeho moc, znamenia a klamné zázraky. Namiesto toho, aby sa zriekli falošnej slobody, ktorá veľmi lahodí neobrátenej srdcu, a aby sa zriekli obľúbeného hriechu, mnohí radšej zatvárajú oči pred svetlom a napriek varovaniu idú svojou cestou ďalej a satan ich zatiaľ drží v zajatí ako svoju korisť. „*Neprijali lásku k pravde, aby boli spasení. Preto Boh na nich zosiela dôsledky zvädzania, aby verili lži,* **2. Tesaloničanom 2,10.11**.

[403]

Odporcov špiritistického učenia napádajú nielen ľudia, ale predovšetkým satan a jeho pomocníci. Nepriatelia špiritizmu totiž bojujú proti duchovným mocnostiam a zlým duchom na výsostiach. Satan sa nevzdáva ani kúska územia, kým ho nezaženú nebeskí poslovia. Boží ľud môže satanovi čeliť tak ako Spasiteľ slovami: „*Je napísané!*“, Satan vie aj dnes, práve tak ako za čias Ježiša Krista, citovať Písmo a preznačovať jeho výroky, aby nimi podoprel svoje klamstvá. Tí, čo chcú obstáť v tejto nebezpečnej dobe, musia rozumieť učeníu Písma.

Mnohí ľudia sa stretávajú duchmi démonov, ktorí sa im zjavujú v podobe zosnulých príbuzných či priateľov a hlásajú im úplné bludy. Títo služobníci zvyknú apelovať na naše city a upozorňujú na zázraky, len aby presadili svoje tvrdenie. Musíme byť pripravení odolať im biblickou pravdou, ktorá jasne hovorí, že mŕtvi nevedia nič a že tak sa zjavujú diabolskí duchovia.

Čaká nás hodina „*pokušenia, ktorá príde na celý svet pokúšať tých, čo bývajú na zemi,*“. Koho viera nekotví v Božom slove, ľahko bude oklamáný a porazený. Satan pôsobí „*so všetkým zvädzaním k nepravosti,*“, len aby ovládol ľudí a jeho klamstvá budú stále útočnejšie. Svoj cieľ však dosiahne len vtedy, ak ľudia dobro-

voľne podľa ahnú jeho zvodom. Kto chce poznať pravdu a úprimne ju hľadá, kto usiluje o vnútornú očistu poslušnosťou a všemožne sa snaží pripraviť sa na zápas, nájde v Bohu pravdy bezpečnú ochranu. Spasiteľ slúbil: „Pretože ty si zachoval moje slovo o vytrvalosti, i ja teba ochránim pred hodinou pokušenia,“ [Zjavenie Jána 3,10](#). Pán skôr pošle všetkých nebeských anjelov na záchranu svojho ľudu, než by nechal napospas satanovi jediného človeka, ktorý mu dôveruje.

Prorok Izaiáš poukazuje na strašný klam, ktorý pôsobí, že bezbožní ľudia sa budú cítiť bezpeční pred Božou spravodlivosťou: „Uzavreli sme zmluvu so smrťou a dohodu sme urobili s podsve-
tím. Keď sa preleje dorážajúci príboj, nedôjde až k nám, lebo lož sme si spravili útočiskom a v klame sme sa ukryli,“ [Izaiáš 28,15](#). K opisovanej skupine patria tí, čo sa v svojej zatvrdilej nekajúcnosti utešujú myšlienkou, že Boh nebude trestať hriešnikov a všetkých ľudí – bez ohľadu na ich skazenosť – vezme do neba, aby žili ako anjeli. Ešte pevnejšie sa spájajú so smrťou a peklom tí, čo odmietajú pravdy, ktoré Boh určil spravodlivým na obranu v čase tiesne a namiesto nich nachádzajú útočisko v satanových lživých predstavách špiritizmu.

Nad slepotou ľudí dnešnej generácie možno len žasnúť. Tisíce zavrhnú Božie slovo ako nehodnoverné učenie a dychtivo prijímajú satanove klamstvá. Pochybovači a posmešníci sa vysmieávajú horlivosti ľudí, ktorí zápasia o vieru prorokov a apoštolov a zabávajú sa zosmiešňovaním výrokov Písma o Kristovi, o pláne vykúpenia človeka a potrestaní tých, čo pravdu neprijali. Prejavujú súcit s ľuďmi, ktorí sú takí slabí a poverčiví, že uznávajú Božie požiadavky a riadia sa príkazmi Božieho zákona. Prejavujú takú sebaistotu, akoby naozaj uzavreli zmluvu so smrťou a dohodu s peklom, ba akoby medzi seba a Boží trest postavili neprekonateľnú hradbu. Nič ich nevie vydesiť. Tak dokonale sa odovzdali pokušiteľovi, tak tesne sú s ním spojení a tak dôkladne presiaknutí jeho duchom, že nemajú silu ani chuť vymaniť sa z jeho zajatia.

Satan dlho pripravoval svoj posledný pokus oklamať svet. Základom jeho pôsobenia je uistenie, ktoré dal Eve v raji: „Určite nezomriete!“, „V deň, keď budete z neho jest', otvorí sa vám oči a budete ako Boh; budete poznať dobro i zlo,“ [1. Mojžišova 3,4.5](#). Rozvíjaním špiritizmu postupne pripravoval pôdu pre svoj vrcholný podvod. Žiaduci cieľ ešte celkom nedosiahol, ale jeho úsilie bude

mat' úspech. Prorok napísal: „*Videl som troch nečistých duchov ako žaby..., to sú duchovia démonov, ktorí robia znamenia. Vychádzajú ku kráľom celého sveta, aby ich zhromaždili do boja vo veľký deň vševládneho Boha.*„ [Zjavenie Jána 16,13.14](#). Okrem tých, ktorí na základe viery v Božie slovo budú pod Božou ochranou, celý svet zachváti satanov klam. Diabol uspáva ľudí v pocite, že im nehrozí nijaké nebezpečenstvo, a zobudí ich až pri príchode Božieho hnevu.

Pán povedal: „*Právo urobím meradlom a spravodlivosť olovnicou. Kamenec zmetie potom lživé útočisko a skrýšu zaplavia vody. Potom zmarená bude vaša zmluva so smrťou a vaša dohoda s podsvetím neobstojí. Keď sa preleje dorážajúci príboj, budete ním zmetení.*„ [Izaiáš 28,17.18](#).

Protestanti sa dnes dívajú na rímsky katolicizmus oveľ a priaznivejšie než v minulosti. V nekatolíckych krajinách, kde predstavitelia pápežstva v snahe získať väčší vplyv zaujímajú zmierlivý postoj, možno pozorovať rastúci záujem o rozdiely v učení medzi reformačnými cirkvami a katolicizmom. Stále viac začína prevládať názor, že v najvýznamnejších bodoch sa tieto konfesie ani tak veľmi nelíšia, ako sa kedysi tvrdilo a že malým ústupkom zo strany protestantov sa vzťahy s Rímom môžu výrazne zlepšiť. Protestanti kedysi pokladali draho vykúpenú slobodu svedomia za veľkú hodnotu. Svoje deti učili odporovať pápežskému systému v presvedčení, že každá snaha o súlad s Rímom by znamenala spreneveru voči Bohu. Odvtedy sa časy zmenili a s nimi aj postoje protestantov.

Stúpenci pápežstva vyhlasujú, že ich cirkev je tupená a protestanti to ochotne uznávajú. Podľa mienky mnohých nie je spravodlivé posudzovať dnešnú katolícku cirkev podľa neprístopnosti a príkóri, ktorými sa vyznačovala katolícka vládna moc v priebehu stáročí nevedomosti a temna. Jej krutosť ospravedľujú barbarstvom vtedajšej doby a tvrdením, že vplyv modernej civilizácie zmenil postoje tejto cirkvi.

Zabúdajú azda, že pápežský systém si počas ôsmich storočí osoboval nárok na neomylnosť? Od tohto nároku neustúpil, naopak, v 19. storočí to potvrdil ešte rozhodnejšie než v minulosti. Ak Rím tvrdí, že „*cirkev sa nikdy nemýlila, a podľa Písma svätého sa nikdy ani nemýli,*“ (John L. von Mosheim, *Institutes of Ecclesiastical History*, kniha 3, 11. stor., časť 2, kap. 2, pozn. 17), ako sa môže zriecť princípov, podľa ktorých sa tento systém správal v minulosti?

Pápežský systém sa nikdy nevzdá nároku na neomylnosť. Trvá na presvedčení, že všetko, čoho sa pri prenasledovaní ľudí neochotných prijať jeho dogmy dopustil, bolo správne. Kde je však záruka, že by sa pri nejakej príležitosti nezachoval podobne? Keby padli obmedzenia zo strany svetskej moci a Rím by znova získal postavenie, aké mal v minulosti, mohol by opäť ožiť útlak a prenasledovanie.

Známy dejepisec opísal postoj katolíckej hierarchie k slobode svedomia a pripomenul nebezpečenstvo, ktoré Spojeným štátom hrozí v dôsledku ich politiky.

[406] *„Mnohí ľudia v Spojených štátoch by chceli strach z mocenského katolicizmu pokladať za fanatizmus či detinskosť. V povahe či postojoch, ba ani v rozmachu rímskeho katolicizmu nevidia nič zlovestné, čo by mohlo ohroziť naše slobodné zriadenie. Predovšetkým teda porovnajme niektoré základné princípy nášho systému so zásadami katolíckej cirkvi.*

Ústava Spojených štátov zaručuje slobodu svedomia. Nič nie je cennejšie a dôležitejšie. Pápež Pius XI. vo svojej encyklike z 15. augusta 1854 napísal: ‘Nezmyselné a falošné učenie alebo blúznenie na obranu svedomia je neobyčajne zhubný blud, je to mor, pred ktorým sa treba mať na pozore., Ten istý pápež vynáša vo svojej encyklike z 8. decembra 1864 kľiatbu ‘nad tými, ktorí presadzujú slobodu svedomia a náboženského vyznania., ako aj ‘nad tými, čo zastávajú názor, že cirkev by nemala používať násilie.,

Zmiernený tón Ríma v Spojených štátoch neznamená, že sa tento systém zmenil. Je tolerančný tam, kde nemá moc. Biskup O‘Connor vyhlásil: ‘Náboženskú slobodu budeme trpieť len dotiaľ, kým budeme môcť presadiť opak bez toho, aby sme ohrozili katolícky svet., ...Arcibiskup zo St. Louis svojho času povedal: ‘Kacírstvo a nevera sú zločiny. V kresťanských krajinách, ako napríklad v Taliansku a v Španielsku, kde všetci obyvatelia sú katolíci a kde náboženstvo tvorí podstatnú časť zákonov krajiny, sú trestané ako iné zločiny.,...

Každý kardinál, arcibiskup a biskup katolíckej cirkvi skladá prísahu vernosti pápežovi, ktorá obsahuje tieto slová: ‘Kacírov, rozkolníkov a odbojníkov proti nášmu pánovi (pápežovi) alebo proti jeho určeným nástupcom budem všemožne prenasledovať a budem im prekážať’,,, (Josiah Strong, Our Country, kap. 5, odd. 2-4).

V katolíckej cirkvi sú však aj skutoční kresťania. Tisíce príslušníkov tejto cirkvi slúži Bohu podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia. Ak nemajú prístup k Božiemu slovu, nemôžu poznať pravdu. Nepoznali rozdiel medzi živou službou srdca a čírymi formami a obradmi. Boh týchto ľudí sleduje s láskavým súcitom, boli totiž vychovaní v biblicky nesprávnej a nedostatočnej viere. Postará sa, aby tmou, ktorá ich obklopuje, prenikli lúče svetla. Zjaví im

pravdu, ktorá je v Ježišovi a mnohí z nich sa potom pripoja k jeho ľudu.

Katolicizmus ako náboženský systém nezodpovedá Kristovmu evanjeliu dnes o nič viac, ako v ktoromkoľvek období svojich dejín. Aj protestantské cirkvi ohrozuje veľká tma, inak by rozpoznali znamenia doby. Rímska cirkev má plány a metódy svojho správania premyslené do ďalekej budúcnosti. Zužitkúva všetky prostriedky na rozšírenie vplyvu a na rozmach svojej moci. Pripravuje sa na rozhodujúci boj o získanie stratených pozícií vo svete a nadobudnutie nových, čo môže viesť k novým rekatolizačným postupom so sprievodnou likvidáciou všetkého, čo vytvoril protestantizmus. Katolicizmus sa mocensky rozmáha. Sledujme prírastok katolíckych kostolov a kaplniek v protestantských krajinách, budovanie katolíckych univerzít a vysokých škôl rôzneho typu v Amerike, ako aj skutočnosť častých prestupov protestantov ku katolíckej cirkvi. Tieto javy by mali byť varovným signálom každému, kto si váži čisté zásady evanjelia.

[407]

Spolupráca protestantov s pápežstvom sa začala jeho obhajobou. Reformačné cirkvi uzatvárajú s katolíckou cirkvou dohody a robia ústupky, ktoré prekvapujú aj samých katolíkov do tej miery, že ich sotva vedia pochopiť. Ľudia zatvárajú oči pred skutočnou povahou rímskej cirkvi a nebezpečenstvom, ktoré hrozí z ich nadvlády. Treba ich varovať pred nebezpečenstvom ohrozenia občianskej a náboženskej slobody, aby mohli čeliť možnému nepriateľovi.

Mnohí protestanti sa nazdávajú, že katolícke náboženstvo nie je prít'azlivé a že jeho bohoslužba sa skladá z množstva nudných a nezmyselných obradov. V tom sa však mýlia. Katolicizmus spočíva síce na nesprávnom, nebiblickom učení, nejde však o naivný a nešikovný podvod. V bohoslužbe katolíckej cirkvi sú veľmi dojemné obrady. Pompéznosť a velebnosť pútajú zmysly, pričom zmlka hlas rozumu a svedomia. Oči sú očarené. Nádherné chrámy, veľkolepé procesie, pozlátené oltáre, svätostánky zdobené drahokamami, vzácne maľby a sochy sú estetickým a umeleckým zážitkom. Jedinečná hudba očarúva sluch. Tóny slávnostne znejúceho organa umocnené zborovým spevom, ktorý sa rozlieha v priestorných katedrálach, musia osloviť myseľ a podnietiť posvätnú úctu.

Vonkajšia nádhera, veľkoleposť a obrady, ktoré akoby sa vysmievali túžbam hriešnej, chorej duše, sú len dôkazom vnútornej

porušenosti. Kristovo náboženstvo nepotrebuje takéto lákadlá. V svetle, ktoré žiari z kríža, sa kresťanstvo javí tak čisto a krásne, že nijaké vonkajšie ozdoby nemôžu umocniť jeho hodnotu. Boh si cení len krásu svätosti, pokorného a tichého ducha.

Skvelý štýl nie je ešte dôkazom čistej, vznešenej mysle. Jemný cit pre umenie a kultivovaný vkus možno neraz nájsť aj u ľudí duchovne prízemných a zmyselných. Pomocou takýchto ľudí satan neraz zvádza iných, aby zabudli na duchovné potreby, na budúcnosť a večný život, aby sa odvrátili od svojho večného Pomocníka a aby žili výlučne pre tento svet.

[408] Nápadná zbožnosť vábi predovšetkým neobrátene srdce. Lesk a vznešenosť katolíckej bohoslužby sú príť ažlivé a očarujúce. Na mnohých ľudí to vie tak zapôsobiť, že na rímsku cirkev hľadia ako na ozajstnú bránu do neba. Jej vplyvu môžu odolať len tí, ktorým srdce zmenil Boží Duch, a preto stoja pevne na základoch pravdy. Tisíce ľudí bez živej skúsenosti s Kristom zvedie povrchná zbožnosť, ktorá nemá nijakú cenu. Mnohým však práve také náboženstvo vyhovuje.

Tvrdenie cirkvi, že má právo odpúšťať hriechy, vedie katolíkov k pocitu, že môžu nezáväzne hrešiť. K hriechu môže viesť aj spoveď, bez ktorej sa neudelí uje rozhrešenie. Kto si klakne pred hriešneho človeka a pri spovedi mu vyznáva tajné myšlienky a pohnútky svojho srdca, ponízuje svoju ľudskú dôstojnosť a znevažuje všetky ušľachtilé pohnútky svojho vnútra. Kto odhaľuje svoje hriechy kňazovi, chybujuúcemu, hriešnemu človekovi, neraz narušenému alkoholizmom a nedisciplinovaným životom – znižuje úroveň svojho charakteru a poškvŕňuje sa. Jeho predstava vidí Boha na úrovni hriešneho človeka, pretože veriaci vidia v kňazovi Božieho zástupcu. Spoveď hriešnemu smrteľníkovi je prameňom, z ktorého vyteká mnoho zla, čo vedie k nečistote a konečnej záhube. Človekovi, ktorý povolí uje hriechu, je však príjemnejšie vyspovedať sa inému človekovi, než otvoriť srdce Bohu. Človek totiž prirodzene radšej hriech vyznáva, ako by ho opustil. Ľahšie je obliecť si hrubé rúcho, bičovať sa príhľavou či reťazami, než sa vzdať hriešnych zálub. Neobrátene srdce bude radšej niest' ťažké bremeno, než poslúchať Krista.

Rímskokatolícka cirkev sa až nápadne podobá židovskej spoločnosti za čias Ježiša Krista. Židia navonok veľkolepo zachovávali

Božie predpisy, ktoré zat' ažili náročnými požiadavkami a tradíciami, no pritom tajne šliapali po všetkých zásadách Božieho zákona. Preto bolo zachovávanie zákona bolestné a ťažké. Podobne ako Židia predstierali úctu k zákonu, tak aj rímska cirkev tvrdí, že si ctí kríž. Symbol Kristovho utrpenia síce oslavuje, v praktickom živote však Ukrižovaného zapiera.

Symbol kríža má všade – na kostoloch, oltároch a na rúchach. Navonok síce kríž uctieva a vyvyšuje, ale Kristovo učenie zostáva pochované pod nánosom bezduchých tradícií, nesprávnych výkladov a tvrdých predpisov. Spasiteľ ove slová určené tvrdošijným Židom: „Zväzujú ťažké bremená, ktoré nemožno uniesť a kladú ich ľuďom na plecía, ale sami ich nechcú ani prstom pohnúť“, (Matúš 23,4), sa ešte lepšie hodia na hodnostárov cirkvi. Ľudia s citlivým svedomím majú strach pred Božím hnevom, kým mnohí cirkevní predstavitelia žijú v prepychu a v zmyselných zábavách.

[409]

Uctievanie obrazov a relikvií, vzývanie svätých a vyvyšovanie pápeža patria k satanovým klamstvám na odvedenie pozornosti od Boha a jeho Syna. Vo svojej snahe zničiť ľuďí satan sa stále snaží odvrátiť ich pozornosť od Spasiteľa, ktorý je jediným, kto ich môže zachrániť. Vie ich zamestnať čímkoľvek, čo by im nahradilo Pána, ktorý povedal: „Pod' te ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste pret' ažení; ja vám dám odpočinutie“, Matúš 11,28.

Satan sa všemožne snaží podať sfalšovaný obraz Božej povahy, nesprávne informuje o podstate hriechu a skresľuje skutočnú príčinu odvekého sporu. Jeho falošné závery nesprávne predstavujú závažnosť Božieho zákona, čo ľuďí vedie k tomu, že hriech neberú vážne a k falošným predstavám o Bohu, ktorého sa potom skôr boja a nenávidia ho, než by šli k nemu s láskou. Satan svoju vlastnú krutosť pripisuje Stvoriteľovi. To sa potom odzrkadľuje v náboženskej sústave a v bohoslužbe. Tým zaslepuje ľuďí a v boji proti Bohu ich používa ako spojencov. Zvrátenými predstavami o Božích vlastnostiach presviedčal pohanské národy, že na získanie Božej priazne treba prinášať aj ľudské obete. Preto v rôznych podobách modlárstva ľudia páchali strašné ukrutnosti.

V rímskokatolíckej cirkvi sa spájajú rôzne pohanské prejavy s kresťanskými a ako pohanstvo, tak aj táto cirkev skresľuje Boží charakter a dopúšťa sa nie menej krutých a desivých činov. Rím za čias svojej neobmedzenej vlády vnucoval ľuďom svoje učenie aj

pomocou mučiacich nástrojov a krutých metód. Tým, čo sa nechceli podriaďiť jeho požiadavkám, dal postaviť hranice. Nechal vraždiť ľudí v rozsahu, ktorý vyjde najavo len pri poslednom súde. Cirkevní hodnostári pod vplyvom satana vynachádzali spôsoby čo najkrutejšieho mučenia, ktoré však obeť neusmrtia. Tieto diabolské metódy neraz vystupňovali až po hranicu toho, čo človek môže ešte vydržať, kým sa teda príroda sama nevzdá zápasu a trpiteľ prijíma smrť ako vyslobodenie.

[410] Taký bol údel odporcov Ríma, ktorý mal pre svojich poddaných ako disciplinárny prostriedok výčitky, trápenie hladom, ponížujúce telesné tresty najrozmanitejšieho druhu. V snahe získať priazeň neba prestupovali kajúnci Božie zákony tým, že museli prestupovať prírodné zákony. Presviedčali ich, že musia pretrhnúť všetky zväzky, ktorými chcel Boh spríjemniť človekovi pobyt na zemi. Na cintorínoch ležia milióny tých, čo žili márnym úsilím zbaviť sa svojich prirodzených citov, potlačiť každú myšlienku a prejav súcitu k iným ľuďom ako niečo, čo uráža Boha.

Ak chceme pochopiť satanovu krutosť po stáročia páchanú nielen medzi ľuďmi, ktorí o Bohu nikdy nepočuli, ale aj priamo v kresťanstve, stačí sledovať dejiny rímskej cirkvi. Knieža zla prostredníctvom obrovskej sústavy klamstiev dosahuje svoj cieľ – zneuctiť Boha a zničiť človeka. Keď si uvedomíme, ako sa zvodca pretvaruje a ako prostredníctvom cirkevných hodnostárov uskutočňuje svoje zámery, lepšie pochopíme, prečo má taký odpor voči Božiemu slovu. Čitatelia Písma objavia Božiu lásku a milosť. Pochopia, že Boh nám neukladá také bremená ako ľudia. On žiada len pokorné a kajúcne srdce, skromného a poslušného ducha.

Kristov životný príklad ľuďom ničím nenaznačoval, že by mali žiť v kláštornom odlúčení od sveta a tak sa pripravovať pre nebesá. Nikdy neučil, že človek by mal v sebe potláčať lásku a súcitu. Spasiteľovo srdce prekypovalo láskou. Čím viac sa človek blíži k mravnej dokonalosti, tým je vnímavejší, tým viac si uvedomuje hriech a tým plnšie spolucíti s trpiacimi. Pápež tvrdí, že je zástupcom Ježiša Krista, prejavuje však charakter podobný Spasiteľovi? Poslal Kristus niekoho do väzenia či na mučenie preto, že ho neuctieval ako vládcu neba? Odsúdil azda na smrť tých, čo ho neuznávali? Keď sa obyvatelia istej samárskej dediny zachovali k nemu neúctivo, apoštol Ján sa rozhneval a žiadal: „*Pane, máme povedať, aby zostúpil oheň*

z neba a zničil ich?„, Ježiš sa súcitne poďíval na svojich učeníkov, pokarhal ich tvrdosť a povedal: „*Syn človeka neprišiel ľudí zahubiť, ale zachrániť*“, [Lukáš 9,54](#). Aký to rozdiel medzi postojom Ježiša Krista a toho, ktorý sa vydáva za jeho zástupcu!

Dnešná rímska cirkev ukazuje svetu čistý štít, lebo sa ospravedlnila za minulosť plnú krutostí. Oblieka si rúcho podobné Kristovi, ale v podstate sa nezmenila. Základné princípy, ktoré v jej mocenskom systéme platili v minulých storočiach, platia aj dnes. Smernice z najtemnejších čias sú dodnes aktuálne. Nepresviedčajte sami seba. Systém, ktorý sú dnes protestanti ochotní uznať, je ten istý systém odporu, ktorý vládol svetu v reformačnej dobe, keď povstávali Boží muži, aby s nasadením vlastného života odhalovali jeho nepravosti. Dnes je tento systém práve taký sebavedomý a odvážny, ako keď vládol nad kráľmi a kniežatami a osoboval si práva, ktoré patria len Bohu. Podstata tejto inštitúcie nie je o nič lepšia, než bola vtedy, keď pošliapavala ľudskú slobodu a vraždila Božích verných služobníkov (pozri Dodatok č. 35).

Pápežstvo je práve tým, čo proroctvo označuje ako odpadnutie posledných dní (pozri [2. Tesaloničanom 2,3.4](#)). Strategicky obmieňa svoju podobu podľa toho, aký zámer sleduje. Pod novým rúchom sa stále skrýva rovnaké nebezpečenstvo. Vyhlasuje: „*Nie sme viazaní dodržiavať slovo dané kacírom, ani osobám z kacírstva podozrivým*„, (Lenfant, History of the Council of Constance, zv. 1, str. 516). Možno túto moc, ktorej tisícročné dejiny sú písané krvou verných Božích nasledovníkov uznávať teraz za súčasť Kristovej cirkvi? [411]

Mnohí protestanti nie bezdôvodne tvrdia, že katolicizmus sa dnes už natoľko nelíši od protestantizmu, ako to bolo predtým. Určite sa mnoho vecí zmenilo, ale podstata pápežstva zostáva tá istá. Katolicizmus sa naozaj veľmi podobá dnešnému protestantizmu, pretože protestantizmus sa od čias reformácie výrazne zmenil k horšiemu.

Keďže mnohé protestantské cirkvi hľadajú priazeň sveta, zaslepuje im oči falošná láska k blížnemu. Nazdávajú sa, že každé zlo môže priniesť nejaké dobro, no nakoniec celkom zákonito poznajú, že z každého dobra vzíde zlo. Namiesto toho, aby obhajovali „*vieru raz navždy odovzdanú svätým*„, ([Júdu 1,3](#)), div že sa Rímu neospravedľujú za to, že ho posudzovali tak prísne a prosia o prepáčenie za svoju prílišnú horlivosť.

Veľá ľudí, ba aj tí, čo rímskokatolícku cirkev posudzujú kriticky, nedoceňujú nebezpečenstvo jej moci a vplyvu (pozri Dodatok č. 36). Mnohí tvrdia, že šírenie cirkevných dogiem, povier a útlaku nerozlučne súvisí s duchovnou a mravnou temnotou stredoveku a že naša osvietená doba, všeobecne rozšírené poznanie, ako aj stále väčšia náboženská a občianska sloboda nedovolia návrat náboženskej neznášanlivosti a tyranie. Pokladajú za smiešne už len pomyslieť na to, že by niečo také mohlo prísť do úvahy v tejto osvietenej dobe. Je pravdou, že dnešná generácia má z duchovnej, morálnej a náboženskej oblasti nepomerne viac informácií než generácie pred storočiami. Zo stránok Božieho slova svieti svetu nebeské svetlo. Treba však pripomenúť, že čím je svetla viac, tým väčšia je temnota tých, čo toto svetlo znehodnocujú alebo odmietajú.

[412] Len dôkladné modlitebné skúmanie Písma môže protestantom ukázať skutočnú povahu pápežského systému v pravom svetle tak, že ho odmietnu. Mnohí z nich sa však pokladajú za dostatočne múdrych a necítia potrebu pokorne prosiť Boha, aby im dal poznať pravdu. Napriek svojmu vzdelaniu nepoznajú Písmo ani Božiu moc. Potrebujú niečo na upokojenie svojho svedomia, a preto vyhl'adávajú to, čo je najmenej duchovné a čo najmenej pokoruje. Najradšej by zabudli na Boha takým spôsobom, aby to vyzeralo, že naňho myslia. Odpadnuté kresťanstvo sa im zdá v tomto ohľade najlepšie. Vyhovuje dvom triedam ľudí, teda vlastne takmer celému svetu: predovšetkým tým, čo chcú byť spasení pre vlastné zásluhy, potom tým, čo chcú byť spasení aj so svojimi hriechmi. V tom spočíva celé tajomstvo moci najpopulárnejšej cirkvi.

Ozrejmilo sa, že doba duchovného temna bola výhodná pre mocenský systém cirkvi. Ukáže sa však, že aj obdobie veľkého intelektuálneho rozmachu a poznania je preň priaznivé. Zatiaľ čo ľudia v minulosti Božie slovo nemali a z neznalosti pravdy boli zaslepení, mnohí z nich, sotva si to stačili uvedomiť, ocitli sa v pripravenom osídle. V dnešnej dobe mnohým zaslepil oči lesk ľudských vynálezov s nesprávnym názvom „*vedeckých*„. Mnohých strhla táto vidina do satanových nástrah, akoby mali zaviazané oči. Podľa Božej vôle mal rozum slúžiť ľuďom ako dar Stvoriteľa, v službe pravdy a spravodlivosti. Tam však, kde pýcha a ctibažnosť stavia ľudské názory nad Božie slovo, neposvätený rozum môže narobiť viac škody než nevedomosť. Súčasná veda, ktorá v nejednom ohľade podkopáva

vieru v Božie slovo, účinne podporuje prijatie obľúbených foriem cirkevného systému podobne, ako keď v stredoveku napomáhali jeho rozmach tí, čo nemali takmer nijaký prístup k vedomostiam.

Protestanti v Spojených štátoch idú teraz po stopách katolíkov v tom, že sa snažia získať pre cirkevné inštitúcie podporu štátu. Tým katolicizmu otvárajú cestu, aby v protestantskej Amerike mohol získať moc, ktorú v Európe stratil. Ešte závažnejšie je však to, že toto hnutie má za cieľ presadiť všeobecné zachovávanie nedeľného odpočinku. Tu ide o niečo, čo pochádza z rímskej tradície, pretože Rím označil nedeľu za symbol svojej autority. Do protestantských cirkví preniká teda duch pápežstva – duch prispôsobovania sa svetským zvykom, uctievanie ľudských tradícií namiesto Božích prikázaní – a tento duch smeruje k tomu, aby bol vyvýšený nepravý deň odpočinku, ako to kedysi robila rímska cirkev.

Ak chceme pochopiť, aké prostriedky sa použijú v blížiacom sa zápase, stačí nazrieť do cirkevných dejín, keď Rímu šlo o dosiahnutie rovnakého cieľa. Súčasne sa dozvieme, ako môžu v budúcnosti dve hlavné krídla kresťanstva – katolíci a protestanti – naložiť s tými, čo odmietajú prijať ich názory. Stačí si všimnúť, ako postupoval Rím proti tým, čo obhajovali pravý deň odpočinku, Božiu sobotu.

Pôvodne pohanský sviatok (nedeľa) sa dostala až na čestné miesto v kresťanskom svete pomocou cirkevných dekrétov, všeobecných koncilov a cirkevných ustanovení za výdatnej podpory štátnej moci. Prvým verejným výnosom vynucujúcim zachovávanie nedele bol zákon cisára Konštantína z roku 321 po Kr. (Pozri Dodatok č. 5). Podľa tohto nariadenia mali obyvatelia miest odpočívať v „*ctihodný deň slnka*“, pričom vidiečania smeli v tento deň konať neodkladné poľnohospodárske práce. Hoci šlo vlastne o pohanský sviatok, cisár ho nariadil zachovávať po tom, čo formálne prijal kresťanstvo.

[413]

Ukázalo sa však, že cisársky rozkaz nestačil nahradiť Božiu autoritu, rozhodol sa zasiahnuť biskup Eusebius, ktorému šlo o priazeň kniežat i náklonnosť samého Konštantína. Podľa neho Kristus preložil deň odpočinku zo soboty na nedeľu, hoci neuviedol ani jediný text Písma ako dôkaz svojho tvrdenia. Nechtiac však potvrdil nezmysel svojho učenia, keď prezradil, kto je vlastne pôvodcom zmeny. Vyhlásil: „*Všetko, čo sa malo konať v sobotu, preniesli sme*

na deň Pánov., (Robert Cox, Sabbath Laws and Sabbath Duties, str. 538). Dôvody na zavedenie nedele ako dňa odpočinku boli síce nezmyselné, predsa však posmelili ľuďí pošliapavať Božiu sobotu. Tí, ktorým šlo o priazeň sveta, prijali tento obľúbený ľudový sviatok.

Čím viac sa cirkevný mocenský systém upevňoval, tým viac sa stupňovalo presadzovanie nedele. Nejaký čas ešte mohli ľudia pracovať na poli a nechodiť v nedeľu do kostola. Za siedmy deň aj ďalej pokladali sobotu. Zmena sa však presadzovala pomaly a isto. Tí, čo zastávali cirkevné úrady, nesmeli v nedeľu viesť súkromné súdne spory. O niečo neskôr cirkev zakázala všetkým veriacim bez ohľadu na stav akúkoľvek prácu v nedeľu. Od príslušníkov slobodného stavu sa mali za prestúpenie tohto zákazu vyžadovať peňažité pokuty a poddaných bolo dovolené trestať údermi palicou. Neskôr mali byť bohatí trestaní prepadnutím polovice majetku, ba v prípade ďalšej neochoty podriaďiť sa, mali sa stať otrokmi. Príslušníci nižších tried mali byť navždy zotročení.

Ďalšou zbraňou boli chýry o zázrakoch. O istom roľníkovi sa napríklad hovorilo, že keď si chcel v nedeľu zorať pole a pri čistení pluhu sa mu kus železa zapichol do ruky, tak ho musel dva roky nosiť zapichnutý „za veľkých bolestí a na veľkú hanbu., (Francia West, Historical and Practical Discourse on the Lord's Day, str. 174).

[414]

Neskôr vydal pápež nariadenie, podľa ktorého mal každý kňaz vo svojej farnosti napomínať priestupníkov príkazu o zachovávaní nedele a nabádať ich, aby v nedeľu chodili do kostola a modlili sa, v opačnom prípade ich spolu s ostatnými stihne nejaká pohroma. Pri istom cirkevnom koncile bol použitý dôkaz, ktorý sa odvtedy často opakoval – a to aj u protestantov – že nedeľa je pravým dňom odpočinku, lebo kohosi, kto v tento deň pracoval, zasiahol blesk. Preláti tvrdili: „*Je zrejmé, že nezachovávanie tohto dňa podnecuje veľkú Božiu neľúbosť.*“, Potom vyšla výzva, aby kňazi, kazatelia, králi, kniežatá a všetci verní poddaní „*vynaložili všetko úsilie, aby sa tento deň zachovával v plnej úcte a aby bol na chválu kresťanstva v budúcnosti čo najzbožnejšie svätený.*“, (Thomas Morer, Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion and Observation of the Lord's Day, str. 271).

Zjavne slabý účinok rozhodnutí koncilov sa cirkev rozhodla posilniť výzvou k svetským úradom, aby ich nariadenie zastrašilo ľudí a pripomenulo im, že v nedeľu nesmú pracovať. V dôsledku

toho synoda v Ríme dôrazne a slávnostne potvrdila všetky predošlé rozhodnutia. Zaradila ich do cirkevného zákona a svetské úrady vynucovali ich plnenie v celom kresťanskom svete. (Pozri Heylyn, *History of the Sabbath*, 2. diel, kap. 5, odd. 7.)

Nedostatok biblických dôkazov o svätení nedele však vyvolával určité rozpaky. Veriaci pochybovali, či ich učiteľov niečo oprávňuje zanedbávať jasný Boží výrok: „*Siedmy deň je však sobota Hospodina, tvojho Boha*„ (2. Mojžišova 20,10) a presadzovať uctievanie dňa slnka. Nedostatočnú oporu v Písme bolo treba nahradiť niečím iným. Istý horlivý zástanca nedele navštívil koncom 12. storočia cirkevné obce v Anglicku, kde narazil na odpor verných svedkov pravdy. Jeho úsilie bolo márne, a preto krajinu na čas opustil, aby hľadal spôsob, ako presadiť svoje názory. Keď potom získal, čo potreboval, vrátil sa a jeho ďalšie pôsobenie bolo oveľa úspešnejšie. Doniesol so sebou zvitok Písma, ktorý údajne pochádzal priamo od Boha a obsahoval potrebný príkaz o zachovávaní nedele spolu s vyhrážkami a tieto mali zastrašiť neposlušných. O tomto vzácnom doklade, ktorý bol podlým podvrhom, sa tvrdilo, že spadol z neba a našli ho v Jeruzaleme na oltári v kostole sv. Šimona na Golgote. Tento podvrh však vznikol v pápežskom paláci. Kňazská moc v každej dobe pokladala podvrhy a podvody, ktoré mali posilniť jej moc a autoritu za legitímne.

Vo zvitku bol zákaz akejkol'vek práce od troch hodín v sobotu odpoľudnia do východu slnka v pondelok. Hovorilo sa, že pravosť tohto spisu potvrdil rad zázrakov. Tých, čo napriek zákazu v uvedenom čase pracovali, údajne stihla porážka. Mlynár, ktorý chcel mlieť obilie, videl, že namiesto múky vyteká prúd krvi a mlynské koleso sa zastavilo napriek tomu, že voda naň tiekla silným prúdom. Žena, ktorá dala do pece cesto, ho po nejakom čase vybrala surové napriek tomu, že pec bola vykúrená. Iná žena si pripravila cesto na pečenie, ale v sobotu o tretej hodine sa rozhodla, že ho nechá stáť až do pondelka. Nasledujúceho dňa však zistila, že pod vplyvom Božej moci sa cesto zmenilo na upečené chleby. Istý muž, ktorý si v sobotu po tretej hodine upiekol chlieb, na druhý deň zistil, že po rozkrojení z neho vyteká krv. Takýmito výmyslami a poverami sa zástancovia nedele pokúšali zdôvodniť jej svätosť. (Pozri Roger de Hoveden, *Annals*, zv. 2, str. 528-230).

V Škótsku a v Anglicku získala cirkev väčší rešpekt pri presadzovaní nedele tým, že pridala k nej určitú časť starobylej soboty. Čas, keď sa mala nedeľ a svätiť, sa však líšil. Škótsky kráľ vydal príkaz, že „za svätú sa má považovať sobota od 12.00 hod. na popoludnie,, a že od tejto chvíle sa až do pondelkového rána nikto nesmie zaoberať svetskými záležitosťami (Morer, cit. dielo, str. 290,291).

Napriek usilovným snahám cirkvi presadiť svätenie nedele sami jej predstavitelia verejne uznali, že sobotu ustanovila Božia autorita a nedeľ a je len ľudským ustanovením, ktoré má nahradiť pravý deň odpočinku. V 16. storočí pápežská rada vyhlásila: „*Nech všetci kresťania pamätajú na to, že siedmy deň posvätil Boh a uznávajú ho a zachovávajú nielen Židia, ale všetci ostatní, čo uctieujú Boha, aj keď sme my, kresťania, zmenili ich sobotu na Deň Pánov.*„ (Morer, cit. dielo, str. 281,282). Tí, čo zmenili Boží zákon, vedeli dobre, čo robia. Odvážne sa vyvýšili nad Boha.

Názorným príkladom postoja Ríma voči tým, čo s ním nesúhlasili, je dlhotrvajúce krvavé prenasledovanie valdenských kresťanov, medzi ktorými boli aj svätitelia soboty. Niektorí ďalší ľudia boli pre svoju vernosť štvrtému z Božích prikázaní podobne postihnutí. Z tohto hľadiska sú významné dejiny cirkvi v Etiópii. V temnom stredoveku totiž svet zabudol na kresťanov v Strednej Afrike, ktorí po stáročia mohli slobodne vyznávať svoju vieru. Rím sa o nich konečne dozvedel a etiópskeho cisára nútil uznať pápeža za Kristovho nástupcu. Potom nasledovali zo strany cisára ďalšie ústupky. Nakoniec vydal výnos, ktorým sa zakazovalo zachovávanie soboty pod hrozbou tých najprísnejších trestov. (Pozri Michael Geddes, *Church History of Ethiopia*, str. 311,312).

[416] Pápežská tyrania sa však postupne stala takým neznesiteľným bremenom, že Etiópcania sa rozhodli zbaviť sa ho. Po krutej vojne boli katolíci nútení svoje pozície opustiť a nastal čas obnovy starej viery. Etiópska cirkev sa potom tešila predošlej slobode a nikdy nezabudla na poučenie z obdobia fanatizmu, podvodov a despotickej vlády Ríma. Tešila sa, že žije v odľahlej zemi a ostatní kresťania o nej nevedia.

Cirkevné zbory v Afrike zachovávali sobotu tak, ako ju zachovávala katolícka cirkev pred svojím odpadnutím. Členovia etiópskej cirkvi zachovávali siedmy deň podľa Božieho prikázania, ale podľa cirkevného zvyku sa zdržali práce aj v nedeľu. Keď bol Rím na vr-

chole svojej moci, začal pošliapavať Božiu sobotu, aby vyvýšil svoj vlastný deň odpočinku. Cirkevné zbory v Afrike, ktoré boli tisícročia odlúčené od ostatného kresťanského sveta, nemali na tomto odpadnutí nijaký podiel. Pod nadvládou Ríma boli síce nútení upustiť od svätenia pravého dňa odpočinku, soboty, a zachovávať nedeľu. Len čo však znova získali nezávislosť, poslušne sa vrátili k štvrtému prikázaniu (pozri Dodatok č. 37).

Z dejinných záznamov vieme, aký nepriateľský bol postoj Ríma voči pravej sobote a jej obhajcom. Vieme dobre aj to, aké prostriedky Rím používal, aby presadil svätenie nedele, ktorú sám zaviedol. Na základe Božieho slova sa smieme domnievať, že podobná situácia sa môže zopakovať, len čo sa katolíci a protestanti spoločne vynasnažia presadiť nedeľu.

Proroctvo z 13. kapitoly Zjavenia hovorí, že moc, znázornená šelmou, ktorá mala dva barančie rohy, prinúti „zem a jej obyvateľov,, aby sa klaňali mocenskému systému – ktorý je v proroctve znázornený šelmou podobnou leopardovi. Šelma s dvoma rohmi tiež nahovára „obyvateľov zeme, aby zhotovili obraz šelmy,,. Okrem toho prinúti, aby všetci, „malí i veľkí, bohatí i chudobní, slobodní i otroci,, prijali znamenie šelmy ([Zjavenie Jána 13,11-16](#)). Ako sme už uviedli, moc, ktorú v proroctve predstavuje šelma s rohmi baránka, sú Spojené štáty. Proroctvo sa vyplní, keď tieto štáty budú mocensky vynucovať zachovávanie nedele, ktorú Rím pokladá za zvláštne znamenie svojej zvrchovanosti. Spojené štáty nebudú podporovať pápežskú moc samy. Vplyv Ríma v krajinách, ktoré v minulosti uznali jeho nadvládu, ešte vôbec nepominul. V proroctve je predpoveď o obnove takejto moci: „Jednu zo svojich hláv mala akoby dobitú na smrť, ale jej smrteľná rana sa zahojila. Celá zem sa s obdivom obzerala za šelmou,, [Zjavenie Jána 13,3](#). Smrteľná rana je náznakom úpadku pápežstva v roku 1798. Po tejto udalosti sa podľa proroka „jej smrteľná rana zahojila. Celá zem sa s obdivom obzerala za šelmou,,. Apoštol Pavol výslovne uvádza, že „človek neprávosti,, bude pôsobiť až do Kristovho druhého príchodu ([2. Tesaloničanom 2,3-8](#)). Až do konca času bude konať svoje podvodné dielo. Ján o tejto moci hovorí: „Budú sa jej klaňať všetci obyvatelia zeme, ktorých mená nie sú od začiatku sveta zapísané v knihe života,, [Zjavenie Jána 13,8](#). Podobne ako v Starom, tak aj v Novom svete bude tento cirkevnomocenský systém poctený tým, že ľudia budú

uctievať nedeľu, teda ustanovenie, ktoré sa bezvýhradne opiera len o cirkevnú autoritu.

Od polovice 19. storočia svedčia o tom v Spojených štátoch tí, čo študujú proroctvá Písma. Udalosti potvrdzujú, že sa naplnenie tejto predpovede rýchlo blíži. Protestanti vravia o tom, že svätiť nedeľu je Božia vôľa, hoci preto nemajú nijaký biblický dôkaz práve tak, ako kedysi predstavitelia katolíckej cirkvi, ktorí náhradu Božieho prikázania obhajovali vymyslenými zázrakmi. Netreba pochybovať, že budeme počuť o výstrahách či Božích trestoch, ktoré hrozia tým, čo ustanovenie nedele neuznávajú. Do istej miery sa to už aj deje. Hnutie presadzujúce zachovávanie nedele získava podporu.

Udivuje len rýchlosť a obratnosť rímskej cirkvi, ktorá pozorne odhaduje, čo bude nasledovať. Pokojne vyčkáva na svoju príležitosť. Sleduje, ako protestanti prijatím nebiblického dňa odpočinku uznávajú jej autoritu a chystajú sa vynucovať zachovávanie nedele rovnakými prostriedkami, aké kedysi používala rímska cirkev. Tí, čo odmietajú svetlo pravdy, budú hľadať pomoc v neomylnom systéme, aby im pomohol presadiť ustanovenie, ktoré kedysi vydal. Netreba dlho hádať, ako ochotne príde tento mocenský systém protestantom v tomto ohľade na pomoc. Ved' kto sa v dejinách vedel s neposlušnými ráznejšie porátať?

Rímskokatolícka cirkev so všetkými pobočkami po celom svete tvorí obrovskú organizáciu pod vládnu mocou pápežského stolca. Cirkev slúži svojej vrchnosti. Milióny príslušníkov tejto cirkvi vo všetkých krajinách sveta je vedených k tomu, aby cítili záväznosť a prejavovali vernosť pápežovi. Nech sú akejkol'vek národnosti, v akomkol'vek štátnom zriadení, majú autoritu cirkvi pokladať za zvrchovanú. Aj keď prisahali vernosť štátu, sľub vernosti cirkvi prevyšuje túto prísahu a tento sľub ich zbavuje akýchkoľvek záväzkov, ktoré by odporovali jej záujmom.

Dejiny svedčia o pohotových a vytrvalých snahách cirkevných hodnostárov miešať sa do záležitostí národov. Kedykoľvek mala v tom úspech, vždy sledovala vlastné ciele bez ohľadu na záujem vlád alebo národov. V roku 1204 si pápež Inocent III. vynútil od aragónskeho kráľa Petra II. takúto prísahu: „*Ja, Peter, aragónsky kráľ, vyznávam a sľubujem, že budem vždy verný a poslušný svojmu pánovi pápežovi Inocencovi, jeho katolíckym nasledovníkom a rímskej cirkvi, že svoje kráľovstvo zachovám verne v poslušnosti, budem*

brániť katolícku cirkev a trestať kacírsku zvrhlosť, (John Dowling, *The History o Romanism*, zv. 5, kap. 6, odd. 55). To zodpovedá tvrdeniu o moci rímskeho veľkňaza, že „*mu podľa zákona prislúcha zosadzovať cisárov*„ a že „*môže poddaných zbaviť vernosti ich vládcov*„, (Mosheim, *Ecclesiastical History*, zv. 3, 11. stor., odd. 2, kap. 2, pozn. 17).

Nesmieme pritom zabúdať, ako sebavedome Rím tvrdí, že sa nemení. Zásady Gregora VII. a Inocenta III. zostávajú dosiaľ zásadami katolíckej cirkvi. Keby táto cirkev mala dnes moc, presadila by tieto zásady rovnako rázne ako v minulých storočiach. Protestanti si neuvedomujú, čo robia, keď pri presadzovaní nedel'ného odpočinku chcú prijať pomoc Ríma. Zatiaľ čo protestanti chcú uskutočniť svoj zámer, Rím sa snaží obnoviť svoje mocenské postavenie a získať stratenú zvrchovanosť. Keď raz Spojené štáty prijmú zásadu, že cirkev môže použiť alebo ovládnuť štátnu moc, potom štátne zákony môžu vynucovať zachovávanie náboženských sviatkov, stručne povedané, že cirkev a štát majú vládnuť nad svedomím, vtedy bude v tejto krajine zabezpečené víťazstvo Ríma.

Božie slovo upozorňuje na blížiace sa nebezpečenstvo. Ak protestanti toto varovanie neprijmú, budú musieť spoznať skutočné zámery Ríma. Potom už bude príliš neskoro vymaniť sa z jeho područia. Mocenský vplyv pápežstva sa pozvoľna rozmáha. Jeho učenie ovplyvňuje zákonodarné zbory, jednotlivé cirkvi, ako aj myslenie ľudí. Pribúdajú veľkolepé, mohutné budovy, v ktorých sa môže znova pripravovať prenasledovanie Božieho ľudu. Cirkev nenápadne zbiera sily, aby vo vhodnej chvíli dosiahla svoj cieľ. Snaží sa získať výhodné postavenie, čo vlastne už aj dosiahla. Zdá sa, že čoskoro uvidíme a pocítime, kam Rím mieri. Kto zostane verný Božiemu slovu a bude podľa neho žiť, stane sa terčom útokov, potupenia a prenasledovania.

36. kapitola — Nastávajúci boj

Satan sa od samého začiatku veľkého sporu v nebi snažil odstrániť Boží zákon. Preto sa vlastne vzbúril proti Stvoriteľovi a odvtedy, čo bol vyhnaný z neba, pokračuje vo svojom odboji na zemi. Úporne sleduje rovnaký zámer: Oklamať ľudí a zviest ich k prestupovaniu Božieho zákona. Nakoniec je jedno, či svoj cieľ dosiahne tak, že ľudia odmietnu celý zákon alebo zavrhnú len jedno prikázanie. Kto prestupuje „jedno prikázanie“, prestupuje vlastne všetky, pretože svojím vplyvom a príkladom sa postavil na stranu hriechu, a teda „previnil by sa proti všetkým“, [Jakoba 2,10](#).

V snahe znehodnotiť Božie prikázania falšuje satan učenie Písma, preto tisíce veria bludom, hoci tvrdia, že veria Písmu. Dnešný veľký boj medzi pravdou a bludom je len poslednou fázou odvekého sporu o Boží zákon. Práve do tohto zápasu sme teraz zatahnutí, a je to boj medzi ľudskými príkazmi a Božími ustanoveniami, medzi náboženstvom Písma a náboženstvom tradícií, legend a bájok.

Sily, ktoré sa nakoniec zjednotia proti pravde a spravodlivosti, snažia sa jednotne pôsobiť už teraz. Božie slovo, ktoré sme dostali za cenu veľkého utrpenia a krviprelievania, neberú ľudia vážne. Hoci dnes môže mať Bibliu každý, len málokto ju prijíma za spoľahlivého sprievodcu životom. Nevera nadobúda nebezpečné rozmery nielen vo svete všeobecne, ale aj v cirkvách. Mnohí kresťania prestávajú veriť už aj tým článkom biblického učenia, ktoré sú základom kresťanstva. Veľá kresťanov odmieta čiastočne alebo úplne také výroky Písma, ktoré na pokyn Božieho Ducha zaznamenali pisatelia Biblie, ako záznam o skutočnom stvorení, o páde do hriechu, o zmierení a večnej platnosti Božieho zákona. Tisíce tých, ktorí sa vystatujú svojimi vedomosťami a nezávislým myslením, pokladajú bezvýhradnú dôveru Písmu za prejav slabosti. Kritika Písma a zľahčovanie jeho najdôležitejších právd sa pokladá za dôkaz učenosti a veľkej múdrosti. Mnohí kazatelia učia svojich poslucháčov a mnohí profesori a učitelia vstúpajú svojim žiakom, že Boží zákon bol zmenený alebo

zrušený, a teda tí, čo Božie požiadavky uznávajú za stále platné a doslovne záväzné, si zaslúžia len posmech a pohrdanie.

Kto však odmieta pravdy Božieho zákona, odmieta jeho Pôvodcu. Kto znevažuje Boží zákon, popiera právomoc Zákonodarcu. Z falošného učenia a z pomýlených názorov si možno utvoriť modlu rovnako ľahko, ako vyrezať si ju z dreva či vytesať z kameňa. Zvodca predstavuje ľuďom Božie vlastnosti v nesprávnom svetle, a tým v nich vytvára skreslenú predstavu o povahe Stvoriteľa. Mnohí ľudia posadili na trón určitú filozofickú modlu, no živého Boha, ktorý sa zjavil vo svojom Slove, v Ježišovi Kristovi uctieva len málokto. Tisíce zbožňujú prírodu, ale popierajú Boha prírody. V dnešnom kresťanstve má modlárstvo rôznu podobu práve tak, ako v starom Izraeli počas pôsobenia proroka Eliáša. Boh mnohých domnelých učencov, filozofov, básnikov, politikov či novinárov – boh moderných kruhov, mnohých vysokých škôl a univerzít, ba aj niektorých teologických učilísk – nie je oveľa lepší ako bol Baal, fénický boh slnka.

[420]

Nijaký iný blud, ktorý prenikol do kresťanstva, nepopiera zjavnejšie Božiu autoritu aj rozum a nie je vo svojich dôsledkoch zhubnejší než moderné, všeobecne sa šíriace učenie, že Boží zákon už medzi ľuďmi nie je záväzný. Každý národ má svoje zákony, ktoré si vyžadujú uznanie a poslušnosť, bez nich totiž nemôže existovať nijaké štátne zriadenie. Bolo by možné, aby Stvoriteľ neba a zeme nemal zákon, ktorý by mali poslúchať stvorené bytosti? Predstavme si, že by významní kazatelia začali verejne tvrdiť, že zákony ich krajiny, ktoré občanom zaručujú ich práva, netreba uznávať a rešpektovať, pretože ľuďom obmedzujú slobodu. Dokedy by cirkevníci trpeli takých kazateľov? Čo je horšie? Neposlúchať štátne zákony určitej krajiny alebo znevažovať Božie prikázania, ktoré sú základom každého ľudského zriadenia?

Skôr by sa dalo pochopiť, keby štáty zrušili vlastné zákony a ľuďom dovolili robiť, čo sa im páči, než aby Vládca vesmíru mohol zrušiť svoj zákon a svet ponechať bez kritéria, ktorým odsudzuje vinníkov a ospravedlňuje poslušných. Vieme si predstaviť, aké dôsledky by malo zrušenie Božieho zákona? Ľudia sa už o to pokúšali. Keď sa vo Francúzsku dostal k moci ateizmus, odohrávali sa strašné výjavy. Pred celým svetom sa vtedy ukázalo, že zrušiť ustanovenia Božej vlády znamená prijať najhoršiu tyranu. Kedykoľvek ľudia

odstránia meradlo spravodlivosti, dávajú vládcovi temnoty a zla možnosť, aby upevnil na zemi svoju moc.

[421] Tam, kde ľudia odmietajú Božie ustanovenia, hriech už prestáva byť hriešny a spravodlivosť začína byť nežiaduca. Tí, čo sa nechcú podriaďovať Božej vláde, vôbec si nevedia vládnuť sami. Svojím zhubným učením dávajú nevhodný príklad deťom i mladým ľuďom, ktorí celkom prirodzene neradi znášajú akékoľvek obmedzovanie, takže ovocím býva nezákonné, mravne nezáväzné správanie spoločnosti. Ľuďom, ktorí uznávajú Božie prikázania, sa neraz posmievajú tí, čo sami ochotne prijímajú satanove klamstvá. Podliehajú vlastným chutiam a dopúšťajú sa hriechov, ktoré kedysi boli kliatbou pohanov.

Kto učí ľudí znevažovať Božie prikázania, rozsieva neposlušnosť, a tú nakoniec aj zožne. Odstránením zábran daných Božím zákonom by sa čoskoro prestali rešpektovať aj ľudské zákony. Keďže Boh zakazuje nečestné správanie, závisť, lož a podvody, ľudia tieto príkazy Božieho zákona radi prekračujú ako prekážku na ceste k životnému úspechu. Vôbec si nevedia predstaviť, aké následky by malo zrušenie Božích predpisov. Keby zákon neplatil, prečo by sa mal niekto báť prestupovať ho? Vlastníctvo by bolo nebezpečne ohrozené. Ľudia by sa zmocňovali majetkov svojich bližných násilím a tí najmocnejší by boli teda aj najbohatší. Kto by potom rešpektoval ľudský život? Manželská vernosť by prestala chrániť rodinu. Silný a bohatý muž by ľahko získal ženu svojho bližneho. Prestal by platiť príkaz o úcte deťom k rodičom práve tak, ako prikázanie o dni odpočinku. Pod vplyvom zvrhlých túžob by deti neváhali siahnuť na život svojich rodičov. Civilizované ľudstvo by sa stalo bandou lupičov a vrahov a zo spoločnosti by sa vytratil mier a šťastie.

Názor o nezáväznosti Božích požiadaviek už veľmi oslabil základy mravných záväzkov a otvoril hrádze neprávosti, ktorá sa valí svetom. Bezprávie, hýrenie, zvrhlosť sa na nás rútia zo všetkých strán. Satan pôsobí v rodinách a prenikol už aj do kresťanských domácností. Neraz v nich badať závisť, podozrievanie, pokrytectvo, odcudzenie, spory, hádky, stratu dôvery a zmyselnú žiadostivosť. Celý systém náboženských zásad a náuk, ktorý má byť základom a spojom spoločenského života, sa otriasa a hrozí zrútením. Najhorší zločinci, ktorí si odpykávajú tresty za svoje zvrhlé skutky, neraz sa tešia takému záujmu a pozornosti, ako keby vykonali niečo

veľkolepé. Ich zjav, povahy a zločiny dostávajú veľkú publicitu. Tlač podrobne oboznamuje čitateľov s ich trestuhodnými skutkami, čím vlastne nepriamo nabáda k páchaniu podvodov, lúpeží, vražd a pôvodca hriechu môže nad úspechom svojich zámerov len jasat'. Hra s ohňom nerestí, nezmyselného zabíjania, strašného rozmachu nestriedmostí a neprávostí každého druhu a stupňa by mali vyburcovať bohobojných ľudí, aby uvažovali, čo môžu ešte urobiť proti návalu zla.

Aj právne inštitúcie možno korumpovať. Vládcom motivuje túžba po zisku a prepychovom spôsobe života. Nestriednosť ochromila schopnosti mnohých do tej miery, že temné sily získali nad nimi takmer úplnú nadvládu. Sami obhajcovia spravodlivosti podliehajú tlaku zla, berú úplatky a klamstvami neraz porušujú právo. Medzi strážcami zákona sa tiež prejavujú rôzne neresti a vášne, ako aj nepoctivosť každého druhu. *„Tak je právo potlačené a spravodlivosť stojí ďaleko, lebo pravda klesá na námestí a poctivosť nemá prístup,„ Izaiáš 59,14.*

[422]

Priamym následkom potláčania Božieho slova bolo za vlády cirkevného mocenského systému duchovné temno a všeobecné zlo. Kde však nájsť príčinu všeobecne rozšírenej bezbožnosti, odmietania Božieho zákona a následnej skazenosti v čase náboženskej slobody a svetla evanjelia? Satan už teraz nemôže držať svet v područí tým, že mu znemožní prístup k Božiemu slovu, a preto v záujme svojho cieľa používa iné prostriedky. Podvracanie viery v Božie slovo mu slúži práve tak, ako keď v minulosti ničil Bibliu. Šírenie názoru o nezáväznosti Božieho zákona má medzi ľuďmi podobný účinok, ako keby o požiadavkách zákona vôbec nevedeli. Ako v minulosti tak i dnes presadzuje zvodca svoje zámery prostredníctvom kresťanských cirkví. Tie odmietajú nepopulárne pravdy napriek jasnému zneniu Písma. Pri výklade týchto právd zaujímajú také stanoviská, ktoré šíria semeno pochybností. Pridávajú sa odvekých bludov o prirodzenej nesmrteľnosti, o vedomom stave človeka po smrti, čím sa zriekajú jedinej ochrany pred zvodmi špiritizmu. Následkom učenia o večnom utrpení v pekelnom ohni stratili mnohí vieru v Písmo. O záväznosti štvrtého prikázania a povinnosti svätiť sobotu mnohí kresťanskí učitelia otvorene hlásajú, že Boží zákon nie je záväzný, pretože len tak sa môžu zbaviť povinnosti, ktorú nechcú plniť. So sobotou odmietajú celý zákon. Pri šírení zvesti o

záväznosti pravého dňa odpočinku sa odmietanie Božieho zákona stáva takmer všeobecným, pretože ľudia sa tým zbavujú zodpovednosti za plnenie požiadavky štvrtého prikázania. Výklady mnohých kresťanských teológov otvárajú dvere nevere, špiritizmu a zavrhovaniu Božieho zákona; a na týchto predstaviteľoch spočíva veľká zodpovednosť za nepravosti, ktoré sú dnes v kresťanstve rozšírené.

[423] Práve títo ľudia tvrdia, že šíriaci sa príval skazenosti je veľkou mierou následkom znesväcovania takzvaného „*kresťanského dňa odpočinku*„ a že zákonným donútením zachovávať nedeľu by sa mravný stav spoločnosti zlepšil. Toto počujeme najmä v Amerike, kde najvýraznejšie zaznelo posolstvo o pravej sobote podľa Písma. Hnutie bojujúce za abstinenciu, ktoré patrí medzi najvýznamnejšie a najdôležitejšie reformné hnutia v oblasti morálky, sa často spája s hnutím usilujúcim sa uzákoniť nedeľu. Jeho obhajcovia sa správajú tak, ako keby boli zástancami najvyššieho blaha spoločnosti. Každého, kto sa s nimi nechce spojiť, označujú za odporcu zdravej životosprávy a mravnej obnovy. Skutočnosť, že hnutie pôvodne šíriace správnu myšlienku začne presadzovať blud, nie je nijakým dôkazom oprávnenosti bludu. Jed sa dá zamaskovať tým, že sa zamieša do potrawy, ale tak sa jeho podstata nezmení. Naopak, stáva sa ešte nebezpečnejším, pretože ho možno užiť nevedome. Jednou zo zvodcových zákerností je spájanie lži s toľkou dávkou pravdy, aby lož vyzerala vierohodne. Predstavitelia hnutia za uzákonenie nedele môžu obhajovať a presadzovať reformy, ktoré sú pre ľudí potrebné a zásady, ktoré zodpovedajú Písmu. Ak však presadzujú požiadavku odporujúcu Božiemu zákonu, potom úprimní veriaci nemôžu s nimi spolupracovať. Nahrádzanie Božích prikázaní ľudskými predpismi nemožno ničím ospravedlniť.

Predovšetkým dva podvody môžu ľudí zviest' na stranu nepriateľa: nebiblické učenie o prirodzenej nesmrteľnosti duše a rovnako nebiblické učenie o posvätnosti nedele. Prvý podvod pripravuje pôdu špiritizmu, druhý zvädza k obhajobe cirkevno-mocenského systému. Protestanti Spojených štátov nebezpečne ústretovo podávajú ponad priepasť ruku špiritizmu a podobne ústretovo ju ponad priepasť podávajú aj Rímu. Pod vplyvom tohto trojnásobného spojenectva vykročia Spojené štáty po stopách Ríma a pošliapu slobodu svedomia.

Špiritizmus je dnes tým zvodnejší a nebezpečnejší, čím viac sa prispôsobuje kresťanstvu. Aj vládca temnoty sa prispôsobuje dnešnej situácii. Ľuďom sa predstavuje ako anjel svetla. Pomocou špiritizmu bude konať divy, uzdravovať chorých a predvádzať nepopierateľne nadprirodzené javy. Toto pôsobenie zvodných duchov v mene Písma a úcty k cirkevným inštitúciám budú ľudia prijímať ako prejav Božej moci.

Dnes sa dá len veľmi ťažko rozpoznať deliaca čiara medzi kresťanmi a neveriacimi. Členovia cirkví obľubujú to, čo miluje svet a radi sa s ním spoločujú. Snahou arcizvodcu je pospájať ich všetkých navzájom a v záujme vlastného zámeru ich vohnať do náručia špiritizmu. Veriacich katolíkov, ktorí sa spoliehajú na zázraky ako znamenie pravej cirkvi, môže ľahko oklamať práve moc, ktorá ich vie robiť. Ľahko však budú oklamaní aj tí protestanti, ktorí odmietajú štít pravdy Písma. Jedni i druhí spolu s neveriacimi budú mať len tvárnosť pobožnosti, ale bez akejkoľvek moci. Táto jednota sa môže javiť ako veľké hnutie s predstavou obrátiť svet a nastoliť dlho očakávané tisícročné kráľovstvo Ježiša Krista. [424]

Pomocou špiritizmu sa bude satan javiť ako dobrodinec ľudstva. Vie uzdravovať chorých v mene nového, vyššieho náboženstva, no následky jeho pôsobenia budú ničivé. Svojimi pokušeniami strhne mnohých do záhuby. Nestriednosť otupuje rozum, potom nasleduje neovládané pôžitkárstvo, sváry a krviprelievania. Má rád vojnu, pretože v ľudoch podnecuje najhoršie vášne a potom svoje obeť, ktoré sa utápajú v nerestiach a krvi, strháva do večného zahynutia. Satan podnecuje národy do vzájomných vojen, pretože tak môže odvieť pozornosť ľudí od prípravy na deň Božieho súdu.

Pôvodca všetkého zla pôsobí aj prostredníctvom prírodných živlov, aby žatva smrti nepripravených ľudí bola bohatšia. Pozná tajomstvo prírodných dejov a všemožne sa snaží ovládnuť živly do takej miery, do akej mu to dovolí Stvoriteľ. Keď mu kedysi dovolil skúšať Jóba, tento Boží muž prišiel v následných pohromách o stáda, služobníctvo, domy a deti. Boh chráni svoje stvorenie pred mocou tohto zákerného nepriateľa. Keďže kresťanský svet pohrdá Božím zákonom, Boh urobí to, čo povedal – zbaví zem požehnaní, prestane chrániť tých, ktorí broja proti jeho poriadku a učia, ba nútia robiť iných to, čo robia svojvoľníci. Koho Pán prestal chrániť,

toho zákonite ovládne satan. Takých vie v záujme vlastných zámerov zahrnúť priazňou a všemožne im pomôcť. Iných zase stíha utrpením.

Satan sa predstavuje ľuďom ako zázračný lekár, ktorý vie vyliečiť všetky choroby, pritom však choroby a nešťastia prináša sám, a to tak, že ničí celé veľké mestá, mení ich na rumoviská a vyludnenú púšť. Podobne pôsobí aj dnes. Svoju moc prejavuje v nešťastiach a pohromách na mori i na zemi, vo veľkých požiaroch, ničivých víchriciach, v strašných krupobitiach, búrkach, záplavách, zemetraseniach a v tisícokrakých iných spôsoboch. Zničená úroda má za následok hlad a biedu. Smrteľnou nákazou znečistené ovzdušie prináša zástupom ľuďí smrť. Niet pochyb, že takýchto katastrof bude stále pribúdať a budú rozsiahlejšie. Rany postihnú ľuďí i zvieratá. *„Trúchli, vädne zem..., zem pod svojimi obyvateľmi je znesvätená, ved' prestúpili zákony a prekročili ustanovenia, zrušili večnú zmluvu., Izaiáš 24,4.5.*

[425]

Zvodca potom ľuďí ľahko presvedčí, že všetko zlo spôsobujú tí, čo slúžia Bohu. Práve ľudia, čo zarmucujú Pána, označia za príčinu všetkého svojho nešťastia tých, ktorých vernosť Bohu prejavená poslušnosťou voči Božím prikázaniam, im je trvalou výčitkou. Títo budú ochotne tvrdiť, že nezachovávaním nedele ľudia urážajú Boha a že práve tento hriech privoláva pohromy, ktoré neprestanú, kým sa nebude prísne vyžadovať zachovávanie nebiblického dňa odpočinku – nedele. Budú tiež hovoriť, že zachovávatelia požiadaviek štvrtého prikázania ako odporcovia svätenia nedele škodia ľuďom tým, že bránia Bohu, aby prejavil svoju priazeň a aby sa im darilo. Zopakujú sa obvinenia vznesené kedysi proti Božím služobníkom. *„Keď Acháb uzrel Eliáša, povedal mu: Si to ty, čo do záhuby vedieš Izrael? Odvetil: Ja nevediem do záhuby Izrael, ale ty a dom tvojho otca, lebo ste opustili príkazy Hospodinove a chodíte za baalmi., 1. Kráľov 18,17.18.* Keď potom falošné obvinenia podnietia hnev ľuďí, tí sa obrátia proti Božím poslom, tak ako sa v dávnych časoch hnev odpadnutého Izraela obrátil proti Eliášovi.

Divotvorná moc, ktorá sa prejavuje v špiritizme, sa zameriava najmä proti tým, čo radšej poslúchajú Boha ako človeka. Zvodní duchovia budú predstierať, že prichádzajú od Boha, aby presvedčili tých, ktorí nechcú zachovávať nebiblický deň odpočinku, že podliehajú klamu a majú rovnako zachovávať zákony svojej krajiny ako zákon Boží. Budú lamentovať nad všeobecne rozšíreným zlom vo

svete a zjednotia sa s názormi náboženských predstaviteľov, ktorí tvrdia, že pokles mravnosti je následkom znesväcovania nedele. V takomto vyostrení situácie sa terčom ich veľkého hnevu stanú tí, čo toto falošné svedectvo odmietnu.

V záverečnom boji proti Božiemu ľudu bude nepriateľ postupovať rovnako ako na začiatku veľkého sporu v nebi. Vtedy predstieral, že mu ide o upevnenie Božej vlády, pritom však tajne robil všetko, aby ju zvrhol. Verných Božích služobníkov obviňoval z toho, čo sám chcel dosiahnuť. Podobnou nepravdou sa vyznačujú aj smutné dejiny rímskej cirkvi. Hovorí, že na zemi predstavuje a zastupuje samého Boha, pritom sa však snaží povzniesť nad neho a meniť jeho zákon. Za vlády cirkevno-mocenského systému muselo mnoho ľudí zaplatiť svoju vernosť evanjeliu vlastným životom. Boli označovaní za zločincov, ktorí sa údajne spojili so satanom a boli všemožne hanobení, aby sa nielen ostatným ľuďom, ale aj sami sebe javili ako najväčší zločinci. Podobne to bude aj v blízkej budúcnosti. Satan sa usiluje zničiť všetkých, čo zachovávajú Boží zákon, pritom však dianie ovplyvňuje tak, aby boli obvinení, že prestupujú zákony, zneuctievajú Boha, čím privolávajú na svet pohromy.

Boh nenúti vôľu ani neláme svedomie; satan sa však stále uchýľuje k násiliu a zastrašovaniu, aby ovládol tých, ktorých nemôže zviest'. Takto sa snaží ovládnuť svedomie a zabezpečiť si oddanosť svojich obetí. Svoje zámery presadzuje prostredníctvom náboženskej i svetskej moci, aby tieto dve vplyvné sily donútili ľudí poslúchať ľudské ustanovenia na úkor Božieho zákona.

[426]

Tí, čo budú zachovávať biblickú sobotu, budú označení za nepriateľov zákona a poriadku, ktorí podvracajú morálne opory spoločnosti, pôsobia anarchiu, rozvrat a privolávajú na svet Božie tresty. Ich snahy svedomito zachovávať Božie zásady budú označené za tvrdohlavosť a pohrdanie štátnou mocou. Budú obviňovaní zo sprisahania proti vláde. Kazatelia, ktorí neuznávajú záväznosť Božieho zákona, budú hlásať, že opačne zmýšľajúci sú povinní poslúchať nariadenia svetských úradov, akoby šlo o Božie nariadenia. Tí, čo zachovávajú Božie prikázania, budú pred zákonodarcami obvinení a súdmi odsúdení. Ich slová budú zlomyseľne prekrúcané a ich skutkom sa budú pripisovať tie najhoršie pohnútky.

Keď protestantské cirkvi odmietnu jasné biblické dôkazy o záväznosti Božieho zákona, vynasnažia sa umlčať tých, ktorých vieru

nemôžu vyvrátiť Písmom. Hoci to popierajú, vydajú sa na cestu, ktorá vedie k prenasledovaniu tých, ktorí vedome nechcú robiť to, čo koná ostatný kresťanský svet a odmietajú autoritatívnu požiadavku svätenia nebiblického dňa odpočinku.

Predstavitelia cirkví a štátu sa spoja, aby prehovárali, presviedčali, ba aj nútili všetkých ľudí uctievať nedeľu. Božiu moc pritom nahradia prísne obmedzujúce opatrenia. Predajnosť mnohých verejných činiteľov podkopáva lásku k spravodlivosti a úctu k pravde. Aj v slobodnej Amerike je reálne nebezpečenstvo, že vláda a zákonodarcovia podľahnú nátlaku a vydajú zákon vynucujúci svätenie nedele, aby si zachovali priazeň ľudu. Prestanú si vážiť slobodu svedomia, ktorá sa dosiahla za cenu veľkých obetí. V budúcom zápase budeme svedkami naplnenia prorockých slov. *„Drak sa na šelmu nahneval a odišiel bojovať proti ostatným z jej potomstva, ktorí zachovávajú Božie príkázania a majú svedectvo Ježišovo,„* [Zjavenie Jána 12,17](#).

„*K učeníu a k svedectvu! Naozaj pre slovo, ktoré hovorím, nekynie úsvit,*“, [Izaiáš 8,20](#). Boh vedie veriaci ľuď k svojmu Slovu ako k ochrane pred vplyvom falošných učiteľov a pred klamnou mocou démonických síl. Pôvodca všetkého zla sa všemožne snaží, aby ľuďom zabránil poznať Bibliu, pretože táto kniha odhaľuje jeho klamstvá. Pri každom oživení Božieho diela knieža zla stupňuje väčšiu aktivitu, a tak sa aj dnes usilovne chystá na záverečný útok proti Kristovi a jeho nasledovníkom. Čoskoro nám predvedie svoj posledný veľký podvod. Antikrist nám ukáže ohromujúce divy. Klam sa bude tak podobat' pravde, že rozpoznať ho bude možné len pomocou Písma. Každé tvrdenie a každý zázrak musíme teda preverovať Božím slovom.

Nepriateľstvo a výsmech pocítia tí, čo sa budú snažiť zachovávať všetky Božie prikázania. Obstať môžu len v Božej sile. Vydržať v nastávajúcej skúške im pomôže poznanie Božej vôle, ako je zjavená v Božom slove. Boha môžu uctievať na základe správneho chápania jeho svätej povahy, vlády, jeho zámerov a tomu zodpovedajúcim životom. Vo veľkom záverečnom boji obstoja tí, čo si mysl' dostatočne zásobia pravdami Božieho slova. Skúška preverí každého, či Boha poslúcha viac ako ľuď. Rozhodná chvíľ'a sa blíži. Stojíme pevne na skale nemenného Božieho slova? Sme pripravení neochvejne zotrvať na strane Božích prikázaní a viery v Ježiša Krista?

Spasiteľ pred svojím ukrižovaním vysvetlil učeníkom, že bude zabitý a potom vstane z mŕtvych. Prítomní anjeli sa snažili tieto Kristove slová utvrdiť v mysli a v srdci učeníkov. Tí však očakávali vyslobodenie z rímskej poroby a nemohli zniest' pomyslenie, že by ten, na ktorého sa tak bezvýhradne spoliehali, mal zomrieť potupnou smrťou. Na slová, ktoré si mali pripomínať, pozabudli, a keď prišiel čas skúšky, neboli pripravení. Spasiteľova smrť im zničila nádeje, akoby ich Pán nebol na to pripravoval. Proroctvá zjavujú budúcnosť práve tak jasne ako Kristove slová učeníkom. Zrozumiteľne nám

približujú udalosti súvisiace s ukončením času milosti a s prípravou na čas súženia. Mnoho ľudí však týmto dôležitým pravdám nerozumie, ako keby ich Pán nebol zjavil. Satan sa snaží zmarit' každý vplyv, ktorý by im pomohol rozvážne sa pripraviť na spasenie. Čas súženia ich zastihne nepripravených.

[428] Keď Boh posielal ľuďom také dôležité upozornenia, že ich symbolicky ohlasujú anjeli letiaci prostriedkom neba, potom od každej rozumnej bytosti vyžaduje, aby tieto posolstvá brala vážne. Znázornené tresty tým, čo sa klaňajú šelme a jej obrazu ([Zjavenie Jána 14,9-11](#)), by mali vo všetkých ľuďoch prebudiť záujem o štúdium prorociev, aby poznali, čo znamená znak šelmy a ako mu uniknúť. Väčšina si však zapcháva uši, aby nemusela počuť pravdu a radšej počúva bájky. O posledných dňoch apoštol napísal: „*Lebo príde čas, keď ľudia neznesú zdravú náuku,*“, [2. Timoteovi 4,3](#). Tento čas už nepochybne prišiel. Mnohí ľudia nestoja o biblickú pravdu, lebo nevyhovuje prianiu hriešneho srdca a láske k svetu. To je príležitosť pre satana, aby im ponúkol klamstvá, ktoré sa im páčia.

Boh však bude mať na svete tých, ktorým sa Písmo a len Písmo stalo meradlom a základom každého učenia a všetkých reforiem. Názory učeních ľudí, vedecké teórie, vierovyznania či rozhodnutia cirkevných snemov, ktorých je toľko a takých, koľko je rôznych cirkví, i hlas väčšiny – veriaci ľud nemôže nič z toho a ani všetko spolu pokladať za dôkaz pre alebo proti ktorémukoľvek článku viery. Skôr než sa nejaké učenie či zásada prijme, treba za dôkaz pokladať jasný výrok: „*Takto vraví Hospodin, Pán.*“, [Izaiáš 49,22](#); [Ezechiel 37,5](#).

Nepriateľ sa stále snaží upútať pozornosť na človeka, nie na Boha. Ľudí usmerňuje tak, aby hľadeli na cirkevných hodnostárov, vzdelaných teológov ako na svojich vodcov namiesto toho, aby Písmo skúmali sami a z neho poznávali svoje povinnosti. Keď sa pokušiteľovi podarí ovládnuť myseľ vplyvných vodcov, potom si s davmi ľudí bude môcť robiť, čo sa mu zapáči.

Keď Spasiteľ prišiel zvestovať slovo života, obyčajní ľudia ho radi počúvali. Medzi mnohými, čo v neho uverili, boli aj kňazi a vládni hodnostári. Poprední kňazi a predstavitelia národa sa však rozhodli Kristovo učenie odsúdiť a odstrániť. Hoci ich snahy najst' proti Kristovi nejaké dôvody na obvinenie boli nepodstatné, aj keď z jeho slov museli cítiť vplyv Božej moci a múdrosti, predsa len

zotrvali vo svojich predsudkoch. Odmietli aj tie najzreteľnejšie dôkazy jeho mesiášstva, len aby sa nemuseli stať jeho učeníkmi. Týchto Kristových odporcov mali ľudia od detstva v takej úcte, že si navykli bezvýhradne uznávať ich autoritu. Preto sa potom pýtali: „Či je možné, aby naši vládcovi a vzdelaní zákonníci neverili v Ježiša, keby to bol Mesiáš?“, Židovský národ práve pod vplyvom takých učiteľov zavrhol svojho Vykupiteľa.

U mnohých ľudí, ktorí vedia pekne hovoriť o zbožnosti, sa ešte aj teraz prejavujú rovnaké pohnútky, aké vtedy viedli židovských kňazov. Nechcú skúmať Písmo, a najmä nie aktuálne pravdy. Odvolávajú sa na svoje bohatstvo a popularitu a pohrdavo hľadajú na zástancov pravdy, ktorých je ako vždy málo, sú chudobní, nie sú obľúbení a svojou vierou sa izolujú od sveta.

Kristus predvídal, že prehnané, neoprávnené mocenské nároky zo strany zákonníkov a farizejov sa neskončia rozptýlením Židov. Prorocky videl, že kliatbou cirkvi všetkých čias bude povýšeneckosť mnohých, ktorí sa usilujú ovládnuť svedomie ostatných. Písmo v záujme ďalších generácií varovne zaznamenáva nielen to, že Kristus odsúdil zákonníkov a farizejov, ale aj napomenutie, aby ľudia týchto „slepých vodcov“, nenasledovali.

Cirkevná výhrada, že právo vykladať Písmo prislúcha jedine duchovenstvu, upierala jednoduchým ľuďom nárok čítať Bibliu. Hoci reformácia ľuďom Písmo vrátila, zásada rímskej cirkvi predsa len mnohým členom protestantských cirkví bráni, aby ju sami skúmali. Radšej prijímajú učenie, ktoré predkladá cirkev. Tisíce ľudí sa neodvažuje prijať nič, čo by sa odchyľovalo od vierouky alebo zvyklostí cirkvi, a to aj napriek jasnému svedectvu Písma.

Aj keď Písmo častokrát varuje pred falošnými učiteľmi, mnohí zverujú starosť o vlastnú spásu radšej duchovným. Tisíce učiteľov kresťanského náboženstva nevie pre svoju vieru uviesť nijaký iný dôvod okrem toho, že tak ich učili ich predchodcovia. Spasiteľovo naučenie nechávajú bokom takmer bez povšimnutia a bezvýhradne dôverujú slovám duchovných vodcov. Sú však títo učители neomylní? Smieme im zveriť svoj večný údel, ak nám Božie slovo nedáva istotu, že práve oni sú nositeľmi svetla? Nedostatok mravnej odvahy vybočiť z vyšliapanej cesty zvádza mnohých k tomu, aby nasledovali učených ľudí. Pre svoj nezujem o štúdium Písma zostávajú beznádejne v osídlach bludu. Dobré vedia, že Písmo jasne

hovorí o aktuálnej pravde určenej pre našu dobu a uvedomujú si, že jej hlásanie sprevádza moc Ducha Svätého, no napriek tomu opúšťajú svetlo pre negatívny postoj duchovných vodcov. Títo zvedení ľudia sa neodvážia myslieť inak než ich učitelia, aj keď ich o pravde presvedča rozum i svedomie. Vlastný úsudok a večné blaho ochotne obetujú nevere, pýche a predsudkom iných ľudí.

[430] Satan mnohoroako zužitkuje vplyv ľudí, aby si udržal svojich zajatcov. Tisíce získava tým, že ich jemnými nitkami náklonností spája s nepriateľmi Kristovho kríža. Nezáleží na tom, či nimi budú rodičia, deti, manžel, manželka alebo priatelia – výsledok je vždy rovnaký. Odporcovia pravdy chcú ovládnuť svedomie tých, čo nemajú dost odvahy alebo nezávislosti, aby sa mohli sami rozhodnúť.

Božia pravda sa nedá oddeliť od Božej slávy. Boha nemožno uctievať pomýlenými názormi, ak máme poruke Písmo. Podľa niektorých ľudí nezáleží na tom, čomu človek verí, hlavné je, že spravodlivo žije. Viera však tvaruje náš život. Ak je svetlo a pravda blízko nás, a my nezužitkujeme možnosť počuť ju a vidieť, potom tieto hodnoty vlastne zavrhneme a volíme radšej tmu než svetlo.

„*Nejedna cesta vidí sa človekovi správnou, ale nakoniec sú to cesty smrti.*“, [Príslovia 16,25](#). Keď človek má možnosť poznať Božiu vôľu, potom nevedomosťou nemožno ospravedlniť blud alebo hriech. Smerovka na rázcestí ukazuje, kam ktorá cesta vedie. Ak ju cestovateľ prehliadne a rozhodne sa ísť smerom len zdanlivo správnym, potom mu ani najúprimnejšia snaha o správny smer nazaručí, že si ho skutočne aj zvolil.

Boh nám dal svoje Slovo nato, aby sme sa oboznámili s jeho učením a aby sme sa dozvedeli, čo od nás žiada. Keď za Spasiteľom prišiel zákonník s otázkou: „*Čo dobrého mám robiť, aby som mal večný život?*“, ([Matúš 19,16](#)), Spasiteľ ho odkázal na Písmo a spýtal sa ho: „*Čo je napísané v Zákone? Ako tam čítaš?*“, ([Lukáš 10,26](#)). Nevedomosť nemôže ospravedlniť ani mladých, ani starých, nezbaví ich viny za prestúpenie Božieho zákona, pretože znenie tohto zákona, jeho zásad a požiadaviek dostali. Dobré úmysly nestačia, ba nestačí ani to, aby človek konal, čo pokladá za správne, alebo čo mu za správne označí kazateľ. Ide o večný život a každý by mal Písmo skúmať sám. Akokoľvek pevné presvedčenie či neochvejná istota, že kazateľ vie, čo je pravda, nemôžu byť človekovi spoľahlivou

oporou. Len mapa Písma svätého mu môže ukázať cestu do neba tak, že nebude musieť v ničom tápať.

Prvou a najhlavnejšou povinnosťou každého človeka je naučiť sa z Písma poznať pravdu, potom podľa nej žiť a povzbudzovať iných, aby to robili aj oni. Dennodne by sme mali usilovne skúmať Písmo, uvažovať o každej myšlienke a porovnávať jeden text tejto knihy s druhým. S Božou pomocou si smieme utvárať vlastný názor, pretože pred Pánom bude za seba zodpovedať každý sám.

Mnohí vzdelaní ľudia, ktorí sa pokladajú za veľmi múdrych, neraz zatemnili a spochybnili aj tie najjasnejšie biblické pravdy. Učia, že Biblia má mystický, tajomný, výsostne duchovný zmysel, ktorý sa z vlastného textu nedá určiť. Sú to falošní učitelia. Takýchto ľudí sa Spasiteľ spýtal: „*Neblúdite preto, že nepoznáte Písmo, ani Božiu moc?*“, [Marek 12,24](#). Biblický text treba vykladať podľa jeho zjavného zmyslu, ak, pravda, nejde o reč symbolickú alebo obraznú. Kristus sl'úbil: „*Ak niekto chce plniť jeho vôľu, spozná, či je toto učenie z Boha, alebo či hovorím sám od seba.*“, [Ján 7,17](#). Keby ľudia brali Písmo tak, ako je napísané, keby ich falošní učitelia nemýlili, potom by sa dalo vykonať dielo, ktoré by potešilo anjelov a do Kristovej cirkvi by priviedlo tisíce tých, čo dnes všelijako blúdia.

[431]

Pri skúmaní Písma by sme mali uplatniť všetky svoje duševné sily a zapojiť svoj rozum, aby sme pochopili Božie zámery tak, ako to smrteľníci môžu pochopiť. Pritom však nesmieme zabúdať, že človek s úprimným záujmom o štúdium Božej pravdy má k Písmu pristupovať s ochotou a pokorou dieťaťa. Ťažko zrozumiteľné miesta biblického textu nemožno riešiť metódami, akými sa riešia filozofické problémy. Písmo nemožno skúmať tak sebavedome, ako mnohí študujú vedecké problémy. Božie slovo treba študovať s modlitbou, vo vedomí závislosti od Boha a s úprimnou túžbou poznať jeho vôľu. Ak chceme získať poznanie od toho, ktorý sa v Písme predstavuje ako „*SOM*“, musíme k jeho Slovu pristupovať s pokorou a ochotou dať sa poučiť. V opačnom prípade nám zvodné vplyvy zaslepia myseľ a zatvrdia srdce, aby pravda na nás nemala žiaduci vplyv.

Niektorí teológovia pokladajú mnohé časti Písma za tajomné či nepodstatné, ale v Kristovej škole môžu človekovi priniesť veľa útechy a poučenia. Jednou z príčin, prečo mnohí duchovní učitelia lepšie nechápu Božie slovo, je to, že zatvárajú oči pred pravdami,

podľa ktorých nechcú žiť. Pochopenie biblickej pravdy nezávisí ani tak od rozumových schopností, ako skôr od cieľavedomého úsilia a úprimnej túžby poznať pravdu.

Písmo nikdy neštudujeme bez modlitby. Len Duch Svätý nám môže objasniť význam ľahko pochopiteľných vecí a zabrániť prekrúteniu toho, čo je ťažšie zrozumiteľné. Úlohou Božích anjelov je okrem iného pripraviť srdcia ľuďí tak, aby Božie slovo pochopili, nadchli sa jeho krásou, vážne brali jeho výstrahy, aby sa dali povzbudiť a posilniť jeho zaslúbeniami. Mali by sme sa modliť so žalmistom: „*Otvor mi oči, aby som videl divy tvojho zákona!*“, [Žalm 119,18](#). Pokušenia sa nám často javia ako neprekonateľné, pretože sa nemodlíme, neštudujeme Písmo, nepripomíname si Božie zaslúbenia a proti satanovi nepoužívame duchovné zbrane Písma. Boží poslovia sú blízko tých, čo chcú poznať Božiu vôľu. V kritických chvíľach im pripomínajú tie najpotrebnejšie pravdy. Keď potom „*príde protivník hoci ako rieka, Duch Hospodinov ho zaženie*“, [Izaiáš 59,19](#).

[432]

Spasiteľ svojim učeníkom slúbil: „*Spomocník, Duch Svätý, ktorého pošle Otec v mojom mene, ten vás naučí všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám hovoril*“, [Ján 14,26](#). Predovšetkým si musíme zapamätať Kristovo učenie, aby nám ho Boží Duch mohol v tiesnivej chvíli pripomenúť. Dávid volal: „*V srdci som si skryl tvoju reč, aby som proti tebe nehrešil*“, [Žalm 119,11](#).

Tí, čo vážne myslia na svoj večný údel, mali by sa mať na pozore pred pochybnosťami. Budeme svedkami podvratných útokov na samotné základy pravdy. Nemožno prepočítať zosmiešňovanie, vyvracanie pravdy či zradné a ničivé názory dnešného ateizmu. Nepriateľ vie prispôbiť svoje pokušenia každej vrstve ľuďí. Na nevzdelaných útočí výsmechom, vzdelaných zvádza vedeckými námietkami a filozofickými dôvodmi, ktoré im majú spochybniť Písmo, vzbudiť nedôveru v Božie slovo či odvahu pohrdnúť ním. Pochybnosti o základných kresťanských zásadách sa potom odvažujú prejavovať aj mladí neskúsení ľudia. Neverectvo mládeže, hoci býva veľmi povrchné, má predsa len svoj vplyv. Mnohých zvádza k zľahčovaniu viery otcov a k výsmechu z Ducha milosti ([Židom 10,29](#)). Jed neverectva už otrávil ne jeden mladý život, ktorý sa mohol rozvinúť na Božiu česť a svetu mohol byť požehnaním. V satanskom osídle sa ocitli tí, čo uverili sebaistým výrokom ľuďí v neochvejnom pre-

svedčení, že oni vedia vysvetliť všetky Božie tajomstvá a objasniť pravdu aj bez Božej múdrosti.

Žijeme v najslávnejšom období dejín tohto sveta. Čoskoro sa rozhodne o tom, aký bude údel miliónoch dnes žijúcich ľudí. Naša záchrana i spása ostatných závisia od nášho dnešného rozhodnutia. Musíme sa dať viesť Duchom pravdy. Každý kresťan by sa mal úprimne pýtať: „*Pane, čo chceš, aby som robil?*“, Musíme sa pred Pánom pokoriť pôstom a modlitbou, uvažovať o Božom slove, no najmä o súde. Náš život musia preniknúť Božie pravdy. Nemali by sme strácať ani chvíľu. Okolo nás sa dejú významné udalosti a nemieme zabúdať, že žijeme v nepriateľskom svete. Boží strážcovia, nespíte, lebo nepriateľ je blízko. Stále je pripravený napadnúť vás a poraziť, len čo duchovne ochabnete alebo si zdriemnete.

Mnohí ľudia si neuvedomujú svoj skutočný stav pred Bohom. Spokojní sú s tým, že sa nedopustili určitých priestupkov, no zabúdajú a zanedbávajú dobré a šľachetné skutky, ktoré od nich žiada Boh. Byť stromom v Božej záhrade rozhodne nestačí. Strom musí prinášať ovocie podľa Božej vôle. Boh povolá na zodpovednosť ľudí za to, že nekonali dobro, ktoré konat' mohli, k čomu ich viedla a posilňovala Božia milosť. V nebeských knihách je o nich záznam, že „*zbytočne vyčerpávajú zem,*“ [Lukáš 13,7](#). No ani tento ich stav nie je beznádejný. Trpezlivá Láska volá aj tých, čo Božie milosrdenstvo neberú vážne a zneužívajú Božiu milosť. „*Prebud' sa, kto spíš, a vstaň z mŕtvych, a zaskvie sa ti Kristus. Dávajte si teda dobrý pozor, ako si počínate. Naplno využívajte čas, lebo dni sú zlé,*“ [Efezským 5,14-16](#).

[433]

V čase skúšok sa ukáže, kto sa v živote správal podľa Božieho slova. V letnom období príliš nevyniká rozdiel medzi stromami ihličnatými a listnatými. V zime sa však ihličnaté stromy nemenia, kým stromy listnaté strácajú svoju zeleň. Povrchného kresťana nemožno dnes ešte rozpoznať od pravého, no blíži sa čas, keď sa rozdiel ukáže. Len čo sa prejaví nepriateľstvo, fanatizmus, nezhody či prenasledovanie, maloverní a pokrytci zaváhajú a zrieknu sa viery. Praví kresťania však odolajú, zostanú pevní, ich viera zosilnie a nádej bude jasnejšia, než bola v čase pohody.

Žalmista vraví: „*Rozjímam o твоjich nariadeniach,*“ „*Tvoje rozkazy robia ma múdrejším, preto nenávidím každý chodník lži,*“ [Žalm 119,99.104](#).

„Blahoslavený človek, ktorý našiel múdrosť .„, „Bude ako strom zasadený pri vode, zapustí korene pri potoku, nebojí sa, že príde horúčava; lístie mu ostáva zelené, ani v suchých rokoch nemá starosti a neprestajne rodí ovocie., [Príslovia 3,13](#); [Jeremiáš 17,8](#).

38. kapitola — Závěrečné varovanie

[434]

„Potom som videl zostupovať z neba iného anjela, ktorý mal veľkú moc. Jeho slávou sa rozžiarila zem. I zvolal mohutným hlasom: Padol, padol veľký Babylon a stal sa príbytkom démonov, žalárom všetkých nečistých duchov, žalárom všetkých nečistých vtákov, žalárom všetkej nečistej a nenávidenej zveri.„ „A počul som iný hlas volať z neba: Vyjdite z neho, ľud môj, aby ste nemali účasť na jeho hriechoch a aby sa vám nedostalo z jeho pliaž.„ [Zjavenie Jána 18,1.2.4.](#)

Tento text hovorí o čase, keď sa posolstvo o páde Babylona podľa slov druhého anjela zo Zjavenia 14. kapitoly zopakuje s dodatočnou zmienkou o úpadku rôznych organizácií, ktoré tvoria Babylon od jesene roku 1844, keď posolstvo zaznelo prvýkrát. Tu je opis žalostného stavu náboženského sveta. Každé odmietnutie pravdy zatemňuje myseľ a uzatvára srdce natoľko, že ľudia sa stanú zatvrdilými nevercami. Napriek Božím výstrahám ďalej prestupujú príkazy Božieho Desatora a nemožno vylúčiť, že nakoniec začnú prenasledovať tých, čo tieto prikázania zachovávajú ako sväté. Nevážia si Ježiša Krista, pretože pohrdajú jeho Slovom a ľudom. Kým kresťanské cirkvi prijímajú učenie špiritizmu, padajú zábrany proti telesným pokušeniam a sklonom a náboženstvo sa stáva plášťom na zakrytie aj najhrubších nepravostí. Viera v špiritistické prejavy otvára dvere zvodným duchom a diabolskému učeniu, čo sa v cirkvách prejaví ako vplyv démonických síl.

O Babylone z čias proroctva čítame: *„Jeho hriechy sa nahromadili až po nebo a Boh si spomenul na jeho nepravosti.„* [Zjavenie Jána 18,5.](#) Babylon zavřšil mieru svojich vín a čoskoro má byť zničený. Boh má však v ňom ešte stále svoj ľud. Skôr než Babylon zasiahnu oznámené tresty, týchto verných treba vyzvať, aby sa nezúčastňovali na nepravostiach Babylona a *„nedostali z jeho pliaž.„* Preto v proroctve čítame o náboženskom hnutí, ktoré predstavuje anjel. Prichádza z neba, osvecuje zem svojou slávou, volá mocným hlasom a oznamuje hriechy Babylona. Spolu s jeho posolstvom zaznieva aj

volanie: „Vyjdite z neho, ľud môj!“, Tieto výzvy spolu s posolstvom tretieho anjela sú posledným varovaním obyvateľom tejto planéty.

[435]

Svet speje k strašnému koncu. Príkazy mocností bojujúcich proti Božím prikázaniam budú smerovať k tomu, aby sa „*všetci, malí i veľkí, bohatí i chudobní, slobodní i otroci,*“ ([Zjavenie Jána 13,16](#)) prispôbili cirkevnej tradícii vrátane zachovávanía nesprávneho dňa odpočinku. Tí, čo sa nebudú chcieť podriaďovať tomuto príkazu, budú musieť znášať následky aj v podobe vyhlásenia najvyššieho trestu. V Božom zákone je zahrnutý pravý deň odpočinku, ktorý vyžaduje poslušnosť a varuje priestupníkov pred Božím trestom.

Keď sa ľudom takto vysvetlí celá záležitosť, potom každý – kto nebude zachovávať Boží zákon a bude sa riadiť ľudskými príkazmi – prijme „*znak šelmy,*“ znamenie oddanosti tej moci, ktorú sa rozhodne poslúchať viac než Boha. V takom prípade bude platiť nebeská výstraha: „*Ak sa niekto bude klaňať šelme a jej obrazu a prijme znak na svoje čelo alebo na ruku, aj ten bude piť z vína Božieho hnevu, nezriedeného, naliateho do kalicha jeho hnevu,*“ ([Zjavenie Jána 14,9.10](#)).

Boží hnev pociťtia len tí, čo mali možnosť poznať a pochopiť pravdu, ale svojvoľne ju odmietli. Mnoho ľudí ešte nemalo príležitosť počuť aktuálnu pravdu. Nikto im nevysvetlil závažnosť štvrtého Božieho prikázania. Pán pozná ľudské srdcia a vie o každej pohnútke, nenechá nikoho, kto chce poznať pravdu, v neistote o podstate veľkého sporu. Nežiada od ľudí, aby slepo prijímali prikázania. Každý dostane potrebné poučenie, aby sa mohol uvážene rozhodnúť.

Sobota bude veľkým skúšobným kameňom vernosti, pretože najmä tento článok pravdy bol vždy terčom útokov. V záverečnej skúške budú ľudia vidieť jasne vymedzenú hranicu medzi tými, ktorí Bohu slúžia a tými, ktorí mu neslúžia. Zachovávanie nesprávneho dňa odpočinku podľa štátnych zákonov, ale proti štvrtému prikázaniu bude prejavom vernosti tej moci, ktorá je voči Bohu nepriateľská. Naproti tomu zachovávanie pravého dňa odpočinku ako výrazu poslušnosti Božiemu zákonu bude dôkazom vernosti Stvoriteľovi. Kým jedna časť ľudí svojou podriadenosťou svetskej moci prijme znamenie šelmy, druhá svojou vernosťou Božej autorite prijme Božiu pečať.

Zvestovatelia posolstva tretieho anjela boli neraz pokladaní za šíriteľov poplachu. Ich predpovede, že v Spojených štátoch sa prejaví náboženská neznášanlivosť, že cirkev sa spojí so štátom a spoločne budú prenasledovať zachovávateľov Božích prikázaní, sa pokladali za nezmyselné a smiešne. Mnohí Američania sebaisto tvrdili, že táto krajina nebude nikdy ničím iným, než čím vždy bola – obhajcom náboženskej slobody. Keď sa však začne hovoriť o vynútenom zachovávaní nedele, pochopia, že sa blíži niečo, o čom ľudia tak dlho pochybovali a čomu neverili. Vtedy bude posolstvo tretieho anjela aktuálne ako nikdy predtým.

Boh mal v každej dobe svojich služobníkov, ktorí karhali hriechy a to vo svete i v cirkvi. Keď že ľudia najradšej počúvajú príjemné slová, čistá a neprikrášlená pravda nebýva vypočutá. Mnohí reformátori sa na začiatku svojho pôsobenia snažili vyčítať hriechy cirkvi a jednotlivcom veľmi opatrne. Dúfali, že príkladom svojho kresťanského života ich privedú späť k biblickému učeniu. Pod vplyvom Božieho Ducha museli oznamovať jasné učenie Písma, ktoré pôvodne hlásať nechceli. Tak to bolo aj s prorokom Eliášom, ktorý na pokyn Ducha poukázal na hriechy bezbožného kráľa a odpadnutého ľudu. Boží služobníci boli nútení šíriť pravdu a hovoriť o nebezpečenstve, ktoré ohrozovalo ľudí. Bez ohľadu na následky oznamovali teda Boží odkaz a ľudia museli varovné posolstvo vypočuť.

Tak sa bude hlásať posolstvo tretieho anjela. Pán ho bude v pravý čas mocne šíriť aj prostredníctvom jednoduchých ľudí. On bude viesť tých, čo sa rozhodli slúžiť mu. Božích služobníkov uspôsobí na to dar Ducha Svätého, a nie vedecké štúdium. Ľudí viery a modlitby pripraví Boží Duch, aby vo svätom nadšení oznamovali Božie posolstvo. Títo zvestovatelia budú upozorňovať na hriechy Babylona, na tragické následky vynúteného zachovávaní cirkevných tradícií, na vplyv špiritizmu a na nenápadný, ale rýchly rozmach cirkevno-mocenského systému. Budú prebúdzat ľud vážnymi výstrahami. Varovná výzva osloví desaťtisíce ľudí, ktorí ešte nikdy nič podobné nepočuli. Užasnú, keď sa dozvedia, že Babylon je cirkevný systém, ktorý odpadol od Boha nielen pre svoje bludy a hriechy, ale aj preto, že zavrhol Božiu pravdu. Na naliehavú otázku, s ktorou sa ľudia obrátia na svojich bývalých učiteľov, či to môže byť pravda, dostanú len príjemne chlácholiacu odpoveď, aby sa utíšili ich obavy a umlčalo prebudené svedomie. Keď že niektorým ľuďom odkaz

[436]

na ľudskú autoritu nepostačí a budú si žiadať jasné dôkazy Písma, od duchovných učiteľov sa dá očakávať podobný hnev, aký kedysi rozpálil farizejov, pretože sa spochybnil ich autorita. Potom označia posolstvo za diabolské a podnietia davy priestupníkov Božích prikázaní, aby jeho hlásateľov odmietali a prenasledovali.

[437] Len čo sa spor prenesie do nových oblastí a pozornosť ľudí sa sústreďí na znevažovaný Boží zákon, satan sa rozhnevá. Moc prejavená v posolstve odporcov len rozzúri. Duchovní sa všemožne vynasnažia zatemniť svetlo, aby neprebudilo členov ich cirkví. Budú potláčať diskusie o týchto životne dôležitých otázkach. Cirkvi budú vyžadovať zákrok štátu. V tomto úsilí budú deti Ríma s potomkami protestantizmu za jedno. Len čo hnutie vyžadujúce zachovávať nesprávny deň odpočinku zosilnie, možno očakávať zákony proti tým, ktorí sa pridržajú Božích prikázaní. Verných budú stíhať peňažité tresty, ba i uväznenie. Toto vydieranie môže nahradiť ponuka vplyvného miesta, rôznych odmien a výhod, len aby sa zriekli svojej viery. Oni však budú stále odpovedať: „*Dokážte nám z Božieho slova, že blúdime.*“, Za podobných okolností rovnako reagoval aj Martin Luther. Tí, čo budú zavolaní pred súd, dôrazne budú obhajovať pravdu. Mnohí z tých, ktorí budú počuť toto svedectvo, sa rozhodnú zachovávať všetky Božie prikázania. Takto sa s pravdou zoznámia tisíce ľudí, ktorí by inak o nej nepočuli.

Dôsledná poslušnosť Božiemu slovu sa bude pokladať za vzburu. Rodičia zaslepení pôvodcom hriechu sa budú tvrdo správať k svojim veriacim deťom, nadriadení budú utláčať svojich podriadených. Ochabne láska a priateľstvo. Nejedni rodičia budú vyháňať deti z domu. Bude to čas naplnenia slov apoštola Pavla: „*Všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, budú prenasledovaní.*“, [2. Timoteovi 3,12](#). Keďže obhajcovia pravdy odmietnu uctievať náhradný deň odpočinku ako pravý, mnohí z nich budú uväznení, iní vypovedaní z krajiny a ďalších odsúdia na ťažké práce. Dnes nám nič také pripadá nemožné, ale keď Boží Duch prestane chrániť ľudí a dostanú sa pod moc pôvodcu všetkého zla, ktorý nenávidí Božie prikázania, budú sa diať neslýchané veci. Ľudské srdce vie byť veľmi kruté, keď sa z neho vytratí Božia láska a úcta.

Pred blížiacou sa búrkou mnohí z tých, ktorí prijali posolstvo tretieho anjela bez toho, aby ich posvätilo a utvrdilo v poslušnosti pravde, zrieknu sa svojej viery a pridajú sa k odporcom. V tomto

spojení so svetom sa názorovo zjednotia a všetko budú nakoniec vidieť rovnako ako svet. V skúške si zvolia pohodlnejšiu cestu. Ľudia nadaní, príjemní, ktorí sa kedysi hlásili k pravde, zneužijú svoje schopnosti na obhajobu klamstiev a zvedú ďalších. Stanú sa najtvrdšími nepriateľmi svojich spoluveriacich. Keď sa obhajcovia soboty dostanú pre svoju vieru pred súdy, títo odpadlíci sa stanú najlepšimi pomocníkmi satana, budú obviňovať svojich bývalých spoluveriacich a lživými údajmi podnietia proti nim predstaviteľov štátnej moci.

Viera Božích služobníkov, ktorí verne hlásali varovné posolstvo, ctili Boha a jeho Slovo, prejde v čase prenasledovania tvrdou skúškou. Svoje svedectvo vydávali z podnetu Božieho Ducha. Jeho vplyv a posvätná horlivosť ich viedli cestou plnenia zverenej úlohy bez toho, aby mysleli na následky, ktoré im môže priniesť hlásanie Božieho posolstva. Nesledovali svetské záujmy, nemysleli na svoju povest ani na prípadnú stratu života, ale keď sa ocitnú v búrke prenasledovania, keď budú obvinení zo všetkého možného, niektorí z nich preľaknutí zvolajú: *„Keby sme boli vedeli, aké následky budú mať naše slová, radšej by sme boli mlčali.“* V takýchto tiesnivých chvíľach bude na nich zvodca útočiť svojím diabolským pokušením. Prenasledovaní si uvedomia, že dielo, ktoré konali, prevyšuje ich sily, aby ho mohli splniť. V ohrození života pôvodné nadšenie stratia, ale cúvnuť už nebudú môcť. Vo vedomí svojej bezmocnosti sa budú utiekať o pomoc k Všemohúcemu. Pripomenú si, že nehovorili vlastné slová, ale plnili príkaz toho, ktorý ich poslal varovať ľuď. Boh im vložil do srdca pravdu a oni ju museli hlásať.

V podobných skúškach sa ocitli aj Boží služobníci v minulosti. Viklef, Hus, Luther, Tyndale, Baxter, Wesley – tí všetci žiadali, aby ich učenie bolo posudzované z hľadiska Písma. Boli ochotní odvolať všetko, čo odporuje Božiemu slovu. Aj keď boli kruto prenasledovaní, Božiu pravdu hlásali ďalej. V každom historickom období bolo treba ľuďom zvestovať aktuálne posolstvo podľa toho, čo Boží ľud v danom čase potreboval. Každá nová pravda narážala na odpor a nenávisť. Ktokoľvek mal z nej požehnanie, nebol bez pokušenia a skúšok. Boh dáva novú pravdu svojmu ľudu vtedy, keď ju veriaci potrebujú. Ved' kto by sa odvážil neoznámiť Božiu pravdu? Boh prikazuje svojim nasledovníkom, aby svetu hlásali poslednú ponuku milosti. Mlčanie by bolo veľmi nebezpečné. Kristovi vyslanci ne-

nesú zodpovednosť za následky. Musia konať svoju povinnosť a ostatné prenechať Bohu.

Stupňovanie odporu vyvolá bezradnosť Božích služobníkov a bude sa im zdať, že prišla chvíľ a rozhodnutia. Svedomie a Božie slovo ich budú uistiť, že konajú správne. Hoci skúšky neprestanú, budú mať dost' sily, aby ich mohli znášať. Tvrdosť a urputnosť boja budú narastať, no viera a odvaha Božích svedkov bude úmerná nebezpečenstvu. Ich svedectvo bude zniet': *„Kvôli priazni sveta sa neodvažujeme meniť Božie slovo, ani svätý Boží zákon deliť na časť podstatnú a nepodstatnú. Pán, ktorému slúžime, nás môže vyslobodiť. Kristus zvíťazil nad svetom a my sa premoženého sveta už nemusíme báť...“*

[439]

Prenasledovanie v jeho rôznych podobách je vlastne prejavom určitej zásady, ktorá potrvá dovtedy, kým bude existovať satan a kresťanstvo bude schopné života. Nikto nemôže slúžiť Bohu, aby tým nepodnietil proti sebe hnev mocností zla. Budú naňho útočiť sily zla v obave, že by im mohol svojím vplyvom vytrhnúť zo záhuby ich obeť. K nim sa pripoja zlomyseľní ľudia, ktorých zahanbil dobrý príklad a rôznymi pokušeniami sa vynasnažia odlúčiť ho od Boha. Ak sa im to nepodarí, použijú násilie, aby umlčali hlas jeho svedomia.

Kým Kristus slúži v nebeskej svätyni ako obhajca, na vládcov i ľud pôsobí Duch Svätý. Krotí ich a do určitej miery ovplyvňuje aj pripravované zákony. Bez zákonov by na svete bolo oveľa horšie. Nejednen štátnik je aktívnym satanovým nástrojom, ale medzi poprednými mužmi národov má aj Boh svojich služobníkov. Kým nepriateľ podnecuje svojich poslov, aby návrhmi marili Božie dielo, na štátnikov, ktorí ctia Boha, pôsobia Boží služobníci, aby nebezpečné opatrenia odporcov vyvrátili nezvratnými dôkazmi. Tak sa stáva, že niekoľko ľudí vie odraziť nebezpečný príliv zla. Odpor nepriateľov pravdy bude zadržaný, aby posolstvo tretieho anjela mohlo splniť svoje poslanie. Keď potom zaznie posledné varovanie, upúta pozornosť aj tých popredných mužov, prostredníctvom ktorých teraz Boh pôsobí, takže mnohí z nich ho prijmú a v čase záverečného súženia sa pridajú k Božiemu ľudu.

Anjel, ktorý posilní zvestovanie posolstva tretieho anjela, osvieti celú zem svojou slávou. Písmo tým predpovedá neobyčajne mocný, celosvetový rozmach tohto posolstva. Adventné hnutie z roku 1840-

1844 bolo slávnym prejavom Božej moci. Posolstvo prvého anjela sa dostalo do všetkých misijných staníc sveta a v niektorých krajinách podnietilo najvýraznejší náboženský pohyb od čias protestantskej reformácie v 16. storočí. Hnutie vyvolané posolstvom tretieho anjela má byť ešte mohutnejšie.

Jeho účinok sa bude podobat' turíčnym udalostiam. Tak ako Pán zoslal „skorý dážď“, v prítomnosti Ducha Svätého na začiatku zvestovania evanjelia, aby vzácne semeno mohlo vzklíčiť, tak v závere dejín zošle „neskorý dážď“, aby úroda dozrela. „Poznávajme, snažme sa poznať Hospodina! Jeho príchod je istý ako ranná zora; príde k nám ako dážď, ako jarný dážď, čo zavlažuje zem,“, [Hozeáš 6,3](#). „Deti Siona, jasajte; tešte sa z Hospodina, svojho Boha, ved' dal vám spásonosný dážď, jesenný i jarný dážď ako prv,“, [Joel 2,23](#). „V posledných dňoch, hovorí Boh, vylejem svojho Ducha na každé telo,“, „Vtedy bude zachránený každý, kto bude vzývať meno Pánovo,“, [Skutky apoštolov 2,17.21](#).

Veľké evanjelizačné dielo sa neskončí menším prejavom Božej moci, než akým sa vyznačoval jeho začiatok. Proroctvá, ktoré sa splnili pri zoslaní „jarného dažďa“, na začiatku kresťanských dejín, sa znova splnia v neskorom daždi v ich závere. „Nadídu časy rozváženia,“, ktoré predpovedal apoštol Peter: „Kajajte sa teda a obráťte sa, aby vám boli zotreté hriechy, aby od Pána nadišli časy rozváženia a aby poslal Ježiša, vám predurčeného Krista,“, [Skutky apoštolov 3,19.20](#).

[440]

Boží služobníci žiariaci svätým nadšením sa budú ponáhľať z miesta na miesto a všade budú hlásať Božie posolstvo. Tisíce hlasov budú po celom svete šíriť varovnú zvesť. Udejú sa divy, chorí budú uzdravovaní, veriacich budú sprevádzať znamenia a zázraky. Lživé zázraky predvedie aj satan, a to aj také, že pred očami ľudí privolá oheň z neba. (Pozri [Zjavenie Jána 13,13](#).) Obyvatelia zeme sa budú musieť rozhodnúť.

Posolstvo sa nebude šíriť pod vplyvom dôkazov, ale skôr presvedčaním Božieho Ducha. Dôkazy už boli prednesené. Semeno pravdy sa zasialo, teraz klíči a prináša plody. Evanjelizačná práca nezostala bez vplyvu. Tieto posolstvá oslovili mnohých, aj keď celú pravdu ešte nepochopili alebo podľa nej celkom nežili. Teraz všade prenikajú lúče Božieho svetla, pravdu možno poznávať v jej plnej kráse a úprimné Božie deti sa zbavujú pút, ktoré ich zotročovali.

Už ich nebudú môcť zdržiavať ani príbuzenské či cirkevné vzťahy. Pravdu si budú ceniť nad všetko ostatné. Napriek silám odporujúcim pravde sa mnohí postavia na Božiu stranu.

39. kapitola — Doba súženia

[441]

„V tom čase povstane veľké knieža Michael, ktorý sa zastane synov tvojho ľudu. Nastane čas súženia, akého nebolo odkedy jestvujú národy, až po tento čas. V tom čase bude zachránený tvoj ľud i každý, ktorého nájdú zapísaného v knihe,„ [Daniel 12,1](#).

Po skončení posolstva tretieho anjela sa Kristova milosť prestane prihovárať za hriešnych obyvateľov sveta. Boží ľud splnil svoju úlohu, dostal „neskorý dážd“, „čas odpočnutia“, „rozvlaženia od Hospodina“, a je pripravený na nastávajúci čas skúšky. Anjeli sa ponáhľajú sem i ta. Zvláštny anjel sa vracia zo zeme s oznamom, že splnil svoje poslanie. Na svet prichádza záverečná skúška a tí, čo zostali verní Božím prikázaniam, dostali „pečať živého Boha,“. Vtedy Kristus zavŕši svoju obhajobnú službu v nebeskej svätyni. Zdvihne ruky a mocným hlasom oznámi: „*Dokonané je!*“, Zástupy anjelov zložia svoje koruny, keď Ježiš Kristus slávnostne povie: „*Kto pácha nepravosť, nech ju ešte pácha; špinavý nech sa špiní ďalej; spravodlivý nech ďalej koná spravodlivosť a svätý nech sa ďalej posväčuje,*„ [Zjavenie Jána 22,11](#). Prípád každého človeka už bude rozhodnutý: buď na život, alebo na smrť. Kristus vykonal službu zmierenia za svoj ľud a vymazal jeho hriechy. Doplnil sa počet obyvateľov jeho kráľovstva. „*Kráľovstvá, panstvá a veľkosti kráľovstva pod celým nebom,*“, budú dané dedičom spasenia a Kristus bude vládnuť ako Kráľ kráľov a Pán pánov.

Keď Obhajca vyjde z nebeskej svätyně, obyvateľov zeme zahalí tma. V tom čase budú musieť veriaci žiť pred svätým Bohom bez obhajcu. Moc, ktorá dosiaľ tlmila zlovolníkov, prestane pôsobiť a satan bude mať neobmedzenú nadvládu nad zatvrdilými ľuďmi. Čaša Božej trpezlivosti sa naplnila. Svet odmietol milosť Boha, pohrdol jeho láskou a pošliapal jeho zákon. Bezbožní ľudia prekročili hranicu Božej milosti. Boží Duch, ktorému svojhlavo vzdorovali, ich teraz opustil. Pánova milosť ich už nebude obhajovať a zostanú napospas satanovi, ktorý potom zavečie obyvateľov sveta do záverečnej doby súženia. Keď Boží anjeli prestanú zadržiavať

rozbúrené ľudské vášne, tie náhle prepuknú v plnej sile. Celý svet bude zatiahnutý do ešte väčšej pohromy, než aká postihla Jeruzalem.

[442] V Egypte svojho času jediný anjel usmrtil všetkých prvorođených a naplnil zem smútkom a nárekom. Kráľ Dávid prestúpil Boží príkaz tým, že nechal spočítat' ľud a jediný anjel vykonal strašný súd ako trest za hriech panovníka. Rovnakú moc, akú prejavili títo Boží služobníci, prejavia s Božím dovolením aj zlí anjeli. Tieto sily sú už pripravené a čakajú na Boží pokyn, aby smeli šíriť záhubu.

Zachovávatelia Božieho zákona budú pri dopade rán na svet označovaní za hlavných vinníkov a pokladaní za príčinu strašných prírodných katastrof, vojen a krviprelievania medzi ľuďmi, teda za pôvodcov všetkej biedy sveta. Zlobu bezbožných vyvolá moc, ktorá sprevádza posledné varovné posolstvo. Hnev zlých ľudí sa prejaví proti všetkým, čo prijmú toto posolstvo, pričom satan ešte znásobí svoju nenávisť a prenasledovanie.

Keď Boh opustil židovský národ, nepoznali to ani kňazi, ani ľud. Aj keď ich úplne ovládol satan a lomcovali nimi tie najnižšie pudy, stále sa pokladali za Božích vyvolencov. Kňazi ďalej slúžili v chráme, na poškrvnenom oltári sa ďalej prinášali obeť, dennodenne zvolávali požehnanie na národ, ktorý si poškrvnil ruky krvou drahého Božieho Syna a snažil sa pripraviť o život aj jeho služobníkov a apoštolov. Podobne ani obyvatelia zeme nebudú vedieť, kedy zaznie v nebeskej svätyni neodvolateľné rozhodnutie, čím sa navždy určí údel sveta. Ľudia, ktorých Boží Duch nakoniec opustí, budú ďalej lipnúť na svojich náboženských zvyklostiach. Zákerná horlivosť z podnetu kniežat' a temnoty na završenie jeho sľubných plánov sa bude javiť ako horlivosť za Božie dielo.

Keďže predmetom sporu sa v kresťanskom svete stane pravý deň odpočinku a rôzne cirkvi sa v záujme uzákonenia nedele spoja s vládnuou mocou, menšina sa stane predmetom všeobecného osočovania, pretože vytrvalo odmieta prijať názor väčšiny. Zvíťazí požiadavka netrpieť menšinu, ktorá sa stavia proti nariadeniu cirkvi a štátnemu zákonu, lebo je lepšie, aby trpelo niekoľko ľudí, než aby sa celý národ ocitol v zmätku a anarchii. To isté tvrdili pred viac ako tisícdeväťsto rokmi predstavitelia židovského národa, keď sa rozhodovali proti Kristovi. Ľstivý Kaifáš vtedy vyhlásil: „*Je pre vás užitočnejšie, aby zomrel jeden človek za ľud a aby nezahynul celý národ,*“ [Ján 11,50](#). To bude rozhodujúci dôvod. Nakoniec sa proti

svätiteľom pravého dňa odpočinku zavedú tie najtvrdšie tresty vrátane trestu smrti. Tradičný katolicizmus v Starom svete a odpadnutý protestantizmus v Novom svete budú postupovať jednotne proti tým, čo sa snažia zachovávať všetky Božie prikázania.

Vtedy nastane pre Boží ľud čas úzkosti a utrpenia, čo prorok Jeremiáš označil za čas Jákobovho súženia: „*Takto vraví Hospodin: Počuli sme krik zo strachu, hrôza vládne, a nie pokoj. Prečo zbledla každá tvár? Beda, lebo veľký je to deň, niet mu podobného! Je to čas súženia pre Jákoba, ale bude vyslobodený z neho.*„ [Jeremiáš 30,5-7.](#)

[443]

Jákobova noc úzkosti, keď v modlitbe zápasil o vyslobodenie z moci Ézava ([1. Mojžišova 32,24-30](#) - ROH; [1. Mojžišova 32,25-31](#) - ECAV), je predobrazom toho, čo Boží ľud prežije v čase súženia. Jákob oklamal svojho otca, aby získal požehnanie určené Ézavovi. Pred Ézavovou hrozbou, že Jákoba zabije, sa mladší z oboch bratov zachránil útekem. Len po rokoch prežitých v cudzine sa na Boží rozkaz vydal na spiatočnú cestu do rodnej krajiny so svojimi ženami a deťmi i so stádami oviec a ďalšieho dobytká. Keď prišiel k hraniciam krajiny, vyľakala ho správa, že sa k nemu blíži Ézav v čele bojovníkov a nepochybne sa mu chce pomstiť. Zdalo sa, že Jákob a jeho neozbrojená, bezbranná rodina sa so všetkým, čo mali, nevyhnutne stanú obeťou násilia a krvipreliačia. Túto úzkosť a strach umocňovalo tiesnivé vedomie Jákobovej viny, lebo do takejto nebezpečnej situácie ho vohnal jeho vlastný hriech. Jedinou nádejou mu bola Božia milosť a jedinou obranou modlitba. Nezabudol na nič, čím by mohol uzmierniť svojho brata za krivdu, ktorej sa proti nemu dopustil a čím by hroziace nebezpečenstvo odvrátil. Podobne by mali aj Kristovi nasledovníci pred blížiacim sa časom súženia vynaložiť všetko svoje úsilie, aby sa ľudom predstavili v pravom svetle, rozptýlili predsudky a odvrátili nebezpečenstvo, ktoré hrozí slobode svedomia.

Jákob sa vzdialil od svojej rodiny, aby nemusela byť svedkom jeho úzkosti a s Bohom sa rozprával sám. Vyznával svoje hriechy a ďakoval mu za prejavenu milosť. V hlbokkej pokore sa odvolával na zmluvu, ktorú Boh uzavrel s jeho otcom, ako aj na sľuby, ktoré dostal v nočnom videní v Bétele i v krajine vyhnanstva. Nadišla rozhodujúca chvíľka jeho života, v ktorej šlo o všetko. V nočnej tme, osamotený, sa ďalej modlil a koril pred Bohom. Zrazu pocítil, ako sa ho dotkla niečia ruka. Nazdával sa, že ho chce zabiť nejaký nepria-

tel', a preto zo všetkých síl zúfalo zápasil s týmto útočníkom. Keď začalo svitať, cudzinec prejavil nadľudskú silu a po jeho dotyku sa Jákobovi zdalo, že silný muž je ochromený. Vysilený, plačúci prosebník padol svojmu tajomnému odporcovi okolo hrdla. Jákob si zrazu uvedomil, že bojoval s anjelom zmluvy. Aj keď už ďalej nevládal a cítil veľkú bolesť, nevzdal sa. Dlho nemal pokoj a trápili ho výčitky svedomia za spáchaný hriech. Teraz musí získať uistenie, že mu Boh odpustil. Zdalo sa mu, že tento neznámy zápasník ho chce opustiť. Jákob sa však naňho zavesil a úpenlivo prosil o požehnanie. Anjel naňho naliehal: „*Pust' ma, lebo vychádza ranná zora! Jákob však odpovedal: Nepustím t'a, iba ak ma požehnáš*„, [1. Mojžišova 32,26 ROH](#); [1. Mojžišova 32,27 ECAV](#). Aký to prejav dôvery, odhodlania a vytrvalosti! Keby bolo šlo o nejakú opovážlivú požiadavku, Jákob mohol byť okamžite mŕtvy. V Jákobovom prejave bola dôvera človeka, ktorý vyznáva svoju slabosť a nehodnosť, a pritom verí v milosť Boha, ktorý verne zachováva zmluvu.

[444]

„*Zápasil s anjelom a zvíťazil*„, [Hozeáš 12,4 ROH](#); [Hozeáš 12,5 ECAV](#). Tento hriešny, blúdiaci smrteľník premohol pokorou, ľútosťou a oddanosťou Vládcu nebies. Rozochvene sa držal Božích sľubov a srdce večnej Lásky nemohlo odmietnuť prosbu hriešnika. Na dôkaz tohto Jákobovho víťazstva a na povzbudenie ďalších, aby nasledovali jeho príklad, Boh mu zmenil meno pripomínajúce jeho hriech na meno, ktoré zostalo svedectvom o jeho víťazstve. Skutočnosť, že Jákob bojoval s Bohom a zvíťazil, bolo zárukou, že zvíťazí aj nad ľuďmi. Odteraz sa už nebál stretnúť s rozhnevaným bratom, pretože Boh ho ochráni.

Satan obvinil Jákoba pred anjelmi a tvrdil, že má právo zabiť ho pre jeho hriechy. Podnietil Ézava, aby sa vypravil proti Jákobovi, ktorého v dlhom nočnom boji sužoval pocitom viny. Tým ho chcel odradiť, aby sa prestal spoliehať na Boha. Patriarchu vháňal na pokraj zúfalstva. Ten však vedel, že bez pomoci z neba musí zahynúť. Úprimne prosil o odpustenie svojho hriechu a dožadoval sa Božej milosti. Nedal sa odvrátiť od svojho zámeru, pevne sa držal anjela a s plačom ho prosil, kým nezvíťazil.

Podobne ako satan podnecoval Ézava k pomste proti Jákobovi, tak bude podnecovať aj zlomyseľných ľudí, aby v čase súženia zahubili Boží ľud. Ako obvinil Jákoba, tak bude obviňovať aj Boží ľud. Satan pokladá svet za svoje kráľovstvo, ale proti jeho nad-

vláde sa stavia malá skupina tých, čo sa snažia zachovávať Božie prikázania. Keby týchto ľudí mohol zničiť, jeho víťazstvo by bolo úplné. Vie, že sú pod ochranou svätých anjelov, že hriechy im boli odpustené. Neberie na vedomie, že o prípade každého z nich bolo rozhodnuté v nebeskej svätyni. Podrobne pozná hriechy, ku ktorým ich zvedol a predkladá ich Bohu v tom najnepriaznivejšom svetle s tvrdením, že tento ľud si zaslúži, aby ho Boh vylúčil zo svojej priazne tak, ako vylúčil jeho – satana. Tvrdí, že Boh im pre svoju spravodlivosť nemôže odpustiť hriechy a pritom jeho i zvedených anjelov zahubiť. Satan si robí nárok na svoju korisť a žiada, aby mu boli odovzdaní na zahubenie.

Satan obviňuje Boží ľud z hriechov, ktoré spáchal a Boh mu dovoluje skúšať veriacich do krajnosti. Ich viera a dôvera v Boha, ako aj ich vytrvalosť, musia prejsť tvrdou skúškou. Pri pohľade na vlastnú minulosť sa im vytráca nádej. V celom svojom živote vidia len málo dobrého. Jasne si uvedomujú svoju slabosť a nehodnosť. Satan sa snaží upriamiť ich myšlienky na beznádejnosť ich prípadu a na nemožnosť zbaviť sa hriechnej nečistoty. Robí to v predstave, že sa mu podarí zvrátiť ich vieru, aby podľahli jeho pokušeniam a spreneverili sa Bohu. [445]

Aj keď verných budú obklopuvať nepriatelia v snahe zničiť ich, nevyľaká ich utrpenie pre pravdu, ale skôr to, či vyznali všetky hriechy a či kvôli nejakému ich nedostatku sa bude môcť pri nich splniť Spasiteľovo zaslúbenie: „*I ja teba ochránim pred hodinou pokušenia, ktoré príde na celý svet.*“, [Zjavenie Jána 3,10](#). Keby veriaci mali istotu, že Pán im odpustil všetky hriechy, nebáli by sa mučenia ani smrti. Ak sa však ukáže, že Božej priazne nie sú hodní a že by kvôli svojim povahovým nedostatkom stratili život, bude to zneuctenie svätého Božieho mena.

Zo všetkých strán budú na nich číhať zvodné nástrahy, všade budú pozorovať prejavy vzbury. Tým viac budú v srdci cítiť skutočnú túžbu, aby skončilo to veľké odpadnutie a aby bezbožní prestali páchať bezbožnosť. Prosia Boha, aby vzburu zastavil a pritom si s výčitkami uvedomujú, aká nedostatočná je ich sila, aby mohli odolať prívalu zla. Vedia, že keby boli vždy a zo všetkých síl slúžili Kristovi, boli by odolnejší a satan by nemal toľko moci nad nimi zvíťaziť.

V slzách si pripomínajú, že už prosili Boha o odpustenie mnohých svojich hriechov a dovolávajú sa Spasiteľovho zaslúbenia: „*Nech sa chopí mojej ochrany, nech uzavrie so mnou mier.*“, [Izaiáš 27,5](#). Ich viera neochabne, aj keď ich modlitby nebudú hneď vypočuté. Napriek úzkostiam, súženiu a ťažkostiam sa neprestávajú modliť. Ako sa Jákob chytil anjela, tak sa vierou chytajú Božej mocnej ruky a aj ich srdce volá: „*Nepustím ťa, iba ak ma požehnáš.*“

Keby Jákob nebol už predtým oľutoval svoj hriech, že prvorodenstvo získal podvodne, Pán by nebol vypočul jeho modlitbu a nebol by milostivo zachoval jeho život. Podobne by boli porazení v čase súženia aj tí z Božieho ľudu, ktorých bude tiesniť strach a úzkosť v prípade, že by mali nejaké nevyznané hriechy. Zúfalstvo by im podlomilo vieru a necítili by istotu, že Pána môžu prosiť o vyslobodenie. Bez najmenších pochybností si budú uvedomovať svoju nehodnosť, ale nebudú musieť odhaľovať nijaké skryté neprávosti. Ich hriechy sa dostali pred Boží súd už skôr, boli vymazané a Boh na ne už nebude spomínať.

[446] Satan bude zvädzať ľudí k predstave, že Boh bude vyhl'adávať ich nevernosť v drobných záležitostiach života. Božie zaobchádzanie s Jákobom však ukazuje, že v nijakom prípade nebude schvaľovať či trpieť zlo. Pokušiteľ premôže všetkých, čo sa snažia ospravedlňovať alebo skrývať svoje neprávosti a ktorých nezaujímá, či ich hriechy zostali v nebeských knihách nevyznané a neodpustené. Čím lepšie poznajú Božiu vôľu a čím vyššie postavenie zastávajú, tým viac bude Pána zarmucovať ich neprístojné správanie a tým ľahšie nad nimi nepriateľ zvíťazí. Kto otáľá s prípravou na Boží deň, stratu už nedoženie ani v čase súženia, ani kedykoľvek neskôr. Stav týchto ľudí je beznádejný.

Vlažní kresťania, ktorí vstupujú do posledného strašného boja nepripravení, budú v zúfalstve veľmi úzkostlivo vyznávať svoje hriechy, no satan bude jasat nad ich zármutkom. Ich vyznanie sa svojou podstatou podobá vyznaniu Ézava alebo Judáša. Títo ľudia oplakávajú následky svojho prestúpenia, nie však samotný hriech. Ich ľútosť nebola pravá, zlo sa im nezoškľivilo. K svojim hriechom sa priznávajú zo strachu pred trestom a v prípade, že by trest bol odvolaný, znova by sa postavili proti Bohu ako kedysi egyptský faraón.

Jákovov príbeh je uistením, že Boh nezavrhne tých, čo boli síce oklamaní, pokúšaní a zvedení, ale vrátili sa k Bohu s úprimnou ľútosťou. Keď sa satan snaží týchto ľudí zničiť, vtedy Boh posielala svojich služobníkov, ktorí ich majú potešiť a ochrániť v nebezpečenstve. Útoky satana bývajú prudké a rázne, jeho klamstvá sú zákerné, no Boh pozoruje svojich a jeho ucho počuje ich volanie. Prežívajú také súženie, že sa zdá, akoby plamene ohnivej pece mali Boží ľud spáliť. Z ruky toho, ktorý ich očistí uje, vyjdú nakoniec ako ohňom pretavené zlato. Láska, ktorú Pán prejavuje svojim verným v čase najt'ážšej skúšky, je práve taká silná a úprimná ako jeho láska prejavovaná vtedy, keď sa im darí najlepšie. Musia však prejsť ohnivou pecou súženia, aby boli zbavení všetkého svetského pokušenia a aby sa v nich mohol dokonale zrkadliť obraz Ježiša Krista.

Blížiaci sa čas súženia a úzkosti bude vyžadovať vieru, ktorá vie prekonať ťažkosti, trpezlivo čakať a znášať aj hlad – teda vieru, ktorá neochabne ani v najt'ážších skúškach. Boh poskytuje každému čas milosti, aby sa pripravil na čas súženia. Jákovovu vytrvalosť a odhodlanosť odmenil Boh víťazstvom. Toto víťazstvo bolo dôkazom moci vytrvalej modlitby. Tí, čo sa neochvejne spoľahnú na Božie zaslúbenia ako Jákob, budú rovnako úprimní a vytrvalí ako on a ich úspech sa bude podobáť jeho úspechu. Tí, čo nie sú ochotní vzdať sa svojho sebeckta, prosiť Boha o odpustenie, úprimne a neprestajne prosiť o požehnanie, tí Božie požehnanie nedostanú. Ako málo ľudí vie, čo znamená „zápasit' s Bohom„! Ako málo je tých, čo z hĺbky duše volajú k Bohu a zo všetkých síl sa utiekajú k nemu! Ako málo je tých, čo sa v prívale nevýslovného zúfalstva neochvejnou vierou spoliehajú na Božie zaslúbenia!

[447]

Ľuďom prejavujúcim teraz málo viery hrozí najväčšie nebezpečenstvo, že podľahnú satanským podvodom a príkazom, ktoré páchajú násilie na svedomí. Ak v skúške obstoja, v čase súženia budú viac trpieť a ocitnú sa vo väčšej úzkosti, pretože sa nenaučili bezvýhradne sa spoliehať na Pána. Nevedia veriť a budú sa to musieť učiť v tiesnivej situácii a v strachu.

Teraz je čas, aby sme sa zoznámili s Pánom a vyskúšali jeho zaslúbenia. Anjeli zaznamenávajú každú úprimnú modlitbu. Mali by sme si radšej odrieknuť pôžitky, než zanedbávať spoločenstvo s Bohom. Chudoba a sebazaprenie s vedomím Božej priazne sú lepšie ako bohatstvo, pocty, pohodlný život či priateľstvá bez Boha.

Musíme si nájsť čas na modlitbu. Ak svoju myseľ zameriavame na svetské záujmy, môže sa stať, že Pán nám poskytne viac času tým, že nám vezme modly – bohatstvo, domy či výnosné pozemky.

Mladých ľudí nemusí zviest' hriech, ak budú žiť tak, aby mohli prosiť Boha o požehnanie. Keby hlásatelia posledného varovného posolstva neprosili Pána o jeho požehnanie len formálne, ľahostajne a bez záujmu, ale vrúcne a s vierou ako Jákob, často by mohli povedať: „*Videl som Boha tvárou v tvár a ostal som nažive*„, [1. Mojžišova 32,30](#) ROH; [1. Mojžišova 32,31](#) ECAV. Pán by ich pokladal za kniežatá a posilnil by ich v zápase s Bohom i s ľuďmi.

Rýchlo sa blíži čas súženia, akého dosiaľ nebolo. Preto potrebujeme skúsenosť, akú dosiaľ nemáme a po ktorej mnohí ani netúžia. Súženie býva neraz oveľa väčšie v predstavách ako v skutočnosti. O prichádzajúcej záverečnej skúške to však neplatí. Jej veľkosť si nevie predstaviť ani najživšia obrazotvornosť. V nej bude musieť pred Bohom stáť každý sám. Keby na zemi žil „*Nóach, Daniel a Jób... znie výrok Hospodina Pána, nezachránili by ani syna, ani dcéru; oni samotní by si svojou spravodlivosťou zachránili vlastný život*„, [Ezechiel 14,20](#).

Teraz, keď náš Veľký kňaz koná za nás službu zmierenia, musíme sa usilovať o dokonalosť v Kristovi. Náš Spasiteľ sa ani myšlienkou neoddal pokušeniu. Satan chce v našom srdci využiť slabé miesta. Ak je v niekom hriešna náklonnosť, satan na ňu zaútočí svojím pokušením. Pán Ježiš o sebe povedal: „*Prichádza totiž knieža sveta. Nič vo mne nie je jeho*„, [Ján 14,30](#). Satan nemohol nájsť na Božom Synovi nič, čím by mohol nad ním zvíťaziť. Boží Syn zachovával prikázania svojho Otca a nebolo v ňom hriechu, na ktorý by satan mohol vo vlastnom záujme poukázať. Tak to má byť aj pri tých, čo chcú obstáť v čase súženia.

V tomto živote sa musíme vierou v očisťujúcu krv Ježiša Krista zbaviť hriechu. Drahý Spasiteľ nás volá k sebe, aby sme sa spojili s ním a aby sa naša slabosť skryla v jeho sile, naša nevedomosť v jeho múdrosti a naša nehodnosť v jeho zásluhách. Božia prozreteľnosť je školou, kde máme získavať Kristovu tichosť a pokoru. Pán nás upozorňuje na vznešené životné ciele, a nie na cestu podľa našich záľub, ľahkú a príjemnú. Závisí od nás, ako budeme spolupracovať s Pánom a používať jeho prostriedky na pretvorenie našej

povahy podľa a nebeského vzoru. Kto zanedbáva alebo odkladá túto povinnosť, vážne ohrozuje svoje spasenie.

Apoštol Ján v nebeskom videní počul z neba silný hlas: „*Beda však zemi a moru, pretože diabol zostúpil k vám veľmi nasrdený vediač, že má málo času.*“, [Zjavenie Jána 12,12](#). Nebeský hlas vyvoláva hrôzostrašné scény. Satanov hnev je tým silnejší, čím viac sa mu kráti čas. Jeho podvodné a skazonosné dielo vyvrcholí v čase súženia.

Čoskoro sa na nebi objavia nadprirodzené javy ako znamenia moci démonov, ktorí robia divy. Diabolskí duchovia budú navštevovať vládcov zeme i celý svet a zákerne budú na nich doliehať, aby sa pridali k vládcovi tohto sveta v jeho poslednom boji proti Božej vláde. Títo zlovestní pomocníci oklamú nielen vládcov, ale aj ich poddaných. Prídu falošní ľudia, ktorí sa budú vydávať za Krista a vyžadovať od ľudí pocty a tituly, ktoré patria Vykupiteľovi sveta. Budú konať divy, zázračne uzdravovať a tvrdiť, že z neba dostali zjavenia, ktoré však budú odporovať výrokom Písma.

Vrcholným činom veľkej podvodnej drámy bude satanovo napodobenie Ježiša Krista. Cirkev dlho tvrdí, že očakáva príchod Spasiteľa a ako splnenie svojich nádejí. Boží nepriateľ napodobní aj Kristov príchod. V rôznych častiach sveta sa ukáže ľuďom ako vznešená bytosť žiarivej krásy, podobajúca sa Božiemu Synovi z Jánovho opisu v Zjavení ([1,13-15](#)). Príde v neprekonateľnej sláve, akú ľudské oči dosiaľ nevideli. Bude znietť víťazoslávne volanie: „*Kristus prichádza! Kristus prichádza!*“, Ľudia sa budú pred ním úctivo skláňať a vtedy tento zvodca zdvihne ruky a bude ich žehnať, ako Kristus žehnal svojich učeníkov, keď bol na zemi. Svojím prívetivým, melodickým a podmanivo láskavým hlasom zopakuje niektoré z právd, ktoré kedysi vyslovil Spasiteľ. Bude uzdravovať ľudí a tvrdiť, že sobotu zmenil na nedeľu a prikáže svätiť tento deň, ktorý požehnal. Tých, čo dosiaľ zachovávajú siedmy deň, označí za rúhačov, lebo nedbajú na hlas jeho sluhov, ktorých k nim poslal so svojím učením. To bude takmer neodolateľný klam. Ako Samaritáni, ktorých kedysi podviedol Šimon Kúzelník, budú ľudia od najvyššieho po najjednoduchšieho brať tieto klamy vážne a povedia: „*Tento je Božou mocou, ktorá sa volá Veľká.*“, [Skutky apoštolov 8,10](#).

Boží ľud však nebude zvedený, pretože učenie tohto falošného Krista nezodpovedá Písmu. On bude žehnať ctiteľov šelmy a jej

obrazu, teda ľuďí, o ktorých Písmo hovorí, že na nich sa vyleje Boží hnev.

Boh nedovolí satanovi, aby mohol presne napodobniť spôsob Kristovho príchodu. Spasiteľ upozornil svojich nasledovníkov, že v tomto smere budú vystavení rôznym podvodom, preto jednoznačne opísal spôsob svojho druhého príchodu, keď povedal: „*Vystúpia falošní kristovia a falošní proroci a budú robiť veľké znamenia a zázraky, aby zviedli, ak je to možné, aj vyvolených. Ak vám teda povedia: Hľa, je na púšti, nevychádzajte! Hľa, je vnútri domu – neverte! Lebo ako blesk vzplanie na východe a zažiarí až po západ, tak to bude s príchodom Syna človeka.*“, [Matúš 24,24-27.31; 25,31; Zjavenie Jána 1,7; 1. Tesaloničanom 4,16.17](#). Skutočný príchod Ježiša Krista sa nebude dať napodobniť. Všetci sa o ňom dozvedia, celý svet ho uvidí.

Len tí, čo dôkladne skúmajú Písmo a milujú pravdu, budú chránení pred veľkým zvodom, ktorý ohrozí celý svet. Biblické svedectvo odhalí zamaskovaného podvodníka. Skúška sa bude týkať každého človeka. Skutočný kresťan sa osvedčí práve v pokušení. Stojí dnešný Boží ľud na základe Božieho slova tak pevne, že sa nebude spoliehať len na svoje zmysly? Bude sa v kritickej chvíli výlučne spoliehať na Písmo sväté? Satan sa všemožne vynasnaží zabrániť ľuďom, aby sa pripravili na tento deň. Všetko zariadi tak, aby im to prekazil. Omámi ich pozemským bohatstvom, zať aží ich srdce toľkými starosťami o tento život, aby ich deň skúšky prekvapil ako zlodej.

Keďže výnosy rôznych predstaviteľov kresťanstva proti zachovávateľom Božích prikázaní zrušia ochranu, ktorú im poskytuje vláda, Boží svedkovia budú vydaní napospas tým, čo ich budú chcieť zahubiť. Boží ľud bude nútený odísť z miest a dedín a spoločne hľadať pusté a osamelé miesta. Útočisko nájdu v horách. Tam budú mať svoje svätyne a budú vd'ační Bohu za „*skalné pevnosti*“, ([Izaiáš 33,16](#)), ako svojho času kresťania v údolí Piemontu. Mnoho ľudí zo všetkých národov a tried, ľudí vznešených i jednoduchých, bohatých i chudobných, čiernych i bielych bude nespravodlivo a kruto zotročených. Pre milovníkov Boha nastanú ťažké dni. Dostanú sa do zajatia, budú väznení, odsudzovaní na smrť, niektorí zahynú od hladu v odporných väzenských celách. Nikto nebude dbať na ich nárek a nikto nebude ochotný podať im pomocnú ruku.

Zabudne Boh na svoj ľud v tejto ťažkej chvíli? Zabudol azda na verného Nóacha, keď svojimi súdmi musel navštíviť predpotopný svet? Zabudol azda na Lóta, keď mal z neba zostúpiť oheň a zničiť mestá tamojšej roviny? Zabudol na Jozefa medzi modlármi v Egypte? Zabudol na Eliáša, keď Jezábel prisahala, že ho stihne osud Baalových prorokov? Zabudol azda na Jeremiáša v tmavej studni väzenia? Zabudol azda na troch statočných mládencov v rozpálenej peci alebo na Daniela v jame levov?

„*Sion povedal: Opustil ma Hospodin a Pán zabudol na mňa, Či zabudne žena na svoje nemluvňa a nezľutuje sa nad synom, ktorého porodila? Keby ony aj pozabudli, ja na teba nezabudnem. Pozri, do dlaní som si ťa vyryl.*“, [Izaiáš 49,14-16](#). Hospodin zástupcov hovorí: „*Kto sa vás dotýka, dotýka sa zrenice môjho oka.*“, [Zachariáš 2,8 ROH](#); [Zachariáš 2,12 ECAV](#).

Nepriatelia môžu uväzniť verných Božích svedkov, ale väzenské múry nemôžu prerušiť ich spojenie s Kristom. Pán, ktorý pozná každú ich slabosť i každú skúšku, vládne nad všetkými pozemskými silami. Nebeskí anjeli navštívia verných v pustých väzenských celách a prinesú im potrebné svetlo a pokoj. Väzenie sa stane palácom, pretože v ňom budú ľudia bohatí vierou a väzenské múry osvieti nebeský jas ako vtedy, keď sa Pavol a Sílus o polnoci v žalári vo Filipách modlili a spievali chválospevy.

Božie tresty neminú tých, čo budú utláčať a pomýšľať zničiť Boží ľud. Veľká Božia zhovievavosť s bezbožnými akoby niektorých ľudí priam vyzývala páchať zlo. Určite ich však stihne hrozný trest, aj keď bol dlho odkladaný. „*Hospodin povstane ako na vrchu Peracím, vzruší sa ako v gibeónskom údolí, aby uskutočnil svoje dielo; zvláštne je jeho dielo; aby vykonal svoj skutok; nezvyčajný je jeho skutok.*“, [Izaiáš 28,21](#). Náš milosrdný Boh nezvykne trestať. „*Ako žijem, znie výrok Hospodina Pána, nemám záľubu v smrti bezbožného.*“, [Ezechiel 33,11](#). Pán je „*Hospodin, Boh milosrdný a ľútostivý, zhovievavý a hojný v milosti a vernosti...*“, *odpúšťajúci vinu, priestupok a hriech.*“, Vinníka však nenecháva bez trestu. „*Hospodin je zhovievavý a veľký v moci, ale nenecháva nikoho bez trestu.*“, [2. Mojžišova 34,6.7](#); [Náhum 1,3](#). Prísny a spravodlivým trestom obháji autoritu svojho zneváženého zákona. Skutočnosť, že Pán oddal uje prejav svojej spravodlivosti, je náznakom prísnosti trestu, ktorý postihne priestupníkov. Ľud, ku ktorému sa tak dlho správal

[451] zhovievavo, bol k nemu príliš trpezlivý a netrestal ho, kým nenaplnil mieru svojej neprávosti, nakoniec stihne hnev „neriedený milosťou“.

Keď Kristus skončí svoju obhajobnú službu v nebeskej svätyni, Božie tresty dopadnú na tých, čo uctievali šelmu a prijali jej znamenie ([Zjavenie Jána 14,9.10](#)). Pohromy, ktoré zasiahli Egypt, keď Boh chcel vyslobodiť Izrael, naznačujú, aké rany – čo do podstaty, ale najmä účinku – postihnú svet krátko pred konečným vyslobodením Božieho ľudu. Pisateľ knihy Zjavenie o týchto strašných pligach napísal: „*Zhubné a zlé vtedy sa povyhadzovali na ľudoch, ktorí mali znak šelmy a ktorí sa klaňali jej obrazu... More sa zmenilo na krv ako z mŕtveho a zahynulo všetko, čo žilo v mori.*“, Tieto hrozné rany len obhajujú Božiu spravodlivosť. Anjel vyhlásil: „*Spravodlivý si ty, ktorý si a ktorý si bol, Svätý, že si tak rozsúdil, lebo oni prelievali krv svätých a prorokov; dal si im piť krv – zaslúžili si to!*“, [Zjavenie Jána 16,2-6](#). Pretože Boží ľud odsudzovali na smrť, zasluhujú si taký trest, ako keby ich zabili vlastnými rukami. Podobne povedal aj Kristus o Židoch svojej doby, že nesú vinu za krv všetkých Božích verných ľudí od Ábela, lebo prejavovali rovnaké postoje ako vrahovia prorokov a chceli konať rovnaké dielo.

V nasledujúcej rane bude mať slnko „*moc páliť ľudí ohňom*“, [Zjavenie Jána 16,8](#). Proroci popisujú stav zeme v tom čase takto: „*Spustošené je pole, trúchli rol'a,... všetky poľné stromy uschli, lebo uschlo, z čoho mali ľudia radosť... Semeno sa scvrklo pod hrudami,... sýpky sú zborené. Ach, ako vzdychá dobytok, trápia sa stáda rožného statku, lebo nemajú pastvy. Vyschli vodné toky a oheň strávil stepné pastviny.*“, „*Kvílivo budú znieť spevy v paláci v onen deň, znie výrok Hospodina Pána, na každom mieste bude mnoho mŕtvol, ktoré v tichosti pohodia*“, [Joel 1,10-12.17-20](#); [Ámos 8,3](#).

Tieto pohromy nepostihnú celú zem, pretože by zahynuli všetci obyvatelia sveta. Budú to však také strašné rany, aké ľudia ešte nikdy nezažili. Všetky tresty, ktoré postihnú ľudí pred ukončením času milosti, mierni Božie milosrdenstvo. Kristova krv ponúka odpustenie a chráni hriešnika, aby ho nezastihla úplná odplata za jeho vinu. Pri poslednom súde však trest nebude zmiernený milosrdenstvom.

V ten deň budú mnohí túžiť po ochrane Božej milosti, ktorú tak dlho odmietali. „*Prichádzajú dni, znie výrok Hospodina Pána, keď pošlem na zem hlad. Nie hlad po chlebe, ani smäd po vode, ale po počúvaní Hospodinových slov. Putovať budú od mora k moru, od*

severu k východu sa budú túlat', aby hl'adali slovo Hospodinovo, ale ho nenájdu., [Ámos 8,11.12.](#)

Utrpenia nebude ušetrený ani Boží ľud. Budú ho prenasledovať a trápiť. Bude mať nedostatok a bude trpieť hladom. Pán ho však nenechá zahynúť. Ten, ktorý sa postaral o Eliáša, nezabudne ani na jediné zo svojich obetavých detí. Pán, ktorý vie o počte vlasov na ich hlavách, sa postará o nich aj v čase nedostatku. Zatiaľ čo bezbožní ľudia budú zomierať hladom a morom, Boží anjeli budú chrániť a sýtiť spravodlivých. Každému, kto „*chodí v spravodlivosti,*“, Pán dáva toto zasl'úbenie: „*Dostane svoj chlieb a jeho voda bude stála.,*“, „*Biedni a chudobní hl'adajú vodu, ale jej niet, ich jazyk smädnom schne. Ja, Hospodin, ich vypočujem; ja, Boh Izraela ich neopustím.,*“, [Izaiáš 33,15.16; 41,17.](#)

„*Hoci figovník nekvitne a ovocia niet na viničoch a sklame úroda olív, polia nedodajú potravu, ulúpené sú ovce z košiara a dobytka nieta v stajniach. Ja radovať sa budem v Hospodinovi a jasat' v Bohu mojej spásy,*“, [Habakuk 3,17.18.](#)

„*Hospodin je tvoj ochranca, Hospodin je ti záštitou po pravici. Slnko ti cez deň neublíži, ani mesiac v noci. Hospodin t'a ochráni pred každým zlom, on ti ochráni život.,*“, „*On t'a vyslobodí z osídla lovca a zo zhubného moru. Perut'ou svojou t'a prikryje, útočisko nájdeš pod jeho krídlami, štítom a úkrytom je jeho vernosť. Príšery nočnej nemusíš sa báť, ani šípu, čo letí vo dne, ani moru, čo prikráda sa v tmách, ani náказы, čo napoludnie pustoší. Keby ti po boku padli tisíce a desaťtisíce po pravici, k tebe sa to nepriblíži. Len čo otvoríš oči, uzrieš odplatu bezbožných. Ak máš útočisko v Hospodinovi, u Najvyššieho príbytok svoj, nič zlé sa ti nestane, nijaká pohroma sa k tvojmu stanu nepriblíži.,*“, [Žalm 121,5-7; 91,3-10.](#)

Z ľudského pohľadu sa to bude javiť tak, že Boží ľud bude musieť veľmi skoro spečatiť svoje svedectvo krvou, ako kedysi mučeníci. Aj Boží ľud sa preľakne, že ho Pán opustil, aby padol do rúk svojich nepriateľov. Bude to čas veľkého vnútorného boja. Veriaci budú dňom i nocou volať k Bohu, aby ich vyslobodil. Ich protivníci budú jasat' a posmievať sa im: „*Kde je teraz vaša viera? Prečo vás Boh nevyslobodí z našich rúk, keď ste jeho ľud?*“, Boží verní si však spomenú, ako sa kňazi a predstavitelia národa vysmievali Kristovi zomierajúcemu na kríži: „*Iných zachraňoval, sám seba nemôže zachrániť! Je kráľom Izraela, nech teraz zostúpi z kríža a*

uveríme v neho!, [Matúš 27,42](#). Budú zápasit' s Bohom, ako s ním kedysi zápasil Jákob. Tento vnútorný boj sa prejaví aj v ich tvári. Neprestanú však volat' k Bohu.

[453]

Keby ľudia mali možnosť vidieť duchovne, zahliadli by zástupy mocných anjelov, ktorí sa starajú o tých, čo zachovávajú Kristovo slovo. Tieto nebeské bytosti súcítne sledujú ich súženie a počujú ich modlitby. Čakajú na rozkaz svojho Pána, aby veriacich smeli vyslobodiť z hroziaceho nebezpečenstva. Musia však ešte chvíľu počkať. Boží ľud musí vypit' pohár utrpenia a musí podstúpiť bolestný krst. A práve tento mučivý odsun času je vlastne najlepším vypočutím ich modlitieb. V očakávaní na Pána prejavujú takú vieru, nádej a trpezlivosť, akú vo svojom náboženskom živote dosiaľ neprejavili. Čas súženia však bude skrátený kvôli vyvoleným. *„Či sa Boh nezastane svojich vyvolených, ktorí k nemu volajú dňom i nocou?... Hovorím vám: Hned' sa ich zastane,* [Lukáš 18,7.8](#). Koniec nastane skôr, než sa ľudia nazdajú. Pšenica bude zožatá, zviazaná do snopov pre Božiu sýpku, plevy zostanú na oheň.

Nebeskí strážcovia, ktorí verne plnia svoje poslanie, neprestanú bdiť. Aj keď všeobecné nariadenie určí čas rozsudku smrti nad vernými, nepriatelia v nejednom prípade budú chcieť pripraviť ich o život skôr, ako zákon nadobudne platnosť. Nebeských strážcov, ktorí chránia Kristových nasledovníkov, však nikto nepremôže. Niektorí z Božieho ľudu budú prepadnutí pri úteku z miest a dedín, ale zbrane zodvihnuté proti nim sa polámu a padnú na zem ako steblá slamy. Iných ochránia anjeli v podobe vojakov.

Vo všetkých dobách Boh pomáhal svojmu ľudu a vyslobodzoval ho prostredníctvom svojich anjelov. Nebeské bytosti majú účasť v ľudských záležitostiach. Objavovali sa v rúchu žiariacom ako blesk. Inokedy prichádzali ako pútnici. Božím deťom sa zjavovali v ľudskej podobe. Cez poludnie odpočívali pod dubmi, akoby boli unavení. Boli hosťami v ľudských príbytkoch. Sprevádzali v noci pútnikov. Zapalovali oheň na oltári. Otvárali dvere žalárov a vyslobodzovali Božích služobníkov. Oblečení v nebeskom rúchu prišli odvaliť kameň od Spasiteľovho hrobu.

V ľudskej podobe sa anjeli často zúčastňujú na zhromaždeniach veriacich. Navštevujú aj zhromaždenia bezbožných ľudí, ako kedysi navštívili Sodomu a pozorujú, čo sa tam deje, aby boli svedkami, či zúčastnení neprekročili hranicu Božej zhovievavosti. Pán je mi-

losrdný a kvôli niekoľkým, ktorí mu úprimne slúžia, zadržiava pohromy a predlžuje pokoj všetkých ostatných. Ako málo si bezbožní ľudia uvedomujú, že za svoj život vd'acia malej skupine verných, ktorým sa radi posmievať a ktorých utláčajú.

Hoci si to vládcovia sveta vôbec neuvedomujú, neraz v ich zákonodarných radách v ľudskej podobe hovoria Boží anjeli. Prítomní na nich hl'adeli, počuli ich výzvy, odmietali ich návrhy a zosmiešňovali ich dobré rady. Neraz s nimi aj hrubo zaobchádzali. Títo nebeskí poslovia v poradných zhromaždeniach a pred súdmi osvedčili, že dejiny ľudstva sú im dobre známe. Dokázali, že utláčaných vedia obhájiť lepšie než najschopnejší a najvýrečnejší obhajcovia. Neraz prekazili zlé zámery a zastavili uskutočnenie takých rozhodnutí, ktoré by veľmi poškodili Božie dielo a Božiemu ľudu by spôsobili veľké utrpenie. Vo chvíli nebezpečenstva a súženia „*Hospodinov anjel táborí vôkol bohobojných a vyslobodí ich.*„ [Žalm 34,8](#).

[454]

Boží ľud túžobne sleduje znamenia prichádzajúceho Kráľa. Keď sa spýtajú strážcov: „*Strážni, dokedy potrvá noc?*„ dostanú okamžite odpoveď: „*Prišlo ráno, ale i noc.*„ [Izaiáš 21,11.12](#)). Prvé lúče svetla presvecujú oblaky nad vrcholcami hôr. Čoskoro vyjde slnko spravodlivosti. Blíži sa ráno i noc – začiatok večného dňa pre spravodlivých, ale aj začiatok večnej noci pre bezbožných.

Pri modlitbách Božích verných bojovníkov sa zdá, že závoj oddeľujúci ich od neviditeľného sveta je takmer odstránený. Nebo je zaliate jasom večného dňa a ako pieseň anjelského zboru znejú slová: „*Vytrvajte vo svojej vernosti. Prichádza pomoc.*„ Kristus, všemocný Vít'az, pripravil pre svojich vyčerpaných bojovníkov korunu nesmrteľnej slávy. Z pootvorených dvier znie jeho hlas: „*Pozrite, ja som s vami. Nebojte sa. Poznám všetky vaše starosti. Okúsil som váš zármutok. Nebojete s neporazeným nepriateľom. Vybojoval som víťazstvo za vás a v mojom mene slávne zvíťazíte.*„

Drahý Spasiteľ nám pošle pomoc práve vtedy, keď ju budeme najviac potrebovať. Cestu do svojho kráľovstva posvätili jeho kroky. Každý trň, ktorý nám poraní nohy, poranil jeho samého. Každý kríž, ktorý máme znášať, niesol dávno pred nami. V životných zápasoch sa máme pripraviť na pokoj. Čas súženia je ťažkou skúškou pre Boží ľud. Je to však aj čas, keď sa má každý veriaci dívať k nebu a vierou hl'adiť na dúhu zasľúbenia, ktorá sa nad ním klenie.

„Tak sa vrátia tí, ktorých Hospodin vyslobodil, a prídu s plesaním na Sion. Večná radosť bude na ich hlavách, dosiahnu radosť a veselosť; zmizne žiaľ a úpenie. Ja, ja som vašim Tešiteľom! Kto si ty, že sa bojíš človeka smrteľného, ľudského diet'at'a, ktoré býva ako tráva?... Ty sa ustavične v každom čase chveješ pred hnevom sužovateľa, keď zamýšľal hubiť? Ale kde je hnev sužovateľa? Sputnaný sa čoskoro uvoľní, nepadne mŕtvy do jamy a nebude mu chýbať chlieb. Ja som však Hospodin, tvoj Boh, ktorý víri more tak, že hučia jeho vlny. Hospodin mocnosť je jeho meno. Dal som ti svoje slová do úst, prikryl som ťa tŕňou svojich rúk., [Izaiáš 51,11-16](#).

[455] „Preto čuj toto, ty strápený a opojený, ale nie vínom: Takto vraví Hospodin, Pán, tvoj Boh, ktorý chce bojovať za svoj ľud: Pozri, beriem ti z rúk čašu omámenia a kalich môjho hnevu; nebudeš ho už viac piť. Podám ho do ruky tým, čo ťa trápili; ktorí ti hovorili: Zohň sa, aby sme mohli prejsť. A ty si podložil chrbát ako zem a ako ulicu pre tých, čo prechádzajú., [Izaiáš 51,21-23](#).

Božie oko, ktoré pozoruje veky, sleduje predovšetkým rozhodnú chvíľu, ktorá čaká na jeho ľud, keď sa zomknú proti nemu pozemskej mocnosti. Budú sa báť ako vyhnanci, že zahynú hladom alebo násilnou smrťou. Svätý Boh, ktorý rozdelil Červené more pred Izraelom, prejaví svoju nesmiernu moc a ukončí ich otroctvo. „Budú mojím vlastníctvom, vraví Hospodin mocnosť, v deň, ktorý chystám. Ušetrím ich, ako ušetrí človek svojho Syna, ktorý mu slúži., [Malachiáš 3,17](#). Keby krv Kristových verných svedkov bola v tom čase preliata, nebola by semenom prinášajúcim úrodu ďalších veriacich pre Pána, ako kedysi krv mučeníkov. Ich vernosť by nepresvedčila neveriacich o pravde, pretože zatvrdnuté srdce tak dlho odmietalo prejavy milosti, že naň už nepôsobia. Keby Boh nechal spravodlivých ako korisť pre svojich nepriateľov, bolo by to víťazstvo kniežat'a zla. Žalmista volá: „Ved' ma schová vo svojom úkryte v deň pohromy. Ukryje ma v skrýši svojho stánku., [Žalm 27,5](#). Pán povedal: „Chod', ľud môj, vstúp do svojich izieb a zavri svoje dvere za sebou; schovaj sa na malú chvíľu, dokiaľ neprejde hnev. Lebo Hospodin vychádza zo svojho miesta, aby potrestal nepravosť obyvateľov zeme., [Izaiáš 26,20.21](#). Vyslobodenie verných, ktorí trepezlivo čakajú na jeho príchod a ktorých mená sú zapísané v knihe života, bude slávne.

Keď situácia sveta dozrie k tomu, že ľudia zachovávajúci Boží zákon budú zbavení ochrany, ktorú dosiaľ zaručujú štátne zákony, v rôznych krajinách vznikne súčasne určité hnutie usilujúce sa o záchodu týchto ľudí. V určený čas sa nepriateľské sily spoja v snahe zničiť nenávidenú „sektu“, a jednej noci sa odhodlajú k ráznym zásahom navždy umlčať jej odchylný a kritický hlas.

Boží ľud vo väzení či osamote v úkrytoch hôr a vrchov bude prosiť o Božiu ochranu, zatiaľ čo skupiny ozbrojencov z podnetu démonických síl ich budú chcieť vyhubiť. Vo chvíli najväčšieho nebezpečenstva však zasiahne Boh, aby svojich vyvolených vyslobodil. On sľúbil: *„Budete spievať piesne ako za noci, keď sa svätí sviatok, a budete sa zo srdca radovať ako pútnik, ktorý ide... na vrch Hospodinov, ku Skale Izraela. Vtedy sa Hospodin ozve svojím velebným hlasom a ukáže svoje švihajúce rameno s prchkým hnevom a plameňom stravujúceho ohňa, s prudkým lejakom a s kamencom krupobitia,„* [Izaiáš 30,29.30](#).

Kým sa davy zlomyseľných ľudí budú za víťazného pokriku, výsmechu a zlorečenia vrhať na svoje obete, zem zahalí hustá hmľa, černejšia ako najtemnejšia noc. Každú modliacu sa skupinu akoby obklopovala dúha slávy Božieho trónu. Rozzúrení prenasledovatelia sa náhle zastavia a ich posmešný krik stíchne. Pozabudnú, na koho vlastne vražedne útočili a v strašných predtuchách budú sledovať dúhu – znamenie Božej zmluvy – a pred jej prenikavou žiarou sa budú chcieť skryť.

Boží ľud na prívetivý pokyn, aby pohliadol k nebu, uvidí dúhu zaslúbenia. Temné, zlovestné mraky sa na oblohe rozdelia a veriaci smú hľadiť do neba, tak ako to kedysi smel mučeník Štefan. Uvidia Božiu slávu a Syna človeka sediaceho na Božom tróne. Na jeho tele spoznajú znaky poníženia a spolu s nebeskými anjelmi budú počuť prosbu Syna Otcovi: *„Otče, chcem, aby aj tí, ktorých si mi dal, boli so mnou tam, kde som ja,„* [Ján 17,24](#). Znova zaznie prívetivý, víťazoslávny hlas: *„Prichádzajú! Prichádzajú! Svätí, ne-*

vinní a nepoškrvnení. Zachovali moje Slovo a vytrvali, preto budú žiť medzi anjelmi., Z poblednutých, rozochvených pier tých, čo sa pevne pridržali svojej viery, zaznie víťazoslávne zvolanie.

[457] Boh uprostred noci prejaví svoju moc a svoj ľud vyslobodí. Po úsvite sa slnko rozžiari v plnej sile. V rýchlom slede budú zjavné znamenia a divy. Kým zlovolníci budú vyľakane a s hrôzou očakávať ďalšie udalosti, spravodliví budú slávnostne a radostne pozorovať znamenia svojho vyslobodenia. Celá príroda sa akoby vyšinula zo svojho prirodzeného behu. Prejaví sa to aj na nedostatku vody. Temné, ťažké mraky budú vystupovať a narážať na seba. Na rozbúrenej oblohe sa objaví mimoriadne jasné miesto. Z neba prehovorí mocný Boží hlas: „*Stalo sa!*“, [Zjavenie Jána 16,17](#).

Tento hlas otriasa nehom i zemou. Nastane „*veľké zemetrasenie, akého nebolo odvtedy, čo je človek na zemi,*“, tak silno sa bude triasť zem [Zjavenie Jána 16,18](#). Ako keby sa obloha otvárala a zatvárala a prebleskovala ňou sláva Božieho trónu. Vrchy sa budú chvieť ako trstina vo vetre a rozpukané skaly budú padat' na všetky strany. Bude sa ozývať dunenie ako pred búrkou. More sa búrlivo zvlíni. Uragán bude zúriť a vydávať zlovestné démonické zvuky. Celá zem sa bude kymácať a vzdúvať ako rozbúrené more. Zemský povrch bude pukať, akoby sa rúcali jeho základy. Celé horstvá sa prepadnú a mnohé obývané ostrovy zmiznú. Rozbesnené more pohltí prístavy, ktoré sa svojou bezbožnosťou podobali Sodome. „*Boh si spomenul na veľký Babylon, aby mu dal kalich vína svojho rozhorčeného hnevu.*“, Dielo skazy tu dokoná veľké „*krupobitie,*“ [Zjavenie Jána 16,19.21](#). V troskách sa ocitnú tie najpyšnejšie mestá. Slávnym ľudom sveta sa pred očami zrútiť ich skvostné paláce, ktorých výstavba a prepych pohltili celý majetok. Múry žalárov povolia, aby Boží ľud väznený pre svoju vieru bol vyslobodený.

Pootvárajú sa hroby a „*mnohí z tých, čo spia v prachu zeme, sa prebudia, jedni na večný život, druhí na hanbu a večné zavrhnutie,*“ [Daniel 12,2](#). Tí, čo zomreli vo viere v posolstvo tretieho anjela, vyjdú z hrobov oslávení, aby počuli Božiu zmluvu pokoja spolu s tými, ktorí zachovávali Boží zákon. Vstanú aj „*tí, čo ho prebodli,*“ ([Zjavenie Jána 1,7](#)), ktorí sa vysmievali jeho smrteľnému zápasu a zosmiešňovali ho. Vzkriesení budú aj tí najtvrdší odporcovia jeho pravdy a jeho ľudu, aby ho uvideli v sláve a aby boli svedkami odmeny, ktorú dostanú verní a poslušní.

Oblohu budú stále zatemňovať husté mraky a temnou clonou len občas prenikne ostrý lúč slnka, na pohľad ako trestajúce Božie oko. Z neba budú šľahať oslepujúce blesky akoby horelo, celá zem bude v ohni. Hromobitie budú umocňovať tajomné a hrôzostrašné zvuky oznamujúce údel bezbožných ľudí. Nie všetkým bude posolstvo týchto hlasov zrozumiteľné, ale zvodní učitelia mu porozumejú dobre. Ešte pred chvíľou žili bezstarostne, vystatovačne, pritom s toľkým odporom a krutosťou voči tým, čo zachovávali Božie prikázania. Teraz sú celkom ohromení a rozochvení od strachu. V hukote rozzúrených živlov bude zanikať ich nárek. Pred Kristovou mocou sa budú triasť aj padlí anjeli a uznajú jeho božskú moc. Ľudia budú prosieť o milosť a v nevýslovnej hrôze padať na zem.

[458]

Keď starozmluvní proroci v duchovnom videní sledovali deň Božieho súdu, volali: „*Kvľte, lebo blízko je deň Hospodinov, príde ako pustošenie od Všemohúceho.*„ [Izaiáš 13,6](#). „*Vojdi do skaly, ukry sa v prachu z hrôzy pred Hospodinom a pred jasom jeho veleby...; len Hospodin sám bude vyvýšený v onen deň. Pretože Hospodin mocnosťou určil istý deň proti všetkému, čo je pyšné a vyčnievajúce, proti všetkému, čo je vyvýšené a vysoké.*„ „*V ten deň človek zahodí krtom a netopierom svojich strieborných bôžikov i svojich zlatých bôžikov, ktoré mu zhotovili, aby sa im klaňal; aby vliezol do skalných trhlín a do bralných roklín z hrôzy pred Hospodinom a pred jasom jeho veleby, keď povstane, aby otriasol zemou.*„ [Izaiáš 2,10-12.20.21](#).

Oblačnou štrbinou preniká žiara hviezdy, ktorej jas je v tme štvornásobne silnejší. Pre verných je to svedectvo o nádeji a radosť, pre priestupníkov Božieho zákona o prísnom hneve. Tí, čo pre Krista obetovali všetko, budú teraz v bezpečí, akoby v úkryte Božieho paláca. Za sebou majú skúšku, v ktorej obstáli pred svetom i pred odporcami pravdy, svoju vernosť osvedčili Spasiteľovi, ktorý za nich zomrel. Tí, čo zostali verní aj pod hrozbou smrti, zažijú obdivuhodnú zmenu. Zrazu budú vyslobodení spod krutovlády démonmi ovládnutých ľudí. Ich bledé, ustarostené a vychudnuté tváre budú zrazu vyžarovať úžas, vieru a lásku. Z ich úst zaznie víťazoslávny chválospev: „*Boh je naše útočisko a sila, najistejšia pomoc v súženiach. Preto sa nebudeme báť, hoci by sa zem prevrátila a vrchy by sa klátili uprostred mora, hoci by hučali a penili sa jeho vody a vrchy by sa triasli, keď sa vzduje more!*„ [Žalm 46,2-4](#).

[459]

Zatiaľ čo sa k Bohu vznášajú tieto posvätné slová dôvery, mraky miznú a objavuje sa nevýslovne žiariace hviezdne nebo, na rozdiel od čiernej, hnevľivo zamračenej oblohy po obidvoch stranách. Z roztvorených brán nebeského mesta žiari sláva. Potom sa na oblohe zjavuje ruka s dvoma na sebe zloženými kamennými doskami. Prorok hovorí: „*Nebesá hlásajú jeho spravodlivosť, lebo Boh sám je sudcom,*“, [Žalm 50,6](#). Svätý zákon ako prejav Božej spravodlivosti bol vyhlásený zo Sínaja ako pravidlo života za hromov a bleskov, teraz ho ľudia vidia ako meradlo súdu. Nebeská ruka potom roztvorí dosky a ľudia na nich uvidia príkazy Desatora napísané akoby ohnivým prstom. Slová budú také zreteľné, že si ich bude môcť prečítať každý. Z pamäti sa vytratilo temno povier a bludov, spomienky ožijú a všetci obyvatelia sveta uvidia desať krátkych, výstižných a pádných Božích výrokov.

Nemožno opísať hrôzu a zúfalstvo tých, ktorí nežili podľa týchto Božích požiadaviek. Pán im dal svoj zákon, v ktorom mohli poznať svoje nedostatky, kým mali príležitosť na pokánie a nápravu. Kvôli priazni sveta to však zanedbali, ba aj iných učili znevažovať Božie príkazy. Boží ľud nútili prestupovať Boží deň odpočinku, sobotu. Opoprhnutý zákon ich teraz odsúdi. Pochopia, že sa nemajú na čo vyhovárať. Sami sa rozhodli, komu budú slúžiť a koho uctievať. „*Potom zase uvidíte rozdiel medzi spravodlivým a bezbožným, medzi tým, kto Bohu slúži, a tým, kto mu neslúži,*“, [Malachiáš 3,18](#).

Odporcovia Božieho zákona, od duchovných až po najprostejšieho človeka, pochopia nový význam pravdy a povinnosti. Príliš neskoro poznajú, že sobota štvrtého prikázania je pečaťou živého Boha. Príliš neskoro spoznajú pravú podstatu svojho nesprávneho dňa odpočinku a zistia, na akom piesočnatom základe stavali. Pochopia, že bojovali proti Bohu. Duchovní učitelia viedli ľudí do záhuby, aj keď tvrdili, že ich vedú do Božieho raja. Veľká zodpovednosť predstaviteľov rôznych cirkví sa objasní len v deň posledného účtovania, keď sa ukážu strašné následky ich nevery. Len vo večnosti budeme môcť skutočne doceniť stratu hoc aj jediného života. V strašnom postavení budú tí, ktorým Pán povie: „*Odíd' odo mňa, zlý služobník!*“,

Z neba počuť Boží hlas oznamujúci deň a hodinu druhého príchodu Ježiša Krista a pripomínajúci Božiemu ľudu večnú zmluvu. Tieto slová budú na zemi znieť ako hukot strašného hromobitia.

Veriaci budú pozorne počúvať a upreto hľadiet' k nebu. Tváre im bude osvecovať Božia sláva, ako keď pri zostupe zo Sínaja žiarila tvár Mojžišova. Bezbožní ľudia neznesú pohľad na nich. Keď Pán vysloví požehnanie nad tými, ktorí ho ctíli aj tým, že zachovávali jeho svätý deň odpočinku, odpoveďou bude mohutné volanie na oslavu víťazstva.

Krátko nato sa od východu objaví nepatrný tmavý obláčik, akoby polovica ľudskej dlane. Bude to oblak obklopujúci Spasiteľa. Z diaľky sa môže zdať, akoby ho zahalovala tma. Boží ľud v tom spozná znamenie Syna človeka. Ľudia budú sledovať ticho a úctivo, ako sa blíži k zemi, ako sa vyjasňuje a je čoraz krajší. Nakoniec bude z neho veľký biely oblak. Jeho základom je sláva podobná stravujúcemu ohňu, nad ktorým sa klenie dúha zmluvy. Kristus príde ako mocný vojvodca. Už teda nie ako „*Muž bolesti*“, aby pil z trpkého kalicha hanby a utrpenia, ale ako nebeský i pozemský víťaz a sudca živých a mŕtvych. „*Ten, čo sedel na ňom, sa volal Verný a Pravdivý; súdi a bojuje spravodlivo*“, a sprevádzajú ho „*nebeské vojská*“, [Zjavenie Jána 19,11.14](#). Na tejto ceste ho bude sprevádzať nespočetný zástup anjelov spievajúcich úchvatné nebeské chválospevy. Celá obloha sa bude javiť, akoby bola plná žiariacich postáv, „*myriady myriad a tisíce tisícov*“, [Zjavenie Jána 5,11](#). Ľudský jazyk nevie tento výjav opísať, myseľ smrteľníka nie je schopná pojať túto nádheru. „*Jeho veleba zakryla nebesá a zem je plná jeho chvály. On žiari ako svetlo*“, [Habakuk 3,3.4](#). V tomto živom oblaku ľudia uvidia Pána života. Jeho svätú hlavu nebude mučiť trňová koruna, jeho čelo bude zdobiť diadém slávy. Tvár mu bude žiariť oslňujúcim jasom poludňajšieho slnka. „*Na plášti a na bedrách má napísané meno: Kráľ kráľov a Pán pánov*“, [Zjavenie Jána 19,16](#).

„*Prečo zbledla každá tvár?*“, Hrôza večného zúfalstva sa bude zračiť v očiach tých, čo odmietli Božiu milosť. „*Skľúčené srdcia, podlomené kolená...*, *na všetkých tvárach bledosť*“, [Jeremiáš 30,6](#); [Náhum 2,11](#). Spravodliví budú v rozochvení volať: „*Kto obstojí?*“, Anjelské spevy zmlknú a nastane chvíľka posvätného ticha. Spasiteľ povie: „*Moja milosť vám postačí*“. Tváre spravodlivých sa rozjasnia a ich srdcia naplní radosť. Anjeli sa budú ešte viac približovať k zemi a znova začnú spievať.

Kráľ kráľov bude zostupovať na oblaku, zahalený do plameňov ohňa. Nebo sa zvinie ako zvitok, zem sa bude pred ním chvieť,

všetky hory a ostrovy sa budú hýbať. „Náš Boh prichádza a nemlčí. Pred ním pustoší oheň a vôkol neho zúri búrka. Zhora volá na nebo a zem, chce súdiť svoj ľud,„ [Žalm 50,3.4.](#)

„Králi zeme, veľmoži, vojvodcovia, boháči, mocnári a všetci otroci aj slobodní ukryli sa do jaskýň a medzi bralá vrchov. A volali vrchom a bralám: Padnite na nás a ukryte nás pred tvárou Sediaceho na tróne a pred hnevom Baránka. Lebo nadišiel veľký deň ich hnevu. Kto môže obstáť?,„ [Zjavenie Jána 6,15-17.](#)

Stíchne posmech, zmĺknu lživé ústa. Prestane rinčanie zbraní a vojnová vrava, zmizne „v krvi povál' aný plášť,„ [Izaiáš 9,5](#) ROH; [Izaiáš 9,4](#) ECAV. Počuť len modlitby, plač a nárek. Z úst tých, ktorí sa krátko predtým posmievali, znie volanie: „Prišiel veľký deň Božieho hnevu a kto bude môcť obstáť?,„ Bezbožníci prosia, aby ich skaly a hory pochovali, aby sa nemuseli stretnúť s Bohom, ktorým pohrdli a ktorého odmietli.

[461]

Hlas, ktorý osloví mŕtvych, je im známy. Ved' často ich vl'údne a naliehavo volal k pokániu. Neraz ho počuli v úprimných prosbách priateľ a, brata, Vykupiteľ a. Pre tých, čo odmietli Božiu milosť, je to hlas odsúdenia, aj keď ich dlho žiadal: „Odvráťte sa, odvráťte sa od svojich zlých spôsobov života! Prečo máte vymrieť, dom Izraela?,„ [Ezechiel 33,11.](#) Ich skrytým priáním je, aby tento hlas neboli nikdy predtým počuli! Kristus ako stelesnená múdrosť vraví: „Pretože ste sa zdráhali, keď som volala, nik si nevšimol, keď som vystierala ruku, nedbali ste na moju radu a na moje karhanie ste nič nedali,„ [Príslovia 1,24.25.](#) Jeho hlas prebúdzá v nich spomienky, na ktoré by najradšej zabudli, výstrahy, ktorými pohrdli, pozvania, ktoré odmietli, príležitosť, ktorú nevyužili.

Sú medzi nimi tí, čo sa Kristovi posmievali v jeho ponížení. Naliehavo a mocne im trpiaci Spasiteľ znova povie, čo povedal veľkňazovi, keď ho podrobil prísaha: „Odteraz uvidíte Syna človeka sedieť po pravici Moci a prichádzať na nebeských oblakoch,„ [Matúš 26,64.](#) Teraz ho uvidia v jeho sláve a sedieť po Božej pravici.

Tí, čo ho vysmievali, keď tvrdil, že je Boží Syn, teraz celkom onemejú. Bude tu pyšný Herodes, ktorý zosmiešňoval kráľovský titul Ježiša Krista a posmievajúcim sa vojakom kázal, aby ho korunovali za kráľa. Budú tu vojaci, ktorí ho bezbožnými rukami obliekli do červeného plášťa, na hlavu mu položili trňovú korunu, do ruky dali trstinu ako žezlo a rúhavo sa mu klaňali. Tí, čo Krista týrali a

opľúvali ho, neznesú jeho prenikavý pohľad a budú chcieť utiecť z jeho prítomnosti. S hrôzou a výčitkami budú teraz hľadiť na jeho jazvy tí, čo mu do rúk vbíjali klince, i vojak, ktorý mu prebodol bok.

Neomylné sa kňazi i predstavitelia ľudu rozepamätajú na to, čo sa udialo na Golgote. S hrôzou a úžasom si spomenú, ako diabolsky sa tešili, pokyvovali hlavami a volali: „*Iných zachraňoval, sám seba nemôže zachrániť! Je kráľom Izraela, nech teraz zostúpi z kríža a uveríme v neho! Dúfal v Boha, nech ho teraz vyslobodí, ak ho chce!*“, [Matúš 27,42.43](#).

V pamäti im ožije aj Spasiteľovo podobenstvo o nájomníkoch vinice, ktorí z nej odmietli odvieť majiteľovi výnos, zbili jeho sluhov a zabili mu syna. Rozpomenú sa aj na to, ako nad sebou vyniesli rozsudok. Pán vinice „*zlých bez milosti zahubí!*“. Kňazi a predstavitelia ľudu spoznajú v zločine a treste týchto neverných nájomníkov vlastné správanie i svoje spravodlivé odsúdenie. Teraz budú volať v smrteľnej úzkosti. Hlasnejšie ako výkriky: „*Ukrižuj ho! Ukrižuj ho!*“, ktoré sa niesli ulicami Jeruzalema, bude sa teraz ozývať zúfalý nárek: „*Je to Boží Syn! Je to pravý Mesiáš!*“, Márna bude snaha utiecť z prítomnosti Kráľa a kráľov alebo skryť sa v zemských dutinách, ktoré zostali po zúriacich živloch.

V živote ľudí zaujatých proti pravde bývajú chvíle, keď sa prebúdzajú svedomie, v pamäti ožívajú trápne spomienky na pokrytectvo a srdcia cítia záchvevy ľútosť. Nič z toho však nemožno porovnať s výčitkami, ktoré ich prepadnú v ten deň, keď „*sa priženie hrôza a prival,*“, keď sa „*privalí nešťastie ako víchrice!*“, [Príslovia 1,27](#). Tí, čo chceli usmrtiť Ježiša Krista a verný Boží ľud, uvidia teraz týchto trpiteľov zahalených slávou. S hrôzou budú počúvať jasot vykúpených: „*Pozrite, toto je náš Boh, v neho sme dúfali, že nám pomôže!*“, [Izaiáš 25,9](#).

Počas zemetrasenia, blýskavice a dunenia hromov hlas Božieho Syna zavolá mŕtvych veriacich. Boží Syn pozdvihne ruky k nebu nad hrobmi spravodlivých a zavolá: „*Prebud'te sa, prebud'te sa, prebud'te sa, vy, ktorí spíte v prachu a vstaňte!*“, Mŕtvi na celej zemeguli budú počuť jeho hlas a ožijú. Celá zem sa zachveje dunením krokov obrovského zástupu zo všetkých národov, rás, kmeňov a jazykov. Zo žalára smrti vyjdú oblečení v rúchu nesmrteľnej slávy a zvolajú: „*Smrť, kde je tvoj víťazstvo? Smrť, kde je tvoj osteň?*“, [1. Korin-](#)

[462]

ťanom 15,55. K vzkrieseným vykúpeným sa v dlhom radostnom a víťazoslávnom jasote pripoja aj živí.

Všetci vyjdú zo svojich hrobov v tej veľkosti, ako boli do nich uložení. Medzi vzkriesenými bude zdatný a vznešený Adam, len o málo menší ako Boží Syn. Výrazne sa budú líšiť od ľudí ďalších generácií, čo bude dôkazom, aký úpadok nastal v ľudskom rode. Všetci však vstanú svieži, v sile večnej mladosti. Na začiatku bol človek stvorený na Boží obraz, a to nielen povahou, ale aj postavou a výzorom. Hriech znetvoril a takmer vymazal Boží obraz v človekovi. Kristus však prišiel na to, aby uskutočnil obnovu. Naše hriechom zasiahnuté telá stvárni do podoby svojho osláveného zjavu. Naše smrteľné, pominuteľné telá, zbavené pôvabu a porušené hriechom budú znova dokonalé, krásne a nesmrteľné. Všetky nedostatky a chyby zostanú v hrobe. Vykúpení budú mať opäť prístup k stromu života z pôvodného raja a porastú do postavy ľudského rodu v jeho pôvodnej, neporušenej podobe. Po posledných následkoch hriechu nezostane ani stopy, Kristovi nasledovníci sa objavia „v kráse Hospodina, nášho Boha,“, a telesne, duševne i duchovne budú dokonalým obrazom nášho Pána. Aké obdivuhodné je vykúpenie! Ako dlho ľudia o ňom hovorili, ako dlho sa k nemu vierou upínali, ako nadšene a s akými nádejami o ňom uvažovali, a napriek tomu ho nikdy úplne nepochopili.

Tí, čo pri Kristovom príchode zostanú ako spravodliví nažive, budú premenení „razom, v tom okamihu,“, 1. Korint'anom 15,52. Len [463] čo zaznie Boží hlas, budú oslávení. Dostanú dar nesmrteľnosti a spolu so vzkriesenými vykúpenými budú „uchvátení do vzduchu v ústrety Pánovi,“, 1. Tesaloničanom 4,17. Kristus prostredníctvom anjelov „zhromaždí svojich vyvolených zo štyroch svetových strán, od kraja zeme až po okraj neba,“, Marek 13,27. Anjeli prinesú malé deti ich matkám. Priatelia, ktorých smrť dávno rozdelila, sa opäť stretnú, aby sa už nikdy neodlúčili a s radostným chválospevom pôjdu spoločne do Božieho mesta.

Po oboch stranách oblačného voza budú krídla a pod nimi živé kolesá. Pri smerovaní voza k nebesám sa z kolies bude ozývať volanie: „Svätý,“, a pri pohybe krídiel bude takisto zniet' : „Svätý,“, i sprievod anjelov bude volať : „Svätý, svätý, svätý, Pán Boh Všemohúci,“. Pri smerovaní voza k Novému Jeruzalemu zaznie z úst vykúpených slávne „Haleluja,“.

Kristus dá svojim nasledovníkom pred vstupom do Božieho mesta symboly víťazstva a oblečie ich do kráľovských šiat. Žiariace rady sa rozostavia do otvoreného štvorca okolo svojho Kráľa, jeho postava bude majestátne vynikať nad vykúpenými i anjelmi a z jeho tváre bude na všetkých vyžarovať nesmierna láska. Naňho budú hľadieť nespočetné zástupy vykúpených, každé oko bude vidieť slávu Spasiteľa, ktorému *„neľudsky bol znetvorený jeho výzor a jeho postava človeku nepodobná,, Izaiáš 52,14.* Sám Pán položí na hlavu každého víťaza korunu slávy, na ktorej bude napísané jeho *„nové meno,, (Zjavenie Jána 2,17)* i nápis *„Svätosť Hospodinovi,,.* Každý dostane palmu víťazstva i skvostnú harfu. Len čo vedúci anjeli udajú tón, z každej harfy zaznie ľúbezná a úchvatná melódia. V každom srdci bude nevýslovné nadšenie a z každých úst zaznie vdáčné chválorečenie. *„Jemu, ktorý nás miluje, oslobodil nás svojou krvou od našich hriechov a urobil nás kráľovstvom, ako aj kňazmi svojho Boha a Otca, jemu sláva a vláda na veky vekov,, Zjavenie Jána 1,5.6.*

Pred vykúpenými stojí sväté mesto. Kristus doširoka otvára perlové brány, aby nimi vošli zástupy tých, čo verne zotrvali pri pravde. Tam uvidia Boží raj, Adamov domov pred pádom do hriechu. Nato zaznie hlas – zvučnejší než akákoľvek hudba – ktorý oznámi: *„Váš boj sa skončil,, „Pod’te, požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je vám pripravené od stvorenia sveta,, Matúš 25,34.*

Vtedy sa splní Kristova prosba za učeníkov: *„Otče, chcem, aby aj tí, ktorých si mi dal, boli so mnou tam, kde som ja,, Ján 17,24.* Kristus predstavuje Otcovi tých, ktorých vykúpil svojou krvou, *„nepoškrvnených... s plesaním pred svoju slávu,, Júdu 1,24)* a dodáva: *„Ja i dievky, ktoré mi dal Hospodin,, „Ja som ich zachovával v tvojom mene, ktoré si mi dal,, Izaiáš 8,18; Ján 17,12.* Aký to zázrak [464] spásnej lásky! Aká úžasná to chvíľa, keď sa večný Otec podíva na vykúpených a uvidí svoj obraz. Tam bude nerušený súlad bez hriechu a bez jeho zlorečenia. Človek bude zase žiť v dokonalej zhode s Bohom.

Spasiteľ víta svojich verných s nevýslovnou láskou a pozýva ich *„do radosti svojho Pána,,.* Raduje sa z toho, že v kráľovstve slávy uvidí tých, ktorých svojím utrpením a ponížením zachránil. Spolu s ním sa budú radovať aj vykúpení, keď medzi sebou uvidia tých, ktorých svojimi modlitbami, vplyvom a obetavou láskou priviedli

ku Kristovi. V zhromaždení pred veľkým bielym trónom budú nevýslovne šťastní, lebo poznajú, že aj tí priviedli k Pánovi ďalších a Pán nakoniec všetkých doviedol do prístavu pokoja, aby tam zložili svoje koruny k nohám Spasiteľa a aby ho večne velebili.

Keď budú vykúpení privítaní v Božom meste, priestorom zaznie jasavý chválospev Pánovi. Prvý Adam sa má stretnúť s druhým Adamom. Boží Syn čaká s otvoreným náručím, aby prijal praotca ľudského rodu – bytosť, ktorú stvoril a ktorá sa vzbúrila proti svojmu Tvorcovi. Pre hriech prvého človeka sú na tele Spasiteľa stopy ukrižovania. Keď Adam uvidí jazvy po strašných klincoch, nepadne svojmu Pánovi do náručia, ale pokorne k jeho nohám a zvolá: „*Hoden je Baránok, ten obetovaný!*“, Spasiteľ ho láskyplne zdvihne a vyzve ho, aby sa znova poďíval na svoj rajský domov, z ktorého musel na taký dlhý čas odísť.

Pozemský život Adama po odchode z raja bol plný utrpenia a žiaľu. Každý uschnutý list, každé obetné zviera, každé narušenie prírody, každá škvrna na čistote človeka mu znova pripomenuli jeho hriech. Pri pohľade na šíriacu sa bezbožnosť ho trápila nesmierna ľútosť, ktorú umocnili výčitky, že všetko to nešťastie zapríčinil on, a teda nemá oprávnenie niekoho varovne napomínať. Za svoje prestúpenie trpezlivo a pokorne znášal trest takmer tisíc rokov. Svoj hriech úprimne ľutoval, veril v zásluhy zasľúbeného Spasiteľa a zomrel v nádeji na vzkriesenie. Za jeho vinu a hriech zaplatil Boží Syn. Teraz vďaka zmiereniu prostredníctvom Krista môže Adam prevziať svoje pôvodné panstvo.

[465] Adam bol uchvátený radosťou, že znova vidí stromy, ktoré mal kedysi tak rád – tie stromy, ktorých plody v čase svojej nevinnosti a radosti sám oberal. Vidí vinicu, ktorú pestoval, i kvety, o ktoré sa kedysi s toľkou láskou staral. Uvedomí si, že je to skutočnosť, naozaj obnovený raj, teraz ešte krajší, než bol vtedy, keď musel z neho odísť. Spasiteľ ho zavedie k stromu života, z ktorého mu ponúkne krásne ovocie. Adam sa rozhliadne a v Božom raji uvidí mnoho zachránených členov svojej rodiny. Potom zloží z hlavy svoju korunu ku Kristovým nohám, padne mu do náručia a objíme Vykupiteľa. Z jeho zlatej harfy sa od nebeskej klenby odrazí víťazoslávny chválospev: „*Svätý, svätý, svätý je Baránok, ktorý bol zabitý a znova žije!*“, Adamova rodina sa pripojí k spevu, svoje koruny položia k nohám Spasiteľa a úctivo sa mu poklonia.

Svedkami tohto stretnutia budú anjeli, ktorí žiaľili nad Adamovým pádom do hriechu a tešili sa, keď Spasiteľ po svojom vzkriesení vystúpil na nebesá s možnosťou vzkriesenia všetkých, ktorí uveria v jeho meno. Teraz poznávajú, že dielo vykúpenia je hotové a pripájajú sa k chválospevu.

Na sklenom mori podobnom krištáľu, ktoré je akoby zmiešané s ohňom, pred nebeským trónom – tak žiariacim Božou slávou – sa zhromaždia „*tí, čo zvíťazili nad šelmou i nad jej obrazom a nad číslom jej mena,*“! Stoja s Baránkom na vrchu Sion, majú „*Božie citary,*“ a je ich stoštyridsaťštyritisíc vykúpených spomedzi ľudí. Počut' hlas ako hukot vody a mohutný zvuk „*ako keď hudobníci rozozvučia svoje nástroje,*“ Budú spievať „*novú pieseň,*“ pred Božím trónom. Pieseň, ktorú sa okrem tých stoštyridsaťštyritisíc nemôže nikto naučiť. Je to pieseň „*Božieho služobníka Mojžiša a pieseň Baránkova,*“ – pieseň vyslobodenia. Len stoštyridsaťštyritisíc vykúpených sa ju môže naučiť, pretože je to pieseň ich života – života, aký nikto iný neprežil. „*To sú tí, čo... nasledujú Baránka, kamkoľvek ide,*“ Zo zeme boli prenesení ako živí, ako „*prvotina Bohu a Baránkovi,*“ [Zjavenie Jána 15,2.3](#); [Zjavenie Jána 14,1-5](#). „*Toto sú tí, čo prichádzajú z veľkého súženia,*“ – prežili totiž súženie, akého nebolo odvtedy, čo sú ľudia na zemi. Prežili úzkosť Jákobovho súženia a boli bez Obhajcu pri konečnom vyliatí Božích rán. Boli však vyslobodení, lebo „*oprali si rúcha a zbielili v krvi Baránkovej,*“ „*V ich ústach sa nenašla lož; sú bez poškvrní,*“ pred Bohom. „*Preto sú pred trónom Boha a dňom i nocou mu slúžia v jeho chráme, a ten, čo sedí na tróne, bude ich ochraňovať,*“ Boli svedkami zeme spustošenej hladom a morom, keď slnko páliло ľudí neznesiteľnou páľavou a oni sami prežívali utrpenie. Im platí uistenie: „*Nebudú už lačniť ani žízniť, nebude na nich dorážať slnko, ani akákoľvek horúčava, lebo Baránok, ktorý je uprostred trónu, bude ich pásť, bude ich vodit' k prameňom vôd života a Boh im zotrie z očí každú slzu,*“ [Zjavenie Jána 7,14-17](#).

Verní Boží svedkovia prechádzali v každom čase školou utrpenia, v ktorej boli tvrdo vychovávaní. Chodili úzkou cestou pozemského života a v peci súženia sa zbavovali povahových nečistôt. Pre Krista boli prenasledovaní, nenávidení a ohováraní. Bojovali v ťažkých životných zápasoch podobne, ako ich Pán, trpeli a prežívali bolestné sklamania. Z vlastných skúseností poznávali zlobu hriechu, jeho

moc, následnú vinu a biedu. S odporom sa od neho odvracali. Pán na ich záchranu priniesol tú najväčšiu obeť, a toto vedomie ich pokoruje a súčasne naplňa srdce vd'ačnosťou a chválou, ktorú bezhriešne bytosti nikdy celkom nedocenia. Milujú mnoho, lebo im bolo mnoho odpustené. Keďže mali podiel na Kristovom utrpení, budú mať podiel aj na jeho sláve.

Dedičia Božieho kráľovstva prichádzajú zo skromných príbytkov, chatrčí, väzníc, popravisiek, hôr, pustatín, hrobiek a prímorských jaskýň. Na zemi „*trpeli núdzu, útlaky, príkoria*„ [Židom 11,37](#). Milióny verných zomreli v potupení, pretože neochvejne odmietali prijať klamné výmysly satana. Ľudské súdy ich súdili ako najhorších zločincov. Teraz však „*Boh sám je sudcom*„ [Žalm 50,6](#). Pozemský rozsudok sa teraz mení. „*Pán, Hospodin... z celej zeme odstráni potupu svojho ľudu*„ [Izaiáš 25,8](#). „*Budú ich volať: Svätý ľud, Vykúpenci Hospodinovi*„, Boh rozhodol, že dostanú „*veniec namiesto popola, olej radosti namiesto smútočného rúcha, chválospev namiesto malomysel'nosti*„ [Izaiáš 62,12](#); [61,3](#). Už nebudú slabí, nebude ich tiesniť zármutok, nikto ich nebude rozháňať, nebudú utláčaní. Odteraz budú stále s Pánom. Pred jeho trónom budú stáť v skvostnejších šatoch, než aké kedy nosili najvznešenejší ľudia. Ich hlavy budú ozdobené tými najdrahšími korunami, než aké kedy nosili pozemskí vládcovia. Dni bolesti a náreku sa navždy skončili. Kráľ slávy im zotrel slzy z tváre, nieto už nijakých príčin zármutku. Vykúpení budú mávať palmovými ratolesťami a spievať ľúbozvučný chválospev. Postupne sa do spevu zapoja všetky hlasy a celým nebom bude zniet' oslavný spev: „*Spása nášmu Bohu, sediacemu na tróne a Baránkovi*„, Všetci obyvatelia neba odpovedia: „*Amen. Dobroročenie a sláva, múdrosť a vd'aka, česť, moc i sila nášmu Bohu na veky vekov*„, [Zjavenie Jána 7,10.12](#).

V pozemských podmienkach len začíname chápať tú úžasnú tému vykúpenia. Svojím nedokonalým rozumom môžeme s celou vážnosťou uvažovať o hanbe a sláve, o živote a smrti, o spravodlivosti a milosti, ktoré sa spájajú v kríži. Ani s najväčším vypätím svojich duševných schopností nepochopíme vykúpenie v jeho celom význame. Človek nie je spôsobilý úplne obsiahnuť nezmernú veľkosť, dĺžku, šírku, hĺbku a výšku spasiteľnej lásky. Vykúpení nepochopia celý plán spásy ani vtedy, keď „*uvidia tvárou v tvár*„, a „*poznajú, ako ich Boh pozná*„. Prekvapená a žasnúca myseľ človeka

bude po celú večnosť odhaľovať nové pravdy. Po skončení všetkých pozemských starostí, bolestí, pokušení a po odstránení všetkých príčin zla si vykúpení vždy budú jasne uvedomovať, čo všetko stála ich spása.

[467]

Budú stále premýšľať a spievať o Kristovom kríži. V oslávenom Kristovi budú vidieť Krista ukrižovaného. Nikdy nezabudnú, že Pán, ktorý svojou mocou stvoril a udržuje nespočetné svety v nekonečnom vesmíre, milovaný Boží Syn, vládca nebies, ktorého radostne uctievať cherubi a serafíni, sa ponížil, aby pozdvihol človeka, ktorý padol do hriechu. Nezabudnú, že za ľudský hriech znášal trest a hanbu, ani to, že nebeský Otec skryl pred ním svoju tvár tak, že mu nad úbohosťou strateného sveta puklo srdce a jeho utrpenie sa skončilo na golgotskom kríži. Skutočnosť, že Stvoriteľ všetkých svetov a Sudca všetkých stvorených bytostí odložil svoju slávu a z lásky k človekovi sa ponížil, bude vždy vzbudzovať obdiv a úctu vesmíru. Keď zástupy vykúpených budú hľadiť na svojho Vykupiteľa a v jeho tvári uvidia odlesk večnej slávy Otca, keď zahliadnu večný Boží trón a poznajú, že jeho kráľovstvo bude bez konca, nadšene zajasajú: „*Hoden, hoden je Baránok, ktorý bol zabitý a zmieril nás s Bohom svojou drahou krvou!*„

Tajomstvo kríža vysvetlí uje všetky ostatné tajomstvá. Vo svetle Golgoty sa všetky Božie vlastnosti, ktoré nás naplňali strachom a posvätnou bázňou, javia vznešene a prít' ažlivo. Milosť, dobrota a otcovská láska sa spájajú so svätosťou, spravodlivosťou a mocou. Len keď budeme smieť pozorovať Božiu vznešenosť na tróne vesmíru, jeho velebnosť a vyvýšenosť a keď poznáme jeho povahu v prejavoch milosti, porozumieme ako nikdy predtým významu toho vzácneho oslovenia: „*Otče náš,*„

Pochopíme, že neskonale múdry Boh nemohol pripraviť plán našej záchrany bez obete svojho Syna. Odmenou za túto obeť mu bude radosť, že obnovenú zem naplnia vykúpené, sväté, šťastné a nesmrteľné bytosti. Radosť vykúpených, ktorá bude vo večnosti velebou Božej slávy, je ovocím Spasiteľovho boja s mocnosťami temnoty. Hodnota jediného zachráneného človeka je nebeskému Otcovi zadosť učením za cenu, ktorú zaplatil za spásu sveta. Kristovi bude zadosť učením pohľad na ovocie svojej veľkej obete.

41. kapitola — Ukončená minulosť

„Jeho hriechy sa nahromadili až po nebo a Boh si spomenul na jeho neprávosti. Do kalicha, do ktorého nalievala, nalejte jej dvojnásobne. Koľko sa sama oslavovala a hýrila, toľko jej dajte útrap a smútku, lebo si v srdci hovorí: Sedím ako kráľovná, nie som vdovou a neuzriem smútku. Preto v jednom dni prídu jej pliahy: smrť, smútok, hlad a ohňom bude spálená, lebo mocný je Pán, Boh, ktorý ju odsúdil. Plakať a nariekať budú nad ňou králi zeme, ktorí s ňou smilnili a hýrili... pre strach z jej útrap budú zd'aleka stáť a volať: Beda, beda, veľké mesto, Babylon, mocné mesto, lebo v jedinú hodinu prišiel na teba súd., Zjavenie Jána 18,5-10.

„Kupci zeme,, ktorí „zbohatli z jeho nadmerného prepychu,, – „zo strachu z jeho útrap, budú plakať a žialiť a budú volať: Beda, beda, veľké mesto, odiate do kmentu, purpuru a šarlátu, ozdobené zlatom, drahokamami a perlami – lebo za jedinú hodinu bolo spustošené toľké bohatstvo,, Zjavenie Jána 18,11.3.15-17.

Takýto trest má postihnúť Babylon vtedy, keď sa prejaví Boží hnev. Babylon totiž naplnil mieru svojej neprávosti a dozrel. Babylon je zrelý na zánik.

Keď Boží hlas zmení údel vykúpených, strašné bude prebudenie tých, čo vo veľkom životnom zápase stratili všetko. Vtedy, keď Boh ponúkal svoju milosť, satan ich oslepil a oklamal a oni obhajovali svoj hriešny život. Bohatí boli pyšní, že majú viac než tí, ktorým sa zbohatnúť nepodarilo. Bezbožní ľudia však svoje bohatstvo získali prestupovaním Božích prikázaní. Nenasycovali hladných, neodievali nahých, nekonali spravodlivo, obchádzali milosrdenstvo. Sebecky sa starali len o svoju slávu a pocty od ľudí. Teraz prišli o všetko, na čom spočívalo ich velikášstvo, schudobneli a zostali bezmocní. Hroziť sa budú nad pádom svojich modiel, ktorým dali prednosť pred Stvoriteľom. Stali sa otrokmi pozemského bohatstva i svet-ských radostí a nesnažili sa zbohatnúť podľa Božej vôle. Preto sa ich život skončil prehrou. Z radostí a zábav im zostane horký blen a ich poklady stratia akúkoľvek cenu. Čo po celý život budovali, sa v

okamihu zrúti. Boháči budú plakať nad troskami svojich nádherných domov a nad stratou svojho zlata a striebra. V tomto náreku ich však prepadnú obavy, že so svojimi modlami musia zahynúť aj oni.

Trpký žiaľ zovrie bezbožných nie nad tým, že trestuhodne zanedbávali Boha a svojich blížnych, ale nad tým, že zvíťazil Boh. [469] Nebudú teda nariekať nad svojou bezbožnosťou, ale nad tým, že sa to s nimi tak tragicky skončilo. Všetky prostriedky by vynaložili na to, keby prehru mohli zmeniť na víťazstvo.

Pozorovali, ako práve tí, ktorých vysmievali a ktorých chceli zničiť, prešli bezpečne morom, prežili pohromy a zemetrasenia. Boh, ktorý je všetkým priestupníkom svojho zákona zničujúcim ohňom, svojmu ľudu je spoľahlivým útočiskom.

Duchovní, ktorí kvôli priazni u ľudí obetovali pravdu, teraz spoznávajú vplyv svojho učenia. Potvrdí sa im, že vševediace oko ich pozorovalo, keď kázali, pri rozhovore na ulici, či pri rôznych iných príležitostiach v každodennom styku s ľuďmi. Zasiatym semenom bol každý citový prejav, napísaný riadok, vyslovené slovo, alebo vykonaný skutok, ktorý svojím vplyvom upokojoval ľudí v mylnej istote. V zničených a premárnených životoch ľudí svojho okolia uvidia žalostnú žatvu.

Pán ústami svojich prorokov povedal: *„Povrchne liečia ranu dcéry môjho ľudu a vravia: Pokoj, pokoj!, ale niet pokoja.„* *„Srdce spravodlivého klamom privádzate do zúfalstva, zatiaľ čo ja som mu nespôsobil bolesť, a pretože posilňujete ruky bezbožného, aby sa nevrátil zo svojej zlej cesty a tak ostal nažive.„* [Jeremiáš 8,11](#); [Ezechiel 13,22](#).

„Beda pastierom, ktorí strácajú a rozháňajú ovce mojej pastvy. Ja vás potrescem za vaše zlé skutky.„ *„Kvítte pastieri a kričte, a váľajte sa v prachu, predáci stáda, lebo sa naplnili dni, aby vás pobili a rozptýlili. Nebude útočiska pre pastierov ani úniku pre predákov stáda.„* [Jeremiáš 23,1.2](#); [25,34.35](#).

Duchovní spolu s ostatnými ľuďmi si uvedomia, že ich vzťah k Bohu nebol taký, aký mal byť. Pochopia svoj odboj proti Pôvodcovi dokonale spravodlivého a dobrého zákona. Prestupovaním Božích prikázaní spôsobili mnoho zla, nedorozumenia, nenávisť a nepriateľstva, takže celá zem sa stala veľkým bojiskom, semeniskom skazy. Tento obraz sa vyjaví tým, čo zavrhli pravdu a obľúbili si blud. Nijaký jazyk nebude môcť vyjadriť túžbu neposlušných a

neverných ľudí po tom, čo navždy stratili – po večnom živote. Vysoko uznávaní ľudia pre svoje nadanie a výrečnosť uvidia všetko v pravom svetle. Pochopia, o čo sa svojou neposlušnosťou voči Bohu pripravili, padnú k nohám tých, ktorých vernosť tupili a vysmievali a vyznajú, že Boh ich miloval.

[470] Ľudia zbadajú, že boli oklamaní. Vzájomne sa budú obviňovať, že sa dostali do záhuby, všetci však budú svorne preklínať svojich duchovných vodcov. Neverní pastieri ich utešovali len príjemnými správami. Svojich poslucháčov nedostatočne varovali pred prestupovaním Božieho zákona, skôr osočovali tých, čo ho zachovávali. Títo falošní učители budú teraz pred ostatnými zúfalo vyznávať, že ich výklady odporovali pravde. Zástupy ľudí prepadne zúrivosť. Budú volať: „*Sme stratení, a vy ste zapríčinili našu záhubu.*“, Ich hnev sa obráti proti nepravým pastierom. Tí, čo ich kedysi obdivovali, teraz ich budú preklínať. Rukám, ktoré ich žehnali, budú zlorečiť. Zbrane, ktoré mali vyhubiť Boží ľud, hubia bezbožných. Všade vzplanú zúrivé boje a krviprelievania.

„*Hukot prenikne až do končín zeme, lebo Hospodin má spor s národmi, ustanovuje súd nad každým telom. Bezbožných vydá meču napospas.*“, [Jeremiáš 25,31](#). V šesťtisícročnom veľkom spore bojoval Boží Syn s celým zástupom nebeských poslov proti kniežat'u zla, pričom ľudí v záujme ich záchrany varoval a poučal. Všetci sa už rozhodli. Bezbožní prešli na stranu satana a s ním bojovali proti Bohu. Nadišla chvíľa, aby Boh obhájil česť svojho zneváženého zákona. Spor už nevedie len so satanom, ale aj s ľuďmi. „*Hospodin má spor s národmi. Bezbožných vydá meču napospas.*“,

Boh označil znamením vyslobodenia tých, „*ktorí vzdychajú a stenú pre všetky ohavnosti, ktoré sa pášu.*“, Prichádza anjel smrti. V Ezechielovom videní ho predstavujú ozbrojení muži, ktorí dostali rozkaz: „*Vraždite starca, mládenca i pannu, dieťa i ženy, kým ich nevyhubíte. Avšak nepriblížte sa k nijakému mužovi, na ktorom je znak. Začnite od mojej svätyne! A tak začali od mužov, starších, ktorí boli pred chrámom.*“, poznamenáva prorok ([Ezechiel 9,1-6](#)). Záhuba sa začne od tých, čo mali byť duchovnými strážcami národa. Títo falošní strážcovia padnú prví. Tu už nebude ľútosť ani súcitu. Muži, ženy a deti – všetci zahynú.

„*Hospodin vychádza zo svojho miesta, aby potrestal nepravosť obyvateľov zeme; a zem odhalí krv vyliatu na ňu a nebude už za-*

krývať svojich zavraždených, [Izaiáš 26,21](#). „A touto ranou raní Hospodin všetky národy, ktoré bojovali proti Jeruzalemu: Telo im bude odhŕňať, aj keď budú stát na nohách, oči im budú zahŕňať v jamkách a jazyk im zhnije v ústach. V ten deň zavládne medzi nimi veľký zmätok od Hospodina, takže jeden druhého chytia za ruku a ruka jedného siahne na ruku druhého,“ [Zachariáš 14,12.13](#). V zúrivom boji protichodných vášní a v prejave Božieho hnevu nezriadeného milosrdenstvom padnú bezbožní obyvatelia zeme – duchovní vodcovia, vládcovia i ľud, bohatí, chudobní, vznešení i jednoduchí. „V onen deň Hospodinom zbití budú ležať od jedného konca zeme po druhý, nebudú ich oplakávať ani zbierať, ani pochovávať,“ [Jeremiáš 25,33](#).

[471]

Pri príchode Ježiša Krista budú bezbožní odstránení z povrchu celej zeme – zahynú dychom Pánových úst a slávou jeho príchodu. On uvedie svoj ľud do Božieho mesta a zem zostane pustá. „Hospodin spustoší zem a vyplieni ju; rozvráti jej povrch a rozptýli jej obyvateľov,“ „Zem bude celkom spustošená a celkom vylúpená, lebo Hospodin vyriekol toto slovo,“ „Zem pod svojimi obyvateľmi je znevätená, veď prestúpili zákony a prekročili ustanovenia, zrušili večnú zmluvu. Preto kliatba zožerie zem a jej obyvatelia pykajú za svoje viny; preto miznú obyvatelia zeme,“ [Izaiáš 24,1.3.5.6](#).

Celá zem sa bude podobať púšti. Jej povrch bude zboreniskom zemetrasením zničených miest a dedín, povyvracaných stromov, morom vyvrhnutých alebo zo zeme vytrhnutých skál s prepadliskami, z ktorých boli zo základov vyvrátené vrchy.

Potom nastane udalosť, ktorá symbolizovala posledný slávnostný úkon Dňa zmierenia. Keď sa skončila služba vo svätyni svätých a hriechy Izraela boli krvou prinesenej obete odstránené zo svätyne, pred Hospodina dovedli živého kozla a veľkňaz vyznal pred celým zhromaždením „všetky viny Izraelcov i všetky ich priestupky so všetkými ich hriechmi a uvalil ich na hlavu kozla,“ [3. Mojžišova 16,21](#). Podobne aj pri dokončení zmierenia v nebeskej svätyni budú pred Bohom a nebeskými anjelmi i pred zástupmi vykúpených uvalené hriechy Božieho ľudu na satana. Boh vyhlási satana za pôvodcu všetkého zla, pretože k tomu zvädzal. Ako bol kozol vyhnaný do puste krajiny, tak bude satan vypovedaný na vyľudnenú a pustú zem.

Kniha Zjavenie hovorí o vypovedaní satana a vyl'udnení zeme na tisíc rokov. V proroctve je opísaný Kristov druhý príchod a záhuba bezbožných. O tom čítame: „*Videl som anjela zostupujúceho z neba. Mal kľúč od priepasti a v ruke veľkú reťaz. Zmocnil sa draka, toho starého hada, ktorým je diabol, satan, a sputnal ho na tisíc rokov. Hodil ho do priepasti, zavrel a zapečatil ju nad ním, aby už nezvádzal národy, kým sa nedovrší tisíc rokov. Potom musí byť na krátky čas uvoľnený,*“ [Zjavenie Jána 20,1-3](#).

Z iných textov Písma vyplýva, že výraz „*priepast'*“, znamená zem v pustom a temnom stave. Keď Písmo hovorí o zemi „*na začiatku,*“, hovorí, že „*zem bola pustá a prázdna, tma bola nad prahlinou,*“ [1. Mojžišova 1,2](#). V proroctve je náznak, že sa do tohto stavu aspoň čiastočne vráti. Pri pohľade do budúcnosti, na veľký Boží deň prorok Jeremiáš zvolal: „*Pozrel som na zem, a hľ'a, beztvárna je a pustá; aj na nebesá, ale ich svetla nebolo. Pozrel som na vrchy,... chveli sa, i všetky kopce sa klátili. Pozrel som, a nebolo človeka a všetko nebeské vtáctvo uletelo. Pozrel som a hľ'a, ovocný sad bol púšťou a všetky jeho mestá sa zrúcali,*“ [Jeremiáš 4,23-26](#).

Tu bude teda satan žiť so svojimi stúpenkami tisíc rokov. Bude obmedzený len na zem a nebude mať prístup do vesmíru, aby nemohol pokúšať a zvádzať bezhrišne bytosti. V tomto zmysle bude satan „*zviazaný,*“. Nebude mať nikoho, na kom by mohol skúšať svoju moc. Nebude môcť nikoho zvádzať a ničiť, čo bolo po tisícročia jeho jedinou záľubou.

Prorok Izaiáš, ktorý vo videní sledoval satanovo zvrhnutie, volal: „*Ach, ako si spadol z neba, ty jasná hviezda, syn rannej zory; zoťatý si na zem, ty, ktorý si premáhal národy. Povedal si si v srdci: Vystúpim do nebies, hore nad Božie hviezdy vyvýšim svoj trón. Podobný budem Najvyššiemu. Musíš však zostúpiť do podsvetia, do najhlbšej jamy. Tí, čo ť'a uvidia, uvažovať budú o tebe: Či je to ten muž, ktorý vzrušoval zem a otriasal kráľovstvami? Ktorý svet obracal na púšť a rúcal jeho mestá, ktorý svojich väzňov nepúšťal domov?,*“ [Izaiáš 14,12-17](#).

Satan šesťtisíc rokov „*vzrušoval zem,*“ svojou vzburou. „*Svet obracal na púšť a rúcal jeho mestá,*“, „*Svojich väzňov nepúšťal domov,*“. Šesťtisíc rokov väznil Boží ľud a držal by ich spútaných navždy. Kristus však zničil jeho okovy a väzňov vyslobodzuje.

Zo satanovej moci sú vymanení aj bezbožní, takže zostáva len s tými, ktorí sa pridali k nemu na začiatku. Teraz má možnosť uvedomiť si, aké zlo spôsobil hriech. *„Všetci králi národov spočívajú v sláve, každý v svojej hrobke. Ty si však vyhodенý zo svojho hrobu ako ohavný výhonok. V hrobe sa s nimi nespojíš, lebo si zničil vlastnú krajinu, vraždil si vlastný ľud., Izaiáš 14,18-20.*

Tisíc rokov bude satan blúdiť po spustošenej zemi a hl'adiet' na výsledok svojej vzbury proti Božiemu zákonu. Bude to preňho strašné utrpenie. Po svojom páde do hriechu horlivo pracoval a nemal čas nad tým premýšľať. Nakoniec zbavený moci môže uvažovať, aké dielo konal odvtedy, čo sa vzbúril proti Božej vláde. V hrôze musí očakávať budúcnosť a zaslúžený trest za všetko páchané zlo a za hriechy, ku ktorým ľudia zviadol.

Porážka satana bude pre Boží ľud šťastím a požehnaním. Prorok napísal: *„V deň, keď ti Hospodin dožičí odpočinutia od bolesti, zmietania a od tvrdej služby, ktorou ťa zotročovali, prednesieš túto výpoveď o babylonskom kráľovi (ktorý tu predstavuje satana). Ako sa upokojil poháňač!... Hospodin zlámal prút bezbožných, palicu panovníkov, čo v prudkej zlosti bila národy neprestajnými údermi, čo v hneve opanúvala kmene neľútostným deptaním., Izaiáš 14,3-6.*

[473]

Počas tohto tisícročia, medzi prvým a druhým vzkriesením bude sa nad bezbožnými konať súd. Apoštol Pavol o ňom hovorí ako o udalosti, ktorá sa odohrá po druhom príchode Ježiša Krista. *„Preto nesúď te nič predčasne, kým nepríde Pán, ktorý vynesie na svetlo, čo je skryté v tme a odhalí zámery srdca., 1. Korint'anom 4,5.* Prorok Daniel napísal, že: *„Vekom starý prislúžil právo svätým Najvyššieho., Daniel 7,22.* V tomto čase budú spravodliví vládnuť ako Boží *„králi a kňazi.,* Apoštol Ján v knihe Zjavenie napísal: *„Videl som tróny, na ne sa posadili tí, ktorým bola daná moc súdiť., „Budú kňazmi Boha a Krista a budú s ním kral'ovat' tisíc rokov., Zjavenie Jána 20,4.6.* Práve vtedy podľa predpovede apoštola Pavla *„svätí budú súdiť svet., 1. Korint'anom 6,2.* Vykúpení budú spolu s Kristom súdiť bezbožných, ich skutky budú porovnávať s knihou zákona, s Písmom a o každom prípade rozhodnú podľa toho, ako človek na svete žil. Potom každému vymerajú trest podľa jeho skutkov a výsledok zaznamenajú k jeho menu v knihe smrti.

Kristus a jeho ľud budú súdiť aj satana s anjelmi, ktorí sa k nemu pridali. Apoštol Pavol napísal: *„Neviete, že budeme súdiť anjelov?.,*

1. Korint'anom 6,3. Júda napísal, že „anjelov..., ktorí si nezachovali svoju pôvodnú hodnotu, ale opustili svoj vlastný príbytok, drží v tme vo večných putách, kvôli súdu veľkého dňa., Júdu 1,6.

Po uplynutí tisícročia bude druhé vzkriesenie. Vtedy budú vzkriesení bezbožní a postavia sa pred Boha, aby prijali vynesení rozsudok. Kniha Zjavenie opisuje vzkriesenie vykúpených a dodáva: „Ostatní mŕtvi neožili, kým sa nedovŕšilo tisíc rokov., Zjavenie Jána 20,5. Prorok Izaiáš o bezbožných napísal: „Pozbierajú ich ako väzňov do jamy a budú zavretí pod zámkou a po mnohých dňoch budú potrestaní., Izaiáš 24,22.

42. kapitola — Víťazstvo lásky

[474]

Ježiš Kristus sa po skončení tisícročia opäť vráti na zem. Pri tomto návrate ho bude sprevádzať zástup vykúpených ľudí i anjelov. Zostúpi v sláve svojej velebnosti a na jeho rozkaz vstanú zo svojich hrobov bezbožní mŕtvi a oznámi sa im rozsudok. Bude to nespočítateľný zástup. „*Je ich toľko ako morského piesku.*“, [Zjavenie Jána 20,8](#). Ako sa však líšia od tých, čo vstali z mŕtvych pri prvom vzkriesení. Spravodliví vyšli premenení, v rúchu večnej mladosti a krásy. Bezbožní však nesú stopy choroby a smrti.

Všetci v tomto obrovskom zástupe uvidia slávu Božieho Syna a akoby jedným hlasom zvolajú: „*Požehnaný, kto prichádza v mene Pánovom!*“, Tieto slová však nezazneli z podnetu lásky ku Kristovi. Z neochotných úst si ich vynútila sila pravdy. Ako si bezbožní ľudia do hrobu ľahli, tak z nich povstávajú, s rovnakým pocitom nepriateľstva voči Kristovi a rovnako odbojne. Nebude im poskytnutý nijaký čas milosti na nápravu spáchaných hriechov. Nemalo by to nijaký zmysel. V ich hriešnom živote nenastal nijaký odmäk srdca. Predĺžený čas milosti by prežili rovnako ako čas prežitý na zemi. Nebrali by ohľad na Božie požiadavky a rovnako by sa búrili proti Bohu.

Kristus zostúpi na Olivový vrch, odkiaľ sa po svojom zmŕtvychvstaní odobral do neba a kde anjeli opakovali prísl'ub o jeho návrate. Prorok napísal: „*Vtedy príde Hospodin, môj Boh a všetci svätí s ním.*“, „*V ten deň zastanú jeho nohy na Olivovom vrchu, ktorý leží východne od Jeruzalema, takže sa Olivový vrch rozštiepi spoločne na východ a na západ. Vznikne veľmi veľké údolie.*“, „*Hospodin bude kráľom nad celou zemou. V ten deň bude Hospodin jediný a jeho meno jediné.*“, [Zachariáš 14,5.4.9](#). Keď Nový Jeruzalem zostúpi z neba v oslňujúcej sláve, spočinie na mieste pripravenom a očistenom na jeho príchod a Kristus so svojím ľuďom i anjelmi vstúpi do Svätého mesta.

V tom čase sa bude satan chystať na záverečný boj o nadvládu. V predchádzajúcom stave bezmocnosti a bez možnosti konať svoje

[475]

zákerne dielo bol tento vládca zla nešťastný a bezradný. Pri pohľade na toľké zástupy tých, čo vstali z mŕtvych a ktorých má na svojej strane, mu nádej ožije a rozhodne sa ďalej pokračovať v boji proti Bohu. Pod svoju zástavu zvolá všetky zástupy odsúdencov a pokúsi sa spolu s nimi uskutočniť svoje zámery. Bezbožní ľudia sú totiž satanovými zajatcami. Keď odmietli Krista, prijali vládu pôvodcu vzbury. Oni ochotne prijímú jeho návrhy a splnia jeho príkazy. Aj vtedy sa bude správať podľa svojej pôvodnej ľsti a neprizná sa, že je satanom. Predstaví sa ako vládca sveta, ktorý bol nezákonne pripravený o svoje dedičstvo, ako ochranca svojich oklamáných stúpcov s uistením, že z hrobu ich vyviedol vlastnou mocou a chce ich brániť pred najtvrdšou tyraniou. Satan využije Kristovu neprítomnosť medzi ľuďmi na zemi a bude robiť divy v snahe podprieť svoje tvrdenia. Zo slabých budú silní a všetkým vdýchne svojho ducha a svoju silu. Navrhne im boj proti vykúpeným a sľubuje víťazstvo nad Božím mestom. Diabolsky sa bude radovať nad nespočítateľným zástupom tých, ktorí vstali z mŕtvych a oznámi, že ako ich vodca mesto dobyje, znova získa svoj trón a svoju vládu.

V tom ohromnom zástupe budú jednotlivci z predpotopných dlhovekých generácií ľudia zdatných postáv a bystrého umu, ktorí pod nadvládou démonických síl venovali všetky svoje schopnosti snahe vyniknúť. Boli to ľudia, ktorých obdivuhodné umelecké diela prebúdžali v ostatných ľuďoch úctu k ich nadaniu. Ich krutosť a zlé zámery však poškvrnili zem a v človekovi znehodnotili Boží obraz. Títo ľudia si u Boha priamo vynútili, aby ich navždy vymazal spomedzi svojho stvorenstva. Medzi tými, čo vstali z hrobu, budú králi, vojvodcovia, ktorí si podmanili národy, silní muži, nikdy neporažení, i ctibažní vojaci, pred príchodom ktorých sa zachvievali kráľovstvá. Smrťou sa ich podstata nezmenila. Po vzkriesení budú v myšlienkach pokračovať tam, kde pri smrti prestali, s rovnakou dobyvačnou túžbou, aká ich hnala vtedy, keď zomierali.

Satan sa bude radiť so svojimi stúpcami, s vladármi, dobyvateľmi a udatnými bojovníkmi. Usúdia, že nad oveľa menším počtom obyvateľov Božieho mesta môžu obrovské zástupy služobníkov zla ľahko a rýchlo zvíťaziť. Treba teda zosnovať plány, ako sa zmocniť bohatstva a nádhery Nového Jeruzalema. Príprava na boj sa bezodkladne začne. Úspešní velitelia začnú vyzbrojovať zástupy bojovníkov a zostavovať bojové šíky jednotlivých oddielov.

Konečne zaznie rozkaz na útok a nesčíselné množstvo bojovníkov sa ženie vpred. Nijaký pozemský dobyvateľ nikdy nezhrmaždil do boja toľko vojska odvtedy, čo sa začali vojny na zemi. Hlavným veliteľom tejto armády je mocný vojvodca satan a stúpenci zla sústredia všetky svoje sily na záverečný boj. V jeho armáde budú králi a vojvodcovia s nespočetnými bojovníkmi. Presne zoradené šíky budú postupovať po hrbolatom teréne k Božiemu mestu. Na Kristov príkaz budú brány Nového Jeruzalema zatvorené. Satanské vojská obkľúčia mesto a budú sa pripravovať na útok.

[476]

Potom sa Kristus znova zjaví svojim nepriateľom. Na žiarivozlatom podklade sa nad mestom ukáže aj veľký, vyvýšený trón. Naň sa posadí Boží Syn a okolo neho sa zhromaždia obyvatelia jeho kráľovstva. Ľudská reč nevie vyjadriť Kristovu moc a vznešenosť. Syna zahaľuje sláva večného Otca. Jas jeho prítomnosti naplní Božie mesto, prenikne bránami a zaplaví celú zem.

V bezprostrednej blízkosti trónu budú bývalí horliví stúpenci satana, ktorí boli „vytrhnutí ako hlaveň z ohňa,, a oddane nasledovali svojho Spasiteľa. Pri nich budú tí, čo dosiahli dokonalosť kresťanskej povahy v prostredí zamorenom klamstvom a neverou, tí, čo Boží zákon zachovávali aj vtedy, keď ho kresťanský svet neuznával. Budú tu aj milióny tých, ktorí pre svoju vieru boli v priebehu stáročí mučení. Bude tu stáť „veľký zástup, ktorý nikto nemohol spočítať; z každého národa, kmeňa, ľudu a jazyka... pred trónom a pred Baránkom. Oblečení boli do bieleho rúcha, v rukách mali palmové ratolesti,, [Zjavenie Jána 7,9](#). Ich boj sa skončil, zvíťazili. Bežali o závod a získali cenu. Palmová ratolesť v ich rukách je symbolom víťazstva, biele rúcho znamením Kristovej nepoškvrnenej spravodlivosti, ktorou boli zaodetí.

Vykúpené zástupy budú spievať chválospev, ktorý sa bude rozliehať nebeskou klenbou: „*Spása nášmu Bohu, sediacemu na tróne a Baránkovi,*“, [Zjavenie Jána 7,10](#). K tomuto chválospevu sa pripoja zástupy serafínov i ostatní anjeli. Pri pohľade na satanovu moc a zlobu si vykúpení uvedomia ako nikdy predtým, že víťazstvo im umožnila len moc Ježiša Krista. Nikto z celého zástupu nebude spásnu zásluhu pripisovať sebe, vlastnej sile a добрote. Nikto nebude spomínať na to, čo vykonal alebo vytrpel. Obsahom každej piesne, témou každého chválospevu bude: Spasenie patrí nášmu Bohu a Baránkovi.

Pred zhromaždenými obyvateľmi neba i zeme sa uskutoční korunovácia Božieho Syna. Potom s najvyššou mocou zvrchovaného Vládcu vynesie Kráľ kráľov rozsudok nad tými, čo sa vzbúрили proti jeho vláde, a spravodlivo posúdi tých, čo prestupovali jeho zákon a utláčali jeho ľud. Prorok napísal: „*Videl som veľký biely trón i toho, ktorý na ňom sedel. Pred ním utiekla zem i nebo a už nebolo pre ne miesta. Videl som mŕtvych, veľkých i malých; stáli pred trónom. Otvorili sa knihy. Aj iná kniha sa otvorila, kniha života. Mŕtvi boli súdení na základe zápisov v knihách podľa svojich skutkov.*„ [Zjavenie Jána 20,11.12.](#)

[477] Len čo sa knihy záznamov otvoria a Kristus sa poďíva na bezbožných, všetkým prídu na myseľ hriechy, ktorých sa v živote dopustili. Uvedomia si, kde sa spreneverili čistote a nevinnosti a ako ich svojvoľnosť a vzbura zviadli k prestupovaniu Božieho zákona. Akoby ohnivým písmom uvidia záznamy o pokušeniach, ktorým nerozvážne podľaahli, ako aj požehnania, ktoré zneužili. Uvidia Božích poslov, ktorých neláskavo odmietli, pripomenú si výstrahy, ktoré zanedbali, ako aj ponuky Božej milosti, ktoré ich spurné srdce zavrholo.

Nad trónom sa zjaví kríž a ako v panoramatickom výjave sa ukáže Adamovo pokušenie, pád, aj všetky dejstvá plánu vykúpenia. Chudobné narodenie Spasiteľa, roky učenlivo a poslušne prežitej mladosti, jeho krst v Jordáne, pôst a pokušenie na púšti, jeho verejné pôsobenie, počas ktorého vyjavoval ľudom tie najvzácnejšie Božie požehnania. Ďalej sa ukážu dni plné skutkov lásky a milosrdenstva, noci modlitieb a bdelej osamelosti v horskom ústraní, výjavy závistlivých intríg, nenávisti a zloby, ktorými sa mu ľudia odplácali za jeho dobrotu. Vyjaví sa strašný a tajomný duševný zápas v Getsemanskej záhrade pod ťarchou hriechov celého sveta i zrada, ktorá ho vydala do rúk rozzúreného davu, ako aj udalosti onej hrôzostrašnej noci. Ukáže sa bezbranný väzeň, ktorého opustili milovaní učeníci a do súdnej siene pred Piláta viedli jeruzalemskými ulicami suroví žoldnieri, aby ho pred zbabelým a krutým Herodesom zosmiešňovali, urážali, mučili a nakoniec odsúdili na smrť.

Pred rozochveným davom nakoniec prebehnú posledné obrazy dejstva. Tichý Trpiteľ ide na Golgotu, Vládcu vesmíru pribíjajú na kríž, kde sa spupní kňazi a hlučná zberba vysmievajú z jeho smrteľného zápasu a kde za nadprirodzenej tmy, zemetrasenia, pukania skál a otvárania hrobov dokonáva Vykupiteľ sveta.

V týchto strašných výjavoch je presne zachytená skutočnosť. Satan, jeho služobníci spolu s jeho zajatcami sa nebudú môcť odvrátiť od toho, na čo musia hl'adiet'. Každý jednotlivec sa rozpamätá na všetko, čo vykonal. Herodes, ktorý dal vyvraždiť nevinné betlehemske deti, aby zahubil izraelského Kráľ'a. Herodiada si uvedomí vinu za smrť Jána Krstiteľ'a a podobne ako podkupný Pilát, posmievať sa vojaci, kňazi, predstavitelia ľudu a rozvášnený dav volajúci: „*Jeho krv na nás a na naše deti!*„ – všetci budú s hrôzou sledovať svoje previnenia. Márna bude snaha skryť sa pred vznešenou vážnosťou Kristovej tváre, vyžarujúcej slávu slnka. Naproti tomu každý vykúpený zloží svoju korunu z hlavy k nohám Spasiteľ'a a vyzná: „*Zomrel za mňa!*„

V zástupe vykúpených budú Kristovi učeníci, statočný Pavol, horlivý Peter, milovaný a milujúci Ján, ich verní bratia a s nimi davy mučeníkov. Medzitým budú za hradbami mesta spolu so všetkými odpornými a ohavnými ľuďmi tí, čo Božích verných prenasledovali, väznili a zabíjali. Nero ako stelesnená nerest' a krutosť bude svedkom radosti a plesania tých, ktorých kedysi mučil, aby mal z utrpenia diabolské potešenie. Bude tam i jeho matka, aby videla výsledok svojich intríg a poznala, že po nej zdedené zhubné črty a vášne, ktoré svojím vplyvom a príkladom len umocňovala, priniesli ovocie strašných a odporných zločinov. [478]

Budú tam aj duchovní, kňazi a preláti, ktorí sa pokladali za Kristových služobníkov, a pritom používali mučidlá, žaláre a zapálené hranice, aby ovládli svedomie ľudí. Budú tam aj spupní a svojvoľní veľkňazi cirkevno-mocenského systému, ktorí sa povyšovali nad Boha a opovážili sa meniť zákony Najvyššieho. Títo pokryteckí cirkevní hodnostári sa budú musieť pred Bohom zodpovedať za všetko, čo by radi pokladali za utajené. Príliš neskoro spoznajú, že Vševediaci berie svoj zákon vážne a v nijakom prípade neprehliada vinu. Vtedy poznajú, že Kristus stotožňuje svoje záujmy so záujmami svojho ľudu a pochopia hlboký význam jeho slov: „*Čokol'vek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili,*„ [Matúš 25,40](#).

Celý bezbožný svet bude stáť pred Božím súdom obvinený z velezrady proti Božej vláde. Nebude nikoho, kto by mohol obvinených obhajovať, nemajú sa čím ospravedlniť a Pán nad nimi vynesie rozsudok večnej smrti.

Potom už bude všetkým jasné, že odplatou za hriech nie je sloboda a večný život, ale otroctvo, sebazničenie a smrť. Bezbožní pochopia, o čo ich vzburá proti Bohu pripravila. Zavrhli ponuku nevystihnuteľnej večnej slávy. Túžba po nej je teraz už márna. Odsúdení budú volať: *„To všetko sme mohli získať, ale rozhodli sme sa na to ani nemyslieť. Aká to zaslepenosť! Pokoj, št’astie a česť sme vymenili za biedu, hanbu a zúfalstvo.*„ Uznejú, že z neba sú navždy vylúčení oprávnené, pretože celým svojím žitím dávali vlastne najavo: *„Nechceme, aby tento človek (Ježiš) nad nami kral’oval,*„ [Lukáš 19,14](#).

[479] Korunovácia Božieho Syna bude bezbožným pripadať ako sen. V jeho rukách uvidia dosky Božieho zákona, zásady, ktoré zavrhli a prestupovali. Budú svedkami údivu a nadšenia vykúpených pri oslave Krista a keď pred hradbami mesta poznajú dôvod jasotu, všetci spoločne zvolajú: *„Veľké a obdivuhodné sú tvoje skutky, Pane, Bože vševládny. Spravodlivé a pravdivé sú tvoje cesty, Kráľ národov,*„ [Zjavenie Jána 15,3](#). Vtedy padnú na zem a poklonia sa Kniežat’u života.

Kristova sláva a vznešenosť satana ochromia. Kedysi bol strážnym cherubom a teraz bude spomínať, čo svojou vzburou stratil. Ako sa zmenil tento skvúci sa anjel nazývaný *„Ranná zora,*„ ako len hlboko padol! Navždy bol vylúčený spomedzi tých, čo si ho vtedy ctíli. Vidí, ako na hlavu Ježiša Krista kladie korunu vznešený a krásny anjel a vie, že na jeho mieste mohol stáť on sám.

Bude spomínať na domov z čias svojej nevinnosti, čistoty, pokoja a št’astia, kým nezačal reptáť proti Bohu a závidieť Božiemu Synovi. Jeho osočovanie, vzburá, klamstvá, ktorými si vymánil súcit a podporu anjelov, jeho tvrdohlavý odpor k akémukol’vek Božiemu pokusu o nápravu s ponukou Božieho odpustenia – na to všetko sa živo rozpamätá. Zamyslí sa nad svojím zhubným vplyvom na ľuďi i nad jeho strašnými následkami: nad vzájomnou nevraživosťou, ničením života, nad vzostupom a zánikom kráľovstiev, nad pádom trónov, radom vojen, sporov a revolúcií. Spomenie si na trvalú snahu mariť Kristovo dielo a človeka stále viac zotročovať. Spomenie si, že jeho diabolské úklady nemohli zničiť tých, čo verili Kristovi. Pri pohľade na svoje kráľovstvo ako výsledok svojho úsilia uvidí len úpadok a skazu. Zástupu odsúdených predstavil Božie mesto ako korisť, ktorá nevyžaduje veľkú námahu, hoci dobre vie, že to nie

je pravda. V priebehu odvekého sporu bol stále znova porázaný a nútený vzdávať sa. Príliš dobre pozná Božiu moc.

Pôvodca vzbury sa síce vždy snažil ospravedlniť svoje konanie a dokázať, že ju zaviniła Božia vláda. Používal na to všetok svoj um. Pracoval obozretne a systematicky. Úspešne zviadol veľké zástupy, aby prijali jeho výklad veľkého sporu dejín. Tento arcizvodca po tisícročia predstavoval lož ako pravdu. Teraz však prišiel čas, keď Boh vzburu s konečnou platnosťou víťazne premôže a odhalí satanovo dielo i povahu. Svojím posledným pokusom zvrhnúť Krista z trónu, premôcť Boží ľud a dobyť Božie mesto pôvodca zla odkryje svoju pravú tvár. Tí, čo sa k nemu pridali, pochopia, že jeho úsilie je celkom márne. Nasledovníci Krista a verní Boží anjeli poznajú v celom rozsahu satanove zákerné skutky proti Božej vláde. Nakoniec sa od neho všetci s odporom odvrátia.

Satan pochopí, že z neba sa vyradil vedomou vzburou. Svoje schopnosti zneužil na boj proti Bohu. V čistote, pokoji a súlade neba by prežíval nevýslovné muky. Jeho námietky proti Božiemu milosrdenstvu a spravodlivosti konečne zmĺknu. Obvinenia vznášané proti Bohu dopadnú celou váhou naňho samého. Aj satan sa skloní a uzná, že rozsudok vynesený nad ním je spravodlivý.

[480]

„Kto by sa nebál, Pane, a neoslavoval tvoje meno? Pretože ty jediný si svätý; všetky národy prídu a tebe sa budú klaňať, lebo sa zjavili tvoje spravodlivé súdy,„ [Zjavenie Jána 15,4](#). V odvekom spore sa teraz vysvetlí každá otázka pravdy a klamu. Všetkým rozumným bytostiam sa objasnia následky vzbury, ovocie prestupovania Božích prikázaní. Celý vesmír mohol vidieť rozdiel medzi vládou satana a vládou Božou. Satana odsúdili jeho vlastné skutky. Božia múdrosť, spravodlivosť a dobrota budú navždy obhájené. Všetci poznajú, že v odvekom spore každý Boží čin mal na zreteli trvalé dobro Božieho ľudu i všetkých stvorených svetov. „Nech ťa chvália, Hospodine, všetky tvoje skutky, nech ti dobrorečia tvoji zbožní,„ [Žalm 145,10](#). Dejiny hriechu budú večným dôkazom, že šťastie všetkých stvorených bytostí súvisí s existenciou Božieho zákona. Pri zvažovaní všetkého, čo sa v priebehu odvekého sporu udialo, celý vesmír – verný i odbojný – jednohlasne zvolá: „Spravodlivé a pravdivé sú tvoje cesty, Kráľ národov,„ [Zjavenie Jána 15,3](#).

Celý vesmír vie, akú veľkú obeť priniesol Otec a Syn na záchranu ľudstva. Nadišla chvíľa, aby Kristus zaujal svoje oprávnené

miesto a bol oslávený nad všetky panstvá, mocnosti a aby jeho meno bolo zvelebené nad všetky ostatné mená. Pre budúcu radosť – aby k sláve mohol priviesť mnohých synov – vytrpel kríž a podstúpil pohanenie. Aj keď šlo o nepredstaviteľne veľkú bolesť a potupu, radosť a sláva sú ešte väčšie. Kristus pri pohľade na vykúpených, v ktorých sa po premene objaví jeho obraz, uvidí v ich tvárach kráľovskú podobu – výsledok svojho obetavého úsilia a bude spokojný. Potom svojím mocným hlasom, ktorý budú počuť všetky zástupy spravodlivých i bezbožných, oznámi: *„Pozrite, týchto som vykúpil svojou krvou! Kvôli nim som trpel i zomrel, aby mohli byť večne so mnou.“* Zhromaždení okolo trónu, oblečení v bielom rúchu, prejavia svoju vd'ačnosť chválospevom: *„Hoden je Baránok, ktorý bol zabitý, prijať moc, bohatstvo, múdrosť, silu, česť, slávu i dobrorečenie.“*, [Zjavenie Jána 5,12](#).

[481] Aj keď satan musel uznať Božiu spravodlivosť a skloniť sa pred Kristovou zvrchovanosťou, jeho povaha sa nezmenila. Duch vzbury sa v ňom znova prejaví ako pustošivý príboj. V šialenom záchvate zúrivosti sa rozhodne nepoddať sa. Prichádza chvíľ a jeho zúfaleho útoku proti Vládcovi neba. Medzi svojimi poddanými sa vynasnaží podnieť rovnakú zlobu a strhnúť ich do okamžitého útoku. Vtedy však už nikto z nespočítateľných miliónov, ktoré kedysi zvedol do vzbury, jeho vládu neuzná. Jeho moc sa končí. Bezbožní budú nenávidieť Boha i satana. Pochopili však beznádejnosť svojej situácie, že proti Bohu nemôžu zvíťaziť. To ale umocní v nich nenávisť voči satanovi i k tým, ktorí mu pomáhali šíriť jeho klamstvá, a teraz sa s démonickou zúrivosťou obrátia proti nim.

Pán hovorí: *„Pretože si sa vo svojej mysli pokladal za rovného Bohu, preto privediem proti tebe cudzie násilnícke národy, tie vytasia svoje meče proti kráse tvojej múdrosti a znesvätia tvoj lesk. Zvrhnú ťa do jamy.“* *„A tak som ťa v nemilosti zahnal. A cherub uzavierajúci prístup ťa odstránil spomedzi ohnivých kameňov. Zhodil som ťa na zem, pred kráľov som ťa postavil, aby mali z teba divadlo. Vyviedol som oheň z teba, a ten ťa strávil; zmenil som ťa na popol na zemi pred očami všetkých, ktorí ťa vidia. Všetci, čo ťa poznajú medzi národmi, zdesili sa nad tebou. Hrozný koniec ťa stihol a nebude ťa nikdy viac.“*, [Ezechiel 28,6-8.16-19](#).

„Každá hrmotne dupotajúca obuv a v krvi pováľaná plášť zhorí.“, *„Lebo Hospodin je nahnevaný na všetky národy a nazlostený na*

všetky ich voje. Určil ich hubiacej kliatbe, vydal ich na zabitie., „Dážď žeravého uhlia a síry spustí na bezbožníkov, horúci vietor bude ich údelom., [Izaiáš 9,5](#) ROH; [Izaiáš 9,4](#) ECAV; [Izaiáš 34,2](#); [Žalm 11,6](#). Od Boha zostúpi z neba oheň. Zem sa roztvorí, ukázu sa zbrane ukryté v jej hĺbkinách. Z každej priepasti vyšľahnú požierajúce plamene a neodolajú ani skaly. Prišiel deň horiaci ako pec. Živly sa rozplynú v požari, zem a všetko, čo je na nej, bude spálené. ([Malachiáš 3,19](#); [2. Petra 3,10](#).) Povrch zeme bude ako rozpustená hmota – obrovské vriace ohnivé more. Bude to čas súdu a záhuby bezbožných – „*Hospodin určil deň pomsty, rok odplaty odporcom Siona*., ([Izaiáš 34,8](#)).

Bezbožní dostanú odplatu na zemi ([Príslovia 11,31](#)). Stanú sa „*slamou a prichádzajúci deň ich spáli, vraví Hospodin mocnosť*., [Malachiáš 3,19](#). Niektorí zomrú v okamihu, iní budú trpieť mnoho dní. Všetci budú potrestaní „*podľa svojich skutkov*.,, Keď že vina za hriechy spravodlivých bola prenesená na satana, ten bude trpieť nielen za svoju vzburu, ale za všetky hriechy, ku ktorým zvedol Boží ľud. Jeho trest bude väčší než tresty tých, ktorých podviedol, utrpenie dlhšie než tých, ktorých zvedol k pádu. V očistných plameňoch nakoniec zahynú všetci, čo si zvolili cestu zla, koreň i ratolesti – satan je koreň, jeho nasledovníci sú ratolesti. Trest za prestúpenie zákona dopadne na nich v celom rozsahu, požiadavkám spravodlivosti sa urobí zadosť. Nebesá i zem pri pohľade na to potvrdia, že Boh je spravodlivý.

Satanovo skazonosné dielo sa navždy skončí. Počas šiestich tisícročí uskutočňoval svoje zhubné zámery, na zemi šíril biedu a vo vesmíre pôsobil zármutok. Všetky stvorené bytosti bolestne vzdychali ako rodička pri pôrode. Nakoniec však budú navždy zbavené jeho prítomnosti a pokušení. „*Odpočíva, pokoj má celá zem, prepuká vo zvučný jasot*., [Izaiáš 14,7](#). V celom vesmíre sa bude ozývať chválorečenie a vít'azný jasot. Bude to znieť „*akoby hlas veľkého zástupu, a akoby hlas mnohých vôd, a akoby hlas mocných hromov, ktorý volal: Haleluja! Lebo začal kral'ovat' Pán, náš Boh vševládny*., [Zjavenie Jána 19,6](#).

Kým bude na zemi ničivý oheň, vykúpení budú v bezpečí Svätého mesta. Nad tými, čo vstali z mŕtvych pri prvom vzkriesení, druhá smrť nemá nijakú moc. Kým je Boh pre bezbožných „*stra-*

vujúcim ohňom,, svojom ľudu je „slnkom a štítom,, [Zjavenie Jána 20,6](#); [Žalm 84,12](#).

„Videl som nové nebo a novú zem. Lebo prvé nebo a prvá zem sa pominuli a ani mora už niet,, [Zjavenie Jána 21,1](#). Oheň, ktorý zničí bezbožných, očistí zem. Stopa zla bude z nej odstránená. Nebude nijaké večne horiace peklo, ktoré by vykúpeným pripomínalo strašné následky hriechu.

Jedinou pripomienkou budú stopy po ukrižovaní, ktoré nášmu Spasiteľovi zostanú navždy. Na jeho ranenej hlave, v jeho boku, na jeho rukách a nohách zostanú jazvy po strašnom skutku, ktorý spôsobil hriech. Prorok predstavil Krista v jeho budúcej sláve takto: „*Lúče mu z ruky šľahajú a tým je zahalená jeho moc*,, [Habakuk 3,4](#). Prebodnutý bok, s prúdom vytekajúcej krvi, ktorá zmierila človeka s Bohom, je zdrojom Spasiteľovej slávy a v ňom „*je zahalená jeho moc*,, Vďaka svojej výkupnej obeti má „*moc zachraňovať*,, [Izaiáš 63,1](#). Spasiteľ má moc spravodlivo naložiť so všetkými, čo pohrdli Božou milosťou. Stopy po ponížení sú jeho najvyššou poctou. Po nekonečné veky budú golgotské rany zvelebovať Krista a hlásať jeho moc.

„*Ty, veža stáda, pahorok dcéry Sion, k tebe sa dostaví, príde prvotné vladárstvo*,, [Micheáš 4,8](#). Na ten čas túžobne čakali praví veriaci odvtedy, čo plamenný meč vyhnal prvých ľudí z raja, čakali na čas, „*aby sme ako jeho vlastníctvo boli vykúpení na chválu jeho slávy*,, [Efezským 1,14](#). Zem pôvodne zverená človekovi ako jeho kráľovstvo, ktoré mu satan podvodne odcudzil, sa z dlhej nadvlády tohto mocného nepriateľa vráti slávnym plánom vykúpenia do pôvodného stavu. Všetko, čo hriech zničil, bude napravené. „*Takto vraví Hospodin..., ktorý sformoval zem a utvoril ju. On ju založil..., nestvoril ju nato, aby ostala pustou, ale pripravil ju na bývanie*,, [Izaiáš 45,18](#). Splnil sa pôvodný zámer, ktorý Boh sledoval pri stvorení zeme – táto planéta sa stane večným domovom vykúpených. „*Spravodliví budú vlastniť krajinu, budú v nej bývať naveky*,, [Žalm 37,29](#).

[483]

Niektorí ľudia z obavy, aby život vykúpených nechápali príliš materiálne, snažia si všetky biblické výroky o budúcom domove vykladať duchovne. Ježiš Kristus svojich učeníkov ubezpečil, že odchádza, aby im v Otcovom dome pripravil príbytky. Kto verí tomu, čo Božie slovo učí, smie vedieť niečo o nebeských príbytk-

koch. Apoštol však predsa upozorňuje: „Ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo a čo ani len do ľudskeho srdca nevstúpilo, to pripravil Boh tým, čo ho milujú,, [1. Korint'anom 2,9](#). Ľudská reč nemá pojmy, aby mohla vystihnúť odmenu, ktorá čaká spravodlivých. Pochopia ju len tí, ktorí ju dostanú. Rozum smrteľného človeka nemôže pochopiť slávu Božieho raja.

Písmo označuje dedičstvo spasených slovom „vlast’,, [Židom 11,14-16](#). Tam bude nebeský Pastier vodit' svojich verných k prameňom živých vôd. Strom života bude každý mesiac dávať svoje ovocie a lístie stromu bude slúžiť zdraviu národov. Tam budú večne tečúce rieky s krištál'ovočistou vodou a na ich brehoch bude stromoradie tieniť cesty pripravené pre Božích vykúpených. Rozsiahle nížiny sa priblížia k pôvabným pahorkom a Božie vrchy budú majestátne dvíhať svoje štíty. V pokojných rovinách pri živých tokoch nájde Boží ľud, ktorý bol na svete dlho pútnikom a cudzincom, svoj domov.

„Môj ľud bude bývať v pokojných príbytkoch, v bezpečných obydliach a na mieste bezstarostného odpočinku., „Nebudú počut' o útlaku v tvojej krajine, ani o pustošení a skaze na tvojom území. Svoje hradby nazveš Spásou a svoje brány Chválou., „Budú stavať domy a bývať v nich, vysadia vinice a jest' budú ich ovocie. Nebudú stavať, aby iný býval, nebudú sadiť, aby iný jedol,... a moji vyvolení užijú výsledok práce svojich rúk., [Izaiáš 32,18; 60,18; 65,21.22](#).

„Radovať sa bude púšť i suchý kraj, jasat' bude step a kvitnúť., „Miesto trnia vzrastie cyprus, miesto hložia vzrastie myrta., „Vlk bude host'om u baránka, a leopard bude ležať s kozľ'at'om... a malý chlapec ich poženie., Pán hovorí: „Nebudú zle robiť ani škodit' nikde na mojom svätom vrchu., [Izaiáš 35,1; 55,13; 11,6.9](#).

V nebeskom prostredí nemôže byť bolesti. Nebude už slz, pohrebných sprievodov, ani stopy po smútku. Boh „zotrie z očí každú slzu a smrti už viac nebude, ani smútku, ani náreku, ani bolesti už nebude, lebo prvotné sa pominulo., „Ani jeden obyvateľ nepovie: Chorý som! Ľudu, ktorý tam prebýva, sú viny odpustené., [Zjavenie Jána 21,4; Izaiáš 33,24](#).

Tam bude Nový Jeruzalem, hlavné mesto oslávenej novej zeme, ktorý je „ozdobnou korunou v ruke Hospodinovej a kráľ'ovským diadémom na dlani svojho Boha., „Jeho jas bol podobný najvzácnějšíemu kameňu, akoby krištál'ovo ligotavému drahokamu jaspisu.,

„V jeho svetle budú kráčať národy a kráľi zeme vnesú doň svoju slávu.., Pán oznámil: „Zajasám nad Jeruzalemom a zaradujem sa nad svojím ľuďom.., „Hľa, stánok Boha uprostred ľudí. Bude prebývať s nimi a oni budú jeho ľuďom a sám Boh, ich Boh bude s nimi.., [Izaiáš 62,3](#); [Zjavenie Jána 21,11.24](#); [Izaiáš 65,19](#); [Zjavenie Jána 21,3](#).

V Božom meste „*nebude noci*.., Nikto nebude potrebovať odpočinok, ani po ňom nebude túžiť. Nikoho neunaví plniť Božiu vôľu a chváliť jeho meno. Vykúpení budú stále cítiť sviežosť rána, ktoré sa nikdy neskončí. „*Nepotrebuju svetlo lampy ani svetlo slnka, lebo Pán Boh ich bude osvecovať a kralovať budú na veky vekov*.., [Zjavenie Jána 22,5](#). Slnčný svit nahradí svetlo, ktoré nebude nepríjemne osľňovať, hoci jasom prekoná poludňajšie svetlo. Božia a Baránkova sláva naplnia sväté mesto jasným svetlom. Vykúpení budú žiť v sláve večného dňa bez slnka.

„*Chrám som v ňom nevidel, lebo Pán, Boh vševládny a Baránok je jeho chrámom*.., [Zjavenie Jána 21,22](#). Boží ľud bude mať prednosť osobne sa stýkať s Otcom a Synom. „*Teraz vidíme len akoby v zrkadle, v záhade*.., [1. Korint'anom 13,12](#). Tu na zemi máme Božiu podobu len ako zrkadlový obraz, a to v prírode i v Božom zaobchádzaní s ľuďmi. Potom ho však uvidíme tvárou v tvár, nijaký závoj nám nebude zastierať pohľad. Budeme stáť blízko neho a pozorovať nádheru jeho zjavu.

Tam budú vykúpení poznávať tak, ako Boh pozná ich. Najplnšie a najušľachtilejšie sa tam prejaví Boží dar lásky a súcitu. Šťastie vykúpených sa bude obnovovať v čistom spoločenstve so svätými bytosťami, harmonickým spoločenským životom so vznešenými anjelmi a tými, ktorí za všetkých okolností zostali verní Bohu, ktorí si vyprali rúcha a vybielili ich v krvi Baránkovej, sväte zväzky, ktoré spájajú „*každý rod na nebi i na zemi*.., ([Efezským 3,15](#)) – to všetko bude prispievať k šťastiu vykúpených

Vykúpení obdarení nesmrteľnosťou budú nadšene skúmať divy stvoriteľskej moci a tajomstvo zachraňujúcej lásky. Nebude tam krutý nepriateľ, ktorý by ich zvädzal zabudnúť na Boha. Tam sa rozvinie každý dar a každá schopnosť sa bude zdokonaľovať. Stále nové poznávanie neunaví mysle a nevyčerpá tvorivé sily. Tam sa uskutočnia tie najveľkolepejšie diela, splnia najvznešenejšie túžby a dosiahnu najušľachtilejšie ciele. Stále však zostanú nové výšiny na

výstup, nové divy na obdiv, nové pravdy na skúmanie a nové úlohy na rozvoj duchovných, duševných i telesných schopností.

Budú môcť voľne skúmať všetky bohatstvá vesmíru. Bez pút smrteľnosti a únavy poletia na vzdialené svety, ktoré nielen súcitne pozorovali ľudské utrpenie, ale aj jasali pri správe o každom vykúpenom človekovi. Veľkým potešením pre pozemšťanov bude spoločenstvo so šťastnými a múdrymi bytosťami nepadlých svetov. Budú mať prístup k pokladom múdrosti a vekmi získaného poznania Božej stvoriteľskej moci. Pravdivo budú môcť pozorovať slávu stvorenia – slnko, hviezdy a ich sústavy v určenom pohybe okolo Božieho trónu. Každé Božie dielo, od najmenšieho po to najväčšie, nesie meno Tvorcu a všetko svedčí o bohatstve jeho moci.

Náplňou života vo večnom bezčasí bude stále slávnejšie poznávanie Boha a jeho Syna, Ježiša Krista. Čím obsiahlejšie bude toto poznanie, tým väčšia bude láska, úcta a šťastie. Čím viac budú ľudia poznávať Boha, tým viac budú obdivovať jeho povahu. Keď im Spasiteľ bude postupne odhaľovať bohatstvo vykúpenia a úžasné skutky vykonané vo veľkom spore so satanom, srdcia vykúpených prejavia ešte väčšiu lásku a ešte radostnejšie sa im v rukách rozozvučia zlaté harfy. V mohutnom chválospeve sa k nim pripoja „desaťtisíce desaťtisícov a tisíce tisícov“, hlasov nebešťanov.

„Všetko tvorstvo na nebi, na zemi, pod nebom i na mori a všetko, čo je v nich, som počul volať: Sediacemu na tróne a Baránkovi dobrorečenie, česť, sláva a vláda na veky vekov!“, [Zjavenie Jána 5,13](#).

Veľký spor medzi dobrom a zlom sa skončil. Nieto už hriechu ani hriešnikov. Celý vesmír je čistý. V celom nekonečnom stvorení vládne súlad a šťastie. Od toho, ktorý všetko stvoril, prúdi život, svetlo, blaho do všetkých strán bezmedzného priestoru. Od najmenšieho atómu až po najväčšie vesmírne telesá, všetko živé i neživé v neskonalej kráse a v dokonalej radosti hlása, že Boh je láska.

(Poslednú revíziu urobil Inštitút spisov E. G. Whiteovej 19. novembra 1956.)

Dodatok č. 1. Pápežský titul

V článku, ktorý je zahrnutý v rímskokatolíckom kanonickom práve Corpus Iuris Canonici, platnom do roku 1918, vyhlásil pápež Inocenc III. (1198-1216), že rímsky pápež je „*pozemským zástupcom nielen obyčajného človeka, ale samého Boha*„. V poznámke k tomuto výroku čítame, že je to tak preto, lebo je zástupcom Krista, ktorý je „*Bohom i človekom*„.

Pramene: Decretales Domini Gregorii Papae IX., zv. 1, De Translatione Episcoporum, časť 7, kap. 3; Corpus Iuris Canonici (2. lipské vydanie, 1881), stĺpec 99 (Paríž 1612), zv. 2, Decretales, stĺpec 205. V roku 1582 vydal pápež Gregor XIII. súhrn právnych zbierok Corpus Iuris Canonici, zostavený z hlavných cirkevno-právnych dokumentov. K nemu patrili tieto časti:

Decretum Gratiani, zozbierané roku 1140 mníchom Gratianom, ktorý učil na univerzite v Bologni.

Dekretálie Gregora IX., nazvané Liber Extra, zostavil Raimund von Pennafort. Uverejnené boli v roku 1234 ako prvý rímsky kódex; obsahovali cirkevno-právne nariadenia vydané po Gratianovi.

Zbierka Bonifáca VIII., nazývaná Liber Sextus, vyšla roku 1298. Clementinae Klementa V., vydané roku 1314 ako kódex.

Dve zbierky Extravagantes pápeža Jána XXII. a Extravagantes communes od Jeana Chappuisa, vydané roku 1500 v Paríži.

Pápež Pius X. poveril roku 1904 komisiu kardinálov, aby vypracovala jednotný, všeobecne platný kódex, písaný vtedajšou jasnou právnickou latinčinou s priebežným očíslovaním jednotlivých zákonov. Tak vznikol Codex Iuris Canonici, ktorý roku 1917 uverejnil Benedikt XV. s platnosťou od Turíc roku 1918.

Pokiaľ ide o titul „*Pán Boh pápež*“, o tom pozri poznámku k Extravagantes pápeža Jána XXII., zv. 14, kap. 4, Declaramus. V antverpskom vydaní Extravagantes z roku 1584 sa slová „*Dominum Deum Nostrum Papam*“, („*Pána Boha nášho pápeža*“,) vyskytujú v stĺpci 153. V parížskom vydaní, ktoré vyšlo roku 1612, sa vyskytujú v stĺpci 140. V rôznych vydaniach po roku 1612 bolo slovo „*Deum*“, („*Boha*“,) vypustené. [487]

Dodatok č. 2. Neomylnosť

Rímsky jezuitský časopis „*Civiltà Cattolica*“, z 9. 2. 1869 uverejnil článok s podrobnejšími údajmi o pripravovaných bodoch rokovania na zvolávanom vatikánskom koncile, medzi ktorými bolo okrem iného aj vyhlásenie o neomylnosti pápeža. Článok vyvolal silný odpor proti koncilu a proti navrhovanému vyhláseniu pápežskej neomylnosti, čo podľa mienky odporcov malo mať ďalekosiahle následky. Hnutie odporu našlo priaznivcov vo Francúzsku, Nemecku, Anglicku, Rakúsku a v Spojených štátoch. Štrnásť z devätnástich nemeckých biskupov žiadalo pápeža vzhľadom na krátkosť času a nepokoj v cirkvi, aby vyhlásenie o pápežskej neomylnosti stiahol z programu. Žiadosť bola zamietnutá. Pri prvom hlasovaní bolo prítomných 671 hlasujúcich, z toho 451 bolo za, 88 proti, 70 sa hlasovania zdržalo a 62 hlasovalo za podmienené prijatie. Viac ako štvrtina všetkých prítomných sa teda vyslovila proti prijatiu vyhlásenia o pápežskej neomylnosti. Medzi prvým a druhým hlasovaním sa oponenti všemožne snažili, aby návrh neprešiel, ale márne. Pred druhým hlasovaním veľa hlasujúcich opustilo koncil kvôli svedomiu. Pri konečnom hlasovaní bolo odovzdaných 533 kladných hlasov, proti boli len dvaja delegáti, ktorí sa pred skončením zasadania 18. 7. 1870 pripojili k ostatným.

Treba povedať, že neomylnosť sa týka len pápežského úradu, nie jeho osoby bez úradu. Podľa Algermissena (*Confessionskunde*, 1950, str. 221) sa pápež pri rozhodovaní o otázkach viery „*ex cathedra*“, nielen nedopúšťa chýb a je neomylný, ale mýliť sa ani nemôže.

Vyhlásenie o pápežskej neomylnosti v rozhodujúcich výrokoch znie: „*Podľa tradície verne zachovanej od začiatku kresťanskej viery na česť Boha, nášho Spasiteľa, na vyvýšenie katolíckeho ná-*

boženstva a pre blaho národov vyhlasujeme so súhlasom svätého koncilu, že Bohom zjavený článok viery znie: Keď rímsky pápež hovorí ex cathedra, teda keď zastáva úrad pastiera a učiteľ'a všetkých kresťanov a z moci svojho najvyššieho apoštolského postavenia rozhoduje o vierouke alebo obyčajoch, ktoré má celá cirkev zachovávať, má, na základe božského stavu, ktorý mu je prisľúbený vo svätom Petrovi, tú neomylnosť, ktorou chcel božský Vykupiteľ vyzbrojiť svoju cirkev pri konečnom rozhodovaní o vierouke; preto sú také konečné rozhodnutia rímskeho pápeža nezmeniteľné.,,

- [488] Pramene: Philip Schaff, *The Creeds of Christendom with a History and Critical Notes*, zv. 2, kde sú uvedené latinské texty a ich anglický preklad. Na porovnanie s rímskokatolíckym stanoviskom pozri *The Catholic Encyclopedia*, zv. 7, heslo *Infallibility*; James kardinál Gibbons, *The Faith of Our Fathers*, kap. 7 a 11; O rímskokatolíckom hľadisku, ktoré oponovalo učeniu o neomylnosti pápeža, pozri Johann Joseph Ignaz von Döllinger, *The Pope and the Council*, New York 1869, a W. J. Sparrow Simpson, *Roman Catholic Opposition to Papal Infallibility*, Londýn 1909. O protestantskom hľadisku pozri George Salmon, *Infallibility of Church*, Londýn 1914.

Dodatok č. 3. Zákaz Biblie

V starej cirkvi sa veriacim veľmi odporúčalo čítanie Biblie. Cirkevní otcovia však boli jednoznačne za čítanie a štúdium Písma, ako o tom svedčia ich výroky:

Klement Rímsky (okolo r. 100) povedal: *„Usilovne čítajte Písmo sväté, pravé výroky Ducha Svätého!., „Milovaní, dobre poznáte sväté spisy, správne ste pochopili Božie výroky, majte teda na zreteli, aby ste sa na ne rozpamätali.,,*

Polykarp (zomrel roku 155), predstavený cirkevného zboru v Smyrne: *„Spolieham sa na vás, že sa v Písme svätom dobre vyznáte.,,*

Tertullian z Kartága (150-220): *„Boh nám dal Písmo, aby sme dôkladnejšie a dokonalejšie poznali jeho samého i jeho vôľu.,,*

Klement Alexandrijský (150-215): *„Božie slovo sa predsa pred nikým nezatajuje; toto svetlo patrí všetkým, ponáhľajte sa teda k svojej spáse.,,*

Origenes (185-254): *„Boh to chcel a my sme splnili, čo je napísané: ‘Skúmajte Písma!, Nerozumní a slepí musia byť tí, čo nechápu,*

že čítanie Písma prebúda veľké a vznešené predstavy., „Chceme, aby ste sa úprimne snažili Božie slovo nielen v kostole počúvať, ale aj doma sa v ňom cvičiť a Boží zákon dňom i nocou skúmať, lebo v ňom je Kristus a blízky je tým, ktorí ho hl'adajú.,,

Athanasius Veľký (295-373): „Sväté spisy máme pre svoju spásu. Tieto knihy sú zdrojom št'astia a kto túži, stíši si smäd ich výrokmi, lebo len v týchto knihách je návod na blaženosť. Nech sa nikto neodvažuje niečo k nim pridávať alebo z nich uberať!.,

Chrysostomus (354-407): „Vy veríte, že čítať Písmo sväté patrí len mníchom, hoci vy to potrebujete viac než oni. Ved' kto žije vo svete a každodenne sa poraní, ten sa musí najviac liečiť; preto je tým horšie a nezodpovednejšie nazdávať sa, že Písmo sväté nie je potrebné. Niečo také môže vymyslieť len satan. Nepočul si Pavla: 'Ved' čo bolo kedysi napísané, bolo napísané nám na poučenie, (*Rimanom 15,4*), a ty sa evanjelia ani nedotkneš, aj keď sa podáva do tvojich neumytých rúk!... Prečo teda pohrdaš Písmom svätým? Je to diablove zmyšľanie, ktorý nám nechce dovoliť, aby sme nahliadli do pokladnice a žiadali bohatý úžitok.,,

[489]

Jeroným (347-420): „Sväté spisy by si mal čítať veľmi usilovne, ba nemal by si ich takmer nikdy púšťať z rúk.,,

Augustinus (354-430): „Bolo by to od nás bezbožné, keby sme nechceli čítať, čo nám bolo napísané., „S Božou pomocou sa všemožne usilujte vo svojich rodinách čítať Písmo sväté.,,

Gregor Veľký (okolo roku 600): „Čo iné je Písmo sväté ako list, ktorý poslal všemocný Boh svojmu stvoreniu? Keby vám písal pozemský kráľ, isto by ste nemali pokoja, ba ani by ste nezaspali, kým by ste si jeho list neprečítali. Keď teda Pán neba a zeme napísal významný list pre tvoj život, či by si nemal túžiť prečítať si ho?.,

Napriek týmto svedectvám bolo čítanie Písma v materinskom jazyku stáročia zakázané. Ešte v posledných dvoch storočiach sa pápeži ostro vyslovovali proti šíreniu a čítaniu Biblie. Gregor XIV. v bule z roku 1844 vyzval duchovných, aby vytrhávali veriacim z rúk Bibliu preloženú do materinského jazyka.

Určitá zmena nastala až za pápeža Leva XIII. Každý mohol mať schválené vydanie pôvodného biblického textu a starého katolíckeho prekladu. Nekatolícke vydania Písma sa mohli používať len ako pomôcka k vedeckému štúdiu, ak sa v predhovore či v poznámkach nepísalo niečo proti katolíckej vierouke. Katolíci mohli čítať Bibliu

v materinskom jazyku len vtedy, keď jej vydanie schválil pápež, povolil biskup a ak v nej boli poznámky. Protestantské preklady sa pokladali za podvrhy!

Napriek všetkým prekážkam a predošlému odporu môžeme v katolíckej cirkvi posledných desať-ročí pozorovať silné hnutie na podporu Biblie. V roku 1933 bolo založené Katolícke biblické dielo a v roku 1943 sa pápež Pius XII. vo svojej encyklike „*Divino afflante spiritu*„ prihlásil k snahám biblického diela. Cieľom hnutia je šíriť Bibliu a pomôcť ju pochopiť.

Dodatok č. 4. Uctievanie obrazov

[490] *„Uctievanie obrazov... bolo jedným z tých bludov, ktoré sa votreli do cirkvi skryto, takmer nepozorovane. Ako iné bludy, ani tento nevznikol naraz, pretože v tom prípade by sa stretol s rozhodným nesúhlasom a odmietnutím. Začalo sa to však celkom nevinnou zámienkou a potom sa postupne zavádzal jeden zvyk za druhým, takže sa cirkev ocitla v hlbokom modlárstve bez akéhokoľvek odporu či výčitky. Keď sa konečne objavili snahy o odstránenie tohto bludu, zistilo sa, že korene zla sú zapustené tak hlboko, že sa ho už nemožno zbaviť. Treba to pripísať modlárskeho sklonu ľudskeho srdca a jeho náchylnosti slúžiť výtvoru viac než Stvoriteľovi.*

Sochy a obrazy sa prvýkrát zaviedli do kostolov nie preto, aby ich ľudia uctievali, ale namiesto kníh, ako poučenie pre tých, ktorí nevedeli čítať, a aby ovplyvnili myslenie veriacich. Nie je však isté, či sa tým dosiahol tento zámer. Aj keby sme pripustili, že zo začiatku to tak bolo, veľmi rýchlo tak prestalo byť. Ukázalo sa, že obrazy a sochy v kostoloch myseľ nevedomých skôr zatemňujú než osvecujú a zbožnosť veriacich skôr oslabujú než posilňujú. Aj keď obrazy boli určené na to, aby myseľ človeka usmerňovali k Bohu, odvracali ju od uctievania Boha k uctievaniu výtvorov, (J. Mendham, The Seventh General Council, the Second of Nicea, Úvod, str. III-VI).

„Obrazy pôvodne ako výzdoba, neskôr ako vyučovací metóda sa od najstarších čias dávali do hrobiek, do kostolov, na domy a na rôzne náradia. To narážalo na odpor, ktorý sa prekonal za Konštantína. Obrazy a sochy znázorňovali poučné výjavy z dejín; boli to teda akési knihy pre nevzdelaných. Obraz mal súčasne zdobiť posvätné miesta. Pomaly tu však začal pôsobiť aj ďalší záujem, čomu rané

kresťanstvo čo najrozhodnejšie odporovalo. Náklonnosť uctievať relikvie a obrazy, vyčleňovať ich z bežného používania a úctivo s nimi zaobchádzať je človekovi vrodená. Obrazy Ježiša Krista, Márie a svätých sa uctievali už od 5. storočia. Ľudia ich pozdravovali, bozkávali, padali pred nimi na zem celkom tak, ako kedysi pohania. V pevnom, ale naivnom presvedčení, že modlárstvo kresťanom nehrozí, cirkev nechala prenikať pohanstvo do kresťanstva, ba sama tomu napomáhala. V 7. storočí a na začiatku 8. storočia najmä mníši výnosne obchodovali s obrazmi. Kostoly a kaplnky boli plné obrazov a relikvií. Tak to bolo aj za pohanstva, zmenil sa len vkus. S obrazmi ovládla ľud 'mníšska zbožnosť', ktorá spočívala v tupom hl'adení na obrazy a kresťanstvo začalo upadať', (Adolf v. Harnack, Lehrbuch der Dogmengeschichte, zv. 2, str. 452-454).

„Byzantské spory o obrazoch sa preniesli na Západ tak, že pápež Hadrian I. poslal Karolovi Veľkému uznesenia nicejského koncilu. Karol Veľký dal svojmu dvornému teológovi Alkuinovi zhotoviť obsiahle pojednanie (Libri Carolini), odmietajúce uctievanie obrazov, v ktorom sa vyvracali uznesenia nicejskej synody článok za článkom a v ktorom sa ako výlučný účel náboženských obrazov uznával iba poučný význam pre ľud a dôstojná výzdoba cirkevných priestorov. Tieto zásady potvrdila francúzska synoda vo Frankfurte (roku 794). „Die Religion in Geschichte und Gegenwart, zv. 1, stĺpec 1106).

[491]

Pramene: Správu o konaní a rozhodnutiach Druhého nicejského koncilu z roku 787, zvolaného v záujme schválenia uctievania obrazov, možno nájsť v diele: Baronius, Ecclesiastical Annals, zv. 9, str. 391-407, Antverpy 1612; Ed. Stillingleet, Defense of the Discourse Concerning the Idolatry Practiced in the Church of Rome, Londýn 1686; A Select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers, zv. 14, str. 521-587, New York 1900; Charles J. Hefele, A History of the Councils of the Church From the Original Documents, vyd. T. and T. Clark, zv. 5, str. 260-304; 342-372.

Dodatok č. 5. Konštantínov zákon o nedeli

Výnos cisára Konštantína zo 7. 3. 321 po Kr. o dni odpočinku znie takto: „V ctihodný Deň slnka nech všetci sudcovia, obyvatelia miest odpočívajú a nech sú všetky dielne zatvorené. Tí však, čo na vidieku obrábajú polia, môžu vo svojej práci voľne a smelo

pokračovať, lebo sa často stáva, že iné dni sa tak dobre nehodia na sejbu obilia do brázd alebo na prácu vo viniciach. Preto by sa príhodný čas nemal premárniť, aby požehnanie neba nevyšlo v krátkom čase nazmar., (Joseph Cullen Ayr, A Source Book for Ancient Church History, New York 1913).

Pramene: Latinský originál sa nachádza v Codex Justiniani, kniha 3, kap. 12, zákon 3. Zákon je publikovaný v latinčine. Anglický preklad je v dielach: Philip Schaff, History of the Christian Church; James A. Hesse, Bampton Lectures Sunday. Pojednanie o ňom možno nájsť aj v dielach: Albert Henry Newman, A Manual of Church History, Philadelphia 1933; Le Roy E. Froom, The Prophetic Faith of Our Fathers, Washington 1950.

Dodatok č. 6. Prorocké časy

Dôležitým východiskom pri výklade časových proroctiev je zásada: deň rovná sa rok, podľa ktorej sa teda deň prorockého času rovná kalendárnemu roku historického času. Skôr než Izraelci prišli do Kanaánu, poslali najprv dvanástich vyzvedačov na prieskum. Tí si štyridsať dní obhliadali krajinu a keď sa vrátili, ich správa Izraelcov tak vyľakala, že do zasľúbenej krajiny nechceli vojsť. Preto Hospodin vyslovil nad nimi tento rozsudok: *„Ako ste za štyridsať dní preskúmavali krajinu počítajúc deň za rok, štyridsať rokov budete pykať za svoje neprávosti,* 4. Mojžišova 14,34. Podobný spôsob počítania času podáva prorok Ezechiel. Štyridsať rokov trestu za spáchané neprávosti malo postihnúť júdske kráľovstvo. Hospodin ústami proroka oznámil: *„Lahneš si druhý raz, a to na pravý bok a budeš znášať vinu domu Júdovho štyridsať dní. Určil som ti vždy deň za rok,* Ezechiel 4,6. Táto zásada, deň rovná sa rok, má veľký význam pri výklade časového obdobia v proroctve týkajúcom sa *„dvetisícristo večerov a rán,* (Daniel 8,14), ako aj obdobia tisícdvestošesťdesiat dní, o ktorom sa takisto hovorí ako o *„čase, (dvoch) časoch a polovici času,* (pozri Daniel 7,25) alebo o období *„štyridsať dva mesiakov,* (pozri Zjavenie Jána 11,2; 13,5), v Zjavení aj o období *„tisícdvestošesťdesiat dní,* (pozri Zjavenie Jána 11,3; 12,6) alebo *„tri a pol dňa,* (Zjavenie Jána 11,9).

Dodatok č. 7. Falšované listiny

Medzi doklady, o ktorých sa v súčasnosti všeobecne hovorí ako o falzifikátoch, patrí ako najdôležitejšia listina Donation Constantini (Konštantínov dar) a Pseudoizidorské dekretálie.

„*Donatio Constantini*„, sa od neskorého stredoveku tradične nazýva listina, ktorú údajne poslal cisár Konštantín Veľký pápežovi Silvestrovi I. a ktorá sa prvýkrát objavila v parížskom rukopise asi začiatkom 9. storočia. Od 11. storočia sa používala ako dôkaz pápežových nárokov a od 12. storočia sa stala príčinou veľkých sporov (The New Schaff-Herzog-Encyclopedia of Religious Knowledge, zv. 3, heslo Konštantínov dar).

Konštantínov dar je podvrh venovacej listiny Konštantína Veľkého pápežovi Silvestrovi I. z vd' ačnosti za uzdravenie z malomocenstva. Táto listina bola zhotovená pravdepodobne v západnom Francúzsku okolo roku 756 po Kr. Je to veľká listina, v ktorej cisár uznal nadradenosť Ríma nad všetkými cirkvami, pápežovi prepožičal cisársky odznak a okrem toho mu v Ríme prenechal cisársky palác (Lateran) i panstvo nad mestom, nad Talianskom, ako aj nad všetkými západnými provinciami. Táto listina, od stredoveku považovaná za pravú, bola zahrnutá do Pseudoizidorských dekretálií. Konštantínov dar zohral v stredoveku významnú úlohu v sporoch medzi pápežmi a cisármi. Okolo roku 440 taliansky humanista Lorenzo Valla a Mikuláš Kuzánsky (Cusanus) dokázali, že ide o podvrh (De falso credita et ementita Constantini donatione declamatio).

O dejinnej teórii vyplývajúcej z „*Daru*„, podrobne pojednáva Henry E. kardinál Manning v knihe *The Temporal Power of the Vicar of Jesus Christ*, Londýn 1862. Dôkazy svedčiace o pravosti „*Daru*„, sú scholastické. Možnosť, že by mohlo ísť o podvrh, sa začala objavovať až s rozvojom kriticizmu v historiografii v 15. storočí. Mikuláš Kuzánsky bol medzi prvými, ktorí dospeli k záveru, že taký dar nepochádza od Konštantína. Lorenzo Valla podal v Taliansku roku 1450 skvelý dôkaz o tom, že ide o podvrh. (Pozri: Christopher B. Coleman, *Treatise of Lorenzo Valla on the Donation of Constantine*, New York 1927.) Viera v pravosť „*Daru*„, a falšovaných dekretálií sa udržiavala ešte po celé storočie. Martin Luther napríklad najskôr dekretálie uznával, čoskoro však Dr. Eckovi po-

[493]

vedal: „*Týmto dekretáliám neverím*,„ a Spalatinovi oznámil, že „*on (pápež) v dekretáliách falšuje a križuje Krista, teda pravdu*,„.

Pokladá sa za dokázané, že „*Konštantínov dar*,„ je (1) napodobenina, (2) dielo jedného človeka, (3) použité boli staršie dokumenty, (4) napodobenina pochádza z medzidobia rokov 752-778. Katolíci sa vzdali obhajoby pravosti dokumentu Baroniovou publikáciou: *Ecclesiastical Annals*; vyšla v roku 1592.

Ďalšie pramene: K. Zeumer: *Festgabe für Rudolf von Gneist*, Berlín 1888; preložené v *Colemanovom Pojednaní* (pozri vyššie). Pozri tiež *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge*, 1950; F. Gregorovius, *Rome in the Middle Ages* a Johann Joseph Ignaz von Döllinger, *Fables Respecting the Popes of the Middle Ages*, Londýn 1871; S. Lähr, *Die Konstantinische Schenkung in der abendländischen Literatur bis zur Mitte des 14. Jahrhunderts* 1926; H. Brunner, K. Zeumer, *Die Konstantinische Schenkungsurkunde; Die Religion in Geschichte und Gegenwart*; I. von Döllinger, *Der Papst und das Konzil*, 1869.

Medzi podvrhnuté listiny patria aj takzvané Pseudoizidorské dekretálie a ďalšie podobné spisy. Pseudoizidorské dekretálie tvoria objemnú zbierku údajne veľmi starých prameňov cirkevného práva, ktoré obsahujú hlavne vymyslené alebo podvrhnuté dekretálie, listy pápežov (od Klementa I. po Gregora I.), Konštantínov dar, uznesenia starých koncilov, články cirkevných otcov, citáty z Biblie a úryvky z rímskeho práva. Predlohou Pseudoizidorských dekretálií boli čiastočne tri iné cirkevnoprávne podvrhy: tzv. *Capitula Angilramni*, zbierka pravých a podvrhnutých rozhodnutí rímskych synód, biskupov a cisárov, ďalej podvrhnuté nové spracovanie starého *Collectio canonum Hispana* a tzv. *Benedictus Levita* (zbierky údajne franských kapitulárií). Pseudoizidorské dekretálie vznikli asi v polovici 9. storočia pravdepodobne v Remeši. Ich vydavateľom bol Isidorus Mercator. Zmyslom zbierky bolo oslobodiť cirkev od štátnej moci, zlomiť moc arcibiskupov a posilniť prvenstvo pápeža. Biskupi nemali spadať pod súdnu právomoc svetských orgánov, metropolitov a provinciálnych synod. Najdôležitejšie články Pseudoizidorských dekretálií prešli do neskorších zbierok cirkevného práva, ako aj do *Corpus Iuris Canonici* a mali zvlášť od reformného hnutia v 11. storočí vplyv na vývoj cirkevného práva.

V stredoveku sa Pseudoizidorské dekretálie pokladali za pravé, ale Mikuláš Kuzánsky vyslovil o nich pochybnosti už v 15. storočí. Ako jasný podvrh bola zbierka prvýkrát označená v Magdeburských centúriách Matthiasa Flacia v roku 1559, čo sú prvé protestantské cirkevné dejiny. Obsiahly dôkaz, že ide o podvrh, podal v spore s jezuitom Franzom Torresom reformačný teológ David Blondel v roku 1628.

Základom podvrhov Izidora Mercatora bola zbierka platných kánonov nazvaná Hispana Gallica Augustodunensis, čím sa malo zmenšiť nebezpečenstvo odhalenia, pretože zbierky kánonov sa zvyčajne tvorili tak, že k starým dokumentom sa pridali nové. Mercator pripojil svoj podvrh k pravým dokumentom a podvrh bol menej zjavný. Podvrhnutosť Pseudoizidorských falzifikátov už nepopierateľne preukázal prieskum prameňov a použitých metód, ako aj to, že látka nebola známa pred rokom 852. Historici sa zhodujú v názore, že najpravdepodobnejším dátumom zostavenia zbierky je rok 850 alebo 851, pretože dokument sa prvýkrát cituje v Admonitio kapituly v Quiercy v r. 857.

Autor týchto podvrhov nie je známy. Pravdepodobne vyšli z radikálnej skupiny „*novej cirkvi*“, ktorá sa utvorila v 9. storočí v Remeši vo Francúzsku. Je dokázané, že remešský biskup Hinkmar použil tieto dekretálie pri zosadení Rothada zo Soissons, ktorý dekretálie priniesol do Ríma v roku 864 a predložil ich pápežovi Mikulášovi I.

Medzi tými, ktorí pochybovali o ich pravosti, boli: Mikuláš Kuzánsky (1401-1464), Charles Du Moulin (1500-1566) a George Cassander (1513-1564). Nezvratný dôkaz, že ide o podvrh, podal David Blondel v roku 1628.

Dodatok č. 8. Dokonalosť cirkvi

Pápež Gregor VII. vyhlásil v roku 1075 neobmedzenú vládu pápeža v cirkvi i nad celým svetom (Dictatus Gregorii Papae).

Gregor VII. sa zaslúžil o vnútornú obnovu katolíckej cirkvi a nezávislosť pápežstva od svetskej moci. Historik Heussi o ňom vo svojom Kompendiu cirkevných dejín napísal: „*V Gregorovi VII. (1073-1085), jednom z najmocnejších a najúspešnejších pápežov dosiahlo cirkevné reformné hnutie 11. storočia svoj vrchol. Dôrazom na dodržiavanie kňazského celibátu a energickým zákazom svätoku-*

pectva (simonie) Gregor výrazne podporil vnútrocirkevnú obnovu. Idea pápežstva dostala ďalší rozmer: pápežstvo a cirkev sa stali jednoznačnými pojmami. Katolizácia a centralizácia západných krajín výrazne pokročili. Predovšetkým sa však pápež Gregor pustil do boja za oslobodenie cirkvi od svetskej moci s odvahou veľkého politika.,,

Vo svojich názoroch (pozri listy a predovšetkým Dictatus Gregorii Papae, 27 krátkych téz o pápežskej moci) vychádza z Augustínovho diela De civitate Dei, z Pseudoizidora a Mikuláša I. Medzi inými tézami sú aj tieto:

„Pápež je neobmedzeným pánom univerzálnej cirkvi. Môže zosadzovať a menovať metropolitov a biskupov, ba pre každý kostol svätiti klerikov. On jediný smie zvolávať všeobecnú synodu a jeho legáti svojím postavením prevyšujú biskupov.

Pápež je zvrchovaným pánom sveta. Nosí cisárske insignie, iba jemu majú kniežatá bozkávať nohy, nie ostatným biskupom, môže zbavovať hodnosti aj cisára a poddaných zbaviť povinnosti dodržiavať vernostnú prísahu. Vzťah pápežstva k svetskej moci možno znázorniť vzťahom slnka k mesiacu; mesiac dostáva svetlo od slnka. Pápež je pod osobitnou ochranou Petra; zvolený pápež je nepochybne svätý pre 'zásluhy, Petra. Rímska cirkev sa nikdy nemýlila a nikdy sa mýliť nebude.,,

Pramene: Carl Mirbt: Quellen zur Geschichte des Papsttums und des römischen Katholizismus, Tübingen 1924; Baronius, Annales Ecclesiastici a Christo nato ad annum 1198, Paríž 1869; F. A. Ogg, Source Book of Medieval History, New York 1907; Oliver J. Thatcher, Edgar H. McNeal, Source Book for Medieval History, New York 1905; James Bryce, Holy Roman Empire; James W. Thompson, Edgar N. Johnson, An Introduction to Medieval Europe; I. von Döllinger, Das Papsttum, Mníchov 1892.

Dodatok č. 9. Očistec

Podľa jednotného rímskeho katechizmu je očistec miesto pre duše tých, čo božskej spravodlivosti neurobili celkom zadosť, aj keď zomreli v Božej milosti. *„Dušiam v očistci môžeme zmierniť trest modlitbami, odpustkami, almužnami a inými dobrými skutkami, a najmä obetou pri svätej omši.,,*

Pramene: K. R. Hagenbach, Lehrbuch der Dogmengeschichte, Lipsko 1847; Schröckh, Christliche Kirchengeschichte, Lipsko 1794; Charles Elliott, Delineation of Roman Catholicism; Hefele, Konzi- [496]
liengeschichte (7 zväzkov).

Dodatok č. 10. Odpustky

O vývoji učenia o odpustkoch v dobe reformácie pojednáva článok Dr. H. C. Lea, „*Indulgences in Spain*„ uverejnený v Papers of the American Society of Church History, roč. 1, str. 129-171. Dr. Lea v úvode píše: „*Bez ohľadu na spor, ktorý zúril medzi Lutherom, Dr. Eckom a Silvestrom Prieriasom, Španielsko šlo pokojne ďalej po starej, vyšliapanej ceste a jeho oficiálne dokumenty nám umožňujú historicky preskúmať túto otázku.*„ Učenie o odpustkoch v dejinách podrobne približujú diela: Mandell Creighton, A History of the Papacy from the Great Schism to the Sack of Rome, Londýn 1911; W. H. Kent, H. C. Lea, A History of Auricular Confession and Indulgences in the Latin Church, Philadelphia 1896; T. M. Lindsay, A History of the Reformation, New York 1917; A. H. Newman, A Manual of Church History, Philadelphia 1953; Leopold Ranke, History of the Reformation in Germany, Londýn 1845; P. Smith, The Age of the Reformation, New York 1920.

Dodatok č. 11. Omša

„*Obet' svätej omše je v katolíckej bohoslužbe slávením Kristovej obete na kríži. Slovo omša (z missa, neskorá latinská podoba slova mission – poslanie, prepustenie) označuje liturgický úkon slávnostného rozhrešenia a požehnania v tom zmysle, že omšová obet' je podstatným prostriedkom, ktorým sa ľudský život požehnáva a posväcuje.*

Podstata omše spočíva v tom, že ako sprítomnenie Kristovej obete na kríži (obete Novej zmluvy) nie je len jej pripomienkou, ani jej opakovaným napodobením či doplnením (čo by úplne odporovalo celej platnosti a jedinečnosti obete na kríži). Omša je svojou podstatou totožná s obet'ou na kríži a poukazuje na toho istého Veľ'kňaza, na tú istú prinášanú obet' – na Krista. Iba spôsob obetovania pri omši je odlišný od historického obetovania na kríži. Tam totiž bola

obet' krvavá, pri omši sa deje nekrvavo v podobe chleba a vína. V katolíckom chápaní viery je teda omša stredobodom života, najskutočnejším stretnutím s Bohom, a tým aj najviditeľnejším vniknutím milosti do ľudského života., (Der Grosse Herder, zv. VI).

[497]

Walther von Loewenich píše v knihe *Der moderne Katholizismus*: „Luther zavrhol omšu ako ľudský výmysel. Pri omši prináša cirkev telo a krv Kristovu ako svoju obet'. Tým sa marí neopakovateľnosť a jedinečnosť Kristovej obete. Omša je preto pre Luthera ohavnou modloslužbou a zlorečeným modlárstvom. ňou dosahuje poverčivá skutkárská zbožnosť svoj strašný vrchol. Preto sa jeho hnev zamerá proti tomuto obradu. Dnešný katolicizmus označuje Lutherovu polemiku za tragické nedorozumenie. Pritom sa poukazuje na 2. článok 22. zasadnutia tridentského koncilu. Čítame v ňom toto: 'Je to jedna a tá istá obet', ktorú teraz prostredníctvom kňazov prináša ten, ktorý ju kedysi priniesol na kríži, pričom len spôsob obetovania je odlišný.,,,

„Predmetom obetovania pri omši je nielen cirkev, ale aj sám Kristus. Omša je síce pravou a vlastnou obet'ou, ale v podstate je totožná s Kristovou obet'ou na kríži. Podstatná totožnosť je vyjadrená symbolom zastúpenia. Pri prvej večeri sa obetoval sám Kristus, aby zanechal obet', ktorou bude znázorňovaná tá jedinečná krvavá obet' na kríži, čím bude jeho pamiatka trvať až do konca sveta. Obet' pri omši nie je však len napodobeninou alebo spomienkou na obet' na kríži, ale sa koná ako skutočná obet' na oltári. Teológovia síce hovoria o 'opakovaní, obete na kríži, ktorá sa deje na oltári. Tým však nemá byť dotknutá totožnosť pri omši s obet'ou na kríži. Ak je sám Kristus chápaný ako subjekt oltárnej obete, potom je Lutherova námietka proti 'dielu človeka, zrejme neudržateľná. Teraz je dôležité, aby nám bol tento bod jasný. Nie je to však také ľahké, lebo, ako sa zdá, ani sami katolíci nemajú v tom jasno.,,

Lutherovi nemožno vyčítať ani to, že nebral ohľad na totožnosť obete na kríži s obet'ou pri omši, pretože to tridentský koncil (1545-1563) formuloval až po jeho smrti. V nijakom predchádzajúcom oficiálnom rozhodnutí o viere to nie je presne povedané. V kánone o omši (Canon missae), teda v cirkevnej liturgii, ktorej sa Luther predovšetkým pridržal, niet o tom jasnej zmienky. Naopak, všetky príslušné miesta v tomto kánone hovoria len o obeti cirkvi a kňaza. Viackrát sa prosí o to, aby Boh milostivo prijal túto „svätú, čistú

obet', „. Taká prosba je ťažko pochopiteľná pri vlastnej Kristovej obeti. Za obet' sa považuje tá obet', „ktorú prinášame my, tvoji sluhovia a celá tvoja cirkev,,. Kňaz prosí, aby Boh prijal našu obet' práve tak milostivo, ako kedysi obet' Ábelovu, Abrahámovu a Melchisedekovu. Táto prosba určite predpokladá aj to, že subjektom obetovania je cirkev, prípadne kňaz. Z uvedeného kánonu o omši nemohol teda Luther vyčítať dôkaz proti svojmu chápaniu omše ako obete cirkvi. V tomto nebol zrejme sám. V stredoveku boli hlasy, ktoré moc kňazov vyvyšovali nad moc Ježiša Krista, pretože Kristus sa obetoval len raz, zatiaľ čo kňazi tak robia denne. S podobným chápaním sa stretávame ešte v pastierskom liste arcibiskupa Johanna Katschthamera zo Salzburgu z 2. februára 1905. Okrem iného sa tu hovorí: „Mária priviedla božské dieťa na svet raz. Kňaz to však robí nie raz, ale stokrát, ba tisíckrát, teda pri každej omši. Sprítomňujú tým kňazi telo a krv Pána? Vôbec nie; oni obetujú, prinášajú nebeskému Otcovi obet'. Je to tá istá obet', ktorú ako krvavú priniesol Kristus na Golgote a ako nekrvavú pri poslednej večeri. Pri svätej omši robia tak prostredníctvom svojho zástupcu, katolíckeho kňaza. Kristus ustanovil namiesto seba kňazov, aby pokračovali v obeti, ktorú priniesol. Im zveril právomoc nad svojím svätým ľudom, ako aj nad svojím telom. Katolícky kňaz ho môže na oltári nielen sprítomniť, zavrieť do svätostánku, opäť ho vziať, dávať ho veriacim, ba môže ho, Syna Božieho, ktorý sa stal človekom, obetovať ako nekrvavú obet' za živých a mŕtvych. Kristus, jednorodený Syn Boha Otca, prostredníctvom ktorého bolo stvorené nebo i zem, ktorý nesie celý vesmír, je tým katolíckemu kňazovi po vôli.,,

[498]

Pramene: Z katolíckeho hľadiska: H. G. Schroeder, *Canons and Decrees of the Council of Trent*, St. Louis 1941; *Catholic Encyclopedia*; Nikolaus Gühr, *Holy Sacrifice of the Mass*, St. Louis 1937; J. A. Jungmann, *Missarum Sollemnia*, Freiburg 1952; K. Rahner, *Die vielen Messen und das eine Opfer*, 1951; B. Durst, *Das Wesen der Eucharistiefeier*, 1953; Thalsofer, *Handbuch der katholischen Liturgie*, 1912, Fr. Heiler, *Der Katholizismus*, 1923.

Z protestantského hľadiska: Philip Schaff, *Creeds of Christendom*; Ján Kalvín, *Institute učenía kresťanského náboženství*, Praha 1951; E. B. Pusey, *The Doctrine of the Real Presence*, Oxford 1855; K. R. Hagenbach, *Lehrbuch der Dogmengeschichte*.

Dodatok č. 12. Prvotné kresťanstvo v Anglicku

Kresťanskí učitelia prišli do Anglicka pravdepodobne už pred koncom 1. storočia. Predpokladá sa, že šlo o gréckych učiteľov, ktorí prišli z Východu asi päťdesiat rokov po nanebovstúpení Ježiša Krista. (Robert Parson, *Three Conversions of England*).

Ranú evanjelizáciu v Anglicku dosvedčuje vo svojich spisoch aj Tertullian i Origenes. (Tertullian, *Dei Fidei*; Origenes, [Žalm 149](#)).

S istotou možno povedať, že sto rokov po Tertullianových údajoch prijalo Anglicko prvých utečencov pred Diokleciánovým prenasledovaním. Boli to Albanus Verulamský, Aaron a Julius z Caerleonu, ako aj mnoho ďalších mužov i žien. (Eduard Winckelmann, *Geschichte der Angelsachsen bis zum Tode König Aelfreds*, Berlín 1883).

[499]

Dodatok č. 13. Valdenské kresťania a sobota

Niektorí autori tvrdia, že valdenské kresťania všeobecne zachovávali siedmy deň, sobotu. Tento názor vznikol z prameňov, ktoré o valdenských píše po latinsky, že zachovávajú deň patriaci Pánovi (*dies dominicalis*), teda deň Pánov (mienená bola nedel'a). Tento pojem sa však od čias veľkej reformácie v protestantskom prostredí neprekladal slovom „*nedel'a*“, ale výrazom „*deň odpočinku*“, (anglicky „*Sabbath*“).

Existuje však historický dôkaz o tom, že sa medzi valdenskými kresťanmi niekedy zachovával siedmy deň, sobota? V správe inkvizície, pred ktorú sa v polovici 15. storočia dostalo niekoľko valdenských kresťanov z Moravy, sa hovorí, že medzi valdenskými ich „*nemálo skutočne zachovávalo sobotu so Židmi*“, (Johan Joseph Ignaz von Döllinger, *Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters*, Mníchov 1890). Nemôže byť teda pochýb o tom, že tento prameň potvrdzuje svätenie soboty ako siedmeho dňa.

Dodatok č. 14. Valdenský preklad Biblie

O posledných objavoch valdenských rukopisov pojednáva dielo: M. Esposito, *Sur quelques manuscrits de l'ancienne littérature des Vaudois du Piémont* v *Revue d'Histoire Ecclésiastique*, Louvain 1951;

F. Jostes, *Die Waldenserbibeln*, Historisches Jahrbuch, 1894; D. Lortsch, *Histoire de la Bible en France*, Paríž 1910.

Klasickým dielom z pera valdenského autora je spis Jean Leger, *Histoire Générale des Eglises Evangeliques des Vallées de Piémont*, Leyden 1669, z čias veľkého prenasledovania a obsahuje vlastné informácie s ilustráciami.

O valdenských textoch pojednávajú diela: A. de Stefano, *Civiltà Medioevale*, 1944; *Riformatori ed eretici nel medioeve*, Palermo 1938; J. D. Bounous, *The Waldensian Patois of Pramol*, Nashville 1936; A. Dondaine, *Archivum Fratrum Praedicatorum*, 1946.

O dejinách valdenských kresťanov uved' me ešte niektoré z posledných spoľahlivých diel: E. Comba, *History of the Waldenses in Italy*, Torre Pellice 1934; E. Gebhart, *Mystics and Heretics*, Boston 1927; G. Gonnet, *Il Valdismo Medioevale, Prolegomene*, Torre Pellice 1935; Jalla, *Histoire des Vaudois et leurs colonies*, Torre Pellice 1935; Walther von Loewenich, *Der moderne Katholizismus*, Witten 1955.

Dodatok č. 15. Dekréty proti valdenským

[500]

V roku 1183 vydal pápež Lucius III. so súhlasom cisára Friedricha Barbarossu prvý dekrét, po ktorom nasledovali ďalšie pápežské, cisárske a kráľovské výnosy z rokov 1192, 1220, 1229, 1236, 1243, 1253, 1332, 1380, 1400, 1476, 1487 a 1532.

Podstatná časť textu pápežskej buly Inocenca VIII. z roku 1487 proti valdenským kresťanom, ktorej originál sa nachádza v univerzitnej knižnici v Cambridge, je v anglickom preklade citovaná v knihe: John Dowling, *History of Romanism*, 1871.

Ďalšie pramene: Hahn, *Geschichte der Waldenser*; Hefele, *Konziengeschichte*; *Realenzyklopädie für protestantische Theologie und Kirche*, Lipsko 1885.

Dodatok č. 16. Rozkol v cirkvi

Cirkev, už aj tak rozdelenú na dve pápežské cirkvi, postihlo ešte horšie zlo. Na všeobecnom koncile v Pise v roku 1409 boli obaja pápeži, Gregor XII. a Benedikt XIII. vyhlásení za zosadených a zvolený bol nový pápež Alexander V., rodom Grék. Ani jeden zo

zosadených pápežov sa však nechcel vzdat' svojich hodností, takže cirkev mala odvtedy troch pápežov.

Alexandra V. uznávalo Francúzsko a Anglicko, Benedikta XIII. Pyrenejský polostrov a Škótsko, Gregora XII. nemecký kráľ, početné nemecké územia, Rím a Neapol. Tento rozkol odstránil kostnický koncil.

Dodatok č. 17. Zneužívanie v duchovných veciach

Asi o sto rokov neskôr po skončení rozkolu, v čase koncilu v Pise, vyhlásil pápež Hadrián VI. o pomeroch v onej zmätenej dobe toto: *„Vieme, že za určitý čas sa pri svätom stolci odohrávali mnohé veci hodné zavrnutia. Zneužívanie v duchovnom ohľade, prekračovanie kompetencií, všetko sa obracalo na zlé. Skazenosť ide od hlavy do údov, od pápeža sa šírila cez prelátov; všetci sme sa odchyľili, ani jeden nekonal dobro.,,*

[501] Ranke o tomto pápežovi napísal: *„On naproti tomu sľuboval všetko, čo prislúcha dobrému pápežovi: Podporovať cnostných a učených, odstrániť neporiadky, ak nie naraz, tak postupne, uskutočniť často požadovanú nápravu v hlave i v údoch. Ak pápež chcel kúriám zrušiť doterajšie dôchodky, nemohol to urobiť bez toho, aby sa nedotkol získaných práv tých, ktorých úrady práve na takýchto dôchodkoch spočívali a v ktorých obyčajne šlo o práva získané svätokupecky. V snahe odstrániť nešvár s odpustkami najradšej by bol obnovil dávne pokuty súvisiace s pokáním.,,*(L. v. Ranke, Die Geschichte der Päpste, Kolín 1955).

Dodatok č. 18. Kostnický koncil

Hlavným informačným zdrojom o koncile v Kostnici je dielo: Ulrich von Richental, Das Concilium so zu Constanz gehalten ist worden, Augsburg 1483. Zaujímavou štúdiou o tomto texte je: Karl Küp, Ulrich von Richental's Chronicle of the Council of Constance, New York 1936. Pozri tiež H. Finke, Acta Concilii Constanciensis, 1896; Hefele, Conciliengeschichte; L. Mirbt, Quellen zur Geschichte des Papsttums, 1934; Milman, Latin Christianity; Pastor, The History of the Popes.

Novšie publikácie o koncile: K. Zähringer, *Das Kardinalkollegium auf dem Konstanzer Konzil*, Münster 1935; H. Finke, *Forschungen und Quellen zur Geschichte des Konstanzer Konzils*, 1889; Th. F. Grogau, *The Conciliar Theory as It Manifested Itself at the Council of Constance*, Washington 1949; F. A. Krempfle, *Cultural Aspects of the Council of Constance and Basel*, Ann Arbor 1955; J. P. McGowan, *D'Ailly and the Council of Constance*, Washington 1936.

O Jánovi Husovi: E. J. Kitts, *Pope John XXIII. and Master John Hus*, Londýn 1910; D. S. Schaff, *John Hus*, 1915; Schwarze, *John Hus*, 1915; Matthew Spinka, *John Hus and the Czech Reform*, 1941; F. Strunz, *Hus, sein Leben und sein Werk*, 1927.

Dodatok č. 19. Obchod s odpustkami

Pápež Lev X. v snahe získať peniaze na dostavanie svätopeterského chrámu vydal 18. októbra 1517 bulu o odpustkoch, pričom nemecké územie rozdelil trom hlavným zmocnencom, z ktorých jedným bol arcibiskup z Mohuča a Magdeburgu. Ten za podzmocnenca vymenoval dominikánskeho mnícha z Lipska Jána Tetzela, v tomto ohľade skúseného agitátora.

Dodatok č. 20. Jezuiti

V 31. článku stanov Tovarištva Ježišovho sa hovorí: *„Pokrok vyžaduje od všetkých predovšetkým dokonalú poslušnosť, aby v nadriadenom, nech je ním ktokoľvek, videli zástupcu nášho Pána Krista a boli mu vrúcnou úctou a láskou oddaní.,,*

V slávnom liste adresovanom členom rádu napísal jeho zakladateľ Ignác: *„Hľad'te na toho, ktorého máte v človekovi poslúchať, totiž na Krista, najvyššiu múdrosť, nekonečnú dobrotu a lásku, na Pána, o ktorom viete, že sa nemôže myliť, ani vás klamať.,,* [502]

Práve preto, že jezuita vidí vo svojom predstavenom stále Boha, preňho teda poslušnosť znamená akýsi druh *„mystického zjednotenia.,,* s Božou vôľou. Preto reč jezuitov o poslušnosti pripomína terminológiu mystiky: *„Kto chce dosiahnuť stav skutočnej poslušnosti, musí sa zrieknuť vlastnej vôle a prijať vôľu Božiu, ktorú mu jeho nadriadený prikazuje.,,*

Ignác pozorne rozlišoval rôzne stupne poslušnosti: najnižším stupňom bola vonkajšia „*poslušnosť činov*“, ktorá spočíva v tom, že podriadený vykoná prikázaný skutok. Túto poslušnosť označoval Ignác za „*vel'mi nedokonalú*“. Druhý stupeň spočíval v tom, že podriadený pokladá aj vôľu nadriadeného za svoju; „*tento stupeň už poskytuje radosť z poslušnosti*“. Kto sa však chce úplne obetovať službe Bohu, musí „*okrem vôle zapojiť aj rozum*“. Musí dospieť k tomu, „*že nielenže chce to isté, ale takisto myslí ako nadriadený, že teda svoj úsudok podriadi úsudku svojho predstaveného, nakoľko je vôľa vôbec schopná rozum podriaďiť*“. Ignác teda nechcel nič menej ako obetovanie vlastného rozumu, „*neobmedzenú poslušnosť až k obetovaniu vlastného presvedčenia*“.

Jezuitu teda nesmie ani len napadnúť nejaká pochybnosť o tom, či nadriadený má alebo nemá pravdu, a vôbec už nehovoriac o nejakom vonkajšom odpore. Má byť vopred presvedčený o tom, že rozkaz, ktorý dostane, „*má slúžiť na väčšiu slávu Božiu*“, a má ho vykonať radostne, s vnútorným nadšením.

Bezpodmienečnosť jezuitskej poslušnosti musela však čoskoro viesť k otázke: Ako sa zachovať vtedy, keď predstavený prikáže vykonať niečo hriechne; treba aj vtedy splniť jeho príkazy?... Podobne ako stanovy všetkých ostatných rádov, aj stanovy Tovarišstva Ježišovho vymedzujú podriadeným právo „*skromne predkladať námietky*“, ak hrozí nebezpečenstvo hriechu. To výslovne dovoľoval už Ignác a v podobnom zmysle nariadil neskorší rádomý generál Aquaviva, že predstavený musí podriadenému vždy poskytnúť príležitosť, aby mohol predniesť svoje námietky, „*aby sa všetko dialo v miernom otcovskom duchu*“.

Tieto pokyny však nemohli uspokojiť nepriateľov rádu, ktorí tvrdili, že práve úplným potlačením vlastného úsudku sa pre jezuitu už vopred končí každá možnosť rozkaz posúdiť a zvážiť. Ignác totiž varoval pred každým uvažovaním a pochybovaním o tom, či rozkaz je účelný a správny. Napokon formula „*ad quos potest cum caritate se obedientia extendere*“, a niektoré ďalšie výhrady sú jediným obmedzením príkazu „*slepej poslušnosti*“. Podľa výslovných stanov rádu má mať podriadený na zreteli, že vôľa a úsudok nadriadeného sú normami pre jeho vôľu a úsudok. Dokonalá poslušnosť je slepá a „*v tejto slepote*“, je „*jej múdrosť a dokonalosť*“.

Ignác napísal: „*Nech nás ostatné rády prekonávajú pôstmi, nočným bdením alebo striedanou stravou a odievaním; naši bratia musia vynikať pravou a dokonalou poslušnosťou, dobrovoľným zrieknutím sa vlastného úsudku.*„

Slávnym sa stal výrok Ignáca z Loyoly, ktorý sa v rovnakej podobe nachádza v exercíciách a z ktorého je odvodené označenie pre „úplnú poslušnosť“, jezuitov: „*Nesmiem chcieť patriť sebe, ale svojmu Stvoriteľovi a jeho zástupcovi. Musím sa dať viesť, spracovávať ako kus vosku, musím sa správať ako mŕtvy bez vôle a názoru, ako malý krucifix, ktorý sa dá bez ťažkostí preniesť z jedného miesta na druhé, ako palica v rukách starca, ktorý ma postaví, kam chce a kde ma môže najlepšie potrebovať. Musím byť stále poruke, aby ma mohol voľne použiť, ako sám uzná za vhodné.*„

K bezpodmienečnej poslušnosti nabádal svojich rádových bratov (františkánov) aj František z Assisi. Od neho pochádza veta, že mních sa musí pokladať za „*mŕtvolu, ktorá prostredníctvom Božieho Ducha prijíma dušu a život, keď poslušne prijíma Božiu vôľu.*„ (René Fülöp – Miller, Macht und Geheimnis der Jesuiten, 1947)

O pôvode, zásadách a cieľoch Tovarišstva Ježišovho pojednáva autor v práve spomenutom diele.

Ďalšie pramene: A. Boehmer, Die Jesuiten, 1921; H. Becher, Die Jesuiten, 1951; E. Gotheim, Ignatius von Loyola und die Gegenreformation, Halle 1895; L. v. Ranke, Die Geschichte der Päpste, Kolín 1956; P. v. Hoensbroech, der Jesuitenorden, 1926-1928; F. Wiegand, Die Jesuiten, 1926; B. Duhr, Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge, 1907-1928; M. Meschler, Die Gesellschaft Jesu, ihre Satzungen und ihre Erfolge, 1911; John Gerard, Concerning Jesuits, Londýn 1902; L. E. Dupin, A Compendious History of the Church, Londýn 1713; T. Campbell, The Jesuits (1534-1921), New York 1922; E. Schoell, Der jesuitische Gehorsam, Halle 1891; Th. Weber, Der Gehorsam in der Gesellschaft Jesu, Breslau 1872; J. G. Dreydorff, Die Moral der Jesuiten, 1893; F. W. F. Nippold, Der Jesuitenorden von seiner Wiederherstellung bis auf die Gegenwart.

Dodatok č. 21. Inkvizícia

[504]

„*Stará katolícka cirkev poznala síce od konca 4. storočia účinné opatrenia proti kacírstvu, nemala však nijaký orgán na vyhl'adá-*

vanie kacírov. Vlastná inkvizícia vznikla až v boji katolíckej cirkvi proti veľkým sektám v 12. storočí, katarom a valdenským. V roku 1183 presadil pápež Lucius III. v dohode s Fridrichom I. na koncile vo Verone nielen odsúdenie, ale aj vyhl'adávanie kacírov, čím zaviedol biskupskú inkvizíciu. Pápež Inocenc III. urobil drastické opatrenia. V roku 1199 vyslal dvoch cisterciánskych mníchov ako pápežských legátov s d'alekosiahlou právomocou do južného Francúzska na potláčanie katarov a albingenských; na pomoc privolal aj svetskú moc. Štvrtý lateránsky koncil (1215) urobil z vyhl'adávania a trestania kacírov hlavnú úlohu biskupov. Koncil v Toulouse (1229) tieto ustanovenia formuloval ešte tvrdšie. Bolo treba vypátrať tajné útočiská kacírov a odhalení bludári mali byť zajatí. Mená žalobcov a svedkov sa pred obvinenými tajili. Kacírske krajiny sa dostali pod interdikt. Telesné tresty, najmä trest smrti, prenechávala cirkev svetskej vrchnosti., (Der Grosse Brockhaus).

Pápež Gregor IX. povolal dominikánov za stálych pápežských inkvizítorov. V Nemecku inkvizícia prestala hneď po reformácii. Španielsko ju zrušilo až v roku 1834, Taliansko v roku 1859, Francúzsko v roku 1772.

V roku 1542 bola inkvizícia zreorganizovaná a dostala názov Sacra Congregatio Romana (Sväté officium). Ako najvyššia inštančia vo veciach viery pôsobí dodnes. Nad čistotou katolíckej viery bdie Kardinálska kongregácia svätého officia (Congregatio sancti Officii).

Rímskokatolícke hľadisko nájdeme v dielach: The Catholic Encyclopedia, zv. 8, heslo Inquisition; E. Vacandard, The Inquisition, A Critical and Historical Study of the Coercive Power of the Church, New York 1908.

O anglikánskom názore pojednávajú diela: Hoffman Nickerson, The Inquisition. A Political and Military Study of Its Establishment. Nekatolícke stanovisko nájdeme v dielach: Philip van Limborch, History of the Inquisition; H. C. Lea, A History of the Inquisition in the Spanish Dependencies; H. S. Turberville, Medieval Heresy and the Inquisition, Londýn 1920; L. v. Ranke, Die Geschichte der Päpste, Kolín 1955; H. Kübert, Zauberwahn: Die Greuel der Inquisition und Hexenprozesse, 1913; P. Flade, Das römische Inquisitionsverfahren in Deutschland bis zu den Hexenprozessen, 1902;

E. Schäfer, Beiträge zur Geschichte des spanischen Protestantismus und der Inquisition im 16. Jahrhundert, 1902.

Dodatok č. 22. Príčiny francúzskej revolúcie

O d'alekosiahlych následkoch odmietnutia Biblie a biblického náboženstva pre obyvateľov Francúzska pojednávajú diela: H. von Sybel, History of the French Revolution; H. T. Buckle, History of Civilisation in England, New York 1895; Blackwood's Magazine (november 1833); J. G. Lorimer, An Historical Sketch of the Protestant Church in France; Carlyle, The French Revolution, 1837; Thiers, Histoire de la Révolution française, 1855.

„V snahe rozšíriť svoje panstvo nad kresťanstvom pápežstvo sa pokúsilo vnútiť bohoslužbu v latinskom jazyku aj národom, ktoré tento jazyk nepoznali... Pápež Ján VIII. zakázal vo svojom liste Metodovi v roku 879 používať pri omši slovanský jazyk. A českému kniežat'u Vratislavovi roku 1080 odpovedal Gregor VII. na jeho žiadosť o povolenie slovanskej bohoslužby, že žiadosti nemôže vyhovieť, lebo sa Všemohúcemu Bohu zalúbilo, aby Písmo sväté zostalo neznáme, aby azda nepadlo do opovrhnutia, keby ho všetci poznali, alebo aby nezvádzalo do bludu, keby ho obyčajný ľud nesprávne pochopil. Keď však v 12. storočí dostali valdenskí kresťania Písmo v materinskom jazyku a horlivo ho čítali a rozširovali medzi ľuďmi, pápež Inocenc III. vo svojom liste biskupovi v Met v roku 1199 napísal, že požiadavku čítať Písmo a povzbudzovať k jeho štúdiu nemožno síce zamietnuť, ale skôr odporúčať, no napriek tomu čítanie Písma nemožno trpieť, pokiaľ sa číta na tajných zhromaždeniach... V roku 1229 vydal potom koncil v Toulouse zákaz, že laikom nie je dovolené vlastniť knihy Starého a Nového zákona, len ak by niekto chcel mať Žalmy alebo breviár či hodinky svätej Márie na cvičenie pobožnosti, avšak ani tieto nesmú byť preložené do obecných jazykov. Vlastniť knihy Starého a Nového zákona v románskych jazykoch zakázala laikom mestská rada v Tarragone roku 1234. Kto také knihy má, musí ich do ôsmich dní po padne do podozrenia z kacírstva, či už je to klerik alebo laik. V roku 1486 vyhlásil arcibiskup z Mohuča, že nemecký jazyk nie je vhodný na vyjadrenie hlbokých náboženských právd.uverejnení tohto nariadenia odovzdať biskupovi na spálenie; kto tak neurobí,

[506] *Znova a ešte ostrejšie bolo čítanie Písma zakázané jansenistom (príslušníkom reformného hnutia vo Francúzsku), najmä po vydaní francúzskeho prekladu Nového zákona, ktorý pripravil páter Quesnel (Paríž 1693) s poznámkami, že Biblia patrí všetkým kresťanom, že je pre nich potrebná, ba priam nevyhnutne nutná... Proti týmto poučkám sa postavil Klement XI. v slávnej bule Unigenitus z roku 1713, obsahujúcej 101 článkov, v ktorých ako výkvet všetkého zla zatracuje nielen vety z Quesnelovho Nového zákona, ale aj také, ktoré možno nájsť takmer doslovne v Písme svätom. Po tuhých bojoch sa jezuitom podarilo presadiť v parlamente zásah do ríšskych zákonov, (Meusel, Kirchliches Handlexikon).*

Dodatok č. 23. Úsilie o potlačenie Biblie

Rada mesta Toulouse, ktorá zasadala počas križiackej výpravy proti albingenským, rozhodla: *„Zakazujeme, aby ktokoľvek okrem duchovných vlastnil odpisy kníh Starého a Nového zákona... Všetkým čo najprísnejšie zakazujeme tieto knihy vlastniť v domácich prekladoch., „Príbytky, biedne chatrče a najskrytejšie útočiská týchto ľudí, v ktorých sa tieto spisy nájdu, treba celkom zničiť. Týchto ľudí treba prenasledovať v horách a jaskyniach a kto im poskytne prístrešie, toho stihne prísny trest, (Concil. Tolosanum, Pope Gregory IX. Anno chr. 1229, výnos 2, 14).*

„Tento mor (Biblia) sa tak rozšíril, že niektorí ľudia si sami ustanovili kňaza, a to aj niektorých evanjelikov, ktorí skomolili a pošliapali pravdu evanjelia a pre svoje ciele si napísali nové evanjelium..., hoci vedia, že kázanie a výklad Biblie sú laikom celkom zakázané, (Acts of Inquisition, Philip van Limborch, History of the Inquisition, kap. 8).

Rada mesta Tarragona nariadila v roku 1234: *„Nikto nesmie vlastniť knihy Starého a Nového zákona v románskom jazyku a ktokoľvek ich vlastní, musí ich odovzdať miestnemu biskupovi do ôsmich dní po vydaní tohto výnosu, aby mohli byť spálené, inak bude obvinený z kacírstva, (D. Lortsch, Histoire de la Bible en France, 1910).*

Na koncile v Kostnici v roku 1415 bol Viklef posmrtno odsúdený canterburským arcibiskupom Arundelom ako „zhubný šíriteľ

prekliateho kacírstva, ktorý zhotovil nový preklad Písma svätého do svojho materinského jazyka.,,

Odpor rímskokatolíckej cirkvi proti Biblii trval stáročia a stupňoval sa zvlášť v čase, keď sa zakladali biblické spoločnosti. Dňa 8. decembra 1866 vydal pápež Pius IX. vo svojej encyklike *Quanta cura* zoznam osemdesiatich bludov v desiatich rôznych kapitolách. Tu sú s odkazom na predchádzajúce pápežské rozhodnutia ako „*mor*„, prekliate biblické spoločnosti spolu so socializmom, komunizmom, tajnými spoločnosťami a spolkami liberálnych duchovných. Už v roku 1864 napísal pápež Pius IX. v encyklike *Qui pluribus* o „*celkom prehnaných biblických spoločnostiach, ktoré obnovujú starý trik kacírov a napriek najsvätejším predpisom cirkvi prekladajú knihy Písma svätého do všetkých jazykov sveta a obstarávajú ich často prevrátenými vysvetlivkami.,,* Neskôr nastal v tomto ohľade obrat.

[507]

Dodatok č. 24. Ľud a privilegované triedy

Dr. Philippson v knihe *Das Zeitalter Ludwigs XIV.* (v *Onckenových Allgemeine Geschichte*) o tom napísal: „*Ľudovítov systém utrpel v zahraničnej i vnútornej politike úplný krach a vyvolal reakciu, podobne ako to bolo v politike cirkevnej. Sloboda svedomia, ktorú tak dlho potláčal a prenasledoval, sa znova objavila v podobe jansenizmu a teraz sa už nedala odstrániť. Aj keď to bola jediná vec, ktorá kráľa na smrteľnom lôžku znepokojovala, jeho tušenie ho nesklamalo. Jansenizmus sa stal kvasom opozície proti kráľovstvu spojenému s pápežstvom, a tak Ľudovítovo prenasledovanie náboženstva prinieslo plnou mierou trpké plody jemu i jeho nasledovníkom.,,*

O smutnom postavení takzvaného tretieho stavu v čase vypuknutia francúzskej revolúcie obsérne píše Oncken v knihe *Das Zeitalter der Revolution, des Kaiserreichs und der Befreiungskriege.*

Ďalšie pramene: H. v. Holst, *Lowell Lectures on the French Revolution*; H. Taine, *Les Origines de la France contemporaine*, 1875; A. Young, *Travels in France.*

Dodatok č. 25. Rozšírenie Písma svätého

Podľa Williama Cantona z Britskej a zahraničnej biblickej spoločnosti nebolo v roku 1804 „*všetkých výtlačkov Biblie rozšírených vo svete, či už v rukopise alebo vytlačených, oveľa viac než štyri milióny.*“, Tieto štyri milióny exemplárov boli napísané asi v päťdesiatich jazykoch, medzi nimi aj v takých zaniknutých, ako gótčina a bedská anglosaščina. (What is the Bible Society?, 1904)

Americká biblická spoločnosť uvádza, že v rokoch 1816-1955 rozšírila 481 149 365 Biblií, Nových zákonov a častí Písma. K tomu treba pripočítať vyše šesťsto miliónov Biblií a častí Písma, ktoré rozšírila Britská a zahraničná biblická spoločnosť. Len v roku 1955 vydala Americká biblická spoločnosť celkom 23 819 733 Biblií, Nových zákonov a častí Písma po celom svete.

Dnes sa Písmo, buď celé alebo jeho časti, tlačia vo viac ako dvetisíc jazykoch a stále sa prekladá do ďalších rečí.

[508]

Dodatok č. 26. Zahraničné misie

Misijná činnosť ranej kresťanskej cirkvi bola obnovená len v modernej dobe. Odumrela vlastne okolo roku 1000 a bola nahradená križiackymi výpravami. V období reformácie nemala v zahraničí veľký rozsah, čulejší boli len prví jezuiti. Obnovenie zbožnosti prebudilo záujem o misie. Pozoruhodná je činnosť moravských bratov (Jednoty bratskej) v 18. storočí. Angličania založili niekoľko misijných spoločností hlásajúcich evanjelium v kolonizovanej Severnej Amerike. Veľké oživenie misijnej činnosti v zahraničí sa začalo okolo roku 1800 „*v čase konca,*“ [Daniel 12,4](#). V roku 1792 bola založená anglická Baptistická misijná spoločnosť, ktorá vyslala do Indie Williama Careya. V roku 1795 vznikla Londýnska misijná spoločnosť a v roku 1799 začala pracovať ďalšia spoločnosť, z ktorej sa v roku 1812 stala Cirkevná misijná spoločnosť. Krátko nato vznikla Wesleyovská misijná spoločnosť. V Amerike bol v roku 1812 založený Americký zbor misijných poverencov pre zahraničie a v tom istom roku odišiel do Kalkaty Adoniram Judson. V nasledujúcom roku sa potom usadil v Barme. V roku 1814 bola založená Americká baptistická misijná únia a v roku 1837 Presbyteriánska rada zahraničných misií.

„Koncom 18. storočia sa kresťanstvo šírilo vo všetkých piatich svetadieloch. Od začiatku 19. storočia nastalo jeho najväčšie zeme-
pisné rozšírenie vôbec. Tam kde sa ujalo, vznikli nové oporné body,
uvoľnil sa prístup do krajín, na ostrovy, medzi národy a kmene, ktoré
sa dosiaľ s kresťanstvom nestretli. V Severnej, Južnej a Strednej
Amerike sa misijná práca začala medzi domorodcami, ku ktorým
sa dosiaľ nikto nedostal. Kresťanstvo prijala aj veľká časť Afričanov
a neobyčajný úspech zaznamenalo na tichomorských ostrovoch.
Rýchlejšie než dovtedy vzrástol počet kresťanov aj v Ázii, na Sibíri,
v Indii, Barme, Siame, Ceylón, Malajzii, Indočíne, Číne, Kórei a v
Japonsku. Na kultúru týchto krajín pôsobilo kresťanstvo rýchlejšie
než sa podľa veľkosti cirkví dalo očakávať.

Príčinou rozmachu kresťanstva v 19. storočí bola predovšet-
kým obroda náboženského života. Nikdy predtým v takom krátkom
čase nevedla iniciatíva kresťanov k vzniku toľkých nových hnutí.
Kresťanstvo ešte nikdy nemalo taký veľký vplyv na ľudí západnej
Európy. Táto mohutná sila pomohla zorganizovať misie, ktoré v
19. storočí viedli k zvýšeniu počtu kresťanov a k posilneniu vplyvu
kresťanstva., (Kenneth Scott Latourette, A History of the Expansion
of Christianity, New York 1941).

Ďalšie pramene: W. v. Loewenich, Der Weg des Evangeliums [509]
durch die Welt; Martin Schlunk, Die Weltmission des Christentums,
Hamburg 1925.

Dodatok č. 27. Zemetrasenie v Lisabone

Určite boli zemetrasenia väčšie, strašnejšie a pustošivejšie, s
väčším počtom mŕtvych a s rozsiahlejšími škodami, než bolo zeme-
trasenie v Lisabone, žiadne však nezapôsobilo na ľudí tak prenikavo
ako zemetrasenie v roku 1755. Pretože práve v čase osvietenstva a
rozumu bol vyhlásený boj proti Božej autorite a náboženstvu, ľudia
verili, že tento náhly a strašný otras treba hodnotiť ako dôrazné
znamenie od Boha, ktorý sa takto postavil proti ľudskej trúfalosti.
Duchovné účinky tohto zemetrasenia prenikli oveľa hlbšie do ve-
domia ľudí než materiálne škody. Pripomínali si, že Boh je pánom
dejín. Viera v rozum bola otrasená.

Dodatok č. 28. William Miller

Narodil sa 15. februára 1782 v Pittsfielde, v štáte Massachussets (USA). Zomrel 20. decembra 1849 v Low Hampton, v štáte New York, kam sa jeho rodičia presťahovali v roku 1786. Podrobný Millerov životopis vydal Sylvester Bliss, *Memoirs of William Miller*, Boston 1853.

Dodatok č. 29. Prorocké dátumy

Piaty mesiac (Ab) siedmeho roka Artaxerxovho panovania trval podľa židovského počítania času od 23. júla do 21. augusta roku 457 pr. Kr. Po Ezdrášovom príchode do Jeruzalema na jeseň toho istého roku vstúpil do platnosti kráľov výnos. O presnosti dáta 457 pr. Kr., ktorý bol siedmym rokom Artaxerxovej vlády, pojednávajú diela: S. H. Horn a L. H. Wood, *The Chronology of Ezra 7*, Washington 1953; E. G. Kraeling, *The Brooklyn Museum Aramaic Papyri*, New Haven 1953; *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, Washington 1954.

Dodatok č. 30. Pád Otomanskej ríše

Vpád mohamedánskych Turkov do Európy po páde Konštantinopolu roku 1453 bol taký prudký, aké boli katastrofálne výboje mohamedánskych Saracénov proti východnej časti Rímskej ríše počas stopäťdesiat rokov po Mohamedovej smrti. V období reformácie bolo Turecko stálou hrozbou pri východnej bráne európskeho kresťanstva. Spisy reformátorov často odsudzujú otomanskú moc.

[510] Odvtedy sa kresťanskí historici stále zaujímali o úlohu Turecka v budúcich udalostiach a komentátori prorockých spisov poznali, že Písmo predpovedá tureckú moc i jej pád.

Neskoršie vypracoval Josiah Litch výklad časových údajov z proroctiev o zániku tureckej nezávislosti, ktorý určil na august 1840 podľa zásady „*hodina, deň, mesiac, rok*„. Litchove názory možno nájsť podrobne vyložené v jeho knihe: *The Probability of the Second Coming of Christ About A. D. 1843* (vyšla v júni 1838); v knihe *An Address to the Clergy* (jar 1840) a v článku uverejnenom v časopise *Signs of the Times and Expositor of Prophecy* z 1. augusta 1840 a z 1. februára 1841. Pozri tiež J. N. Loughborough, *The Great*

Advent Movement, 1905; Uriah Smith, Thoughts on Daniel and the Revelation, 1944.

Ranejšie dejiny Otomanskej ríše a úpadok tureckej moci opisuje aj William Miller, The Ottoman Empire and Its Successors, 1801-1927, Cambridge 1936; George G. S. L. Eversley, The Turkish Empire from 1288 to 1814, Londýn 1923; Joseph v. Hammer-Purgstall, Geschichte des Osmanischen Reiches, Pesth 1834-36; H. A. Gibbons, Foundation of the Ottoman Empire, 1300-1403, Oxford 1916; A. J. Toynbee and Kenneth B. Kirkwood, Turkey, Londýn 1926; J. W. Zinkeisen, Geschichte des Osmanischen Reiches in Europa.

Dodatok č. 31. Zákaz Biblie v materinskej reči

O postoji rímskokatolíckej cirkvi k šíreniu Písma svätého v materinských jazykoch medzi jednoduchým ľuďom pojednávajú diela: The Catholic Encyclopedia, heslo „*Biblia*,,; G. P. Fischer, The Reformation, 1873; James kardinál Gibbons, The Faith of Our Fathers, 1897; John Dowling, History of Romanism, 1871; L. F. Bungener, History of the Council of Trent, Edinburgh 1853; G. H. Putnam, Books and Their Makers During the Middle Ages.

Pozri tiež William Muir, The Arrested Reformation, 1912; Harold Grimm, The Reformation Era, 1954; Index of Prohibited Books, 1930; Timothy Hurley, A Commentary on the Present Index Legislation, New York 1908; Translation of the Great Encyclical Letters of Leo XIII., New York 1903; Walther von Loewenich, Der moderne Katholizismus, Witten 1955.

Dodatok č. 32. Počítanie času v proroctve

Dr. George Bush, profesor hebrejskej a orientálnej literatúry na newyorskej univerzite, v liste Williamovi Millerovi uverejnenom v časopise Advent Herald a Signs of the Times Reporter, Boston, zo 6. a 13. marca 1844 uviedol niekoľko dôležitých poznámok k jeho spôsobu počítania prorockých období. Dr. Bush napísal: „*Podľa môjho úsudku nemožno vám a vašim priateľom vyčítať, že venujete veľa času a pozornosti štúdiu počítania času v proroctvách a že vynakladáte veľké úsilie, aby ste určili začiatok a koniec veľkých*

prorockých období. Ak Duch Svätý naozaj udáva tieto obdobia v prorockých knihách, robí tak nepochybne s úmyslom, aby sa skúmali a aby sa im aj celkom rozumelo, a nikto nemôže byť označený za nerozumného, ak sa o to pokúša s primeranou úctou. Tým, že deň pokladáte za prorocký údaj znamenajúci rok, používate podľa mojej mienky najsprávnejší výklad. Podobne postupovali učenci ako Isaac Newton, Kirby, Scott, Keith a mnoho ďalších, ktorí už dávno dospeli v podstate k rovnakým záverom ako vy. Všetci sa zhodujú v tom, že hlavné časové obdobia, o ktorých hovorí Daniel a Ján, skutočne vypršia v našej dobe a bola by to divná logika chcieť vás usvedčovať z kacírstva, keď dospievate k tým istým názorom, ktoré vyslovili takí vynikajúci teológovia., „Súdim, že váš omyl je inde, nie v počítaní času., „Vy ste sa však celkom zmýlili v povahe udalostí, ktoré sa v týchto obdobiach majú stať. V tom spočíva jadro chyby vo vašom výklade., Pozri tiež LeRoy Edwin Froom, *Prophetic Faith of Our Fathers*, Washington 1950.

Dodatok č. 33. Trojité posolstvo

Zjavenie 14,6 opisuje obsah posolstva prvého anjela. Potom prorok hovorí: „*Za ním nasledoval iný, druhý anjel, ktorý volal: Padol, padol ten veľký Babylon. Po nich nasledoval iný, tretí anjel.*„ Tu použité slovo „*nasledoval*„ znamená „*šiel za ním*„, „*sprevádzal*„ (pozri Henry George Little a Robert Scott, *Greek English Lexicon*, Oxford 1940). Znamená to tiež „*sprevádzal*„. (Pozri George Abbot-Smith, *A Manual Greek Lexicon of the New Testament*, Edinburgh 1950.) Ide o to isté slovo, ktoré uvádza Marek 5,24: „*Ježiš s ním odišiel. Hrnulo sa za ním množstvo ľudí, ktorí ho tlačili zo všetkých strán.*„ Takisto sa používa v texte o stoštyridsaťštyritisíc vykúpených v [Zjavení 14,4](#), kde čítame: „*Tí nasledujú Baránka, kamkoľvek ide.*„ Z oboch citátov je zrejmé, že ich zmyslom je „*ísť spolu*„, „*v spoločnosti niekoho*„. Podobne aj v [1. Korint'anom 10,4](#), kde čítame o Izraelcoch, že „*pili z duchovnej skaly, ktorá ich sprevádzala*„, je slovo „*sprevádzala*„, preložené z toho istého gréckeho slova a v poznámke uvedené „*šla s nimi*„. Z toho poznávame, že zmysel verša v [Zjavení 14,8](#) nespočíva v tom, že druhý a tretí anjel nasledoval prvého v časovej postupnosti, ale že šli s ním. Tri posolstvá sú jedno

trojnásobné (trojdielne) posolstvo. Sú tri len pokiaľ ide o ich vznik. Keď boli vyslovené, splývajú v jedno a sú neoddeliteľné.

Dodatok č. 34. Nadvláda rímskych biskupov

O hlavných okolnostiach, ktoré viedli rímskych biskupov k rozhodnutiu chopiť sa nadvlády, pozri Robert Francis, kardinál Belarmino, *Power of the Popes in Temporal Affairs*; Henry Edward kardinál Manning, *The Temporal Power of the Vicar of Jesus Christ*, Londýn 1862; James kardinál Gibbons, *Faith of Our Fathers*, Baltimore 1917.

Z protestantských autorov: Trevor Gervase Jalland, *The Church and the Papacy*, Londýn 1944 a Richard Frederick Littledale, *Petrine Claims*, Londýn 1899; James T. Shorwell a Louise Ropes Loomis, *The See of Peter*, New York 1927; Christopher B. Coleman, *The Treatise of Lorenzo Valla on the Donation of Constantine*, New York 1914.

Dodatok č. 35. Mocenské opatrenia rímskej cirkvi

Ešte v 19. storočí sa v katolíckej tlači vyskytujú kladné vyjadrenia o inkvizícii. Časopis *Analecta Ecclesiastica* uverejnil v roku 1895 kópiu rozsudku inkvizície z 28. februára 1484, ku ktorému bol pripojený z pera kapucínskeho pátera nadšený chválospev na upaľovanie kacírov ako na spasné zariadenie: „*Ó, vy požehnané plamene hranice, pomocou ktorých zahynul celkom malý počet zavrnutých ľudí, ale stovky a tisíce duší bolo vytrhnutých z tlamy bludu a večného zatratenia!*„

Dodatok č. 36. Cirkevná tradícia

Katolícka cirkev, ktorú predstavuje „*pontifex maximus*„, určuje, čo je pravda, rozhoduje, v čo sa má veriť a privlastňuje si pritom nielen neomylnosť, ale aj nemožnosť myliť sa! Tradícia je prvoradým zdrojom pravdy. Oproti reformátorskej zásade „*sola scriptura*„ – jedine Písmo – postavil tridentský koncil (1545-1563) zásadu „*Písmo sväté a apoštolská tradícia*„, ku ktorým sa počíta aj tradícia cirkvi. V článkoch tohto koncilu čítame: „*Uznávam apoštolskú a cirkevnú tradíciu i ostatné zvyky a články tejto cirkvi.*„ „*Rovnako uznávam Písmo*

*sväté v tom zmysle, v akom ho uznáva svätá matka cirkev, ktorej prí-
náleží rozhodnúť o správnom zmysle a výklade Písma svätého; nikdy
ich nebudem chápať a vykladať inak len podľa jednomyselného
chápania otcov.,,*

[513] Podľa tohto znenia je cirkevná tradícia vykladačom Písma svä-
tého. Čomu treba veriť a ako treba jednotlivé texty vykladať, o tom
rozhoduje katolícka cirkev. Osobné chápanie jednotlivých katolí-
kov sa má prispôbiť tomuto rozhodnutiu, aj keby sa vyznačovalo
lepším poznaním. Pri rozpore medzi Bibliou a tradíciou sa podľa
situácie vždy dáva prednosť tradícii.

Privlastňovaním si práva rozhodovať čo je pravda a čo nie, sa ka-
tolícka cirkev absolutizovala. Už nestojí pod evanjeliom, ale vládne
nad evanjeliom a usmerňuje ho. Tým sa, zrejme, táto cirkev vzdialila
od základov evanjelia a sama sa postavila namiesto pravdy. Všetky
výroky ukazujú, že katolícka cirkev nie je ochotná vzdať sa v otáz-
kach pravdy svojho domnelého nároku na výlučnosť.

Dodatok č. 37. Etiópska cirkev a sobota

Až takmer donedávna zachovávala koptická cirkev v Etiópii ako
siedmy deň sobotu. Popritom Etiópcania zachovávali aj nedeľu,
prvý deň týždňa, po celý čas čo existujú ako kresťanský národ. V
tieto sviatočné dni sa v kostoloch konali zvláštne služby. Zachová-
vanie soboty ako siedmeho dňa však prestalo len v modernej Etiópii.
Priame svedectvá o zachovávaní náboženských dní v Etiópii opi-
sujú: Pero Gomes de Teixeira, *The Discovery of Abyssinia by the
Portuguese in 1520*; páter Francisco Alvarez, *Narrative of the Portu-
guese Embassy to Abyssinia During the Years 1520-1527*, Londýn
1881; Michael Russell, *Nubia and Abyssinia*, New York 1937; S.
Giacomo Baratti, *Late Travels Into the Remote Countries of Abyssi-
nia*, Londýn 1670; Samuel Goba, *Journal of Three Year's Residence
in Abyssinia*, New York 1850; Peter Heylyn, *History of the Sabbath*;
Arthur P. Stanley, *Lectures on the History of the Eastern Church*,
New York 1882; C. F. Rey, *Romance of the Portuguese in Abyssinia*,
Londýn 1929.